

DOI: 10.14456/phdssj

ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2563

**Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University**

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ Ph.D. in Social Sciences Journal

วัตถุประสงค์

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และบทความทางหนังสือด้านสังคมศาสตร์

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย : วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
ภาษาอังกฤษ : Ph.D. in Social Sciences Journal
Website : <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

ขอบเขต

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ จะตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาสังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหารการศึกษา วิทยาการศึกษา เทคโนโลยีการศึกษา จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จิตวิทยาให้คำปรึกษา บริหารธุรกิจ และเศรษฐศาสตร์

กำหนด

1. ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)
2. การสมัครสมาชิก สามารถสมัครได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

เจ้าของ : สมาคมปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หมายเหตุ

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน มิใช่ของคณะผู้จัดทำ และมิใช่ความรับผิดชอบของสมาคมปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในกรณีการทำวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยต้องผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และนำหลักฐานมาแสดง

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิสักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์
รองศาสตราจารย์ คิม ไชยแสนสุข
ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะฉัตร จารุธีรสานต์
ดร.สมศักดิ์ ไตรรักษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้อำนวยการโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
นายกสมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

รองบรรณาธิการ

ดร.ดารافر คงจา

สมาคมศิษย์เก่าพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล รัตนไพจิตร

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลักขม งามมีศรี
นาวาอากาศเอก ดร.อัมพร เพ็ชรราช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
กองทัพอากาศไทย

ดร.จำเนียร ชุมทโสภาค
ดร.รุจิกาญจน์ สานนท์
ดร.สิทธิชัย จันทรานนท์
ดร.ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)
สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ดร.กัญจนรัตน์ วิทยาเกียรติเลิศ

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายปัญญา ศรีเพชรสุพรรณ

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นายวรวิธ ลีลานภาคักดิ์

สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์ บัดดี้ ครีเอชั่น

40/315 หมู่ 11 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140

บทบรรณาธิการ

สวัสดีครับสมาชิกวารสารดุสิตบัณฑิตฯ นักวิจัยและผู้สนใจในงานวิจัยทุกท่าน อีกไม่กี่วันจะขึ้นปี 2564 ก็หมายความว่า วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์จะมีอายุครบ 10 ปี ที่วารสารฉบับนี้ให้บริการแก่นักวิจัย ผู้ที่สนใจในงานวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ส่งบทความที่มีคุณภาพเข้ามาตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ กว่าสิบปีที่ผ่านมา ทางกองบรรณาธิการได้พยายามจะทำให้วารสารฉบับนี้มีมาตรฐานสูงขึ้น และมีคุณภาพตามมาตรฐานของ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI.) มาโดยตลอด กองบรรณาธิการวารสารเองไม่สามารถที่จะดำเนินการเองได้โดยลำพัง ต้องอาศัยเจ้าของบทความที่ส่งบทความที่มีคุณภาพเข้ามาให้กองบรรณาธิการพิจารณา อาจจะมีการแก้ไขหลายครั้ง หรือบางบทความอาจถูกปฏิเสธจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่าได้ทอดยสร่างสรรค์บทความที่มีคุณภาพใหม่ และเราจะให้บริการด้วยความยินดีอย่างยิ่ง

ในโอกาสขึ้นปีใหม่ ในนามบรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณ สมาคมปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อ่านเบื้องหลังทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ดูแลวารสารฯ ตลอดเวลาที่ผ่านมา ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน คิดสิ่งใดสมความปรารถนา ทุกประการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด

บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

สารบัญ

บทความวิชาการ

การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)545
รัตนา กาญจนพันธ์ุ

การพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการเช่า
อสังหาริมทรัพย์ เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542.....557
วาชีณี ยศปัญญา, จรัส เล็งวิทยา

มิติใหม่แห่งการเดินทางกับการใช้เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมือง
ผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ571
ศรารุช สิริขจรเดชสกุล

บทความวิจัย

พลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในการเมืองภาคประชาชน585
กิตติชัยกุลย์ อินทร์แก้ว, สุชาติ ศรียารัณย, ประภาส ปันตบแต่ง, พินิจ ลาภธนานนท์

การจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ กองทัพเรือ603
ก้องเกียรติ ลีกันทุ, บัณฑิต พิริยาสัยสันติ, พลศักดิ์ จิไรกรศิริ, สมเจตน์ พันธุไชษิต

การเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎี
การตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบเลข
เมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน619
กมลทิพย์ ศรีหาเศษ

โมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริม
และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน633
ณัฏฐา พลเสน, จินดา ขลิบทอง, เฉลิมศักดิ์ ตุ่มศิริบุญ, รุจ ศิริสัญญาลักษณ์4

บทบาทภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย650
นฤมล พุ่มฉัตร, สมพร เฟื่องจันทร์, อรุณ รักธรรม, เพ็ญศรี ฉิรินัง

การศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS
ของนักบัญชียุคดิจิทัล.....663
พิมพ์วิวัฒน์ มะณีวงศ์, สร้อยยุพผา สาตรัฐมุล

การพัฒนาศักยภาพความคล่องตัวขององค์กรธุรกิจส่งผลต่อการลดต้นทุน
และความสามารถในการตอบสนองเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน
อย่างยั่งยืน676
ภัทริยา พรปาริชา, ชาศริต สกุลอิสริยาภรณ์, อรไท ชั่วเจริญ

สารบัญ

โปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส.....	691
นิจลารัณย์ ไทรสาชา, ชมสุภักดิ์ ครุฑทกะ, ดวงเดือน จันทร์เจริญ	
รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ	706
วิลาศ เรียงแหลม, ชมสุภักดิ์ ครุฑทกะ, ดวงเดือน จันทร์เจริญ	
รูปแบบความสำเร็จของการนำนโยบายการก่อสร้างที่อยู่อาศัย สำหรับผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	721
ประสิทธิ์ ปานนิมิตจิตสมาน, วรสิทธิ์ เจริญพุด, หวณ ชูเพ็ญ	
การพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	733
สุกัญญา พรน้อย, ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์, สมโภชน์ อเนกสุข	
การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.....	745
อรรถพล ชัยทัต, นวลละออ แสงสุข, วันชัย ปานจันทร์, อรไท ชั่วเจริญ	
การจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน: ศึกษาขอบเขต และมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย	758
อารุณ วงศ์แก้ว, ประเสริฐ ตัณศิริ, สุจิต จงประเสริฐ, วัลลภ นาคบัว	
ผลของเป้าหมายการควบคุม และการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ต่อระดับ ความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียในการตัดสินใจให้ตนเอง และผู้อื่น.....	773
อรพรรณ คูเกษมรัตน์, ทิพย์นภา หวนสุริยา	
การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับ บนเครื่องบินบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)	788
ณิชากรีย์ จิตต์ทิพย์กุล	
ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์	802
นรินทร์ พินิจคร, ภูริชญา วัฒนรุ่ง, พูนศักดิ์ ไวสารวัจ, บุญอนันต์ วรรณพานิชย์	
การศึกษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	818
ณัฐบุรณ์ พรรดินเจริญ, ประทุม ฤกษ์กลาง	

การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

รัตนา กาญจนพันธุ์¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้แนวคิดผู้นำตามสถานการณ์ แผนนโยบายภาครัฐ และแนวคิดการบริหารสถานศึกษาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อให้สถานศึกษามุ่งเน้นการปฏิบัติตามแผนนโยบายภาครัฐ ภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัด

ผลการวิเคราะห์ พบว่า (1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการปฏิบัติตามแผนนโยบายภาครัฐ รวมถึงการใช้กลไกความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียน นักศึกษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดภายใต้สถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น คำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีการอำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนการสอนได้ การใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ การตัดสินใจนโยบายอยู่บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน และ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นที่บทบาทของผู้บริหารโดยการสร้างคุณค่าแก่ตนเองเพื่อแสดงถึงการเป็นตัวอย่างที่ดี การปฏิบัติตนของผู้บริหาร รวมถึงการให้ความเป็นธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในเรื่องสวัสดิการและความเจริญก้าวหน้า โดยผู้บริหารต้องขึ้นนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบ มีอิสระทางความคิด และเข้าใจในสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับองค์กร ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความตั้งใจจริงจะผ่านพ้นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ควรมุ่งเน้นที่สถานการณ์แวดล้อมที่เป็นการกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจและจะส่งผลกระทบต่อแสดงลักษณะภาวะของผู้นำของผู้บริหารด้วย และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ด้วย

คำสำคัญ: การบริหาร; สถานศึกษา; ไวรัสโคโรนา 2019

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19).

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 10(3), 545-556.

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: arjarnratana@gmail.com

School Administration in the Crisis Situation of the Coronavirus 2019 (COVID-19)

Ratana Karnjanapun¹

Abstract

This academic article aims to analyze the school administration in the coronavirus crisis situation (COVID-19), using situational leadership concept, government policies and the concept of school administration as a framework for analysis in order for educational institutions to focus on the implementation of the government policy under strict measures to prevent the spread of the coronavirus 2019.

Findings are as follows: (1) school administrators should focus on implementing the government policy including the use of cooperation mechanisms of parents and communities in the care of students with the utmost safety in mind under the crisis that arises. The school administrators should take into account the maximum safety of everyone involved. All students should have access to teaching and learning. They should utilize existing resources to the highest benefits to enable students in all levels to study through DLTV. Policy decisions should be based on survey for the needs of students, teachers and schools. and (2) School administrators should focus on the role of administrators by creating self-worth to demonstrate exemplary role. The conduct of the management including fairness to subordinates in matters of welfare and progress. The management must direct subordinates to participate in decision-making, encourage subordinates to take responsibility, have freedom in thought and understand the various problems that are occurring to the organization. Subordinates who put efforts will get through the problems. Focus should be on the surrounding circumstances which define the role of the stakeholders in the decision-making and affect the leadership characterization of the management. School administrators need to learn and support the use of communication and computer technologies.

Keywords: School; Administration; Coronavirus 2019 (COVID-19)

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Karnjanapun, R. (2020). School administration in the crisis situation of the Coronavirus 2019 (COVID-19). *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 545-556.

¹ Faculty of Education, Ramkhamhaeng University.

2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, 10240, Thailand,

Email: arjanratana@gmail.com

บทนำ

สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในทุกด้าน มีหน้าที่พัฒนาเด็กวัยเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นศูนย์รวมของเด็กในชุมชนที่มาจากครอบครัวที่ต่างกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาโรคต่างๆ เมื่อนักเรียนคนใดคนหนึ่งเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ และมาเข้าเรียนในสถานศึกษาจึงมีโอกาสนี้จะแพร่กระจายเชื้อโรคไปสู่เด็กคนอื่น ๆ ได้ จากการเล่น การใกล้ชิด และทำกิจกรรมร่วมกัน สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่สำคัญมากต่อการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคหรืออาจเปรียบได้ว่า “สถานศึกษา” นับเป็น “Shelter” สำหรับนักเรียนที่ต้องคำนึง และให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวเป็นอันดับแรกๆ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 ซึ่งขณะนี้ยังไม่มียาวัคซีนป้องกันโรคและไม่มียารักษาโรคโดยตรง จำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ที่จะส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอนและสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา สิ่งสำคัญที่สุดในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้ไป ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของสถานศึกษา ต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” เน้นการปฏิบัติภายใต้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยจากโรคโควิด 19 ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและปลอดภัยจากโรค (Department of Health, 2020)

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การระบาดทั่วไปของไวรัสโคโรนา พ.ศ. 2562-2563 เป็นการระบาดทั่วโลกที่กำลังดำเนินไปของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

(COVID-19) โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วไป ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 การระบาดทั่วครั้งนี้ยังก่อให้เกิดอุบัติการณ์ ประกอบด้วย ความไม่มั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจ รวมไปถึงการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สิ่งที่เรากำลังเผชิญกันอยู่ในทุกวันนี้เป็นสถานการณ์ที่เรียกได้ว่าเข้าขั้นวิกฤต และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน สิ่งเหล่านี้เป็นสัญญาณที่ทำให้เราต้องตั้งรับ ปรับตัวหาวิธีที่จะรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่ประเทศไทยเท่านั้นที่ประสบปัญหาดังกล่าว ดูเหมือนว่าทั่วโลกก็กำลังประสบชะตากรรมเดียวกัน เพียงแต่อาจจะมากน้อยต่างกัน

ผู้บริหารจึงต้องมีการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่โดยมีแนวทางในการบริหาร ได้แก่ การเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนออนไลน์ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน การบริหารจัดการโรงเรียนและครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ มีการหารือและวางแผนร่วมกันของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ประกอบการในภาคธุรกิจและภาคประชาสังคม พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมถึงการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของครูและนักเรียน (Duangchurn, 2020)

ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ที่ไม่มีใครเคยประสบมาก่อน จึงจำเป็นต้องวางแผนการจัดการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์วิกฤตโควิด-19 ในทุกระดับชั้น

และทุกประเภท ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา การศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งการเตรียมความพร้อมทักษะที่สำคัญในช่วงปิดเทอมให้แก่ผู้เรียน คือ ภาษาอังกฤษ และ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อที่จะสื่อสารกับนักเรียน โรงเรียนจะต้องเปลี่ยนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นที่บ้าน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงห้องเรียนจากโรงเรียนไปเป็นบ้าน สิ่งที่สำคัญคือผู้ปกครองต้องช่วยนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสำรวจความพร้อมทั้งโรงเรียน ผู้ปกครองและคุณครูเพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของภาครัฐ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การบริหาร (administration)

การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น (Drucker, 1954) เป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ภายในองค์การให้ผู้ปฏิบัติการทำงานด้วยความพึงพอใจ (Sargent & Belisle, 1955) ซึ่งกระบวนการทั้งหมดของการใช้ทรัพยากรที่เตรียมไว้ อย่างเหมาะสม คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เป็นเทคนิคการทำงาน คือ การตัดสินใจของกลุ่มโดยมีความมุ่งหมายและจุดประสงค์ (Gregg, 1957; Petersen, Plowman & Trickett, 1962) นอกจากนี้ ตาม The Reader's Digest Encyclopedia Dictionary (1964) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การบริหารของธุรกิจหรือ การเข้าทำงานของส่วนราชการ นอกจากนี้ การบริหารเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่รับผิดชอบกับการดำเนินการขององค์การธุรกิจให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารเป็นศิลปะผู้บริหารที่มีศิลปะเท่านั้นจึงจะประสบความสำเร็จในการทำงาน และเป็นการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Koontz, 1972)

นอกจากนี้ การบริหาร ยังหมายถึง กระบวนการ การจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า การบริหารเป็นการดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ ซึ่งนับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้นๆ รวมถึงกระบวนการจัดหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Dale, 1973) ดังนั้น การบริหารจึงเป็นกระบวนการทางสังคมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้กระบวนการอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นศิลปะในการทำสิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จการดำเนินงานอย่างมีศิลปะในการใช้คนและทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความสำคัญของการบริหารถือเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างเป็นระบบ และใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม (Barnard, 1968, p. 5) นอกจากนี้ ยังเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ (Simon, 1976, p. 8) ดังนั้น การบริหารจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการที่ทำให้องค์กรทำงานได้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดโครงสร้างองค์กรและมอบหมายแบ่งงาน การช่วยพัฒนาบุคลากร อีกทั้ง สร้างความร่วมมือและการประสานงานที่ดีในองค์กร

การบริหารสถานศึกษา (school administration)

การบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้

ผลดี (Sergiovanni & Carver, 1980, p. 267) เป็นการดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การจัดแผนการเรียน การจัดตารางเรียน การสอน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านต่างๆ การวัดผลและประเมินผล รวมถึงการนิเทศการสอน (Gorton, 1983, p. 158) นอกจากนี้ ยังเป็นการบริหารบุคลากรทางการศึกษา ครู นักเรียน เพื่อให้ได้ความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ให้บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม เห็นด้วย และดำเนินการตามข้อตกลงที่วางไว้ และพึงยึดปฏิบัติโดยเคร่งครัด (Hoy & Miskel, 2001, p. 170) ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาจึงเป็นการบริหารงานโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างมีระบบระเบียบตามกระบวนการทำงานเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาทั้งในด้านบุคลากรและผูเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อโครงสร้างกระบวนการและวิธีการของครูผู้สอน นักเรียน และเนื้อหาสาระของหลักสูตร อีกทั้งส่งผลให้การปฏิบัติการกิจของกลุ่มประสบความสำเร็จและมีการพัฒนา (Sergiovanni & Carver, 1980, p. 268) นอกจากนี้ Campbell, Johnston, Campbell, McClain, and Macaluso (1983, p. 6) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษามีอิทธิพลในการพัฒนาเป้าหมายและนโยบายสถานศึกษา
2. การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้มีการพัฒนาโครงการต่างๆ เพื่อช่วยให้เป้าหมายของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ
3. การบริหารสถานศึกษาช่วยกำหนดวิธีการและประสานงานในการดำเนินโครงการไปปฏิบัติ
4. การบริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนโครงการให้

ประสบความสำเร็จ

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู อาจารย์ และคณะบุคคลฝ่ายต่างๆ ของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและคุณภาพให้แก่เยาวชนที่ทำให้เกิดการพัฒนาในทุกๆ ด้าน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทบาทของสถานศึกษา มีดังต่อไปนี้ (Krajewski, Martin & Walden, 1983, p. 60)

1. ช่วยจัดคนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานให้เพียงพอกับภาระงานของสถานศึกษา
2. เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนโดยอาศัยการพัฒนาปรับปรุงครูให้เป็นครูมืออาชีพ
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรโดยมีการประเมินหลักสูตรปรับปรุงเนื้อหา ปรับปรุงสื่อ ปรับปรุงตารางสอนของครู ปรับปรุงวิธีการสอนและกิจกรรม
4. เพื่อจัดกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมปรึกษาให้กับนักเรียน
5. จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อให้มีความสามารถด้านสังคม การทำงาน และการเป็นผู้นำ
6. มีการประเมินครูเป็นระยะ
7. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
8. ผู้บริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
9. ดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณด้วยการขอจัดหา และใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มีผลต่อการจัดการศึกษา

ขณะที่ Yukl (2006, p. 60) ได้แบ่งลักษณะบทบาทของผู้บริหารโดยยึดพฤติกรรมการบริหาร 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ ได้แก่

บทบาทการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ บทบาทในการให้การสนับสนุน และบทบาทการจัดความขัดแย้งและการสร้างทีมงาน

กลุ่มที่ 2 บทบาทในการให้และเสาะหาข้อมูล ได้แก่ บทบาทการติดตาม บทบาทการให้ข้อมูลข่าวสาร และบทบาทการสร้างความคิด

กลุ่มที่ 3 บทบาทในการตัดสินใจ ได้แก่ บทบาทในการวางแผนและจัดองค์กร บทบาทการปรึกษาและการมอบหมายงาน และบทบาทในการแก้ปัญหา

กลุ่มที่ 4 บทบาทในการใช้อิทธิพล ได้แก่ บทบาทการสร้างแรงจูงใจและบทบาทการประกาศเกียรติคุณ และการให้รางวัล

ดังนั้น บทบาทของการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของคนทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารที่ดีจึงต้องสำรวจตนเองถึงข้อบกพร่องและหาแนวทางในการพัฒนาตนเอง เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารจัดการใหม่และการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน

มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป (National Education Act B.E. 2542, 2019)

แนวคิดผู้นำตามสถานการณ์ (situational leadership) เป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำ เพื่อขับเคลื่อนองค์การให้ประสบความสำเร็จภาวะผู้นำจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

Certo (2008) กล่าวถึงการแสดงออกของภาวะผู้นำตามสถานการณ์เพื่อตัดสินใจในนโยบายขององค์การ มีปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนคือ

ผู้บริหาร (leader) ผู้ใต้บังคับบัญชา (subordinate) และสถานการณ์แวดล้อม (situation) ปัจจัยทั้งหมดนี้จะต้องแสดงออกมาอย่างสมดุล จึงจะส่งผลให้งานประสบความสำเร็จได้ แต่ละส่วนจะต้องแสดงออกดังต่อไปนี้

1. การมุ่งเน้นที่บทบาทของผู้บริหาร (forces in the manages) ผู้บริหารควรสร้างคุณค่าแก่ตนเองเพื่อแสดงถึงการเป็นตัวอย่างที่ดี หมายถึงการปฏิบัติตนของผู้บริหารรวมถึงการให้ความเป็นธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในเรื่องสวัสดิการและความเจริญก้าวหน้า และที่สำคัญคือผู้บริหารต้องคำนึงถึงประโยชน์ขององค์การเป็นที่ตั้งและเป็นความสำเร็จจากการร่วมมือกันทำงานของทุกฝ่าย

2. การมุ่งเน้นที่บทบาทของผู้ใต้บังคับบัญชา (forces in subordinates) หน้าที่ของผู้บริหารคือการชี้แนะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีลักษณะผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีอิสระทางความคิดเห็นต่อผู้นำในหน้าที่ เข้าใจในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ และเข้าใจในสภาพปัญหาต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับองค์การ ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความตั้งใจจริงจะผ่านพ้นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้การประสานงานระหว่างกันดีขึ้น ช่วยให้ประสิทธิภาพของงานดีขึ้นตามไปด้วย

3. การมุ่งเน้นที่สถานการณ์แวดล้อม (forces in the situation) สถานการณ์แวดล้อมคือปัจจัยสำคัญในการกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจและจะส่งผลต่อการแสดงลักษณะภาวะของผู้นำของผู้บริหารด้วย อาจจะแยกพิจารณา ได้ดังนี้

3.1 สถานการณ์ คือ สภาพแวดล้อม เป็นตัวกำหนดถึงขนาดขององค์การและขอบเขตของงานแต่ละด้าน เมื่อสถานการณ์แวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปก็จะมีผลกระทบโดยตรงต่อโครงสร้างขององค์การ และมีผลกระทบในเชิงพฤติกรรมองค์การด้วย ผู้นำที่ดีควร

ปรับตัวอย่างเหมาะสม ในแต่ละสถานการณ์ที่กำลังประสบอยู่ เพื่อได้สามารถตัดสินใจในนโยบายได้อย่างเหมาะสม

3.2 เมื่อพิจารณาสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ แล้วผู้บริหารควรย้อนกลับไปประเมินผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานว่ามีศักยภาพอย่างเพียงพอ ในการรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ควรมอบหมายให้ผู้ที่รับผิดชอบได้แก้ไขปัญหาเหล่านั้น

3.3 ในสถานการณ์ผู้นำอาจพิจารณาว่าสิ่งที่กำลังประสบอยู่นี้ เกินกำลังความสามารถของผู้ได้บังคับบัญชาที่จะตัดสินใจดำเนินการใดๆ ดังนั้น ผู้บริหารอาจส่งงานการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าวไว้ แล้วพิจารณาตัดสินใจด้วยตนเอง

3.4 ในสถานการณ์ที่ถูกเน้นเร่งด่วน การรอผลสรุปจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดอาจทำให้เกิดความล่าช้าเสียเวลา เพราะแต่ละคนต่างก็มีแนวคิดที่หลากหลายผู้บริหารอาจใช้วิธีการซึ่งตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที

ดิจิทัลเทคโนโลยีกับการบริหารสถานศึกษา ดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology-ICT) มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆ ตามที่กล่าวมาแล้วของสถานศึกษา

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักที่จะนำเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ

การบริหารจัดการสถานศึกษาในภาวะวิกฤตเช่นนี้

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง ดังนั้น คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล จึงควรเป็นดังต่อไปนี้

1. กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง
2. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่างๆ ของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากรและนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ
3. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่างๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา
4. การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
5. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม
6. ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์ บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

7. จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของสถานศึกษาทั้งครูอาจารย์ บุคลากรทุกคนและนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสม

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลข้างต้นนี้มีผลต่อการใช้ภาวะผู้นำ ICT (ICT leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019--COVID-19) เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยตั้งแต่โรคไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) โรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) เป็นสายพันธุ์ใหม่ที่ไม่เคยพบมาก่อนในมนุษย์ ก่อให้เกิดอาการป่วยด้วยระบบทางเดินหายใจในคนและสามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ โดยเชื้อไวรัสนี้พบการระบาดครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น มณฑลเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี 2019 หลังจากนั้นได้มีการระบาดไปทั่วโลก องค์การอนามัยโลกจึงตั้งชื่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่นี้ว่า โรคโควิด 19

อาการทั่วไป ได้แก่ อาการระบบทางเดินหายใจ มีไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หายใจลำบาก เหนื่อยหอบ ไม่ได้กลิ่น ไม่รู้รส ในกรณีที่อาการรุนแรงมาก อาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต

โรคชนิดนี้มีความเป็นไปได้ที่มีสัตว์เป็นแหล่งรังโรค ส่วนใหญ่แพร่กระจายผ่านการสัมผัสกับผู้ติดเชื้อผ่านทางละอองเสมหะจากการไอ น้ำมูก น้ำลาย ปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานสนับสนุนการแพร่กระจายเชื้อผ่านทางการบินสัมผัสที่มีไวรัสแล้วมาสัมผัส ปาก จมูก และตา สามารถแพร่เชื้อผ่านทางเชื้อที่ถูกขับถ่าย

ออกมากับอุจจาระเข้าสู่อีกคนหนึ่งโดยผ่านเข้าทางปาก (Feco-oral route) ได้ด้วย

ยังไม่มียาสำหรับป้องกันหรือรักษาโรคโควิด 19 ผู้ที่ติดเชื้ออาจต้องได้รับการรักษาแบบประคับประคองตามอาการ โดยอาการที่มีแตกต่างกัน บางคนรุนแรงไม่มาก ลักษณะเหมือนไข้หวัดทั่วไป บางคนรุนแรงมาก ทำให้เกิดปอดอักเสบได้ ต้องสังเกตอาการใกล้ชิดร่วมกับการรักษาด้วยการประคับประคองอาการ จนกว่าจะพ้นอาการช่วงนั้น และยังไม่มียาตัวใดที่มีหลักฐานชัดเจนว่า รักษาโรคโควิด 19 ได้โดยตรง

กลุ่มเสี่ยงโดยตรงที่อาจสัมผัสกับเชื้อ ได้แก่ ผู้ที่เพิ่งกลับจากพื้นที่เสี่ยง สัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วยสงสัยติดเชื้อ กลุ่มเสี่ยงที่ต้องระวัง หากติดเชื้ออาจมีอาการรุนแรง ได้แก่ ผู้สูงอายุ 70 ปีขึ้นไป ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดหัวใจ ภูมิแพ้ เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

มีรายงานผู้ป่วยโรคโควิด 19 ในประเทศที่มีการระบาดทั้งประเทศจีน ประเทศในทวีปยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทย แสดงให้เห็นว่า เด็กติดเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ทุกอายุ เด็กมักมีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อในครอบครัว เด็กที่ป่วยเป็นโรคโควิด 19 จะมีเชื้อในระบบทางเดินหายใจ บทบาทของเด็กในการเป็นผู้แพร่เชื้อยังไม่ชัดเจน แต่การที่พบเชื้อโคโรนาไวรัสในทางเดินหายใจของผู้ป่วยเด็ก และยังสามารถพบเชื้อในอุจจาระได้ ทำให้เด็กมีโอกาสเป็นผู้แพร่เชื้อสู่ผู้อื่นได้ แม้รายงานส่วนใหญ่เด็กมักเป็นผู้รับเชื้อไวรัสโควิด 19 จากผู้อื่น มีรายงานว่า ผู้ป่วยโควิด 19 ที่เป็นเด็กมักมีอาการไม่รุนแรง แต่อาจมีอาการรุนแรงถึงแก่ชีวิตในกรณีที่มิโรคอื่นอยู่ก่อน หรือเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันบกพร่อง ในระยะหลังมีรายงานผู้ป่วยที่มีอาการคล้ายโรคคาวาซากิ (Kawasaki Disease) บางรายมีอาการช็อคและเสียชีวิต เกิดขึ้นในเด็กที่มีสุขภาพดีมาก่อน เป็นกลุ่มอาการ Hyperinflammatory syndrome ที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อโควิด 19 รายงาน

จากอังกฤษ สหรัฐอเมริกา อิตาลี จะเห็นได้ว่า โรคโควิด 19 เป็นโรคที่อุบัติขึ้นมาใหม่ไม่เป็นที่รู้จักมาก่อน ความรู้ในด้านอาการ อาการแสดง ความรุนแรงของโรค ยังไม่เป็นที่รู้จักกันยังคงต้องศึกษา และมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลตลอดเวลา (Department of Health, 2020, pp. 1-2)

แนวนโยบายภาครัฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ชี้แจงต่อสังคมมาโดยตลอด เพราะตระหนักอยู่เสมอไม่ว่าสถานการณ์แวดล้อมจะเลวร้ายและรุนแรงแค่ไหน การเรียนรู้ที่เข้าถึงและมีคุณภาพสำหรับเด็กไทยทุกคนเป็นเป้าหมายสูงสุดของเรา ตามแนวคิด “การเรียนรู้นำการศึกษา” โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำทุกวิถีทาง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เท่าที่สภาพแวดล้อมจะอำนวย บนพื้นฐาน 6 ข้อ คือ (Department of Health, 2020)

1. จัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การตัดสินใจจะขึ้นอยู่กับผลการประเมินสถานการณ์อย่างใกล้ชิด
2. อำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคน สามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้ แม้จะไม่สามารถไปโรงเรียนได้
3. ใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ นักเรียนทุกระดับชั้น สามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ ทั้งนี้ ไม่มีการลงทุนเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ใดๆ เพิ่มเติมโดยไม่จำเป็น
4. ตัดสินใจนโยบายต่างๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการ ทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยให้การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ตั้ง
5. ปรับปฏิทินการศึกษาของไทย ให้เอื้อต่อการ “เรียนเพื่อรู้” ของเด็กมากขึ้น รวมทั้งปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม โดยเวลาที่ขดเขยจะคำนึงถึงภาระ

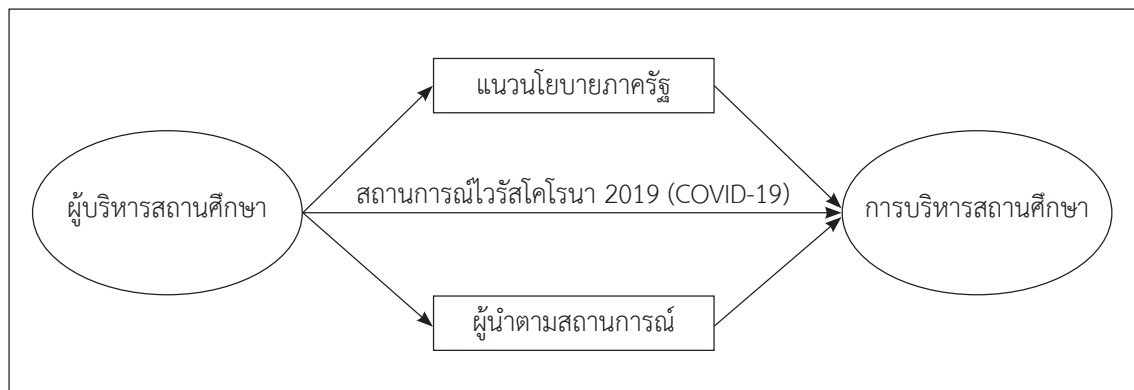
ของทุกคนและการได้รับความรู้ครบตามช่วงวัยของเด็ก

6. บุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน จะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และทำให้ท่านได้รับผลกระทบเชิงลบจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด

ในการดำเนินนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในสถานการณ์วิกฤตนี้ ในมุมหนึ่ง ก็เป็นการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า แต่ในอีกมุมหนึ่ง ก็นับเป็นโอกาสและช่วงเวลาสำคัญในการปรับปรุงระบบการศึกษาของประเทศ ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับการศึกษาไทย จึงได้ออกแบบการเรียนการสอนในช่วง COVID-19 โดยมีรายละเอียดในภาพรวมคือ รูปแบบการเรียนการสอนออกแบบให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ โดยมีการเรียนรู้แบบ Onsite ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสามารถไปโรงเรียนได้ ขณะที่พื้นที่ที่ไม่ปลอดภัย จะมีการเรียนรู้หลักผ่านทางการ On-Air ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ และมีการเรียนรู้เสริมผ่านระบบ Online การเรียนผ่านการสอนทางไกล จะใช้ทีวีดิจิทัล และ DLTV เป็นหลัก โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ DEEP และการเรียนการสอนแบบโต้ตอบออนไลน์เป็นสื่อเสริม

ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว ทำให้องค์กรทางการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องปฏิรูปตนเอง และทำการเปลี่ยนแปลงองค์กรครั้งใหญ่ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จที่สามารถนำพาผู้เรียนให้เข้าถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพ 1 กรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้เขียนวิเคราะห์ตามกรอบในการวิเคราะห์ ปรากฏผล ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้ปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐภายใต้สถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นการประสานความร่วมมืออย่างบูรณาการและเข้มแข็งกับทุกภาคส่วน รวมถึงการใช้กลไกความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียน นักศึกษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดภายใต้สถานการณ์วิกฤตที่เกิดขึ้น ควบคู่กับการสร้างความตระหนักให้เกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่นักเรียน นักศึกษา อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในอนาคตต่อไป โดยจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีการอำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนการสอนได้ การใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้น สามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ การตัดสินใจนโยบายต่างๆ บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการ ทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน โดยให้การจัดการเรียนการสอนที่

มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นที่ตั้ง มีการปรับตารางเรียนตามความเหมาะสม และบุคลากรทางการศึกษาจะได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำตามสถานการณ์ภายใต้สถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ควรมุ่งเน้นที่บทบาทของผู้บริหารโดยการสร้างคุณค่าแก่ตนเองเพื่อแสดงถึงการเป็นตัวอย่างที่ดี การปฏิบัติตนของผู้บริหาร รวมถึงการให้ความเป็นธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในเรื่องสวัสดิการและความเจริญก้าวหน้า และผู้บริหารต้องคำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นที่ตั้งและเป็นความสำเร็จจากการร่วมมือกันทำงานของทุกฝ่าย ควรมุ่งเน้นที่บทบาทของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้บริหารต้องชี้แนะผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบ มีอิสระทางความคิด และเข้าใจในสภาพปัญหาต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับองค์กร ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความตั้งใจจริงจะผ่านพ้นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ควรมุ่งเน้นที่สถานการณ์แวดล้อมที่เป็นกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจและจะส่งผลต่อการแสดงลักษณะภาวะของผู้นำของผู้บริหารด้วย

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์ บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอน หรือการปฏิบัติงาน และมีการจัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของสถานศึกษาทั้งครูอาจารย์ บุคลากรทุกคน และนักเรียน

บทสรุป

การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ผู้บริหารจำเป็นต้องนำเทคนิคและวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะการเป็นผู้นำตามสถานการณ์เพื่อให้ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของสถานศึกษา ต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” เน้นการปฏิบัติภายใน

ได้มาตรฐานการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยจากโรคโควิด 19 ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและปลอดภัยจากโรค และส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีผ่านอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อที่จะสื่อสารกับนักเรียนที่อยู่บ้านให้มีสภาพการเรียนการสอนที่เหมือนกับในโรงเรียนจริงๆ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (anytime anywhere) โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง (active learning) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วเอื้อต่อการเรียนรู้

การค้นคว้าและนักเรียนจะสามารถใช้เทคโนโลยีได้ตลอดเวลา อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรการเป็นผู้นำตามสถานการณ์เพื่อให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของสถานศึกษา ต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal”

2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับการปฏิบัติจริง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ครบถ้วน

References

- Barnard, C. (1968). *The functions of the executive*. Harvard University Press.
- Campbell, D. F., Johnston, R. W., Campbell, G. S., McClain, D., & Macaluso, J. F. (1983). The microbiology of raw, eviscerated chickens: A ten year comparison. *Poultry Science.*, 62, 437-444.
- Certo, S. C. (2008). *Modern management* (11th ed.). Prentice Hall.
- Dale, E. (1973). *Management: Theory and practice*. McGraw-Hill.
- Department of Health. (2020). *A practical guide for schools to prevent the spread of COVID-19*. Author. [In Thai]
- Drucker, P. F. (1954). *The practice of management*. Harper & Row.
- Duangchurn, P. (2020). *Journal of Arts Management*, 4(3), 783-795. [In Thai]
- Gorton, R. A. (1983). *School leadership and administration: Important concepts*. McGraw-Hill.
- Gregg, R. T. (1957). The administrative process. In R. F. Campbell, & R. T. Gregg (Eds.), *Administrative behavior in education* (pp. 269-317). Harper and Brothers.
- Hoy, W., & Miskel, C. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice* (6th ed.). McGraw-Hill.
- Koontz, H. (1972). *Analysis of managerial functions*. McGraw-Hill.
- Krajewski, R. J., Martin, J. S., & Walden, J. C. (1983). *The elementary school principalship: Leadership for the 1980s*. Holt, Rinehart, & Winston.
- National Education Act B.E. 2542. (2019). Retrieved from <http://web.krisdika.go.th/lawHeadPDF.jsp?formatFile=pdf&hlID=0> [In Thai]
- Petersen, E., Plowman, E. G., & Trickett, J. M. (1962). *Business organization and management*. Irwin.
- Sargent, C. G., & Belisle, E. L. (1955). *Educational administration: Cases and concepts*. Houghton Mifflin.
- Sergiovanni, T. J., & Carver, F. D. (1980). *The school executive: A theory of administration* (2nd ed.). Harper & Row.
- Simon, H. A. (1976). *Administrative behavior: A study of decision-making processes in administrative organization* (3rd ed.). The Free Press.
- The Reader's Digest Encyclopedia Dictionary*. (1964). Reader's Digest Association.
- Yukl, G. (2006). *Leadership in organizations* (6th ed.). Pearson Education.

การพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์ เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542

วาชีณี ยศปัญญา¹ จรัส เล็งวิทยา²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 โดยนำแนวคิดทฤษฎีการพัฒนากฎหมาย หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา แนวคิดการถือครองที่ดิน แนวคิดเกี่ยวกับตลาดการเช่าที่ดิน แนวคิดเกี่ยวกับระยะเวลาการเช่า แนวคิดการส่งเสริมการลงทุน แนวคิดการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ และนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติและทำให้กลไกตามกฎหมายสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้มีการจดทะเบียนการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัตินี้มากขึ้น พบว่าจะต้องมีการพัฒนาโดยการแก้ไขปัญหา 4 ประการ ดังนี้ (1) ปัญหาหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการเช่า (2) ปัญหาหลักเกณฑ์การเช่าที่มีเนื้อที่เกินกว่าหนึ่งร้อยไร่จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดิน (3) ปัญหากำหนดระยะเวลาการเช่า และ (4) ปัญหาการนำสัญญาเช่าไปเป็นหลักประกันหรือจำนอง

คำสำคัญ: การเช่าอสังหาริมทรัพย์; พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม; การส่งเสริมการลงทุน

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

วาชีณี ยศปัญญา และจรัส เล็งวิทยา (2563). การพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542. *วารสารดุสิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 557-570.

¹ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

เลขที่ 90 หมู่ที่ 7 อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ 73110, ประเทศไทย

อีเมล: wahcinee14@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Development of Real Estate Rental Law Under the Lease of Real Estate for Commerce and Industrial Property Act B.E. 2542

Wachinee Yodpanya¹ Charan Lengvithaya²

Abstract

This academic article aims to analyze the legal problems that impede the development of the real estate rental law under the Lease of Commercial and Industrial Property Act B.E. 2542 by applying the concept of law development theory, sacred principles in expressing the intention and principle of freedom of contract, land tenure concept, land lease market concept, concept related to the lease period, investment promotion concept, private investment in public enterprise and the government's investment promotion policy as a framework for analysis.

The results of the analysis showed that the development of the real estate rental law under the Commercial and Industrial Property Lease Act B.E. 2542 to comply with the practice and enable the legal mechanism to revive the national economy and promoting the registration of the lease of real estate property under this Act, development is needed to solve the 4 problems as follows: (1) problems on rules, methods, and rental conditions (2) problem on rules for lease of more than one hundred Rai (160,000 square meters) must be approved by the Director General of the Land Department (3) problem on determining the lease period and (4) problem on applying the lease as security or mortgage.

Keywords: Real Estate Rental; Commercial and Industry; Investment Promotion

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Yodpanya, W., & Lengvithaya, C. (2020). Development of real estate rental law by the Lease of Real Estate for Commerce and Industry Act B. E. 2542. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 557-570.

¹ Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy
90 Moo 7, Samphran, Nakhonpathom, 73110, Thailand
E-mail: wahcinee14@gmail.com.

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลไทยได้ขอรับความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลได้ใช้มาตรการตรากฎหมายใหม่จำนวน 11 ฉบับ เพื่อส่งเสริมการลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศ ซึ่งพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ก็เป็น 1 ในจำนวน 11 ฉบับ (Subsaeng, 1999) เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กล่าวไว้ว่า โดยที่บทบัญญัติว่าด้วยการเช่าทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังไม่สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจและการลงทุนเพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมบางประเภทที่ต้องมีการลงทุนในระยะยาวและต้องการความมั่นคงของสิทธิตามสัญญาเช่า ดังนั้น จึงต้องมีการตรากฎหมายรองรับการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมในระยะยาว โดยให้สิทธิการเช่ามีความมั่นคงมากขึ้น โดยให้สิทธิการเช่าสามารถโอนสิทธิตกทอดทางมรดก ให้เช่าช่วง และใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการจำนองได้ อันจะเป็นการส่งเสริมการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อนำไปประกอบพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมในระยะยาว ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 อย่างไรก็ตาม การประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหวังให้กลไกตามกฎหมายดังกล่าวเป็นหนึ่งในมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม แต่ปรากฏว่ามีการจดทะเบียนการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นจำนวนน้อยมาก (Sopa, Vutiso & Rueharn, 2015) ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัตินี้มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 มีผู้จดทะเบียนเช่าที่ดินเพื่อพาณิชยกรรม

และอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพียง 6 ราย เป็นการเช่าที่ดินของมูลนิธิ 2 ราย และเป็นการเช่าที่ดินวัด 3 ราย และอีก 1 ราย เป็นการเช่าช่วง รวมที่ดินประมาณ 1,000 ไร่ (Post Today Editors, 2017)

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ที่สำคัญมีจำนวนหลายฉบับด้วยกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายที่ทางรัฐบาลจะต้องจัดทำขึ้นมาเพื่อใช้ในการพัฒนาการเช่าเพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมเพื่อเป็นมาตรการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2543) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมไว้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มีการคุ้มครอง ส่งเสริม จูงใจ สร้างความมั่นใจแก่ผู้ลงทุน

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การจดทะเบียนการเช่า การกำหนดประเภทของพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่ให้การเช่า และการใช้หรือการเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ทรัพย์สินตามที่เช่า เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงนั้น เป็นการอนุญาตให้ถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่มีหลักเกณฑ์ที่มีเงื่อนไข ยุ่งยากซับซ้อน และข้อจำกัดมาก ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ของคนต่างชาติ ทำให้มีการหลีกเลี่ยงกฎหมายเพื่อถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ใน

รูปแบบต่างๆ โดยใช้บุคคลหรือนิติบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเป็นผู้ซื้อที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์แทนคนต่างชาติอันเป็นนิติกรรมอำพราง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะประสานประโยชน์ของสองสิ่งที่ขัดแย้งกันให้เกิดจุดดุลยภาพ คือ ความต้องการเงินทุนของต่างชาติให้นำเงินมาลงทุนในประเทศไทยกับการจำกัดการถือครองและเข้ามาเป็นเจ้าของที่ดินในประเทศไทย เพราะธรรมชาติของการค้าการลงทุนผู้เป็นเจ้าของกิจการหรือเจ้าของเงินเมื่อลงทุนไปแล้วก็ต้องการความมั่นใจต้องการเป็นเจ้าของที่ดินและอื่นๆ การที่จะให้ต่างชาตินำเงินมาลงทุนพัฒนาในประเทศไทย แต่จะไม่ให้เป็นเจ้าของที่ดินเลยคงเป็นไปได้ยาก หากแต่หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมหรือเงื่อนไขเช่นไรจึงเหมาะสมที่สุด คือการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุ นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังไม่สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (freedom of contract) ที่ให้ความเคารพในเจตนาของเอกชนบนพื้นฐานความคิดว่าคู่สัญญามีอิสระและเสรีภาพที่จะคิดและตัดสินใจว่าจะตกลงทำสัญญาผูกมัดกันหรือไม่และมีอำนาจเจรจาต่อรองด้วยความเสมอภาคเพื่อกำหนดเนื้อหาในสัญญาที่ตกลงทำกันอย่างใดก็ได้แล้วแต่ใจสมัคร โดยทั้งนี้ต้องปรากฏว่ากระทำภายใต้กรอบของวัตถุประสงค์แบบและความสามารถตามที่กฎหมายกำหนดไว้

อีกทั้งหลักเกณฑ์การเช่าที่ดินเพื่อประกอบพาณิชย์กรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีเนื้อที่เกินกว่าหนึ่งร้อยไร่จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดิน และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายกระทรวง เป็นการจำกัดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายในทางอ้อมเอื้ออำนวยเฉพาะแต่กิจการขนาดใหญ่ หรือการกำหนดเขตที่ตั้งพื้นที่ที่ดินหรือก่อให้เกิดภาระอันไม่จำเป็นแก่เอกชนต่างชาติผู้ประกอบการธุรกิจ อีกทั้งเป็นการกำหนดเงื่อนไขการเช่าที่ยุ่งยากซับซ้อน และข้อจำกัดมาก ไม่สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการทำสัญญา

พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวที่ระบุว่าอนุญาตให้เช่าที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมได้ถึง 50 ปี และต่อใหม่ได้อีกไม่เกิน 50 ปี แต่ในทางปฏิบัติใช้ไม่ได้จริง เนื่องจากการจะให้ขึ้นทะเบียนการเช่าที่ดินตามกฎหมายฉบับนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก กระบวนการจดทะเบียนก็ยุ่งยากซับซ้อน การให้เช่าที่ดินระยะยาวที่ปฏิบัติทั่วโลกนั้น เช่น ประเทศอังกฤษมีสัญญาการเช่าที่ดินนานที่สุด 199 ปี เครือรัฐออสเตรเลียให้เช่าที่ดินได้ระยะยาว 99 ปี และกลุ่มประเทศ AEC ได้กำหนดเวลาเช่าอสังหาริมทรัพย์ไว้ 99 ปี เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศเพิ่มขึ้น ขณะที่ประเทศไทยให้เช่าได้ 30-50 ปี และต่อสัญญาได้อีกไม่เกิน 50 ปี ยังไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มทุนต่างชาติ เพราะการลงทุนในสัญญาที่สั้น และไม่ชัดเจนในระยะเวลาที่ต่อสัญญาไม่คุ้มค่ากับการเข้ามาลงทุน อันเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ไม่จูงใจการลงทุนขนาดใหญ่ที่มีระยะเวลาก่อสร้างที่ยาวนาน ส่งผลให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศไม่กล้าตัดสินใจลงทุน (Post Today Editors, 2017)

นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ให้นาสีสิทธิการเช่าเข้าไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการจำนองได้และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำนองอสังหาริมทรัพย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่หากมีการบอกเลิกสัญญาโดยอาศัยเหตุต่างๆ ตามกฎหมายกำหนด เช่น เมื่อผู้เช่าไม่ส่งทรัพย์สินที่เช่าเท่าที่สัญญาจะพึงส่งทรัพย์สินของตนเอง หรือผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า เมื่อทรัพย์สินที่เช่าอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ตามสัญญาเช่าสูญหายหรือถูกทำลาย ย่อมส่งผลให้สัญญาเช่าระงับลง หากว่าผู้เช่าได้นำสิทธิการเช่าไปจำนองไว้เป็นประกันการชำระหนี้

ของตนไว้กับเจ้าหนี้รายหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อสัญญาจำนองนั้นๆ กล่าวคือ เมื่อทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาจำนองสูญสิ้นไป หรือสัญญาเช่าระงับสิทธิจำนองเหนือทรัพย์สินนั้นๆ ก็ย่อมจะระงับตามไปด้วยเพราะไม่มีวัตถุแห่งสัญญาให้สิทธิจำนอง เกาะเกี่ยวอีก ดังนั้น จึงทำให้เกิดปัญหาว่าจะกระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้รับจำนองที่รับจำนองสิทธิการเช่าไว้ในประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกาที่มีมาตรการเยียวยาความเสียหายจากความระงับของสัญญาเช่าเดิม คือ ก่อนที่ผู้ให้เช่าจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาเช่า ผู้ให้เช่าจะต้องบอกกล่าวให้ผู้รับจำนองสิทธิการเช่าทราบก่อน และให้โอกาสผู้รับจำนองเข้าไปแก้ไขเหตุบกพร่องที่ผู้เช่าประพฤติผิดสัญญาเช่าได้ โดยให้ถือว่าทำการกระทำดังกล่าวของผู้รับจำนองเป็นการกระทำแทนหรือในนามของผู้เช่าด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ยังขาดความชัดเจน ขาดความเหมาะสม ไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติทำให้มีการจดทะเบียนการเช่าเพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมน้อยมาก หากไม่ดำเนินการแก้ไขจะทำให้ผู้ลงทุนไม่เชื่อมั่นที่จะมาลงทุนในธุรกิจการเช่าเพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมในประเทศไทย ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลที่มุ่งหมายจะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศ ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาการพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ว่านโยบายของรัฐที่ให้มีกลไกการเช่าอสังหาริมทรัพย์กรณีพิเศษเช่นนี้ผิดพลาดไม่ตรงกับความต้องการของภาวะเศรษฐกิจที่เป็นจริง หรือเป็นที่ความบกพร่องของกลไกทางกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในตัวกฎหมายนั่นเอง เพื่อเป็นแนวทางเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุง

แก้ไขในอนาคตในประเด็นกฎหมาย ดังนี้

1. ปัญหาหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม
2. ปัญหาหลักเกณฑ์การเช่าที่ดินเพื่อประกอบพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีเนื้อที่เกินกว่าหนึ่งร้อยไร่จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดิน
3. ปัญหากำหนดระยะเวลาการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม
4. ปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมไปเป็นหลักประกันหรือจำนอง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีการพัฒนากฎหมาย การพัฒนาหมายถึง การทำให้เจริญ (The Royal Institute Dictionary 2011, 2003) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้าหรือทำให้เจริญขึ้น การพัฒนากฎหมายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการปกครองของประเทศ ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าย่อมต้องทำการพัฒนากฎหมายของประเทศให้มีความสอดคล้องกับความเจริญและการพัฒนาประเทศ การบริหารประเทศไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากปราศจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายกฎหมายจึงเป็นกลไกสำคัญที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สถาบัน ตลอดจนจิตวิญญาณของประชาชน อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายมีความสำคัญต่อคนในสังคม การดำเนินการพัฒนามกฎหมายจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคล องค์กร สถาบัน ในสังคม และมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมและการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอีกด้วย (Terat, 2018)

หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการทำสัญญา เนื่องจากตามแนวคิดของหลักปัจเจกชน

นิยมบุคคลทุกคนเกิดมาแล้วจะมีเสรีภาพตามธรรมชาติที่จะกระทำการใดๆ ตามความพอใจของตนเอง รัฐจะเข้ามาจำกัดเสรีภาพของเอกชนได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วเสรีภาพของบุคคลจะถูกจำกัดได้ก็ด้วยความสมัครใจของบุคคลเอง เจตนาของบุคคลจึงมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นอิสระ (autonomy of will) (Thirawat, 2003) ส่วนหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (freedom of contract) ให้ความเคารพในเจตนาของเอกชนบนพื้นฐานความคิดว่าคู่สัญญามีอิสระและเสรีภาพที่จะคิดและตัดสินใจว่าจะตกลงทำสัญญาผูกมัดกันหรือไม่และมีอำนาจเจรจาต่อรองด้วยความเสมอภาพเพื่อกำหนดเนื้อหาในสัญญาที่ตกลงทำกันอย่างใดก็ได้แล้วแต่ใจสมัคร โดยทั้งนี้ต้องปรากฏว่ากระทำภายใต้กรอบของวัตถุประสงค์ แบบ และความสามารถตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (Sotthibandhu, 2020)

แนวคิดการถือครองที่ดิน การถือครองที่ดิน หมายถึง สิทธิต่างๆ ที่บุคคลมีต่อที่ดิน สิทธิดังกล่าวรวมถึงสิทธิในการใช้และหรือสิทธิในการเป็นเจ้าของ การถือครองที่ดินสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท ได้แก่ การถือครองในรูปการเป็นเจ้าของที่ดิน (full owner) หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งมีสิทธิทั้งปวงเกี่ยวกับที่ดินที่ถือครองอยู่ ผู้เป็นเจ้าของที่ดินมีสิทธิที่จะขายหรือใช้ที่ดินของตนได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสมภายในขอบเขตของกฎหมาย การถือครองในรูปของการเป็นผู้เช่าที่ดิน (tenants) หมายถึง บุคคลที่เช่าที่ดินทั้งหมดเพื่อทำการผลิต แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผู้เช่าที่ชำระค่าเช่าในรูปเงินสด ผู้เช่าที่ชำระค่าเช่าในรูปผลผลิต และผู้เช่าที่ชำระค่าเช่าบางส่วนเป็นเงินสด บางส่วนเป็นผลผลิต การถือครองในรูปการเป็นเจ้าของที่ดินบางส่วน (part owner) หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของที่ดินด้วยและเช่าที่ดินบางส่วน เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ารูปแบบการถือครองที่ดินที่เรารู้จักกันแพร่หลายที่สุดคือ เป็นเจ้าของที่ดินและเป็นผู้เช่าที่ดิน (Sajjanand,

Srisaowalak & Karawek, 2016)

แนวคิดเกี่ยวกับตลาดการเช่าที่ดิน (land rental markets) ตลาดเช่าที่ดินและประสิทธิภาพในระบบเศรษฐกิจ การที่เจ้าของที่ดินให้ที่ดินของตนเองแก่ผู้อื่นเพื่อเช่าใช้ประโยชน์ต่อนั้น นับว่ามีความสำคัญต่อการเสริมสร้างผลิตภาพในระบบเศรษฐกิจ และในบางกรณี การให้เช่าก็มีข้อได้เปรียบมากกว่าการซื้อขาย ตลาดการเช่าที่ดินที่สามารถทำหน้าที่ตามกลไกได้ก็จะสามารถช่วยเปลี่ยนถ่ายที่ดินไปสู่การใช้ที่มีประสิทธิภาพที่สุด ณ ต้นทุนทางธุรกรรมที่ต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบ สิ่งนี้จะทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และบ่อยครั้งเป็นการช่วยเสริมสร้างการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม (Sajjanand et al., 2016)

แนวคิดเกี่ยวข้องกับระยะเวลาการเช่า ระยะเวลาสัญญาเช่าภายใต้ทฤษฎีตัวการ ตัวแทน ระยะเวลาการเช่าที่ดินที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ บรรทัดฐานทางสังคม และภาวะแวดล้อมเฉพาะตัวของประเทศร่วมด้วยระยะเวลาสัญญาเช่าที่เหมาะสมในทางเศรษฐศาสตร์ ระยะเวลาสัญญาเช่าภายใต้ทฤษฎีกำไรสูงสุด ปัจจัยหลักที่ควรคำนึงถึงในการประเมินระยะเวลาการเช่าที่ดินที่เหมาะสม คือ เจ้าของที่ดินสามารถได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าจากการผลิตบนผืนดินที่ให้เช่าในช่วงสัญญาได้ หรือเจ้าของที่ดินสามารถทำกำไรได้ในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ระยะเวลาของสัญญาเช่าที่ดินก่อให้เกิดทั้งประโยชน์และต้นทุนแก่เจ้าของที่ดิน (Khantarak, 2000)

แนวคิดการส่งเสริมการลงทุน วัตถุประสงค์ในการลงทุน เพื่อเร่งรัดพัฒนาประเทศ โดยการส่งเสริมการธุรกิจและอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในการส่งเสริมวิสาหกิจของเอกชน เพื่อกระตุ้นให้มีการสะสมทุนในระดับสูงและชักนำให้มีการลงทุนในกิจการที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ เพื่อส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ทันสมัย เพื่อช่วยเหลือประชาชนคนไทยให้มีบทบาทในการประกอบธุรกิจและอุตสาหกรรมในประเทศมากขึ้น (Khantarak, 2000)

แนวคิดการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ World Bank ได้ให้ความหมายของคำว่า “การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน” หมายถึง “ข้อตกลงที่เป็นการบริการที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของภาครัฐที่ภาคเอกชนทำให้ โดยเป็นข้อตกลงชัดเจนเพื่อนำส่งการบริการสาธารณะหรือโครงสร้างพื้นฐานของฝ่ายรัฐ”

เครือข่ายออสเตรเลีย ได้ให้ความหมายของคำว่า “การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน” หมายถึง “กรรมวิธีการจัดซื้อจัดจ้างโครงสร้างพื้นฐานที่เชื่อถือได้เพื่อนำส่งโครงสร้างพื้นฐานเหล่านั้นสู่สาธารณะชน”

สหราชอาณาจักร ได้ให้ความหมายของคำว่า “การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน” หมายถึง “นำส่งการบริการสาธารณะหรือโครงสร้างพื้นฐานของฝ่ายรัฐ”

สรุป การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน หมายถึง “การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อจัดทำโครงการโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐมอบหมายหน้าที่ให้ภาคเอกชนดำเนินการจัดทำโครงการดังกล่าวแทนผ่านสัญญาร่วมลงทุน” (State Enterprise Policy Office, Ministry of Finance, 2016).

การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ (traditional procurement) การจ้างเหมาบริการเอกชน (outsources and management contracts) การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ (PPP) ประโยชน์ของการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ การเพิ่มขีดความสามารถในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ (increased level of infrastructure

investment) การพิจารณาคู่ค่าของการลงทุน และการจัดสรรความเสี่ยงระหว่างคู่สัญญา (whole of life cycle cost) (State Enterprise Policy Office, Ministry of Finance, 2016)

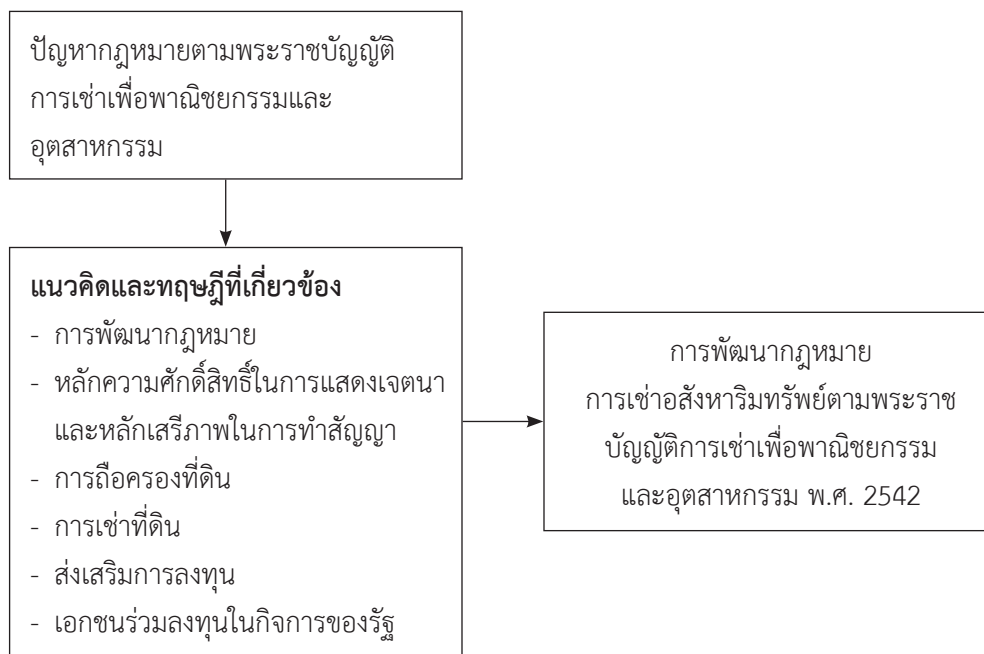
นโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 ในอนาคต 20 ปี ข้างหน้าสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง และฉับพลันในหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศให้บรรลุซึ่งเป้าหมายการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุกด้าน คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมั่งคั่ง และประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน หัวใจสำคัญของความสามารถในการแข่งขันของประเทศ คือ เพิ่มผลิตภาพการผลิต (productivity) โดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และพัฒนา และนวัตกรรมในทุกสาขา ของภาคการผลิตและบริการที่เป็นฐานรายได้เดิมและที่ต่อยอดเป็นฐานรายได้ใหม่ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจะเกิดขึ้นทั้งในด้านประสิทธิภาพ (efficiency) และการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการจากความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (value creation) ผู้ประกอบการไทยจะต้อง “ผลิตได้ขายเป็น” และมีความสามารถที่จะ “รู้จักและเข้าใจแนวโน้มตลาด” เพื่อสร้างคุณค่าของสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคและก้าวเข้าสู่การเป็นผู้นำในตลาด สินค้า และบริการที่สำคัญของภูมิภาคและของโลกได้ (Strategic Studies Center, National Defence Studies Institute, 2018)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560–2564 ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้นโดยได้นำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9–11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงเกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนเพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ

ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016)

นโยบายส่งเสริมการลงทุนการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) เป็นหน่วยงานราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการลงทุน พร้อมกับให้บริการสนับสนุนภาคธุรกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน ด้านการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินบทบาทและภารกิจในการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมโดยการจัดสรรโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมไปถึงระบบการบริหารจัดการที่ครบวงจร รวมไปถึงการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่นักลงทุนที่เข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม (Phanutama & Chanthapoon, 2015)

กรอบในการวิเคราะห์

ภาพ 1 กรอบในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ การพัฒนากฎหมายการเช่า อสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าเพื่อ พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ผู้เขียน ได้นำประเด็นปัญหาข้อกฎหมายทั้ง 4 ปัญหา ได้แก่ (1) ปัญหาหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเช่า อสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม (2) ปัญหาหลักเกณฑ์การเช่าที่ดินเพื่อประกอบ พาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีเนื้อที่เกินกว่า หนึ่งร้อยไร่จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดิน (3) ปัญหากำหนดระยะเวลาการเช่าอสังหาริมทรัพย์ เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม และ (4) ปัญหา การนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรมไปเป็นหลักประกันหรือจำนอง มา ทำการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนา กฎหมาย หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาและ หลักเสรีภาพในการทำสัญญา แนวคิดการถือครองที่ดิน

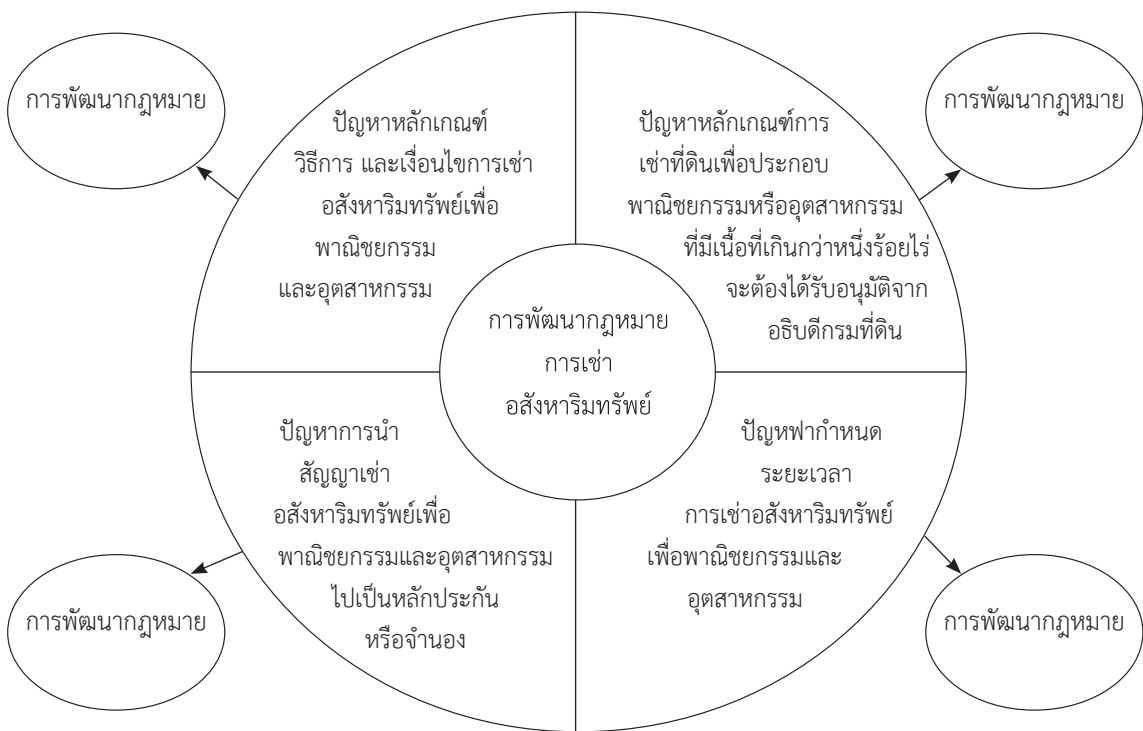
แนวคิดเกี่ยวกับตลาดการเช่าที่ดิน แนวคิดเกี่ยวข้องกับระยะเวลาการเช่า แนวคิดการส่งเสริมการลงทุน แนวคิดการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ และ นโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล เพื่อเป็นการ พัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิช ยกรรมและอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติ และทำให้กลไกตามกฎหมายสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจ ของประเทศต่อไป

ผลการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์กรอบในการวิเคราะห์ข้าง ต้น โดยการนำปัญหาข้อกฎหมายทั้ง 4 ปัญหา ได้แก่ (1) ปัญหาหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเช่า อสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม (2) ปัญหาหลักเกณฑ์การเช่าที่ดินเพื่อประกอบ พาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีเนื้อที่เกินกว่า

หนึ่งร้อยไร่จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดิน (3) ปัญหากำหนดระยะเวลาการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม และ (4) ปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรมไปเป็นหลักประกันหรือจำนอง มาทำการวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีการพัฒนา กฎหมาย หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญา แนวคิดการถือครองที่ดิน

แนวคิดเกี่ยวกับตลาดการเช่าที่ดิน แนวคิดเกี่ยวข้องกับระยะเวลาการเช่า แนวคิดการส่งเสริมการลงทุน แนวคิดการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ และนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาล ทำให้ผู้เขียนได้รูปแบบการพัฒนากฎหมายไปสู่การพัฒนาการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการเช่าเพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ได้ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนากฎหมายไปสู่การพัฒนาการเช่าอสังหาริมทรัพย์ ตามพระราชบัญญัติการเช่าเพื่อ พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542

ดังนั้น จากภาพ 2 สามารถอธิบายได้ว่า ปัญหา ทั้ง 4 ข้อ ที่ผู้เขียนจะนำเสนอต่อไปนี้ นำมาซึ่ง “การพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราช บัญญัติการเช่าเพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542” ให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติและทำให้ใกล้เคียงตาม

กฎหมายสามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้มี การจดทะเบียนการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราช บัญญัตินี้มากขึ้น

1. ปัญหาหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเช่า อสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม

ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 5 วรรคสามและกฎกระทรวง (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ข้อ 2 ถึง ข้อ 8 เป็นการอนุญาตให้ถือครองที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ที่มีหลักเกณฑ์ค่อนข้างมีเงื่อนไขยุ่งยากซับซ้อน และข้อจำกัดมาก ไม่สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการทำสัญญา ที่ให้ความเคารพในเจตนาของเอกชนบนพื้นฐานความคิดว่าคู่สัญญามีอิสระและเสรีภาพที่จะคิดและตัดสินใจว่าจะตกลงทำสัญญาผูกมัดกันหรือไม่และมีอำนาจเจรจาต่อรองด้วยความเสมอภาพเพื่อกำหนดเนื้อหาในสัญญาที่ตกลงทำกันได้อย่างใดก็ได้แล้วแต่ใจสมัคร โดยทั้งนี้ต้องปรากฏว่ากระทำภายใต้กรอบของวัตถุประสงค์แบบและความสามารถตามที่กฎหมายกำหนดไว้

2. ปัญหาหลักเกณฑ์การเช่าที่ดินเพื่อประกอบพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีเนื้อที่เกินกว่าหนึ่งร้อยไร่จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดินตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 5 วรรคสอง และกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ข้อ 2 ถึง ข้อ 6 ที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามกฎหมายกำหนด เป็นการจำกัดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายในทางอ้อมเอื้ออำนวยเฉพาะแต่กิจการขนาดใหญ่ หรือการกำหนดเขตที่ตั้งพื้นที่ที่ดินหรือก่อให้เกิดภาระอันไม่จำเป็นแก่เอกชนต่างชาติผู้ประกอบการธุรกิจ อีกทั้งเป็นการกำหนดเงื่อนไขการเช่าที่ยุ่งยากซับซ้อน และข้อจำกัดมาก ไม่สอดคล้องกับหลักเสรีภาพในการทำสัญญา

3. ปัญหากำหนดระยะเวลาการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม ตาม

พระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่กำหนดเวลาเช่าไว้เกินสามสิบปีแต่ไม่เกินห้าสิบปีเมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเช่าแล้ว ผู้เช่าและผู้ให้เช่าอาจตกลงกันต่อระยะเวลาการเช่าออกไปอีกได้มีกำหนดไม่เกินห้าสิบปีนับแต่วันที่ยกเลิกกัน เมื่อพิจารณาแล้วการที่ประเทศไทยให้เช่าได้ 30-50 ปี และต่อสัญญาได้อีกไม่เกิน 50 ปี ยังไม่ได้รับความสนใจจากกลุ่มทุนต่างชาติ เพราะการลงทุนในสัญญาที่สั้น และไม่ชัดเจนในระยะเวลาที่ต่อสัญญาไม่คุ้มค่ากับการเข้ามาลงทุน อันเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ไม่จูงใจการลงทุนขนาดใหญ่ที่มีระยะเวลาก่อสร้างที่ยาวนาน ส่งผลให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศไม่กล้าตัดสินใจลงทุน ทั้งนี้ปัญหากำหนดระยะเวลาการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมดังกล่าวยังเป็นการไม่สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวข้องกับระยะเวลาการเช่าเนื่องจากระยะเวลาสัญญาเช่าภายใต้ทฤษฎีตัวการตัวแทน ระยะเวลาการเช่าที่ดินที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทของวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นๆ บรรทัดฐานทางสังคม และภาวะแวดล้อมเฉพาะตัวของประเทศร่วมด้วยระยะเวลาสัญญาเช่าที่เหมาะสมในทางเศรษฐศาสตร์ ระยะเวลาสัญญาเช่าภายใต้ทฤษฎีกำไรสูงสุด ปัจจัยหลักที่ควรคำนึงถึงในการประเมินระยะเวลาการเช่าที่ดินที่เหมาะสม คือ เจ้าของที่ดินสามารถได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าจากการผลิตบนผืนดินที่ให้เช่าในช่วงสัญญาได้ หรือเจ้าของที่ดินสามารถทำกำไรได้ในช่วงเวลาดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ระยะเวลาของสัญญาเช่าที่ดินก่อให้เกิดทั้งประโยชน์และต้นทุนแก่เจ้าของที่ดินนั่นเอง

4. ปัญหาการนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมไปเป็นหลักประกัน

หรือจำนอง ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์ เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ให้นำสิทธิการเช่าไปใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยการจำนองได้และให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำนองอสังหาริมทรัพย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่หากมีการบอกเลิกสัญญาโดยอาศัยเหตุต่างๆ ตามกฎหมายกำหนด เช่น เมื่อผู้เช่าไม่ส่งวันทรัพย์สินที่เช่าเท่าที่วิญญูชนจะพึงส่งวันทรัพย์สินของตนเองหรือผู้เช่าไม่ชำระค่าเช่า เมื่อทรัพย์สินที่เช่าอันเป็นวัตถุแห่งหนี้ตามสัญญาเช่าสูญหายหรือถูกทำลาย ย่อมส่งผลให้สัญญาเช่าระงับลง จากกรณีดังกล่าวข้างต้น หากว่าผู้เช่าได้นำสิทธิการเช่าไปจำนองไว้เป็นประกันการชำระหนี้ของตนไว้กับเจ้าหนี้รายหนึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อสัญญาจำนองนั้นๆ กล่าวคือ เมื่อทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาจำนองสูญสิ้นไป หรือสัญญาเช่าระงับ สิทธิจำนองเหนือทรัพย์สินนั้นๆ ก็ย่อมจะระงับตามไปด้วย เพราะไม่มีวัตถุแห่งสัญญาให้สิทธิจำนองเกาะเกี่ยวอีก ดังนั้น จึงทำให้เกิดปัญหาว่าจะกระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้รับจำนองที่รับจำนองสิทธิการเช่าไว้

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า ถ้าได้มีการแก้ไขปัญหากฎหมายดังกล่าว จะทำให้เกิดการพัฒนาการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542

อีกทั้งถ้าได้มีการนำไปศึกษาวิจัยต่อยอดและสัมภาษณ์ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน จะทำให้เกิดการพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าเพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับทางปฏิบัติและสามารถสร้างกลไกทางกฎหมายเพื่อ

ฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้มีการจดทะเบียนการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัตินี้มากขึ้น อันจะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการพัฒนากฎหมาย เพราะการพัฒนากฎหมายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการปกครองของประเทศ ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าย่อมต้องทำการพัฒนากฎหมายของประเทศให้มีความสอดคล้องกับความเจริญและการพัฒนาประเทศ การบริหารประเทศไม่อาจประสบความสำเร็จได้หากปราศจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎหมายจึงเป็นกลไกสำคัญที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สถาบัน ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายมีความสำคัญต่อคนในสังคม การดำเนินการพัฒนากฎหมายจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะมีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของบุคคล องค์กร สถาบันในสังคม และมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมและการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอีกด้วย

อีกทั้งยังเป็นการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560-2579 และเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ที่มุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนที่เป็นรูปธรรมเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และยังส่งผลให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ที่เป็นหน่วยงานราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีหน้าที่ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนให้บริการสนับสนุนภาคธุรกิจเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน และเกิดสิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่นักลงทุนที่เข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมอีกด้วย

บทสรุป

การพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ที่ต้องการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้นั้น จะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เท่าเทียม และหยั่งรู้ถึงการพัฒนาในระดับสากล เพื่อปรับนำมาใช้กับการดำเนินงานด้านนี้ ให้รู้ทันการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ และสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน เราต้องปรับโครงสร้างและพัฒนา เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรับรู้อารยะประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจโดยการปรับปรุงการพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ที่จะได้ศึกษาพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนมั่นคงตลอดไป

ปัญหาด้านกฎหมายต่างๆ ที่ได้กล่าวไว้ จะต้องมีการพัฒนาไปสู่ความชัดเจน และแก้ไขอย่างเป็นระบบ ด้วยองค์ความรู้ที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้มีความชัดเจนในด้านกฎหมาย ส่วนที่ยังขาดอยู่ให้นำแนวคิดและทฤษฎีดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นเข้ามาปรับใช้ให้เหมาะสม ซึ่งจะได้มาในรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนากฎหมายการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับทาง

ปฏิบัติ และสามารถสร้างกลไกทางกฎหมาย เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้มีการจดทะเบียนการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัตินี้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

รัฐต้องบัญญัติกฎหมายการพัฒนาการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 ให้ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติ และสามารถสร้างกลไกทางกฎหมาย เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 นั้น ก็ต้องดำเนินการศึกษาในประเด็นปัญหากฎหมายให้ชัดเจน แก้ไขให้เหมาะสม สำหรับการเช่าอสังหาริมทรัพย์ในประเด็นข้อกฎหมาย คือ (1) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม (2) หลักเกณฑ์การเช่าที่ดินเพื่อประกอบพาณิชยกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีเนื้อที่เกินกว่าหนึ่งร้อยไร่ จะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดิน (3) กำหนดระยะเวลาการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม และ (4) การนำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมไปเป็นหลักประกันหรือจำนอง เพื่อการพัฒนาการเช่าอสังหาริมทรัพย์ให้มีการจดทะเบียนการเช่าอสังหาริมทรัพย์ตามพระราชบัญญัตินี้มากขึ้นต่อไป

References

- Khantarak, M. (2000). *International business* (6th ed.). Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2016). *The twelfth national economic and social development plan* (2017-2021). Retrieved from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 [In Thai]
- Phanutama, N., & Chanthapoon, W. (2015). *Investment promotion policy in potential border zone: Chiang Khong District*, Chiang Rai province. The Thailand Research Fund. [In Thai]
- Post Today Editors. (2017). *Land for 99 years lease, not easy investment*. Retrieved from <https://www.posttoday.com/economy/news/491547> [In Thai]
- Terat, C. (2018). *Legal development*. Retrieved from <https://www.opdc.go.th> [In Thai]
- Thirawat, D. (2003). *Contract law: New status of current contracts and unfair contract issues* (2th ed.). Thammasat University Press. [In Thai]
- Sajjanand, S., Srisaowalak, O., Karawek, S. (2016). *Complete report of the study the status of agricultural land tenancy in Thailand*. The Thailand Research Fund. [In Thai]
- Sopa, S., Vutiso, P., & Rueharn, C. (2015). Right hiring lead of Immovable property become settlement guaranty. *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities*, 5(1), 203-209. [In Thai]
- Sotthibandhu, S. (2020). *Explanation of legal principles-contracts* (23th ed.) Winyuchon. [In Thai]
- Subsaeng, P. (1999). Commercial and industrial real estate rental. *Home and Land Cycle*, 10-16(9). [In Thai]
- State Enterprise Policy Office, Ministry of Finance. (2016). *Private Investments in State Undertakings Act 2013 and subordinate laws*. Retrieved from <http://www.ppp.sepo.go.th/tinyMCE/plugins/filemanager/thumbs/PPP/LAWJune2016.pdf> [In Thai]
- Strategic Studies Center, National Defence Studies Institute. (2018). *Academic document on guidelines for the development of the Thai Army to support the policy of Thailand 4.0*. Author.
- The Royal Institute Dictionary 2011*. (2003). Nanmeebooks.

มติใหม่แห่งการเดินทางกับการใช้เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมือง ผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ

ศราวุธ สิริขจรเดชสกุล¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ มติใหม่แห่งการเดินทางกับการใช้เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมืองผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ ปัจจุบันนี้เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูล ข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน เพราะเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารมีความทันสมัย สามารถเชื่อมต่อโลกโดยไม่มีอุปสรรคด้าน เวลา ระยะทางและการสืบค้นข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง จึงมีนโยบายริเริ่มแนวคิดนำระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ ซึ่งเป็นระบบการควบคุมชายแดนอัตโนมัติที่นานาประเทศได้นำมาใช้อย่างแพร่หลาย นำมารองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวและรองรับการขยายตัวของแรงงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการอำนวยความสะดวก เพิ่มความรวดเร็ว ลดปัญหาความแออัด และความล่าช้าในการตรวจสอบหนังสือเดินทาง

ผลการวิเคราะห์ พบว่า มีความเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่าง อิทธิพลทางสังคมและลักษณะความสนใจในเทคโนโลยี ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งการยอมรับเทคโนโลยีจะมีปัจจัยหลักๆ อยู่ 5 ปัจจัย คือ ตัวแปรภายนอก การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน ทศนคติที่มีต่อการใช้งาน ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ล้วนมีความสัมพันธ์กันอันนำไปสู่การใช้งานจริง อันจะก่อให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้าย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ; เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมือง; การยอมรับเทคโนโลยี

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

การอ้างอิง:

ศราวุธ สิริขจรเดชสกุล. (2563). มติใหม่แห่งการเดินทางกับการใช้เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมืองผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 571-584.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: boy_wut@hotmail.com

The New Dimension of Travel with the Use of Technology In Automated Passenger Clearance System

Sarawut Sirikajohndechsakun¹

Abstract

This academic article aims to analyze the new dimension of travel with the use of technology in automated passenger clearance system. Today society is full of data, information and borderless communications. Due to communication technology is modern and people are able to connect the world without barriers of time, distance and personal information retrieval, the Immigration Office therefore has a policy to initiate the concept of an automatic passport detection system, an automated border control system widely used by many countries, to support the expansion of tourists and support the expansion of labors to increase the capability of facilitations, speed of service, reduce the congestion problem and delays in passport verification.

The analysis results showed that there is an important link between social influences and innovativeness in technologies. They are important factors for technology acceptance. The technology acceptance model comprises five main factors: external variables, perceived usefulness of technology, perceived ease of use, attitude toward the use and relationship between theoretical factor and planned behavioral theory. All factors are correlated leading to the actual use of technologies. This will cause an behavioral intention of customer continuously.

Keywords: Automated Passenger Clearance System; Immigration Technology; technology recognition model

Type of Article: Academic Article

Cite this article as:

Sirikajohndechsakun, S. (2020). The new dimension of travel with the use of technology in automated passenger clearance system. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 571-584.

¹ Doctor of Philosophy Program in Business Administration in Ramkhamhaeng University.
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: boy_wut@hotmail.com

บทนำ

Thailand 4.0 กับการ “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม” โดยเอาความคิดสร้างสรรค์เป็นแรงผลักดัน และนำนวัตกรรมเข้ามาช่วยเปลี่ยนประเทศจากผู้ผลิตสินค้าไปสู่การเป็นผู้ให้บริการมากขึ้น Thailand 4.0 จะเป็นการพูดถึง New S-Curve หรือ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ซึ่งคล้ายๆ กับการ Disruptive ที่เข้ามาพัฒนาสินค้าที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น และล้มล้างพฤติกรรมแบบเดิมๆ ส่วนที่ยากของ New S-Curve คือ เราจะเคลื่อนย้ายไปสู่เทคโนโลยีใหม่เมื่อไหร่ วิธีการถือเป็นเรื่องสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ (Maesincee, 2016)

อีกทั้ง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม การพัฒนา มุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ และการเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อยกระดับความสามารถการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ มุ่งพัฒนาระบบการบริหารจัดการในภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้บริการประชาชนยังไม่ได้มาตรฐานสากล

(Immigration Bureau, 2020; Office of the National Economic and Social Development Council, 2020b)

กอรกับในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต้นทุนการใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่สูงขึ้น ส่งผลให้ภาคธุรกิจได้นำเทคโนโลยีการให้บริการด้วยตนเองมาใช้เป็นช่องทางเสริมในการให้บริการลูกค้า (Dabholkar, 1996, p. 42) เทคโนโลยีการให้บริการด้วยตนเองคือเทคโนโลยีที่ยอมให้ผู้ใช้สามารถที่จะสร้างหรือรับบริการได้ โดยไม่ต้องมีการช่วยเหลือสนับสนุนโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (Meuter, Ostrom, Roundtree & Bitner, 2000, p. 50) ซึ่งเครื่องบริการด้วยตนเองหรือตู้ประชาสัมพันธ์ (kiosk) ได้มีการนำมาใช้งานอย่างแพร่หลายในหลายประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ เครื่องรับจ่ายเงินอัตโนมัติ (Automated Teller Machine หรือ ATM) เครื่องให้บริการเช็คอินของสายการบิน หรือเครื่องให้บริการเช็คอิน-เช็คเอาท์ของโรงแรม ทั้งยังได้นำมาใช้งานในอุตสาหกรรมค้าปลีกทั่วไปในร้านสะดวกซื้อ, ร้านหนังสือ ตลอดจนสถาบันเทรนนิ่งชั้นนำต่างๆ อีกด้วย (Cho & Fiorito, 2010) เทคโนโลยีการให้บริการด้วยตนเองได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการในการให้บริการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากนั้นยังสามารถช่วยลดต้นทุนของภาคธุรกิจ และเงินภาษีของภาครัฐ (Dabholkar, 1996, p. 43; Lin & Hsieh, 2007, p. 1597) จากความสำเร็จของภาคเอกชนในการนำเทคโนโลยีการให้บริการด้วยตนเองมาใช้ จึงนำไปสู่แนวคิดที่ว่าถ้าภาครัฐดำเนินการในทิศทางเดียวกันกับภาคเอกชนที่ประสบผลสำเร็จจะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสนับสนุนทำให้การให้บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

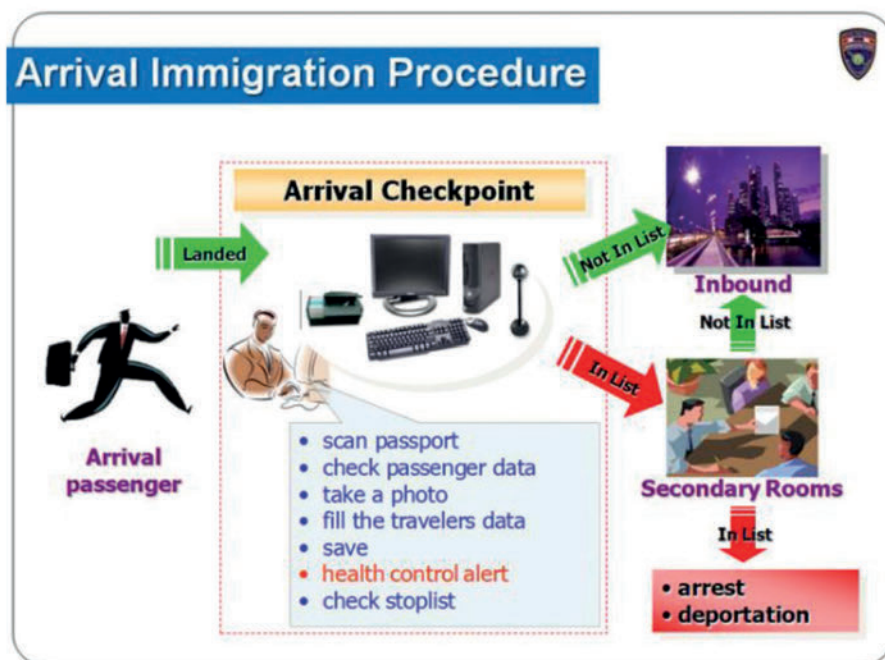
สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจึงมีนโยบายริเริ่มแนวคิดนำระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ (automated passenger clearance system หรือ Auto-channel) ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2555 ซึ่งเป็นระบบการควบคุมชายแดนอัตโนมัติที่นานาประเทศได้นำมาใช้อย่างแพร่หลาย จำนวน 16 เครื่อง มูลค่าโครงการกว่า 71 ล้านบาท โดยให้บริการขาออกจากประเทศไทย 8 เครื่อง และให้บริการขาเข้าประเทศไทย 8 เครื่อง เพื่อให้บริการกับผู้โดยสารที่เดินทางผ่านเข้า-ออกราชอาณาจักรไทย ผ่านท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และขยายการติดตั้งเพิ่มเติมที่ท่าอากาศยานดอนเมือง 8 เครื่อง และในส่วนภูมิภาคแล้ว เช่น ด่านตรวจคนเข้าเมืองหนองคาย และเปิดให้ชาวต่างชาติได้ใช้งานแล้ว เช่น ประเทศสิงคโปร์ และเพื่อสอดคล้องกับด้วย ยุทธศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองต้องเผชิญกับปัญหาการยอมรับในการใช้งานเทคโนโลยี (technology acceptance) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2020a) ซึ่งจากการศึกษาก่อนหน้าพบว่าความพึงพอใจในการใช้งานมีผลทางด้านทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจที่จะใช้งาน กล่าวคือ ยิ่งผู้ได้รับบริการมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบมากเท่าไรก็จะมีแนวโน้มสูงที่ผู้ได้รับบริการจะกลับมา

ใช้งานมากยิ่งขึ้น และเกิดพฤติกรรมการบอกต่อเพื่อให้ผู้อื่นมาใช้งานด้วย (Word of Mouth--WOM) ซึ่งจะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดการยอมรับเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ระบบโครงสร้างพื้นฐานในสนามบินจึงมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการรับรู้คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้โดยสาร ดังนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรต้องเข้าใจว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการยอมรับเทคโนโลยีระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติของผู้มารับบริการ (Dabholkar, 1996, p. 42; Lin & Hsieh, 2007, p. 1597)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการใช้งานพิธีการตรวจคนเข้าเมืองในมิติเดิม (รูปแบบเดิม)

การใช้งานพิธีการตรวจคนเข้าเมืองด้วยการผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองโดยเจ้าหน้าที่ เมื่อผู้เดินทางเดินทางมาถึงสนามบินสุวรรณภูมิให้ไปกรอกบัตรเข้าเมือง โดยข้อมูลที่ต้องกรอกในบัตรเข้าเมืองได้แก่ ชื่อ-นามสกุล วันเกิด ลายเซ็น เทียบวัน เพื่อยืนยันพร้อมทั้งหนังสือเดินทางเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจโดยเจ้าหน้าที่จะตรวจเพื่อยืนยันตัวบุคคลและทำการถ่ายรูปและรับการตรวจลงตราในหนังสือเดินทาง ซึ่งการตรวจโดยเจ้าหน้าที่จะใช้ระยะเวลาเฉลี่ยคนละ 40-45 วินาที

ภาพ 1 ขั้นตอนการให้บริการการผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองโดยเจ้าหน้าที่
ที่มา. จาก รายงานประจำปี (หน้า52), โดย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2562, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

แนวคิดการใช้งานพิธีการตรวจคนเข้าเมืองในมิติใหม่

การใช้งานพิธีการตรวจคนเข้าเมืองด้วยเทคโนโลยีระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ ผู้ถือหนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ไทย (e-Passport) ที่เดินทางผ่านช่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติจะไม่มีกระบวนการในเล่ม แต่จะมีการสแกนหนังสือเดินทางลายนิ้วมือและถ่ายรูป ผู้ถือหนังสือเดินทาง และในอนาคตสำหรับผู้ถือหนังสือเดินทางต่างชาติที่ต้องการเดินทางผ่านช่องทางนี้ ครั้งแรกต้องลงทะเบียนขอใช้ระบบนี้ก่อนที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองขาเข้าโซนกลาง โดยเจ้าหน้าที่จะติดสติ๊กเกอร์ในหน้าสุดท้ายของหนังสือเดินทางดังกล่าว จึงจะสามารถใช้บริการนี้ในครั้งถัดไปได้ การลงทะเบียนครั้งแรกเพียงครั้ง

เดียวจะทำให้สามารถใช้บริการที่ช่องตรวจนี้ไปได้จนหนังสือเดินทางเล่มดังกล่าวหมดอายุ และเมื่อหนังสือเดินทางหมดอายุ ผู้โดยสารสามารถลงทะเบียนใหม่เพื่อใช้บริการนี้สำหรับหนังสือเดินทางเล่มใหม่ได้โดยใช้วิธีการเดิมโดยลักษณะของเครื่องดังแสดงใน

ภาพ 2 และมีขั้นตอนการให้บริการดังแสดงในภาพ 3

นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดการให้บริการ คือ

1. ไม่สามารถให้บริการผู้พิการทางสายตา
2. ผู้นั่งรถเข็น
3. ผู้ที่มีความสูงไม่เกิน 120 ซม.หรือมีความสูงเกิน 2 เมตร
4. สามารถใช้บริการเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติได้ที่ละคนเท่านั้น

ภาพ 2 ลักษณะของเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ
 ที่มา. จาก รายงานประจำปี (หน้า 56), โดย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2562, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ภาพ 3 ขั้นตอนการให้บริการของเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ
 ที่มา. จาก รายงานประจำปี (หน้า 56), โดย สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, 2562, กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะความสนใจเทคโนโลยี

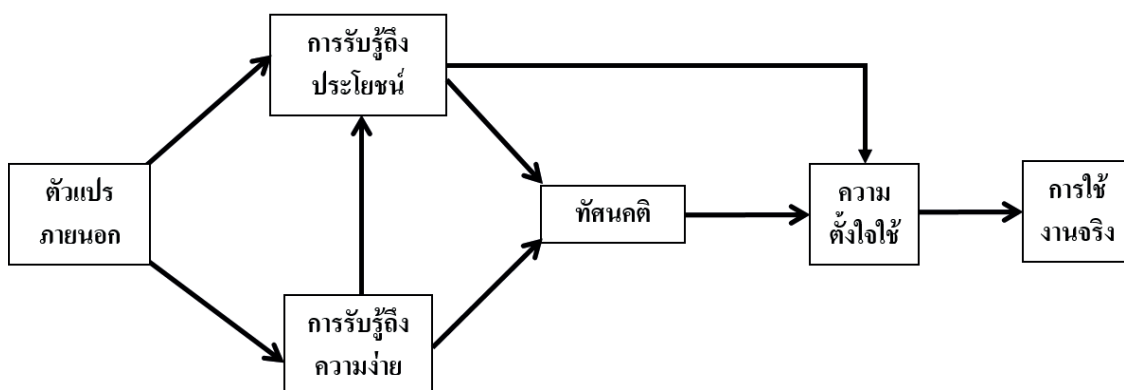
ลักษณะความสนใจเทคโนโลยี (personal innovativeness) ถูกนิยามไว้ว่าเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความยินดีที่จะศึกษาหรือลองใช้เทคโนโลยีใหม่ ซึ่งปัจจัยนี้จะนำไปสู่แนวคิดและความสนใจในเทคโนโลยี Lassar, Manolis, and Lassar, (2005, p. 184) นิยามไว้ว่า ระดับและความเร็วในการนำนวัตกรรมมาใช้ของแต่บุคคลวัดได้จากความสนใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าใหม่ จำนวนสินค้าใหม่ที่ซื้อ และ

ระยะเวลาการใช้งานสินค้า ดังนั้นลักษณะความสนใจเทคโนโลยี จึงเป็นปัจจัยหลักในการศึกษาพฤติกรรมที่มีผลต่อเทคโนโลยี ดังงานวิจัยเรื่องการแพร่กระจายนวัตกรรมของ Rogers (1983, p. 266) ซึ่งลักษณะความสนใจเทคโนโลยีแสดงถึงพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีผ่านความเชื่อ การรับรู้ของแต่ละบุคคล และลักษณะความสนใจเทคโนโลยีเป็นตัวกระตุ้นที่ก่อให้เกิดการรับรู้

แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีใช้ในการศึกษาการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศโดย Davis, Bagozzi, and Warshaw (1989, p. 989) ได้ดัดแปลง (Technology Acceptance Model--TAM) โดยไม่รวมทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมเพื่อให้สามารถอธิบายความตั้งใจได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนยิ่งขึ้นและสามารถนำมาใช้ในการพยากรณ์ การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละบุคคล เช่น งานวิจัยของ Davis et al. (1989, p. 989) และสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจ และพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีโดยหลักการของ TAM จะ

ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ ได้แก่ ตัวแปรภายนอก (external variables) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (perceived usefulness) การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (perceived ease of use) ทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (attitude toward using) โดยปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยี (behavioral intention) และนำไปสู่การใช้งานจริง (actual system use)

ภาพ 4 แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model--TAM)

ที่มา. จาก User Acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models, by F. D. Davis, R. P., Bagozzi, & P. R. Warshaw, 1989, Management science, 35(8), p. 989.

ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม

ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม กล่าวคืออิทธิพลของบุคคลอื่นที่มีต่อความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลอันเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหรือการติดต่อสัมพันธ์กัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น อิทธิพลระหว่างบุคคล อิทธิพลระหว่างกลุ่ม อิทธิพลของวัฒนธรรมค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบุคคลในสังคม ตัวอย่างเช่น ขณะ

รับประทานอาหาร ลูกชายคุยกับลูกสาวเสียงดัง คุณแม่ก็ส่งสายตาตำหนิไปยังลูก ทำให้ลูกหยุดคุย จะเห็นได้ว่า การส่งสายตาของแม่มีอิทธิพลที่ทำให้พฤติกรรมของลูกเปลี่ยนไป และการส่งเสียงดังของลูก ก็ทำให้แม่ต้องหยุดรับประทานอาหาร เช่นนี้แสดงว่ามนุษย์มีอิทธิพลทางสังคมต่อกันคำว่า อิทธิพลทางสังคม (social influence) หมายถึง การที่พฤติกรรมของบุคคลหนึ่งๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่น โดยมีทั้งอิทธิพล

ต่อชีวิตของคนในสังคมอยู่ภายใต้อิทธิพลสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้มีการทดลองเพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของสังคมที่มีต่อมนุษย์ โดยให้นักศึกษาแต่งตัวปอนๆ เดินข้ามถนนฝ่าฝืนสัญญาณไฟ ปรากฏว่า มีผู้เดินตามนักศึกษาคนนั้น 4 เพอร์เซ็นต์ ต่อมาในอีกสภาพการณ์หนึ่งให้นักศึกษาคนเดียวกันนั้นแต่งตัวภูมิฐานแล้วให้เดินข้ามถนนฝ่าฝืนสัญญาณไฟเช่นกัน ปรากฏว่ามีผู้เดินตามนักศึกษาผู้นั้น 14 เพอร์เซ็นต์ การทดลองดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งเร้าทางสังคม (social stimuli) ที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ทำให้เกิดการทำตามหรือการเลียนแบบ

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior--TPB) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (social psychology) พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (The theory of Reasoned Action หรือ TRA) โดย Ajzen (1985, p. 131) ได้เพิ่มปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดๆ (perceived behavioral control) เพื่อลดข้อจำกัดของทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (TRA) และสามารถนำมาปรับใช้เพื่อศึกษาความตั้งใจ และพฤติกรรม ในบริบทที่หลากหลาย รวมถึงสามารถช่วยสร้างความเข้าใจในการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของแต่ละบุคคลได้

หลักการของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) จะศึกษาพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากความตั้งใจแสดงพฤติกรรม โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมนั้นประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ทศนคติที่มีต่อพฤติกรรม
2. บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม
3. การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง

ปัจจัยการแสดงพฤติกรรมใดๆ (perceived behavioral control) จะมีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) ข้างต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างตั้งใจ และ พฤติกรรมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม และการรับรู้ถึงการควบคุม พฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดๆ ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมด้วยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดๆ คือการรับรู้ถึงความยากหรือง่ายในการแสดงพฤติกรรม ถ้าบุคคลรับรู้ว่ามีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมในสภาพการณ์นั้นได้ และสามารถควบคุมให้เกิดผลลัพธ์ตามต้องการได้ บุคคลจะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น

แนวคิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า (behavioral intention)

พฤติกรรม ทศนคติ และการรับรู้ เป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า ได้แก่ พฤติกรรมของลูกค้าที่นิยมชมชอบ (favorable behavioral intention) และ พฤติกรรมของลูกค้าที่ไม่นิยมชมชอบ (unfavorable behavioral intention) ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมนิยมชมชอบของลูกค้า (favorable behavioral intention) เป็นผลต่อเนื่องมาจากความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้คุณภาพบริการที่สูงของลูกค้าส่งผลให้ลูกค้ายอมมีข้อผูกมัดกับบริษัท ในขณะเดียวกันเมื่อลูกค้าชมเชยและมีความประทับใจมากกว่าคู่แข่งรายอื่น ทำให้มีการใช้บริการของลูกค้ามากขึ้นหรือยอมซื้อสินค้าหรือบริการในราคาพิเศษ Zeithaml, Berry & Parasuraman (1996) และมีการซื้อซ้ำด้วย โดยสิทธิประโยชน์ของการซื้อ มีดังนี้

1. ช่วยดึงดูดลูกค้ารายเก่าคงไว้อันมีประสิทธิภาพทางต้นทุนมากกว่าการมองหาลูกค้ารายใหม่

2. การเพิ่มขึ้นของลูกค้ารายเก่าร้อยละ 5 สามารถช่วยให้กำไรเพิ่มร้อยละ 25-85

3. การคงอยู่ของลูกค้าเก่า มีแนวโน้มพูดปากต่อปากหรือแนะนำให้ผู้อื่นทราบในทางบวก

กรอบในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์มิติใหม่แห่งการเดินทางกับการใช้เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมืองผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ ได้ทำการวิเคราะห์ประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

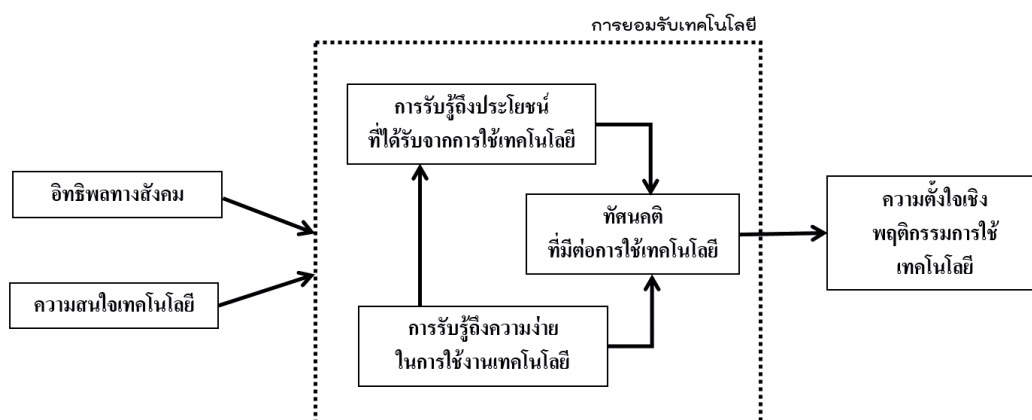
ประเด็นอิทธิพลทางสังคม (social influence) หมายถึง อิทธิพลของบุคคลอื่นที่มีต่อความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลอื่นเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หรือการติดต่อสัมพันธ์กันทั้งทางตรง และทางอ้อม

ประเด็นลักษณะความสนใจเทคโนโลยี (personal innovativeness) หมายถึง ระดับและความเร็วใน

การนำนวัตกรรมมาใช้ของแต่บุคคลวัดได้จากความสนใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าใหม่ จำนวนสินค้าใหม่ที่ซื้อ และระยะเวลาการใช้งานสินค้าใหม่

ประเด็นตามแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (technology acceptance model) หมายถึง การศึกษาการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศ โดยมีได้นำปัจจัยด้านบรรทัดฐานของบุคคล (subjective norm) ที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรมเข้ามาใช้เป็นปัจจัยในการพยากรณ์พฤติกรรมการใช้ที่เกิดขึ้นจริง

ประเด็นความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (behavioral intention) หมายถึง พฤติกรรม ทักษะคิด และการรับรู้ เป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้า ได้แก่ พฤติกรรมของลูกค้าที่นิยมชมชอบ (favorable behavioral intention) และ พฤติกรรมของลูกค้าที่ไม่นิยมชมชอบ (unfavorable behavioral intention)

ภาพ 6 กรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

จากการวิเคราะห์ตามกรอบในการวิเคราะห์ พบว่ามีความเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่าง อิทธิพลทางสังคม ลักษณะความสนใจเทคโนโลยี และรูปแบบจำลอง

การยอมรับเทคโนโลยี (technology acceptance model) กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

ปัจจุบันนี้ เป็นยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) ซึ่งก็คือสังคมที่เต็มไปด้วยข้อมูล ข่าวสาร และเป็นยุคแห่ง

การติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทั้งนี้ เพราะเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารมีความทันสมัย ก้าวหน้า สามารถ เชื่อมต่อโลก โดยไม่มีอุปสรรคด้านเวลาและระยะทาง รวมถึงความก้าวหน้าในเทคโนโลยีที่ไม่เคยหยุดนิ่ง ซึ่ง ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงาน การทำธุรกิจ การศึกษา การวิจัยและพัฒนา แม้กระทั่งความบันเทิงต่างๆ สังเกต ได้จากสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ รอบตัวเราส่วนใหญ่จะ ถูกควบคุมการทำงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์และ คอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น

อิทธิพลทางสังคม (social influence) จึงมี บทบาทอย่างมากในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยเองก็ มีการนำแนวทาง หลักการ หรือเทคโนโลยีจากกระแส โลกาภิวัตน์มาพัฒนาในองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชน ภายใต้การนำพาประเทศก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0 กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ภายใต้ “ประเทศไทย 4.0” เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่ เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศ ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาลเป็น รูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปการ ศึกษาไปพร้อมๆ กัน เป็นการผนึกกำลังของทุกภาค ส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผนึกกำลังกับเครือ ข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากร ทั้งในประเทศและระดับโลก

สำหรับ Thailand 4.0 แล้วการเปลี่ยนแปลงย่อม มีให้เห็น และแน่นอนว่ามันต้องเกี่ยวข้องกับนวัตกรรม ด้วย ซึ่งเมื่อมองภาพว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มี สถานที่ท่องเที่ยวอยู่เยอะ อีกทั้งยังได้รับการยอมรับ จากคนทั่วโลก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในส่วนนี้จึงเกิดขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่เข้ามาช่วย เพิ่มจุดแข็งและคุณค่าการให้บริการในทุกส่วนทั้งภาค รัฐและเอกชน รวมไปถึงสมัยก่อนประเทศต้องพบกับ

ปัญหาขาดแคลนคุณภาพของแรงงาน มีแต่แรงงาน ทักษะต่ำ ไม่มีความรู้พื้นฐานเพียงพอ ก็เป็นอีกสิ่ง ที่ ต้องปรับเปลี่ยน สร้างพื้นฐานความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มทักษะให้แก่แรงงาน ของประเทศประกอบกับโอกาสที่ประเทศไทยกำลัง เตรียมความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนា ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียน เกิดการสร้างตลาดฐานการผลิตเดียวกัน เกิดการเคลื่อน ย้ายสินค้าหรือบริการอย่างเสรีและเกิดการเคลื่อนย้าย การลงทุนอย่างเสรีอีกด้วย และประเด็นที่สำคัญที่ควร จับตามองอีกประเด็นหนึ่ง คือ การเคลื่อนย้ายแรงงาน ฝีมืออย่างเสรี ทำให้ประเทศไทยต้องเพิ่มศักยภาพใน การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจในทุกๆ ด้านให้มากขึ้น และหากมองให้ลึกลงไปถึงหน่วยบริการด้านต่างๆ ที่ จะต้องถูกพัฒนาเพื่อรองรับการใช้งานของผู้ใช้งานที่มี แนวโน้มสูงขึ้นในภาคธุรกิจ ภายใต้การเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน กอปรกับในปัจจุบัน ความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว สามารถตอบสนองงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของ มนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ภาคธุรกิจต้อง ทำการศึกษา ค้นคว้า และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ ใช้ ให้ตรงกับงาน หรือกิจกรรมต่างๆ ให้มากที่สุด เพื่อ เป็นการลดปัญหาแรงงานคนที่มีต้นทุนสูง ปัญหาด้าน ความไม่เสถียรภาพของผลลัพธ์ ปัญหาเหล่านี้เองที่ เป็น สาเหตุให้มนุษย์สรรค์สร้างนวัตกรรม โดยใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัย มาช่วยทำให้งานหรือกิจกรรมต่างๆ สามารถ บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับผู้ที่มีความสนใจในเทคโนโลยี (personal innovativeness) นั้น จะเห็นได้ว่า องค์กรธุรกิจต่างๆ มี การแข่งขันกันสูง ผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเร็วหรือเข้าถึง ข้อมูลได้เร็วกว่าคนอื่นเท่านั้นถึงจะเป็นผู้ชนะ นอกจากนี้ เทคโนโลยียังมีบทบาทต่อการตัดสินใจของผู้บริหารได้ รวดเร็วและถูกต้อง เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการ

สร้างความท้าทายแก่ผู้บริหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากเทคโนโลยีจะสร้างผลกระทบในเชิงลึกต่อวัฒนธรรมความคิด และรูปแบบในการแก้ปัญหาของบุคคล ซึ่งผู้บริหารในอนาคตต้องมีทักษะโดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในศักยภาพ และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีได้อย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์แก่องค์กร ผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้งานเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการกำหนดกลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

เทคโนโลยีการให้บริการด้วยตนเอง ถือเป็นเทคโนโลยีที่เป็นที่ยอมรับในหมู่กว้าง ผู้ใช้สามารถที่จะสร้างหรือรับบริการได้โดยไม่ต้องมีการช่วยเหลือสนับสนุนโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (Meuter et al., 2000, p. 50) ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวจะถูกถ่ายทอดผ่านเครื่องให้บริการด้วยตนเอง หรือตู้ประชาสัมพันธ์ (Kiosk) อาทิเช่น การทำธุรกรรมทางธนาคาร (ตู้เอทีเอ็ม, ตู้บริการฝากเงินอัตโนมัติ, ตู้ปรับสมุดบัญชี) บริการยืม-คืน ตรวจค้นหนังสือในห้องสมุด บริการการตรวจหนังสือเดินทาง เป็นต้น เทคโนโลยีการให้บริการด้วยตนเองมีบทบาทสำคัญ ในการปรับปรุงกระบวนการในการทำงานหรือ กิจกรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่หากเทคโนโลยีดังกล่าว จำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องของความปลอดภัยหรือข้อมูลส่วนบุคคล จึงเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการนำเทคโนโลยีด้านอื่น มาปรับใช้ในกระบวนการเพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยด้านข้อมูลสูงสุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทั้งอิทธิพลทางสังคมและความสนใจในเทคโนโลยีล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยี (technology acceptance model) ซึ่งการยอมรับเทคโนโลยีจะมีปัจจัยหลักๆ อยู่ 5 ปัจจัยคือ ตัวแปรภายนอก (external variables) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (perceived usefulness)

การรับรู้ว่าเป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้งาน (perceived ease of use) ทศคติที่มีต่อการใช้งาน (attitude toward using) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (theory of planned behavior) ล้วนมีความสัมพันธ์กันอันนำไปสู่การใช้งานจริง (actual system use) อันจะก่อให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของลูกค้ (behavioral intention) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งความนิยมชมชอบของลูกค้ (favorable behavioral intention) เป็นผลต่อเนื่องมาจากความพึงพอใจของลูกค้ การรับรู้คุณภาพบริการที่สูงของลูกค้ส่งผลให้ลูกค้ยอมเปลี่ยนแปลงการใช้งานจากระบบเดิมที่มีความเคยชิน ในขณะเดียวกันเมื่อลูกค้ชมเชยและมีความประทับใจมากกว่าคู่แข่งรายอื่น ทำให้มีการเข้าใช้บริการของลูกค้มากขึ้นและมีการใช้งานซ้ำอีกด้วย

ทั้งนี้ แนวทางที่องค์กรควรดำเนินการเพื่อการนำไปสู่การยอมรับใช้เทคโนโลยีอันนำไปสู่ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ในการใช้เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมืองผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ

1. การพัฒนาความสำคัญทางอิทธิทางสังคม เพราะอิทธิพลของบุคคลอื่นที่มีต่อความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลอื่นเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หรือการติดต่อสัมพันธ์กัน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น อิทธิพลระหว่างบุคคล อิทธิพลระหว่างกลุ่ม อิทธิพลของวัฒนธรรมค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนความคาดหวังของสังคมที่มีต่อบุคคลในสังคม และการกระทำโดยคนหนึ่งหรือหลายคนเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือความคิดหรือความรู้สึกของคนอื่นจะส่งผลต่อการกระตุ้นให้เกิดการอยากใช้งานเทคโนโลยี

2. สร้างความสนใจเทคโนโลยี อันเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความยินดีที่จะศึกษาหรือลองใช้เทคโนโลยีใหม่ ซึ่งปัจจัยนี้จะนำไปสู่แนวคิดและความสนใจในเทคโนโลยี

3. การส่งเสริมให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีสนับสนุนปัจจัยต่างๆ ที่สามารถนำไปสู่การยอมรับในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความเชื่อทัศนคติ เจตนาของการใช้งาน รวมไปถึงพฤติกรรมการใช้ มีความสัมพันธ์สามารถอธิบายและคาดการณ์เกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีระหว่างผู้ใช้ที่หลากหลายได้

4. การมุ่งเน้นพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งแนวคิดหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมการใช้งานหรืออาการที่ได้มาภายหลังการกำเนิดจากการที่ได้ร่วมสังสรรค์ เรียนรู้กับเพื่อนมนุษย์ รวมถึงการเลือกใช้เทคโนโลยี สิ่งเร้าหรืออิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากที่มีมาแต่กำเนิด

5. มิติใหม่แห่งการเดินทางกับการใช้เทคโนโลยีตรวจคนเข้าเมืองผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ ซึ่งระบบอัตโนมัติดังกล่าวจะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหการเสียเวลารอในการตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งจะใช้เวลาเพียงคนละไม่เกิน 20 วินาที ในขณะที่การตรวจโดยเจ้าหน้าที่จะใช้ระยะเวลาเฉลี่ย 40-45 วินาที

บทสรุป

ปัจจุบันเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันคงไม่มีใครกล้าปฏิเสธเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของราชการและธุรกิจในอนาคต จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้อิทธิพลทางสังคมและความสนใจทางเทคโนโลยี ขึ้นมา กัดดันและบีบบังคับโดยปริยายให้ผู้คนต้องปรับตัวและต้องยอมรับเทคโนโลยีที่จะนำไปสู่พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี โดยผู้ที่ยอมรับปรับตัว และยอมรับใช้เทคโนโลยีจะสะท้อนให้เห็นว่าคนเหล่านั้นเป็นผู้มีความสนใจในเทคโนโลยีค่อนข้างสูง ส่วนคนที่ใช้เทคโนโลยีที่ช้ากว่าก็เป็นผลที่ถูกบังคับโดยอิทธิพลทางสังคมให้เกิดการปรับตัวและนำไปสู่การเกิด

พฤติกรรมยอมรับใช้

นอกจากนี้ยังพบว่าระบบโครงสร้างพื้นฐานในสนามบินโดยเฉพาะการบริการผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง และพิธีการศุลกากรถือว่าเป็นจุดแรกและจุดสุดท้ายในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้โดยสาร ด้วยเหตุนี้ระบบโครงสร้างพื้นฐานในสนามบิน จึงมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสนใจในเทคโนโลยี การรับรู้คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้โดยสาร (Chang & Yang, 2008, p. 989) ดังนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรต้องเข้าใจว่า มิติของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้

เทคโนโลยีของผู้รับบริการตรวจคนเข้าเมืองผ่านระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติในประเทศไทยของผู้มารับบริการ

ประโยชน์ของผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการการให้บริการให้สอดคล้องและมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้รับบริการ และนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดแผนกลยุทธ์ ตลอดจนคิดค้นรูปแบบและวิธีการการนำเสนอข้อมูลด้านการให้บริการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับเทคโนโลยี และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้ของผู้รับบริการระบบตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการส่งเสริมภาพลักษณ์การให้บริการตรวจหนังสือเดินทางของประเทศไทยก่อนที่จะเปิดระบบให้บริการกับสนามบินนานาชาติทั่วประเทศ รวมถึงการขยายการเปิดการให้บริการกับชาวต่างชาติในอนาคต ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลต้องกำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายทางเทคโนโลยีของประเทศในแผนยุทธศาสตร์ประเทศให้ชัดเจน และมีการบูรณาการนโยบายด้านเทคโนโลยีต่างๆ ของประเทศไปในทิศทางตามแผนยุทธศาสตร์

กอบกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองต้องยกระดับการใช้งานเทคโนโลยีของหน่วยงานให้ทัดเทียมอารยประเทศ และเร่งรัด ผลักดันให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจ และเข้าถึงเทคโนโลยีต่างๆ รวมไปถึงเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติได้อย่างได้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติ ประกอบด้วย

1. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรดูแลให้สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดค้าง มีเสถียรภาพ มีรอบในการดูแลรักษาที่สูงขึ้น เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติมากที่สุด

2. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรเพิ่มเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการตรวจหนังสือเดินทางโดยเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติมีระดับความเร็วในการทำงานมากกว่าการใช้เจ้าหน้าที่

3. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรมีการประชาสัมพันธ์เครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติพร้อมทั้งการใช้งาน ให้มากขึ้นจะเป็นการเพิ่มความมั่นใจในการใช้งานเครื่องตรวจหนังสือเดินทางอัตโนมัติมากยิ่งขึ้น

4. สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองควรให้ระบบมีสัญญาณบ่งบอกแก่ผู้ใช้ ให้รู้ว่าทำอะไร และเมื่อไหร่ และเพิ่มปุ่มสำหรับให้ผู้ใช้กดยกเลิกได้

References

- Ajzen, I. (1985). From intention to actions: A theory of planned behavior. In: J. Kuhl, & J. Beckmann (Eds.), *Action control: From cognition to behavior* (pp. 131-146). Springer-Verlag.
- Chang, H. L., & Yang, C. H. (2008). Do airline self-service check-in kiosks meet the needs of passengers?. *Tourism Management*, 29(5), 980-993.
- Cho, H., & Fiorito, S. S. (2010). Self-service technology in retailing: The case of retail kiosks. *Symphony Emerging Issues in Management*, 1, 43-55.
- Dabholkar, P. A. (1996). Consumer evaluations of new technology-based self-service options: An investigation of alternative models of service quality. *International Journal of Research in Marketing*, 13(1), 29-51.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management science*, 35(8), 982-1003.
- Immigration Bureau. (2020). *Annual report*. Retrieved from <http://www.immigration.go.th/nov2004/base.php?page=stat> [In Thai]
- Lassar, W. M., Manolis, C., & Lassar, S. S. (2005). The relationship between consumer innovativeness, personal characteristics, and online banking adoption. *International Journal of Bank Marketing*, 23(2), 176-199.

- Lin, J. S. C., & Hsieh, P. L. (2007). The influence of technology readiness on satisfaction and behavioral intentions toward self-service technologies. *Computers in Human Behavior*, 23(3), 1597-1615.
- Maesincee, S. (2016). *Thailand 4.0: Create new economy*. Retrieved on 16 November 2018, <https://www.facebook.com/drsuvitpage/posts/1396306724009387> [In Thai]
- Meuter, M. L., Ostrom, A. L., Roundtree, R. I., & Bitner, M. J. (2000). Self-service technologies: understanding customer satisfaction with technology-based service encounters. *Journal of Marketing*, 64(3), 50-64.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2020a). *National economic and social development plan No.12 (2017-2021)*. Author. [In Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2020b) *National strategy (2018-2037)*. Retrieved from <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/10/National-Strategy-Eng-Final-25-OCT-2019.pdf> [In Thai]
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of innovations* (3rd ed.). The Free Press.
- Strategy Division Office of Police Strategy. (2020). *Police strategy (2018-2037)*. Retrieved from <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/strategy.pdf> [In Thai]
- Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing*, 60(2), 31-46.

พลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในการเมืองภาคประชาชน

กิตชัยกุลย์ อินทร์แก้ว¹ สุชาติ ศรียารัตน์²

ประภาส ปันตบแต่ง³ พินิจ ลาภธนานนท์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก่อเกิดและการพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมตามบริบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 และ ปี พ.ศ. 2550 และวิเคราะห์พลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เป็นต้น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทั้งการรวบรวมข้อมูลเอกสาร และข้อมูลวิจัยสนามจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแกนนำของขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐและกลุ่มนักวิชาการ

ผลการวิจัย พบว่า การขับเคลื่อนของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดการแก้ไขปัญหาด้วยแนวคิดประชาสังคม ผ่านการเชื่อมโยงของคนในชุมชนเป็นกลุ่มหรือชมรม เพื่อสร้างพื้นที่ทางการเมืองภาคประชาชนในการเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐและธุรกิจเอกชนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมคัดค้านการก่อสร้างโครงการที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพราะมีปัญหาความไม่โปร่งใสของโครงการทั้งในการจัดทำรายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและการทำประชาพิจารณ์ ซึ่งไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เมื่อการคัดค้านหรือเรียกร้องไม่ได้รับการตอบสนอง ชาวบ้านจึงได้ประสานงานกับกลุ่มและเครือข่ายนอกพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นมากกว่าการที่จะออกมาคัดค้านเพียงลำพังโดยเฉพาะในการวิเคราะห์ข้อมูลและข่าวสาร

คำสำคัญ: พลวัต; ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม; การเมืองภาคประชาชน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

กิตชัยกุลย์ อินทร์แก้ว, สุชาติ ศรียารัตน์, ประภาส ปันตบแต่ง และพินิจ ลาภธนานนท์. (2563). พลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในการเมืองภาคประชาชน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 585-602.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: thanongkeait@hotmail.com

² คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁴ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Dynamics of Environmental Movements in Civil Politics

Kitchaiyakul Inkaew¹ Suchart Sriyaranya²
Prapart Pintobtang³ Pinit Lapthananon⁴

Abstract

This research article aims to study the commencement and the evolution of environmental movements by reference to participatory democracy and provisions in the Constitutions of B.E. 2540 (1997) and 2550 (2007). The researcher also analyzes the dynamics of these movements in respect to oppositional. The researcher used qualitative research method in collecting data from documents and field research. The field research involved the in-depth interviewing of three groups of informants concerned.

Findings are as follows: The mobilization goals of the environmental movements were to solve problems through the agency of civil society by means of establishing groups or clubs for community members. This provided an arena whereby those engaged in civil politics could demand that public agencies and private businesses solve existing problems. A salient instance was the demand to cease developing projects which have adverse effects on village life and the circumambient environment of community members. Problems stemmed from the fact that reports on the effects of projects on the environment were not transparent. Environmental effect report and public hearings did not afford opportunities of members of the general public to enjoy true participation. When there was no response to their demands, the villagers coordinated with external groups and networks, thereby allowing them to be confident that they were not alone in their struggle.

Keywords: Dynamics; Environmental Movements; Civil Politics

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Inkaew, K., Sriyaranya, S., Pintobtang, P., & Lapthananon, P. (2020). The dynamics of environmental movements in civil politics. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 585-602.

¹ Doctor of Philosophy Program in Politics, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand,
E-mail: thanongkeait@hotmail.com

² Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

³ Faculty of Political Science, Chulalongkorn University

⁴ Chulalongkorn University Social Research Institute (CUSRI)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การวิจัยเรื่องพลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในการเมืองภาคประชาชน เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสารและข้อมูลวิจัยสนามจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งศึกษาการเมืองภาคประชาชนตามบริบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 จากภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงในขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมตลอดช่วงเวลา 15 ปีระหว่าง พ.ศ. 2540-2555 ในหลากหลายประเด็นและมุมมองทางวิชาการรัฐศาสตร์

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ที่รัฐไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามคำแนะนำของธนาคารโลก (World Bank) เพื่อมุ่งหวังที่จะนำพาประเทศไปสู่ความก้าวหน้าและพัฒนาไปในด้านต่างๆ แต่กลับเป็นแนวโน้มที่นำพาประเทศไปสู่ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่เน้นส่งเสริมการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า และเน้นการเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product--GDP) เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่วนการพัฒนาด้านสังคมและการเมืองได้ใช้ระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (representative democracy) โดยใช้ระบบพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง โดยมุ่งหวังจะได้คนดีมีความรู้ความสามารถเข้ามาบริหารประเทศและนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองดังนานอารยประเทศได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อระยะเวลาผ่านไป พบว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าว กำหนดแผนพัฒนามาจากความคิดของนักการเมืองและผู้เชี่ยวชาญเพียงไม่กี่คน และได้นำพาการพัฒนาประเทศต้องเดินไปในทิศทางอย่างไร จนกระทั่งกลายเป็นผลกระทบที่ไม่สามารถทำให้รัฐแก้ไขปัญหาของประเทศได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ และยังทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับปัญหานานัปการที่ยากแก่การแก้ไข (Keawkao, 2012, p. 44) เช่น ด้านเศรษฐกิจที่มีการกระจุกตัวของทรัพย์สินร้อยละ 70 ของประเทศตกอยู่ในการครอบครองของคนเพียงร้อยละ 20 ขณะที่คนจนสุดร้อยละ 20 ของประเทศ มีส่วนแบ่งทรัพย์สินเพียงร้อยละ 1 และคนไทย 5.4 ล้านคน มีรายได้ไม่ถึง 1,500 บาท/เดือน ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากร ตัวอย่างเช่น ที่ดินซึ่งนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่มีการถือครองอย่างเหลื่อมล้ำที่สุด เกษตรกรไทย 1.5 ล้านครัวเรือน ไม่มีที่ดินหรือมีที่ดินไม่เพียงพอต่อการทำมาหากิน ทำให้เกษตรกรเหล่านี้ต้องตกเป็นหนี้สินเฉลี่ยครอบครัวละ 170,000 บาท ซึ่งที่ผ่านมาเกษตรกรที่มีหนี้สินดังกล่าว ได้มาลงทะเบียนขอความช่วยเหลือจากรัฐถึง 6.3 ล้านคน แต่รัฐก็ช่วยแก้ปัญหาได้เพียง 10,000 กว่ารายเท่านั้น (Prasertkul, 2011) นอกจากนี้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐและประชาชน (พ.ศ. 2544-2556 มีการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจำนวน 27,576 ครั้ง) ซึ่งเป็นปัญหาที่พบเห็นได้จากโครงการพัฒนาของรัฐด้านสิ่งแวดล้อมที่นำพาไปสู่ความขัดแย้งที่หลากหลาย และ ความขัดแย้งเหล่านี้ก่อให้เกิดการรวมตัวกันของประชาชนคนเล็กคนน้อย ทั้งในพื้นที่เมืองและชนบทในลักษณะของ “การเมืองภาคประชาชน” (civil politics) (พ.ศ. 2541-2555) มีสถิติการชุมนุมประท้วงที่ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์จำนวน 2,469 ครั้ง) เพื่อทำการกดดันรัฐและมุ่งหวังให้รัฐเกิดการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี อีกทั้งภาคประชาชนยังต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ของรัฐมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายหรือการกำหนดนโยบาย ตลอดจนการเข้าร่วมพิจารณาโครงการขนาดใหญ่ของรัฐที่อาจจะมีผลกระทบทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อประชาชนและชุมชน

ความขัดแย้งเหล่านี้ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความไร้เสถียรภาพของการพัฒนาด้านการเมืองของประเทศ ซึ่งนับเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐ 3 ประการ คือ (1) การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผูกขาดและรวมศูนย์อำนาจโดยรัฐ (2) การปฏิเสธการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีการเอื้อผลประโยชน์ต่อกลุ่มทุนที่เกี่ยวข้องเป็นพิเศษ และ (3) มีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่มาจากชนชั้นนำ เช่น นักการเมืองและข้าราชการ (Sirichan, 2002, p. 13) ปัญหาเชิงโครงสร้างดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของขบวนการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับรากหญ้า (the grassroots or micro movement) และการเคลื่อนไหวนี้มักจะเป็นขบวนการของกลุ่มที่ถูกกีดกันจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในอำนาจรัฐ เช่น คนชนบท คนที่ถูกเอาเปรียบในสังคม ฯลฯ และการเคลื่อนไหวนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่ายที่มองเห็นความสำคัญของปัญหาด้านการเมืองและการพัฒนาเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และนักธุรกิจ เป็นต้น ตลอดจนมีความพยายามรวมตัวกันเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นเครือข่าย ในระดับชุมชน/ท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ ทำให้รัฐต้องหันมาทบทวนความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม โดยการให้ความสำคัญกับภาคประชาชนมากขึ้น

คำว่า “การเมืองภาคประชาชน” ได้ถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 เรื่อยมาจนถึงรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2550 กล่าวคือ ในรัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับได้เขียนให้เห็นถึงสิทธิของประชาชนในการตรวจสอบนักการเมืองและสิทธิในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม คัดค้านโครงการสาธารณะต่างๆ ที่จะมีผลกระทบโดยตรงต่อตนเองเพิ่มมากขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในรัฐธรรมนูญฉบับใดจากปรากฏการณ์ข้างต้น

นำไปสู่การกล่าวถึงบทบาทของประชาชนในการทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ มีส่วนร่วม และคัดค้านการดำเนินการต่างๆ ของรัฐที่กระทบต่อประชาชน จึงกลายเป็นแนวคิดหนึ่งของสังคมไทยที่ดูเสมือนว่าทุกฝ่าย (องค์กรที่ทำงานกับสาธารณชน) ให้ความสำคัญและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการใช้สิทธิของประชาชน พร้อมไปกับความขัดแย้งที่เริ่มปรากฏให้เห็นระหว่างภาคประชาชนกับโครงการสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน (Sresunt, 2002, pp. 11-12)

การปรากฏตัวขึ้นของ “การเมืองภาคประชาชน” ที่ต้องการปกป้องและเรียกร้องสิทธิของตนเอง หรือเพื่อเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของตน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน สิทธิที่จะอาศัยและทำกินในที่ดินที่มีอยู่เดิม ซึ่งรัฐได้อาศัยอำนาจประกาศทับว่าเป็นเขตป่า สิทธิที่จะได้รับค่าชดเชยที่เป็นธรรมจากการที่ต้องสูญเสียที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย สิทธิที่จะเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติที่เคยใช้ประโยชน์แต่ถูกเพิกถอนโดยการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ต่างๆ เช่น เขื่อน โรงไฟฟ้า หรือปัญหาราคาพืชผลตกต่ำจนผลผลิตที่ขายได้มีมูลค่าต่ำกว่าต้นทุนในการผลิตนั้น อาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการทำให้ตำแหน่งแห่งที่ทางการเมืองของประชาชนในระดับรากหญ้าหรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม กลายเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการศึกษาหรือพูดถึง (problematization) ทั้งนี้ เพราะการเพิ่มขึ้นทั้งเชิงปริมาณและความถี่ของขบวนการเคลื่อนไหวในช่วงกว่าหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา บังคับให้สังคมต้องเผชิญหน้ากับบรรดาความทุกข์ยากที่ขบวนการเคลื่อนไหวจงใจที่จะเปิดเผยให้เห็น และทำให้สังคมต้องเผชิญหน้ากับความตึงเครียดของการดำเนินการทางการเมืองที่อาศัยการชุมนุมประท้วงบนท้องถนนและสถานที่ราชการ (Pintobtang, 1998, p. 5) พร้อมทั้งยังชี้ชวนให้เข้าใจ

สถานการณ์อีกว่า ความทุกข์ยากที่พวกเขาเผชิญอยู่เป็นผลจากนโยบายสาธารณะที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งระบบกฎหมายที่นำเข้ามาจากตะวันตก โดยไม่ได้ใส่ใจต่อจารีตปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมไทยเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในระดับรากหญ้าถือเป็นปฏิบัติการที่ยืนยันว่า โครงสร้างทางการเมือง และระบบเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่อย่างสลับซับซ้อน (multi-layered structure) ในสังคมไทย นอกจากไม่อาจทำให้พวกเขาหลีกเลี่ยงความยากจนได้แล้ว ยังเป็นตัวการที่ทำลายฐานทรัพยากรซึ่งเป็นฐานการผลิตหรือฐานชีวิตของพวกเขาอีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นทำการศึกษาถึงพลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในการเมืองภาคประชาชน ซึ่งถูกหยิบขึ้นมาเป็นวาระแห่งชาติครั้งแรกในปี พ.ศ. 2529 ในกรณีการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนที่จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการต่อต้านโครงการอย่างกว้างขวางจากหลายๆ ฝ่าย โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการระดมมวลชนจากทั้งนักวิชาการ สื่อมวลชน นักศึกษาและประชาชน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ตามลำดับ โดยเน้นให้ 5 ฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ถือได้ว่าเป็นการได้มาซึ่งกฎเกณฑ์ที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นผลจากอำนาจของประชาชนที่ร่วมกันผลักดันตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ (พ.ศ. 2535) เครือข่ายองค์กรประชาธิปไตยและองค์กรประชาชน ซึ่งได้ร่วมกันเป็นขบวนการทางสังคมเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับ

ประชาชน และการปฏิรูปการเมือง โดยมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่เครือข่าย 30 องค์กรประชาธิปไตย เครือข่ายผู้หญิง เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน 11 เครือข่ายร่วมกับเครือข่ายองค์กรชาวบ้านและกลุ่มวิชาชีพอิสระต่างๆ เช่น สภานายความ ชมรมแพทย์ชนบท โดยมีคณะกรรมการรณรงค์ประชาธิปไตย (ครป.) ทำหน้าที่เป็นกองเลขานุการ เครือข่ายเหล่านี้มีบทบาทในการผลักดันประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานและประเด็นเชิงนโยบายเพื่อให้มีการพิจารณาบรรจุลงในรัฐธรรมนูญ ผลจากการเคลื่อนไหวของขบวนการประชาธิปไตยสามารถที่จะระดมบุคคลต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ และมีหลายมาตราที่สะท้อนถึงแนวคิดเรื่อง “การเมืองภาคประชาชน” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายที่มีผลต่อวิถีชีวิตของประชาชน (Thabchumpon & Ditapichai, 2002, p. 464)

แม้ว่าจะมีความพยายามของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาคritical ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แต่ก็ยังไม่ได้มีการผลักดันไปสู่การปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจัง จึงนำไปสู่การเคลื่อนไหวขบวนการประท้วงในพื้นที่ต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะที่เป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐและภาคธุรกิจเอกชนกับภาคประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น กรณีของสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ สมัชชาคนจน สมัชชาเกษตรกรรายย่อยภาคอีสาน และกลุ่มประชาชนที่คัดค้านโครงการขนาดใหญ่ของรัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการก่อเกิดและพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมตามบริบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและบทบัญญัติรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550

2. เพื่อวิเคราะห์พลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาใน 2 ประเด็น คือ การก่อเกิดและพัฒนาของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมตามบริบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและบทบัญญัติรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 และมุ่งวิเคราะห์พลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ประกอบด้วย ยุทธวิธีการต่อสู้ แกนนำ การระดมทรัพยากร และการแย่งชิงพื้นที่สาธารณะ โดยทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าวนี้ มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงรัฐศาสตร์ ภายใต้กระบวนการและแนวคิดการเมืองภาคประชาชน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ระดับ คือ

2.1 ในระดับภาพรวม คือ ทำการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมทั้งประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองและการพัฒนาที่นำไปสู่การก่อเกิดแกนนำภาคประชาชน การรวมตัวกันเป็นองค์กรและเป็นขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนบนพื้นฐานยุทธวิธีการต่อสู้แบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทางการเมืองอื่นๆ ทั้งในด้านการระดมทรัพยากร การชิงพื้นที่สาธารณะ และการตรวจสอบท่าทีของรัฐว่าเป็นอย่างไร

2.2 ในระดับภาพย่อย ผู้วิจัยจะศึกษาเพื่อจำแนกให้เห็นถึงประเด็นความขัดแย้ง ในเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะหรือ ในประเด็นปัญหาที่มีความชัดเจนในแต่ละพื้นที่ เพื่อการศึกษาข้อมูลเชิงลึกถึงการพัฒนาหรือการก่อเกิดขบวนการเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนในปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้น ตลอดจนพลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การ

ต่อสู้ทางการเมืองภาคประชาชนที่ชัดเจนในบริบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมบทบัญญัติรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 จึงได้กำหนดระยะเวลาในการศึกษาข้อมูล 15 ปี คือ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540-2555 เพื่อตรวจสอบพลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ที่ได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ภาคประชาชนโดยเฉพาะขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมสามารถใช้สิทธิ หรือกลไกตามรัฐธรรมนูญได้อย่างอิสระ

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการก่อเกิดและพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมตามบริบทของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและบทบัญญัติรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550

2. ทำให้ทราบถึงพลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การระดมทรัพยากร (resource mobilization)

เป็นแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์การเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่นักสังคมศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาขึ้นในช่วงทศวรรษ 1970 ซึ่งงานที่สำคัญคือ “Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory” ของ McCarthy and Zald (1977) โดยหัวใจสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร คือการอธิบายการเกิด พัฒนาการ และความสำเร็จของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยมี

เงื่อนไขด้านองค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Organization--SMO) กระบวนการระดมทรัพยากร และยุทธวิธีการเคลื่อนไหว โดยพัฒนาแนวคิดการระดมทรัพยากรจากแนวคิดของ Olson (1965) ที่ว่า การกระทำการร่วมกัน ต้องการแรงกระตุ้นส่วนบุคคลและโครงสร้างหรือกลไกที่ทำให้เกิดการลดต้นทุน การวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงเกี่ยวข้องกับ “องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม” เพราะจะเข้ามาทำหน้าที่ ในการรวบรวม “ทรัพยากร” (เงินทุน แรงงาน และความสมานฉันท์) และสร้างกิจกรรมในการระดมทรัพยากร ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนั้น ความสำเร็จ ล้มเหลว หรือการสร้างผลสะท้อนโดยการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับกลุ่มและองค์กรในบริบทแวดล้อมของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม นอกจากนี้องค์การของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมยังมีการกิจสำคัญในการคิดค้นนวัตกรรมในด้านวิธีการต่อสู้ได้แก่ ยุทธวิธีการระดมผู้สนับสนุน ยุทธวิธีดึงสาธารณชนและชนชั้นนำเพื่อให้เปลี่ยนมาเป็นผู้เห็นอกเห็นใจ หรือทำให้ผู้ที่ขัดขวางต่อต้านกลายเป็นผู้ที่เป็นกลาง เมื่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกระทำการภายใต้บริบททางสังคม แนวคิดการระดมทรัพยากรจึงมองว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถสร้างและใช้ประโยชน์จากบริบทหรือสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้ได้ เช่น พื้นที่สื่อ หรือเครือข่ายทางสังคมที่ดำรงอยู่ กลุ่มองค์กรหรือสถาบันทางสังคมบางอย่าง และอื่นๆ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ (New Social Movements--NSMs)

Castells (1983, pp. 215-288) ให้ความสำคัญกับผลกระทบของระบบทุนนิยมต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เมืองและบทบาทของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในเมือง ในกระบวนการนี้ ประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับเมืองมีความสำคัญมาก เนื่องจากการบริโภค

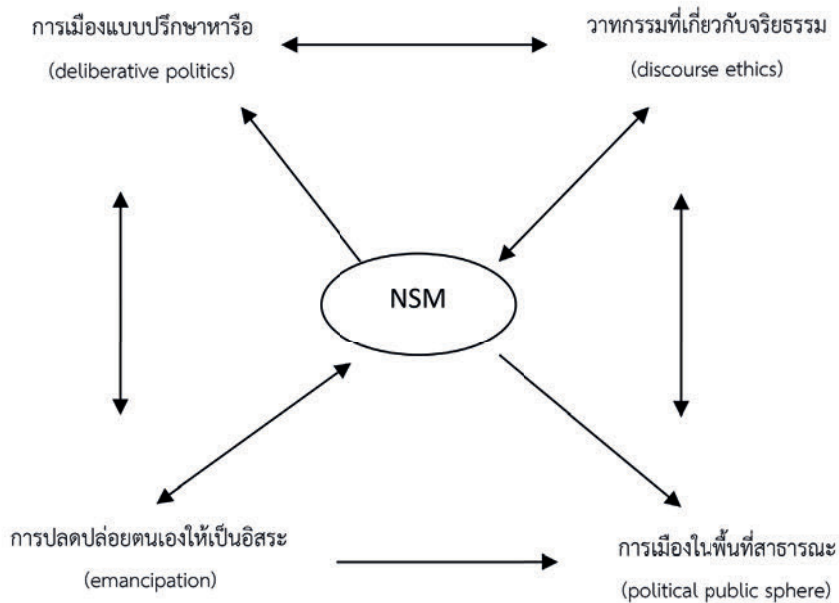
สาธารณะ (collective consumption) ทวีความสำคัญยิ่งขึ้นในสังคมเมือง และรัฐมีความจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงเพื่อสนับสนุนการผลิตสินค้าและบริการประเภทที่มีความจำเป็นต่อสาธารณะ แม้ว่าจะไม่ทำกำไร บริบทเช่นนี้จึงเป็นเป้าหมายการเติบโตของขบวนการทางสังคมเพื่อต่อรองกับรัฐและพลังทางสังคมอื่นๆ เพื่อจัดปรับชีวิตทางสังคมในเมือง คาสเทลมองว่าเมืองเป็นผลผลิตทางสังคม กล่าวคือเป็นผลผลิตจากการต่อรองผลประโยชน์และระบบคุณค่าที่แตกต่างกัน ในด้านหนึ่งกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นฝ่ายนำจะพยายามช่วงชิงพื้นที่เพื่อรักษาเป้าหมายของการทำทุกสิ่งให้กลายเป็นสินค้าตามตรรกะของระบบทุนนิยมและระบบราชการ แต่ในอีกด้านหนึ่ง ขบวนการคนรากหญ้าและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในเมืองต่างๆ ก็พยายามปกป้องผลประโยชน์ของตน สร้างความเป็นอิสระทางการเมือง และรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนไว้ แม้คาสเทลจะเน้นว่าความสัมพันธ์ทางชนชั้นเป็นสิ่งสำคัญในขบวนการนี้ แต่เขาก็ยอมรับว่าความสัมพันธ์ทางชนชั้นจะอยู่ควบคู่ไปกับอัตลักษณ์และปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลง เช่น รูปแบบของรัฐ รวมทั้งอัตลักษณ์กลุ่มในด้านเพศสภาพ ชาติพันธุ์ สัญชาติ และความเป็นพลเมือง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในเมืองมักจะต่อสู้ในประเด็นหลัก 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (Buechler, 1995, pp. 443-444; Castells, 1997; Thongyou, 2014, pp. 147-150)

1. ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบต่างๆ ของการบริโภคสาธารณะที่รัฐพึงจัดให้ เป็นการท้าทายต่อตรรกะของระบบทุนนิยมที่เน้นคุณค่าแลกเปลี่ยนในระบบตลาดกับการที่รัฐพึงมีหน้าที่จัดสรรบริการที่มีมูลค่าใช้สอยตามความต้องการของชุมชน (รัฐไม่ควรกังวลว่าจะได้กำไรหรือขาดทุนจากการจัดบริการดังกล่าว)

2. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเชื่อมโยงกับพื้นที่เป็นการต่อต้านระบบการจัดมาตรฐาน (standardization) และการทำให้เป็นหนึ่งเดียว (homogenization) ซึ่งเป็นแนวโน้มของการจัดการแบบระบบราชการและระบบองค์กรสมัยใหม่ ขบวนการทางสังคมสร้างและปกป้องความเป็นชุมชนไว้จากระบบมาตรฐานเดียวและความเป็นหนึ่งเดียว

3. การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐบาลและการบริหารงานภาครัฐให้มีการกระจายอำนาจ การจัดการดูแลตนเอง และอิสรภาพในการตัดสินใจของประชาชน การเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ของ Habermas

(1981) คือ การปฏิบัติการเพื่อต่อต้านอำนาจนิยมและการครอบงำของรัฐ และเป็นการต่อต้านการควบคุมของระบบทุนนิยมในเวลาเดียวกัน จุดประสงค์ทางการเมือง 2 ด้าน ของกลุ่มชนที่เคลื่อนไหวทางสังคม โดยผ่าน “พื้นที่สาธารณะ” ด้านหนึ่งพวกเขาต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการเมืองโดยตรง เพื่อมีอิทธิพลในการปรับเปลี่ยนระบบ อีกด้านหนึ่งต้องการฟื้นฟูและขยายอาณาเขตของประชาสังคม และพื้นที่สาธารณะ รวมทั้งสร้างอัตลักษณ์ของตนเองใหม่ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการปฏิบัติการเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคม (Piamphongsant, 2007, p. 190)

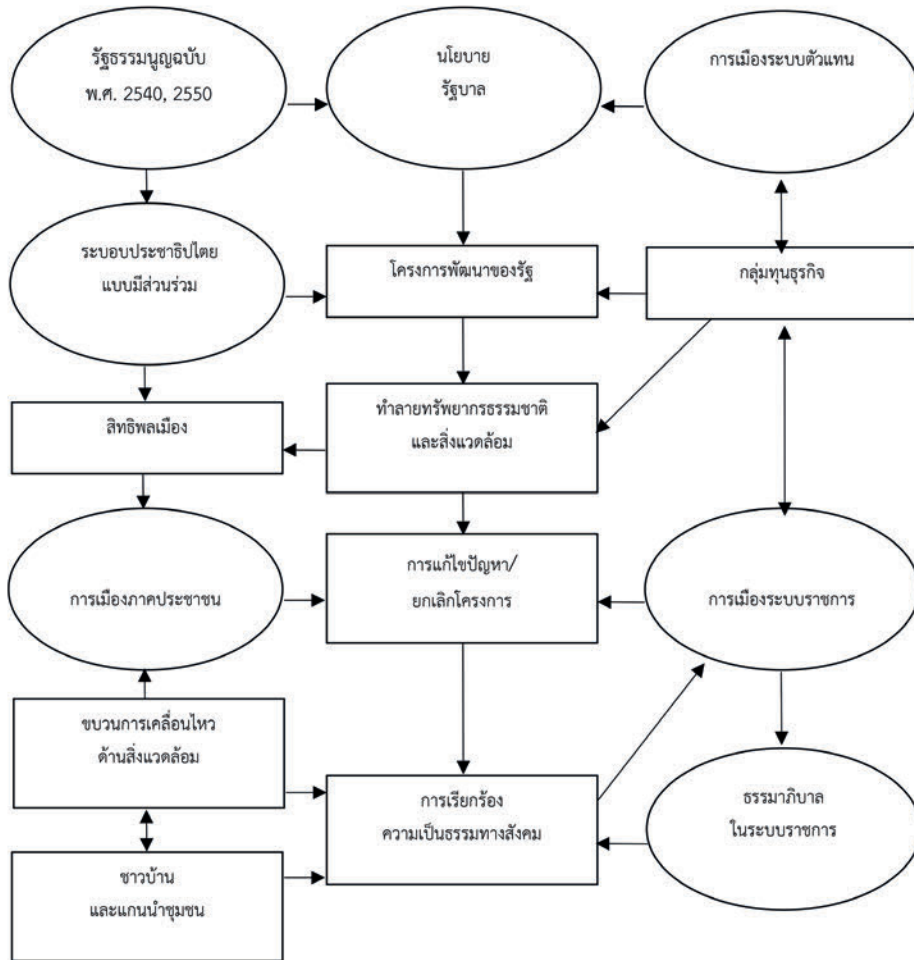

ภาพ 1 แบบจำลอง New Social Movement ของ Habermas

ที่มา. จาก “New social movements and cultural crises in the era of post modernity,” by P. Piamphongsant, 2007, *Political Science Journal*, 28 (Special), p. 191. [In Thai]

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมสามารถอธิบายตามทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New Social Movements--NSMs) ได้ว่าเป็นขบวนการสังคมที่ไม่ได้เรียกร้องต้องการจะยึดหรือเข้าไปมีอำนาจรัฐ แต่เป็นการเมืองภาคประชาชนในการสร้างขบวนการหรือสร้างอำนาจการต่อรองทางการเมืองให้กับขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมโดยเน้นพื้นที่การต่อสู้ในรูปแบบประชาสังคม (civil society) มีการจัดองค์กรในลักษณะกลุ่มหรือชมรมในระดับท้องถิ่นที่เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านและแกนนำชุมชน และประสานกับกลุ่มหรือชมรมภายนอกชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) เป็นภาคีเครือข่าย มียุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และเป้าหมายการเคลื่อนไหวที่มีประเด็นคัดค้านหรือการเรียกร้องปัญหาที่ชัดเจนของภาคประชาชน ดังเช่นแนวคิดที่ Pintobtang (1998) เสนอว่า ขบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนในด้านสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากปัญหาและความเดือดร้อนซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ทำให้เกิดการรวมตัวมีประเด็นหลักในเรื่องของจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนนั้นได้รับผล

กระทบจากโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐและกลุ่มทุนธุรกิจ เช่น โครงการโรงไฟฟ้าหินกรูด-บ่อนอก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โครงการท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา โครงการท่อก๊าซยานาดา ไทย-พม่า โครงการโรงไฟฟ้าทางดง โครงการโรงงานกำจัดกากมลพิษเจนโก้ และโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน (Jarusombat, 2016) โครงการพัฒนาเหล่านี้ นอกจากจะส่งผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสิทธิพลเมืองของประชาชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมเหล่านี้อาจมีเครือข่ายเชื่อมโยงกับองค์กรและนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับชาติ จึงสามารถขยายการต่อสู้เรียกร้องของขบวนการในลักษณะช่วยเหลือกันในวงกว้างภายใต้แนวทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจนกลายเป็นรูปธรรมของขบวนการต่อสู้ระหว่างภาคประชาชนกับรัฐและกลุ่มทุนธุรกิจ

ภาพ 2 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การออกแบบงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัยให้มีลักษณะเป็นพหุกรณีศึกษา (multiple cases) ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษา (Snow & Trom, 2002, pp. 161-162) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) กลุ่มแกนนำและกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยภายในช่วงเวลาระหว่าง พ.ศ. 2540-2555 ทั้งการสัมภาษณ์บุคคลจากทุกกลุ่มบุคคลที่เป็น

แกนนำของขบวนการเคลื่อนไหว กลุ่มบุคคลจากหน่วยงานและองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มนักวิชาการที่มีความรู้หรือมีบทบาทเข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวดังกล่าว

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสนามในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ข้อมูลของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในภาพใหญ่ของประเทศไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540-2555 ซึ่งผู้วิจัยจะจำแนกให้เห็นถึงประเด็นความขัดแย้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละภูมิภาค ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะหรือ

ประเด็นปัญหาได้สืกลงไปในแต่ละภูมิภาคและพื้นที่ โดยผู้วิจัยจะมีการยกตัวอย่างของเหตุการณ์การชุมนุม เคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีการประท้วงหรือมีความขัดแย้งในประเด็นนั้นซ้ำหลายครั้งขึ้นในพื้นที่เดียวกัน เพื่อใช้อธิบายเป็นกรณีตัวอย่างของปัญหาที่ทำให้เกิด ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม

2. ข้อมูลของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในภาพย่อย ด้วยการเลือกกรณีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายภายในขอบเขตเชิงเวลา ที่ศึกษา ซึ่งจะมีข้อมูลที่จะช่วยให้ทราบถึงประเด็นปัญหา ความขัดแย้งในโครงการหรือขบวนการเคลื่อนไหว ทั้งในเชิงการเมืองและการพัฒนาที่นำไปสู่การก่อเกิด ขบวนการ การรวมตัวผู้นำและแกนนำ ยุทธวิธีในการต่อสู้เคลื่อนไหว การระดมทรัพยากร การช่วงชิงพื้นที่สาธารณะ และท่าทีของรัฐที่ต่อขบวนการเคลื่อนไหว ด้านสิ่งแวดล้อมว่าเป็นอย่างไร มีภาพสะท้อนของ ขบวนการเคลื่อนไหวในลักษณะอย่างไร ทั้งในเชิงบวก และเชิงลบต่อกระบวนการทางการเมืองและการพัฒนา สังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเอกสาร (documents data) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลและข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ หนังสือและบทความวิชาการ รายงานวิจัย เอกสารประกอบการประชุม วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ กฎหมาย และระเบียบราชการที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม

2. ข้อมูลวิจัยสนาม (field data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมมาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ที่เกี่ยวข้องกับ โครงการและขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มแกนนำของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มประชากรเป้าหมายนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงผสมกับวิธีการ Expert Choice ที่เลือก

หรือเสนอชื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ (Chinatrakol, 2001, pp. 19-20) เป็นการเลือกผ่านคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและนักวิชาการที่เกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงใช้วิธี Reference Person ซึ่งผู้วิจัยจะทำการสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลักหลังจากการสัมภาษณ์แล้วเสร็จว่า มีแกนนำหรือบุคคลท่านใดที่เป็น ผู้มีความรู้ความสามารถหรือมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับขบวนการเคลื่อนไหวในประเด็นที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ซึ่งบุคคลที่ให้สัมภาษณ์จะช่วยระบุชื่อและเบอร์โทรศัพท์ พร้อมติดต่อดูหมาย วัน เวลา ที่สะดวกให้กับผู้วิจัย โดยการแนะนำในลักษณะดังกล่าวเป็นวิธีการที่ดีที่สุด สำหรับการเข้าถึงตัวผู้ให้ข้อมูลหลักในส่วนของกลุ่มแกนนำ โดยกลุ่มประชากรนี้มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ได้แก่ (1) นางจินตนา แก้วขาว (แกนนำคัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบ้านกรูด) (2) นางดารัลย์ จันทรหัตติ (แกนนำคัดค้านการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน) (3) นางมณี บุญรอด (แกนนำคัดค้านเหมืองแร่โปแตช) (4) นายประยงค์ ดอกคำโย (แกนนำที่เคลื่อนไหวในประเด็นที่เกี่ยวข้องที่ดินและป่าไม้ในภาคเหนือ) (5) นายศศิน เฉลิมลาภ (แกนนำคัดค้านการก่อสร้างเขื่อนแม่วงก์) (6) นายสุริยันต์ ทองหนูเอียด (แกนนำผู้มีประสบการณ์ในการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม) (7) นายกิตติภาพ สุทธิสว่าง (แกนนำคัดค้านการก่อสร้างท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย) (8) นายบำรุง คะโยธา (อดีตแกนนำสมัชชาคนจน) (9) นายประสิทธิ์พร ภาพอ่อนศรี (แกนนำคัดค้านการก่อสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น) และ (10) นายวิโชคศักดิ์ ธรรงค์ไพรี (แกนนำคัดค้านการก่อสร้างท่าเรือปากบารา)

2.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นกลุ่มประชากรที่ได้คัดเลือกแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากประสบการณ์การทำงาน/เคยดำรงตำแหน่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดูแล/กำกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์/ผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ ที่มีการชุมนุมเคลื่อนไหวทางสังคม โดยกลุ่มนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลัก

มีจำนวน 7 คน ได้แก่ (1) นายธีรยุทธ เอี่ยมตระกูล (อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี) (2) ดร.เกษมสันต์ จิณณวาโส (ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) (3) ดร.สุพล ชามาตย์ (ผู้ช่วยปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม) (4) พ.ต.ท.ดร.ธีรภูมิ นิลเพ็ชร (เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีประสบการณ์ในดูแลและรับมือกับการชุมนุมเคลื่อนไหวทางสังคมมากกว่า 10 ปี) (5) พ.ต.ท.ศรายุทธ อรุณฉาย (สารวัตรงานแผนและการฝึก กองกำกับการควบคุมฝูงชน 1 กองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน) (6) พล.ต.อ.เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวศ (อดีตผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) และ (7) นายบุญเลิศ คชายุทธเดช (อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรธรรมนูญ (ส.ส.ร.) จังหวัดนนทบุรี ปี พ.ศ. 2540 และผู้มีประสบการณ์ด้านสื่อสารมวลชน)

2.3 กลุ่มนักวิชาการ เป็นกลุ่มประชากรที่ได้มาด้วยวิธีการที่คล้ายคลึงกับกลุ่มแกนนำขบวนการเคลื่อนไหว กล่าวคือใช้การเลือกแบบเจาะจงผลงานกับวิธีการ Expert Choice ผ่านคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และวิธี Reference Person คือ การสอบถามเพื่อนนักวิชาการที่ควรจะสัมภาษณ์เพิ่มเติม เพื่อการสัมภาษณ์นักวิชาการที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือสนใจในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในประเด็นเชิงวิชาการและการมีส่วนร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวที่เป็นกรณีศึกษาในการวิจัยนี้ โดยประชากรกลุ่มนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 7 คน ได้แก่ (1) ดร.อาภา หวังเกียรติ (2) ผศ.ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว (3) ผศ.วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ (4) รศ.ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ (5) รศ.ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ (6) รศ.วิทยากร เชียงกุล และ (7) อ.สันติภาพ ศิริวัฒนโฬกุล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยได้

ใช้หลักการและวิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) ในรูปแบบต่างๆ อาจเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน หรือเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เช่น บุคคล เวลา สถานที่ ที่แตกต่างกัน ซึ่งต้องทำการตรวจสอบตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลการสัมภาษณ์กับข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร ข้อมูลบุคคลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรหลักทั้ง 3 กลุ่ม ได้ผ่านการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าวจนเกิดความมั่นใจในความถูกต้อง (validity) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ของข้อมูล รวมทั้งยังได้มีการสอบทานข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าเป็นข้อมูลที่ปราศจากอคติ (bias) เป็นข้อมูลที่มีความเป็นกลางและไม่โน้มเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (Patton, 1990, pp. 187-198; Snow & Trom, 2002, pp. 150-152)

การวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการอย่างต่อเนื่องพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เข้าไปศึกษาข้อมูลในพื้นที่ต่างๆ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากการจัดระเบียบข้อมูลและแยกแยะเป็นหมวดหมู่ (categories) เพื่อให้ง่ายต่อการตัดแยกข้อมูล ตลอดจนนำข้อมูลที่ผ่านการคัดแยกแล้วมาจัดเป็นเป็นรูปแบบ (type) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นเชิงเนื้อหา (content) ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในแต่ละบท ภายใต้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังได้พยายามเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์กับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ด้วยการตีความข้อเท็จจริงบนพื้นฐานปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทเชิงเนื้อหาที่สะท้อนจากความเห็นและข้อมูลจากทุกกลุ่มประชากร ด้วยวิธีการหาข้อสรุปจากการวิเคราะห์แบบอุปนัย (inductive analysis) เพื่อให้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เป็นรูปธรรมมาอธิบายให้เป็นนามธรรมได้ โดยข้อมูลที่เป็น

รูปธรรมในงานวิจัยนี้จะสามารถนำไปเชื่อมโยงแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัยเพื่อสนับสนุนข้อสรุปจากงานวิจัยนี้ให้มีความชัดเจนมากขึ้น จากนั้นตรวจสอบข้อมูลว่าเพียงพอต่อการวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

การก่อเกิดและพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม

1. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม มีบริบทของปัญหาที่แตกต่างกันหลายประเด็น แต่ละประเด็นล้วนมีเหตุปัจจัยและผลกระทบที่แตกต่างกัน ทั้งต่อผู้คน ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายแตกต่างกันนำไปสู่ขบวนการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกัน ในเชิงการกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และเป้าหมาย ซึ่งล้วนต้องพิจารณาโดยนำปัจจัยและเงื่อนไขของบริบทท้องถิ่นและวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นถึงแม้จะมีความแตกต่างกันแต่ก็อาจจะมีบางปัจจัยที่เชื่อมโยงกันได้ ในเชิงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น แนวทางการเคลื่อนไหวของปัญหาทรัพยากรชายฝั่งทะเลย่อมมีความแตกต่างจากการเคลื่อนไหวในปัญหาเหมืองแร่และโรงโม่หิน แต่ปัญหาของชาวประมงชายฝั่งทะเลจะเชื่อมสัมพันธ์ได้กับปัญหาโรงไฟฟ้าถ่านหิน ดังเช่นในกรณีโรงไฟฟ้าถ่านหินที่บ่อนอกและหินกรูด การวิเคราะห์การก่อเกิดและพลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม จึงไม่สามารถศึกษาวิเคราะห์ในบริบททางรัฐศาสตร์เพียงสาขาวิชาเดียวเท่านั้น แต่ต้องใช้แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา และการพัฒนา ซึ่งสามารถช่วยอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ทรัพยากรชุมชน และวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งล้วนเป็นข้อมูลและความรู้ที่สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และเป้าหมายของการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

2. ในความเป็นจริง การต่อสู้ของภาคประชาชน

มิได้มีภาพสวยงามหรือสมดูลในการขับเคลื่อน แต่ภาคประชาชนมีการต่อรอง แบ่งแยก และในหลายกรณีก็ไม่ได้มีความมั่นคงทางการเมืองและสังคมในระดับท้องถิ่น ทุกประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมย่อมมีทั้งผู้ที่เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วยอยู่ในชุมชนเดียวกัน หรือผู้ที่คัดค้าน-ผู้ที่สนับสนุน หรือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ผู้ที่สูญเสียผลประโยชน์ การแบ่งแยกในลักษณะ 2 ขั้วเช่นนี้ได้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างแต่ละขั้วหรือแต่ละกลุ่มในแต่ละพื้นที่ที่ประสบปัญหานั้นไม่ได้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน จึงนำไปสู่การต่อสู้และแข่งขันกันเองในหมู่ประชาชนในพื้นที่ และในหลายกรณีได้นำไปสู่การใช้ความรุนแรงต่อกัน ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมจึงไม่ได้เป็นเพียงการต่อสู้กับภาครัฐและกลุ่มทุนธุรกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นการต่อสู้ระหว่างประชาชนในระดับชุมชนท้องถิ่นด้วย จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แม้แต่ภายในขบวนการเคลื่อนไหวก็มีความตึงเครียดในด้านต่างๆ รวมถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและครอบครัวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแกนนำของขบวนการ ตัวอย่างเช่น การเสียชีวิตของ เจริญ วัตรอักษร แกนนำขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านโรงไฟฟ้าบ่อนอก หรือการถูกลอบยิงของ จินตนา แก้วขาว แกนนำขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านโรงไฟฟ้าบ้านกรูด และอีกหลายกรณี ดังนั้น หากขบวนการเคลื่อนไหวไม่สามารถสร้างเอกภาพภายในได้ การจะขับเคลื่อนขบวนการให้เดินหน้าเคลื่อนไหวจนบรรลุผลสำเร็จนั้นจะทำได้ยากยิ่ง เพราะไม่ได้มีแต่เพียงลักษณะของการใกล้ชิดหรือต่อรองเพื่อการจัดสรรผลประโยชน์ หรือการแก้ไขปัญหาสุขภาพและคุณภาพชีวิต ประเด็นการสร้างเสริมพลังในการขับเคลื่อนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอื่นๆ จึงนับเป็นยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

3. การเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อม ชี้ให้เห็นว่าประชาชนมิใช่เป็นฝ่ายที่อยู่นิ่งหรือเป็นฝ่ายรับอย่าง

เดียว ในทางตรงกันข้ามในหลายๆ กรณีได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญ เพราะ “การเคลื่อนไหวทางสังคม” เป็นปฏิบัติการของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ในประเด็นต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมยังเป็นกระบวนการทางสังคมและทางการเมืองที่เติบโตมาพร้อมกับอุดมการณ์เสรีนิยมประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการแสดงออกและการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมาก โดยเชื่อว่าเมื่อประชาชนถูกกดขี่ข่มเหงหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม พวกเขาจะมีสิทธิที่จะออกมาแสดงความเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ประท้วง และเรียกร้องความยุติธรรมให้ตัวเองได้ ทั้งนี้ แม้ว่ากลุ่มคนที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอาจจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละบริบทของปัญหาอีกทั้งกระบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยปัจจุบันยังพบเห็นการเข้ามามีบทบาทสำคัญหรือการเข้ามาแทรกแซงของ กลุ่มการเมืองในระดับท้องถิ่นซึ่งมักจะเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองในระดับประเทศ กลไกทางการเมืองเช่นนี้ได้ค่อยๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อทิศทางการเคลื่อนไหวในประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเรื่อยๆ การเคลื่อนไหวในเชิงการประนีประนอม จึงพบเห็นได้ในหลายกรณี หากกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ร่วมเป็นเครือข่ายหรือเป็นแกนนำของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมมีเครือข่ายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล แต่การเคลื่อนไหวในเชิงความขัดแย้งและรุนแรงก็มีความชัดเจนขึ้น หากกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ร่วมเป็นเครือข่ายหรือเป็นแกนนำของขบวนการมีเครือข่ายสัมพันธ์ที่ตรงข้ามกับพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาล ระบบการเมืองท้องถิ่นจึงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมไทย แม้ว่านักการเมืองท้องถิ่นอาจจะไม่แสดงตัวร่วมกับแกนนำอย่างชัดเจน แต่ก็มีการสนับสนุนหรือคัดค้านร่วมกันใน

ทางใดทางหนึ่ง

4. ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ที่จะเดินไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สมบูรณ์ ในระดับท้องถิ่นการต่อต้านขัดขืนในชีวิตประจำวัน เช่น การนัดท้าวว่าร้าย การคว่ำบาตร (boycott) มีผลต่อความขัดแย้ง ดึงเครียดและการเปลี่ยนแปลงในชุมชนและสังคม โดยนัยทั่วไปกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม จึงไม่ใช่เป็นเพียงการแสดงออกของระบอบประชาธิปไตยและเสรีภาพของประชาชน แต่เป็นสถานการณ์ที่อาจนำขบวนการเคลื่อนไหวไปในแนวทางทั้งที่เป็นแบบสันติวิธีหรือการใช้ความรุนแรง นักวิชาการบางคนเชื่อว่ากระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนอาจเป็นไปได้ในหลายรูปแบบและทำให้การเคลื่อนไหวขยายออกไปกว้างขวางจากปัญหาระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับประเทศ นักวิชาการบางคนเชื่อว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมคือความหวังของประเทศยากจน นักวิชาการบางคนชี้ว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นเฉพาะคนกลุ่มเล็กๆ ที่พยายามเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ แต่นักวิชาการบางคนเชื่อว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมมีกิจกรรมทางการเมืองที่ซับซ้อน รวมถึงการใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ในการขับเคลื่อนขบวนการด้วย ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นต้องมองหารูปแบบและเหตุปัจจัยที่หลากหลายของการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมขบวนการ ซึ่งไม่ใช่แต่เพียงกลุ่มประชาชนที่เป็นผู้สูญเสียหรือได้รับผลกระทบโดยตรงจากโครงการนั้นๆ แต่ยังรวมถึงคนชั้นกลาง ปัญญาชน และประชาชนผู้สนใจในเมืองด้วย กระบวนการขับเคลื่อนจึงไม่ใช่เพียงแนวทางการชุมนุมประท้วงเท่านั้น แต่การช่วงชิงพื้นที่สื่อก็มีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ในกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลข้อเท็จจริง และข่าวสารสู่สาธารณะ เพราะนอกจากจะขยายแนวร่วมหรือผู้สนับสนุนได้มากขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างแรงกดดันต่อการตัดสินใจและการ

แสดงท่าทีของภาครัฐและกลุ่มทุนธุรกิจที่เกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น การเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมของภาคประชาชนในแต่ละประเด็นจึงอาจจะมีลักษณะที่คล้ายกันในช่วงเป้าหมาย แต่ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของการเคลื่อนไหวมีความซับซ้อนหลากหลาย และยิ่งคาดเดายากมากขึ้นเรื่อยๆ

พลวัตของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

แกนนำ เครือข่าย และยุทธวิธีของขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัย พื้นฐานที่นำไปสู่ความร่วมมือในขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมของแกนนำและเครือข่าย คือรูปแบบความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างรัฐและภาคประชาชน ซึ่งมีปัจจัยและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ได้แก่

รูปแบบที่ 1 รัฐผูกขาดความเป็นส่วนรวมไว้แต่ผู้เดียวผ่านระบบการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการก่อเกิดแกนนำและเครือข่ายขบวนการเคลื่อนไหว รวมถึงได้กำหนดขอบเขตและแนวทางการเคลื่อนไหวโดยใช้นโยบายประชานิยมภาครัฐได้พยายามใช้นโยบายประชานิยมที่มีลักษณะแบบขายตรง เพื่อจัดสรรกองทุนช่วยเหลือชาวบ้านในรูปแบบต่างๆ ซึ่งทำให้ชาวบ้านแสพติดการเป็นผู้เอาแต่รับ คิดแต่จะได้อะไรไม่คิดริเริ่มที่จะผลักดันการเมืองภาคประชาชนเพื่อการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาดตนเองอย่างเหมาะสมกับเหตุปัจจัย ภาคประชาชนดูจะอ่อนแอลง บรรดา NGO ที่เคยคึกคักพอถูกรัฐบาลช่วงชิงชาวบ้านไปก็ต้องลดบทบาทตนเองลงไม่สามารถกระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักรู้ในปัญหาของชุมชนได้ดังเช่นแต่ก่อน การสื่อสารระหว่างเครือข่ายการเมืองภาคประชาชนก็ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยรัฐได้เข้าครอบงำสื่อสารณะหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดรายการนายกรัฐมนตรีพบประชาชนตัดช่องทางเชื่อมโยงระหว่างภาคประชาชนกับสื่อสารณะรวมถึงภาครัฐได้เข้ายึดครองพื้นที่สาธารณะ

ผ่านระบบการเมืองท้องถิ่นและนโยบายประชานิยมกลไกการเคลื่อนไหวของการเมืองภาคประชาชนถูกรวบจำโดยนักการเมืองท้องถิ่นที่มีสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักการเมืองระดับชาติที่คุมอำนาจรัฐ

รูปแบบที่ 2 ภาครัฐกับภาคธุรกิจสมคบกันแสวงหาผลประโยชน์มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชนในการแสวงหาประโยชน์ทำการทุจริตคอร์รัปชันทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่แทรกซึมลงไปถึงโครงการขนาดเล็กในท้องถิ่นมีทั้งนักการเมืองและนักธุรกิจร่วมมือกันแสวงหาผลประโยชน์ ในระดับชาติก็มีความร่วมมือกันผลักดันโครงการขนาดใหญ่ที่เอื้อประโยชน์แก่ภาคธุรกิจ ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบ ทรัพยากรธรรมชาติเสียหายและถูกทำลายจนกระทั่งประชาชนและอีกหลายองค์กรก่อตัวออกมาทำการเมืองภาคประชาชนมากขึ้นมาช่วยกันสืบสวนและค้นหาข้อมูลการโกงกินและคอร์รัปชันของรัฐบาล ทั้งการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน โครงการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ สินค้าพืชผลเกษตร เช่น ถั่วเหลือง ผลผลิตลำไย ไปจนถึงการก่อสร้างสนามบิน ล้วนแต่เป็นความร่วมมือแสวงหาผลประโยชน์ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน อีกทั้งรัฐบาลยังพยายามลดความน่าเชื่อถือของการเมืองภาคประชาชนว่าเป็นพวกที่ทำทุกอย่างโดยมีผลประโยชน์แอบแฝง ไม่น่าเชื่อถือพร้อมทั้งเสนอข่าวสารข้อมูลเช่นนี้ผ่านสื่อสาธารณะ และใช้กลไกของรัฐในการต่อสู้เชิงอำนาจ จนกระทั่งภาคประชาชนอ่อนแอลงเรื่อยๆ

รูปแบบที่ 3 หน่วยงานภาครัฐหลายระดับเอื้อประโยชน์ให้ภาคเอกชนได้เข้ายึดครองและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ครอบครองที่ดินสาธารณะพื้นที่ป่าอนุรักษ์ทำลายป่าไม้ ทำลายภูเขาทำลายแม่น้ำและอื่นๆ จนกระทั่งชาวบ้านและผู้นำท้องถิ่นบางส่วนทนไม่ได้ต้องก้าวออกมาสวมวิญญาณนักเคลื่อนไหวคัดค้านขอให้อำนาจรัฐเข้าแก้ไขและให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน ล้มเลิกโครงการพัฒนาที่

จะทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสุดท้าย
 แก่นนำบางคนต้องถูกยิงตายหรือบาดเจ็บ เช่น กรณีที่
 เป็นชาวคริสต์ที่โดนยิงตายจากการลอบ
 สังหาร เจริญ วัดอักษรผู้นำชุมชนบ่อนอก จังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งต่อต้านการบุกรุกที่ดินสาธารณะ
 และ การสร้างโรงไฟฟ้าถ่านหิน โดยกลุ่มอิทธิพล
 ท้องถิ่นและกลุ่มทุนธุรกิจจากนั้นก็มีการลอบ
 ยิงจินตนา แก้วขาว แก่นนำการต่อสู้โรงไฟฟ้าที่บ้าน
 กรูด อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นการสูญเสียแก่นนำ
 คนสำคัญ แต่วิธีการนี้ กลับเป็นแรงกระตุ้นให้เกิด
 ความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง มาช่วย
 กันขยายการทำงานการเมืองภาคประชาชนกระทั่ง
 สามารถเอาชนะทั้งอิทธิพลการเมืองและกลุ่มทุน
 ธุรกิจได้ รวมทั้งยังขยายการสนับสนุนช่วยเหลือไป
 ยังขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่นๆ
 อีกด้วย ส่งผลอย่างสำคัญต่อการยุติโครงการทำลาย
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลากหลาย
 รูปแบบ ทั้งที่ดินสาธารณะ ป่าไม้ และทรัพยากรทาง
 ทะเล

รูปแบบที่ 4 สื่อที่ไม่ทำหน้าที่เพื่อสาธารณะ การ
 ที่ภาคธุรกิจกล้าแข็งและสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาครัฐจึง
 สามารถร่วมลงทุนและเข้ายึดสื่อสาธารณะสื่อจึงแทนที่
 จะทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่สาธารณะ กลับ
 เลือกเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์เฉพาะของ
 คนบางกลุ่ม ภาคประชาชนจึงต้องพยายามสร้างสื่อ
 ขึ้นเองเพื่อสื่อสารและเชื่อมโยงกับชาวบ้านและกลุ่ม
 ผู้สูญเสียผลประโยชน์ แต่สื่อสาธารณะที่ภาคประชาชน
 จะสามารถใช้ได้นั้น ก็มีข้อบ่งชี้ที่แคบกว่า คือ อยู่ใน
 ระดับท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าวสถานีวิทยุชุมชน การ
 จัดทำประชาคมหมู่บ้าน หรือการใช้เครือข่ายประชา
 สังคม เพื่อให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนข่าวสาร
 ประสานความร่วมมือเป็นเครือข่าย และขบวนการ
 เคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการสร้างความรู้
 ความเข้าใจเรื่องราวของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและ

ท้องถิ่น เพื่อการแก้ไขปัญหาและร่วมกันกำหนดชีวิต
 ที่เหมาะสมและเป็นธรรมโดยเฉพาะการต่อสู้กับ
 หน่วยงานที่รับใช้ภาครัฐกิจ แต่สิ่งที่ยากที่สุดคือการ
 ลดและยุติการครอบงำประชาชนจากระบบบริโภคนิยม
 ที่ผ่านนโยบายการพัฒนาของภาครัฐและเสริมสร้าง
 คุณภาพชีวิตและคุณภาพทางสังคมซึ่งไม่ใช่จะบรรลุ
 ผลได้จากขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้ แต่เป็นการสร้าง
 ความรู้ความเข้าใจผ่านสื่อสาธารณะที่ถือว่าเป็นช่อง
 ทางสำคัญอีกด้วย

การอภิปรายผล

แนวทางการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีของขบวนการ
 เคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม โดยการเคลื่อนไหวของ
 ภาคประชาชนนั้นมีมานานแล้ว แม้แต่การยื่นฎีกาถวาย
 พระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ใช่วิธีวิธีใหม่ มีการดำเนินการ
 เช่นนี้มานานแล้ว แต่การเคลื่อนไหวในแต่ละยุทธวิธี
 จะมีนัยสำคัญเพียงไร ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ปัญหาและ
 ช่วงเวลาที่ตัดสินใจดำเนินการ การเคลื่อนไหวในช่วง
 2 ทศวรรษที่ผ่านมาซึ่งได้รับการนิยามโดยนักวิชาการ
 ส่วนหนึ่งว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบ
 ใหม่ เป็นกิจกรรมที่มุ่งการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์
 เชิงอำนาจอันเป็นทั้งภาพสะท้อนและตัวกระตุ้นการ
 เติบโตของความเป็นประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมใน
 สังคมไทยเป็นการเมืองที่เปิดโอกาสและเปิดพื้นที่ให้
 กับชาวบ้านในฐานะที่เคยถูกกีดกันจากการเมืองแบบ
 รัฐสภาให้ได้มีโอกาสเจรจาต่อรองกับผู้ที่อยู่ในอำนาจได้
 อย่างเสมอหน้า อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวของภาค
 ประชาชนในช่วงนี้ยังมีข้อจำกัดหลายประการ
 แรก คือ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ไม่ได้
 ต้องการช่วงชิงอำนาจรัฐแต่ต้องการจะขยายพื้นที่ทาง
 สังคม ควบคู่ไปกับการจำกัดพื้นที่ของอำนาจรัฐซึ่งไม่
 สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะเส้นแบ่งระหว่างรัฐ
 กับสังคมมันพร่าเลือน เช่นถ้าพิจารณาการเมืองภาค
 ประชาชนในขณะนี้จะพบว่านักการเมืองท้องถิ่นกับ

ผู้นำชุมชน มักจะเป็นคนกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มคนที่ใกล้ชิดกัน นักการเมืองท้องถิ่นบางคนก็เป็นแกนนำในขบวนการเคลื่อนไหวด้วยเช่นกัน รวมถึงการมีส่วนร่วมที่ใกล้ชิดกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการเมืองในระดับชาติหรือแม้แต่ในหน่วยงานรัฐ

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐธรรมนูญควรกำหนดให้ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นการปกป้องกันสิทธิของประชาชนและสิทธิของชุมชน ต้องเขียนให้เป็นรูปธรรมมากกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกกลุ่ม และทุกสถานภาพ ได้เข้าใจในสิทธิตามกฎหมาย เพื่อที่จะไม่ถูกละเมิด หรือถูกเอารัดเอาเปรียบ และไม่นำไปสู่การเกิดความขัดแย้งทางสังคมและทางการเมือง

2. ควรมีกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมอย่างชัดเจน ซึ่งต้องกำหนดมาตรการและเงื่อนไขในการชุมนุม โดยไม่จำกัดสิทธิการชุมนุมแต่ต้องเป็นไปในลักษณะส่งเสริมการใช้สิทธิการชุมนุม และต้องกำหนดให้ชัดเจน

ว่าการชุมนุมในที่สาธารณะรัฐต้องอนุญาตให้ชุมนุมได้โดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชน รัฐต้องทำหน้าที่คุ้มครองความสงบของประชาชน และการดูแลการชุมนุมสาธารณะ มีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐควรจัด หรือให้มีการประชาสัมพันธ์เป็นระยะ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงสถานที่ที่ใช้ในการชุมนุมและช่วงเวลาที่มีการชุมนุม ตลอดจนให้คำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางการสัญจรเพื่อไม่ให้เกิดการชุมนุมนั้นไปกระทบสิทธิของผู้อื่น

3. ในการชุมนุมประท้วงต่อต้าน ผู้ชุมนุมไม่ควรจะสร้างเงื่อนไขในการทำร้ายตนเอง ไม่ควรจะไปประท้วงด้วยการอดอาหารอดน้ำ ควรจะชุมนุมเคลื่อนไหวอย่างสงบและมีความสุข เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมชุมนุมได้อย่างยาวนานอาจจะมีการเคลื่อนไหวแบบกดดันนายกรัฐมนตรีหรือผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานแต่ควรเป็นการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ เพื่อหวังผลในเชิงการต่อรองโดยไม่ต้องทำร้ายตัวเองของกลุ่มแกนนำ

References

- Buechler, S. M. (1995). New social movement theories. *The Sociological Quarterly*, 36(3), 441-464.
- Castells, M. (1983). *The city and the grassroots: A cross-cultural theory of urban social movements*. University of California Press.
- Castells, M. (1997). *The power of identity*. Blackwell.
- Chinatrakol, R. (2001). *Qualitative research*. Mittrapap Karnpim and Studio. [In Thai]
- Habermas, J. (1981). *New social movements*. *Telos*, 49, 33-37.
- Jarusombat, S. (2016). *Principles and methods of political science* (no. 12, 2nd ed.). Sukhothai Thammathirat Open University Press. [In Thai]
- Keawkao, J. (2012). *Democracy and the protection of community resources*. October 14 Foundation. [In Thai]
- McCarthy, J. D., & Zald, M. N. (1977). Resource mobilization and social movements: A partial theory. *American Journal Sociology*, 82(6), 1212-1241.
- Olson, M. (1965). *The logic of collective action*. Harvard University Press.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Sage.
- Piamphongsant, P. (2007). New social movements and cultural crises in the era of post modernity. *Political Science Journal*, 28(Special), 182-192. [In Thai]
- Pintobtang, P. (1998). *99 days of street politics, the assembly of the poor and the history of the demonstrations in Thai society*. Krirk University. [In Thai]
- Prasertkul, S. (2011). *Reform Thailand, reduce the state power, increase the power of the people*. Reform Thailand Office. [In Thai]
- Thabchumpon, N., & Ditapichai, J. (2002). Movement for the people's constitution and political reform. In P. Phongphaichit (Ed.), *Way of life and how to fight the contemporary people's movement* (pp. 463-508). Trust Win (Silkworm Books). [In Thai]
- Sirichan, T. (2002). Review the structure of injustice in the power of the Thaksin government. *Siamrath Weekly*. April, 16, p. 113. [In Thai]
- Snow, D. A., & Trom, D. (2002). The case study and the study of social movements. In B. Klandermans & S. Staggenborg (Eds.), *Methods of social movement research* (pp. 156-172). University of Minnesota Press.
- Sresunt, S. (2002). *Civil politics: Guidelines for the exercise of the rights of Thai people*. National Development Party. [In Thai]
- Thongyou, M. (2014). *Concepts of sociological theory in social movements*. Khon Kaen University. [In Thai]

การจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ กองทัพเรือ

ก้องเกียรติ ลีกนุช¹ บัณทิต พิริยาสัยสันติ²
พลศักดิ์ จิรไกรศิริ³ สมเจตน์ พันธุ์เมษิต⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ (2) เพื่อศึกษาสมรรถนะของบุคลากรกรมช่างโยธาทหารเรือ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ที่ส่งผลกับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ และ (4) เพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ประชากรและพื้นที่การวิจัยเป็นข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างประจำของกรมช่างโยธาทหารเรือทั้งหมด โดยได้ทอดแบบสอบถามกับประชากรทั้งหมดจำนวน 687 คน และสัมภาษณ์ข้าราชการระดับสูง จำนวน 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ค่าโนนิคอล และการวิเคราะห์เส้นทาง

ผลการวิจัย พบว่า (1) การจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (2) สมรรถนะของบุคลากร ในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำกลุ่มงาน อยู่ในระดับมาก (3) การทดสอบสมมติฐานเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ที่ส่งผลกับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ พบว่า การจัดการความรู้ในด้านการสร้างความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะหลักในด้านคุณธรรมจริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์และความรู้ในสายอาชีพ การจัดการความรู้ในด้านการแสวงหาความรู้ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะประจำกลุ่มงาน และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะเฉพาะสมรรถนะหลักเท่านั้น และ (4) แนวทางของการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะของบุคลากรในกรมช่างโยธาทหารเรือ ส่งผลต่อสมรรถนะหลักในด้านความรู้ในสายอาชีพและคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: การจัดการความรู้; กรมช่างโยธาทหารเรือ; สมรรถนะของบุคลากร

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ก้องเกียรติ ลีกนุช, บัณทิต พิริยาสัยสันติ, พลศักดิ์ จิรไกรศิริ และสมเจตน์ พันธุ์เมษิต. (2563). การจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ กองทัพเรือ. *วารสารดุขภูภัณทิตทงสัณคคาสตร*, 10(3), 603-618.

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุขภูภัณทิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑล สาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย

อีเมล: lucknuch1960@gmail.com

^{2,3,4} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Knowledge Management and Personnel Competency of Naval Public Works Department, Royal Thai Navy

Kongkiat Luknuch¹ Bundith Piriyaaisunti²

Polsuk Jirakraisiri³ Somjet Pantukosit⁴

Abstract

This research article aims to (1) study the knowledge management of Naval Public Works Department (2) study the competency of personnel of Naval Public Works Department (3) study the relationship between the knowledge management and the competency of personnel. (4) acquire knowledge management methods affecting the competency of personnel. The study population was 678 Interview was also conducted on 10 senior government servants. The statistical frequency, percentage, mean, standard deviation, canonical correlation and path analysis were conducted to analyze the data.

Findings are as follows: (1) The knowledge management of Naval Public Works Department was at a medium level. (2) The competency of personnel in terms of core competency and functional competency was at a high level (3) The hypothesis testing for study the relationship between the knowledge management and the competency of personnel of Naval Public Works Department found that; the knowledge management in terms of knowledge creation and knowledge utilization was related to core competency in terms of morality, ethics, achievement motivation and professional knowledge; the knowledge management in terms of knowledge acquisition was related to functional competency and knowledge utilization was only related to core competency, and (4) the knowledge management method affecting the competency of personnel of Naval Public Works Department. In terms of professional knowledge, morality and ethics.

Keywords: Knowledge Management; Naval Public Works Department; Competency of Personnel.

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Luknuch, K., Piriyaaisunti, B., Jirakraisiri, P., & Pantukosit, S. (2020). Knowledge management and personnel competency of Naval Public Works Department, Royal Thai Navy. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 603-618.

¹ Doctor of Public Administration Program, Rajamangala University of Technology Rattanakosin
96 Moo 3, Phutthamonthon Sai 5 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom, 73170, Thailand
Email: lucknuch1960@gmail.com

^{2,3,4} College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลได้ผลักดันให้เกิดการปฏิรูประบบราชการ อย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และมีการจัดตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ขึ้นเป็นหน่วยกำกับดูแลให้ส่วน ราชการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ โดยนำการ จัดการความรู้มาเป็นประเด็นหนึ่งในการวัดความสำเร็จ ขององค์การในมิติที่ 4 การพัฒนาองค์การ เพื่อเป็น พื้นฐานในการพัฒนาความรู้ในส่วนราชการให้มี ลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้อง กับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 ได้ กำหนดให้ “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วน ราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถ ประมวลผลความรู้ด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและเหมาะสม ต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถสร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติ ของราชการในสังกัดให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและ การเรียนรู้ร่วมกัน” (Royal Decree on Rules and Procedures for Good Governance B. E. 2546, 2003) และเพื่อให้ส่วนราชการสามารถตอบสนองต่อ เจตนารมณ์ของ พระราชกฤษฎีกาดังกล่าว และสามารถ นำองค์ความรู้ที่จำเป็นมาใช้ในการปฏิบัติราชการ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ของส่วนราชการและของ ประเทศ ได้ผลสัมฤทธิ์ของประเทศ ได้ผลสัมฤทธิ์ของ งานตามที่คาดหวังอย่างต่อเนื่องและจริงจัง สำนักงาน ก.พ.ร. จึงกำหนดแนวทางระบบการจัดการความรู้ให้ กับส่วนราชการในแต่ละช่วงของปีงบประมาณดังนี้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2548 ส่วนราชการเริ่มต้นใน การเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ (knowledge management) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 กำหนด กลยุทธ์ การจัดการความรู้ในส่วนราชการและดำเนิน

การให้ส่วนราชการเรียนรู้ และเริ่มต้นจัดหาความรู้ใน องค์การอย่างเป็นระบบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 ส่งเสริมและพัฒนาระบบการจัดการความรู้ในส่วนราชการให้ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์ความรู้ที่สำคัญที่มีผล ต่อการปฏิบัติราชการ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ได้อย่าง ต่อเนื่อง ยั่งยืน และผลักดันการพัฒนาระบบการจัดการ ความรู้ในส่วนราชการให้ก้าวไป ส่วนการเรียนรู้ปีงบประมาณ ต่อไป พัฒนาระบบการจัดการความรู้ในส่วนราชการให้ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่สามารถวัดความสำเร็จใน การจัดการความรู้ได้อย่างเป็นระบบ การที่จะพัฒนา ให้ส่วนราชการมีรากฐานการปฏิบัติราชการที่มั่นคง เข้มแข็งสามารถทำงานด้วยความโปร่งใส มีความเป็น ธรรม มีความประหยัด และมีประสิทธิภาพตามแนว เศรษฐกิจมุ่งเน้นประชาชน เป็นศูนย์กลางในการให้ บริการได้นั้น จำเป็นต้องกำหนดทิศทางให้มีการดำเนิน การ จัดการความรู้ภายในองค์กร อย่างเป็นระบบและ ให้ส่วนราชการมีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจริงจัง

การจัดการความรู้เป็นมิติหนึ่งในการพัฒนา องค์การ เริ่มต้นจากข้าราชการต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ที่ จำเป็นในการทำงาน เพื่อสามารถทำงานได้ครอบคลุม ในขอบเขตงานและสมบูรณ์ โดยต้องนำความรู้จาก การจัดการความรู้มาใช้ในกระบวนการของการปฏิบัติ ราชการได้อย่างพอดี อันจะส่งผลให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของ การปฏิบัติราชการ คือ การให้บริการได้เป็นที่พอใจ ของตัวเองและประชาชน นอกจากนี้ ผลที่ได้รับจาก มิติของการจัดการความรู้ ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการ ปฏิบัติราชการในมิติด้านอื่นๆ ด้วย มิติประสิทธิผล ด้านยุทธศาสตร์ มิติด้านคุณภาพการให้บริการ และ มิติด้านประสิทธิภาพของปฏิบัติงานราชการ ซึ่งมีติ ทั้งสามด้านนี้จะสะท้อนถึงการปฏิบัติราชการในเรื่อง ของการทำงานด้วยความโปร่งใส ทำงานด้วยความ ยุติธรรมมีความประหยัด และมีประสิทธิภาพ ตาม นโยบายที่รัฐบาลกำหนดไว้ (Office of the Public

Sector Development Commission and Thailand Productivity Institute, 2005, pp. 3-4) ส่วนเกณฑ์การบริหารจัดการภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ (PMQA) ที่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การจัดการความรู้ถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะเป็นรากฐานให้เกิดการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยการจัดการความรู้อยู่ในหมวด 4 ของ PMQA คือ การวัด วิเคราะห์ และการวัดความรู้ที่ส่งผลไปยังหมวดต่างๆ เพื่อจะสร้างผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการ (Office of the Public Sector Development Commission, 2017)

กองทัพเรือ (ทร.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการศึกษาและการจัดการความรู้ของกองทัพเรือขึ้น โดยมีรองเสนาธิการทหารเรือ เป็นประธานฯ และแต่งตั้งคณะกรรมการ การจัดการความรู้ของกองทัพเรือ มีรองปลัดบัญชาทหารเรือ เป็นประธานอนุกรรมการฯ ทำหน้าที่ส่งเสริมให้กองทัพเรือ มีการจัดการความรู้ขึ้นในหน่วยและขับเคลื่อน กองทัพเรือ ไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การดำเนินการที่ผ่านมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549-2552 เป็นการดำเนินการปีต่อปี โดยมีขั้นตอนและรูปแบบตามที่สำนักงาน ก.พ.ร. กำหนดโดย มุ่งเน้นให้ หน่วยขึ้นตรงกองทัพเรือ มีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดการความรู้ และการบริหารการเปลี่ยนแปลง ทุกหน่วยมีการแต่งตั้งผู้นำ การจัดการความรู้และนายทหารประสานงานการจัดการความรู้ของ กองทัพเรือ 4 ปี เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการดำเนินการ และส่งเสริมให้ หน่วยขึ้นตรงกองทัพเรือ สร้างองค์ความรู้ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วย และสร้างพื้นฐานของวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการจัดการความรู้ของ กองทัพเรือ จะมุ่งเน้นการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice--CoP) การทำงานเป็นกลุ่มและการส่งเสริมบทบาทของผู้นำในการสนับสนุนการจัดการความรู้เป็นต้น ซึ่งทุกแผนงานล้วนเป็นพลังขับเคลื่อนให้

กองทัพเรือ ก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Royal Thai Navy, 2013, pp. 1-3) และก้าวไปสู่การพัฒนางานประจำส่วนวิจัย (routine to research project) โดยกำหนดให้มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลที่ได้รับนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการจัดการความรู้และสร้างประชาคม/เครือข่ายความรู้ในด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เพื่อมีแนวทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการความรู้และมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลอย่างยั่งยืน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2560 เป็นการบูรณาการการจัดการความรู้ทั่วทั้งกองทัพเรือมีการจัดทำแผนการจัดการความรู้ตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นองค์กรเรียนรู้ตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ และกำลังพลกองทัพเรือมีสมรรถนะสูง

จากที่กล่าวมา การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้สมรรถนะของบุคคลดีหรือไม่อย่างไร เนื่องจากหน่วยขึ้นตรง กองทัพเรือ ได้จัดการความรู้ภายในหน่วยของตนเองเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และกองทัพเรือ ได้ให้งบประมาณมาดำเนินการจัดกิจกรรม การจัดการความรู้ทุกปี มีการประเมินผลในบางหน่วยว่าจำนวนความรู้ที่ถูกนำไปใช้กี่ครั้ง แต่ไม่ได้มีการประเมินผลว่าเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ควรมีรูปแบบอย่างไรจึงจะสอดคล้องกันและทำให้สมรรถนะของบุคลากรดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะของบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ที่ส่งผลกับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

4. เพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งขอบเขตการศึกษาเป็น 4 มิติ ได้แก่ เนื้อหา พื้นที่ ประชากร และระยะเวลา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือใน 2 ด้าน คือ (1) การจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ และ (2) สมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้มีขอบเขตด้านพื้นที่ คือกรมช่างโยธาทหารเรือ ซึ่งประกอบด้วย กองแผนและโครงการ กองบริหารงานช่าง กองกำลังพล และธุรการ กองการพัสดุ กองวิทยาการ กองออกแบบ กองงานโยธา กองงานไฟฟ้า กองงานเครื่องกล แผนกการเงิน และ แผนกพระธรรมนูญ

3. ขอบเขตด้านประชากรศึกษาศึกษาจากผู้บริหารข้าราชการของกองต่างๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกรมช่างโยธาทหารเรือแยกเป็น ข้าราชการ ลูกจ้าง และ พนักงานราชการ รวมทั้งหมด 687 คน

4. ขอบเขตด้านเวลา ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ตัวแบบการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการความรู้ และทราบถึงสมรรถนะของกรมช่างโยธาทหารเรือ

2. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

3. ทำให้ทราบแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

4. กรมช่างโยธาทหารเรือ และหน่วยงานอื่นสามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสมรรถนะของบุคลากรต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมช่างโยธาทหารเรือกับการจัดการความรู้ พระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองทัพเรือ พ.ศ. 2532 โดยกำหนดให้ กรมช่างโยธาทหารเรือ เป็นหน่วยขึ้นตรง กองทัพเรือ ลำดับหน่วยที่ 20 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2532 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 1 เล่ม 106 ตอน 136 ลงวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2532 และได้รับอนุมัติให้ใช้อัตราเฉพาะกิจ 3800 ได้กำหนดให้กรมช่างโยธาทหารเรือ มีภารกิจหน้าที่ อำนาจการ ประสานงาน แนะนำ กำกับ การ และดำเนินการเกี่ยวกับ การสร้าง ซ่อม ดัดแปลง และบำรุงรักษาอาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้าง เครื่องทุ่นแรง และอุปกรณ์สายช่างโยธา การส่งกำลังพัสดุสายช่างโยธา การวิจัยและพัฒนา ตลอดจนให้การฝึก และศึกษาวิชาการช่างโยธา และวิชาการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายโดยมีเจ้ากรมช่างโยธาทหารเรือเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

ตามแผนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ พ.ศ. 2559-2562 มีวิสัยทัศน์การจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ ที่ว่า เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของกรมช่างโยธาทหารเรือ โดย (1) สร้างคน สร้างระบบ สร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร (2) สร้างและปรับปรุงกระบวนการจัดการความรู้ให้เป็นระบบทั่วทั้งองค์กร (3) พัฒนาการจัดการความรู้ให้เกิดนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงาน และ (4) สร้างความ

ยั่งยืนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยพัฒนาให้เข้าสู่งานประจำ แผนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ กรมช่างโยธาทหารเรือมีเป้าประสงค์ใน 4 มิติ คือ

มิติที่ 1 ประสิทธิภาพ Output เน้นนวัตกรรมที่พัฒนาการปฏิบัติงานที่สามารถพัฒนาการปฏิบัติงานของกรมช่างโยธาทหารเรืออย่างเป็นรูปธรรม การจัดการความรู้ลงถึงระดับหน่วยงานย่อย เกิดความยั่งยืน มีนวัตกรรมหรือองค์ความรู้หรือระบบงานที่พัฒนาสู่งานประจำ

มิติที่ 2 คุณภาพการให้บริการ เน้นความพึงพอใจของหน่วยรับบริการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

มิติที่ 3 กระบวนการ (process) จัดให้มีแผนยุทธศาสตร์การจัดการความรู้ (แผน 4 ปี) และแผนประจำที่ชัดเจน มีการบ่งชี้ความรู้ที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์ขององค์กร แบ่งเป็นหมวดหมู่อย่างชัดเจน จัดทำองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและครบถ้วนเทียบกับจำนวนแผนกทั้งองค์กร โดยองค์ความรู้ที่ผ่านการกลั่นกรองและจัดเก็บเข้าสู่ระบบการเผยแพร่องค์ความรู้ และมีระบบฐานข้อมูลงานสำคัญของแผนก มีการตรวจสอบและกลั่นกรององค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และจัดเก็บเข้าสู่ระบบการเผยแพร่องค์ความรู้ มีกำลังพลที่เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และใช้งานระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีระบบการประเมินผลการจัดการความรู้ของหน่วยในองค์กรอย่างเป็นระบบ และได้รับการประเมินเทียบกับหน่วยงานทั้งองค์กร ตลอดจนมีกระบวนการสร้างความยั่งยืนอย่างเป็นระบบและนำมาพัฒนาต่อยอด

มิติที่ 4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน Input โดยพัฒนากำลังพลให้เห็นความสำคัญ และมีความรู้พร้อมปฏิบัติงานการจัดการความรู้อย่างถูกต้อง พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับการจัดการความรู้ สร้างและส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในองค์กร

การพัฒนารอบแนวความคิดกรณีการศึกษาการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ จากการศึกษาองค์ประกอบ

ของการจัดการความรู้ พบว่า ดัชนีของการจัดการความรู้ ที่มีนักวิชาการให้ความหมายมากที่สุด คือ (1) การแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย การแสวงหาจากแหล่งความภายใน และการแสวงหาจากแหล่งความภายนอก (2) การสร้างความรู้ ประกอบด้วย การปรับความรู้จากภายในสู่ภายนอก และการปรับความรู้จากภายนอกสู่ภายใน (3) การเก็บความรู้ ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลด้านทางเทคนิค และการเก็บข้อมูลทางมนุษย์ (4) การแพร่กระจายความรู้ ประกอบด้วย การกระจายถ่ายโอนความรู้ทางระบบ และการกระจายถ่ายโอนความรู้ทางการสื่อสาร และ (5) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย ประยุกต์ใช้ภายใน และประยุกต์ใช้ภายนอก ซึ่งเมื่อนำมานิยามปฏิบัติการดัชนีของตัวแปรด้วยตัวชี้วัดได้ ดังนี้

1. การแสวงหาความรู้ หมายถึง การหาความรู้ภายในองค์กรจากผู้ชำนาญในองค์กร จากการฝึกอบรมการสัมมนาการประชุม ตลอดจนการแสดงผลงานต่างๆ ด้วยการแสวงหาจากแหล่งความภายใน และการแสวงหาจากแหล่งความภายนอก

2. การสร้างความรู้ หมายถึง สร้างความรู้จากภายใน คือ การให้ผู้ชำนาญงานทำงานร่วมกันเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและเทคนิคต่างๆ การจัดทำข้อมูลและข้อเสนอแนะรวบรวมเอกสารต่างๆ และกระบวนการที่ได้เคยปฏิบัติ รวมถึง ความรู้จากภายนอกโดยถอดความรู้จากเอกสารมาสร้างเป็นแบบฝึกหัดหรือกิจกรรม การทดสอบแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริงรวมถึงการทดสอบนำไปใช้ โดยเป็นการปรับความรู้จากภายในสู่ภายนอก และการปรับความรู้จากภายนอกสู่ภายใน

3. การเก็บความรู้ หมายถึง การเก็บข้อมูลทางเทคนิคจากระบบการจัดการเอกสารจากเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ อีเมล อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต การเก็บข้อมูลจากคน โดยการทบทวนหลักปฏิบัติ และจากการจดจำของบุคคลที่มีความรู้ ด้วยการเก็บข้อมูลด้านทาง

เทคนิค และการเก็บข้อมูลทางมนุษย์

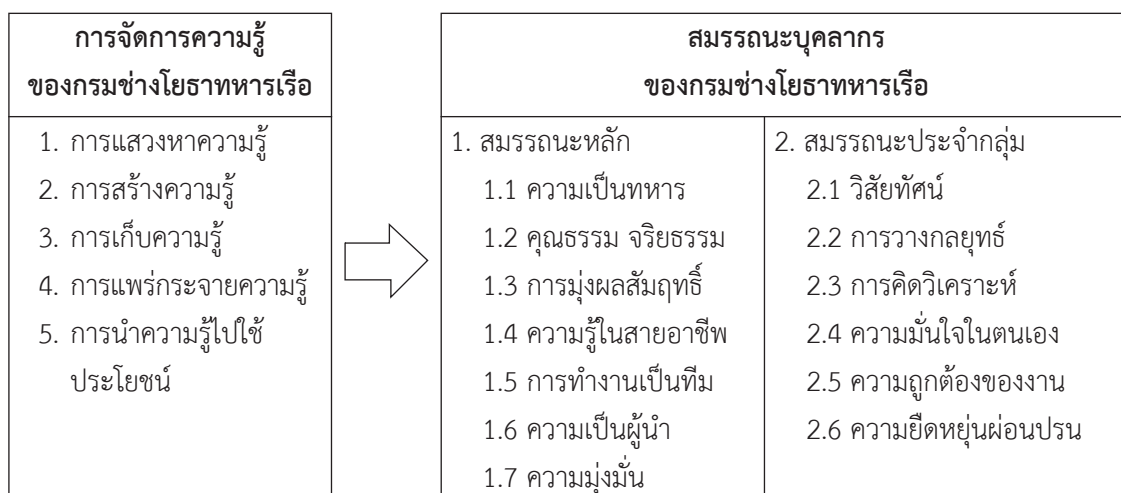
4. การแพร่กระจายความรู้ หมายถึง การถ่ายทอดความรู้ทางระบบโดยบุคลากรเข้าถึงระบบฐานข้อมูล การสับเปลี่ยนงานในโครงการ การจัดตั้งทีมข้ามสายงาน การถ่ายทอดความรู้ทางการสื่อสาร มีการประชาสัมพันธ์ ฝึกอบรมการใช้กรณีศึกษา มีชุมชนนักปฏิบัติ การเสวนา รวมถึงการทำงานเป็นทีม โดยกระจายถ่ายทอดความรู้ทางระบบ และการกระจายถ่ายทอดความรู้ทางการสื่อสาร

5. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ หมายถึง การใช้ความรู้ภายใน เป็นการใช้เพิ่มทักษะเฉพาะทางใช้ประกอบการตัดสินใจในงาน แก้ปัญหา เพื่อปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก การประยุกต์ใช้ภายนอกเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ใช้เพื่อการแข่งขัน และ ตอบรับกับความเปลี่ยนแปลง โดยประยุกต์ใช้ภายใน และประยุกต์ใช้ภายนอก

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาพัฒนาการของแนวความคิดของการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ กองทัพเรือ สามารถพัฒนาเป็นกรอบแนวความคิดหลักในการศึกษาวิจัย ในประเด็นการ

จัดการความรู้ที่สอดคล้อง เกี่ยวเนื่อง และสัมพันธ์กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ กองทัพเรือ ดังนั้นการสร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัยภายใต้บริบทของการศึกษาการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาสมรรถนะของหน่วยงาน พิจารณองค์ประกอบตัวแปรของการจัดการความรู้โดยสามารถเลือกศึกษาตัวแปรหลักในการจัดการความรู้ซึ่งประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การเก็บความรู้ การเผยแพร่ความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งตัวแปรต้นดังกล่าว ล้วนมีบทบาทกับตัวแปรตามในการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ กองทัพเรือทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำกลุ่มงานโดยสมรรถนะหลักซึ่งประกอบด้วย ความเป็นทหาร คุณธรรม จริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรู้ในสายอาชีพ การทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ และความมุ่งมั่น สมรรถนะประจำกลุ่มงาน ซึ่งประกอบด้วย วิธีสยทัศน์ การวางกลยุทธ์ การคิดวิเคราะห์ ความมั่นใจในตนเอง ความถูกต้องของงาน และความยืดหยุ่นผ่อนปรน สามารถแสดงเป็นแนวทางการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดของการศึกษา มีข้อสันนิษฐานว่า “การจัดการความรู้ในด้านของการแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การเก็บความรู้ การแพร่กระจายความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ในด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำกลุ่มงาน” นำมาตั้งเป็นกรอบความสัมพันธ์และสามารถนำไปสู่การกำหนดสมมุติฐานของการวิจัย ได้ว่า “การจัดการความรู้มีความสัมพันธ์กับการสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ”

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่เป้าหมายของการศึกษาค้างนี้ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงพื้นที่ศึกษาหรือพื้นที่เป้าหมาย คือ กรมช่างโยธาทหารเรือ ประชากรของงานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากผู้บริหารข้าราชการของกองต่างๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในกรมช่างโยธาทหารเรือเป็นข้าราชการ จำนวน 288 คน ลูกจ้าง จำนวน 313 คน และพนักงานราชการ จำนวน 86 คน รวม 687 คน หาขนาดของตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของตัวอย่างจำนวน 425 ตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรเต็ม

เครื่องมือในการศึกษาโดยการทดสอบแบบสอบถามที่สร้างจากตัวชี้วัดของกรอบแนวคิดการศึกษา เป็นคำถามปลายปิด มีมาตรวัดของตัวชี้วัดแบบ Interval Scale มีคะแนนของมาตรวัดคือมากที่สุดมากปานกลางน้อย และน้อยที่สุด ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยการคำนวณค่า IVC (Item Variable Congruence Index) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่า IVC = 0.98 และหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างได้ค่าอัลฟา ครอนบาค = 0.94 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร

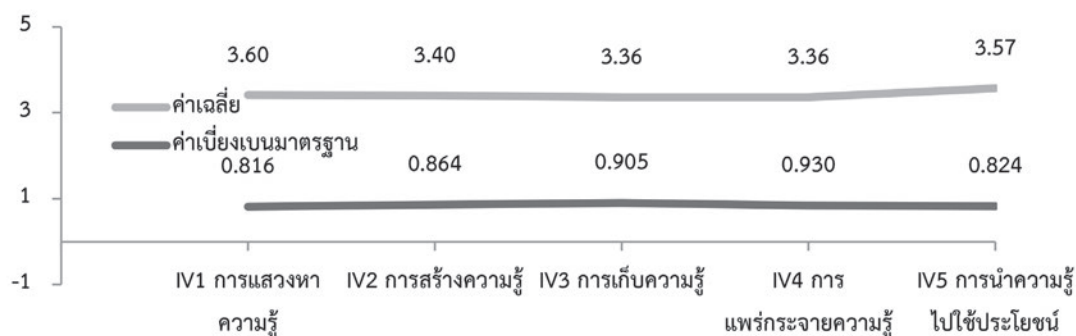
ใช้ค่าสถิติ Canonical Correlation และ Path Analysis เพื่อการสร้างตัวแบบแสวงหาแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

การศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์บุคคลเพื่อนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์ รวมกับข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องและความแตกต่างกับข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารของกองทัพเรือที่กำกับดูแลด้านนโยบายจำนวน 4 คน และผู้บริหารระดับผู้บังคับหน่วยช่างโยธาทหารเรือจำนวน 6 คนเพื่อนำข้อมูลการสัมภาษณ์มาสนับสนุนข้อค้นพบของการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยรวบยอดสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การศึกษา ได้ดังนี้

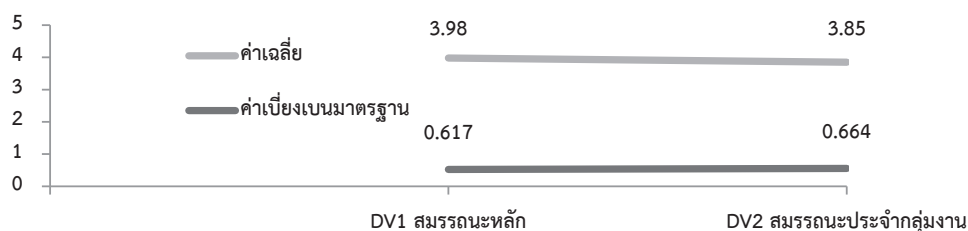
1. การจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ เป็นการศึกษาค่าประกอบของการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือซึ่งเป็นข้อมูลตัวแปรต้นตามกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย ผลการศึกษาการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือประกอบด้วย การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การเก็บความรู้ การแพร่กระจายความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทุกดัชนีที่มีค่าต่ำกว่า 1 แสดงว่า มีความแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียง เหมือนๆ กัน อธิบายได้ว่าคำตอบของแบบสอบถามของการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือมีความแตกต่างกันน้อย หรือมีค่าเบี่ยงเบนน้อยจึงเชื่อถือได้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์และเอกสารการดำเนินงานของกรมช่างโยธาทหารเรือ ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 การจัดการความรู้

2. สมรรถนะของบุคลากรกรมช่างโยธาทหารเรือ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาข้อที่ 2 เพื่อศึกษาสมรรถนะของบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ประกอบด้วย สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำกลุ่มงาน เป็นการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะบุคลากร ปรากฏผลการศึกษาพบว่า (1) สมรรถนะหลัก ผลการศึกษาพบว่า ระดับสมรรถนะในชั้นความเป็นทหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย สมรรถนะความเป็นทหาร คุณธรรม จริยธรรม การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ความรู้ในสายอาชีพ การทำงานเป็นทีม ความเป็นผู้นำ และความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการและทุ่มเททรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน และ (2) สมรรถนะประจำกลุ่มงาน ผลการศึกษาพบว่า การ

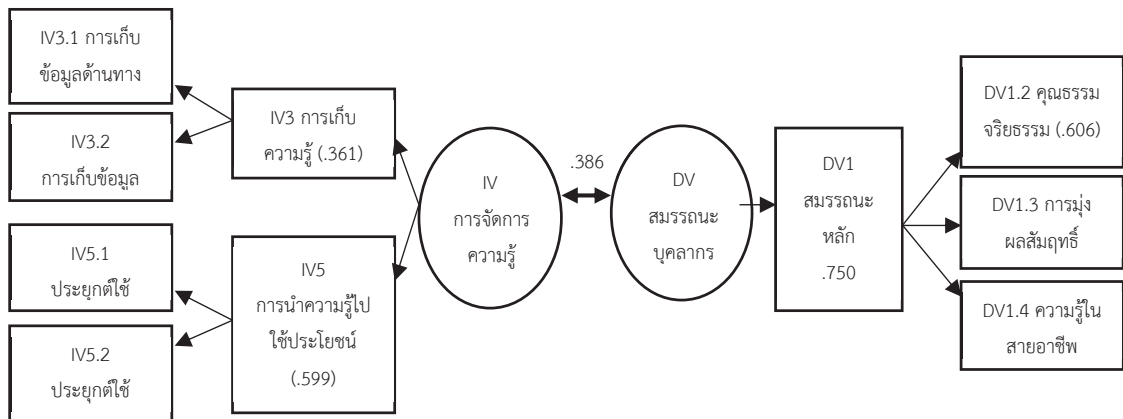
จัดการสมรรถนะประจำกลุ่มงานของกรมช่างโยธาทหารเรือ เฉลี่ยมีการจัดการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สมรรถนะประจำกลุ่มงานทุกข้อ ได้แก่ วิสัยทัศน์ การวางกลยุทธ์ การคิดวิเคราะห์ ความมั่นใจในตนเอง ความถูกต้องของงาน และความยืดหยุ่นผ่อนปรน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อนี้ เมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทุกข้อนี้ที่มีค่าต่ำกว่า 1 แสดงว่า มีความแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงเหมือนกัน อธิบายได้ว่าคำตอบของแบบสอบถามของสมรรถนะประจำกลุ่มงานมีความแตกต่างกันน้อยหรือมีค่าเบี่ยงเบนน้อยจึงเชื่อถือได้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์และเอกสารการดำเนินงานของกรมช่างโยธาทหารเรือ ดังแสดงในภาพ 3

ภาพ 3 สมรรถนะบุคลากร

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ผลการศึกษา พบว่าการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะบุคลากรในระดับต่ำ และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะ การจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือมีการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และการเก็บความรู้ที่มีความสัมพันธ์สมรรถนะบุคลากรในด้าน

สมรรถนะหลักเกี่ยวกับความรู้ในสายอาชีพ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และคุณธรรมจริยธรรม รายละเอียดตามภาพที่ 3 เมื่อ กรมช่างโยธาทหารเรือมีสมรรถนะเชิงพฤติกรรมที่กำหนดเป็นคุณลักษณะร่วมของข้าราชการกองทัพเรือ ทั้งระบบ เพื่อเป็นหล่อหลอมที่พึงประสงค์ร่วมกัน โดยขีดความสามารถ/ขีดสมรรถนะหลัก จะกำหนดกรอบแนวทางของพฤติกรรมและการแสดงออกของกำลังพล กองทัพเรือให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับองค์กรได้ว่า วิสัยทัศน์ภารกิจ และกลยุทธ์ที่กำหนดไว้จะมีโอกาสสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ภาพ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือกับสมรรถนะบุคลากร (ตามการวิเคราะห์ Canonical)

จากแนวความคิดของการจัดการความรู้ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะ Knowledge Push หรือ Knowledge Utilization คือ การนำความรู้ไปใช้ในองค์กร การเพิ่มทักษะเฉพาะทางในงาน ใช้ประกอบการตัดสินใจในงาน ใช้แก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหา ใช้เพื่อปรับตัวเท่าทันสิ่งแวดล้อมภายนอก และเป็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ภายนอกองค์กรส่วนต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ใช้เพื่อการแข่งขัน และใช้เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง (Kucza, 2001, p. 3) การจัดการความรู้ที่สามารถเข้าใจได้งาน และเหมาะสมกับ

บริบทของคนไทยที่นิยมการถ่ายทอดความรู้จากคนสู่คน และสามารถอธิบายจากมุมมองของความรู้ Explicit Knowledge และ Tacit Knowledge สลับไปมาได้ จนเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ไม่หยุดนิ่ง เป็นวงจรหมุนเวียนตลอดเวลา (Nonaka & Takeuchi, 1995, p. 60)

ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารทางกองทัพเรือ เริ่มต้นการดำเนินการในเรื่องหน้าที่ของการทำงาน ของข้าราชการทุกคนรู้จักงานในหน้าที่ของตนเอง (job description) จึงกำหนดให้แต่ละคนบันทึกหน้าที่ๆ ความรู้ บทบาทในตำแหน่งของตนเองที่รับผิดชอบอยู่

ให้ชัดเจนแล้วทำเป็นบันทึกเสนอผ่านผู้บังคับบัญชา
ระดับกรม ฉะนั้นทุกคนจะรู้ว่าแต่ละวันแต่ละเดือน
ตัวเองได้ทำอะไรเป็นการทบทวน บทบาทของตนเอง
ด้วย ซึ่งบันทึกข้อความที่จะเป็นหลักฐาน อีกอย่าง
หนึ่งก็จะแสดงโดยคลิป วิดีโอที่จะเสนอนวัตกรรม
ต่างๆ หรือว่าการปฏิบัติที่เป็นความรู้ น่าสนใจเก็บไว้
เป็นหลักฐาน มีการประกวดและมีการให้รางวัล จาก
การแสดงการจัดการความรู้ต่างๆ หน่วยงานต่างๆ ให้
เข้าร่วมกิจกรรม เป็นการจูงใจให้ทุกคนได้เสนอความรู้
ของตนเองในรูปแบบอาจเป็นเอกสาร หรือคลิปวิดีโอ
ซึ่งเราจะเก็บไว้ที่กองวิทยาการ กรมช่างโยธาทหารเรือ
ซึ่งได้เริ่มทำมาแล้ว 2 ปี และเป็นแหล่งความรู้ที่สะสม
เพิ่มมากขึ้นๆ ทุกปี คิดว่าจะใช้ประโยชน์ได้ดีในอนาคต
สำหรับบุคลากรรุ่นต่อไป ผู้ที่ปฏิบัติงานควรจะต้องมี
ความเจริญเติบโตก้าวหน้าในหน้าที่ โดยเฉพาะในส่วน
ขององค์กรที่เป็นทหารจะมีปัญหาในเรื่องการสับเปลี่ยน
ตำแหน่งหรือฐานะ เมื่อถึงเวลาที่จะสับเปลี่ยนฐานะไม่มี
อัตรารองรับของตนเองทำให้ต้องสับเปลี่ยนอัตราก่อน
ซึ่งไม่ตรงกับสายอาชีพของตนเอง ทำให้องค์กรหรือ
หน่วยงานต้องเสียบุคลากรผู้ที่ชำนาญไปหรือทำให้
บุคลากรไม่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
เพราะเห็นว่าไม่มีความก้าวหน้าในชีวิตการทำงาน
แรงจูงใจ ก็ถือว่าเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการ
ในเรื่องบุคลากรในกรมช่างโยธาทหารเรือ สรุปว่า
ระบบราชการนั้น มักมีอุปสรรคในเรื่องของการจัดหา
บุคลากรมาทำงานให้ตรงตามความรู้ ความชำนาญ
เพราะเหตุในเรื่องของอัตรากำหนดหน้าที่ ซึ่งเป็น
ปัญหาต่อการจัดการองค์ความรู้ขององค์กร จากการ
สัมภาษณ์ พบว่า การอบรมโดยการกำหนดให้มี
หลักสูตรที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ที่ไปอบรมมาแล้วเป็นผู้
ถ่ายทอดให้กับบุคลากรของกรมช่างโยธา จากนั้นก็จัด
ให้มีการสัมมนาจากการอบรมตามหลักสูตรที่จัดขึ้น
เพื่อให้เห็นว่าคุณค่าความรู้ที่ได้นำมาใช้จะมีข้อสังเกต
หรือข้ออุปสรรคอะไรหรือไม่ แล้วพิจารณาคิดร่วมกัน

เพื่อให้เกิดแนวทางในการนำความรู้ไปใช้ต่อไปอย่าง
ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ ส่วน
การส่งเสริมองค์ความรู้ของบุคคล ได้แก่ องค์ความรู้
บุคคลที่มีประสบการณ์การทำงานรวมทั้งเคยไปอบรมและ
รับความรู้จากภายนอกมา การนำความรู้ที่ได้มา
ทบทวนหาแนวทางการปฏิบัติที่สอดคล้องกับกับ
ปฏิบัติงานให้มากที่สุด ถูกต้อง และได้ผลดีแล้วรวบรวม
เป็นเอกสาร เขียนตำราเป็นขั้นตอน หรือระเบียบ โดย
เน้นจัดทำเป็นรูปแบบของตำราให้มากที่สุด เมื่อจัดทำ
เป็นตำราคู่มือแล้ว และค่อยหาวิธีการเก็บไว้ในรูปแบบ
ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์/Internet ซึ่งจะเป็นองค์ความรู้
เก็บไว้ในฐานข้อมูลที่ใครก็ได้ที่สนใจสามารถนำหรือ
หยิบเอาไปใช้ได้ โดยจัดเป็นหมวดหมู่ว่าเป็นความรู้
เกี่ยวกับเรื่องใดๆ เมื่อได้องค์ความรู้มาแล้วก็นำมาสร้าง
ความรู้สำหรับให้บุคลากรรุ่นต่อไป

ส่วนลักษณะการทำงานของกรมช่างโยธาทหาร
เรือ นั้น รูปแบบที่สำคัญของลักษณะการ ร่วมงานหรือ
การทำงานเป็นทีม จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสาย
งานที่เกี่ยวข้อง เช่นการออกแบบอาคารสักหลังหนึ่ง
อันประกอบไปด้วย สถาปนิก วิศวกรไฟฟ้า วิศวกรโยธา
วิศวกรเครื่องกลและวิศวกรประปา แต่ละงานจะต้องมี
การแลกเปลี่ยนหล่อหลอมกันและกันสุดท้ายก็จะได้
เป็นแบบที่จะนำไปก่อสร้างอาคารได้อย่างลงตัว ใน
ประเด็นนี้สมรรถนะหลักของบุคลากร ด้วยกรมช่าง
โยธาทหารเรือเป็นหน่วยงานทางทหารจะเน้นในเรื่อง
ของความเป็นทหาร การมีคุณธรรมและจริยธรรม ความ
รู้ในสายอาชีพกับการทำงานเป็นทีม และความเป็นผู้นำ
ซึ่งจะมีรายละเอียดปลีกย่อยเป็นไปตามแนวทางของ
หน่วยงาน” สำหรับคุณลักษณะกรมช่างโยธาทหาร
เรือของเราเป็นองค์กรทหาร โดยหลักแล้วเราจะปฏิบัติ
ก็ตามคำสั่งของผู้บัญชา แต่สิ่งที่เราค่อนข้างจะขาดหรือ
จะน้อยหรือจะต้องเติมแต่งเราก็จะต้องรับฟัง ในมุมมอง
ของผู้ให้สัมภาษณ์มองว่าผู้บังคับบัญชาควรจะต้อง
เปิดใจรับฟังผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาเอง

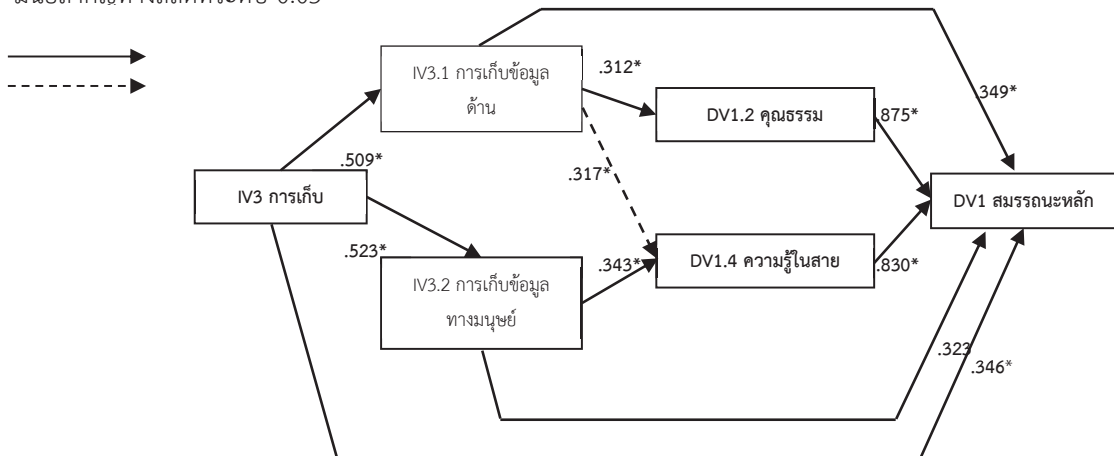
ก็ต้องกล้าที่จะแสดงความเห็นและในหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องในเรื่องนั้นๆ ดังนั้น การเปิดรับความคิดเห็นเป็นเรื่องสำคัญ”

จึงสรุปได้ว่า จากข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากร สามารถสรุปได้ว่า การจัดการความรู้ โดยคำนึงถึงการจัดการเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การจัดการความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง การเก็บความรู้ไว้ในระดับต่ำ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านสมรรถนะหลักได้ในระดับสูง

4. การสร้างตัวแบบแสวงหาแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการยืนยันว่าตัวแบบแสวงหาแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ ซึ่งจะนำเสนอการสร้างตัวแบบ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 4

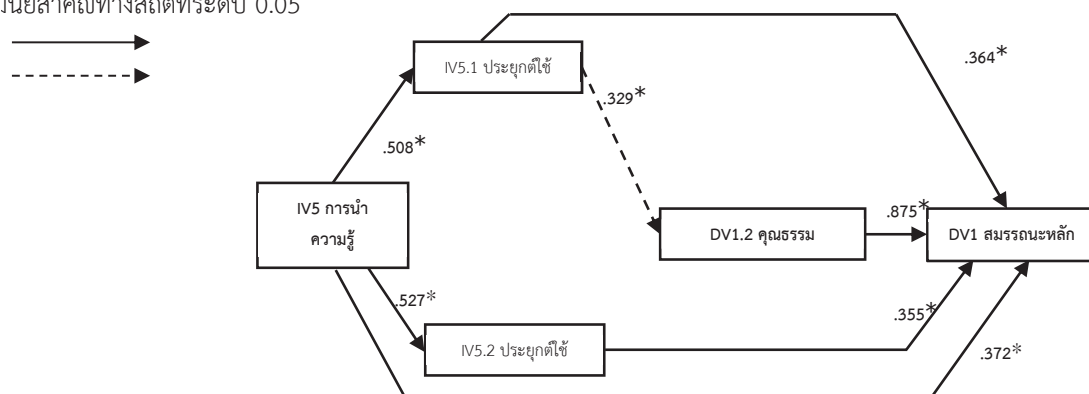
เพื่อศึกษาแสวงหาแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ การวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์จึงปรากฏ เป็นตัวแบบที่สำคัญคือ ตัวแบบแสวงหาแนวทางในการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ โดยการวิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) เป็นการวิเคราะห์ทางสถิติที่มาจากกรณีวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) อาศัยตัวแบบและสมการโครงสร้างที่พัฒนาจากระดับความสัมพันธ์จากการหาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลระหว่างชุดตัวแปรของการจัดการความรู้กับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ โดยเฉพาะด้านการเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งการจัดการความรู้ให้มีความสำคัญกับ สมรรถนะบุคลากรเป็นสมรรถนะหลัก ดังแสดงในภาพ 5

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพ 5 ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบการจัดการความรู้ด้านการเก็บความรู้กับสมรรถนะหลักของกรมช่างโยธาทหารเรือ

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

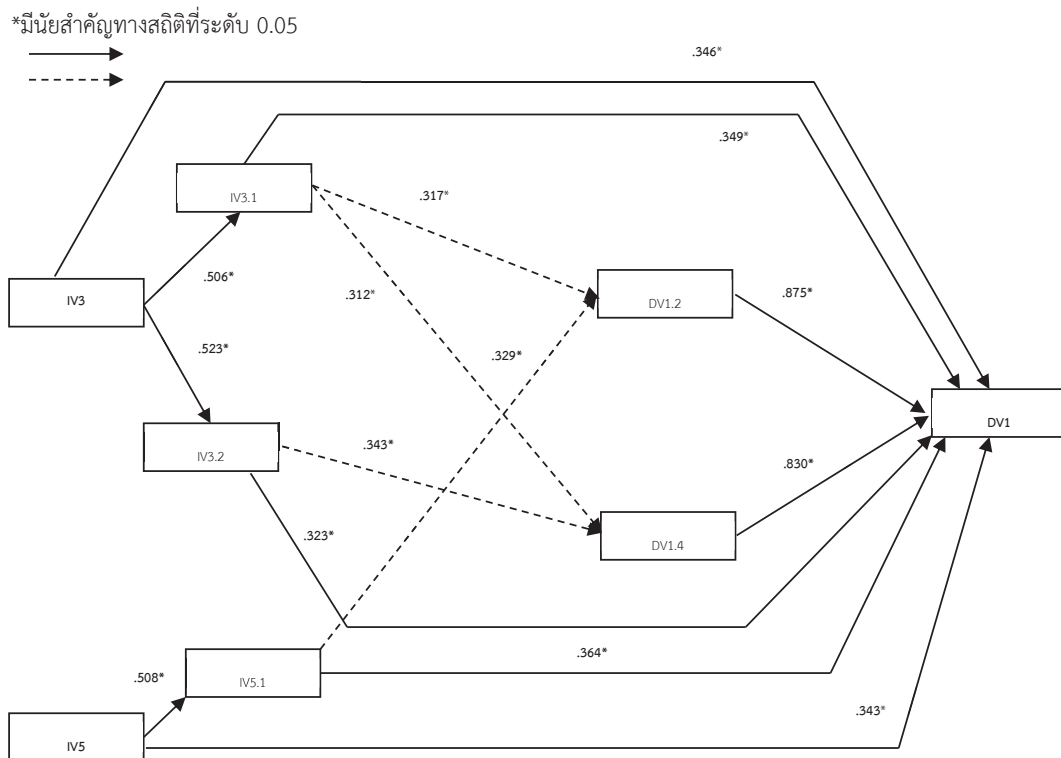

ภาพ 6 ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบการจัดการความรู้ด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับสมรรถนะหลักของกรมช่างโยธาทหารเรือ

จากการสร้างตัวแบบ ทำให้เห็นภาพอย่างละเอียดในการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือที่มีความสำคัญโดยเฉพาะด้านการเก็บความรู้ ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลด้านทางเทคนิค และการเก็บข้อมูลทางมนุษย์ และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของกรมช่างโยธาทหารเรือ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ภายในเพื่อให้สมรรถนะบุคลากรจัดการที่จำเป็นต่อการทำงานในภาพรวม ให้ความสำคัญขององค์ประกอบย่อยด้านต่างๆ ของกรมช่างโยธาทหารเรือควรเน้นการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร เพื่อให้บุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือมีสมรรถนะหลักที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ทักษะและทัศนคติของคนในองค์กรโดยรวมที่จะช่วย

สนับสนุนให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ได้

จากการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์การศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ที่ส่งผลกับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือพบว่า การจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือ^{IV} ได้รับอิทธิพลทางตรงด้านการเก็บความรู้^{IV3} โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลด้านทางเทคนิค^{IV3.1} และการเก็บข้อมูลทางมนุษย์^{IV3.2} และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์^{IV5} โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ภายใน^{IV5.1} ส่วนด้านสมรรถนะหลัก^{DV1} โดยเฉพาะคุณธรรม จริยธรรม^{DV1.2} ความรู้ในสายอาชีพ^{DV1.4} ดังแสดงในภาพ 7

ภาพ 7 ตัวแบบการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือกับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

การอภิปรายผล

จากผลการพิสูจน์ตัวแบบเส้นทางความสัมพันธ์ของการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือกับสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ พบว่า

1. ความสัมพันธ์ของตัวแปรการจัดการความรู้^{IV} โดยมีอิทธิพลทางตรงสมรรถนะบุคลากร^{DV} มีดังนี้

1.1 การเก็บความรู้^{IV3} มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะบุคลากรในด้านสมรรถนะหลัก^{DV1} ในระดับต่ำ

1.2 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์^{IV5} มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะบุคลากรในด้านสมรรถนะหลัก^{DV1} ในระดับต่ำ

2. ความสัมพันธ์ของตัวแปรการจัดการความรู้^{IV} โดยมีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะบุคลากร^{DV} มีดังนี้

2.1 การเก็บความรู้^{IV3} มีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะบุคลากรในด้านสมรรถนะหลัก^{DV1} ผ่านการ

เก็บข้อมูลด้านทางเทคนิค^{IV3.1} โดยเฉพาะให้ความสำคัญให้คุณธรรม จริยธรรม^{DV1.2} ในระดับต่ำมาก

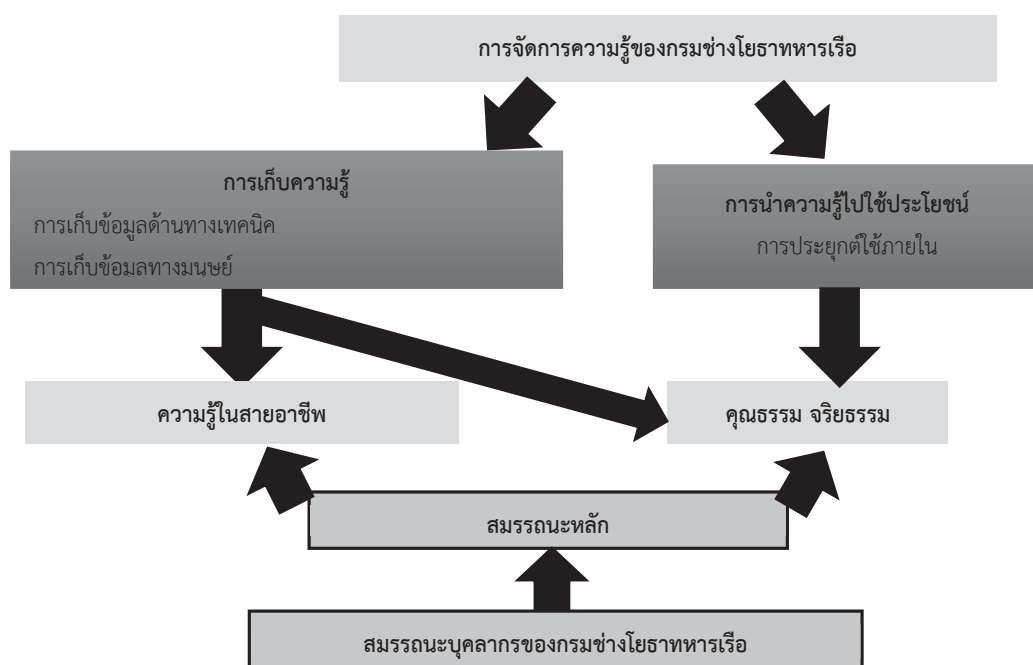
2.2 การเก็บความรู้^{IV3} มีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะบุคลากรในด้านสมรรถนะหลัก^{DV1} ผ่านการเก็บข้อมูลด้านทางเทคนิค^{IV3.1} โดยเฉพาะให้ความสำคัญความรู้ในสายอาชีพ^{DV1.4} ในระดับต่ำมาก

2.3 การเก็บความรู้^{IV3} มีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะบุคลากรในด้านสมรรถนะหลัก^{DV1} ผ่านการเก็บข้อมูลทางมนุษย์^{IV3.2} โดยเฉพาะให้ความสำคัญความรู้ในสายอาชีพ^{DV1.4} ในระดับต่ำมาก

2.4 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์^{IV5} มีอิทธิพลทางอ้อมต่อสมรรถนะบุคลากรในด้านสมรรถนะหลัก^{DV1} ผ่านการประยุกต์ใช้ภายใน^{IV5.1} โดยเฉพาะให้ความสำคัญให้คุณธรรม จริยธรรม^{DV1.2} ในระดับต่ำมาก

จากการพิสูจน์เส้นทางความสัมพันธ์ สรุปได้ว่าการจัดการความรู้ของกรมช่างโยธาทหารเรือมุ่งเน้นการเก็บความรู้^{IV3} เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์^{IV5} โดยการเก็บข้อมูลด้านทางเทคนิค และการเก็บข้อมูลทางมนุษย์ ซึ่งมีการประยุกต์ใช้ภายในองค์กร และมุ่งเน้นสมรรถนะหลัก^{DV1} ทั้งทางด้านความรู้ในสาย

อาชีพและด้านคุณธรรม จริยธรรมต่อการพัฒนาสายงานอาชีพที่เน้นด้านทางเทคนิคเป็นหลัก โดยการเน้นคุณธรรม จริยธรรมต่อการทำงานทั้งทางของตัวบุคลากรและองค์กรให้มีความสามารถที่จะปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพ 8 ตัวแบบทางสังคมศาสตร์เพื่อแสวงหาแนวทางการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อสมรรถนะบุคลากรของกรมช่างโยธาทหารเรือ

ดังนั้น ผลการพิสูจน์เส้นทางความสัมพันธ์ จึงเป็นการเก็บความรู้ กับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของกรมช่างโยธาทหารเรือ ซึ่งได้กำหนดเป็นสมรรถนะหลักมุ่งเน้นความรู้ในสายอาชีพ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่หน้าที่และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ขององค์กรต่อไป นอกจากนี้ การวิเคราะห์เส้นทางของตัวแปรที่มีองค์ประกอบที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายเดียวกันทำให้สามารถนำวิธีการ

วิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) ซึ่งเป็นวิธีการสร้างตัวแบบ ซึ่งตัวแบบดังกล่าวได้ผ่านการสังเคราะห์ตัวแบบสัมพันธ์เชิงสถิติที่ไปด้วยค่าความสัมพันธ์ของตัวแบบทำให้ตัวแบบดังกล่าวเข้าใจยาก ผู้วิจัยจึงสร้างตัวแบบในลักษณะตัวแบบความสัมพันธ์ทางสังคมศาสตร์ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพที่เข้าใจง่ายขึ้น และสามารถนำตัวแบบที่พัฒนามาจากการศึกษาองค์ความรู้ไปใช้ในองค์กรได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานทางด้านการจัดการความรู้ ต้องมีการศึกษานวัตกรรมของกรมช่างโยธาทหารเรือที่สามารถนำความรู้จากแหล่งต่างๆ มาปรับใช้ และตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของข้าราชการในองค์กร และการดำเนินการจัดการความรู้จะร่วมกับองค์ความรู้การทำงานประจำตามหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้บริหารต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ในองค์กร องค์กรควรฝึกอบรมแนวความคิดและหลักการของการจัดการองค์ความรู้ทำให้เพิ่มสมรรถนะของพนักงาน ข้าราชการ ลูกจ้างและพนักงานทุกคน ได้รับทราบและเข้าใจแนวคิดดังกล่าวด้วย

2. ควรปรับปรุงระบบองค์การให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือของกลยุทธ์การจัดการองค์ความรู้ได้อย่างแท้จริงและครบถ้วนทุกขั้นตอนของกลยุทธ์ดังกล่าว

โดยเริ่มจากการกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การจัดเก็บและสืบค้นความรู้ และการถ่ายโอนความรู้และใช้ประโยชน์

3. ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรโดยทำการจัดฝึกอบรมและสัมมนาเพื่อปลูกฝังให้คนในองค์กรมีจิตใจใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นพัฒนาตนเอง และเอื้อเพื่อแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ของตนเองกับผู้อื่น ทำให้สามารถสร้างความรู้ใหม่จากการประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตนเองกับความรู้จากเพื่อนร่วมงาน และจากแหล่งความรู้อื่น สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่แล้วนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานขององค์กร

4. การจัดการความรู้ในด้าน การเก็บความรู้ด้านเทคนิคนั้นเนื่องจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องการจัดการความรู้จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมียุทธศาสตร์มิใช่เปลี่ยนแปลงตามมีตามเกิด

References

- Kucza, T. (2001). *Knowledge management process model*. VTT Technical Research Centre of Finland.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company*. Oxford University Press.
- Office of the Public Sector Development Commission. (2017). *Public Sector Management Quality Award (PMQA)*. Retrieved from <https://www.opdc.go.th/content/Nzc> [In Thai]
- Office of the Public Sector Development Commission and Thailand Productivity Institute. (2005). *Plan manual of knowledge management*. Author. [In Thai]
- Royal Decree on Rules and Procedures for Good Governance B. E. 2546. (2003). *Royal Thai Government Gazette*, 120(100 A), 1-16. [In Thai]
- Royal Thai Navy. (2013). *Master plan of knowledge management of the Royal Thai Navy (B. E. 2557-2560)*. Retrieved from <http://www2.nmd.go.th/kmnmd2/document/PDF/KM-2557-2560.pdf>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

การเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบ สนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบแบบทดสอบ เมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน

กมลทิพย์ ศรีหาเศษ¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบแบบทดสอบเมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน ภายใต้ลักษณะของแบบสอบ ขนาดตัวอย่าง ความยาวแบบสอบ อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน และวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบที่ต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เมื่ออัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันเพิ่มขึ้น IRT มีแนวโน้มให้ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ ค่าความยากของข้อสอบ และค่าโอกาสในการเดาใกล้เคียงค่าพารามิเตอร์ข้อสอบที่เป็นอิสระจากกันมากกว่า TRT (2) ค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบภายใต้การประมาณค่าด้วย IRT และ TRT ที่อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ (3) ค่าเฉลี่ยของค่าพารามิเตอร์ข้อสอบที่ประมาณค่าตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบทุกคู่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ (4) ค่า RMSE ของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบภายใต้การประมาณค่าด้วย IRT มีแนวโน้มสูงกว่า TRT

คำสำคัญ: ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ; ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบแบบทดสอบ; ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

กมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2563). การเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบแบบทดสอบ เมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน. *วารสารดุขภูภันทิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 619-632.

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: ksrihaset@gmail.com

A Comparison of Parameter Estimation of Item Parameters under Item Response Theory and Testlet Response Theory Model with Some Items Lacking of Local Independence

Kamontip Srihaset¹

Abstract

This research article aims to compare item parameters estimates under item response theory and testlet response theory with some items lacking local independence. In this research, conditions included the difference of test types, sample group size, levels of test length, rate of increase of some items lacking local independence, and methods to estimate item parameter.

Findings are as follows: (1) IRT trend to estimate item parameters more nearly item parameters of local independence than TRT, (2) Estimated parameters of the IRT and TRT were significantly correlated in all aspects ($p < .05$), (3) Average of the item parameters estimated under 3PL IRT and the 3PL TRT were not significantly different in all aspects ($p > .05$), and (4) RMSE of test information function under IRT trend to over than TRT

Keywords: Item Response Theory; Testlet Response Theory; Testlet

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Srihaset, K. (2020). A Comparison of parameter estimation of item parameters under item response theory and Testlet Response Theory Model with some items lacking of local independence. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 619-632.

¹ Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand

E-mail: ksrihaset@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทฤษฎีการตอบข้อสอบ (Item Response Theory--IRT) เป็นทฤษฎีที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ข้อสอบในปัจจุบันแทนที่ทฤษฎีการทดสอบดั้งเดิม (Classical Test Theory--CTT) ที่ใช้กันมานาน เนื่องจาก CTT มีข้อบกพร่องในเรื่องของค่าพารามิเตอร์ (parameter) ของข้อสอบ ได้แก่ ค่าความยาก และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบไม่คงที่ แต่จะแปรเปลี่ยนไปตามตัวอย่างที่ทำข้อสอบนั้น (Hambleton & Swaminathan, 1985, pp. 1-2) และคะแนนของผู้สอบก็แปรเปลี่ยนไปตามค่าความยากของข้อสอบ โดยทฤษฎีการตอบข้อสอบ (IRT) มีข้อตกลงเบื้องต้นที่เข้มงวด (strong assumption) ในการใช้ทฤษฎีที่สำคัญ 4 ข้อ คือ (1) ความเป็นเอกมิติของแบบสอบ (unidimensionality) (2) ความเป็นอิสระต่อกัน (local independence) (3) โค้งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถของผู้สอบและโอกาสที่จะตอบข้อสอบได้ถูกต้อง (item characteristic curve) และ (4) ต้องไม่ใช่แบบสอบที่เป็น Speed Test

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับการใช้ทฤษฎี IRT วิเคราะห์ข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบเมื่อมีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน คือ ลักษณะของข้อสอบไม่สอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องความเป็นอิสระต่อกัน (local independence) จากความเชื่อพื้นฐานของทฤษฎีการตอบข้อสอบ (IRT) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมที่บุคคลตอบสนองต่อข้อสอบว่าถูกกำหนดขึ้นมาด้วยลักษณะบางอย่างภายในตัวของบุคคล (latent trait) ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง โดยพยายามที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะภายในตัวบุคคล (trait) กับพฤติกรรมการตอบข้อสอบ ด้วยฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ ภายใต้เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งคือ ความเป็นอิสระต่อกันในการตอบข้อสอบ (local independence) ทั้งนี้ในบริบทของสถานการณ์

การทดสอบ ในกรณีที่แบบสอบที่ใช้มีชุดข้อสอบที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันภายใต้เนื้อเรื่องหรือสถานการณ์ย่อยใดๆ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า “เทสต์เลท (testlets)” ซึ่งถือว่าเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ ซึ่งการประมาณค่าพารามิเตอร์ตามแนวคิดทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ การประมาณค่าจะมีความถูกต้องแม่นยำมากที่สุดเมื่อข้อสอบแต่ละข้อมีความเป็นอิสระต่อกัน แต่สำหรับข้อสอบที่สัมพันธ์กันนั้น มีแนวโน้มทำให้การประมาณค่าพารามิเตอร์มีความสูงขึ้น ซึ่งการฝ่าฝืนข้อตกลงของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบกรณีที่มีข้อมูลแบบเทสต์เลทจะนำไปสู่ความลำเอียงในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Sireci, Thissen, & Wainer, 1991)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผลของการฝ่าฝืนข้อตกลงเรื่องความเป็นอิสระต่อกันของข้อสอบตามแนวคิดของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบเมื่อแบบสอบที่ใช้มีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันหรือที่เรียกว่าเทสต์เลท มีแนวโน้มทำให้การประมาณค่าพารามิเตอร์คลาดเคลื่อน ดังนั้น ข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบเมื่อมีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน ที่คาดว่าจะมีปัญหาข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องความเป็นอิสระต่อกัน (local independence) ยังคาดได้อีกว่าจะส่งผลต่อความถูกต้องแม่นยำของการประมาณค่าพารามิเตอร์ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาผลการเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทเมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการสร้างข้อสอบภายใต้บริบทของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบในอนาคต และเป็นการขยายองค์ความรู้และเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาระดับชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทเมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบเมื่อมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบเมื่อมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบเมื่อมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท
4. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบเมื่อเพิ่มจำนวนกลุ่มข้อสอบที่ไม่เป็นอิสระต่อกันในแบบสอบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยการจำลองข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทเมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยมีตัวแปรและเงื่อนไขในการศึกษาดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ จำนวนกลุ่มข้อสอบที่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน

ตัวแปรตาม คือ ผลเปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์และค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบ

เงื่อนไขที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย (1) ลักษณะ

ของแบบสอบ 2 แบบ ได้แก่ แบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่ไม่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน จำนวน 1 ชุด และแบบสอบที่มีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่มีจำนวนกลุ่มข้อสอบที่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน ซึ่งในที่นี้คือ เทสต์เลท จำนวน 20 ชุด โดยรูปแบบการตอบสนองข้อสอบ มี 2 แบบ คือ การตอบถูก (Correct--CR) ตอบผิด (Incorrect--IN) ภายใต้แบบสอบ 21 ชุด ที่ต่างกัน (2) ขนาดตัวอย่าง มี 1 ขนาด คือ 1,500 คน (3) ความยาวแบบสอบ มี 1 ระดับคือ 100 ข้อ (4) อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน มี 6 ระดับ คือ 5%, 10%, 15%, 20%, 25% และ 100% และ (5) วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ มี 2 แบบ คือ การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท

2. โมเดลการวัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบโลจิสติก ชนิด 3 พารามิเตอร์ (Three-Parameter Logistic model--3PL) โดยมีการตรวจให้คะแนนแบบ 2 ค่า

3. แบบสอบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบที่มีการตรวจให้คะแนนแบบ 2 ค่า (dichotomous) คือ ผู้สอบได้ 1 คะแนนเมื่อตอบข้อสอบถูก และได้ 0 คะแนนเมื่อตอบข้อสอบผิด โดยไม่มีการลงโทษเมื่อผู้สอบตอบข้อสอบผิดหรือละเว้นการตอบสนองข้อสอบ นั่นคือ ไม่มีการให้คะแนนติดลบกรณีผู้สอบตอบข้อสอบผิดหรือละเว้นการตอบสนองข้อสอบ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบไม่เป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท

2. ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงดัชนีที่ใช้ในการเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ และค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทเมื่อเพิ่มจำนวนกลุ่มข้อสอบที่ไม่เป็นอิสระต่อกันในแบบสอบ

3. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อพิจารณาเงื่อนไขในการวิเคราะห์ข้อสอบภายใต้บริบทของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (IRT) และโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท (TRT) โดยให้มีความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์น้อยที่สุด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักการของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory--IRT)

ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ เป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตอบสนองข้อสอบของผู้สอบ และตัวแปรแฝงภายใน บ่อยครั้ง ที่ใช้คำว่า “ความสามารถ” ซึ่งวัดโดยเครื่องมือหรือแบบสอบ โดยตัวแปรแฝงภายในใช้สัญลักษณ์คือ θ เป็นโครงสร้างที่มีความเป็นเอกมิติแบบต่อเนื่อง ซึ่งอธิบายได้ด้วยความแปรปรวนร่วมระหว่างการตอบสนองข้อสอบ (Steinberg & Thissen, 1995) โดยผู้สอบที่มีระดับความสามารถ (θ) สูง จะมีความน่าจะเป็นสูงในการตอบข้อสอบถูกหรือเห็นด้วยกับข้อคำถามของแบบสอบถาม (Baker, 2001; Hambleton & Swaminathan, 1985; Reeve, 2003)

โมเดลความสัมพันธ์ของความน่าจะเป็นของการตอบสนองข้อสอบถูกในเงื่อนไขข้อสอบบนตัวแปรระดับความสามารถ (θ) นั้น ได้ลักษณะข้อสอบ (Item Characteristic Curve--ICC) ในการประมาณค่าจากพารามิเตอร์ข้อสอบส่วนใหญ่จะใช้การวาดกราฟโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ ในการวิจัยจะสมมุติว่าฟังก์ชันปกติสะสม (normal ogive function) หรือ

ฟังก์ชันโลจิสติก (logistic function) จะอธิบายความสัมพันธ์นี้ถูกต้องแม่นยำและสอดคล้องกับข้อมูลฟังก์ชันโลจิสติก (logistic function) ใกล้เคียงกับฟังก์ชันปกติสะสม (normal ogive function) และเป็นฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ที่ง่ายต่อการนำไปใช้ โดยผลที่ได้มีอิทธิพลมากในการนำไปใช้ในงานวิจัย ซึ่งโค้งลักษณะข้อสอบ (Item Characteristic Curve--ICC) สามารถให้ภาพ เช่น การวิเคราะห์ถดถอย (regression) ของคะแนนข้อสอบบนตัวแปรแฝงภายใน (Lord, 1980)

ความน่าจะเป็นในการตอบข้อสอบถูกตามเงื่อนไขข้อสอบ บนระดับความสามารถของผู้สอบ กลุ่มที่มีระดับความสามารถสูง จะมีความน่าจะเป็นของการตอบข้อสอบถูกมากกว่าตอบผิด สำหรับข้อสอบ ที่มีการตรวจให้คะแนนแบบ 2 ค่า (dichotomous) ความน่าจะเป็นของการตอบข้อสอบผิดจะสูงสำหรับกลุ่มที่มีระดับความสามารถต่ำ และจะลดลงเมื่อผู้สอบมีระดับความสามารถสูง ซึ่งการวัดข้อสอบมีความเชื่อในความไม่แปรเปลี่ยนถ้ากลุ่มผู้สอบแตกต่างกัน ถ้าผู้ตอบมีระดับตัวแปรแฝงภายใน (θ) เท่ากันแล้ว ความน่าจะเป็นของการเห็นด้วยในข้อคำถามควรเท่ากัน (Andrich, 1988) ในทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (item response theory: IRT) ได้เสนอวิธีการสำหรับเปรียบเทียบการวัดข้อสอบข้ามกลุ่มผู้สอบ โดยโมเดลการตอบสนองข้อสอบเป็นฟังก์ชันของระดับความสามารถของผู้สอบและคุณลักษณะของข้อสอบในแบบสอบ (Andrich, 1988; Embretson & Reise, 2000) และยอมให้ข้อสอบที่ใช้ในการสอบมีความแตกต่างของฟังก์ชันข้อสอบและความไม่เท่าเทียมกันในการวัด (Embretson & Reise, 2000) ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบถูกนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในงานวิจัยทางการศึกษาและจิตวิทยา และในปัจจุบันยังมีการนำไปประยุกต์ใช้ในสาขาสังคมวิทยาด้วย โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ เป็นโมเดลทางคณิตศาสตร์ที่มีความ

สัมพันธ์กับความน่าจะเป็นของการตอบที่แสดงถึงความสามารถของผู้สอบและคุณลักษณะของข้อสอบ มาตราวัดทั่วไปมีจุดกึ่งกลางการตัดสินใจคือศูนย์ หน่วยของการวัดของค่าในหนึ่งหน่วยอยู่ในช่วง -4 ถึง +4 ซึ่งเป็นคะแนนที่เรียกว่า Z Score (Camilli & Shepard, 1994) แต่ละค่าของตัวแปรแฝงในมาตราวัดการวัดเป็นความน่าจะเป็นในการตอบข้อสอบของผู้สอบซึ่งเป็นการตรวจให้คะแนนแบบ 2 ค่า (dichotomous) นั้น ความน่าจะเป็นจะต่ำในกลุ่มผู้สอบที่มีระดับความสามารถต่ำ และสูงสำหรับกลุ่มผู้สอบที่มีระดับความสามารถสูง ซึ่งฟังก์ชันของพารามิเตอร์ความสามารถของผู้สอบ จะเป็นโค้งความน่าจะเป็นที่มีรูปร่างแบบ S-Shaped แต่มีข้อยกเว้นสำหรับข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำ ซึ่งโค้งนี้เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อของโค้งลักษณะข้อสอบ (Item Characteristic Curve--ICC) และเป็นโค้งลักษณะ เฉพาะของข้อสอบ (Baker, 2001; Embretson & Reise, 2000)

เนื่องจากมีแนวคิดหลายแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสในการตอบข้อสอบได้ถูกต้องกับระดับความสามารถที่วัดได้โดยใช้ชุดของข้อสอบ หรือแบบสอบนั้น จึงทำให้เกิดโมเดลของโค้งแสดงลักษณะข้อสอบ (item response model) ขึ้นมาหลายโมเดล และนอกจากนี้ โมเดลที่สัมพันธ์กับทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบโลจิสติก (logistic model) ที่สำคัญมี 3 โมเดล คือ โมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบโลจิสติก ชนิด 1 พารามิเตอร์ (One-Parameter Logistic model--1PL), โมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบโลจิสติก ชนิด 2 พารามิเตอร์ (Two-Parameter Logistic model--2PL) และ โมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบโลจิสติก ชนิด 3 พารามิเตอร์ (Three-Parameter Logistic model--3PL) (Baker, 2001; Hambleton & Swaminathan, 1985; Reeve, 2003)

หลักการของทฤษฎีการตอบข้อสอบแบบเทสต์เลท (Testlets Item Response Theory--IRT)

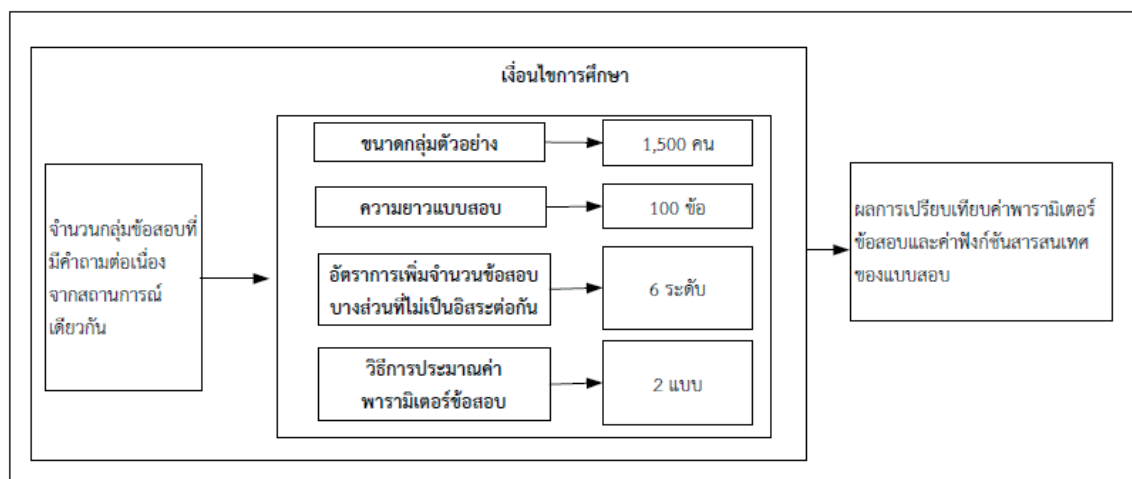
ในบริบทของสถานการณ์การทดสอบด้วยแบบสอบ ถ้าพบความสัมพันธ์ระหว่างข้อสอบจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบที่ใช้ชุดข้อสอบที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กันภายในสถานการณ์ เนื้อเรื่อง หรือเนื้อหาเดียวกัน วิธีการหนึ่งที่ใช้ในการตรวจให้คะแนนของแบบสอบประเภทนี้คือ การใช้โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท (testlets item response theory models) และทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุ (polytomous item response theory models) (Thissen, Steinberg, & Mooney, 1989; Thissen, & Orlando, 2001; Yen, 1993) ซึ่งแบบสอบเทสต์เลทเป็นกลุ่มข้อสอบที่หน่วยการให้คะแนนเป็นส่วนหนึ่งของแบบสอบทั้งฉบับ ภายในชุดข้อสอบแบบเทสต์เลท ข้อสอบแต่ละข้ออาจจะมีความเป็นอิสระต่อกันหรือสัมพันธ์กันก็ได้ (Wainer & Kiely, 1987) ตัวอย่างเช่น ในการทดสอบความสามารถในการอ่าน หัวข้อย่อยเกี่ยวกับเรื่องคำ ด้วยแบบสอบการประเมินผลทางการศึกษา (the Scholastic Assessment Test--SAT) ชุดข้อสอบแต่ละข้อที่วัดเรื่องคำจะถือเป็น 1 เทสต์เลท ซึ่งแบบสอบทั่วไปมักมีข้อสอบส่วนหนึ่งที่เป็นข้อสอบแบบเทสต์เลท การใช้โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุในการให้คะแนนแบบเทสต์เลท ข้อมูลจะถูกวิเคราะห์เรื่องความเป็นอิสระต่อกันของข้อสอบข้ามชุดแบบสอบเทสต์เลทที่แตกต่างกัน

ในการประมาณค่าความเที่ยงตามแนวคิดทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ การประมาณค่าจะมีความถูกต้องแม่นยำมากที่สุดเมื่อข้อสอบแต่ละข้อมีความเป็นอิสระต่อกัน แต่สำหรับข้อสอบที่สัมพันธ์กันนั้น มีแนวโน้มทำให้การประมาณค่าความเที่ยงมีค่าสูงขึ้น (Sireci et al., 1991) เมื่อข้อสอบที่แตกต่างกันสัมพันธ์กันภายใต้สถานการณ์หรือเนื้อหาเดียวกัน การรวมกลุ่มข้อสอบเข้าด้วยกันเป็นชุดแบบสอบเทสต์เลทเป็น

โมเดลที่มีโครงสร้างของแบบสอบถูกต้องและเหมาะสม การใช้วิธีการรวมข้อสอบที่สัมพันธ์กันเป็นกลุ่มชุด ข้อสอบทดสอบแบบทดสอบ โดยชุดข้อสอบทดสอบเป็นโมเดลย่อยของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ ดังนั้น การศึกษาความเหมาะสมของชุดข้อสอบที่สัมพันธ์กันของโมเดลทดสอบและโครงสร้างแบบสอบที่อิงแบบสอบทดสอบ จึงเป็นวิธีที่มักใช้ในการศึกษาข้อตกลงเรื่องความเป็นอิสระต่อกันของข้อสอบของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Zenisky, Hambleton & Sireci, 2003) กรณีที่มีข้อมูลแบบทดสอบจะนำไปสู่ความลำเอียงในการประมาณค่าพารามิเตอร์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบ

สนองข้อสอบแบบทดสอบเมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยมีเงื่อนไขในการศึกษาคือ ลักษณะของแบบสอบ 2 แบบ คือ แบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่ไม่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน จำนวน 1 ชุด และแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่มีจำนวนกลุ่มข้อสอบที่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน จำนวน 20 ชุด รูปแบบการตอบสนองข้อสอบ มี 2 แบบ คือ การตอบถูก (Correct--CR) ตอบผิด (Incorrect--IN) ภายใต้แบบสอบ 21 ชุด ที่ต่างกัน โดยมีเกณฑ์การเปรียบเทียบค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบ คือ ดัชนีค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนยกกำลังสองเฉลี่ย (RMSE) ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเงื่อนไขในการศึกษาคือ ลักษณะของแบบสอบ 2 แบบ ได้แก่ แบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่ไม่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน จำนวน 1 ชุด และแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่มี

จำนวนกลุ่มข้อสอบที่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน ซึ่งในที่นี้คือ ทดสอบจำนวน 20 ชุด ขนาดตัวอย่าง มี 1 ขนาด คือ 1,500 คน ความยาวแบบสอบ มี 1 ระดับคือ 100 ข้อ อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน มี 6 ระดับ คือ 5%, 10%, 15%, 20%, 25% และ 100% วิธีการประมาณ

ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ 2 แบบ คือ การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท โดยมีขั้นตอนการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีและหลักการ พร้อมทั้งวิธีการที่ใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร หนังสือ วารสารและรายงานการวิจัยด้านการวัดผลการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ศึกษารายละเอียดการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้ในการจำลองข้อมูลตามเงื่อนไขต่างๆ ที่ต้องการศึกษา และเพื่อใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์

3. จำลองข้อมูลสำหรับใช้ศึกษาการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท พร้อมตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่จำลองขึ้นตามเงื่อนไขความเป็นเอกมิติและความเป็นอิสระต่อกันของข้อสอบ

4. วิเคราะห์ข้อมูล การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทเมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน และเปรียบเทียบค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบที่ได้จากการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทด้วยดัชนีการากที่สองของความคลาดเคลื่อนยกกำลังสองเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation--RMSE)

5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทเมื่อแบบสอบมีข้อสอบบางส่วน

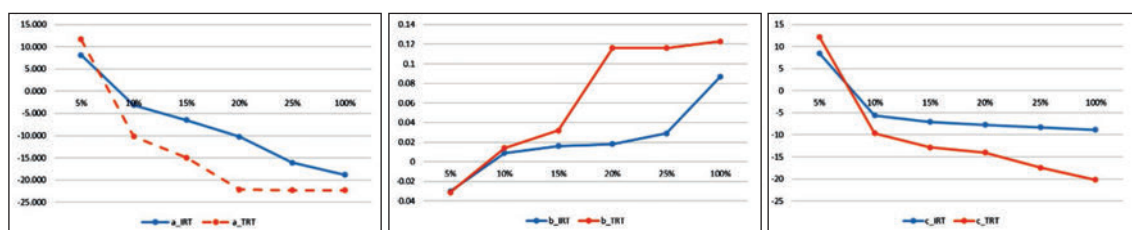
ไม่เป็นอิสระต่อกัน และเปรียบเทียบค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบที่ได้จากแบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่มีจำนวนกลุ่มข้อสอบที่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกัน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันเทียบกับแบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทที่อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกัน 6 ระดับ คือ 5%, 10%, 15%, 20%, 25% และ 100% พบว่า ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันเทียบกับแบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทเมื่ออัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันเพิ่มขึ้น ภายใต้การประมาณค่าตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันเทียบกับแบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันมีแนวโน้มให้ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ ค่าความยากของข้อสอบ และค่าโอกาสในการเดาใกล้เคียงค่าพารามิเตอร์ข้อสอบที่เป็นอิสระจากกันมากกว่าโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท โดยค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบและค่าโอกาสในการเดาภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทให้ผลสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน คือเมื่ออัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันเพิ่มขึ้น

การประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบมีแนวโน้มต่ำกว่าค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกัน ส่วนค่าความยากของข้อสอบเมื่ออัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อ

กันเพิ่มขึ้นการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบมีแนวโน้มสูงกว่าค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกัน ดังแสดงในภาพ 2 (ดูตาราง 1)

ภาพ 2 ผลการเปรียบเทียบร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันเทียบกับแบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบเลขที่อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกัน 6 ระดับ

ตาราง 1

ผลการเปรียบเทียบร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันเทียบกับแบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบเลขที่อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกัน 6 ระดับ

ค่าพารามิเตอร์ ของแบบสอบ	อัตราการเพิ่ม จำนวนข้อสอบ บางส่วนที่ไม่ เป็นอิสระต่อกัน ต่างกัน	จำนวน ข้อสอบที่ เป็นอิสระ ต่อทดสอบเลข	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่า พารามิเตอร์ของแบบสอบ IRT				ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่า พารามิเตอร์ของแบบสอบ TRT			
			M	SD	Max	Min	M	SD	Max	Min
ค่าอำนาจจำแนกเมื่อมีข้อสอบ บางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน (a_testlet)	5%	95:5	8.140	0.522	10.638	0.151	11.665	0.021	12.559	0.235
	10%	90:10	-3.144	0.549	8.012	-5.212	-10.188	0.489	6.933	-10.364
	15%	85:15	-6.505	0.605	5.012	-10.212	-14.961	0.489	6.933	-15.364
	20%	80:20	-10.274	0.622	4.597	-15.199	-22.126	0.691	3.517	-25.351
	25%	75:25	-16.075	0.622	2.060	-20.324	-22.326	0.683	1.981	-25.475
	100%	0:100	-18.817	0.761	0.604	-27.408	-22.326	0.720	1.182	-27.559
ค่าความยากง่ายมีข้อสอบ บางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกัน (b_testlet)	5%	95:5	-0.030	1.012	2.308	-2.634	-0.031	0.057	0.077	-0.121
	10%	90:10	0.009	1.013	2.308	-2.634	0.014	1.090	2.946	-2.634
	15%	85:15	0.016	1.058	2.308	-2.634	0.032	1.090	2.946	-2.634
	20%	80:20	0.018	1.050	2.308	-2.634	0.116	1.110	2.967	-2.605
	25%	75:25	0.029	1.051	2.308	-2.634	0.116	1.164	2.966	-2.733
	100%	0:100	0.087	1.450	3.106	-3.066	0.123	2.254	3.374	-2.672

ตาราง 1 (ต่อ)

ค่าพารามิเตอร์ ของแบบสอบ	อัตราการเพิ่ม จำนวนข้อสอบ บางส่วนที่ไม่ เป็นอิสระต่อกัน	จำนวน ข้อสอบที่ เป็นอิสระ ต่อแต่ละเลข	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่า พารามิเตอร์ของแบบสอบ				ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงค่า พารามิเตอร์ของแบบสอบ			
			IRT				TRT			
			M	SD	Max	Min	M	SD	Max	Min
ค่าโอกาสในการเดา	5%	95:5	8.496	0.097	9.825	-0.007	12.188	0.006	13.198	11.854
เมื่อมีข้อสอบบางส่วน	10%	90:10	-5.590	0.098	8.082	-6.062	-9.625	0.106	-4.986	-10.249
ไม่เป็นอิสระต่อกัน	15%	85:15	-7.066	0.097	6.082	-8.062	-12.835	0.106	-8.986	-14.249
(c_testlet)	20%	80:20	-7.752	0.095	3.898	-9.069	-14.046	0.115	-13.991	-20.077
	25%	75:25	-8.293	0.093	0.475	-10.070	-17.436	0.121	-16.991	-21.289
	100%	0:100	-8.846	0.088	0.685	-10.082	-20.169	0.105	-15.000	-20.250

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบเลขที่อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกัน 6 ระดับ คือ 5%, 10%, 15%, 20%, 25% และ 100% พบว่าค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบ

ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง a_{IRT} และ a_{TRT} อยู่ในช่วง 0.867-0.949 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง b_{IRT} และ b_{TRT} อยู่ในช่วง 0.736-0.889 และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง c_{IRT} และ c_{TRT} อยู่ในช่วง 0.812-0.916 ตามลำดับ (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าพารามิเตอร์ของแบบสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบเลขที่อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกัน 6 ระดับ

%		a_TRT		b_TRT		c_TRT
5	a_IRT	.949*	5	b_IRT	.889*	5 c_IRT .916*
10		.874*	10		.853*	10 .923*
15		.887*	15		.875*	15 .873*
20		.877*	20		.736*	20 .867*
25		.867*	25		.796*	25 .812*
100		.882*	100		.785*	100 .865*

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของค่าพารามิเตอร์
ข้อสอบ ซึ่งประกอบด้วยค่าความยากของข้อสอบ ค่า
อำนาจจำแนกของข้อสอบ และค่าโอกาสในการเดา
ภายใต้การประมาณค่าตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนอง
ข้อสอบและโมเดลการตอบสนองเทสต์เลท พบว่า ค่า

เฉลี่ยของค่าพารามิเตอร์ข้อสอบที่ประมาณค่าตาม
โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎี
การตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลททุกคู่ไม่แตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของค่าพารามิเตอร์ข้อสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทที่อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกัน 6 ระดับ

อัตราการเพิ่มจำนวน ข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็น อิสระต่อกัน	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของค่าพารามิเตอร์ข้อสอบ (t-test)		
	ค่าอำนาจจำแนก (a)	ค่าความยากง่าย (b)	ค่าโอกาสในการเดา (c)
5%	-.215	.390	-.206
10%	.709	-.956	.716
15%	1.122	-.814	.785
20%	.961	-.710	.277
25%	.739	-0.17	.910
100%	.636	-.293	.540

4. ผลการเปรียบเทียบค่า RMSE ของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันหรือแบบสอบที่ไม่มีคำถามต่อเนื่องจากสถานการณ์เดียวกันกับแบบสอบที่เพิ่มจำนวนข้อสอบทดสอบแต่ละที่ ไม่เป็นอิสระต่อกันภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ และโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบแต่ละที่พบว่า ค่า RMSE ของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบที่เพิ่มจำนวนข้อสอบทดสอบแต่ละที่ที่ไม่เป็นอิสระต่อกันด้วยอัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ทั้ง 6 ระดับมีค่ามากกว่าศูนย์ ซึ่งผลการเปรียบเทียบค่า RMSE ของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบที่เพิ่มจำนวนข้อสอบทดสอบแต่ละที่ที่ไม่เป็นอิสระ

ต่อกันด้วยอัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ทั้ง 6 ระดับ ภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทให้ผลสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อข้อสอบมีจำนวนข้อสอบเทสต์เลทที่สัมพันธ์กันเพิ่มจำนวนจะให้ผลการประมาณค่าสูงเกินความเป็นจริง และเมื่ออัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันเพิ่มขึ้น หรือข้อสอบมีจำนวนข้อสอบเทสต์เลทที่สัมพันธ์กันเพิ่มจำนวนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบมีแนวโน้มให้ผลการประมาณค่าสูงเกินความเป็นจริงเพิ่มขึ้นด้วย โดยค่า RMSE ของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบ

สอบที่เพิ่มจำนวนข้อสอบทดสอบที่ไม่นับเป็นอิสระต่อกันภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบมีแนวโน้มสูง

กว่าโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบแบบทดสอบรายละเอียดยังคงตาราง 4

ตาราง 4

ผลการเปรียบเทียบค่า RMSE ของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบทดสอบด้วยอัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน 6 ระดับภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบรายละเอียดยังคงตาราง 4

อัตราการเพิ่มจำนวนข้อสอบบางส่วนที่ไม่เป็นอิสระต่อกันต่างกัน	จำนวนข้อสอบที่เป็นอิสระต่อทดสอบแต่ละ	RMSE_IRT	RMSE_TRT
5%	95:5	1.704	1.673
10%	90:10	2.927	1.933
15%	85:15	4.316	4.273
20%	80:20	4.700	4.412
25%	75:25	5.705	5.659
100%	0:100	7.143	6.374

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่นำเสนอข้างต้นนั้น ผลการวิจัยดังกล่าวยังมีประเด็นที่น่าสนใจคือ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างค่าพารามิเตอร์ของแบบทดสอบที่ข้อสอบบางส่วนไม่เป็นอิสระต่อกันเทียบกับแบบทดสอบที่ข้อสอบมีความเป็นอิสระต่อกันภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบรายละเอียดยังคงตาราง 4 พบว่า มีความสัมพันธ์การสูง และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของค่าพารามิเตอร์ข้อสอบภายใต้การประมาณค่าตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบรายละเอียดยังคงตาราง 4 ทุกคู่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบเป็นโมเดลทางคณิตศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับความน่าจะเป็น

ของการตอบที่แสดงถึงความสามารถของผู้สอบและคุณลักษณะของข้อสอบ (Camilli & Shepard, 1994) โดยในการประมาณค่าความเที่ยงตามแนวคิดทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ การประมาณค่าจะมีความถูกต้องแม่นยำมากที่สุดเมื่อข้อสอบแต่ละข้อมีความเป็นอิสระต่อกัน แต่สำหรับข้อสอบที่สัมพันธ์กันนั้น มีแนวโน้มทำให้การประมาณค่าความเที่ยงมีค่าสูงขึ้น (Sireci et al., 1991) ส่วนทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบทดสอบรายละเอียดยังคงตาราง 4 เป็นแนวคิด ซึ่งขยายผลมาจากโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบโดย Bradlow, Wainer & Wang (1999) นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buakaew, Wongnam, and Panhoon (2018) ที่พบว่า ค่าพารามิเตอร์อำนาจจำแนกของข้อสอบ ค่าพารามิเตอร์ความยากของข้อสอบ ค่าพารามิเตอร์โอกาสในการเดา และค่าพารามิเตอร์ความสามารถของผู้สอบ ระหว่างวิธีการ

ประมาณค่าตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ และโมเดลทฤษฎีการตอบสนองแบบเทสต์เลท มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาค่า RMSE ของค่าฟังก์ชันสารสนเทศของแบบสอบที่เพิ่มจำนวนข้อสอบเทสต์เลทที่ไม่เป็นอิสระต่อกันภายใต้การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบตามโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบมีแนวโน้มสูงกว่าโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kim and Oslund (2015) ศึกษาผลการเปรียบเทียบโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบและโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทในแบบสอบแบบเทสต์เลทวัดความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความเป็นอิสระของโมเดลการตอบสนองข้อสอบ สำหรับแบบสอบแบบเทสต์เลทโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทให้ผลการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานต่ำกว่าความเป็นจริง ในขณะที่โมเดลการตอบสนองข้อสอบให้ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ข้อสอบและความสามารถของผู้สอบสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้น โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการประเมินผลแบบสอบแบบเทสต์เลทวัดความสามารถด้านการอ่าน เนื่องจากแม้ว่าโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทจะให้ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์สูงเกินความเป็นจริง แต่ให้ผลการประมาณค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานต่ำกว่าความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยในครั้งนี้ แม้ว่าภายใต้บริบทของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบนั้นข้อสอบจะยังมีความแข็งแกร่งในการฝ่าฝืนข้อตกลงเรื่องความเป็นอิสระต่อกันของข้อสอบ และให้ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ข้อสอบใกล้เคียงข้อสอบที่เป็นอิสระจากกันมากกว่าทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท แต่เมื่อพิจารณาค่า RMSE แล้วพบว่า ค่าพารามิเตอร์ภายใต้โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบให้ค่าสูงกว่าโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลท ดังนั้น กรณีข้อสอบไม่เป็นอิสระจากกันควรประมาณค่าภายใต้โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบเทสต์เลทจะให้ผลถูกต้องแม่นยำสูงกว่าการประมาณค่าภายใต้โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

2. การนำผลการศึกษาไปใช้ในสถานการณ์การสอบระดับชาตินั้น ประเด็นที่ควรพิจารณาอย่างยิ่งคือ ขนาดตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้กับสถานการณ์ของการสอบที่มีผู้สอบ 1,000 คน ขึ้นไป รวมถึงสถานการณ์ของการสอบระดับชาติที่อาจมีผู้สอบมากกว่าหนึ่งแสนคนขึ้นไป

อย่างไรก็ตาม แม้ในสถานการณ์ของการสอบระดับชาตินั้น กลุ่มผู้สอบจะเปลี่ยนกลุ่มไม่ซ้ำกัน และการสร้างแบบสอบเพื่อใช้ในการสอบจะไม่มีแบบสอบที่ใช้สอบระดับชาติไปแล้วมาใช้ใหม่ แต่ยังมี ความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรพิจารณาถึงการประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบที่มีข้อสอบที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้ได้ค่าพารามิเตอร์ที่ใกล้เคียงกับค่าพารามิเตอร์ที่แท้จริงมากที่สุด เพื่อให้สามารถวางแผนการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยมีความถูกต้องต่อไป

References

- Andrich, D. (1988). *Rasch models for measurement*. Sage.
- Baker, F. B. (2001). *The basics of item response theory* (2nd ed.). ERIC Clearinghouse on Assessment and Evaluation.
- Bradlow, E. T., Wainer, H., & Wang, X. (1999). A bayesian random effects model for testlets. *Psychometrika*, 64(2), 153-168.
- Buakaew, J., Wongnam, P., & Panhoon, S. (2018). Estimated parameters of the testlet-test under item response theory and testlet response theory model. *Suratthani Rajabhat Journal*, 5(1), 139-155. [In Thai]
- Camilli, G., & Shepard, L. A. (1994). *Methods for identifying biased test items*. Sage.
- Embretson, S. E., & Reise, S. P. (2000). *Item response theory for psychologists*. Lawrence Erlbaum.
- Hambleton, R. K., & Swaminathan, H. (1985). *Item response theory: principles and application*. Kluwer-Nijhoff.
- Kim, W., & Oslund, E. (2015). *Applying testlet response theory models to a reading comprehension test*. Proceeding of Twenty-Second Annual Meeting Society for the Scientific Study of Reading. Newport Beach, California.
- Lord, F. M. (1980). *Application of item response theory to practical testing problems*. Erlbaum.
- Reeve, B. B. (2003). *An introduction to modern measurement theory*. Retrieved from <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.207.3244&rep=rep1&type=pdf>
- Sireci, S. G., Thissen, D., & Wainer, H. (1991). On the reliability of testlet-based tests. *Journal of Educational Measurement*, 28(3), 237-247.
- Steinberg, L., & Thissen, D. (1995). Item response theory in personality research. In P. E. Shrout, & S. T. Fiske (Eds.), *Personality research, methods, and theory: A festschrift honoring Donald W. Fiske* (pp. 161-181). Erlbaum.
- Thissen, D., & Orlando, M. (2001). *Item response theory for items scored in two categories*. In D. Thissen, & H. Wainer (Eds.), *Test scoring* (pp. 73-140). Lawrence Erlbaum Associates.
- Thissen, D., Steinberg, L., & Mooney, J. (1989). Trace lines for testlets: A use of multiple categorical response models. *Journal of Educational Measurement*, 26(3), 247-260.
- Wainer, H., & Kiely, G. L. (1987). Item clusters and computerized-adaptive testing: A case for testlets. *Journal of Educational Measurement*, 24(3), 185-201.
- Yen, W. M. (1993). Scaling performance assessments: Strategies for managing local item dependence. *Journal of Educational Measurement*, 30(3), 187-213.
- Zenisky, A. L., Hambleton, R. K., & Sireci, S. G. (2003). *Effects of local item dependence on the validity of irt item, test, and ability statistics*. Association of American Medical Colleges.

โมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาท ในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ณัฏฐา พลเสน¹ จินดา ขลิบทอง²
เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ³ รุจ ศิริสัญลักษณ์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน 2) วิเคราะห์บทบาทนักส่งเสริมการเกษตร 3) สังเคราะห์บทบาทนักส่งเสริมการเกษตร และ 4) พัฒนาโมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 324 คน จากนักส่งเสริมการเกษตร, และเกษตรกรที่เป็นประธาน, รองประธาน, เลขา, เภรัญญิก และปฏิคม ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนจากองค์กร และบทบาทที่คาดหวังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 การปฏิบัติงานตามบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรโดยรวมระดับปานกลาง บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมี 3 บทบาท คือ บทบาทผู้แนะนำการเปลี่ยนแปลง บทบาทนักเผยแพร่วิชาการ และบทบาทนักเสริมสร้างองค์กร โมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การพัฒนาด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการปรับ Growth Mindset การพัฒนาจากระบบบริหารองค์การซึ่งต้องพัฒนาใน 3 ส่วน คือ สภาพแวดล้อมบุคลากร ความผูกพันของบุคลากร และการพัฒนาบุคลากรและผู้นำ

คำสำคัญ: นักส่งเสริมการเกษตร; การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ณัฏฐา พลเสน, จินดา ขลิบทอง, เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ และรุจ ศิริสัญลักษณ์. (2563). โมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 633-649.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
9/9 หมู่ที่ 9 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120, ประเทศไทย
อีเมล: pinky.natja@gmail.com

^{2,3} สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

⁴ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Extension Workers Development Model for Role in Community Enterprises Extension and Development

Nattha Polsen¹ Jinda Khlibtong²

Chalerm Sak Toomhirun³ Ruth Sirisunyaluck⁴

Abstract

This research aims to 1) analyze performance related factors of agricultural promotion workers in promotion and development of community enterprises. 2) analyze the role of agricultural promotion workers. 3) synthesize the role of agricultural promotion workers and 4) develop agricultural promotion worker development model for role in community enterprises promotion and development. Population sampling was 334 agricultural promotion workers, and Farmers who were presidents, Vice presidents, secretaries and treasurers. Quantitative and qualitative data analysis were used.

Research results were as follows that the support from the organization (budget, material and management) and the expected role had a positive relationship with the role of agricultural promotion workers in community enterprises at 0.05 statistical significance. The performance role of agricultural promotion workers in overall was in the medium level. Roles of agricultural promotion workers in promotion and development of community enterprises comprises of 3 aspects; change advisers, disseminating academic information, and reinforcement of organization. The agricultural promotion workers development model for the role in community enterprises and development comprises of 3 parts ; self-development by adjusting Growth Mindset, the development of the organization management system which must develop in 3 parts: environment of personnel, commitment of personnel, and human resources development and leaders.

Keywords: Agricultural promotion workers; Community Enterprises Promotion and Development

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Polsen, N., Khlibtong, J., Toomhirun, C., & Sirisunyaluck, R. (2020). Extension workers development model for role in community enterprises extension and development. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 633-649.

¹ Doctor of Philosophy Program in Agricultural and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University
9/9 Moo 9 Bangpood, Pakkret, Nonthaburi 11120, Thailand
E-mail: pinky.natja@gmail.com

^{2,3} School of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University

⁴ Faculty of Agriculture, Chiang Mai University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยจากที่ผ่านช่วงวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา รัฐบาลได้นำแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่เน้นการพึ่งพาตนเอง โดยให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียง กระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ โดยมีการส่งเสริมให้ชุมชนมีการดำเนินงานในลักษณะของการรวมกลุ่มผลิต เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการผลิต การบริหารการจัดการ การตลาด ตลอดจนความเข้มแข็งทางการเงิน ให้สามารถผลิตสินค้าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 โดยกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ดูแล ในส่วนของการรับจดทะเบียน สนับสนุนองค์ความรู้และข้อมูลทางวิชาการ การพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อยกระดับคุณภาพการผลิต พัฒนาระบบบริหารจัดการ การส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุน ขยายโอกาสด้านการตลาด และเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกิดความมั่นคงและสามารถพึ่งพาตนเองได้และพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต ไม่ว่าในระดับใด โดยนักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริม ส่งต่อนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติแก่เกษตรกร (Prayongsub, 2010)

ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติการจดทะเบียนแล้วตัดยอด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2560 นั้น มีผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนทั้งประเทศ พบว่า มีวิสาหกิจชุมชนระดับดี คิดเป็นร้อยละ 28.70 วิสาหกิจชุมชนระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.93 และวิสาหกิจชุมชนระดับต้องปรับปรุงคิดเป็นร้อยละ 19.36 (Department of Agricultural Extension, 2017) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างพลวัต ที่จะส่งผลต่อการ

ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน นั่นคือ การรวมตัวและแตกตัวของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ภาครัฐได้เริ่มผลักดันการนำโมเดล Thailand 4.0 ซึ่งเป็นโมเดลพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โดยมีการบ่มเพาะผู้ประกอบการและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนแบบดั้งเดิม ให้เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ทันสมัย (Smart SMEs) ซึ่งสามารถสร้างหรือใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าในสินค้าและบริการ มีความสามารถทางการค้าขาย สามารถเข้าถึงตลาดในประเทศ ตลาดอาเซียน และโลก ทำให้รายได้สูงขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และมีอนาคต (Rewtrakunpibun, 2016)

ดังนั้น การปรับตัวการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน โดยบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปให้เกิดการพัฒนาเป็นไปตามนโยบายภาครัฐได้อย่างสำเร็จ ที่ผ่านมการนำนโยบายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไปปฏิบัติโดยนักส่งเสริมการเกษตรนั้น พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรมีการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนยังไม่สอดคล้องกับความต้องการวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งบทบาทการสนับสนุนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนยังไม่ครอบคลุมและสอดคล้องกับนโยบายของประเทศด้านการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จึงมีส่วนทำให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนยังไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้ (Uthako, 2007) จากความสำคัญเชิงนโยบาย และสภาพปัญหาการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ดังกล่าว ซึ่งหากได้รับการปรับปรุงและพัฒนา โดยเริ่มจากนักส่งเสริมการเกษตรที่นับว่ามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของประเทศ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวนั้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วนหลัก คือ การพัฒนาด้วยตนเอง การพัฒนาจากระบบบริหารองค์การ และการพัฒนาด้วยระบบการจัดการศึกษา

(Khlibong & Polsen, 2017) ได้ถูกนำไปพัฒนาเป็นโมเดลเพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างเป็นพลวัตร อันจะส่งผลประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของประเทศได้ทุกยุคทุกสมัยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
3. เพื่อสังเคราะห์บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
4. เพื่อพัฒนาโมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ 8 จังหวัด ดังนี้ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์
2. ขอบเขตด้านประชากร นักส่งเสริมการเกษตรผู้บังคับบัญชา และเกษตรกร ในพื้นที่ 8 จังหวัดเขตภาคตะวันตก
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาได้แก่ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน, บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน, ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตร

และโมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักส่งเสริมการเกษตรใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
2. หน่วยงานด้านส่งเสริมการเกษตรสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาบุคลากรหรือกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
3. เกษตรกรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากนักส่งเสริมการเกษตรได้ตรงตามความต้องการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักส่งเสริมการเกษตร เป็นนักพัฒนาที่มาจากนอกชุมชน อาจจะมาจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ที่เข้ามาทำงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ซึ่งมีทั้งที่เป็นบุคลากรสังกัด หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยบทบาทและหน้าที่มีลักษณะที่เหมือนกัน แตกต่างกันในแง่วัตถุประสงค์ เทคนิค และวิธีการในการโน้มน้าวจิตใจของเกษตรกร บทบาทนักส่งเสริมโดยทั่วไปจึงสามารถแบ่งออกเป็น 8 บทบาท (Khlibong & Polsen, 2017) ดังนี้ บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทที่ปรึกษา บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด บทบาทนักปฏิบัติ, บทบาทนักจัดการองค์กร บทบาทนักประสานงาน บทบาทนักประชาสัมพันธ์ และบทบาทนักวิจัยและพัฒนา

วิสาหกิจชุมชน คือการประกอบกิจการของคนในชุมชน โดยอาศัยทรัพยากรในชุมชนเป็นหลักผสมผสานกับเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อการพึ่งพาตนเองและสร้างรายได้ของชุมชน ด้วยการจัดการทุกอย่างสร้างสรรค์ โดยมีการรับรองภายใต้ พ.ร.บ.

ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 นอกจากนี้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนนั้น เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนากิจการ วิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นขั้นตอนด้วยตนเอง โดยนักส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ผู้อำนวยการความสะดวก ส่งเสริมสนับสนุนและช่วยประสาน เพื่อเชื่อมโยงการทำงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการทำงานร่วมกับวิสาหกิจชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตรนั้น จะมีหลักและวิธีการทำงานร่วมกับวิสาหกิจชุมชน มี 3 ขั้นตอนหลักๆ คือ หลักและวิธีการทำงานกับกลุ่มพื้นฐาน หลักและวิธีการทำงานกับกลุ่มก้าวหน้า และหลักและวิธีการทำงานกับกลุ่มเครือข่าย (Department of Agricultural Extension, 2017, p. 7)

บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นบทบาทเดียวกับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรโดยทั่วไปมี 8 บทบาท (Khlibtong & Polsen, 2017) ได้แก่ (1) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างการยอมรับและความไว้วางใจจากชุมชน การสร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกร การกระตุ้นทางปัญญาให้แก่เกษตรกร และสร้างความเข้าใจร่วมกันทั้งค่านิยม บรรทัดฐาน ความสามัคคีในหมู่คณะ (2) บทบาทที่ปรึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างสัมพันธภาพ กับวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ชุมชน กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของวิสาหกิจชุมชน เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา และมีการติดตามผลจากการให้คำปรึกษานั้น (3) บทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการวางแผนการถ่ายทอด การดำเนินการถ่ายทอด และมีการประเมินผลการถ่ายทอดความรู้แก่วิสาหกิจชุมชน (4) บทบาทนักปฏิบัติ หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้แก่วิสาหกิจชุมชนใน

รูปแบบต่างๆ ส่งเสริมการประเมินทางเลือกระหว่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการประเมินผลการดำเนินงานด้วยวิสาหกิจชุมชนเอง (5) บทบาทนักจัดการองค์กร หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการศึกษาวิสาหกิจชุมชน การสร้างความเข้าใจ จัดเวทีเรียนรู้ พาไปดูงานตลอดจนประสานงานภาคีเพิ่มร่วมสรุปบทเรียนพร้อมติดตามวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง และจัดเวทีเชื่อมโยงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (6) บทบาทนักประสานงาน หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการแก่วิสาหกิจชุมชน และการประสานงานระหว่างวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมกัน (7) บทบาทนักประชาสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ การสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นเป้าหมายให้เกิดการปฏิบัติ การป้องกันการเข้าใจผิดในด้านวิชาการ หรือข้อเท็จจริง การเสนอข่าวเมื่อเหตุการณ์ด่วน และส่งเสริมให้เกิดกระบวนการยอมรับ และ (8) บทบาทนักวิจัยและพัฒนา หมายถึง พฤติกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงการร่วมกับวิสาหกิจชุมชนวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุ ค้นหาและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ และวิเคราะห์สังเคราะห์ สรุปผล และนำผลไปพัฒนาสู่เกษตรกร

ทั้งนี้ ในแต่ละบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สอดคล้องตามการนโยบายภาครัฐที่มุ่งเน้นให้พัฒนาวิสาหกิจชุมชนดั้งเดิมสู่การเป็น Smart SMEs ใน 7 ด้าน (Pantasen, 2011) ได้แก่ ด้านกระบวนการบริหารสมาชิก ด้านกระบวนการบริหารการตลาดและเครือข่าย ด้านกระบวนการบริหารการเงิน ด้านกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเทคนิคการผลิต ด้านกระบวนการผลิตและการใช้แรงงาน ด้านกระบวนการใช้วัตถุดิบ และด้านกระบวนการบริหารสวัสดิการชุมชน นอกจากนี้ การปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรยังต้องทำงานบนความคาดหวัง

ของตนเอง ของผู้บังคับบัญชา ตลอดจนเกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ หรือเรียกได้ว่าเป็นบทบาทที่นักส่งเสริมเกษตรควรปฏิบัติ ในตามทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท เรียกว่า บทบาทที่คาดหวัง (perceived role) เป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่ง เชื่อหรือหวังว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่ยังไม่ได้กระทำซึ่งอาจจะไม่เหมือนกับบทบาทในอุดมคติ (ไม่มีอยู่ในระเบียบ, กฎหมาย) และบทบาทที่กระทำจริง นอกจากนี้บทบาทที่ควรกระทำยังขึ้นกับความแตกต่างขององค์กร ความคิดนึก ประสบการณ์ และการรับรู้ของผู้ดำรงตำแหน่งแต่ละคนด้วย

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน Herzberg ได้วิจัยและได้สรุปทฤษฎีดังกล่าวถึงปัจจัยการจูงใจที่กระตุ้นให้ปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจที่เรียกว่า Motivators และปัจจัยที่เป็นตัวขัดขวางความพึงพอใจ ที่เรียกว่า Hygiene Maintenance Theory หมายถึง สิ่งที่สูงใจให้ปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แบ่งออกเป็นปัจจัย 2 ด้าน (Herzberg, Mausner & Snyderman, 1959, p. 157) ดังนี้ (1) ปัจจัยจูงใจ Motivators Factors เป็นปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานหรือทำงานอย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ปัจจัยนี้เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ความสำเร็จของงาน, การได้รับการยอมรับนับถือ, ลักษณะของงาน, ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า และ (2) ปัจจัยค้ำจุน Hygiene หรือ Maintenance Factors ปัจจัยนี้ไม่ใช่ที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และไม่ใช่ว่าปัจจัยจูงใจในการเพิ่มผลผลิต แต่ปัจจัยเบื้องต้นเท่านั้น ถ้าองค์การใดไม่มีปัจจัยนี้จะก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน แต่ถ้าจัดให้มีปัจจัยนี้อย่างเพียงพอก็จะทำให้เกิดความพอใจเท่านั้น มิได้เป็นการจูงใจให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน มีปัจจัยเหล่านี้ได้แก่ เงินเดือน, สัมพันธภาพกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง, การปกครองบังคับบัญชา, นโยบายและการบริหาร, สภาพการแวดล้อมในการ

ปฏิบัติงาน, สถานภาพของวิชาชีพ, ความมั่นคงในการปฏิบัติงาน และชีวิตความเป็นอยู่ส่วนตัว หมายถึงสถานการณ์ที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกดี หรือไม่ดีในช่วงเวลาที่ได้ทำงาน สภาพความเป็นอยู่ส่วนตัวอันเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของนักส่งเสริมเกษตร

การสนับสนุนจากองค์กร เพื่อการปฏิบัติงานของบุคคลจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่ทั้งในด้านปัจจัยการบริหาร และการสนับสนุนจากผู้บริหาร ซึ่งความสำเร็จของการบริหารหรือปัจจัยพื้นฐาน (administrative resources) ที่ใช้ในการบริหารอันสำคัญ 4 ประการ คือ คน (man) เงิน (money) วัสดุสิ่งของ (material) และการบริหารจัดการ (management) หรือเรียกสั้นๆ ว่า 4 M's การที่จัดว่าปัจจัยทั้ง 4 เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร เพราะว่าการบริหารเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยคน เงินวัสดุสิ่งของ และการบริหารจัดการที่ดีเป็นองค์ประกอบสำคัญไม่ว่าการบริหารนั้น จะเป็นการบริหารราชการ หรือการบริหารธุรกิจก็ตาม (Yoosabai, 2011, p. 34)

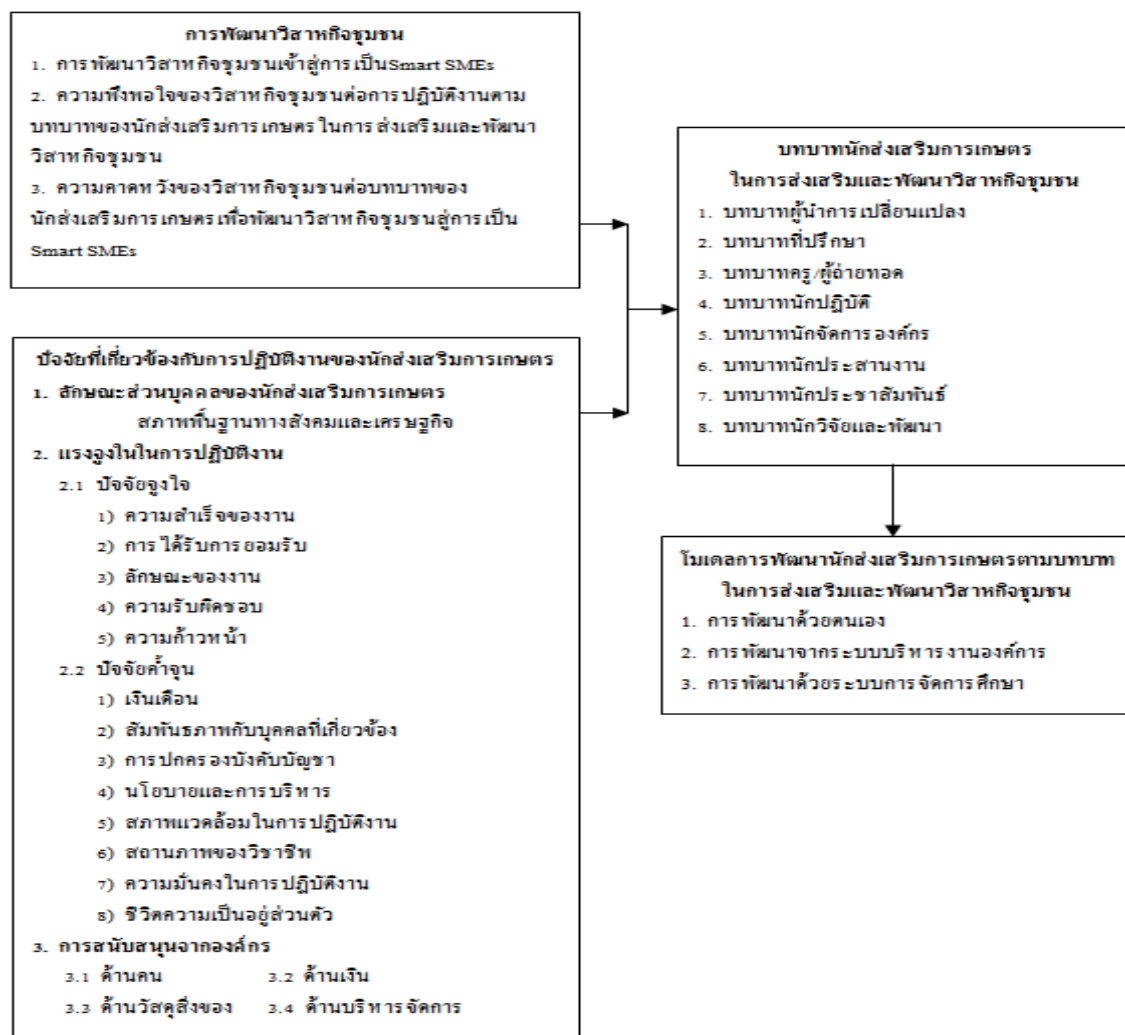
การที่นักส่งเสริมการเกษตรจะเป็นบุคลากรที่พร้อมในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และโดยเฉพาะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและปัญหาต่างๆ ค่อนข้างจะซับซ้อน ต้องอาศัยความรู้แบบบูรณาการในการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาต่างๆ ภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระตุ้นให้ชุมชนเรียนรู้การแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สุด ซึ่งแนวทางการพัฒนาบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรแบ่งเป็น 3 ด้านคือ การพัฒนาด้วยตนเอง การพัฒนาจากระบบการบริหารขององค์กร การพัฒนาด้วยระบบการจัดการศึกษา (Khlibtong & Polsen, 2017)

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (2) การพัฒนา

วิสาหกิจชุมชนมีความสัมพันธ์กับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และ (3) บทบาทที่คาดหวังมีความสัมพันธ์กับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (mixed method) ประชากร ประกอบด้วย (1) นักส่งเสริมการเกษตรสังกัด กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ในระดับอำเภอของพื้นที่เขตภาคตะวันตก 8 จังหวัด มีจำนวนทั้งหมด 324 คน (2) ผู้บังคับบัญชาของนักส่งเสริมการเกษตร 62 คน (ผู้บังคับบัญชา 1 คนต่อ 1 อำเภอ ปกครองบังคับบัญชานักส่งเสริมมากกว่า 1 คน) และ (3) เกษตรกร (best practices) ที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาจากนักส่งเสริมการเกษตร และได้รับการคัดเลือกเป็นวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด ปี 2559 และ 2560 ของ 8 จังหวัดในเขตภาคตะวันตก

ส่วนการกำหนดตัวอย่าง ดังนี้ (1) ตัวอย่างนักส่งเสริมการเกษตรใช้วิธีสุ่มแบบอย่างง่าย (simple random sampling) ได้ตัวอย่าง 182 คน และ (2) เกษตรกรใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกตัวอย่างจากผู้ที่เป็นประธาน รองประธาน เลขา เหรัญญิก และปลัดของแต่ละวิสาหกิจชุมชนที่เป็นประชากรศึกษารวมทั้งสิ้น 80 คน จากทั้งหมด 16 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเด็นคำถามสนทนากลุ่ม ทดสอบเครื่องมือโดยหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยเสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจและแนะนำแก้ไข และหาค่าความเชื่อมั่นจากนักส่งเสริมการเกษตร ผู้บังคับบัญชานักส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกร จำนวนอย่างละ 30 คน โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอน บาค (Cronbach's alpha Coefficient) ซึ่งผลค่าความเชื่อมั่นจากแบบสอบถามของนักส่งเสริมการเกษตร เท่ากับ 0.98 จากแบบสอบถามของผู้บังคับบัญชานักส่งเสริมการเกษตร เท่ากับ 0.98 และจากสัมภาษณ์เกษตรกร

เท่ากับ 0.86

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติพรรณนา สถิติอนุมาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จำแนกจัดหมวดหมู่ หาความความเชื่อมโยงข้อมูลในการพัฒนาโมเดลการพัฒนาบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การแปลผลระดับโดยค่าน้ำหนักเฉลี่ย ดังนี้ 1.00-1.80 = ระดับน้อยที่สุด 1.81-2.60 = ระดับน้อย 2.61-3.40 = ระดับปานกลาง 3.41-4.20 = ระดับมาก 4.21-5.00 = ระดับมากที่สุด ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Multiple Regression analysis และ Pearson Correlation-Coefficient กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จากนั้นใช้สถิติ Factor Analysis และการหมุนแกนวิธีแวนเดอร์เวเกอ โดยเกณฑ์ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) ต้องมีค่ามากกว่า 1 (Palanan, 2018) เพื่อวิเคราะห์สกัดองค์ประกอบบทบาท และจัดกลุ่มบทบาทใหม่ที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของนักส่งเสริมการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 56.6 มีอายุเฉลี่ย 44 ปี สถานภาพสมรสร้อยละ 52.2 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี ร้อยละ 75.3 สาขาที่เรียนเป็นส่วนใหญ่ คือ สาขาเกษตรศาสตร์(ด้านพืช) ร้อยละ 41.2 ประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 17 ปี ระดับรายได้เฉลี่ย 29,513 บาท/เดือน รายได้อื่นๆ เฉลี่ย 1,386 บาท/เดือน และภาระหนี้สินเฉลี่ย 397,728 บาท/เดือน

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาท การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพบว่า แรงจูงใจ โดยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) ซึ่งแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ($\bar{X} = 4.23$) อยู่ในปัจจัยจูงใจ ด้านความรับผิดชอบ คือ นักส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานที่ได้รับมอบ หมายด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ และแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ สุด ($\bar{X} = 2.81$) อยู่ในปัจจัยจูงใจ ด้านความก้าวหน้า คือ การปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนา วิสาหกิจชุมชน มีส่วนทำให้ท่านได้รับการพิจารณา เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น

การสนับสนุนจากองค์กรในการปฏิบัติงานตาม บทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของ นักส่งเสริมการเกษตร พบว่า การสนับสนุนจากองค์กร โดยรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$) ซึ่งการสนับสนุน จากองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.94$) คือ บุคลากร ในสำนักงานเกษตร ของนักส่งเสริมการเกษตรร่วมมือ ปฏิบัติหน้าที่ในกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และการสนับสนุนจากองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.55$) คือ สำนักงานเกษตรของนักส่งเสริมการเกษตร ได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ

2. บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและ พัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน พบว่า ระดับการพัฒนา โดยรวมปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$) ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.88$) อยู่ในบทบาทผู้นำ การเปลี่ยนแปลง คือ การสร้างการยอมรับและความ ไว้วางใจจากชุมชนและเกษตรกร ส่วนแต่การพัฒนา วิสาหกิจชุมชนที่ระดับต่ำสุด ($\bar{X} = 1.06$) อยู่ในบทบาท นักวิจัยและพัฒนา คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป ผล และนำไปพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน

3. บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและ พัฒนาวิสาหกิจชุมชน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อ การปฏิบัติงานตามบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการ ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามตัวอย่าง ได้แก่ นักส่งเสริมการเกษตร และผู้บังคับบัญชา พบ ว่า ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมและ พัฒนาวิสาหกิจชุมชน แตกต่างกันในบทบาทผู้นำการ เปลี่ยนแปลง (Sig 2-tailed = 0.014) บทบาทที่ปรึกษา (Sig 2-tailed = 0.05) และบทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด (Sig 2-tailed = 0.021) โดยค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น ของนักส่งเสริมการเกษตรสูงกว่าผู้บังคับบัญชา ส่วน บทบาทอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ 0.05

การปฏิบัติงานตามบทบาทนักส่งเสริมการเกษตร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$) ระดับการ ปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$) อยู่ในบทบาท ที่ปรึกษา คือการสร้างความสัมพันธ์ภาพกับสมาชิก วิสาหกิจชุมชน และระดับปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.00$) อยู่ในบทบาทนักจัดการองค์กร คือการร่วม สรूपบทเรียน ติดตามวิสาหกิจชุมชนต่อเนื่อง

บทบาทที่คาดหวังของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติ งานตามบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริม และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) ซึ่งบทบาทที่คาดหวังที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด ($\bar{X} = 4.88$) อยู่ในบทบาทที่ปรึกษา คือ การ กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา และตอบสนองความ ต้องการของวิสาหกิจชุมชน อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชา เล็งเห็นถึงความสำคัญต่อบทบาทที่ปรึกษาของนักส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา เวลา ที่มีปัญหาในสิ่งที่ไม่สามารถแก้ไขได้เอง ส่วนบทบาทที่ คาดหวังที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.15$) อยู่ในบทบาท ผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การสร้างความเข้าใจร่วม ค่านิยม บรรทัดฐานความสามัคคีในหมู่คณะ

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การสนับสนุนจากองค์กร (ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุสิ่งของ และด้านบริหารจัดการ) และบทบาทที่คาดหวังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ดู

ตาราง 1 และตาราง 2) ส่วนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 (ดูตาราง 3)

ตาราง 1

การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรมีผลต่อบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	p-value
การสนับสนุนจากองค์กร			
1. ด้านงบประมาณ	0.366	5.660	0.000*
2. ด้านวัสดุสิ่งของ	0.152	2.046	0.042*
3. ด้านบริหารจัดการ	0.220	3.676	0.000*
ค่าคงที่	1.249	3.148	0.002*

$R^2 = 0.398$, SEE = 0.60335, F = 23.235, Sig. of F = 0.000

หมายเหตุ: $R^2 = 0.398$ หมายถึง ตัวแปรอิสระทั้งหมดรวมอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 39.8 ซึ่งในตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว มีตัวแปรจำนวน 3 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรด้านงบประมาณ ด้านวัสดุสิ่งของ และด้านบริหารจัดการ โดยทั้งตัวแปร 3 ตัวนั้น มีผลในเชิงบวกต่อตัวแปรตาม

ตาราง 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

บทบาทที่คาดหวัง	
บทบาทนักส่งเสริมการเกษตร	Correlation coefficient
ในการส่งเสริม และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	Sig. (2-tails)
	0.211*
	0.004

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้หมายความว่า บทบาทที่คาดหวังมีความสัมพันธ์ทาง

บวกกับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

ตาราง 3

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน		
บทบาทนักส่งเสริมการเกษตร	Correlation coefficient	0.124 ^{ns}
ในการส่งเสริม และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน	Sig. (2-tails)	0.273

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้หมายความว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05)

บทบาทที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตร พบว่าบทบาทที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจ

ชุมชนมี 3 บทบาท ได้แก่ (1) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2) บทบาทนักเผยแพร่วิชาการ และ (3) บทบาทนักเสริมสร้างองค์กร ซึ่งทั้ง 3 บทบาทเป็นบทบาทใหม่ที่เกิดจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) และการหมุนแกนวิธีแวนแมกซ์ พบว่ามีค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalue) ที่มากกว่า 1 (ดูตาราง 4)

ตาราง 4

จำนวนตัวประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละตัวประกอบของบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตร

ค่าประกอบ (Factor)	ค่าไอเกน (Eigen)	ร้อยละความแปรปรวน (%of Variance)	ร้อยละความแปรปรวนสะสม (Cumulative)
WR 1	22.312	69.725	69.725
WR2	1.628	5.087	74.812
WR 3	1.205	3.766	78.577

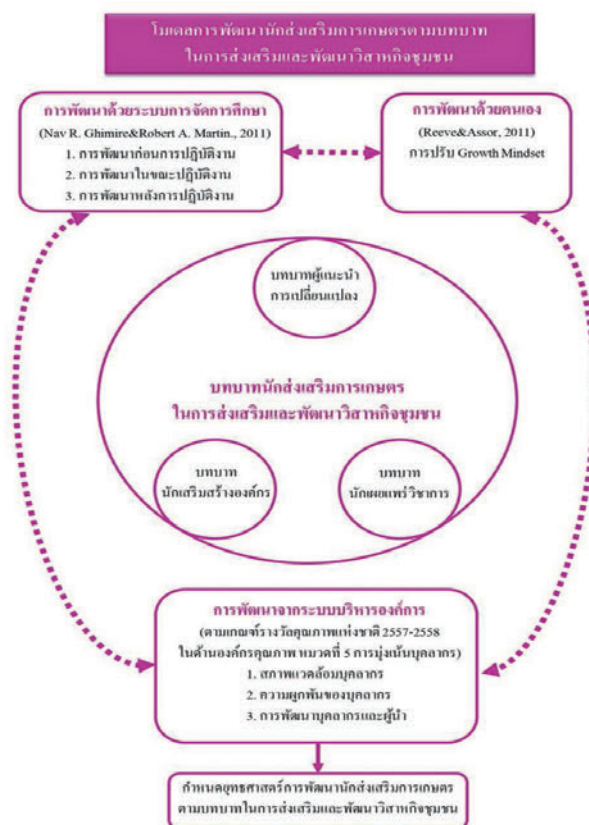
4. โมเดลการพัฒนารูปแบบบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมาทำ focus group แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) พบว่า การพัฒนาพัฒนารูปแบบบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริม

และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การพัฒนาด้วยตนเอง การพัฒนาจากระบบบริหารองค์การ และการพัฒนาด้วยระบบการจัดการศึกษา ทั้งนี้การพัฒนาทั้ง 3 ส่วน มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ ดังภาพ 2 โมเดลการพัฒนารูปแบบ

นักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จะต้องเริ่มจากบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ที่ประกอบด้วย 3 บทบาท ได้แก่ (1) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2) บทบาทนักเผยแพร่วิชาการ และ (3) บทบาทนักเสริมสร้างองค์กร ซึ่งบทบาทดังกล่าว นั้น จะพัฒนาจากจุดเริ่มต้น คือการพัฒนาด้วยตนเอง โดยนักส่งเสริมการเกษตรต้องเปิดใจยอมรับในการเปลี่ยนแปลง และสร้างศรัทธาให้กับตัวเองในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการรื้อองค์กรที่ตนเองปฏิบัติงานมากขึ้น ด้วยวิธีการปรับชุดความคิดที่เติบโต (growth mindset)

เมื่อนักส่งเสริมเกิดการพัฒนาด้วยตนเองแล้ว จากนั้นองค์กรมีส่วนช่วยในการพัฒนา โดยสนับสนุนให้นักส่งเสริมการเกษตรมีการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ดีขึ้น ด้วยการพัฒนาจากระบบบริหารองค์การ เมื่อได้รับการพัฒนาระบบบริหารองค์การแล้ว องค์การยังต้องสนับสนุนการพัฒนาด้วยระบบการจัดการศึกษาให้นักส่งเสริมการเกษตรทั้งที่เป็นนักส่งเสริมการเกษตรที่บรรจุใหม่และนักส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านการปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว

ภาพ 2 โมเดลการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของนักส่งเสริมการเกษตร ผลการศึกษาสอดคล้องกับ Polsen (2015) พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 48 ปี ระดับการศึกษาจบปริญญาตรี อายุราชการเฉลี่ย 19 ปี รายได้เฉลี่ยอยู่ในช่วง 25,000-35,000 บาท

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามบทบาทการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสอดคล้องกับ Ritsongmuang (2018) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการทุ่มเทในการทำงานเพื่อองค์กรและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของนักส่งเสริมการเกษตรที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือโอกาสและความก้าวหน้าทางสายอาชีพในองค์กร การสนับสนุนจากองค์กรในการปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของนักส่งเสริมการเกษตร สอดคล้องกับ Churat (2013) พบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรมีความพึงพอใจสภาพแวดล้อมการทำงานการปฏิบัติงานร่วมกันภายในองค์กรระดับมาก และการสนับสนุนจากองค์กรที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สำนักงานเกษตรได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ

2. บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มีระดับการพัฒนาโดยรวมปานกลาง อยู่ในบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง แต่การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ระดับต่ำสุด อยู่ในบทบาทนักวิจัยและพัฒนาอาจเป็นเพราะนักส่งเสริมการเกษตรมีภาระงานที่ต้องตอบสนองนโยบายภาครัฐที่เร่งด่วน จึงทำให้การทำงานในบทบาทนักวิจัยและพัฒนาน้อย จึงส่งผลต่อความพึงพอใจของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ Senheang, Limsorn, Ritananchaich

and Senheang (2014) พบว่า ด้านบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตร มีจุดอ่อน คือ นักส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลน้อยไม่เพียงพอต่อภาระงาน ส่วนใหญ่จะได้รับการมอบหมายงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเร่งด่วน นักส่งเสริมการเกษตรทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ และขาดงานวิจัยในพื้นที่มาใช้ในการพัฒนาสู่เกษตรกร

3. บทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามตัวอย่าง ได้แก่ นักส่งเสริมการเกษตร และผู้บังคับบัญชา พบว่า ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แตกต่างกันในบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง บทบาทที่ปรึกษา และบทบาทครู/ผู้ถ่ายทอด โดยค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของนักส่งเสริมการเกษตรสูงกว่าผู้บังคับบัญชา ส่วนบทบาทอื่นๆ ไม่มีความแตกต่างกัน อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชาคาดหวังในบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรตามการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมากเกินไป หรืออาจเนื่องจากความสามารถของนักส่งเสริมการเกษตรในการปฏิบัติงานน้อยกว่าบทบาทการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการแสดงบทบาทในด้านความคาดหวังในบทบาทมากเกินไป และด้านความสามารถน้อยกว่าบทบาท (Hardy & Hardy as cited in Kaewsud, 2012)

การปฏิบัติงานตามบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ Punyasit (2013) พบว่า นักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตรในส่วนงานการพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกรโดยมีบทบาทการปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในระดับ

ปานกลาง ระดับการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ใน บทบาทที่ปรึกษา และระดับปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในบทบาทนักจัดการองค์กร อาจเนื่องด้วยภารกิจงานได้รับมอบหมายเพื่อตอบสนองนโยบายภาครัฐที่เร่งด่วนมีมาก ทำให้การปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับ Senheang et al. (2014) พบว่า ด้านบุคลากรของกรมส่งเสริมการเกษตร มีจุดอ่อน คือ นักส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อภาระงาน ส่วนใหญ่จะได้รับมอบหมายงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเร่งด่วน นักส่งเสริมการเกษตรทำงานไม่เต็มประสิทธิภาพ

บทบาทที่คาดหวังของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งบทบาทที่คาดหวังที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในบทบาทที่ปรึกษา อาจเนื่องจากผู้บังคับบัญชาเล็งเห็นถึงความสำคัญต่อบทบาทที่ปรึกษาของนักส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา เวลาที่มีปัญหาในสิ่งที่ไม่สามารถแก้ไขได้เอง ซึ่งสอดคล้องกับ Sakonkiet (2015) พบว่า บทบาทของบุคคลที่จะเป็นปรึกษาองค์กร จำเป็นต้องพัฒนาทักษะและสมรรถนะของการเป็นที่ปรึกษาในด้านทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ความรู้เกี่ยวกับการพฤติกรรมองค์กร ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนทักษะวิชาชีพทั่วไป ทักษะการปรึกษา และความรู้เกี่ยวกับวิธีการแก้ปัญหา ส่วนบทบาทที่คาดหวังที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในบทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง อาจเนื่องจากนักส่งเสริมการเกษตรมีการปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และแนวทางการพัฒนาการเกษตรตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่มุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร (Rewtrakunpibun, 2016)

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การสนับสนุน

จากองค์กร (ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุสิ่งของ และด้านบริหารจัดการ) และบทบาทที่คาดหวังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ Worawantichsakul (2012) พบว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร และสอดคล้องกับ Punyasit (2013) พบว่า บทบาทคาดหวังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ บทบาทด้านการพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิสาหกิจชุมชน

4. โมเดลการพัฒนาบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

พัฒนาบทบาท นักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การพัฒนาด้วยตนเอง การพัฒนาจากระบบบริหารองค์กร และการพัฒนาด้วยระบบการจัดการศึกษา ทั้งนี้การพัฒนาทั้ง 3 ส่วน มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และโมเดลการพัฒนาบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จะต้องเริ่มจากบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ที่ประกอบด้วย 3 บทบาท ได้แก่ (1) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง (2) บทบาทนักเผยแพร่วิชาการ และ (3) บทบาทนักเสริมสร้างองค์กร ซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้ จะพัฒนาจากจุดเริ่มต้น คือการพัฒนาด้วยตนเอง โดยนักส่งเสริมการเกษตรต้องเปิดใจยอมรับในการเปลี่ยนแปลง และสร้างศรัทธาให้กับตัวเองในการปฏิบัติงานตาม บทบาทการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการรักองค์กรที่ตนเองปฏิบัติงานมากขึ้น ด้วยวิธีการปรับชุดความคิดที่เติบโต (growth mindset) ตามหลักการพัฒนาของ Reeve and Assor (2011) มี 6

ขั้นตอน ดังนี้ (1) การสร้างปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นำสู่การเรียนรู้ของนักส่งเสริมการเกษตร (2) การทำให้นักส่งเสริมการเกษตรเปิดใจยอมรับสู่การเปลี่ยนแปลงตนเอง (3) การสร้างศรัทธาในการปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นพลังสู่การเปลี่ยนแปลง (4) การแก้ปัญหาร่วมกัน ด้วยการวิพากษ์ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในอดีตนำสู่การค้นพบ (5) การให้นักส่งเสริมการเกษตรเกิดการขึ้นนำตนเองสู่เป้าหมายการปฏิบัติงานตามบทบาทที่ตั้งใจ และ (6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ นำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นแนวทางการปฏิบัติงานตามบทบาทที่เป็นรูปธรรม เมื่อนักส่งเสริมเกิดการพัฒนาด้วยตนเองแล้ว จากนั้นองค์กรมีส่วนช่วยในการพัฒนาโดยสนับสนุนให้นักส่งเสริมการเกษตรมีการพัฒนาการปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาด้วยระบบการศึกษานี้ ใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Ghimire and Martin (2011) ประกอบด้วย (1) การพัฒนาก่อนการปฏิบัติงาน โดยการจัดอบรมร่วมกับworkshop เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะแก่บุคลากรใหม่เกี่ยวกับเรื่องจิตวิทยาในการส่งเสริมการเกษตรและ กระบวนการทำงานกับวิสาหกิจชุมชน (2) การพัฒนาในขณะปฏิบัติงาน โดยใช้ระบบการสอนงาน (coaching) และการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน (on the Job training) ในเรื่องการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และการประสานงานหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมกันพัฒนา และ (3) การพัฒนาหลังการปฏิบัติงาน โดยวิธีการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม (AAR) ในเวทีการประชุมสำนักงานเกษตรอำเภอ ในเรื่องผลการถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนการติดตามการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการปรับ Growth Mindset โดยนักส่งเสริมการเกษตรควรมีการวิเคราะห์ตนเอง หรือการเตรียมพร้อมการเรียนรู้เพื่อให้ทราบถึงว่า ตัวเรา รู้อะไรบ้าง ไม่รู้อะไรบ้าง รวมทั้งทราบว่า งานอะไรบ้างที่ต้องรู้ และอะไรที่ยังไม่รู้ เพื่อจะได้ทราบถึงการกำหนดทิศทางในการนำตนเองไปสู่เป้าหมาย นอกจากนี้การจัดเวทีควรกำหนดให้มีประเด็นที่จะนำไปสู่ประเด็นเพื่อความสำเร็จต่อความต้องการของตนเอง องค์กร และเกษตรกรหรือวิสาหกิจชุมชน

2. การพัฒนาจากระบบการบริหารองค์การ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐาน นักส่งเสริมการเกษตรในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน โดยใช้ (1) กลยุทธ์ปรับบทบาทนักส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (2) กลยุทธ์ส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานเชิงรุกตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และ (3) กลยุทธ์เสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรเพื่องานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จากนั้นนำผลการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนา นักส่งเสริมการเกษตรตามบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนมาประเมิน เพื่อปรับปรุง/แก้ไขให้ดีขึ้น

3. การพัฒนาจากระบบการจัดการศึกษา โดยกรมส่งเสริมการเกษตรควรมีหน่วยงานทางการศึกษา เช่นมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมบูรณาการพัฒนาดูแลให้เกิดการพัฒนานักส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบใหม่ๆ

References

- Churat, S. (2013). *Work Satisfaction of Agricultural Extensionists in Nakhon Phanom Provincial Agricultural Office*. Master's Thesis of Agriculture (Agricultural Extension and Development), Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Department of Agricultural Extension. (2017). *Report on the overall assessment of community enterprise potential*. Community Enterprise Promotion Division. [In Thai]
- Ghimire, N. R., & Martin, R. A. (2011). A professional competency development model: Implication for extension educators. *Journal International Agricultural and Extension Education*, 18, 5-17.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Kaewsud, S. (2012). *Factors selective influencing role performance of new graduate nurses in university hospitals across Thailand*. Master's Thesis of Nursing Science (Nursing Administration), Khon Kaen University. [In Thai]
- Khlibtong, J., & Polsen, N. (2017) *Extension workers and agencies Involved in agricultural extension and development*. School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Palanan, T. (2018). A confirmatory factor analysis model of social responsibility of students of urban community development college, Navamindradhiraj University. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11, 1557-1571. [In Thai]
- Pantasen, A. (2011). *Leapfrog the Thai industry with excellent practices and comparisons for improvement and development*. (best practice & benchmarking). Kasetsart University. [In Thai]
- Polsen, N. (2015). *Knowledge needs on project planning of extension agents in western region*. Master's Thesis of Science (Agricultural Extension), Kasetsart University. [In Thai]
- Prayongsub, Y. (2010). *A management of small and micro community enterprise for a development of foundation economics: A case study of Thailand and Loa PDR*. Master's Thesis of Regional Development Strategies, Surindra Rajabhat University. [In Thai]
- Punyasit, S. (2013). *Development of Roles in Performing duties of provincial agricultural office personnel in the upper northern region*. Doctoral Dissertation of Rural Resources Development, Maejo University. [In Thai]

- Reeve, J., & Assor, A. (2011). Do social institutions necessarily suppress individuals needs for autonomy. In V. I. Chirkov, R. M. Ryan, & K. M. Sheldon, (Eds.), *Human autonomy in cross-cultural context: Perspectives on the psychology of agency, freedom, and well-being*. Springer.
- Rewtrakunpibun, L. (2016). *New context of agriculture in Thailand 4.0*. Retrieved from http://kromchol.rid.go.th/person/train/web_train%2059/p.nit/thailand [In Thai]
- Ritsongmuang, P. (2018). *The relationship between work motivation and organizational commitment of government officials in the Department of Agricultural Extension*, Ministry of agriculture and cooperatives. Valaya Alongkorn Rajabhat University. [In Thai]
- Sakonkiet, W. (2015). Human resource developer in the roles of organizational consultant. *Journal of Management and Marketing, Rajamangala University of Technology Thanyaburi*. 2, 12-24. [In Thai]
- Senheang, P., Limsorn, C., Ritananchaich, S., & Senheang, S. (2014). SWOT analysis of agricultural extension system in Thailand: A case study of the central region. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 7(3), 601-612. [In Thai]
- Uthako, K. (2007). *The impact on the implementation of small and micro community enterprise extension: A case study of Mueang district, Lop Buri province*. Master's Thesis of Arts, Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Worawanitchsakul (2012). *Factors Influencing the Operational Effectiveness of Civil Officials of the Department of Agricultural Extension in Northeastern Region*. Master's Thesis of Public Administration, Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Yoosabai, A. (2011). *Factors affecting role performance of the committees on sub-district health-promoting hospital development in Ang Thong province*. Master's Thesis of Public Health (Public Health Administration), Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]

บทบาทภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

นฤมล พุ่มฉัตร¹ สมพร เพื่องจันทร์²

อรุณ รักษ์ธรรม³ เพ็ญศรี นิธินัง⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์สภาพทั่วไปของบทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย (2) ศึกษาอิทธิพลของ บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย และ (3) เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้มีความสามารถทางการแข่งขันในระดับนานาชาติ ใช้วิธีการวิจัยที่ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยคุณภาพ ประชากรวิจัยเชิงปริมาณ คือผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอางที่มีขนาดกลางและขนาดย่อมทั่วประเทศ จำนวน 2,899 ราย ได้ตัวอย่าง 323 ราย ใช้แบบสอบถาม ในการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ มีจำนวน 8 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า (1) บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยอยู่ในระดับมาก ส่วนความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง (2) บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรม และ (3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันอุตสาหกรรม โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐ และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจ แนวทางในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ให้มีความสามารถในการแข่งขัน คือ การที่ผู้ประกอบการควรเน้นการสร้างนวัตกรรม มีการพัฒนาสินค้าเพื่อสร้างความแตกต่างและจุดแข็งให้กับผลิตภัณฑ์ พัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์เพื่อสื่อสารกับโลกภายนอก

คำสำคัญ: บทบาทภาครัฐ; ศักยภาพการแข่งขัน; ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

นฤมล พุ่มฉัตร, สมพร เพื่องจันทร์, อรุณ รักษ์ธรรม และเพ็ญศรี นิธินัง. (2563). บทบาทภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 650-662.

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑล สาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย,

อีเมล: iampretty.es@gmail.com

^{2,3,4} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

The Government Role in Thai Cosmetic Industry Potential Development

Narumon Pumchat¹ Somporn Fuangchan²

Aroon Raktham³ Pensri Chirinang⁴

Abstract

This research article aims to (1) analyze general circumstance concerning the government roles, competitive potential and collaboration between government and private sector in Thai cosmetic industry's potential development (2) study the influence of the government roles, competitive potential and collaboration between government and private sector on Thai cosmetic industry's potential development and (3) propose a guideline for Thai cosmetic industry's potential. This study was quantitative research and qualitative research. The population of the quantitative research were 2,899 owners of small and medium cosmetic business in Thailand. The sample size was 323. The questionnaire was employed as a data collection tool. Eight key informants were interviewed in the qualitative research. Data collection tool was interview script.

Findings are as follows: (1) The government roles, competitive potential and Thai cosmetic industry's potential development were at a much level. Collaboration between government and private sector were at a medium level. (2) The government roles, competitive potential and collaboration between government and private sector have influenced on Thai cosmetic industry's potential development. (3) Guideline for Thai cosmetic industry's potential development in order to attain competitiveness at an international level was that the business owners should emphasize on creation of innovation, product development to create product differentiation and strength as well as online marketing strategy development to communicate to the world.

Keywords: Government Role; Competitive Potential; Cooperation Between Government and Private Sectors.

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Pumchat, N., Fuangchan, S., Raktham, A., & Chirinang, P. (2020). The government role in developing potential of Thai Cosmetics Industry. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 650-662.

¹ Doctor of Public Administration Program, Rajamangala University of Technology Rattanakosin
96 Moo 3, Phutthamonthon Sai 5 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom, 73170, Thailand,
Email: iampretty.es@gmail.com

^{2,3,4} College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทยเป็นธุรกิจที่นำลงทุน โดยในปี พ.ศ. 2559 การวิเคราะห์ของศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยจัดให้อุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทยถูกจัดอันดับให้เป็น 1 ใน 10 ธุรกิจที่นำลงทุนประจำปี 2559 เนื่องจากว่าปัจจุบันมีการเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทำให้เกิดการรับรู้และลอกเลียนแบบในเรื่องของสุขภาพและความสวยงามของผู้บริโภคอย่างแพร่หลายจึงทำให้ธุรกิจมีการเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่องอีกทั้งในช่วงที่ผ่านมายังพบว่ามูลค่าการส่งออกสินค้าประเภทเครื่องสำอางไปยังกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมาและเวียดนาม) มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกันเนื่องจากเครื่องสำอางแบรนด์ไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับในด้านคุณภาพจึงถือเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถทำการตลาดและเป็นศูนย์กลางในการกระจายสินค้าไปยังกลุ่มประเทศ (Cambodia-Laos-Myanmar-Vietnam—CLMV) (Department of Business Development, 2016)

ประเทศไทยเป็นสมาชิกของอาเซียน อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น อาเซียนมีการลดภาษีสินค้านำเข้าในหมวดเครื่องสำอางเหลือศูนย์ในปี พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ไทยยังต้องปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยแผนการปรับกฎระเบียบเครื่องสำอางให้สอดคล้องกันใน กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน (Agreement on the ASEAN Harmonized Cosmetic Regulatory Scheme) ที่มีการจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ไทยยังเผชิญกับความท้าทายในด้านอื่นๆ เช่น ภาษี การนำเข้าวัตถุดิบบางรายการและต้นทุนการผลิตโดยรวมสูงกว่าประเทศ การวิจัยและพัฒนา รวมถึงการพัฒนาด้านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ในประเทศ (Office of Small and Medium Enterprise Promotion, 2016)

วัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีอุตสาหกรรมการผลิตวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตเครื่องสำอางเพียงบางส่วนเท่านั้น ขณะเดียวกันกลุ่มวัตถุดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศบางรายการก็ยังมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เมื่อเทียบกับวัตถุดิบที่นำเข้าจากต่างประเทศ อีกทั้งยังมีปัญหาด้านมาตรฐานคุณภาพของวัตถุดิบที่ยังไม่สม่ำเสมอมากนัก ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่จึงต้องพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นหลัก นอกจากนี้ผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กจำนวนมากก็ยังไม่สามารถนำเข้าวัตถุดิบได้โดยตรง เพราะปริมาณที่สั่งต่อรายไม่มากพอ และไม่สามารถรวบรวมกันเพื่อสั่งซื้อได้ ทำให้ต้องซื้อผ่านผู้นำเข้าอีกต่อหนึ่ง จึงส่งผลให้การนำเข้าวัตถุดิบเป็นไปในลักษณะตลาดที่ผูกขาดกับผู้นำเข้าเฉพาะกลุ่ม (Kasikorn Research Center, 2006)

นอกจากนั้น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยส่วนใหญ่ไม่ได้มีการขอขึ้นทะเบียนมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริโภคในเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยและมีจุดอ่อนตรงที่ขาดการสื่อสารแบรนด์และทำตลาดอย่างจริงจัง แต่ที่สำคัญที่สุดคือมีปัญหาด้านการทำตลาดในต่างประเทศ ทั้งๆ ที่ผู้ประกอบการหลายรายมีการส่งออกสินค้าไปวางจำหน่ายต่างประเทศ YaoCheug (2016)

จะเห็นได้ว่าการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น ยังพบกับปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดของการทำธุรกิจ และยังต้องการความช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากภาครัฐสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสม ก็จะเป็นสิ่งที่มีผลกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้มีความสามารถในการแข่งขัน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยรวมถึงแนวทางในการยกระดับศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้มีความสามารถในการแข่งขันกับตลาดต่างประเทศและผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างโอกาสให้อุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทยเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปความสำเร็จในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของผู้ประกอบการไทยในระยะยาว ซึ่งไม่เฉพาะแต่ตลาดในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงตลาดในระดับโลกอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของ บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย
2. อิทธิพลของ บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย
3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ให้มีความสามารถในการแข่งขัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย
2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบกิจการธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและห้างหุ้นส่วนจำกัด ในระดับ SMEs และอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวนทั้งสิ้น 2,899 บริษัท (ข้อมูลสำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561) เป็นข้อมูลปีล่าสุด ตัวอย่างใช้จำนวน 323 บริษัท โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวอย่างใช้วิธีคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก รวมทั้งสิ้น จำนวน 8 ท่าน แยกเป็น 2 กลุ่มประเภท ประกอบไปด้วย กลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย จำนวน 4 ท่าน และกลุ่มที่ 2 ตัวแทนของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง จำนวน 4 ท่าน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้กำหนดพื้นที่เฉพาะกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ภาครัฐทราบถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย
2. ผู้ประกอบการเครื่องสำอางไทยได้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน
3. ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยได้ทราบถึงแนวทางในความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย
4. ผู้ประกอบการเครื่องสำอางไทยได้ทราบถึงองค์ประกอบในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทภาครัฐ จากความสำคัญของธุรกิจ SMEs หลายหน่วยงานได้ตระหนักถึงศักยภาพในการเป็นธุรกิจพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับจุลภาคและระดับมหภาคแล้วนั้น ทำให้หน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐบาลเริ่มให้ความสนใจ มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจ SMEs และให้การสนับสนุนรวมถึงการช่วยเหลือธุรกิจนี้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การอยู่รอด และการเติบโตของธุรกิจเป็นสำคัญสำหรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐที่พบได้ทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้ (Klaprasert, 2010)

1. ด้านเงินทุน เงินทุนมีผลอย่างยิ่งต่อการเติบโตและความอยู่รอดของธุรกิจ อย่างไรก็ตามการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ถือเป็นปัญหาสำคัญสำหรับ SME ไทยมาอย่างยาวนาน เป็นผลจากข้อจำกัดทั้งด้านความพร้อมของผู้ประกอบการ หลักเกณฑ์ที่ไม่ยืดหยุ่นของสถาบันการเงิน ด้านประเภทของเงินทุนในประเทศที่ไม่มีความหลากหลายและไม่ตอบสนองความต้องการของธุรกิจในแต่ละช่วงการเติบโต ทั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบการที่ต้องเผชิญปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ มีแนวโน้มที่จะปิดกิจการและบางกลุ่มต้องรับภาระจากต้นทุนการกู้ยืมที่สูงเกินไป ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเติบโตของธุรกิจ (Office of Small and Medium Enterprise Promotion, 2016, p. 40)

2. การส่งเสริมการตลาด สำหรับนโยบายที่เกี่ยวกับการส่งเสริม SMEs ด้านการตลาดของหน่วยงานต่างๆ นับเป็นสิ่งสำคัญและจะขาดเสียไม่ได้ ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการ SMEs คือ มีข้อจำกัดทางด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด การรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลการตลาดของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดในตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการฝึกอบรมวิธีการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลการตลาด และวิธีการทางด้านการโฆษณาจำหน่ายสินค้าโดยทางอินเทอร์เน็ต

ให้แก่ผู้ประกอบการ SMEs (Klaprasert, 2010)

3. การส่งเสริมเทคโนโลยี การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศในสภาวะการแข่งขันที่รุนแรงเช่นทุกวันนี้ จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องการพัฒนาผลิตภาพเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับ SME เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับ มูลค่าให้กับสินค้าและบริการ (moving up the value chain) ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างให้ SME สามารถแข่งขันมากขึ้นทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลาง และมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศพัฒนาแล้ว (Office of Small and Medium Enterprise Promotion, 2016, p. 34)

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาอุตสาหกรรม ภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นผู้นำการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในเรื่องของการพัฒนายุทธศาสตร์ การสนับสนุนทางการเงิน และความช่วยเหลือในการบริหารจัดการ โดยภาคเอกชนต้องสามารถเชื่อมโยงและร่วมมือกับภาครัฐในการกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่ถูกต้องในขณะที่ภาคเอกชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศในด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้ภาครัฐต้องอาศัยพลังที่แข็งแกร่งของภาคเอกชนในการพัฒนาเศรษฐกิจเนื่องจากภาคเอกชนคือความหวังอันสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศสามารถพัฒนาก้าวหน้าไปข้างหน้าได้ เพราะภาคเอกชนเพียบพร้อมทั้งทรัพยากรและความสามารถ ภาครัฐจึงต้องร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาความสามารถของภาคเอกชนทั้งเล็กและใหญ่ให้พร้อมรับกับการแข่งขันในระดับประเทศ และภาคเอกชนก็ต้องอาศัยภาครัฐในการริเริ่มและให้การสนับสนุนในกิจกรรมที่มีความสำคัญซึ่งภาคเอกชนไม่อาจจะกระทำได้ด้วยลำพัง (Mueangwong, 2016)

การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขัน (SWOT) การวิเคราะห์ SWOT หรือการวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันเป็นการประเมินสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดแนวทางกลยุทธ์เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งหรือโอกาส และลดจุดอ่อน หรือภัยคุกคาม โดยองค์ประกอบของการทำ SWOT และการวิเคราะห์แบบย้อนกลับหรือ TOWS ประกอบด้วย (Kasetsart University, Center for Strategic and Operations Management Research, 2016, pp. 1-5)

1. **จุดแข็ง (strength)** หมายถึง ทรัพยากรด้านต่างๆ ที่ได้เปรียบหรือส่วนที่เข้มแข็งภายในองค์กรที่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจของ องค์กร เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกฎหมาย

2. **จุดอ่อน (weakness)** หมายถึง ข้อเสียเปรียบ ข้อผิดพลาดในองค์กรที่เป็นข้อด้อยหรือเป็นข้อจำกัดต่างๆ ที่ส่งผลให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจของ องค์กร เช่น ด้านโครงสร้าง ด้านระบบงาน ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านกฎหมาย

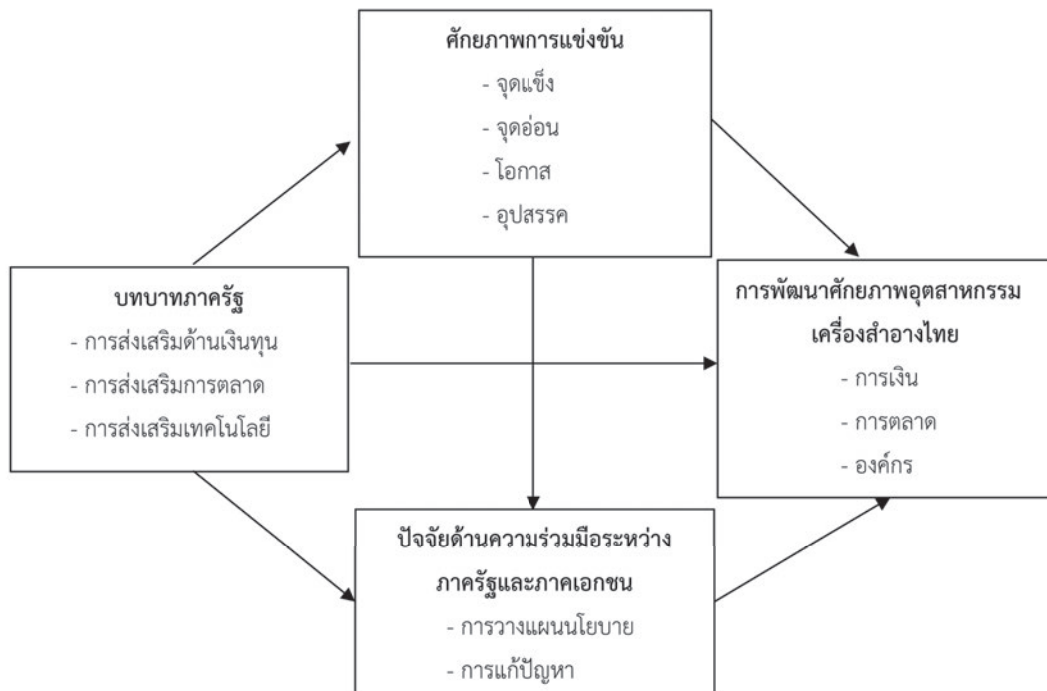
3. **โอกาส (opportunity)** หมายถึง สถานการณ์หรือปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเกื้อกูลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์กร เช่น สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ได้แก่ด้าน เศรษฐกิจ

ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านสภาพการแข่งขัน ด้านผู้สนับสนุนปัจจัย ด้านแรงงาน ด้านสถานการณ์ นานาชาติ

4. **อุปสรรค (threat)** หมายถึง สถานการณ์หรือปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีลักษณะเป็นอุปสรรคขัดขวาง หรือทำให้เกิดผลเสียหาย ผลกระทบในทางลบต่อการบริหารงานขององค์กร เช่น สภาพแวดล้อมภายนอกทั่วไป ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านเทคโนโลยี เป็นต้น สภาพแวดล้อมการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านลูกค้า ด้านสภาพการแข่งขัน ด้านผู้สนับสนุน ปัจจัยด้านแรงงาน ด้านสถานการณ์นานาชาติ

ความได้เปรียบในการแข่งขัน องค์กรที่เต็มไปด้วยความได้เปรียบในการแข่งขันจะพัฒนาและรักษาผลงานได้อย่างยั่งยืนของระดับผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะแปรผลออกมาเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โอกาสในการได้ทำงาน และความมั่งคั่งของประชาชน จากมุมมองของเศรษฐศาสตร์มหภาค แต่ถ้าจากมุมมองของผู้ประกอบการ องค์กรที่เต็มไปด้วยความได้เปรียบในการแข่งขันต้องการให้กิจการอยู่รอดได้ตลอดการแข่งขัน และบรรลุเป้าหมายที่เป็นส่วนแบ่งตลาดรวมไปถึงผลกำไร ความสำเร็จขององค์กรที่เต็มไปด้วยความได้เปรียบในการแข่งขันจะถูกวัดด้วยหลักเกณฑ์ ทั้งวัดวิถีและหลักเกณฑ์อัตรวิสัย หลักเกณฑ์วัดวิถีจะรวมอัตราผลตอบแทนจาก การลงทุน ส่วนแบ่งตลาด ผลกำไร และยอดขาย ขณะที่หลักเกณฑ์ทางอัตรวิสัย จะรวมความสามารถทำให้ลูกค้าพึงพอใจ และคุณภาพของการบริการดีขึ้น (Barney, 2002, p. 20)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย บทบาทภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบ การส่งเสริมด้านเงินทุน การส่งเสริมการตลาด และการส่งเสริมเทคโนโลยี ส่วนศักยภาพการแข่งขัน ซึ่งมีองค์ประกอบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค และปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งมีองค์ประกอบวางแผนนโยบาย และการแก้ปัญหา ส่วนตัวแปรตาม ประกอบไปด้วย การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ซึ่งมีองค์ประกอบการเงิน การตลาด และองค์กร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative approach)

ประชากรและตัวอย่าง ประชากร คือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่มีขนาดกลางและขนาดเล็ก จำนวน 2,899 ราย กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย 323 ราย ซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มหลายชั้น ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้การส่งลิงค์แบบสอบถามผ่านทางอีเมลไปยังตัวอย่าง และ ใช้การเก็บข้อมูลจากตัวอย่างโดยตรงจากการตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง (inferential statistics) ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุปกติ (ordinary multiple regression analysis) และสถิติการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (path analysis) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative approach)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย จำนวน 4 หน่วยงานและตัวแทนของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม จำนวน 4 หน่วยงาน รวมจำนวน 8 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัยหรือเชิงตรรกะ (inductive analysis)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน พบว่า เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.5 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 27.5 ลักษณะของกิจการของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นกิจการของคนไทยคิดเป็น

ร้อยละ 94.5 รองลงมาเป็นลักษณะกิจการร่วมทุนกับต่างชาติคิดเป็นร้อยละ 5.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระยะเวลาในการดำเนินกิจการ มากที่สุดที่ 10 ปีขึ้นไป รองลงมาการดำเนินกิจการที่ระยะเวลา 5-10 ปี และต่ำกว่า 5 ปี ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.2 รองลงมาจบ ปริญญาโทหรือสูงกว่า ร้อยละ 33.9 รองลงมาจบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี ร้อยละ 10.8 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้ 1,000,000-5,000,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 31.9 รองลงมา มีรายได้มากกว่า 10,000,000 บาท/ปี ขึ้นไป ร้อยละ 21.9 และน้อยที่สุด คือ มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาท/ปี คิดเป็นร้อยละ 5.6

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือของตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ตัวอย่าง	ค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ	แปลค่า
- บทบาทภาครัฐ	3.60	.85914	320	.6389	มาก
- ศักยภาพการแข่งขัน	3.91	.49109	314	.7074	มาก
- ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	3.22	.95831	322	.6830	ปานกลาง
- การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย	3.66	.64468	318	.6488	มาก

ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า ผลการตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ในภาพรวม

อยู่ในระดับมาก แต่มีความคิดเห็นต่อ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 2

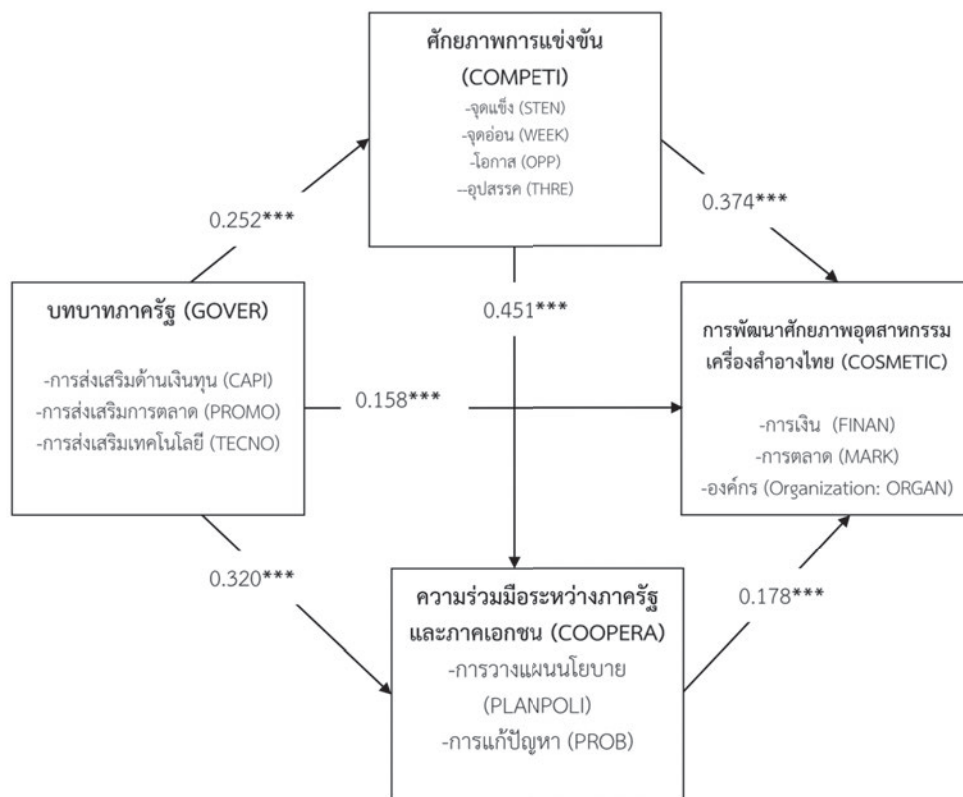
ผลการทดสอบสมมุติฐาน

ตัวแปร	b	Std. Error	Beta	t	Sig
- ค่าคงที่	1.057	.242		4.363	.000***
- บทบาทภาครัฐ	.158	.042	.212	3.805	.000***
- ศักยภาพการแข่งขัน	.374	.069	.284	5.446	.000***
- ปัจจัยด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน	.178	.035	.267	5.034	.000***

$R = .594$, $R^2 = .346$, $SEE = .52079$, $F = 54.779$, $sig = .000$

ค่านัยสำคัญทางสถิติ * < 0.05 ., ** < 0.001 ., *** = 0.000

จากตาราง 2 พบว่า บทบาทภาครัฐ ศักยภาพ เอกชน ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรม การแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาค เครื่องสำอางไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพ 2 บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

จากภาพที่ 2 พบว่า บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนส่งต่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ให้มีความสามารถในการแข่งขัน

3.1 ด้านบทบาทของภาครัฐ กฎหมายที่ทางภาครัฐออกมามควรถูกจะเข้ามา ไม่ควรกระทบต่อการเพิ่มต้นทุนของผู้ประกอบการช่วยผู้ประกอบการ แต่ควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอางมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3.2 ด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ต้องมีภาคเอกชนหรือภาคสถาบันวิจัยเข้ามาช่วยในการพัฒนา โดยที่รัฐควรให้งบประมาณสถาบันวิจัยในส่วนของการพัฒนาและคิดค้นนวัตกรรมที่ช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจเครื่องสำอางเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3.3 ด้านการพัฒนาศักยภาพ การยกระดับอู่เกิดอุตสาหกรรมจะต้องมีการทำวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ต้องมีการทำ SWOT จะได้ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของธุรกิจ

การอภิปรายผล

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของบทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

1.1 สภาพทั่วไปของบทบาทภาครัฐ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการที่จะพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้มีศักยภาพในการแข่งขันในทุกๆ ด้านนั้น ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายอย่างมาก ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจและเป็นหน่วยงานที่สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาศักยภาพ

อุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยคงต้องเป็นหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับ Phuiboonwongsakul (2015) ศึกษาพบว่า นโยบายของภาครัฐส่งผลให้เกิดปัจจัยด้านบวก โดยภาครัฐได้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการและงบประมาณในการสนับสนุน ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนวัตกรรม ในการเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ด้านปัจจัยเอื้อในการดำเนินธุรกิจ ด้านการตลาด เป็นต้น

1.2 สภาพทั่วไปของศักยภาพการแข่งขัน พบว่าภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากธุรกิจเครื่องสำอางเป็นธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตมาก เป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีการลงทุนในระดับต้นๆ ซึ่งเมื่อมีคู่แข่งเป็นจำนวนมากผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาสินค้าของตนเองให้มีความแตกต่างจากคู่แข่งในทุกๆ ด้าน ต้องความสามารถหรือความได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอันมีผลต่อการพัฒนาและปรับตัวของอุตสาหกรรมนั้นๆ โดยมี 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคด้านจุดแข็ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องดำเนินการขอจดแจ้งเครื่องสำอางถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด เพราะการดำเนินการขอจดแจ้งเครื่องสำอางถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ถือว่าเป็นการสร้างจุดแข็งของสินค้าว่ามีความมาตรฐานการผลิตที่ถูกต้อง สร้างความเชื่อมั่นให้แก่กลุ่มลูกค้าได้เป็นอย่างดี ในส่วนเรื่องทำนุพัฒนาศักยภาพของพนักงานในด้านต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพราะการพัฒนาศักยภาพของพนักงานในด้านต่างๆ จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ให้แก่องค์กรได้ เรื่องทำนุพัฒนาการผลิตให้เป็นที่ต้องการของตลาดอยู่เสมอ เพราะการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาดอยู่เสมอ ถือว่าเป็นจุดแข็งในการประกอบกิจการ สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าให้กิจการได้เป็นอย่างดี เรื่องการใช้วัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติในการผลิตเครื่องสำอาง เพราะหากกิจการสามารถนำวัตถุดิบที่มาจาก

ธรรมชาติในการผลิตเครื่องสำอางจะสามารถสร้างจุดแข็งให้แก่ผู้ประกอบการได้ และท่านมีเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจอย่างคล่องตัวสูง เพราะการที่อุตสาหกรรมมีเงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจอย่างคล่องตัวสูงจะเป็นจุดแข็งในการพัฒนาสินค้าได้

1.3 สภาพทั่วไปของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในปัจจุบันมีความร่วมมือกันค่อนข้างน้อย ทำให้ไม่สามารถกำหนดแนวทางร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง หน่วยงานภาครัฐควรจะเปิดช่องการในการให้เอกชนได้เข้าร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับ Kunpalin (2007) พบว่า การดำเนินการของภาครัฐยังเป็นไปเชิงรับและไม่มีการบูรณาการความร่วมมืออย่างจริงจังในส่วนของภาครัฐและระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในระดับต่างๆ ล้วนส่งผลให้การพัฒนาและแก้ปัญหาต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

1.4 สภาพทั่วไปของการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย หากจะได้ผลอย่างประสิทธิภาพและประสิทธิภาพต้องอาศัยความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะภาครัฐต้องให้โอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้าร่วมกำหนดทิศทางและนโยบายร่วมกัน

2. อิทธิพลของ บทบาทภาครัฐ ศักยภาพการแข่งขัน และความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

2.1 อิทธิพลของบทบาทภาครัฐส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ต้องได้รับการสนับสนุนจากบทบาทภาค

รัฐ เนื่องจากภาครัฐจะเป็นผู้กำกับดูแล ออกกฎหมาย แนวทางปฏิบัติต่างๆ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกข้อปฏิบัติที่มีความชัดเจน กฎหมายต่างๆ ที่สามารถปฏิบัติได้จริง การพัฒนาอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยก็จะพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Kasikorn Research Center (2006) ที่กล่าวถึง บทบาทของภาครัฐนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดศักยภาพการแข่งขันทางอุตสาหกรรม เนื่องจากนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการกฎหมาย กฎระเบียบ อัตราภาษี และมาตรฐานต่างๆ ที่ภาครัฐกำหนดนั้นสามารถเป็นทั้งปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยเสี่ยงของอุตสาหกรรม

2.2 อิทธิพลของศักยภาพการแข่งขันส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย เพราะ การพัฒนาศักยภาพการแข่งขันให้แก่ผู้ประกอบการถือว่าเป็นจุดสำคัญมากในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย หากผู้ประกอบการเข้าใจว่าจะมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันในเรื่องใดบ้าง จะสามารถเป็นข้อได้เปรียบในการแข่งขันได้ สอดคล้องกับ Pongprasertchai (2007) ศึกษาพบว่า การส่งเสริมและสนับสนุนของภาครัฐทางด้านการเงิน และด้านการตลาดส่งผลให้วิสาหกิจมีความสามารถทางการแข่งขัน

2.3 อิทธิพลของความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย เพราะการใช้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจะส่งผลอย่างมากในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย เพราะสามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริง สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาได้ถูกทาง เป็นการร่วมคิดจากผู้ปฏิบัติงานจริงและมีกำหนดทิศทางกฎหมายต่างๆ สอดคล้องกับ Sucarom (2011) ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับความร่วมมือในการพัฒนา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยในภาพรวม ซึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา การมีส่วนร่วมในเรื่องของการแบ่งปันข้อมูล การมีส่วนร่วมในเรื่องของการสนับสนุนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ จึงมีความสำคัญสูงสุด ต่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์การในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทย

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยให้มีความสามารถในการแข่งขัน ต้องเน้นการสร้างนวัตกรรม มุ่งการหาจุดอ่อนของสินค้าให้มีความสำคัญในการสร้างการรับรู้เรื่องการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งข้อมูล เน้นการหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต สร้างเครือข่ายในการร่วมธุรกิจ ให้มีความสำคัญด้านวัตถุดิบ เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยให้ความสำคัญกับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนพัฒนาทางด้านการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการสร้างแบรนด์สินค้า นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย เน้นการสร้างจุดแข็งให้กับผลิตภัณฑ์ บังคับใช้การออกกฎหมายในการกำกับดูแลต้องสามารถปฏิบัติได้จริง การสร้างบุคลิกให้สินค้าเน้นคุณภาพ สร้างการตลาดแบบใหม่ เน้นการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ใช้เทคโนโลยีในการช่วยการพัฒนาสินค้าการบริหารจัดการด้านวัตถุดิบ ให้ความสำคัญในการร่วมมือกับภาครัฐ และการส่งเสริมให้เอกชนร่วมมือกับภาครัฐ

ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการตลาดการสร้างความแตกต่าง การพัฒนาสินค้าเน้นเรื่องคุณภาพของวัตถุดิบ สร้างการสื่อสารกับโลกภายนอก เน้นการลดจุดอ่อนของสินค้า การ

สร้างโอกาสให้สินค้ารู้จักการตลาดแบบใหม่ๆ เข้าใจในอุปสรรคในการผลิต เน้นการส่งเสริมจากภาครัฐ การส่งเสริมการตลาด สร้างความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า เน้นจุดแข็งของผลิตภัณฑ์ เน้นให้ภาคเอกชนความร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทย

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยให้ยั่งยืนนั้น ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนห่วงโซ่อุปทานทั้งระบบ ตั้งแต่ในส่วนของวัตถุดิบการผลิต กระบวนการผลิต การขนส่งและช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. ภาครัฐควรจัดมาตรการจูงใจให้ SMEs รวมตัวกันจัดตั้งสมาคมและมาตรฐานจูงใจให้ SMEs เข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคม เพื่อสร้างอำนาจการต่อรอง สร้างความสามารถในการเจรจาทางธุรกิจ อาทิ กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขในการรับการส่งเสริมการลงทุน หรือสิทธิประโยชน์อื่นๆ

3. ภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาสารสกัดที่ได้จากวัตถุดิบภายในประเทศ รวมถึงออกเอกสารรับรองมาตรฐานในสากล เพื่อลดปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ และส่งเสริมวัตถุดิบไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

4. ภาครัฐควรมีมาตรการส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าไทยและแบรนด์เนมของไทย ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ หรือร่วมมือกับสถานทูตไทยและสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศจัดนิทรรศการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยหรือแบรนด์เนมไทยให้คนต่างประเทศได้รู้จักและเชื่อมั่นในคุณภาพ

References

- Barney, J. H. (2002). *Gaining and sustaining competitive advantage* (2nd ed.). Prentice Hall.
- Department of Business Development. (2016). *Cosmetics manufacturing business*. Retrieved from https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2559/T26/T26_201603.pdf [In Thai]
- Kasetsart University, Center for Strategic and Operations Management Research. (2016) *Strategies and action plans for Small and Medium Enterprises promotion bio-based industry: Cosmetic industry*. Author. [In Thai]
- Kasikorn Research Center. (2006). *Cosmetics market year 2006: Focus on quality, make a difference, expand the market*. Retrieved from <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/5766.aspx> [In Thai]
- Klaprasert, P. (2010). *The influence of marketing orientation on Thai Small and Medium Enterprises performance*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Development Administration), Pathumthani University. [In Thai]
- Kunpalin, P. (2007). *Development administration in Bangkok Metropolitan area: A study of the integrated tourism strategies*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Public Administration), Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Mueangwong, C. (2016). The role of public sector in cosmetic surgery industry's development. *Journal of Humanities and Social Sciences, Thonburi University*, 10(21), 56-69. [In Thai]
- Office of Small and Medium Enterprise Promotion. (2016). *Small and Medium Enterprises Promotion Plan No. 4 (B. E. 2560-2564)*. Author. [In Thai]
- Phuiboonwongsakul, S. (2015). *Enhancing competitiveness strategies development for Thai SMEs in Asean economic community*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Development Administration), Silpakorn University. [In Thai]
- Pongprasertchai, M. (2007). *A resource-based view of the competitiveness of Thai Small and Medium Enterprises: A case of the food processing export industry*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Business Administration), Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Sucarom, V. (2011). *Cooperation among organization in the development of the Thai tourism industry*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Public Administration), Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- YaoCheug, E. (2016). Cosmetic controlling policy and measures by Cosmetic Act. *Isan Journal of Pharmaceutical Sciences*, 11(Special February), 156-170. [In Thai]

การศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS ของนักบัญชียุคดิจิทัล

พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์¹ สร้อยบุปผา สาตร์มูล²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติของนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS และ 2) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการยอมรับการใช้งานโปรแกรมระบบ EXPRESS ของนักบัญชียุคดิจิทัล 3 พื้นที่ได้แก่ 1) พื้นที่ศาลายา จังหวัดนครปฐม 2) พื้นที่ปิตุภูมิขจรวรรดิ จังหวัดกรุงเทพมหานคร และ 3) วิทยาเขตวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่านการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 9 กลุ่ม และการรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์จำนวน 120 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบด้วย t-test และ F-test (ANOVA and MANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีทัศนคติการรับรู้ความง่ายในการใช้งานระบบ ควบคู่กันกับการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานโปรแกรมเป็นสำคัญเป็นอันดับแรก และ 2) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS อยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับ การรับรู้ความง่าย และประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS แตกต่างกัน

คำสำคัญ: นักบัญชียุคดิจิทัล; ทัศนคติ; ความพึงพอใจ; การยอมรับ; การยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

พิมพ์ปวีณ์ มะณีวงศ์ และสร้อยบุปผา สาตร์มูล. (2563). การศึกษาทัศนคติและความพึงพอใจต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS ของนักบัญชียุคดิจิทัล. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 663-675.

¹วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑล สาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย

อีเมล: ajguitar.rmutr@gmail.com

²วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

A Study of Attitude and Satisfaction Toward the Recognition of the Express Program of Accountants in Digital Era

Pimpavee Maneewong¹ Soybubpha Sadmoon²

Abstract

This research aims to study 1) the attitude of accountants in digital era towards the recognition of the EXPRESS program and 2) the satisfaction level on the recognition of the EXPRESS program of accountants in digital era in 3 areas: 1) Salaya area, Nakhonprathom Province 2) Bophitpimuk area, Bangkok 3) Wang Klai Kang Won Campus, Prachuap Khiri Khan Province. There were discussions among 9 focus groups and data collection through 120 online questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Comparison with t-test and F-test (ANOVA and MANOVA).

Research results were as follows : the focus group discussions found that 1) the informants have the attitude on the perceived ease of use of the system. It is highly important to recognize the benefits of using the program ; 2) the respondents were satisfied with the recognition of the EXPRESS program in the moderate level. Comparison results found there was difference between respondents with perceived benefits, perception of ease and also different opinions about the process of recognition of EXPRESS programs by different experiences.

Keywords: An Accountant in Digital Era ; Attitude; Satisfaction; Recognition; The Recognition of Program “EXPRESS” Using

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Maneewong, P., & Sadmoon, S. (2020). A study of attitude and satisfaction toward the recognition of the express program of accountants in digital era. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 663-675.

¹ College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin
96 Moo 3, Phutthamonthon Sai 5 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom, 73170, Thailand
Email: ajguitar.rmutr@gmail.com

² College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในประชาคมอาเซียน (AEC) ซึ่งวิชาชีพบัญชีเป็นหนึ่งในธุรกิจบริการที่มีการเปิดเสรี ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องมีการเตรียมความพร้อมให้สามารถแข่งขันกับ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในประเทศต่างๆ ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (Department of Business Development) มีหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมการประกอบธุรกิจให้มีการจัดทำบัญชีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการยกระดับสำนักงานบัญชีไทยให้ก้าวหน้าและส่งเสริมการผลิตบัญชีบัณฑิตที่มีประสิทธิภาพ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงได้ร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสอนสาขาบัญชีจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการผลิตเมล็ดพันธุ์นักบัญชีคุณภาพ โครงการ “สร้างนักบัญชีคุณภาพรุ่นใหม่ (young & smart accountants)” ผ่านการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมระบบ EXPRESS (Department of Business Development, 2017) เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการผลิตบัณฑิตเป็นจำนวนมาก ซึ่งที่ผ่านมาบัณฑิตเหล่านี้จะประสบปัญหาในการสมัครงานเนื่องจากขาดประสบการณ์ในการทำงาน กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เล็งเห็นว่าหากได้ส่งเสริมและพัฒนาให้นักศึกษาสาขาบัญชีที่กำลังจะจบการศึกษาและเข้าสู่วิชาชีพบัญชีในอนาคตมีทักษะความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานจริง (simulation) และเป็นแรงงานคุณภาพที่มีความรู้ (knowledge workers) รวมทั้งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพบัญชีของประเทศไทย

หลักสูตรบัญชีบัณฑิตมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานจึงมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย ทั้งในด้านภาษาและเทคโนโลยีให้เกิดเป็นนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ (1) การประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางธุรกิจกับ

งานบัญชี เป็นการประยุกต์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำนักงานประเภทตารางงาน (spread sheet) ซึ่งมีหลายบริษัทที่พัฒนาขึ้นในธุรกิจ ทั้งชนิดเป็นโปรแกรมไม่มีลิขสิทธิ์ (open source) เช่น โปรแกรม calc หรือ โปรแกรมที่มีลิขสิทธิ์และเป็นนิยามกันแพร่หลาย เช่น โปรแกรมสำนักงาน(excel) เป็นต้น และ (2) การเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบัญชีเป็นการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปบัญชีที่มีผู้พัฒนาขึ้นมาเพื่อจำหน่าย พัฒนาโปรแกรมขึ้นใช้เอง หรืออาจจ้างนักเขียนโปรแกรมเพื่อพัฒนาโปรแกรมบัญชีสำหรับใช้ในกิจการ ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบนี้ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางด้านบัญชีในระดับดีก็สามารถใช้งานโปรแกรมได้จากการฝึกอบรมโดยผู้จำหน่ายหรือผู้พัฒนาโปรแกรมนั้น เช่น โปรแกรมสำเร็จรูปโปรแกรมระบบ EXPRESS และ โปรแกรมสำเร็จรูประบบ SAP เป็นต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่า โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีที่สถานประกอบการใช้สูงสุดได้แก่ EXPRESS ปัญหาที่พบจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีสูงสุดได้แก่ ความยากในการประยุกต์โปรแกรมให้เข้ากับลักษณะของธุรกิจและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อโปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีสูงสุด ได้แก่ โปรแกรมง่ายต่อการเข้าใจและคุณลักษณะนักบัญชีที่กิจการพึงประสงค์ลำดับที่ 1 คือ ด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพ รองลงไปคือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Srileang, 2006) โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่จัดทำบัญชีเองและใช้โปรแกรมในการจัดทำบัญชีมีความต้องการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีในระบบเครื่องเดียว (stand alone) มีความสนใจใช้โปรแกรมบัญชีบนระบบ Windows และโปรแกรมที่ธุรกิจส่วนใหญ่ใช้ได้แก่ EXPRESS, FORMULA, EASY ACC และอื่นๆ ตามลำดับ (Likhitpaiboonseil, 2002) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุการทำงานมากกว่า 10 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จดทะเบียนเป็นบริษัท

จำกัด และการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปส่วนใหญ่ใช้ Express Accounting (Poyoy, 2015)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการนำระบบโปรแกรมระบบ EXPRESS เข้ามาใช้จะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและสามารถเชื่อมโยงไปสู่การปฏิรูปและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีให้กับนักบัญชียุคดิจิทัลได้ แต่ทั้งนี้ระบบบัญชี EXPRESS นั้นค่อนข้างมีความซับซ้อนและจากความซับซ้อนนี้จึงทำให้โปรแกรมระบบ EXPRESS ส่งผลต่อทัศนคติของนักบัญชียุคดิจิทัลในเชิงบวกและเชิงลบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมระบบ EXPRESS ว่าส่งผลต่อทัศนคติของนักบัญชียุคดิจิทัลอย่างไร และทัศนคติด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการยอมรับโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและวางแผนทางการศึกษา และเป็นประโยชน์แก่นักบัญชียุคดิจิทัลในการวางแผนและเตรียมตัวทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชีให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานหรือสถานประกอบการในปัจจุบัน รวมทั้งสถานประกอบการสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนทรัพยากรบุคคลและการวางระบบให้สอดคล้องกับสถานประกอบการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาทัศนคติของนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของการยอมรับการใช้งานโปรแกรมระบบ EXPRESS

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร คือ นักบัญชียุคดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ศาลายา พื้นที่ปทุมธานี และพื้นที่บางเขน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นอธิบายทัศนคติและระดับความพึงพอใจที่มีผลต่อความตั้งใจหรือการยอมรับในการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS ของนักบัญชียุคดิจิทัล และปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS ประกอบด้วย ปัจจัยด้านประสบการณ์ ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล และคุณภาพของระบบ ปัจจัยด้านการรับรู้ว่าการใช้ และปัจจัยด้านการรับรู้ว่ามีประโยชน์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลแก่สถาบันทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชีได้ทราบถึงทัศนคติของนักบัญชียุคดิจิทัลในการยอมรับการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและวางแผนทางการศึกษา และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาวิชาชีพทางการบัญชีต่อไป
2. เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักบัญชียุคดิจิทัลในการวางแผนและเตรียมตัวทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชีให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานหรือสถานประกอบการในปัจจุบัน
3. เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสในการเลือกใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS ของนักบัญชียุคดิจิทัล
4. เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและเพิ่มขีดความสามารถในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล นำเสนอโดย Ajzen and Fishbein (1975) เป็นหนึ่งในทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (social psychology) ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการตัดสินใจเลือกโดยอาศัยหลักการและเหตุผล ที่

อิงจากเหตุผลส่วนตัวหรือทัศนคติและพฤติกรรมที่คล้อยตามกลุ่มส่งผลต่อความตั้งใจเลือกและส่งผลต่อการใช้ สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ (beliefs) ทัศนคติ (attitude) ความตั้งใจ (intention) และพฤติกรรม (behavior) สอดคล้องกับโครงสร้างของทฤษฎีการกระทำอย่างมีเหตุผล

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน นำเสนอโดย Ajzen (1985) เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากทฤษฎี TRA และได้เพิ่มปัจจัยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดๆ (perceived behavioral control) หลักการของ TPB จะศึกษาพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากความตั้งใจแสดงพฤติกรรมจากปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (attitude toward behavior) บรรทัดฐานเชิงจิตวิสัย (subjective norm) และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดๆ (perceived behavioral control)

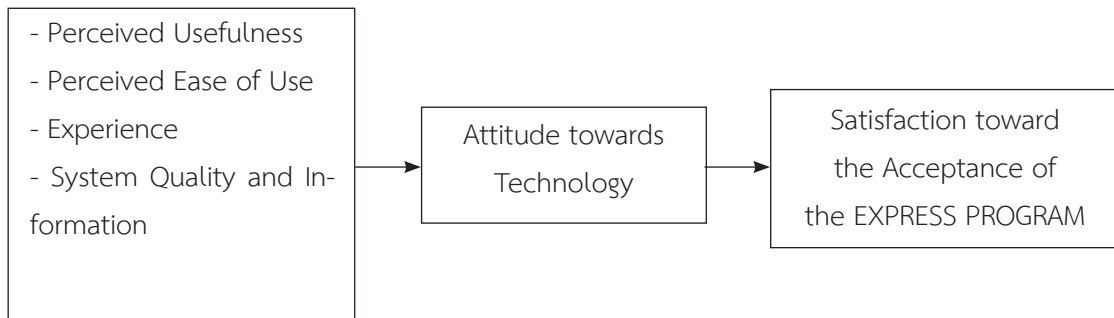
แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี นำเสนอโดย Davis (1989) เป็นการพัฒนาเพิ่มเติมจากทฤษฎี TRA และทฤษฎี TPB หลักการของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี คือการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับหรือการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยีใหม่ ว่าผู้ใช้จะใช้เมื่อไรและจะมีแนวโน้มการใช้งานอย่างไร ดังแบบจำลองแสดงดังภาพ 3 อธิบายได้ว่า ตัวแปรภายนอก (external variables) จะสร้างการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน (perceived usefulness) และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (perceived ease of use)

ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (attitude toward using) ทำให้เกิดความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี (behavioral intention) สุดท้ายจะมีการใช้จริงตามมา (actual use) ซึ่งการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน ยังเป็นตัวผลักดันให้เกิดความตั้งใจในการใช้งานและการใช้งานจริงด้วย

การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ส่วนใหญ่อธิบายถึงการตัดสินใจเลือกโดยอาศัยหลักการและเหตุผล ที่อิงจากเหตุผลส่วนตัวหรือทัศนคติส่งผลต่อความตั้งใจเลือกและส่งผลต่อการใช้ สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ (beliefs) ทัศนคติ (attitude) และพฤติกรรม (behaviour) สามารถนำมาประยุกต์กับการทำนายพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีได้ (Ajzen & Fishbein, 1975) โดยการมองว่าทัศนคติต่อการใช้งานเป็นสิ่งทีก่อให้เกิดความตั้งใจในการใช้งานเทคโนโลยี และจะส่งผลต่อพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี (Davis, 1989) คือ การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งาน (perceived usefulness) และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (perceived ease of use) ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (attitude toward using) ทำให้เกิดความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยี (behavioural intention) สุดท้ายจะมีการใช้จริงตามมา (actual use)

งานวิจัยในครั้งนี้ มีการพิจารณาเกี่ยวกับความง่ายในการใช้งานและประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ระบบ โดยเป็นการศึกษาภายใต้การตัดสินใจยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS การพิจารณาองค์ประกอบของทัศนคติในการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง ประชากรจำนวน 892 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 9 กลุ่มๆ ละ 7 คน รวมจำนวน 63 คน และตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 120 คน (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

แสดงจำนวนประชากร

ชั้นปี	นักบัญชียุคดิจิทัล หลักสูตร 4 ปี	นักบัญชียุคดิจิทัล 4 ปี เทียบโอน	นักบัญชียุคดิจิทัลที่สำเร็จ การศึกษาและมียานทำ
พื้นที่ศาลายา	84 คน	55 คน	134 คน
พื้นที่ปทุมธานี	107 คน	58 คน	161 คน
วิทยาเขตวังไกลกังวล	71 คน	77 คน	145 คน
รวม 3 พื้นที่	262 คน	190 คน	440 คน
รวมทั้งสิ้น 892 คน			

เครื่องมือในการวิจัยวิธีการศึกษาทางการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยวิธีการทำสนทนากลุ่ม (focus group) โดยเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลจะใช้การบันทึกเสียงการสนทนาด้วยเทปบันทึกเสียงและการจดบันทึก และ (2) การวิจัยเชิงปริมาณ

(quantitative research) โดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักบัญชียุคดิจิทัล ส่วนที่ 2 การแสดงระดับความเห็นต่อทัศนคติและความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

แบบสอบถามออนไลน์

การวิเคราะห์ทัศนคติจากการทำการสนทนากลุ่ม ใช้การนับค่าและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าที่ได้แปลผลโดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับค่าคะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด

ระดับค่าคะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก

ระดับค่าคะแนน 3 หมายถึง เห็นด้วยระดับปานกลาง

ระดับค่าคะแนน 2 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย

ระดับค่าคะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

มีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มาก

2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง น้อย

1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาทัศนคติต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS

ผลการสนทนากลุ่ม พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการรับรู้ความง่ายในการใช้งานระบบ และควบคู่กันกับการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานโปรแกรมเป็นสำคัญเป็นอันดับแรก บ่งชี้ว่า เมื่อโปรแกรมมีการใช้งานง่ายจะทำให้ก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับผู้ใช้งาน ใน

การลดขั้นตอนในการทำงาน สะดวก รวดเร็ว ลดข้อผิดพลาด มีมาตรฐาน และผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS ที่บ่งชี้ถึงการรับรู้การใช้โปรแกรมทั้งในด้านบวกและด้านลบที่จะช่วยให้การตัดสินใจยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS รวดเร็วมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองนั้นจะทำให้เข้าใจและสามารถนำมาพิจารณาประกอบการยอมรับระบบได้อย่างแม่นยำ และพบปัจจัยเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูล และ คุณภาพของระบบ ผ่านการใช้งานและการตอบสนองของระบบ ที่สร้างความพึงพอใจต่อผู้ใช้งานนั้น ระบบโปรแกรม EXPRESS เป็นโปรแกรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานได้ดี การจัดทำรายงานทางการเงิน และข้อมูลทางการเงินที่มีประสิทธิภาพตรงตามมาตรฐานที่รับรองโดยทั่วไป และระบบมีความเสถียรใช้งานได้ง่าย มีความปลอดภัยต่อการเก็บรักษาข้อมูล

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 20-25 ปี มีประสบการณ์ในการใช้งานโปรแกรมระบบ EXPRESS น้อยกว่า 1 ปี

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้านได้แก่ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานระบบ และด้านการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานโปรแกรม และมีความคิดเห็นระดับปานกลางจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านประสบการณ์ในการใช้โปรแกรม และด้านคุณภาพของข้อมูลและคุณภาพของระบบ (ดูตาราง 2)

ตาราง 2

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS โดยรวมและเป็นรายด้านของนักบัญชียุคดิจิทัล

การยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS		$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1	การรับรู้ประโยชน์	3.39	0.52	ปานกลาง
2	การรับรู้ความง่าย	3.35	0.66	ปานกลาง
3	ประสบการณ์	3.31	0.66	ปานกลาง
4	คุณภาพข้อมูลและคุณภาพระบบ	3.28	0.65	ปานกลาง
	โดยรวม	3.33	0.53	ปานกลาง

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS รับแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS แตกต่างกัน (ดูตาราง 3)

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการรับรู้ประโยชน์ที่ได้

ตาราง 3

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS โดยรวมของนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีการรับรู้ประโยชน์ที่ได้รับแตกต่างกัน

การยอมรับ โปรแกรมฯ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	p -value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.01	1.16	0.033*
	ภายในกลุ่ม	116	27.32	0.27	
	รวม	119	30.35		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการรับรู้ความง่ายแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS แตกต่างกัน (ดูตาราง 4)

ตาราง 4

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS โดยรวมของนักบัญชีดิจิทัลที่มี การรับรู้ความง่ายแตกต่างกัน (ANOVA)

การยอมรับ โปรแกรมฯ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	3.00	1.50	0.002*
	ภายในกลุ่ม	116	27.00	0.23	
	รวม	119	30.01		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์แตกต่าง โปรแกรมระบบ EXPRESS แตกต่างกัน (ดูตาราง 5) กันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับ

ตาราง 5

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS โดยรวมของนักบัญชีดิจิทัลที่มี ประสบการณ์แตกต่างกัน (ANOVA)

การยอมรับ โปรแกรมฯ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.86	0.93	0.000*
	ภายในกลุ่ม	116	31.03	0.26	
	รวม	119	32.89		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4) ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำบัญชีด้วยโปรแกรม กับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS ไม่ ระบบ EXPRESS มีการรับรู้ด้านคุณภาพของข้อมูลและ แตกต่างกัน (ดูตาราง 6) คุณภาพของระบบแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยว

ตาราง 6

การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS โดยรวมของนักบัญชียุคดิจิทัลที่มี การรับรู้คุณภาพข้อมูลและคุณภาพระบบแตกต่างกัน (ANOVA)

การยอมรับ โปรแกรมฯ	แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	p-value
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.08	0.02	0.958
	ภายในกลุ่ม	116	32.81	0.28	
	รวม	119	32.89		

การอภิปรายผล

บทวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มจากการศึกษา ทัศนคติเกี่ยวกับการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS ของนักบัญชียุคดิจิทัล มีขั้นตอน คือ ศึกษาการรับรู้ ความง่ายในการใช้งาน (perceived ease of use) ของโปรแกรมระบบ EXPRESS ผ่านขั้นตอนในการ ใช้งานโปรแกรมระบบ EXPRESS และประโยชน์ที่ นักบัญชีรับรู้ถึงการลดขั้นตอนในการทำงาน และผล งานที่ได้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่รับรอง โดยทั่วไปผ่านการให้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ถูกต้องครบ ถ้วน และสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งการใช้งาน ระบบที่มีคุณภาพก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และ มีการรักษาข้อมูลได้อย่างปลอดภัย สอดคล้องกับ Wanmatee (2012) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทา โปรแกรมทางการบัญชี ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม กับกิจการ ความง่ายในการใช้งาน การเลือกโปรแกรม บัญชีที่เหมาะสมกับธุรกิจจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงาน ทำให้ประหยัดเวลา ลดทรัพยากรมนุษย์ ช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน และลดความผิดพลาด ที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน และสอดคล้องกับ Duangdara (2015) พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญในการ เลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชีของสถานประกอบการ ได้แก่ ความเหมาะสมกับกิจการ คุณสมบัติของ โปรแกรมสำเร็จรูปทางบัญชี ค่าตอบแทนส่วนเพิ่ม การ เชื่อมโยงข้อมูล บริการหลังการขาย ความน่าเชื่อถือ

ของโปรแกรมบัญชีและผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายตามลำดับ การตัดสินใจในการเลือกใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง บัญชีขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง และสถานประกอบการ ส่วนใหญ่เลือกใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS ขั้นตอนการเปรียบเทียบข้อมูลจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำมาพิจารณาถึงความตั้งใจใช้ระบบ (behavior intention) ซึ่งระบบงานทางการบัญชี เป็นพื้นเพองที่ สำคัญของทุกองค์กร ดังนั้น นักบัญชีจะต้องมีการปรับ ตัวอยู่เสมอตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป และต้อง มีการเพิ่มพูนความรู้ทั้งทางด้านบัญชีและเทคโนโลยี สารสนเทศทางการบัญชีควบคู่ไปด้วยเพื่อตอบสนอง ยุคดิจิทัล สอดคล้องกับ Duangdara (2015) ที่กล่าว ว่า สถานบันการศึกษา ควรมีการปรับหลักสูตรบัญชี โดยบรรจุวิชาที่เกี่ยวกับการนำโปรแกรมสำเร็จรูป ทางการบัญชีมาใช้ในกิจการ มีการจัดประกวดทักษะ ของนักศึกษาที่สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการ บัญชี โดยอาจจะร่วมมือกับผู้ผลิตโปรแกรมสำเร็จรูป ทางการบัญชีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การอภิปรายผลการศึกษาระดับความพึงพอใจ ต่อการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS แบ่งเป็น 4 กรณีสำคัญดังนี้ (1) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการ รับรู้ประโยชน์ที่ได้รับแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วย เกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS แตกต่างกัน เนื่องจากกลุ่มนักบัญชียุคดิจิทัลมีการ

เรียนรู้ที่ต่างกัน โดยกลุ่มที่ 1 นักบัญชียุคดิจิทัล 4 ปกติเป็นกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ในการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS จากการเรียนรู้ในรายวิชาการใช้คอมพิวเตอร์ในงานบัญชีและการอบรมในโครงการนักบัญชีคุณภาพที่จัดอบรมโดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์จริงจากการใช้งานโปรแกรมระบบ EXPRESS ในสถานประกอบการในรายวิชาสหกิจศึกษาทางการบัญชี กลุ่มที่ 2 นักบัญชียุคดิจิทัล 4 เทียบโอน เป็นกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลที่มีประสบการณ์จริงในการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS จากสถาบันเดิมผ่านการพิจารณาโดยการเทียบหลักสูตรบัญชีบัณฑิตในรายวิชาโปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี และกลุ่มที่ 3 กลุ่มนักบัญชีดิจิทัลที่สำเร็จการศึกษาและทำงานแล้ว เป็นกลุ่มที่มีการเรียนรู้เกี่ยวกับโปรแกรมระบบ EXPRESS ทั้งจากสถาบันทางการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและมีประสบการณ์จริงในการใช้งานโปรแกรมระบบ EXPRESS จากความแตกต่างนี้จึงทำให้นักบัญชีทั้ง 3 กลุ่ม มีการรับรู้ที่แตกต่างกันสอดคล้องกับ Chen (2008) พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับและการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีความสัมพันธ์ทางบวกและเป็นจุดสำคัญส่งผลต่อกันและกันกับทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน (2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการรับรู้ความง่ายแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS แตกต่างกัน เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับความยากและความง่ายของระบบหน่วยงาน เช่น หน่วยงานเอกชน หน่วยงานราชการ เป็นต้น ที่มีระบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกันทำให้ระบบในการจัดทำบัญชีนั้นย่อมมีความยากง่ายแตกต่างกัน สอดคล้องกับ Chau and Hu (2002) พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ใช้บริการเมื่อเกิดการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้งานระบบจะทำให้เกิดทัศนคติในด้านลบ โดยมีมุมมองถึงระบบการชำระ

เงินทางอิเล็กทรอนิกส์ว่าไม่มีความปลอดภัยและไม่น่าที่จะใช้งาน (3) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS แตกต่างกัน เนื่องจากนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชีในหลักสูตร 4 ปีปกติหลักสูตรเทียบโอน และกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาแล้วนั้น มีประสบการณ์ในการจัดทำบัญชีด้วยโปรแกรมระบบ EXPRESS ในลักษณะที่ต่างกันทั้งในการทำงานจริงและตามหลักสูตรที่เรียนที่มีความเข้มข้นแตกต่างกันนั้นจึงทำให้การรับรู้ถึงประโยชน์และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานแตกต่างกัน สอดคล้องกับ Davis (1989) พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการใช้งานจะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของผู้ใช้บริการและการใช้งานจริง (actual use) ทัศนคติเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการใช้งานจริงของผู้ใช้ และ 4) ผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำบัญชีด้วยโปรแกรมระบบ EXPRESS มีการรับรู้ด้านคุณภาพของข้อมูลและคุณภาพของระบบแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับกระบวนการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากโปรแกรมระบบ EXPRESS เป็นโปรแกรมที่ได้มาตรฐานตามบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปในการจัดทำบัญชี มีระบบการจัดทำบัญชีที่เข้าใจง่าย และเป็นโปรแกรมที่ได้รับความนิยมในการใช้จัดทำบัญชีในหน่วยงานที่หลากหลาย เช่น ธุรกิจซื้อขายไป ธุรกิจผลิต และธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นต้น สอดคล้องกับ Venkatesh and Bala (2008) พบว่า ประโยชน์และการใช้งานที่ง่ายและพัฒนาเครือข่ายที่ครอบคลุมของปัจจัยการยอมรับและการใช้งานระดับบุคคล จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีของพนักงาน สอดคล้องกับ Warshaw, Bagozzi and Davis (1989) พบว่า การรับรู้ประโยชน์มีอิทธิพลอย่างมากต่อความตั้งใจของผู้คน การรับรู้ความสะดวกในการใช้งานมีผลกระทบบต่อความตั้งใจเล็กน้อย แต่ผลกระทบนี้นลดลงเมื่อเวลาผ่านไป ทัศนคติได้รับผลกระทบเพียงบางส่วน

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสื่อหรือระบบโปรแกรมสำเร็จรูปที่สอดคล้องกับวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้ของคนในยุคศตวรรษที่ 21 และเป็นทักษะพื้นฐานของกลุ่มเยาวชนยุคดิจิทัล

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการยอมรับโปรแกรมระบบ EXPRESS สามารถนำไปต่อยอดการทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและความตั้งใจในการใช้โปรแกรมระบบ EXPRESS โดยการใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Models)

References

- Ajzen, I. (1985). From intentions to actions: A theory of planned behavior. In J.Kuhl, & J. Beckmann (Eds.), *Action control: From cognition to behavior* (pp.11-39). Springer.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1975). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Prentice Hall.
- Chau, P. Y. K., & Hu, P. J. H. (2002). Investigating healthcare professionals' decisions to accept telemedicine technology: An empirical test of competing theories. *Information & Management*, 39, 297-311.
- Chen, L. D. (2008). A model of consumer acceptance of mobile payment. *International Journal of Mobile Communications*, 6(1), 32-52.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Department of Business Development. (2017). *Young and smart accountants*. Author. [In Thai]
- Duangdara, P. (2015). Factors that are important for the selection of accounting software program of the establishments in Amphoe Mueang, Pattani. Nakhon Ratchasima. *Journal of Business Administration, the Association of Private Higher Education Institutions (SAT)*, 4(1), 9-21. [In Thai]
- Likhitpaiboonseil, L (2002). *Factors to consider in purchasing accounting software of Small and Medium Enterprises*. Research Report of Faculty of Commerce and Accountancy Thammasat University. [In Thai]
- Poyoy, P. (2015). *Expectations on the efficiency of accounting software program of accounting staff in Rojana Industrial Park Phra Nakhon Si Ayutthaya province*. Research Report of Faculty of Business and Information Technology Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi. [In Thai]
- Srileang, M. (2006). *The choice of accounting software. And the accountant's desirable characteristics of the establishment*. Master's Thesis of Accounting, Burapa university. [In Thai]
- Venkatesh, V., & Bala, H. (2008). Technology acceptance model 3 and a research agenda on interventions. *Journal of Compilation*, 39(2), 273-315.
- Wanmatee, P. (2012). Factors affecting purchase of accounting software in manufacturing industry in Bangkok Metropolis. *Bangkok University Conference*, 1(1), 3-15. [In Thai]
- Warshaw, P. R., Bagozzi, R. P. & Davis, F. D. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Management Science*, 35(8), 982-1003.

การพัฒนาศักยภาพความคล่องตัวขององค์กรธุรกิจส่งผลต่อการลดต้นทุนและความสามารถในการตอบสนองเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ภัทริยา พรปาริษา¹ ชาคริต สกลอิสริยาภรณ์² อรไท ชั่วเจริญ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษา การพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทยทำให้องค์กรมีความยืดหยุ่น โดยการยกระดับศักยภาพการผลิตให้มีความสามารถที่คล่องตัว ลดต้นทุน สามารถตอบสนองตลาดและเครือข่าย และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย จากข้อมูลของฝ่ายวิจัยนโยบายและบริการสารสนเทศอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอของไทย จำนวน 250 ตัวอย่าง และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้บริหารกลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทยจำนวน 16 บริษัท

ผลการศึกษาพบว่า ความยืดหยุ่นขององค์กร การยกระดับศักยภาพการผลิต ความสามารถที่คล่องตัว การลดต้นทุน การตอบสนองตลาดและเครือข่าย และความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนมี การเชื่อมโยงของตัวแปรเป็นไปตามแนวทางที่ปรากฏในตัวแบบองค์กรธุรกิจรองเท้าเพื่อการส่งออกที่คล่องตัว

คำสำคัญ: ความยืดหยุ่นขององค์กร; การยกระดับศักยภาพการผลิต; ความสามารถที่คล่องตัว; การลดต้นทุน; การตอบสนองตลาดและเครือข่าย; ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ภัทริยา พรปาริษา, ชาคริต สกลอิสริยาภรณ์ และอรไท ชั่วเจริญ. (2563). การพัฒนาศักยภาพความคล่องตัวขององค์กรธุรกิจส่งผลต่อการลดต้นทุนและความสามารถในการตอบสนองเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 676-690.

¹ บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: pattariya_nee@hotmail.com

² อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Development of Agility Potential of Enterprises for Cost Reduction and Responsiveness in Creating Sustainable Competitive Advantage

Pattariya Pornparisa¹ Chakrit Skulitsariyaporn² Orathai Chuacharoen³

Abstract

In this research, the development of potential of entrepreneurs of leather footwear industry manufacturers for export from the Kingdom of Thailand (Thailand), making the organization to be flexible, by raising the level of production potential to gain agile capabilities, reduce cost, be able to respond to the market and network and raise sustainable competitive advantage. In this research, the researcher employed mixed-methods research approach, quantitative and qualitative research methods. For the quantitative phase of research, the researcher used questionnaire to a sample of 250 export manufacturers of leather footwear from the data of Textile Industry Policy Research and Information Service Department. In the qualitative phase of research, the researcher carried out individual in-depth interviews with key informants who are executives from 16 footwear manufacturers for export. Findings are as follows:

Organizational flexibility, manufacturing potential raising, agility capabilities, reduction of cost, responsiveness to the market and network and sustainable competitive advantage exhibited relationships between variables clearly in consonance with the guidelines of the Footwear Export (FE) Agility Enterprise model.

Keywords: organizational flexibility; manufacturing potential raising; agility capabilities; cost reduction; responsiveness; sustainable competitive advantage.

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Pornparisa, P., Skulitsariyaporn, C., & Chuacharoen, O. (2020). The development of agility capabilities of enterprises on cost reduction and responsiveness in creating sustainable competitive advantage. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 676-690.

¹ Doctor of Business Administration, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Hua Mak, Bangkok 10270, Thailand
E-mail: pattariya_nee@hotmail.com

² Lecturer, Faculty of Business Administration, Ramkhamhaeng University.

³ Lecturer, Faculty of Science, Ramkhamhaeng University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกธุรกิจในศตวรรษที่ 21 ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ผันผวน ตลาดมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความไม่แน่นอนสูง ทำให้การแข่งขันทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น วงจรชีวิตผลิตภัณฑ์สั้นลง อุปสงค์ที่ไร้ข้อจำกัด และโซ่อุปทานที่ขยายเป็นระดับโลก ส่งผลต่อการจัดลำดับทางธุรกิจ การจัดการองค์กรธุรกิจ และการสร้างเครือข่ายโซ่อุปทาน เพื่อรับมือกับการแข่งขันในตลาดโลก องค์กรธุรกิจต้องปรับตัวให้มีความยืดหยุ่น โดยการยกระดับศักยภาพการผลิต พัฒนาความสามารถให้มีความคล่องตัวอย่างต่อเนื่อง ใช้ศักยภาพของโซ่อุปทานสร้างสายธารแห่งคุณค่าทำให้สามารถลดต้นทุนและตอบสนองความต้องการของตลาดและเครือข่ายได้อย่างรวดเร็ว สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

สถานการณ์อุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย เป็นอุตสาหกรรมแพ้นซึ่งมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของไทย โดยปี 2559 มีมูลค่าการส่งออกรวม 1,593.27 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงร้อยละ 7.13 เมื่อเทียบกับปี 2558 และการส่งออกรองเท้าและเครื่องหนังไทยไปตลาดต่างประเทศปี 2559 ลดลงในทุกตลาดหลักไม่ว่าจะเป็นสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา เวียดนาม และจีน ทำให้ผู้ประกอบการรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกซึ่งเป็นผู้รับจ้างผลิตประสบภาวะขาดทุนและปิดกิจการลง เนื่องจากผู้ซื้อรายใหญ่ย้ายฐานการผลิตจากไทยไป จีน และเวียดนามซึ่งมีต้นทุนที่ต่ำกว่าไทย (Thailand Textile Institute, 2018)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพความคล่องตัวขององค์กรธุรกิจ ในอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย โดยการยกระดับศักยภาพการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุดสามารถลดต้นทุนและตอบสนองความต้องการของตลาดโลกและเครือข่าย สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน โดยมีตัวแปรที่ใช้

ในการวิจัย ได้แก่ ความยืดหยุ่นขององค์กร (organizational flexibility) การยกระดับศักยภาพการผลิต (enabled manufacturing) ความสามารถที่คล่องตัว (agility capabilities) การลดต้นทุน (reduced cost) การตอบสนองตลาดและเครือข่าย (responsiveness) และความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (sustainable competitive advantage) ตามแนวทางของตัวแบบองค์กรธุรกิจรองเท้าเพื่อการส่งออกที่คล่องตัว (Footwear Export--FE Agility Enterprise) โดยตัวแปรดังกล่าวมาจากการปัญหาของการวิจัยที่ค้นพบตามที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้ภาครัฐและเอกชนที่ให้ความสนใจจะสนับสนุนและพัฒนาองค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพขององค์กรธุรกิจที่คล่องตัวส่งผลต่อความยืดหยุ่นขององค์กร การยกระดับศักยภาพการผลิต ความสามารถที่คล่องตัว การลดต้นทุน การตอบสนองตลาดและเครือข่าย และความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทยระหว่างกลุ่มที่เป็นเจ้าของตราสินค้า (Brand) กับกลุ่มที่เป็นผู้รับจ้างผลิต (OEM)
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเฉพาะตัวแปร ได้แก่ ความยืดหยุ่นขององค์กรธุรกิจ การยกระดับศักยภาพ

การผลิต ความสามารถที่คล่องตัว การลดต้นทุน การตอบสนองตลาดและเครือข่าย และความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาคือ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย จำนวน 477 บริษัท (Thailand Textile Institute, 2018) ระยะเวลาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลช่วงเดือน 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้ใหม่จากตัวแบบ FE Agility Enterprise คือองค์กรธุรกิจที่คล่องตัวประสบความสำเร็จสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน ต้องมีการจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน

2. ทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพองค์กรและเครือข่ายให้มีความคล่องตัว สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

3. องค์กรภาครัฐและเอกชนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางกำหนดนโยบายพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งยกระดับศักยภาพของ SME สู่เศรษฐกิจดิจิทัล

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Agility Enterprise คือความสามารถขององค์กรธุรกิจที่คล่องตัว มีความยืดหยุ่นขององค์กรในการปรับตัวและรับมือกับโลกธุรกิจที่มีการแข่งขันสูง (Sherehiya, Karwowski & Layer, 2007) การยกระดับศักยภาพการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง (Babaei, Ramesani & Khanuki, 2013) การจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน (So, Parker & Xu, 2012) ดึงศักยภาพขององค์กรและเครือข่ายมาใช้ให้

เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถที่คล่องตัวแบบพลวัต (Teece, 2007) การระดมผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพของทั้งเครือข่ายโซ่อุปทาน ทำให้การจัดการโซ่อุปทานมีความคล่องตัว สามารถลดต้นทุน (Moniruzzaman, Kurnia, Parkes & Maynard, 2015) โดยรวมของทั้งโซ่อุปทาน และตอบสนองความต้องการของตลาดและเครือข่ายได้ทั้งเชิงรับและเชิงรุก (Wang, 2011) สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Perera, Soosay & Sandhu, 2014)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปและนำแบบจำลอง Agility Enterprise ของทฤษฎีองค์กรธุรกิจที่คล่องตัว และทฤษฎีการจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนที่ใช้วัดความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนขององค์กรธุรกิจ มาประยุกต์กับกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อเชื่อมโยงตัวแปรทั้งหมดเข้าด้วยกัน ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังนี้

ความยืดหยุ่นขององค์กร (organizational flexibility/OF) เป็นการวัดความสามารถที่ยืดหยุ่นขององค์กร ปรับตัวและรับมือกับการแข่งขันของโลกธุรกิจได้อย่างรวดเร็วโดยมีเกณฑ์ในการวัดความยืดหยุ่นขององค์กรคือการตอบสนองตลาดและเครือข่าย จากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความยืดหยุ่นขององค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการยกระดับศักยภาพการผลิต ความยืดหยุ่นขององค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว (Sharifi & Zhang 1999; Sherehiya et al., 2007; Triaa, Gzara & Verjus, 2016)

การยกระดับศักยภาพการผลิต (enabled manufacturing/EM) เป็นความสามารถในการจัดการโซ่อุปทานแบบยั่งยืน ใช้ศักยภาพองค์กร ทรัพยากรและบุคลากรของเครือข่ายให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง โดยมีเกณฑ์ในการวัดการยกระดับศักยภาพการผลิต คือความสามารถที่คล่องตัว จากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การยกระดับศักยภาพ

การผลิตมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว (Babaei et al., 2013; Sapra, 2016; Tseng & Lin 2011; Wang, 2011)

ความสามารถที่คล่องตัว (agility capabilities/AC) หมายถึง ความสามารถแบบพลวัตขององค์กรธุรกิจ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถที่เชี่ยวชาญแบบมืออาชีพ เข้าใจความต้องการของตลาดเป็นอย่างดีโดยมีเกณฑ์ในการวัดความสามารถที่คล่องตัว คือการลดต้นทุนและการตอบสนองตลาดและเครือข่าย ความสามารถที่คล่องตัวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการลดต้นทุน ความสามารถที่คล่องตัวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย (Babaei et al., 2013; Sapra, 2016; Tseng & Lin 2011)

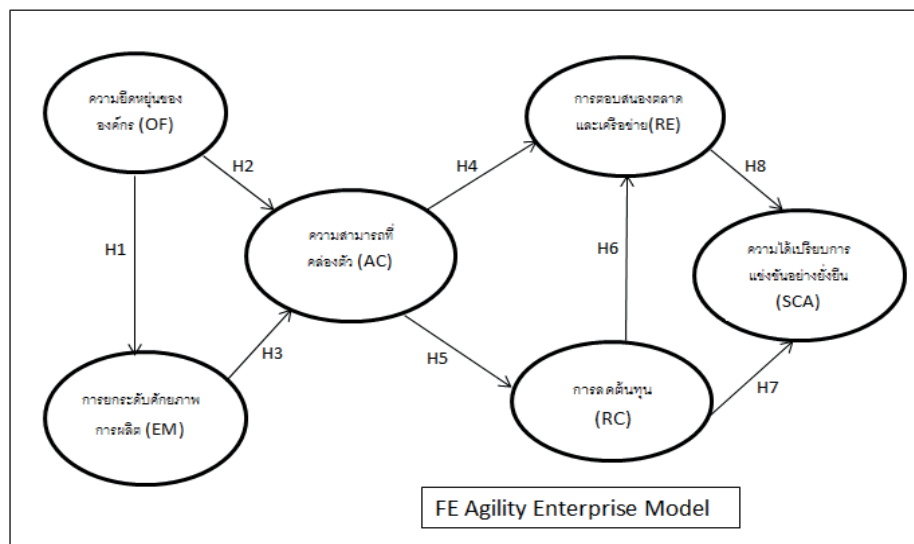
การลดต้นทุน (reduced cost/RC) หมายถึง ความสามารถแบบพลวัตขององค์กรธุรกิจและการยกระดับศักยภาพการผลิตของเครือข่าย ทำให้สามารถลดต้นทุนโดยรวมของทั้งโซ่อุปทานโดยมีเกณฑ์ในการวัดความสามารถที่คล่องตัว คือ การตอบสนองตลาดและเครือข่าย และความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน การลดต้นทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย การลดต้นทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Moniruzzaman et al., 2015; So, et al., 2012)

การตอบสนองตลาดและเครือข่าย (responsiveness/RE) หมายถึง ความสามารถด้านไหวพริบ

เข้าใจความต้องการของตลาดโลก สามารถตอบสนองได้ทั้งเชิงรับและเชิงรุกอย่างรวดเร็ว ถูกต้องและแม่นยำ โดยมีเกณฑ์ในการวัดการตอบสนองตลาดและเครือข่าย คือความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Perera et al., 2014; So, et al., 2012; Tseng & Lin 2011; Wang, 2011)

ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (sustainable competitive advantage/SCA) หมายถึง การพัฒนาศักยภาพองค์กรธุรกิจที่คล่องตัว การจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน และการจัดการวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ สร้างโซ่แห่งคุณค่า ทำให้ลดต้นทุนและตอบสนองตลาดและเครือข่าย ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างความมั่นคงทางสังคม ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม จากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นขององค์กรกับการยกระดับศักยภาพการผลิต และความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถที่คล่องตัวกับการลดต้นทุน และการตอบสนองตลาดและเครือข่าย (Babaei et al., 2013; Perera et al., 2014; Sapra, 2016; So et al., 2012; Teece, 2007; Wang, 2011)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 ความยืดหยุ่นขององค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการยกระดับศักยภาพการผลิต

สมมุติฐานที่ 2 ความยืดหยุ่นขององค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว

สมมุติฐานที่ 3 การยกระดับศักยภาพการผลิตมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว

สมมุติฐานที่ 4 ความสามารถที่คล่องตัวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย

สมมุติฐานที่ 5 ความสามารถที่คล่องตัวมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการลดต้นทุน

สมมุติฐานที่ 6 การลดต้นทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย

สมมุติฐานที่ 7 การลดต้นทุนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

สมมุติฐานที่ 8 การตอบสนองตลาดและเครือข่ายมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed-methods research) โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) กับผู้บริหารของสถานประกอบการอุตสาหกรรมรองเท้าหนึ่งเพื่อการส่งออกของไทยปัจจุบันที่ยังดำเนินกิจการอยู่มีทั้งหมด 477 บริษัท ใช้สูตรของ Yamane (1976, p. 886) ที่มีระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ได้ตัวอย่างจำนวน 218 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยแบบสอบถามกับตัวอย่างจำนวน 250 ตัวอย่างด้วยตัวเอง ใช้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร โดยทำการวิจัยควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กับผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้บริหารกลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้าหนึ่งเพื่อการส่งออก

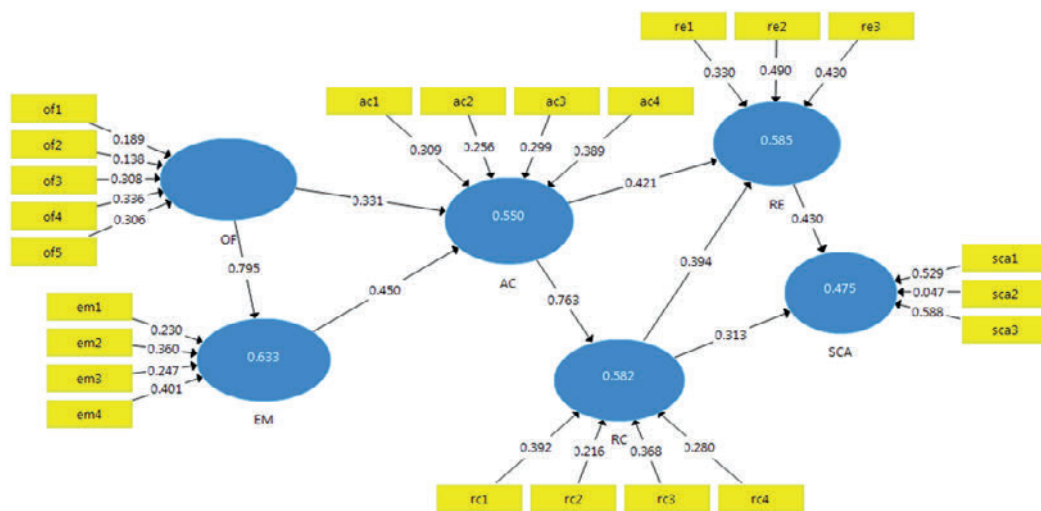
ของไทยจำนวน 16 บริษัท ด้วยแบบสอบถามแบบเปิดกว้างให้แสดงความคิดเห็น

ทำการทดสอบเครื่องมือเพื่อตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหาความเชื่อมั่นก่อนที่จะแจกหรือจัดส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบและบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นำมาประมวลผลและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของตัวอย่าง

จากตัวอย่างผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย จำนวน 250 ตัวอย่างพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.20) มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 21 - 35 ปี (ร้อยละ 57.40) จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 63.70) มีระยะเวลาในการทำงาน 11 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 45.80) และจากข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตที่เป็นเจ้าของตราสินค้า (กลุ่ม Brand) (ร้อยละ 78.90) และเป็นผู้รับจ้างผลิต (กลุ่ม OEM) (ร้อยละ 21.10) มีระยะเวลาการก่อตั้งบริษัท 11 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 64.50)

ภาพ 2 เส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

2. ผลการวิเคราะห์ตามแนวทางของตัวแบบ FE Agility Enterprise

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 โดยศึกษาอิทธิพลของความยืดหยุ่นขององค์กร การยกระดับศักยภาพการผลิต ความสามารถที่คล่องตัว การลดต้นทุน การตอบสนองตลาดและเครือข่าย เป็นปัจจัยที่ได้รับอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย เนื่องจากโมเดลสมการโครงสร้างของตัวแบบ FE Agility Enterprise เป็นชนิดรวมตัว (formative model) วัดจากค่า Outer Weight ตัวแปรต้นและตัวแปรตามได้รับอิทธิพลจากตัวชี้วัด (causal) ดังภาพ 2 จะเห็นตัวชี้วัดหันหัวลูกศรเข้าสู่ตัวแปรทุกตัว และตัวแปรต้นคือความยืดหยุ่นขององค์กร (OF) ได้รับ

อิทธิพลจากตัวชี้วัด 5 ตัว (OF1 – OF5) และส่งอิทธิพล ไปยังตัวแปรตามทุกตัวตามเส้น Path Coefficient ดังนั้นความยืดหยุ่นขององค์กรจึงไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

ตาราง 1

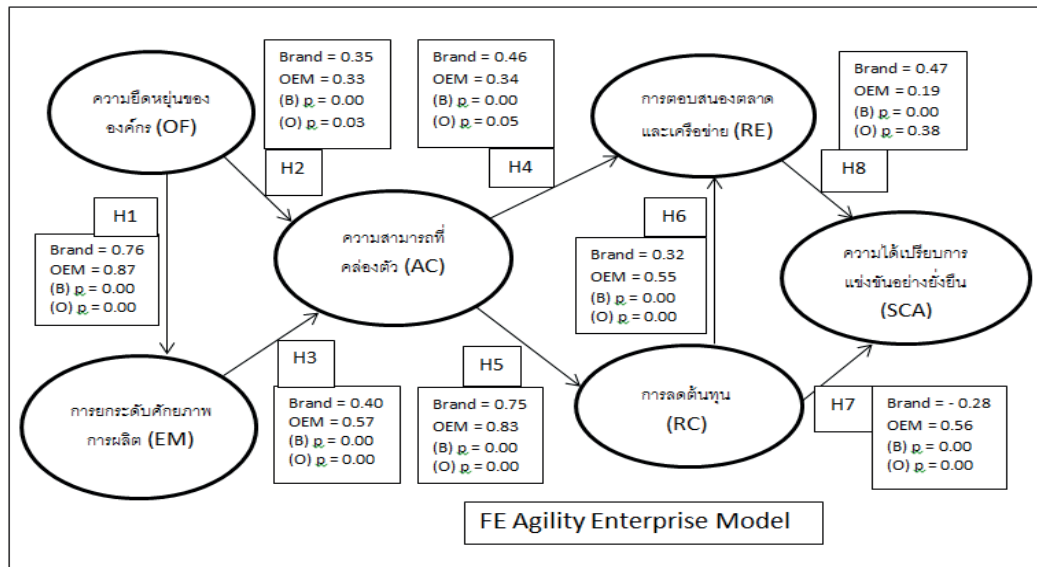
ผลการวิเคราะห์ตามแนวทางของตัวแบบ FE Agility Enterprise

	สมมติฐานการวิจัย (hypothesis)	λ	ผลสรุป
H1	ความยืดหยุ่นขององค์กร (OF) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการยกระดับศักยภาพการผลิต (EM)	0.795	สนับสนุน
H2	ความยืดหยุ่นขององค์กร (OF) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว (AC)	0.331	สนับสนุน
H3	การยกระดับศักยภาพการผลิต (EM) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว (AC)	0.450	สนับสนุน
H4	ความสามารถที่คล่องตัว (AC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย (RE)	0.421	สนับสนุน
H5	ความสามารถที่คล่องตัว (AC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการลดต้นทุน (RC)	0.763	สนับสนุน
H6	การลดต้นทุน (RC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย (RE)	0.394	สนับสนุน
H7	การลดต้นทุน (RC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (SCA)	0.313	สนับสนุน
H8	การตอบสนองตลาดและเครือข่าย (RE) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (SCA)	0.430	สนับสนุน

ผลการวิเคราะห์ตัวแบบ FE Agility Enterprise โดยการศึกษาอิทธิพลทางตรงของคู่ตัวแปรสร้าง คือ OF – EM มีค่าสูงสุด = 0.795 รองลงมา คือ AC – RC = 0.763 และ EM – AC = 0.450 พบว่าความยืดหยุ่นขององค์กรทำให้การยกระดับศักยภาพการผลิตมี

ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ความสามารถที่คล่องตัวแบบพลวัตทำให้สามารถลดต้นทุนโดยรวมทั้งโซ่อุปทานและตอบสนองตลาดและเครือข่าย ส่งผลให้ยกระดับศักยภาพองค์กรธุรกิจให้คล่องตัวเพิ่มขึ้น สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผู้ประกอบการระหว่างกลุ่ม Brand กับกลุ่ม OEM

ภาพ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม Brand กับ กลุ่ม OEM

ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทยระหว่างกลุ่มที่เป็นเจ้าของตราสินค้า (กลุ่ม Brand) กับกลุ่มที่เป็นผู้รับจ้างผลิต (กลุ่ม OEM) โดยการศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของคู่ตัวแปรสร้างที่มีผลต่อกลุ่ม Brand และกลุ่ม OEM ดังนี้

H1: OF – EM ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญมากที่สุด โดยกลุ่ม OEM = 0.87 และกลุ่ม Brand = 0.76

H5: AC – RC ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญรองลงมา โดยกลุ่ม OEM = 0.83 และกลุ่ม Brand = 0.75

H3: EM – AC ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญรองลงมา โดยกลุ่ม OEM = 0.57 และกลุ่ม Brand = 0.40

H7: RC – SCA ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญรองลงมา โดยกลุ่ม OEM = 0.56 และกลุ่ม Brand = 0.28

H6: RC – RE ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญรองลงมา

โดยกลุ่ม OEM = 0.55 และกลุ่ม Brand = 0.32

H8: RE – SCA ทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน โดยกลุ่ม Brand = 0.47 และกลุ่ม OEM = 0.19 ($p = 0.38$)

H4: AC – RE ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญรองลงมา โดยกลุ่ม Brand = 0.46 และกลุ่ม OEM = 0.34

H2: OF – AC ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญน้อยสุด โดยกลุ่ม Brand = 0.35 และกลุ่ม OEM = 0.33

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสังเกตได้ว่าสมมุติฐานที่ 8 ทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ $RE > SCA$ โดยกลุ่ม OEM ตอบสนองผู้ซื้อ (Buyer) ในขณะที่กลุ่ม Brand ตอบสนองผู้บริโภค (Consumer) และสมมุติฐานที่ 6 พบว่า กลุ่ม OEM ให้ความสำคัญกับการลดต้นทุนมากกว่า กลุ่ม Brand เนื่องจากต้นทุน (Cost Break Down--CBD) ของกลุ่ม OEM คือราคาที่ขายให้กับผู้ซื้อ แต่ราคาขายของกลุ่ม Brand คือ 3 เท่าของต้นทุน (ราคาขาย = $CBD \times 3$)

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 16 ท่าน ในอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออก สรุปได้ดังนี้ต่อไปนี้

4.1 ความยืดหยุ่นขององค์กรธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อการยกระดับศักยภาพการผลิต ความยืดหยุ่นขององค์กรคือหัวใจสำคัญ องค์กรต้องปรับตัว สร้างโอกาสทางธุรกิจและรายได้เปรียบทางการแข่งขัน

4.2 ความยืดหยุ่นขององค์กรธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถที่คล่องตัวขององค์กรและเครือข่าย ยกระดับศักยภาพองค์กรธุรกิจให้คล่องตัวสามารถตอบสนองตลาดโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 การยกระดับศักยภาพการผลิตมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถที่คล่องตัวขององค์กร โดยใช้ศักยภาพของทุกองค์กรทั้งเครือข่ายร่วมกัน ทำให้ลดต้นทุนการผลิตและตอบสนองตลาดได้อย่างรวดเร็ว

4.4 ความสามารถที่คล่องตัวขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อการตอบสนองความต้องการของตลาด โดยระดมผู้เชี่ยวชาญแบบมืออาชีพของทั้งเครือข่าย ทำให้ตอบสนองตลาดได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ

4.5 ความสามารถที่คล่องตัวขององค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อการลดต้นทุน เป็นการจัดการทรัพยากรให้

มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่องทำให้ลดต้นทุนโดยรวมทั้งโซ่อุปทาน สร้างความได้เปรียบการแข่งขัน

4.6 การลดต้นทุนมีอิทธิพลทางตรงต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย ใช้ศักยภาพ ทรัพยากร และบุคลากรขององค์กรและเครือข่ายสามารถลดต้นทุนทำให้ตอบสนองตลาดได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ

4.7 การลดต้นทุนมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน การจัดการโซ่อุปทานแบบยั่งยืน และการจัดการวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบทำให้ลดต้นทุนโดยรวมทั้งโซ่อุปทาน

4.8 การตอบสนองตลาดและเครือข่ายมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน การพัฒนาศักยภาพขององค์กรและเครือข่าย การยกระดับศักยภาพการผลิต ให้มีความสามารถที่คล่องตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถลดต้นทุนและตอบสนองตลาดและเครือข่ายได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

นอกเหนือจากมโนทัศน์ทั้ง 8 แล้ว พบว่าผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทยมีความคิดเห็นตรงตามกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปริมาณทุกประการ

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ

สมมุติฐานการวิจัย (hypothesis)	ผลการวิเคราะห์	
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
H1 ความยืดหยุ่นขององค์กร (OF) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการยกระดับศักยภาพการผลิต (EM)	สนับสนุน	สนับสนุน
H2 ความยืดหยุ่นขององค์กร (OF) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว (AC)	สนับสนุน	สนับสนุน
H3 การยกระดับศักยภาพการผลิต (EM) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัว (AC)	สนับสนุน	สนับสนุน

ตาราง 2

ผลการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (ต่อ)

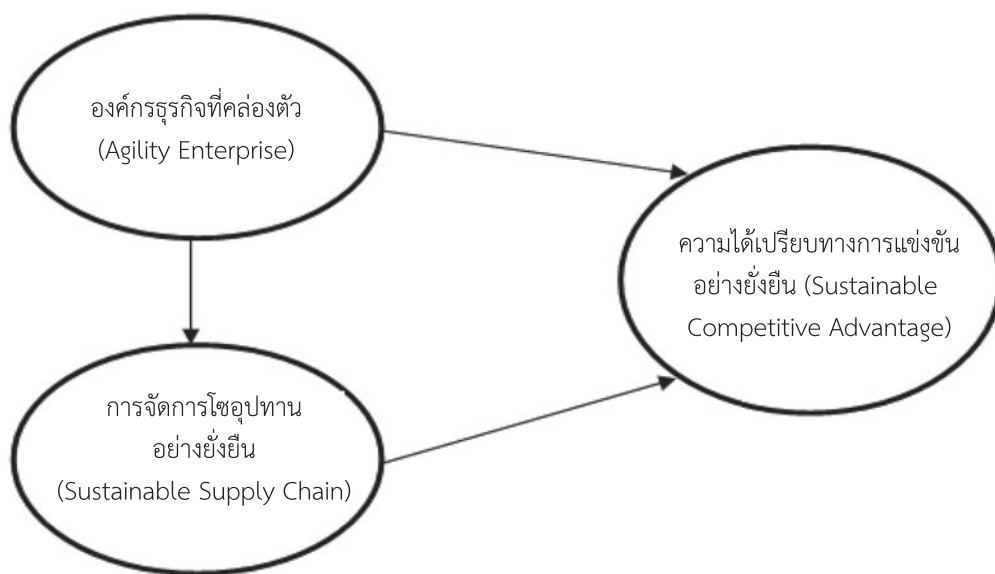
สมมุติฐานการวิจัย (hypothesis)	ผลการวิเคราะห์	
	เชิงปริมาณ	เชิงคุณภาพ
H4 ความสามารถที่คล่องตัว (AC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนอง (RE)	สนับสนุน	สนับสนุน
H5 ความสามารถที่คล่องตัว (AC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการลดต้นทุน (RC)	สนับสนุน	สนับสนุน
H6 การลดต้นทุน (RC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย (RE)	สนับสนุน	สนับสนุน
H7 การลดต้นทุน (RC) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (SCA)	สนับสนุน	สนับสนุน
H8 การตอบสนอง (RE) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน (SCA)	สนับสนุน	สนับสนุน

5. ทฤษฎีฐานราก

จากสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณคือ ข้อมูลแบบสอบถามของตัวอย่าง 250 ชุดและทำการประมวลผลข้อมูลด้วยสถิติและตัวแบบสมการเชิงโครงสร้างและสารสนเทศจากการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 16 ท่าน ทำให้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญนอกเหนือไปจากกรอบแนวคิดในการวิจัย พบว่า องค์กรธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้มีความสามารถที่คล่องตัว ปรับความยืดหยุ่นขององค์กร การยกระดับศักยภาพการผลิต ทำให้มีความสามารถที่คล่องตัว การจัดการโซ่อุปทานแบบยั่งยืน และการจัดการวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบทำให้ลดต้นทุนโดยรวมทั้งโซ่อุปทาน ใช้ศักยภาพขององค์กร

และเครือข่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างโซ่แห่งคุณค่าสามารถลดต้นทุนและตอบสนองตลาดและเครือข่าย ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน ดังนั้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า

“ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนจะประสบความสำเร็จ องค์กรธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพองค์กรให้มีความสามารถเป็นองค์กรธุรกิจที่คล่องตัว (agility enterprise) โดยการจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน (sustainability in supply chain management) เพื่อรับมือกับสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันได้อย่างยั่งยืน” ดังแสดงในภาพ 4

ภาพ 4 ทฤษฎีฐานราก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์กรธุรกิจที่ประสบความสำเร็จสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน ต้องพัฒนาเพื่อยกระดับศักยภาพการจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนเป็นองค์กรธุรกิจที่คล่องตัว

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพความคล่องตัวขององค์กรธุรกิจที่ส่งผลต่อการลดต้นทุนและความสามารถในการตอบสนองเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมรองเท้าเพื่อการส่งออกของไทย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ความยืดหยุ่นขององค์กรธุรกิจ ส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการยกระดับศักยภาพการผลิตมากไปในทิศทางเดียวกันสำหรับผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีอิทธิพลทางตรงต่อกลุ่มที่เป็นเจ้าของตราสินค้า (Brand = 0.76) มีอิทธิพลทางตรงต่อกลุ่มผู้รับจ้างผลิต (OEM = 0.87) และมีอิทธิพลโดยรวม (Total

Effect) กับทั้งสองกลุ่ม (TE = 0.80) นอกจากนี้ความยืดหยุ่นขององค์กรธุรกิจส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัวมากไปในทิศทางเดียวกันของผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีอิทธิพลต่อกลุ่ม Brand (Brand = 0.35) กลุ่ม OEM (OEM = 0.33) และมีอิทธิพลโดยรวม (TE = 0.69) จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ผู้ประกอบการปรับตัวให้มีความยืดหยุ่น การยกระดับศักยภาพการผลิต สร้างโอกาสทางธุรกิจและความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยของ Sharifi and Zhang (1999); Tseng and Lin (2011); Wang (2011); Babaei et al. (2013)

การยกระดับศักยภาพการผลิต ได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากความยืดหยุ่นขององค์กรและส่งผลอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความสามารถที่คล่องตัวอย่างมากไปในทิศทางเดียวกันของผู้ประกอบการทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีอิทธิพลต่อกลุ่ม Brand (Brand = 0.40) กลุ่ม OEM (OEM = 0.57) และมีอิทธิพลโดยรวมกับทั้งสองกลุ่ม (TE = 0.45) จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า

ผู้ประกอบการมีการจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน ปรับกระบวนการผลิตให้ยืดหยุ่นใช้ศักยภาพขององค์กรและเครือข่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้องค์กรมีความสามารถที่คล่องตัว สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยของ Sherehiy et al. (2007); Sapra (2016)

ความสามารถที่คล่องตัวได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากการยกระดับศักยภาพการผลิต และส่งอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการลดต้นทุนสูงมากไปในทิศทางเดียวกันของทั้ง 2 กลุ่ม โดยมีอิทธิพลทางตรงต่อกลุ่ม Brand (Brand = 0.75) มีอิทธิพลทางตรงต่อกลุ่มผู้รับจ้างผลิต (OEM = 0.83) และมีอิทธิพลโดยรวมกับทั้งสองกลุ่ม (TE = 0.76) จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ผู้ประกอบการใช้การจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน โดยการยกระดับศักยภาพการผลิตขององค์กร ธุรกิจและเครือข่ายให้มีความสามารถที่คล่องตัวแบบพลวัต สอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยของ Teece (2007); Babaei et al. (2013)

การลดต้นทุนได้รับอิทธิพลทางตรงเชิงบวกจากความสามารถที่คล่องตัวและส่งอิทธิพลเชิงบวกต่อการตอบสนองตลาดและเครือข่าย โดยมีอิทธิพลทางตรงต่อกลุ่ม OEM (OEM = 0.55) มากกว่ากลุ่ม Brand (Brand = 0.32) และมีอิทธิพลโดยรวมกับทั้งสองกลุ่ม (TE = 0.39) นอกจากนี้การลดต้นทุนส่งอิทธิพลเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนโดยมีอิทธิพลทางตรงต่อกลุ่ม OEM (OEM = 0.56) มากกว่ากลุ่ม Brand (Brand = 0.28) และมีอิทธิพลโดยรวมกับทั้งสองกลุ่ม (TE = 0.48) จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า กลุ่ม OEM ให้ความสำคัญกับต้นทุนอย่างมากเนื่องจากผู้ซื้อ (buyer) มีอำนาจต่อรองสูงตามปริมาณคำสั่งซื้อ ทำให้กำไรต่อคู่ที่ OEM ได้จึ้นน้อยมาก ในขณะที่ Brand มีอำนาจต่อรองเหมือนกับผู้ซื้อ สอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยของ Moniruzzaman et al. (2015); Triaa et al. (2016)

การตอบสนองตลาดและเครือข่าย มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืนโดยมีอิทธิพลต่อกลุ่ม Brand (Brand = 0.47) มากกว่ากลุ่ม OEM (OEM = 0.19) และมีอิทธิพลโดยรวมกับทั้งสองกลุ่ม (TE = 0.43) จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ผู้ประกอบการทั้งสองกลุ่มตอบสนองกลุ่มลูกค้าที่ต่างกัน โดยกลุ่ม Brand ตอบสนองผู้บริโภค (consumers) แต่กลุ่ม OEM ตอบสนองผู้ซื้อ (Buyers) นอกจากนี้พบว่าผู้ประกอบการทั้งสองกลุ่มมีการปรับตัวและยกระดับความสามารถในการตอบสนองทั้งเชิงรับ และเชิงรุกโดยขยายตลาดใหม่ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การตอบสนองตลาดและเครือข่ายเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ได้แก่ ลูกค้า ลูกจ้าง นายจ้าง หุ้นส่วนและคู่ค้า สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยของ Perera et al. (2014)

ความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน จากการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์สรุปว่า ผู้ประกอบการกลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้าหนึ่งเพื่อการส่งออกของไทยต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับการแข่งขันของโลกธุรกิจอย่างรวดเร็ว การจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน เป็นการยกระดับศักยภาพการผลิต ทำให้มีความสามารถที่คล่องตัวแบบพลวัต ใช้ศักยภาพองค์กร ทรัพยากร และบุคลากรของทั้งเครือข่ายร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด การจัดการวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ สร้างมูลค่าเพิ่มสามารถลดต้นทุนโดยรวมและตอบสนองตลาดและเครือข่าย ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้เป็นองค์กรธุรกิจที่คล่องตัว (agility enterprise) สร้างความมั่นคงทางสังคม ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้มีความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของภาครัฐ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดและผลงานวิจัยของ So et al. (2012); Perera et al. (2014)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ จากการวิจัยพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย ต้องปรับตัวและพัฒนาศักยภาพขององค์กรธุรกิจและบุคลากรให้มีความสามารถที่คล่องตัวแบบพลวัต ยก ระดับศักยภาพการผลิตให้มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน ใช้ ศักยภาพของเครือข่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการจัดการวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์อย่างเป็นระบบ สร้างมูลค่าเพิ่มสามารถลดต้นทุนโดยรวมของทั้งโซ่อุปทานและตอบสนองตลาดและเครือข่าย เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ จากการศึกษา

พบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมรองเท้าหนังเพื่อการส่งออกของไทย โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นผู้รับจ้างผลิต (OEM) ประสบปัญหาการย้ายฐานการผลิตของผู้ซื้อ ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของตราสินค้า (brand) ไม่ได้รับผลกระทบดังกล่าว จึงเห็นว่ากลุ่มผู้รับจ้างผลิตต้องสร้างตราสินค้าของตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มที่เป็นเจ้าของตราสินค้าส่วนใหญ่เป็น SME ที่มีศักยภาพและมีคำสั่งซื้อ แต่ประสบปัญหาเรื่องเงินลงทุนเพื่อขยายกิจการจึงเห็นว่าภาครัฐมีนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีเป้าหมายพัฒนา SME ควรให้การสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการให้มีความสามารถที่คล่องตัวเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันในตลาดโลก

References

- Babaei, H., Ramesani, A., & Khanuki, A. A. (2013). Developing a model for agility of business organizations based on supply chain processes: A case study of automobile industry in Iran. *Australian Journal of Basic and Applied Sciences*, 7(4), 750-759.
- Moniruzzaman, M., Kurnia, S., Parkes, A., & Maynard, S. B. (2015). *Business intelligence and supply chain agility*. Australasian Conference on Information Systems, Adelaide, South Australia., 1-16.
- Perera, S., Soosay, C., & Sandhu, S. (2014). *Does agility foster sustainability: Development of a framework from a supply chain perspective*. University of South Australia Business School. Adelaide, Australia., 1-19.
- Sapra, G. (2016). *Enterprise agility: Positioning the right mix of drivers and enablers*. NIMHANS Convention Centre, Bengaluru, Karnataka., 1-15.
- Sharifi, H., & Zhang, Z. (1999). A methodology for achieving agility in manufacturing organizations: An introduction. *International Journal of Production Economics*, 62(2), 7-22.
- Sherehiya, B., Karwowski, W., & Layer, J. K. (2007). A review of enterprise agility: Concepts, frameworks, and attributes. *International Journal of Industrial Ergonomics*, 37(5), 445-460.
- So, S., Parker, D., & Xu, H. (2012, June). *A conceptual framework for adopting sustainability in the supply chain*. Paper presented at the conference ANZAM operations, supply chain & service management symposium, Melbourne, Australian., 1-17.
- Teece, D. J. (2007). Explicating dynamic capabilities: The nature and micro foundation of (sustainable) enterprise performance. *Srinagarind Medical Journal*, 28(13), 1319-1350.
- Thailand Textile Institute. (2018). *Textile and garment factory during January - September 2017*. Retrieved from <https://www.thaitextile.org/th/insign/detail.160.1.0.html> [in thai]
- Triaa, W., Gzara, L., & Verjus, H. (2016). *Organizational agility key factors for dynamic Business process management*. Paper Presented at the Conference on the 18th IEEE Conference on Business Informatics. Paris, France. pp.1-11.
- Tseng, Y. H., & Lin, C. T. (2011). Enhancing enterprise agility by deploying agile drivers, capabilities and providers. *Information Sciences*, 181(17), 3693-3708.
- Wang, R. (2011). *A taxonomical study of agility strategies and supporting supply chain management practices*. University of Exeter.
- Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis* (2nd ed.). Harper & Row.

โปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส

นิจลาวัลย์ ไทรสาขา¹ ชมสุภัค ครุฑทะ² ดวงเดือน จันทร์เจริญ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมที่จำเป็นตามสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส (2) สร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส และ (3) ประเมินโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส โดยการทดลองใช้กับตัวอย่างจำนวน 24 คนและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบเครื่องหมาย (sign test)

ผลการวิจัย พบว่า (1) สมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การมุ่งเน้นที่ผลงาน สร้างผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน การมุ่งเน้นที่ลูกค้า เข้าใจลูกค้า การสื่อสาร และการมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม โดยมีพฤติกรรมที่จำเป็นตามสมรรถนะหลักจำนวน 25 ข้อ พบว่าอยู่ในระดับความจำเป็นมากที่สุดที่ค่ามัธยฐาน 4.00 ขึ้นไปและมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ 0.00-1.00 (2) ผลการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส พบว่า โครงร่างโปรแกรมฝึกอบรมมีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.60-4.60 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80-1.00 และ (3) ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมพบว่าหัวหน้างานมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการสื่อสารหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมและก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรมพบว่าหัวหน้างานและผู้จัดการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม พบว่ามีความพึงพอใจต่อโปรแกรมฝึกอบรมในระดับมากถึงมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.83-4.67

คำสำคัญ: สมรรถนะหลัก; การเรียนรู้จากการปฏิบัติ; สายการบินบางกอกแอร์เวย์ส

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

นิจลาวัลย์ ไทรสาขา, ชมสุภัค ครุฑทะ และดวงเดือน จันทร์เจริญ. (2563). โปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 691-705.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพการมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย,
อีเมล: nidlawan.s@gmail.com

^{2,3} คณะพัฒนาศักยภาพการมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

A Core Competencies Enhancement Training Program for Bangkok Airways Personnel Using the Learning by Doing Principle

Nidlawan Saisakha¹ Chomsupak Cruthaka² Duangduen Chancharoen³

Abstract

This research article aims to (1) study the required behavior according to core competencies of Bangkok Airways' employees (2) create the core competency training program using the Action Learning principles for Bangkok Airways employees and (3) evaluate the core competency training program using Action Learning principles for Bangkok Airways employees. Population sampling was 24 employees of Bangkok Airways and analyzed the data by the sign test.

Findings are as follows: (1) The core competencies for Bangkok Airways employees consist of 5 aspects; Teamwork, Result Oriented, Understanding Customer, Skills of Communication, and Thinking Innovation. The 25 required behaviors were found to be at the most needed level, with a median of 4.00 and above, with the Inter Quartile Range of 0.00-1.00. (2) The results of the core competency training program building using the Action Learning principles for Bangkok Airways employees found that training programs had the highest level of appropriateness, 3.60 - 4.60 and consistency index from 0.80 to 1.00., And (3) The self-assessment of the participants showed that the supervisors behaved according to their core competency in teamwork and skills of communication after 10 weeks of training and before training at the .05 level of significance. The direct supervisors' assessments showed that the supervisors and managers had all behavior based on core competency after 10 weeks of training significantly higher than before the training at the .05 level. The satisfaction of the trainees on the use of the core competence training program after the training was found to be high to highest level of satisfaction, average between 3.83-4.67.

Keywords: Core Competency; Action Learning; Bangkok Airways

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Saisakha, N., Cruthaka, C., & Chancharoen, D. (2020). A core competencies enhancement training program for Bangkok Airways personnel using the learning by doing principle. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 691-705.

¹ Doctor of Philosophy Program in Human Resource Development, Ramkhamhaeng University
 2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand,
 E-mail: nidlawan.s@gmail.com

^{2,3} Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส์มีการปรับโครงสร้างองค์กรในปี พ.ศ. 2560 และการปรับโครงสร้างองค์กรดังกล่าวมิได้มีการปรับสมรรถนะหลักในปัจจุบันที่ใช้อยู่ ดังนั้นเพื่อให้โครงสร้างองค์กรสนับสนุนการดำเนินธุรกิจตามกลยุทธ์ของสายการบินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การบริหารงานตามโครงสร้างองค์กรใหม่ประสบผลสำเร็จ คือ สมรรถนะหลักของพนักงานในทุกกลุ่มสายงาน ฝ่าย ส่วน และแผนกต่างๆ ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะหลักของพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส์ให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร แนวทางหนึ่งในการพัฒนาได้แก่การฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักของพนักงาน ซึ่งองค์กรจำนวนมากได้นำการพัฒนาสมรรถนะมาใช้ในองค์กร และการพัฒนาสมรรถนะได้กลายเป็นเครื่องมือในการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงาน (Bergenhengouwen, ten Horn & Mooijman, 1997) ซึ่งสมรรถนะจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ภายในองค์กรเพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกพนักงาน (selection) การประเมินผล (assessment) การจัดการอาชีพ (career management) การพัฒนาพนักงาน (employee development) และการประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (performance appraisal) หากองค์กรทำให้สมรรถนะการบริหารดังกล่าวฝังแน่นและบูรณาการในระบบทรัพยากรมนุษย์แล้ว จะสร้างความได้เปรียบขององค์กรจากองค์กรอื่นๆ ได้ (Draganidis & Mentzas, 2006, p. 55) โดยที่การพัฒนาสมรรถนะในองค์กรในทางปฏิบัตินั้น เครื่องมือที่นิยมนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะได้แก่ การกำหนดสมรรถนะหลักขององค์กรและการจัดตั้งอำนาจความสะดวกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาองค์กรและบุคลากรตามลำดับ (Mulder & Collins, 2007)

ดังนั้น เพื่อให้แน่ใจว่าองค์กรสามารถนำสมรรถนะหลักมาใช้ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะหลักให้กับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส์ผู้วิจัยจึงใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (action learning) มาพัฒนาเป็นโปรแกรมฝึกอบรมเนื่องจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือขององค์กรในการแก้ปัญหาที่มีความสำคัญและมีความซับซ้อนได้อย่างรวดเร็วและแพร่หลาย การเรียนรู้จากการปฏิบัติกลายเป็นวิธีการพื้นฐานที่บริษัทต่างๆ ทั่วโลกใช้สำหรับการพัฒนาผู้นำ สร้างทีม และพัฒนาศักยภาพในการสร้างสินค้าและบริการขององค์กร ที่ช่วยให้องค์กรสามารถลดค่าใช้จ่าย ลดระยะเวลาในการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และลดระยะเวลาในการจัดส่ง ขยายฐานลูกค้า พัฒนาคุณภาพของบริการและสร้างวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกในองค์กร (Marquardt, 2018) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส์ โดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติแทนที่จะใช้เทคนิคการฝึกอบรมวิธีการอื่น ทั้งนี้ เนื่องจากหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กรในการแก้ไขปัญหา ใช้พัฒนาผู้นำ สร้างทีม และพัฒนาศักยภาพขององค์กร พัฒนาคุณภาพของการบริการ และสร้างวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่จำเป็นตามสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส์
2. เพื่อสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลัก โดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส์

3. เพื่อประเมินโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาสมรรถนะหลักจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟายเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ที่ได้จากการบูรณาการขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ Marquardt (2018) และนักวิชาการต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลัก ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเลือกโครงการหรือปัญหาสำหรับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (2) การทำความเข้าใจและเตรียมสมาชิกในกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (3) การพัฒนาและนำเสนอกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาหรือแผนกลยุทธ์ดำเนินโครงการ (4) การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติและ (5) การประเมินผลการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ได้รับจากโปรแกรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ได้โปรแกรมฝึกอบรมที่นำไปพัฒนาสมรรถนะหลัก 5 ด้าน ของพนักงานบางกอกแอร์เวย์ส ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของหน่วยงาน องค์กร และส่งผลต่อการให้บริการลูกค้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมสมรรถนะ โดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารและพนักงานในระดับอื่นๆ ขององค์กร
3. เป็นแนวทางการออกแบบเครื่องมือในการฝึกอบรมสำหรับหลักสูตรอื่นๆ ของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

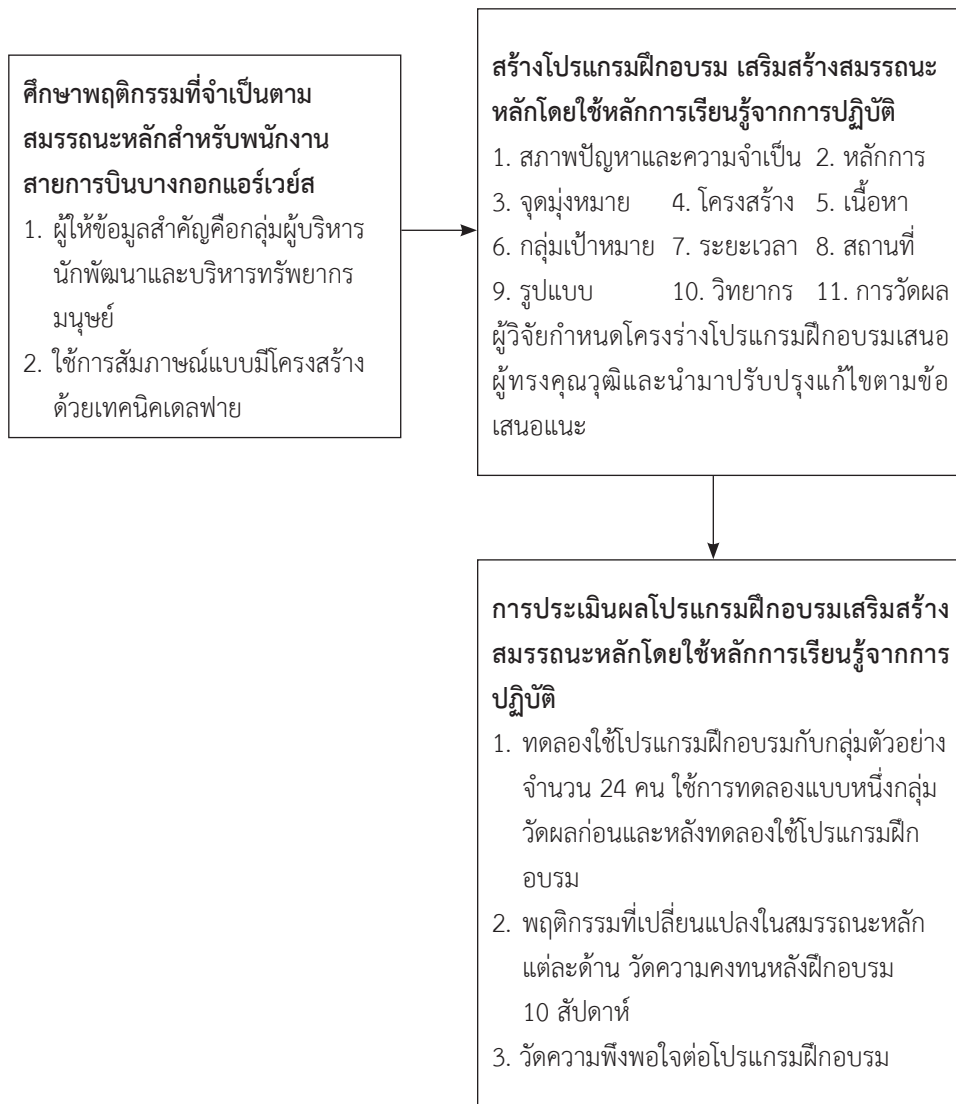
แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (competency) หมายถึง ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และคุณลักษณะของบุคคล (attributes) ซึ่งบุคคลนั้นจะแสดงออกเป็นวิธีคิดและพฤติกรรมในการทำงานที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามมาตรฐานหรือสูงกว่ามาตรฐานที่องค์กรได้กำหนดเอาไว้ McClelland (1973) ได้เขียนบทความวิชาการเรื่อง “Testing for Competence rather than Intelligence” ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดของแนวคิดเรื่องสมรรถนะที่สามารถอธิบายบุคลิกลักษณะของ คนว่าเปรียบเสมือนกับภูเขาน้ำแข็ง (iceberg) โดยคุณลักษณะของบุคคลนั้นเปรียบเสมือนภูเขาน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในน้ำ โดยมีส่วนหนึ่งที่เป็นส่วนน้อยลอยอยู่เหนือน้ำซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ง่าย ได้แก่ ความรู้สาขาต่างๆ ที่ได้เรียนมา (knowledge) และส่วนของทักษะ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญ ความชำนาญพิเศษด้านต่างๆ (skill) สำหรับส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่จมอยู่ใต้น้ำ ซึ่งเป็นส่วนที่มีปริมาณมากกว่านั้น เป็นส่วนที่ไม่อาจสังเกตได้ชัดเจนและวัดได้ยากกว่า และเป็นส่วนที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากกว่า ได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม (social role) ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (self-image) คุณลักษณะส่วนบุคคล (trait) และแรงจูงใจ (motive) ส่วนที่อยู่เหนือน้ำเป็นส่วนที่มีความสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาของบุคคล ซึ่งการที่บุคคลมีความฉลาดสามารถเรียนรู้องค์ความรู้ต่างๆ และทักษะได้นั้น ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่น จึงจำเป็นต้องมีแรงผลักดันเบื้องต้น คุณลักษณะส่วนบุคคล ภาพลักษณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคมอย่างเหมาะสมด้วย จึงจะทำให้บุคคลกลายเป็นผู้ที่มีผลงานโดดเด่นได้

แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม การฝึกอบรมเป็น

กระบวนการพัฒนาบุคคล ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กิจกรรมจะต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่อง ความจำเป็นในการฝึกอบรม เกิดขึ้นจากการมีปัญหาข้อขัดข้องและอุปสรรคที่ไม่พึงปรารถนาในหน่วยงานหรือองค์กรการฝึกอบรมไม่สามารถแก้ไขปัญหาในหน่วยงานหรือองค์กรได้ทั้งหมด การฝึกอบรมที่วางแผนอย่างดีก็มักจะแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม การฝึกอบรมไม่สามารถแก้ปัญหที่เกิดจากตัวบุคคล และการฝึกอบรมสามารถแก้ไขได้บ้างหากเกิดปัญหาจากอุปกรณ์วัสดุต่างๆ (Awakul, 1997) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นในการฝึกอบรม หมายถึง ปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดๆ เรื่องใดเรื่องหนึ่งในการทำงาน เช่น ความรู้ไม่พอ ความเข้าใจทัศนคติ ความชำนาญ และสามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยการฝึกอบรม โดยทั่วไปผู้ปฏิบัติงานไม่ตีเพราะขาดในสิ่งเหล่านี้ คือ K = Knowledge (ความรู้) ขาดความรู้หรือความรู้ไม่พอสำหรับการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย A = Attitude (ทัศนคติ) ขาดทำที่ความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำ ความรักการทุ่มเท และไม่มีอุดมการณ์ P = Practice (การฝึกปฏิบัติ) การปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องและหลักวิธีการทำงานที่ถูกต้อง S = Skill (ทักษะ) ทักษะไม่พอเนื่องจากฝึกฝนมาน้อย ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม I = Interest (ความสนใจ) เนื่องจากขาดการสนใจที่ดีและเหมาะสม U = Understanding (ความเข้าใจ) ความเข้าใจในวิธีการทำงานต่างๆ ทำให้ได้งานไม่สมบูรณ์ ดังนั้น การฝึกอบรมจึงต้องทำการเปลี่ยนแปลง เพิ่มพูนสิ่งดังกล่าวข้างต้นในตัวบุคคล อาจแยกอบรมเฉพาะด้านทัศนคติ (attitude) หรือด้านทักษะ (skill) หรือด้านความเข้าใจ (understanding) ตามความจำเป็นได้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (action learning) เป็นแนวคิดที่สนับสนุนให้คนเราปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัด และศักยภาพ ด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ จนถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะเชื่อว่าหากคนเราได้กระทำ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสนุกสนานที่จะสืบค้นหาความรู้ต่อไป มีความสุขที่จะเรียน สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างมากเพราะเหตุว่ามิได้มีการเรียนรู้เฉพาะในส่วนแนวคิด ทฤษฎีอย่างเดียว แต่ยังเป็นการนำประเด็นปัญหา หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเข้าสู่กระบวนการขบคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วย ซึ่งประโยชน์ที่ได้โดยตรง คือผู้เรียนก็จะมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดนั้นๆ อย่างลึกซึ้งมากกว่าในตำรา หรือจากผู้สอนเพียงด้านเดียว แต่ยังได้มีการสัมผัสใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงที่สอดคล้องกับแนวคิดที่เรียกว่า Learning by Doing คือ การเรียนรู้ที่มีการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น นอกจากนี้ การเรียนรู้จากการปฏิบัติยังเป็นการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) โดยต้องมีการสร้างพลวัตการเรียนรู้ (learning dynamics) ให้เกิดขึ้น ซึ่งต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม บุคลากรมีความกระตือรือร้น สนใจ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ บุคลากรมีการคิดอย่างเป็นระบบ บุคลากรมีแบบแผนทางความคิด ไม่ยึดติดกับความเชื่อทัศนคติเดิม มองโลกอนาคต บุคลากรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการสนทนาที่เป็นที่เปิดเผย มีรูปแบบการเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น เรียนรู้จากการปรับตัว เรียนรู้จากการคาดการณ์ และที่สำคัญต้องมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (action learning)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) ผู้วิจัยได้ออกแบบขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมที่จำเป็นตามสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอก

แอร์เวย์สโดยใช้เทคนิคเดลฟาย โดยรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง คือผู้บริหารระดับกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ผู้บริหารระดับรองกรรมการผู้อำนวยการใหญ่และผู้บริหารระดับผู้อำนวยการฝ่าย จำนวน 13 คน กลุ่มที่สอง คือผู้อำนวยการและผู้จัดการด้านการพัฒนาและบริหาร

ทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 18 คน ที่ได้จากการคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย และใช้แบบสอบถามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ (1) การสร้างโครงสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลัก และแนวคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และพฤติกรรมที่จำเป็นตามสมรรถนะหลักที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อกำหนดกรอบการสร้างโปรแกรมฝึกอบรม มีการกำหนดรายละเอียดของโปรแกรมฝึกอบรมและออกแบบ โดยมีการกำหนดสภาพปัญหาและความจำเป็น หลักการ จุดมุ่งหมายของโปรแกรมฝึกอบรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความจำเป็นและหลักการของโปรแกรมฝึกอบรม โครงสร้าง เนื้อหาของการฝึกอบรมที่จะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโปรแกรมฝึกอบรมในแต่ละหน่วยฝึกอบรม กลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาในการฝึกอบรม สถานที่จัดอบรม รูปแบบการฝึกอบรมที่มีการกำหนดกิจกรรมเรียนรู้และวิธีการฝึกอบรมที่จะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาการฝึกอบรม วัตถุประสงค์การฝึกอบรมและเลือกรูปแบบการเรียนรู้ สื่อประกอบการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาและเทคนิควิธีการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การฝึกอบรมในแต่ละสมรรถนะหลัก วิทยากรและการวัดและการประเมินผล (2) การประเมินโครงสร้างโปรแกรมฝึกอบรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมและด้านการวัดและการประเมินผล โดยการประเมินส่วนประกอบของโปรแกรมฝึกอบรมว่ามีความครบถ้วนเหมาะสมและมีความสอดคล้องกัน

ของส่วนประกอบของโปรแกรมฝึกอบรมที่สร้างขึ้นหรือไม่เพียงใด เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบของโปรแกรมฝึกอบรมสมรรถนะหลัก และ (3) การพัฒนาโครงสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักจากการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความสอดคล้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (1) แบบแผนของการทดลองใช้แบบทดสอบกรณีที่สอง ตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกันทดสอบโดยใช้เครื่องหมาย (sign test) วัดผลก่อน หลังการทดลอง และวัดความคงทน 10 สัปดาห์ (2) ตัวอย่าง คือ พนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์สที่คัดเลือกโดยการสุ่มแบบเจาะจงและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวน 24 คน (3) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมฝึกอบรม เอกสารประกอบโปรแกรมฝึกอบรม และแบบประเมินตนเองและแบบประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรม เกี่ยวกับพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมฝึกอบรม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94 (4) การดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยนำโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิไปทำการทดลองกับตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส จำนวน 24 คน ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 วัน และทำการประเมินพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักโดยให้ประเมินตนเองและโดยการให้ผู้บังคับบัญชาประเมินก่อนอบรม หลังสิ้นสุดอบรม และหลังอบรม 10 สัปดาห์ และ

(5) การวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมตามสมรรถนะหลัก โดยใช้สถิติการทดสอบเครื่องหมาย (sign test) ทั้งการประเมินตนเองและการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรม และประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้โปรแกรมฝึกอบรม โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมที่จำเป็นตามสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสมรรถนะหลักประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) การทำงานเป็นทีม (2) การมุ่งเน้นที่ผลงาน สร้างผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน (3) การมุ่งเน้นที่ลูกค้า เข้าใจลูกค้า (4) การสื่อสารและ (5) การมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม และมีความเห็นสอดคล้องกันว่าพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักแต่ละด้านเป็นพฤติกรรมที่มีความจำเป็นสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์สอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่ามัธยฐาน (Mdn) 4.00 ขึ้นไปสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ตั้งแต่ 0.00-1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในทุกพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักแต่ละด้าน

2. ผลการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ประกอบไปด้วย 7 หน่วยฝึกอบรม ได้แก่ สมรรถนะของพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส การเรียนรู้จากการปฏิบัติและประโยชน์ของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สมรรถนะการทำงานเป็นทีม สมรรถนะการมุ่งเน้นที่ผลงาน สมรรถนะการมุ่งเน้นที่ลูกค้า เข้าใจลูกค้า โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สมรรถนะด้านการสื่อสาร และสมรรถนะการมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรมโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้จากการปฏิบัติพบว่า โครงร่างโปรแกรมฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.35 เมื่อพิจารณาแต่ละ

องค์ประกอบของโครงร่างโปรแกรมฝึกอบรมพบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด 1 รายการได้แก่ จุดมุ่งหมายของโปรแกรมฝึกอบรมมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.60$) สำหรับรายการประเมินความเหมาะสมอื่นๆ อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบและแต่ละหน่วยฝึกอบรมของโครงร่างโปรแกรมฝึกอบรมพบว่ามีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.60-.60 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 0.00-0.89 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างโปรแกรมฝึกอบรมนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และผลการประเมินความสอดคล้องของโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80-1.00 แสดงว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

3. ผลการประเมินโปรแกรมฝึกอบรม พบว่า

3.1 ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมพบว่า พนักงานและผู้อำนวยการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรมไม่สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหัวหน้างานมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรม หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้จัดการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีม และด้านการมุ่งเน้นที่ผลงานสร้างผลสัมฤทธิ์ในการทำงานหลังอบรมสูงกว่า

ก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมพบว่าพนักงานทุกระดับมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทั้ง 5 ด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์ไม่แตกต่างจากหลังอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นระดับหัวหน้างานที่มีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการสื่อสารหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าหลังอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินตนเองของผู้เข้าอบรมพบว่าพนักงานและผู้อำนวยการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์ไม่สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหัวหน้างานมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านยกเว้นด้านการมุ่งเน้นที่ลูกค้าเข้าใจลูกค้าหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้จัดการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งเน้นที่ผลงานสร้างผลสัมฤทธิ์ในการทำงานและด้านการมุ่งเน้นที่ลูกค้าเข้าใจลูกค้าหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรมพบว่าพนักงานและผู้อำนวยการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์ไม่สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหัวหน้างานและผู้จัดการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อโปรแกรมฝึกอบรม พบว่า ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.83-4.67 ซึ่งอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

3.3 การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฝึกอบรมโดยหลังจากดำเนินการทดลองแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักให้มีความ

สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในประเด็น (1) ระยะเวลาในการฝึกอบรม ผู้วิจัยเพิ่มระยะเวลาในการฝึกอบรมในแต่ละวันให้มากขึ้นจากวันละ 7 ชั่วโมงเป็นวันละ 8 ชั่วโมงเพื่อเพิ่มเวลาในการฝึกการตั้งคำถามและการฟังซึ่งเป็นทักษะหลักที่จะนำมาใช้ในการทำกิจกรรม และ (2) สื่อที่ใช้ในการฝึกอบรมโดยเพิ่มวิดีโอตัวอย่างรูปแบบการฝึกอบรมโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ดูเป็นตัวอย่าง หลังจากการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักข้างต้นแล้วผู้วิจัยได้จัดทำเป็นโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักฉบับสมบูรณ์ที่คาดว่าจะสามารถนำไปใช้ในการจัดฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมที่จำเป็นตามสมรรถนะหลัก พบว่า สมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีม พฤติกรรมที่มีความจำเป็นมากที่สุดได้แก่ (1) การเข้าใจและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของทีมและเคารพในสิทธิของผู้อื่นในการเข้าร่วมการทำงานเป็นทีม (2) การกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงานของทีมอย่างชัดเจนเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรและหน่วยงาน (3) การอุทิศตนและทุ่มเททำงาน มีส่วนร่วมในการทำงานในทีมทั้งนี้เนื่องมาจากการทำงานในธุรกิจสายการบินมีการแบ่งการทำงานเป็นฝ่าย ส่วน แผนกโครงสร้างขององค์กร อย่างไรก็ตามการทำงานระหว่างฝ่าย ส่วน แผนกยังจำเป็นต้องมีร่วมกันเพื่อส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการให้กับผู้ใช้บริการสายการบิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bergenhenegouwen et al. (1997) ที่พบว่าสมรรถนะหลักขององค์กรที่เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาบุคลากรที่กล่าวถึงการทำงานเป็นทีมว่าเป็นสมรรถนะหลักและพฤติกรรมหลักที่พนักงานจะต้องมี

ในการปฏิบัติงาน

สมรรถนะหลักด้านการมุ่งเน้นที่ผลงาน สร้างผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน พฤติกรรมที่มีความจำเป็นมากที่สุดได้แก่ (1) การมีความรู้ ความเข้าใจถึงเป้าหมายที่ผู้บังคับบัญชาคาดหวัง สามารถเชื่อมโยงเป้าหมายที่ตนเองรับผิดชอบกับเป้าหมายของหน่วยงานและเป้าหมายขององค์กร และหาตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ในการทำงานที่เหมาะสม (2) ความสามารถในการบริหารงาน โครงการที่รับผิดชอบได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างสรรค์ พัฒนาผลงานหรือกระบวนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมายของหน่วยงานและเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้เนื่องมาจากธุรกิจสายการบินเป็นธุรกิจที่มีมาตรฐานความปลอดภัยและมาตรฐานการปฏิบัติงานทั้งในระดับประเทศและในระดับสากลที่เข้มงวด และสายการบินจำเป็นจะต้องได้รับการตรวจสอบมาตรฐานดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ ทำให้พนักงานสายการบินจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานเป็นอย่างดีและการปฏิบัติงานจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งในการดำเนินงานจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ในการทำงานที่เหมาะสมและชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sengupta, Venkatesh & Sinha (2013) ที่กล่าวว่าสมรรถนะด้านการมุ่งเน้นที่ผลงานเป็นสมรรถนะที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร และสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน

การมุ่งเน้นที่ลูกค้า เข้าใจลูกค้า พฤติกรรมที่มีความจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ (1) การรับฟังความต้องการ ความคาดหวังและข้อมูลย้อนกลับจากลูกค้า ทั้งภายในและภายนอกองค์กร สามารถแก้ไขปัญหาตามความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้ (2) นำข้อมูลของลูกค้ามาวิเคราะห์ ออกแบบบริการ และหาวิธีการในการตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าให้ได้หรือสูงกว่ามาตรฐานที่ลูกค้าคาดหวัง เข้าใจลูกค้า มีการจัดลำดับความสำคัญ (priority) และต้อง

สามารถควบคุมต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ปรับเปลี่ยนพัฒนารูปแบบ คุณภาพของผลิตภัณฑ์และการให้บริการลูกค้าให้ได้มาตรฐานตามที่ลูกค้าคาดหวัง และสามารถควบคุมต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) ให้บริการเชิงรุก เพิ่มระดับความพึงพอใจของลูกค้าให้เกิดการรับรู้ มีการบอกต่อหรือกลับมาใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการอีก ทั้งนี้เนื่องมาจากหนึ่งในพันธกิจหลักของสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส คือ การมุ่งมั่นสร้างสรรค์และส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นเลิศ เพื่อประโยชน์ต่อผู้โดยสารและการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องของบริษัท ที่พนักงานทุกคนจะต้องให้ความสำคัญ และมีความเข้าใจผู้โดยสารซึ่งเป็นลูกค้าของสายการบิน สอดคล้องกับงานผลการวิจัยของ Roy (2009) ที่กล่าวว่า สมรรถนะด้านการมุ่งเน้นลูกค้าเป็นสมรรถนะหลักที่จะต้องพัฒนาและละเอียบบรรณที่พนักงานที่จะเข้ารับตำแหน่งในระดับผู้จัดการ

สมรรถนะหลักด้านการสื่อสาร พฤติกรรมที่มีความจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ การมีความเข้าใจในข้อมูลที่ต้องการสื่อสาร สามารถเลือกช่องทางในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมกับผู้ติดต่อสื่อสารด้วยทั้งภายในและภายนอกองค์กร การมีทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะในการพูด การเขียน การใช้ท่าทางได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้ผู้รับสารมีความเข้าใจถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการทำงาน ความสามารถสื่อสารเพื่อถ่ายทอดให้กับสมาชิกในทีมหรือผู้รับสารได้อย่างถูกต้อง สร้างสรรค์ มุ่งที่งานและเป้าหมายที่ต้องดำเนินการให้สำเร็จ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เกิดความร่วมมือและประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพทั้งภายในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ทั้งนี้ เนื่องมาจากสายการบินมีพนักงานที่ปฏิบัติงานทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้การปฏิบัติงานยังมีรูปแบบที่หลากหลายตามลักษณะของงาน เช่น การปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมงของหน่วยงานการปฏิบัติการบิน การปฏิบัติ งานที่ต้อง

เดินทางอย่างสม่ำเสมอ เช่น นักบิน ลูกเรือ การสื่อสาร จึงเป็นสมรรถนะหลักที่จำเป็นที่จะต้องสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ช่องทางการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม และทั่วถึงกับพนักงานทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan (2006) ที่กล่าวว่า สมรรถนะหลักด้านการสื่อสารเป็นทักษะที่จำเป็น 1 ใน 4 สมรรถนะหลักของเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ในพื้นที่ประเทศแคนาดาโดยทักษะในการสื่อสารรวมถึงทักษะในการเขียนและทักษะในการพูด ประกอบกับเน้นเรื่องทักษะในการฟังอย่างตั้งใจ และสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ด้วย

สมรรถนะหลักด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม พฤติกรรมที่มีความจำเป็นมากที่สุด ได้แก่ (1) การคิดหาแนวทาง ขั้นตอนและวิธีการทำงานใหม่ๆ มาปรับปรุงการทำงานเพื่อให้ขั้นตอนการทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นและสอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายขององค์กรและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (2) การมีทัศนคติที่ดีต่อแนวคิดหรือแนวทางใหม่ๆ พร้อมรับสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากแนวทางใหม่ๆ นี้และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเพื่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติตามแนวทางใหม่ให้สำเร็จโดยคำนึงถึงเป้าหมายหลักขององค์กรเป็นสำคัญ ทั้งนี้เนื่องมาจากการแข่งขันที่สูงมากในธุรกิจสายการบินและธุรกิจสายการบินยังมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านสภาวะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม เป็นต้น อีกทั้งต้นทุนในการดำเนินธุรกิจการบินก็สูงมากไม่ว่าจะเป็นค่าเครื่องบิน น้ำมันเชื้อเพลิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aitken and von Treuer (2014) ที่กล่าวว่าสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้ผู้นำ

2. ผลการสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ พบว่าโครงสร้างโปรแกรมฝึกอบรมมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.80-1.00 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงว่าโครงสร้างโปรแกรมฝึกอบรมมีความ

สอดคล้องกันทุกประเด็น ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบิน บางกอกแอร์เวย์สเป็นสิ่งสำคัญที่นำมาสู่การกำหนดหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างของโปรแกรมฝึกอบรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพนักงานสายการบิน บางกอกแอร์เวย์ส

3. ผลการประเมินโดยทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลัก สามารถอธิบายได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินตนเองตามสมรรถนะหลักพบว่า หัวหน้างานที่มีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการสื่อสารหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าหลังอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องมาจากพนักงานระดับหัวหน้างานซึ่งเป็นผู้บริหารระดับต้นหลังจากได้อบรมและนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากบทบาทของความเป็นหัวหน้างานเมื่อกำหนดแผนแล้วจะต้องสื่อสารแผนให้ผู้ปฏิบัติมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนได้อย่างเข้าใจ เพื่อจะได้นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำหรับพนักงานระดับปฏิบัติการ ผู้จัดการ และผู้อำนวยการ มีพฤติกรรมสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการสื่อสารน้อยกว่าเพราะพนักงานระดับปฏิบัติการเป็นผู้รับนโยบายมากกว่า ส่วนผู้จัดการและผู้อำนวยการมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เสนอแนะนโยบาย และให้คำปรึกษาแนะนำ ดังนั้นหัวหน้างานจึงมีพฤติกรรมสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการสื่อสารหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าหลังอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatakarn (2015) ที่กล่าวถึงการวิจัยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ปฏิบัติงานที่ดำเนินการเองโดยผู้ปฏิบัติงานจะมีโอกาสแก้ปัญหาของเขาได้สำเร็จมากกว่าการวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาที่กระทำโดย

บุคคลอื่น ดังนั้นการปฏิบัติหลังจากอบรม 10 สัปดาห์ พนักงานผู้ใดสามารถนำแผนลงสู่ปฏิบัติได้มากกว่า ดังเช่นหัวหน้างานสามารถนำแผนสู่การปฏิบัติได้มากกว่าจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักนั้นที่เพิ่มมากขึ้น

หัวหน้างานมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นสมรรถนะหลักด้านการมุ่งเน้นที่ลูกค้าเข้าใจลูกค้า และผู้จัดการมีสมรรถนะหลักด้านการทำงานเป็นทีม การมุ่งเน้นที่ผลงานและสร้างผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน และการมุ่งเน้นที่ลูกค้าเข้าใจลูกค้าหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้างานและผู้จัดการซึ่งเป็นผู้บริหารระดับต้นและระดับกลางเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในการทำงานเมื่อได้เข้าร่วมในโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักจึงส่งผลให้มีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pongpattarine (2012) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของผู้เข้าอบรมจะทำให้ผู้เข้าอบรมมองเห็นมุมมองต่างๆ ของปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปลงมือปฏิบัติ ส่วนผู้อำนวยการที่มีบทบาทในการบริหาร คิดกลยุทธ์ระดับส่วนงานจะรับฟังปัญหาและให้การสนับสนุนทรัพยากรในการแก้ปัญหา การเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาจะมาจากหัวหน้างานและผู้จัดการมากกว่า ดังนั้นพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักของผู้อำนวยการจึงไม่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผลการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรม พบว่า หัวหน้างานและผู้จัดการมีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการฝึกอบรมที่ใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รู้ปัญหาที่แท้จริงและให้ผู้เข้าอบรมได้ทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหา นั้น ทำให้ผู้เข้าอบรมมีพันธะผูกพันต่อแผนปฏิบัติการและผูกมัดให้มีความรับผิดชอบต่อการดำเนิน การปฏิบัติตามแผนทำให้ผลการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรมดังกล่าวส่งผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักของหัวหน้างานและผู้จัดการ อีกทั้งหัวหน้างานและผู้จัดการซึ่งเป็นผู้บริหารระดับต้นและระดับกลางเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในการทำงานเมื่อได้เข้าร่วมในโปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักจึงส่งผลให้มีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pongpattarine (2012) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของผู้เข้าอบรมจะทำให้ผู้เข้าอบรมมองเห็นมุมมองต่างๆ ของปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Choi (2005) ที่พบว่า การเรียนรู้จากการปฏิบัติส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทักษะสำคัญของการเป็นโค้ช ได้แก่ ทักษะการฟัง การตั้งคำถาม การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสะท้อนความคิดโดยใช้คำถาม การปฏิบัติและองค์ประกอบของการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของผู้จัดการในด้านทักษะของการเป็นโค้ช

สำหรับพนักงานและผู้อำนวยการที่มีพฤติกรรมตามสมรรถนะหลักทุกด้านหลังอบรม 10 สัปดาห์ไม่สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการการเรียนรู้จากการปฏิบัติต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาจริงที่เกิดขึ้นจากกระบวนการตั้งคำถาม

โดยใช้ระยะเวลาที่เพียงพอให้สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ แต่ในการวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องการใช้ระยะเวลาอบรมจึงส่งผลให้การทำกิจกรรมเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาและแผนการปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหากำหนดระยะเวลาไม่มากพอกับปัญหาที่ซับซ้อน สอดคล้องกับแนวคิดของ Marquardt (2018) ที่กล่าวถึงระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่อาจต้องใช้ถึง 30 นาทีหรือ 3 ชั่วโมงหรือ 8 ชั่วโมงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของปัญหา นอกจากนี้การทำกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจำเป็นต้องมีกิจกรรมหลายครั้งและต่อเนื่องในกรณีที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่สามารถทำกิจกรรมได้ครั้งเดียวในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งจะส่งผลดีคือผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำแผนการปฏิบัติไปลงมือปฏิบัติได้จริงและนำผลที่ได้มารายงานความคืบหน้าในกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และจากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าการใช้โปรแกรมฝึกอบรมสำหรับผู้ที่มีระดับการบริหารแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอาจไม่เหมาะสมกับการเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ส่งผลให้พฤติกรรมตามสมรรถนะหลักของพนักงานและผู้อำนวยการหลังอบรม 10 สัปดาห์ไม่สูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อโปรแกรมฝึกอบรม พบว่าผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมฝึกอบรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยทำการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะหลักสำหรับพนักงานสายการบินบางกอกแอร์เวย์ส ทำให้เข้าใจบริบทขององค์กรและเข้าใจสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะหลัก อีกทั้งผู้วิจัยได้มีการเชิญประชุมผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรมและเชิญประชุมผู้เข้าอบรมก่อนการฝึกอบรมเพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหา ความจำเป็น วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมและรูปแบบการฝึกอบรมที่ใช้แนวคิดการเรียนรู้

จากการปฏิบัติซึ่งแนวคิดนี้ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาสำคัญที่ใช้พัฒนาผู้นำ สร้างทีม พัฒนาคุณภาพของการบริการ โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้การตั้งคำถามและสะท้อนความคิด เพื่อวิเคราะห์ปัญหามากกว่าการหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหา ให้สมาชิกในทีมได้ฝึกการตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพ ฝึกการฟังอย่างตั้งใจและสังเกตปฏิกิริยาตอบสนองต่อประเด็นคำถามเหล่านั้น เป็นไปตามผลการวิจัยของ Pongpattarine (2012) ที่พบว่า ปฏิบัติการตอบสนองของผู้ให้คำปรึกษาด้านการศึกษานานาชาติที่มีต่อรูปแบบการฝึกอบรมเห็นด้วยอย่างยิ่งกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่มีเนื้อหาตรงตามความต้องการที่แท้จริงจากการปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติใช้ในการทำงานจริงได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phuengramphan (2016) ที่พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อการใช้องค์กรยุทธศาสตร์ด้านกิจกรรมและการอบรมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรปรับขั้นตอนการฝึกอบรมโดยให้ผู้เลือกโครงการหรือปัญหาเป็นผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรและให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงขององค์กรโดยใช้การตั้งคำถามในการเรียนรู้ นอกจากนี้จะต้องกำหนดให้มีการฝึกอบรมอีก 2-3 ครั้งอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลการนำกลยุทธ์ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือนำแผนกลยุทธ์ในการดำเนินโครงการไปลงมือปฏิบัติด้วย

2. การคัดเลือกวิทยากรมีความสำคัญและมีผลต่อการฝึกอบรมมาก ผู้วิจัยต้องคัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญในหัวข้อที่จะฝึกอบรม อีกทั้งวิทยากรจะ

ต้องมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ มีความสามารถในการทำกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม

3. ระยะเวลาในการฝึกอบรมจะต้องกำหนดให้เพียงพอกับรายวิชาและกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรมตามโครงสร้างของโปรแกรมฝึกอบรม และควรเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติให้มากขึ้นและจัดให้มีการอบรมต่อเนื่องจากครั้งแรกเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้และการนำแผนปฏิบัติการไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4. โปรแกรมฝึกอบรมเสริมสร้างสมรรถนะหลักโดยใช้หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี พบว่า หลายๆ องค์กรทั่วโลกได้นำหลัก

การเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กรในการแก้ปัญหาสำคัญ ใช้ในพัฒนาผู้นำ สร้างทีมและพัฒนาศักยภาพขององค์กร ดังนั้น เพื่อให้คนในองค์กรได้เข้าใจหลัก การเรียนรู้จากการปฏิบัติและนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารระดับสูงสุดและผู้บริหารทุกระดับควรสื่อสารและทำความเข้าใจหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติให้พนักงานในองค์กรทราบและถือปฏิบัติ อีกทั้งผู้บริหารยังต้องสนับสนุนและปฏิบัติเป็นแบบอย่างกับพนักงาน เพื่อสร้างเป็นวัฒนธรรมองค์กรด้านการเรียนรู้จากการปฏิบัติต่อไป

References

- Aitken, K., & von Treuer, K. (2014). Organisational and leadership competencies for successful service integration. *Leadership in Health Services*, 27(2), 150-180.
- Awakul, V. (1997). *Training: Personal training and development manual*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Bergenhengouwen, G. J., ten Horn, H. F. K., & Mooijman, E. A. M. (1997). Competence development: A challenge for human resource professionals: core competences of organizations as guidelines for the development of employees. *Industrial and Commercial Training*, 29(2), 55-62.
- Chan, D. C. (2006). Core competencies and performance management in Canadian public libraries. *Library Management*, 27(3), 144-153.
- Chatakarn, V. (2015). Action research. *Suratthani Rajabhat Journal*, 2(1), 29-49.
- Choi, M. S. (2005). A case study of an action learning program: Can action learning be an approach to enhance a manager's coaching skills?. *Dissertation Abstracts International*, 66(01), 2347-A. (UMI No. 3161575).
- Draganidis, F., & Mentzas, G. (2006). Competency based management: A review of Systems and approaches. *Information Management & Computer Security*, 14(1), 51-64.
- Marquardt, M. J. (2018). *Optimizing the power of action learning* (3rd ed.). Nicholas Brealey.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.

- Mulder, M., & Collins, K. (2007). *Competence Development in Organisation: Its use in practice*. Retrieved from: <https://www.ufhrd.co.uk/wordpress/wp-content/uploads/2008/06/muld-31-fp.pdf>
- Phuengramphan, C. (2016). *The development of a training program for enhancing the team-learning skills of government teachers under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Human Resource Development), Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Pongpattarine, C. (2012). *The development of a training model based on action learning concept to enhance performance for international education consultants*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Non-Formal Education), Chulalongkorn University [In Thai]
- Roy, J. S. (2009). An analysis of business competencies important for entry-level managers in destination marketing organizations. *Dissertation Abstracts International*, 70(01), 1351-A. (UMI No. 3341871).
- Sengupta, A., Venkatesh, D. N., & Sinha, A. K. (2013). Developing performance-linked competency model: a tool for competitive advantage. *International Journal of Organizational Analysis*, 21(4), 504-527.

รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ

วิลาศ เรียงแหลม¹ ชมสุภัค ครุฑกะ² ดวงเดือน จันทร์เจริญ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ สร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ และประเมินรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือเป็นข้าราชการสังกัดกองทัพเรือในสำนักงานกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการและวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ จำนวน 242 นาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือด้วยเทคนิคเดลฟาย เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 ท่าน ส่วนการประเมินรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือในปัจจุบันโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย สำหรับรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้ (1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอก (2) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน (3) การเปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น (4) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ (5) การจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ (6) การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือไปสู่การปฏิบัติ และ (7) การประเมินผลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ การประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือด้วยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้สามารถนำไปใช้ได้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์; ยุทธศาสตร์; กองทัพเรือ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

วิลาศ เรียงแหลม, ชมสุภัค ครุฑกะ และดวงเดือน จันทร์เจริญ. (2563). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 706-720.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: E-mail: wilasrianglaem@gmail.com

² คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

A Strategic Human Resource Development Model of the Royal Thai Navy

Wilas Rianglaem¹ Chomsupak Cruthaka² Duangdeun Chanchreon³

Abstract

This research aimed to study the problems and needs for the strategic human resource development of the Royal Thai Navy, create a strategic human resource development model for the Royal Thai Navy and to evaluate the model. Population sampling was 242 officials of the Royal Thai Navy responsible for the management and strategic human resource development planning. Key informants providing information for creating model with delphi technique consist of 21 experts. Model evaluation was conducted by 9 specialists of the Royal Thai Navy.

Research results revealed that the overview of strategic human resource development in the Royal Thai Navy, at present, was overall exhibited at a low level. The strategic human resource development model developed by the researcher consists of seven parts: (1) an examination of external environmental; (2) an examination of internal environmental; (3) a comparison between what the organization is and what the organization needs to be; (4) a determination of the objectives for the strategic human resource development of the Royal Thai Navy; (5) the development of human resource development strategies of the Royal Thai Navy; (6) the implementation of human resource development of the Royal Thai Navy; and (7) an evaluation of the strategic human resource development of the Royal Thai Navy.

In regard to appropriateness and feasibility of the model constructed by the researcher, evaluation was carried out by means of focus group discussions in which the discussants were experts in the field. The discussants were of the opinion that the model developed by the researcher was appropriate and feasible and so held that it could actually be employed.

Keywords: Human Resource Development; Strategy; Royal Thai Navy

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Rianglaem, W., Cruthaka, C., & Chanchreon, D. (2020). A strategic human resource development model of the Royal Thai Navy. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 706-720.

¹ Doctor of Philosophy Program in Social Sciences, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: wilasrianglaem@gmail.com

² Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University.

³ Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) รัฐบาลไทยได้กำหนดให้ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาค้นหาความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม (Office of the National Economics and Social Development Board, 2016, p. 4) โดยได้กำหนดพัฒนากำลังพลให้มีความรู้ความสามารถและมีความพร้อมในการปฏิบัติได้ทันเหตุการณ์มีอาวุธ ยุทธโศปกรณ์ ยุทธภัณฑ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ พร้อมสนับสนุนการพัฒนาประเทศการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยและการแก้ไขปัญหาสำคัญอื่นๆ ของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ที่ผ่านมากองทัพเรือได้พยายามดำเนินการพัฒนาองค์กรตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (public sector management quality award) ตามที่รัฐบาลกำหนด ซึ่งกองทัพเรือได้ทำคำรับรองการปฏิบัติราชการกับกระทรวงกลาโหม และเข้าสู่ระบบการประเมิน ผ่านการตรวจประเมินจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) โดยใช้เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐผ่านตัวชี้วัดตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ จากการดำเนินงานของสำนักงาน ก.พ.ร. (Office of the Public Sector Development Commission, 2014) พบว่า ในปี พ.ศ. 2559 ไม่มีหน่วยงานใดได้รับรางวัลหมวด 5 ด้านการบริหารงานบุคคล รวมทั้งกองทัพเรือด้วย ซึ่งในปีงบประมาณ 2561 คณะกรรมการกำกับการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ดำเนินการตรวจประเมินผลการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเน้นการดำเนินการในหมวด 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์

และหมวด 6 การจัดการกระบวนการ เท่านั้น โดยกองทัพเรือยังไม่ได้ดำเนินการตรวจประเมินในหมวด 5 ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยเช่นกัน (The Committee of Public Sector Development Commission of Royal Thai Navy, 2018) ทั้งนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรด้วยการให้การศึกษาหรือการฝึกอบรมเป็นวิธีการที่ช่วยตอบสนองความต้องการขององค์กร แต่ยังไม่อาจแก้ปัญหาองค์กรได้อย่างสมบูรณ์ หากการพัฒนาหรือฝึกอบรมนั้นๆ ถูกแยกออกจากกันโดยไม่มีการเชื่อมโยงกับความต้องการของงาน กระบวนการผลิต โครงสร้าง เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกภายในองค์กร และการประเมินผล (Tangkittipapon, 2010, p. 103)

กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทย มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาไปสู่เป้าหมายในการที่จะเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยที่มีความพร้อมและมีขีดความสามารถสูงเป็นที่เชื่อมั่นและไว้วางใจจากสาธารณชนในการปฏิบัติการทางทหารเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามเพื่อรักษาสิทธิและอำนาจอธิปไตยทางทะเล รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และการกิจอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ตั้งแต่ภาวะปกติ รวมทั้งเป็นความภาคภูมิใจของคนในชาติในการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลในระดับนานาชาติ ซึ่งเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ ตลอดจนเป็นแบบอย่างในการพัฒนากองทัพเรือที่ดี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการรักษาผลประโยชน์ สร้างความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองของภูมิภาคร่วมกันเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเองโดยไม่มุ่งเน้นการแข่งขันในการเสริมสร้างยุทธโศปกรณ์จนเกินความจำเป็น ซึ่งเป้าหมายนี้ได้ถูกกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์กองทัพเรือ พ.ศ. 2567แล้วว่า “เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำใน

ภูมิภาคและเป็นเลิศในการบริหารจัดการ”

จากความสำคัญของการพัฒนากำลังพลหรือทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือให้มีขีดความสามารถตามท้องที่ความต้องการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงานนั้นจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายและจะต้องดำเนินการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้กองทัพเรือพัฒนาไปสู่องค์กรขีดสมรรถนะสูง (High Performance Organization--HPO) ได้ต่อไป จึงมีความสนใจในการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือว่าควรมีรูปแบบอย่างไร จึงจะทำให้สำเร็จบรรลุวิสัยทัศน์และมุ่งสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเป็นองค์กรขีดสมรรถนะสูงตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร คือ ข้าราชการสังกัดกองทัพเรือในส่วนงานกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการและวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากหน่วยขึ้นตรงกองทัพเรือ จำนวน 36 หน่วย รวมทั้งสิ้น 615
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษารูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ตามแนวคิดของ Rothwell and Kazanas (1994) ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

พัฒนาให้ตรงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร (2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันขององค์กร (3) การตรวจสอบสภาพแวดล้อม ภายนอกองค์กร (4) เปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น (5) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (6) การนำไปปฏิบัติ และ (7) การประเมินความสำเร็จของยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ ตั้งแต่ 2 มกราคม พ.ศ. 2561 ถึง 27 กันยายน พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถนำรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้บรรลุวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือ
3. เป็นข้อมูลสนับสนุนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ให้กับกองทัพบกและกองทัพอากาศต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการเพื่อการพัฒนาและปลดปล่อยความเชี่ยวชาญของมนุษย์ โดยผ่านการพัฒนาองค์กรและการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงผลการปฏิบัติงานการปรับปรุงการประเมินผลจะรวมไปถึงเรื่องของระบบองค์กร กระบวนการทำงาน ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล ดังนั้นการ

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงประกอบไปด้วย (1) การพัฒนาองค์กร (organization development) (2) การฝึกอบรมและการพัฒนา (training and development) ซึ่งทั้งหมดนี้จะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ซึ่งเป็นรูปแบบของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยแสดงถึงการทำงานร่วมกันของกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรและในบริบทของสิ่งแวดล้อมขนาดใหญ่ ขอบเขตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับระบบใหญ่ทั้งหมดขององค์กร (Swanson & Holton, 2009, p. 99) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการไทยที่ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่า เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร โดยมุ่งที่จะพัฒนาเริ่มจากการพัฒนาเป็นรายบุคคลเพื่อผลของการปฏิบัติงาน จากนั้นพัฒนาทีมงานเพื่อให้ประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้นแล้วนำไปสู่ผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ เกิดนวัตกรรม และองค์กรมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งมักจะเกิดขึ้นภายใต้ข้อเสียขององค์กรที่เพิ่มขึ้น โดยจะต้องปฏิบัติอย่างมียุทธศาสตร์ทั่วทั้งองค์กร

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ ตามแนวความคิดของ Bartlett (as cite in Eberhart, 2009, p. 21) ได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมาย (ends) ดำเนินการ (strategy) และเครื่องมือที่ใช้ (means) โดยจะต้องพิจารณาข้อจำกัดของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วย และ Yorks (2005, p. 38) ได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ว่า เป็นการสร้างสรรค์ความเป็นหนึ่งเดียวขององค์กร มีเป้าหมายในการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้กิจกรรมที่กำหนดรูปแบบไว้อย่างชัดเจน ซึ่งคู่แข่งไม่สามารถลอกเลียนแบบได้โดยง่าย ซึ่งจะใช้การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพด้วยกิจกรรมที่ดีกว่า รวดเร็วกว่า มีคุณภาพมากกว่า และคุ้มทุนกว่าคู่แข่ง รวม

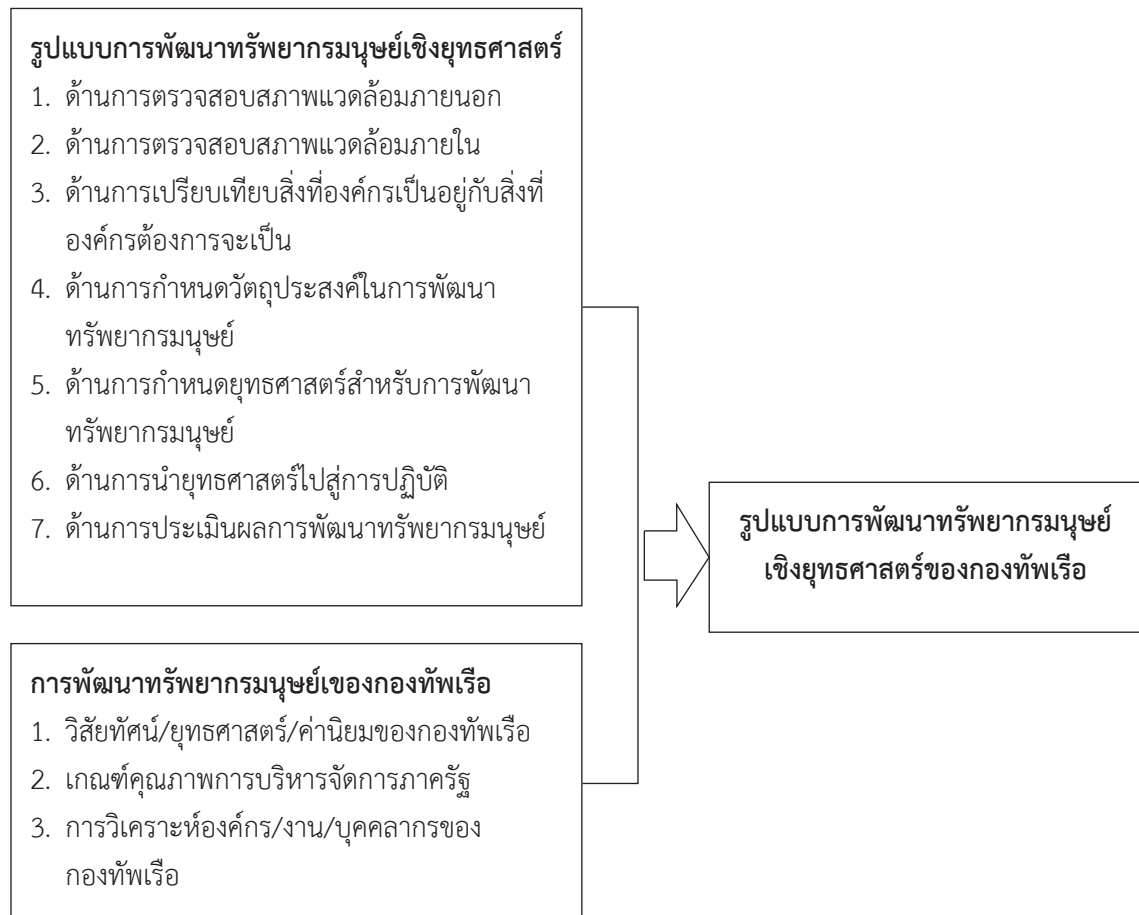
ทั้ง ต้องพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งความหมายต่างๆ ของยุทธศาสตร์พอที่จะสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายระยะยาวที่องค์กรต้องการด้วยกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

รูปแบบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาให้ตรงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร (2) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันขององค์กร (3) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร (4) เปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่ กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น (5) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (6) การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปปฏิบัติ และ (7) การประเมินความสำเร็จของยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Rothwell & Kazanas, 1994, p. 19) กำหนดให้มีการตรวจสอบด้านต่างๆ ประกอบด้วย (1) การตรวจสอบวัตถุประสงค์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ (2) การประเมินความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ โดยการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน การเปรียบเทียบความรู้และทักษะของบุคลากรในปัจจุบันกับความรู้และทักษะของบุคลากรที่องค์กรต้องการในอนาคต (3) การตรวจสอบสิ่งแวดล้อมภายนอก โดยการวิเคราะห์ผลกระทบต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร วิเคราะห์อุปสรรคและโอกาสที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร เช่น นโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ อิทธิพลจากประเทศต่างๆ ประชาชนที่รับบริการจากองค์กร และเทคโนโลยี (4) การเปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่ กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น โดยการวิเคราะห์อุปสรรค โอกาส จุดแข็ง และจุดอ่อนในด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะและขีดความสามารถของบุคลากรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้วนำมาเปรียบเทียบกับการพัฒนาความรู้ ทักษะและขีดความ

สามารถของบุคลากรที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (5) การกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการเลือกวิธีการดำเนินการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ให้เป็นรูปธรรม (6) การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยให้เกิดการบูรณาการระหว่างการพัฒนา การศึกษา และการฝึกอบรม รวมทั้งแก้ไขนโยบายให้ตอบสนองกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ และ (7) การประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการกำหนดผู้ที่จะต้องได้รับข้อมูลจากการประเมิน กำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมิน รวมทั้งต้องทราบระยะเวลาที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กรตามการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gilley and Maycunich (2002) ได้นำเสนอการวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย (1) เปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น (2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร (3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร (4) การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการพัฒนาให้ตรงกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร (5) กำหนดยุทธศาสตร์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (6) การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปปฏิบัติ และ (7) การประเมินผลยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยผู้วิจัยสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์จากแนวคิดของนักวิชาการ พบว่ามี 7 องค์ประกอบ ที่มีความถี่มาก โดยผู้วิจัยนำไปใช้กำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ เพื่อนำมาใช้สร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ด้วยเทคนิคเดลฟาย ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากความถี่มากไปน้อยคือ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตรงกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร (2) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร (3) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันขององค์กร (4) กำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (5) การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปปฏิบัติ (6) การประเมินความสำเร็จของยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ (7) เปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ตัวอย่าง คือ ข้าราชการสังกัดกองทัพอากาศในส่วนงานกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการและวางแผนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ จำนวน 36 หน่วย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) (Amornratanasak, 2014, p. 172) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ

อย่างเป็นสัดส่วนจำแนกตามหน่วยงานที่สังกัดและสุ่มข้าราชการในแต่ละหน่วยงานโดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิได้จำนวนของตัวอย่างในแต่ละหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศจำนวน 36 หน่วย จำนวนทั้งสิ้น 242 นาย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกจากผู้บริหารของกองทัพอากาศที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องที่ยินดีให้ความร่วมมือจำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ใช้เทคนิคเดลฟาย (delphi technique) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ส่วนการประเมินรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (focus group discussion)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ รอบแรกใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำผลมา วิเคราะห์เนื้อหาและจัดกลุ่ม นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคำตอบที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เพื่อจัดทำเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญอาจยืนยันคำตอบเดิม เพิ่มเติมคำตอบหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบได้ หากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญอยู่นอกพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำถามนั้น ผู้เชี่ยวชาญจะถูกร้องขอให้แสดงเหตุผลในข้อนั้นๆ ด้วย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐาน มีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ มีค่าไม่เกิน 1.50 ผู้วิจัยถือว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือในรายข้อนั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากเทคนิคการวิจัยที่กล่าวในเบื้องต้น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือในปัจจุบันสรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือในปัจจุบันโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย

1.2 ปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) กองทัพเรือไม่มีการวิเคราะห์อุปสรรค โอกาส จุดแข็ง และจุดอ่อนของการพัฒนาความรู้ ทักษะและขีดความสามารถของบุคลากรการบริหารผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาสายอาชีพ และการพัฒนาองค์กรที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับสภาพที่กองทัพเรือต้องการ (2) กองทัพเรือไม่มีการกำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือที่ชัดเจน และ (3) กองทัพเรือไม่ได้นำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (นโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ อิทธิพลจากประเทศต่างๆ ประชาชนที่รับบริการจากองค์กร และเทคโนโลยี) และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (บุคลากร งาน บรรยากาศในองค์กร) มาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์เท่าที่ควร เป็นผลให้การวิเคราะห์ที่ผ่านมาไม่มีความเชื่อมโยงกับความต้องการที่แท้จริงของกองทัพเรือ

1.3 ข้าราชการสังกัดกองทัพเรือในส่วนงานการกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการและวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำนวน 195 นาย คิดเป็นร้อยละ 80.58 ต้องการให้กองทัพเรือมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจังเพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือดีกว่าในปัจจุบัน

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือใช้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือในปัจจุบันมาบูรณาการร่วมกับรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ตามแนวคิดของ Rothwell and Kazanas (1994, p. 19) แล้วนำมาสร้างข้อคำถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นด้วยเทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ สรุปได้ ดังนี้

2.1 ผลการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 19 ข้อ ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นมากที่สุด 14 ข้อ โดยนำเสนอผลด้านละ 1 ข้อ ดังนี้ ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ การตรวจสอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ด้านกฎหมาย จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ตรวจสอบอำนาจหน้าที่ของกองทัพเรือตามพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพเรือ ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ วิเคราะห์แนวโน้มการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานงบประมาณให้แก่กองทัพเรือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ตรวจสอบภัยคุกคาม สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลระดับโลก ภูมิภาค และประเทศเพื่อนบ้าน และด้านเทคโนโลยี จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ตรวจสอบการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงาน

2.2 ผลตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายในของรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ประกอบด้วยการดำเนินการ 19 ข้อ ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นมากที่สุด 15 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) ตรวจสอบวิสัยทัศน์กองทัพเรือ พ.ศ. 2567 (2) ตรวจสอบระบบงานของกองทัพเรือทั้งในเรื่องการบริหารจัดการและระบบการปฏิบัติงาน (3) ตรวจสอบทักษะและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานของกำลังพล (4) ตรวจสอบรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ เช่น การจัดหา กำลังพล การจัดการกำลังพลฯ (5) ตรวจสอบเครื่องมือหรือรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ (6) ตรวจสอบการพัฒนากองทัพเรือตามยุทธศาสตร์กองทัพเรือ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) (7) วิเคราะห์ความต้องการทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือในอนาคต (8) วิเคราะห์การประเมินผลการปฏิบัติงานของกำลังพล (9) ตรวจสอบช่องว่างทาง

ความรู้ (knowledge gaps) ที่สำคัญของกองทัพเรือ (10) วิเคราะห์การมีส่วนร่วม/สนับสนุนของผู้บริหารกองทัพเรือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (11) ตรวจสอบวัฒนธรรมองค์กร (12) วิเคราะห์ประสิทธิผลของการพัฒนาบุคลากร (13) ตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลของกองทัพเรือ (happy work place) (14) ตรวจสอบความก้าวหน้าตามสายอาชีพ และ (15) ตรวจสอบการวางแผนการสืบทอดตำแหน่ง

2.3 ผลการเปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่ กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็นของรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ประกอบด้วย การดำเนินการ 4 ข้อ ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ (1) เปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กร และ (2) เปรียบเทียบสมรรถนะของกำลังพล

2.4 ผลการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ประกอบด้วยการดำเนินการ 3 ข้อ ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นมากที่สุด 2 ข้อ ได้แก่ (1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะของกำลังพลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (2) เพื่อเตรียมกำลังพลให้มีขีดสมรรถนะสูง (talent)

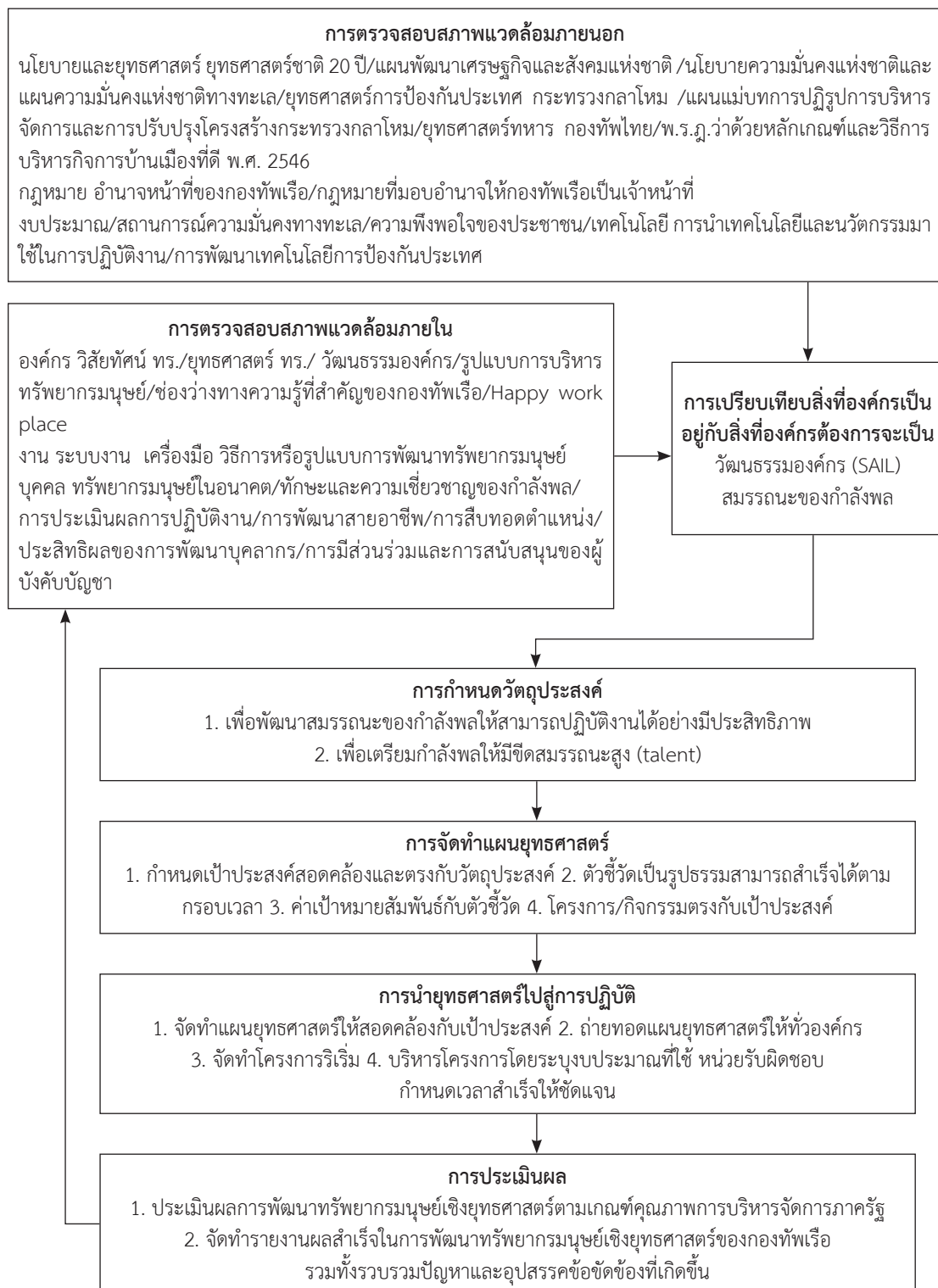
2.5 การจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ ประกอบด้วยการดำเนินการ 4 ข้อ ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นมากที่สุด 4 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) จัดโครงการ/กิจกรรมให้ตรงกับเป้าประสงค์ (2) กำหนดเป้าประสงค์ให้สอดคล้องและตรงกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (3) กำหนดตัวชี้วัดให้เป็นรูปธรรม และสามารถทำได้สำเร็จได้ในเวลาที่กำหนด รวมทั้งผ่านการเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ (4) ตั้งค่าเป้าหมายให้สัมพันธ์กับตัวชี้วัด

2.6 ผลการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การดำเนินการ 4 ข้อ ประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีความจำเป็นมากที่สุด 4 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ (1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ (2) ถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์โดยการสื่อสารให้กำลังพลทุกระดับทราบและเข้าใจตรงกันทั้งกองทัพเรือ (3) จัดทำโครงการริเริ่มให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ครอบคลุมเป้าประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ (4) บริหารโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ โดยระบุการใช้งบประมาณหน่วยงานรับผิดชอบ และกำหนดระยะเวลาที่แผนงาน/โครงการสำเร็จให้ชัดเจน

2.7 ผลการประเมินผลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ประกอบด้วย

การดำเนินการ 2 ข้อ ได้แก่ (1) ประเมินผลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และ (2) จัดทำรายงานผลสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ รวมทั้งรวบรวมปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้สามารถนำไปใช้ได้จริงเชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือสำหรับให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจากการประเมินรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิองค์ประกอบ ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ

1.1 ผลจากการศึกษาสภาพในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือในปัจจุบัน พบว่า สภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือในปัจจุบันโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ เนื่องมาจากการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือใช้หลักการเลื่อนยศ และเลื่อนตำแหน่งโดยใช้ลำดับอาวุโสเป็นหลัก จึง ทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ตรงกับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ ส่งผลให้การกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ไม่สามารถกำหนดทิศทางได้ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Yi and Hai (2011) ศึกษา พบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความ เชื่อมโยงกับหน้าที่งานของทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้อง กับเป้าหมายยุทธศาสตร์และวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์กรจึงต้องมีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ เพื่อ พัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทำให้เห็นว่า ข้าราชการสังกัดกองทัพเรือในส่วนงานการกำลังพลที่ปฏิบัติงานด้านการบริหาร จัดการและวางแผน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยังมีความเห็นว่า กองทัพเรือมีข้อมูลในการวิเคราะห์ด้าน การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอก และการนำ ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เท่านั้น ซึ่งการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกนั้นมีความสำคัญมากที่จะทำให้องค์กรมีข้อมูลสำหรับการ วิเคราะห์ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อองค์กรในระยะยาว ทั้งที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในอนาคต ดังนั้น ถ้าหาก กองทัพเรือยังไม่วิเคราะห์ข้อมูลที่เพียงพอ จะส่งผลให้ ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกิดขึ้นจาก ข้อมูลที่จำกัดและเป็นไปไม่ได้เลยที่หน่วยต่างๆ จะนำ

ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง จากข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบว่า ในการจัดทำยุทธศาสตร์ในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือนั้นจะต้องค้นหา ข้อมูลที่แท้จริงและต้องตอบโจทย์หรือความต้องการ ขององค์กรได้ มิใช่จัดทำยุทธศาสตร์เพื่อให้มีเอกสาร แสดงผลเพื่อรับตรวจจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากกองทัพเรือได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้าน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากพื้นฐานข้อมูลที่จำกัด จึงไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Puwittayapan (2010) ที่กล่าวว่า จงอย่าสักแต่ว่ามีแผนยุทธศาสตร์เท่านั้นและ อย่าทำยุทธศาสตร์จากข้อมูลที่จำกัด ซึ่งตรงกับผลการ วิจัยสภาพในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ ของกองทัพเรือในปัจจุบันโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย

1.2 ปัญหาในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) กองทัพเรือไม่มีการวิเคราะห์อุปสรรค โอกาส จุด แข็ง และจุดอ่อนของการพัฒนาความรู้ ทักษะและขีด ความสามารถของบุคลากรการบริหารผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาสายอาชีพ และการพัฒนาองค์กรที่เป็น อยู่ในปัจจุบันแล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับ สภาพที่กองทัพเรือต้องการ (2) กองทัพเรือไม่มีการ กำหนดวัตถุประสงค์และการกำหนดยุทธศาสตร์ในการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือที่ชัดเจน และ (3) กองทัพเรือไม่ได้นำผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอก (นโยบายทางการเมือง เศรษฐกิจ อิทธิพล จากประเทศต่างๆ ประชาชนที่รับบริการจากองค์กร และเทคโนโลยี) และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (บุคลากร งาน บรรยากาศในองค์กร) มาใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์เท่าที่ควร เป็นผลให้การวิเคราะห์ที่ผ่านมาไม่มีความเชื่อมโยง กับความต้องการที่แท้จริงของกองทัพเรือ จากปัญหาดังกล่าวทำให้ทราบว่า กองทัพเรือยังไม่ได้นำผลการ วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนในการ

จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจังเพื่อที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากกองทัพเรือมีจุดอ่อนด้านการพัฒนากำลังพล จึงส่งผลให้เป็นปัญหาในวงกว้าง รวมถึงการใช้งบประมาณการพัฒนาทางเทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์กร

1.3 ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการและวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องการให้กองทัพเรือมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจัง เพื่อให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือดีกว่าในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกคนดีและคนเก่งตามที่กองทัพเรือต้องการ จึงไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นมืออาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Swanson and Holton (2009) ที่กล่าวว่า คุณค่าทางยุทธศาสตร์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทำให้ได้เปรียบด้านการแข่งขันอย่างยั่งยืนโดยความรู้และทักษะของพนักงาน

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ นั้น จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนต่างๆ ของรูปแบบ ประกอบด้วย (1) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอก (2) การตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน (3) การเปรียบเทียบสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่กับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น (4) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ (5) การจัดทำยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือ (6) การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกองทัพเรือไปสู่การปฏิบัติ และ (7) การประเมินผลในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือ ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้เชี่ยวชาญทุกคนได้เห็นถึงความสำคัญทั้ง 7 ขั้นตอนดังกล่าวโดยจะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของ McCracken and Wallance (2000); Puwittayapan (2010) และ Rothwell and Kazanas (1994) โดยนักวิชาการจะให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตรงกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กรเป็นลำดับแรก โดยจะรวบรวมข้อมูลจากการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ทำให้องค์กรต้องปรับตัวหรือไม่ อย่างไร รวมทั้งวิเคราะห์สภาพปัจจุบันขององค์กร เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่องค์กรเป็นอยู่ว่ามีจุดแข็งหรือจุดอ่อนอย่างไรกับสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็นว่ามีอุปสรรคและโอกาสอะไรบ้าง แล้วจึงนำมากำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนำไปสู่การนำยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไปปฏิบัติโดยจะต้องมีความประสบความสำเร็จของยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วย

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นแล้ว สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้ เนื่องมาจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์จะมองในภาพรวมมากขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์องค์กรที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีแบบแผนสอดคล้องกับแนวคิดของ Gilley and Maycunich (1998) และ Rothwell and Kazanas (1994) โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือสามารถนำประยุกต์ใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. การวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว ซึ่งกรมกำลังพลทหารเรือและหน่วยที่เกี่ยวข้องจะต้องตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลให้ครบทุกด้านเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกหรือโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีให้ทันเวลาและสามารถแข่งขันทั้งในระดับประเทศและระดับหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การนำรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือไปใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์จะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงจะเกิดผลดีทั่วทั้งองค์กร

3. การวิเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์ของกองทัพเรือควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและต้องอยู่บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริง

References

- Amornrattanasak, S. (2514). *Statistical techniques for research* (5th ed.). Educational Supply Press. [In Thai]
- Eberhart, P. B. (2009). *Grand strategy of the United States: A study of the process*. Joint Forces Staff College.
- Gilley, J. W., Eggland, S. A., & Gilley, A. M. (2002). *Principles of human resource development*. Cambridge, MA: Perseus.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurements*, 30, 607-610.
- McCracken, M., & Wallace, M. (2000) Towards a redefinition of strategic HRD. *Journal of European Industrial Training*, 24(5), 281-290
- Office of the Public Sector Development Commission. (2014). *Public management quality award 2013*. Author. [In Thai]
- Office of the National Economics and Social Development Board. (2016). *The twelfth national economic and social development plan*. Author. [In Thai]
- Puwittayapan, A. (2010). *Strategic human resource development*. HR Center Press. [In Thai]
- Rothwell, W. J., & Kazanas, H. C. (1994). *Human resource development a strategic approach*. HRD Press.
- Swanson, R. A., & Holton. E. F., III. (2009). *Foundation of human resource development* (2nd ed.). Berrett-Koehler.
- Tangkittipapon, J. (2010). *Organizational diagnosis for excellent*. Active Print. [In Thai]
- The Committee of Public Sector Development Commission of Royal Thai Navy. (2018). *site visit report of public management quality award fiscal year. 2018*. Bangkok. [In Thai].
- Yi, H. H., & Hai, M. C. (2011). Strategic fit among business competitive strategy, human resource strategy and reward system. *Academy of Strategic Management Journal*, 10(2), 11-32.
- Yorks, L. (2005). *Strategic human resource development*. Thomson South-Western.

รูปแบบความสำเร็จของการนํานโยบายการก่อสร้างที่อยู่อาศัย สำหรับผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประสิทธิ์ ปานนิมิตจิตสมาน¹ วรสิทธิ์ เจริญพุด² หกวน ชูเพ็ญ³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความสำเร็จในการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ (2) เปรียบเทียบ ความสำเร็จ ของการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติจากความคิดเห็นของตัวอย่าง (3) ศึกษาความสัมพันธ์และพยากรณ์ความสำเร็จระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติกับความสำเร็จของการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ และ (4) นำเสนอรูปแบบความสำเร็จของการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ เริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และทำการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากตัวอย่าง ที่เจาะจง จำนวน 17 ราย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีรายได้น้อยในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 500 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบขั้นตอน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ บรรยายและสถิติอ้างอิง

ผลการวิจัย พบว่า (1) ความสำเร็จของการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติประสบความสำเร็จในระดับมาก (2) ความสำเร็จของการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติจากความคิดเห็นของตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของภาครัฐในการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับความสำเร็จของภาครัฐในการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติและสามารถพยากรณ์ความสำเร็จได้ร้อยละ 74.5 และ (4) รูปแบบของความสำเร็จของภาครัฐในการนํานโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติประกอบด้วยรายได้ประจำเดือนของผู้สนใจ (ตัวอย่าง) มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายทรัพยากรของนโยบายการสื่อสารระหว่างองค์กรและการบังคับใช้กฎหมาย ลักษณะของหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติ ความมุ่งมั่นของผู้นํานโยบายไปปฏิบัติ ภาวะผู้นำและแหล่งเงินทุน คุณภาพการก่อสร้างและคุณภาพของบ้าน ส่วนประสมการตลาด

คำสำคัญ: การนํานโยบายไปปฏิบัติ; การสร้างที่พักอาศัย; ผู้มีรายได้น้อย

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ประสิทธิ์ ปานนิมิตจิตสมาน, วรสิทธิ์ เจริญพุด และหกวน ชูเพ็ญ. (2563). รูปแบบความสำเร็จของการนํานโยบายการก่อสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารดุสิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 721-732.

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑล สาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย,

อีเมล: kaewtuasab@outlook.com

^{2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Achievement Model of Policy Implementation on Housing Projects for the Low Income Earners Prachuabkirikhan Province

Prasit Pannimitjitsamarn¹ Vorsit Charernpuh² Hakuan Choopen³

Abstract

This research article aims to study (1) Successes of implementation on Housing Projects for the Low Income Earners Policy. (2) Compare successes of implementation on Housing Projects for the Low income earners Policy (3) Correlation among critical successes factors with successes of implementation on Housing Projects for the Low Income Earners Policy, and forecasting successes of implementation on Housing Projects for the Low income earners Policy, and (4) introduce Achievement Model of implementation on Housing Projects for the Low Income Earners Policy. Document analysis and nonparticipation observation. In depth interviewed was done with 17 specific key informants. Sample were 500 Low income earners in Prachuabkirikhan Province, calculated by descriptive and Inferential statistics were used as analytical means.

Findings are as follows: (1) Successes of implementation on Housing Projects for the Low Income Earners policy were high levels. (2) there were a significant different among attitude of respondents toward successes of implementation on Housing Projects for the Low Income Earners Policy at .05 statistical level. (3) There were a positive significant correlation among critical successes factors with successes of implementation on Housing Projects for the Low Income Earners Policy at .05 statistical level and forecasted successes of Policy implementation on Housing Projects for the Low income earner at 74.5 percent. And (4) Success Model of implementation on Housing Projects for the Low income earners Policy were; monthly earners of interested persons (example), standard and objectives, intercommunication and enforcement activities, characteristics and determination of the implementing agencies, leadership, funding resources, quality of product and marketing.

Keywords: Policy Implementation; Housing Projects; Low Income Earners

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Pannimitjitsamarn, P., Charernpuh, V., & Choopen, H. (2020). Achievement model of policy implementation on housing projects for the low income earners Prachuabkirikhan province. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 721-732.

¹ Doctor of Public Administration Program, Rajamangala University of Technology Rattanakosin
96 Moo 3, Phutthamonthon Sai 5 Road, Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom, 73170, Thailand,
Email: kaewtuasab@outlook.com

^{2,3} College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา นับจากการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ความทันสมัยจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2504 ที่เน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญในการลงทุนสิ่งก่อสร้างพื้นฐานรูปแบบของระบบคมนาคมและขนส่ง พลังงาน ไฟฟ้า สาธารณูปการเพื่อปูพื้นฐานให้มีการลงทุนด้านเอกชนเป็นหลัก ส่งผลกระทบให้การพัฒนาประเทศมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพมหานครที่เป็นมหานครที่โตเดี่ยว เนื่องจากดึงดูดประชากรจากทุกภูมิภาคหลั่งไหลเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานครก็ให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงในด้านที่อยู่อาศัยเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของราคาที่ดินที่สูงขึ้นจนคนชนบทที่เข้ามาประกอบอาชีพไม่สามารถหาที่อยู่อาศัยได้ต้องแฝงตัวอยู่ตามที่สาธารณะในลักษณะบุกรุกเข้าครอบครองหรือที่ดินในส่วนของวัด สถานที่ราชการ บริเวณชายตลิ่งแม่น้ำ ลำคลองเพื่ออยู่อาศัยในฐานะคนจนเมือง ที่อยู่กันเป็นชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นและต่อเติมที่พักอาศัยมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยมีความพยายามแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยของคนจนเมือง แบ่งออกเป็นสามระยะ ได้แก่ การสร้างที่อยู่อาศัยแบบ เคหะสงเคราะห์ (พ.ศ. 2483-2520) โดยการจัดตั้งงานเคหะขึ้นและจัดตั้งธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณและสินเชื่อ ด้วยการใช้รูปแบบสร้างที่อยู่อาศัยแบบเคหะสงเคราะห์ให้กับผู้มีรายได้น้อยและต่อมาดำเนินการสร้างที่พักอาศัยแบบอาคารชุดหรือแฟลตที่เรียกว่า แฟลตดินแดง แต่ผลลัพธ์มิได้ตอบสนองที่ดีเพราะคุณภาพการก่อสร้างและการคมนาคมที่ในสมัยนั้นห่างไกลจากแหล่งทำกินพร้อมกับการไร้ที่อยู่อาศัยที่เป็นสลิ้มเพื่อพัฒนาเมือง

ต่อมามีการพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบ Upgrading หรือการพัฒนาในพื้นที่เดิมเนื่องจากราคาที่ดินปรับเพิ่มสูงขึ้นอีกมาก ขณะที่มีการจัดตั้งการเคหะแห่งชาติขึ้นมารับผิดชอบเพื่อเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาที่อยู่

อาศัยในประเทศไทย และระยะที่สามการเคหะในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักทำการพัฒนาแบบเสริมพลังในช่วงปี 2530-2540 ตามแนวคิดประชาธิปไตย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน พร้อมกับการจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยคนจนตามโครงการบ้านมั่นคงและกระจายจากกรุงเทพมหานครไปสู่เมืองต่างๆ ที่มีขนาดใหญ่ และมีการพัฒนาเศรษฐกิจจนเกิดคนจนเมือง อาทิเช่น เชียงใหม่ นครราชสีมา ประจวบคีรีขันธ์ อุบลราชธานี การแก้ปัญหาดังกล่าวมิได้ประสบความสำเร็จเนื่องจากยังคงไม่สามารถจัดสรรที่อยู่อาศัยให้เพียงพอกับความต้องการของคนจนเมือง ยังคงปรากฏการณ์เกิดชุมชนแออัด และชุมชนบุกรุก อาคารเช่าต่ำกว่ามาตรฐานทุกปัจจัยพื้นฐาน ไม่เหมาะการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในปี พ.ศ. 2544-2549 รัฐบาลที่ทำการบริหารประเทศในช่วงเวลาดังกล่าวได้เห็นความสำคัญของปัญหาการสร้างที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยในรูปแบบที่เหมาะสมโดยมอบนโยบายให้การเคหะแห่งชาติดำเนินโครงการสร้างที่พักอาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย ในรูปแบบต่างกันตามสถานะแวดล้อม ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีโครงการที่เด่นชัดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนหลายโครงการแต่ที่สังคมจับตามองเป็นพิเศษ ในขณะปัจจุบัน อาทิ

โครงการบ้านเอื้ออาทร เป็นโครงการที่มีลักษณะเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยที่มีรายได้ครัวเรือนละไม่เกิน 10,000 บาท และ 15,000 บาท ด้วยการจัดสร้างที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานในชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมเหมาะสมพร้อมระบบสาธารณูปการที่จำเป็นต่อการพักอาศัย มีเป้าหมายดำเนินการ 11,727 หน่วย ทั้งอาคารชุดพักอาศัยและ บ้านพักประเภทบ้านเดี่ยว สองชั้น โดยรัฐบาลอุดหนุนเงินจำนวน 1,000 ล้านบาท ผ่านการเคหะแห่งชาติให้พัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ และการจัดหาแหล่งเงินทุนในการเป็นแหล่งสินเชื่อเช่าซื้อ ที่พัก

อาศัยในอัตราดอกเบี้ยต่ำและระยะการผ่อนชำระยาว อีกโครงการหนึ่ง คือ โครงการพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัด โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบ มีมิติทางการจัดการที่แตกต่างจากโครงการบ้านเอื้ออาทร ที่ไม่เน้นการก่อสร้างเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีลักษณะการก่อสร้างเพื่อขาย แต่เน้นการพัฒนาบ้านในชุมชน ให้มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยและเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการดำเนินการของชุมชนเอง (Lathapipat, 2011; Saeung, 2012; Wattanasiritham, 1997) ในรูปแบบของโครงการการก่อสร้างที่พักอาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย สามารถแบ่งได้สองลักษณะ ได้แก่ โครงการขนาดใหญ่ที่มีลักษณะการก่อสร้างเพื่อขายและพัฒนาบ้านในชุมชนให้มีความมั่นคงในการอยู่อาศัยและเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการดำเนินการของชุมชนเองในแต่ละรูปแบบ มีปัญหาแตกต่างกันเนื่องจากความเข้าใจในปัญหาของผู้มีรายได้น้อยแตกต่างกัน มุมมองกันทำให้กำหนดนโยบายและน่านโยบายไปปฏิบัติแตกต่างกัน ผลลัพธ์ที่ปรากฏ โครงการหมู่บ้านเอื้ออาทรปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ คนจนไม่ได้อยู่ แต่เป็นเพียงผู้เช่าช่วงและราคาเช่าอยู่ในระดับสูง อีกประการหนึ่ง คุณภาพและสภาพแวดล้อมของโครงการอยู่ในระดับเสื่อมโทรม และการซื้อขายที่ดินในการนำมาดำเนินการโครงการมีปัญหาและข้อครหาเรื่องความโปร่งใส ในกรณีของโครงการบ้านมั่นคง ปัญหาหลักได้แก่การที่บ้านในโครงการตั้งอยู่ในที่ดินของหน่วยราชการ ต่างๆ อาทิ ที่ราชพัสดุ การสร้างที่พักอาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยเป็นนโยบายที่ได้รับการตติงจากนักวิชาการกลุ่มหนึ่ง ว่าเป็นนโยบายประชานิยมที่กำหนดมาเพื่อประโยชน์ของคณะบุคคลผู้มีอำนาจ เพื่อให้ได้รับคะแนนนิยมในการเลือกตั้ง แต่คณะรัฐมนตรีปัจจุบันที่มาจากพรรคประชาธิปัตย์ก็กำหนดนโยบายการสร้างที่พักอาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยชุดนโยบายประชารัฐที่ประกอบด้วยโครงการหลายโครงการด้วยกัน และที่มี

ความโดดเด่นและคล้ายคลึงกับนโยบายประชานิยมที่กล่าวหาว่ารัฐบาลพรรคไทยรักไทยกำหนดขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้ง และการนำไปปฏิบัติเช่นกัน ได้แก่การสร้างโครงการเพื่อขาย โดยกำหนดให้เน้นการขายบ้านเดี่ยวที่เรียกว่า โครงการบ้านประชารัฐ จะมีจุดแตกต่างเพียง การสนับสนุนด้านการเงิน แก่โครงการและผู้เช่าซื้อ ประกอบด้วย

การให้วงเงินสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และอำนวยการสินเชื่อเพื่อให้ประชาชนได้อัตราดอกเบี้ยต่ำ เป็นการสนับสนุนให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยมีกลุ่มเป้าหมายได้แก่ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ และบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มิรายได้ไม่แน่นอนหรืออาชีพอิสระ ที่ไม่เคยมีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยมาก่อน ให้สามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองในระดับราคาที่ไม่สูงนัก และเหมาะสมกับศักยภาพของประชาชนแต่ละกลุ่มคณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบกรอบการดำเนินโครงการบ้านประชารัฐ โดยให้สถาบันการเงินของรัฐ ได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารออมสิน และธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (ธ. กรุงไทยฯ) สนับสนุนสินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนทั้ง สินเชื่อเพื่อพัฒนา (Pre Finance) สำหรับผู้พัฒนาโครงการ และสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย (Post Finance) สำหรับประชาชนกลุ่มดังกล่าวที่ต้องการมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองหรือซ่อมแซมและต่อเติมที่อยู่อาศัยหน่วยงานหลักของภาครัฐได้ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารกรุงไทยรับไปปฏิบัติ นโยบายดังกล่าว มีข้อห่วงกังวลเชิงวิชาการหลายประการ อาทิเช่น จะประสบปัญหาการนำไปปฏิบัติเหมือนโครงการของรัฐบาลที่ผ่านมา ที่มีปัญหาด้านคอร์รัปชันเชิง นโยบาย เพราะเป็นนโยบายประชานิยมแบบลอกเลียนรัฐบาลที่ผ่านมา ทำให้การกำหนดและน่านโยบายไปปฏิบัติในลักษณะประชานิยมก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ได้อีกครั้งหนึ่ง และนโยบาย

ก่อสร้างที่พหุภาคีให้กับผู้มีรายได้น้อย จะแก้ปัญหา การขาดแคลนที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยอย่างเป็น รูปธรรมหรือไม่ และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ผู้มีรายได้น้อยได้ตามเป้าประสงค์หรือไม่และรูปแบบ ของการนำนโยบาย ก่อสร้างที่พหุภาคีให้กับผู้มีรายได้น้อยที่จะแก้ปัญหาคารขาดแคลนที่อยู่อาศัยของผู้มีราย ได้น้อยอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้มีรายได้น้อยควรเป็นเช่นไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จของการนำนโยบายสร้าง ที่พหุภาคีผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จของการนำ นโยบายสร้างที่พหุภาคีผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ
3. เพื่อนำศึกษาความสัมพันธ์และการพยากรณ์ ความสำเร็จระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของ การนำนโยบายสร้างที่พหุภาคีผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ กับ ความสำเร็จของการนำนโยบายสร้างที่พหุภาคีผู้มี รายได้น้อย
4. เพื่อนำเสนอรูปแบบการนำนโยบายการสร้างที่ อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสานโดย ใช้แนวทางการศึกษาเชิงปริมาณ และการศึกษาเชิง คุณภาพโดยกำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสรุปเป็นตัวแปร ที่ศึกษาในการวิจัย ดังต่อไปนี้
- 1.1 ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ของภาครัฐในการนำนโยบายสร้างที่พหุภาคีผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ ประกอบด้วยปัจจัยด้านการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ ปัจจัยด้านการจัดการโครงการและประชาคม

และปัจจัยด้านการตลาด

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จของภาค รัฐในการนำนโยบายสร้างที่พหุภาคีผู้มีรายได้น้อยไป ปฏิบัติ

2. ด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ดำเนินการของโครงการ บ้านเอื้ออาทร บ้านมั่นคง และบ้านประชารัฐที่ตั้งอยู่ใน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. ด้านระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ในช่วงรัฐบาล พ.ศ. 2544-2561

4. ด้านประชากรและตัวอย่าง

4.1 ประชากร (population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีรายได้น้อยในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.2 ตัวอย่าง (sample) ที่ใช้ในการวิจัยเชิง สำรวจ ได้แก่ ผู้มีรายได้น้อยในจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ โดยทำการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยแนวคิดของ Yamane (1973)

4.3 ตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์หรือผู้แทน ปลัดจังหวัด สังคมสงเคราะห์จังหวัด นายอำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์และนายอำเภอเมืองหัวหิน พาณิชย์ จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด นายกเทศบาลเมือง ประจวบคีรีขันธ์และเมืองหัวหิน นายกสมาคมผู้ ประกอบการอสังหาริมทรัพย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้าง สื่อมวลชนท้องถิ่นผู้นำชุมชนใน ท้องถิ่น ผู้จัดการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคาร อาคารสงเคราะห์ ผู้จัดการธนาคารกรุงไทย ผู้แทนการ เคหะแห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อ การพัฒนาวิธีการการบริหารจัดการที่นำไปสู่ผลการ ดำเนินงานที่ดีขึ้น
2. ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะทำให้หน่วย

งานของรัฐ เช่น สำนักงานการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และธนาคารกรุงไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม หรือแม้แต่องค์กรเอกชน เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันอุดมศึกษา หน่วยงานการฝึกอบรม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีส่วนทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มองเห็นว่า ปัจจัยใดที่รัฐหรือเอกชนควรที่จะส่งเสริมหรือเน้นให้มีการพัฒนาทั้งด้านการเงิน ด้านการผลิต ด้านส่วนผสมทางการตลาดและด้านภาวะผู้ประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐได้เรียนรู้การดำเนินโครงการของภาครัฐกิจเพื่อปรับปรุงวิธีการขับเคลื่อน เพื่อให้เกิดความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติและก่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ

3. เป็นการนำเสนอองค์ประกอบของปัจจัยในการวัดผลการดำเนินการ นอกเหนือจากตัววัดด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพในการชี้ให้เห็นถึงดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

4. สำหรับผลประโยชน์ที่ได้ในเชิงทฤษฎีนั้น ผลการวิจัยเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทฤษฎีปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอีกระดับหนึ่ง รวมถึงการกำหนดนโยบายประชารัฐ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำแนกเป็นหัวข้อนำเสนอ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีทางด้านการกำหนดและการนำนโยบายไปปฏิบัติ และความหมายหลักของนโยบายสาธารณะ คือ สิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ขณะที่โลกมีพัฒนาการด้านการจัดการสาธารณะที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาคม โดยที่ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการสาธารณะ แม้ว่าจะต้องอยู่

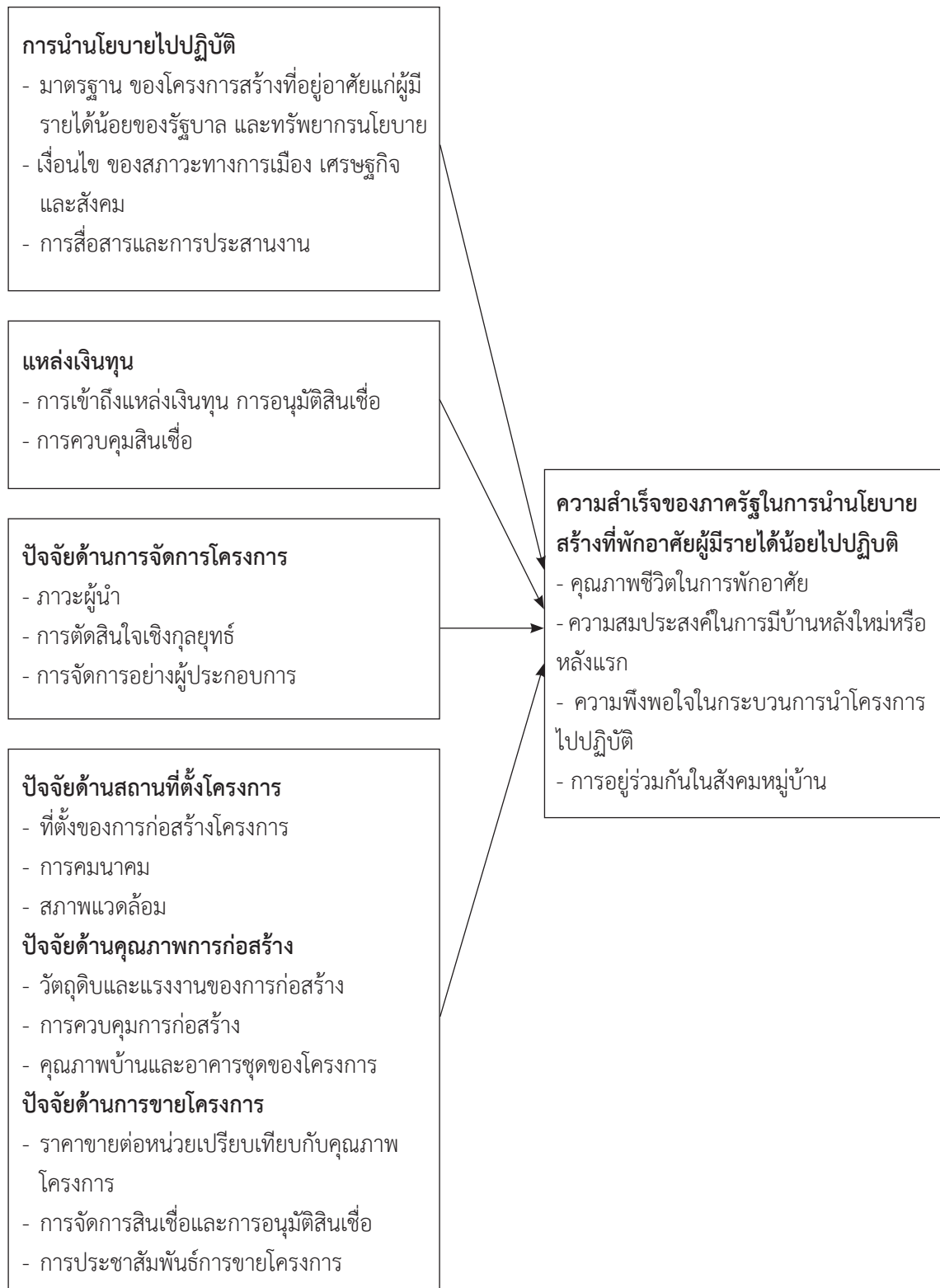
ภายใต้การกำกับดูแลจากภาครัฐแต่ต้องรับฟังเสียงจากประชาชนด้วย และต้องเป็นการบูรณาการความคิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของการกระบวนการนโยบาย ที่ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนการก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (2) ขั้นตอนการกำหนดนโยบายสาธารณะ (3) ขั้นตอนการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (4) ขั้นตอนการประเมินผลนโยบายสาธารณะ และ (5) ขั้นตอนการยุตินโยบาย โดยมีสมมุติฐานว่ากระบวนการกำหนดนโยบายเป็นผลจากความขัดแย้ง การต่อสู้ การเจรจาต่อรอง การประนีประนอมระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการนโยบาย บางครั้งอาจไม่มีความสมเหตุสมผลเนื่องจากการแทรกแซงทางฝ่ายการเมือง หรือการใช้ค่านิยมมาเป็นตัวกำหนด ตัวแบบที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาการกำหนดนโยบายสาธารณะประกอบด้วย ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบกระบวนการ ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบกลุ่ม ตัวแบบเหตุผล ตัวแบบทฤษฎีเกม และการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดของกระบวนการนโยบาย เนื่องจากมีผลต่อความสำเร็จของนโยบายอย่างมาก การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องของการศึกษาว่า “องค์กร บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำและกระตุ้นให้ทรัพยากรทางการบริหารทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุตามนโยบายที่ระบุไว้หรือไม่แค่ไหนเพียงใด” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของ “ความสามารถที่จะผลักดันให้การทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมด สามารถบรรลุผลตามนโยบายที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้เพื่อให้การผลิตผลลัพธ์ให้ประสบความสำเร็จ” (Bardach, 1980; Mazmanian & Sabatier 1981; Van Meter & Van Horn, 1975)

ทั้งนี้ เพื่อให้การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จจึงได้ทบทวนตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะตัวแบบบูรณาการของ Van Meter and Van

Horn (1975) มาเป็นแนวคิดหลักแล้วทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการก่อสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติทั้งภายในประเทศและต่างประเทศมาสอบทานปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการก่อสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติที่สอดคล้องกันเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นตัวแปรในการศึกษาและศึกษานโยบายประชานิยม นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม เพื่อประกอบแนวคิดทฤษฎีสำหรับการศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการนำนโยบายการก่อสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติเพื่อนำมาสร้างกรอบความคิดการวิจัยที่มีมุมมองที่หลากหลายและทบทวนทฤษฎีการจัดการภาครัฐสมัยใหม่การจัดการโครงการในเชิงธุรกิจรวมถึงทฤษฎีการตลาด เนื่องจากที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย เมื่อทำการก่อสร้างแล้วเสร็จ จะต้องจำหน่ายได้และผู้ซื้อควรจะต้องเป็นผู้มีรายได้น้อย จึงทบทวน

แนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการด้านการอำนวยการสินเชื่อจากสถาบันการเงินแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสอบถามตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หรือผู้แทนปลัดจังหวัด สังคมสงเคราะห์จังหวัด นายอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์และนายอำเภอเมืองหัวหิน พานิชย์จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด นายกเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์และเมืองหัวหิน นายกสมาคมผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ผู้ประกอบการธุรกิจก่อสร้าง สื่อมวลชนท้องถิ่นผู้นำชุมชนในท้องถิ่น ผู้จัดการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผู้จัดการธนาคารกรุงไทย ผู้แทนการเคหะแห่งประเทศไทย และนำมาสังเคราะห์เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสานวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เริ่มจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายงานประจำปี การเคหะแห่งชาติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารแห่งประเทศไทย และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ที่โครงการก่อสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามระบุไว้ในขอบเขตการวิจัย ผลลัพธ์ของการวิจัยเชิงคุณภาพจะนำมาตีความและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุปว่ารูปแบบความสำเร็จระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของภาครัฐในการนำนโยบายสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ แล้วจึงนำผลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเชิงปริมาณ เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติบรรยาย ค่าเฉลี่ย เปอร์เซนต์และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิงประกอบด้วย t-test, One Way ANOVA, Pearson R, Multiple Regression

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายการสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกพบว่า การสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย เป็นนโยบายที่ทุกรัฐบาลต้องดำเนินการอาจมีรูปแบบของโครงการที่เป็นรูปธรรมของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่สาระสำคัญยังคงไว้เหมือนกันหมด นั่นคือ เป็นการกำหนดนโยบายตามหลักสวัสดิการสังคมเพื่อลดแรงกดดันจากความเหลื่อมล้ำของสังคม ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการสร้างที่พักอาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย จิตสาธารณะของชุมชน การออมและวินัยการออม การสื่อสารประสานงาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชน การจัด

องค์กรของชุมชนภาวะผู้นำชุมชน การอำนวยความสะดวกของสถาบันการเงิน การลดกฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง การแทรกแซงเพื่อให้เกิดการบูรณาการในการแก้ปัญหาระหว่างหน่วยงาน การนำนโยบายการสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งถ้าแก้ปัญหาการเมืองในองค์กรและการทุจริตในหน้าที่ของข้าราชการและนักการเมือง รวมถึงการให้สินบนของผู้มีอิทธิพล แนวทางการนำนโยบายสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ภาครัฐควรดำเนินการอย่างจริงจัง จะเกิดประสิทธิผลสูงสุด ได้แก่ การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ที่ภาครัฐควรทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและกำกับดูแลมากกว่าการเป็นผู้ปฏิบัติเอง และเปิดความคิดกว้างในการดำเนินการของภาคเอกชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมร่วมวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนและร่วมกันแสวงหาแนวทางการจัดการภาครัฐที่เหมาะสม

2. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ระดับความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพ

2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายก่อสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการนำนโยบายก่อสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติในเชิงบวก ระดับความสัมพันธ์ตั้งแต่ค่อนข้างต่ำ จนถึงปานกลาง ค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

2.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายก่อสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ มีตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของการนำนโยบายก่อสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ ประกอบด้วย รายได้ประจำเดือนของผู้สนใจ (ตัวอย่าง) มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบายทรัพยากรของ

นโยบายการสื่อสารระหว่างองค์กรและการบังคับใช้กฎหมาย ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความมุ่งมั่นของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ แต่จะมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายความว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ปัจจัยแห่งความสำเร็จ เช่นเดียวกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ขณะที่ภาวะผู้นำและแหล่งเงินทุน รวมถึงคุณภาพการก่อสร้างและคุณภาพของบ้าน รวมถึงส่วนประสมการตลาด มีอำนาจการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการก่อสร้างที่พิกผู้มีรายได้น้อย กับการสำเร็จของการนำนโยบายการก่อสร้างที่พิกผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติได้ ร้อยละ 74.5 ส่วนที่เหลือเกิดจากปัจจัยอื่นๆ จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายก่อสร้างที่พิกอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ สามารถพยากรณ์ความสำเร็จของการนำนโยบายก่อสร้างที่พิกอาศัยผู้มีรายได้น้อยไปปฏิบัติ ได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Saeung (2012) ที่ศึกษาพบว่า โครงการบ้านเอื้ออาทรมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย แต่นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่กำหนดเป้าหมายการก่อสร้างในปริมาณที่สูงและระยะเวลาจำกัด ขาดการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและความต้องการที่แท้จริงของผู้อยู่อาศัย ทำให้มาตรฐานและคุณภาพไม่เป็นไปตามเป้าหมายตามที่กำหนด ประกอบกับคนในชุมชนขาดการรวมตัวกันทำให้ไม่เกิดการมีส่วนร่วมและขาดการสร้างผู้นำที่เข้มแข็ง จนไม่อาจเกิดคุณภาพชีวิตที่ดี สำหรับโครงการบ้านมั่นคงนั้นมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย เป็นโครงการที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความ

ต้องการที่แท้จริง (felt need) มีการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยมีกลไกด้านการอบรมทรัพย์สินเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนขบวนการกลุ่ม รวมทั้งการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของนโยบายการพัฒนาที่อยู่อาศัย ซึ่งนโยบายมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง ด้านปัจจัยของผู้บริโภคพบว่า ให้ความสำคัญในการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยด้วยปัจจัยราคาและค่าใช้จ่ายมากที่สุด และรองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมการตลาด สถานที่และด้านผลิตภัณฑ์ตามลำดับ และอาชีพที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ (Tapowinyoo, 2014) และด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัย ได้แก่ ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชนสถานะทางเศรษฐกิจของผู้อยู่อาศัย ในโครงการ นโยบายรัฐบาล การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และสภาพแวดล้อมของชุมชน รวมถึงความรู้ความเข้าใจของคนในชุมชน สถานะทางเศรษฐกิจของผู้อยู่อาศัยในโครงการ นโยบายรัฐบาล (Plangchareonsri, Pungniran & Vongkangvan, 2011) ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับคนจน ขณะที่ Wattanasiritham (1997) ระบุว่า บทบาทของสถาบันการเงินที่จะมีบทบาทในการเพิ่มทางเลือกให้กับคนจนในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย เมื่อทบทวนบทบาทและโครงการของสำนักงานพัฒนาชุมชนเมืองที่เริ่มมีบทบาทที่กว้างขวางมากขึ้นสำหรับการแสวงหาสินเชื่อสำหรับการก่อสร้างที่พิกอาศัยให้คนจน ทำนองเดียวกับ Loharat (2009) ศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการจัดทำโครงการบ้านเอื้ออาทรมี 5 หลักเกณฑ์ คือ (1) การจัดทำในที่ดินของการเคหะแห่งชาติ/จัดซื้อที่ดินใหม่ (2) การจัดทำในที่ดินของส่วนราชการ/หน่วยงานของรัฐ (3) การขายอาคารคงสำเร็จรูปเหลือของภาคเอกชนและการเคหะแห่งชาติ (4) การจัดทำในที่ดินของเอกชน และ (5) การร่วมดำเนินการกับเอกชน/จัดซื้อโครงการแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งส่วนมากโครงการที่ดำเนินงานใช้อยู่ ทำให้มีโครงสร้างต้นทุนที่แตกต่างกันออก

ไป การกำหนดโครงการต้นทุนที่อัตราคงที่ 7% ของค่าก่อสร้างและสาธารณูปโภคทำให้ต้นทุนต่อหน่วยที่เกิดขึ้น ไม่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริง และส่งผลต่อกำไรของโครงการ เพราะเมื่อเกิดค่าใช้จ่าย จะมีการปันส่วนเข้าแต่ละโครงการเพื่อคำนวณต้นทุนต่อหน่วยที่แปรผันตามจำนวนหน่วยก่อสร้างในแต่ละปี

ด้านงานวิจัยต่างประเทศ พบว่า โครงการสร้างที่พักอาศัยผู้มีรายได้น้อยขาดการวางแผนที่เหมาะสมและที่ตั้งของโครงการมีปัญหา คุณภาพการก่อสร้างไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีส่วนร่วมของชุมชนและปัญหาที่สืบเนื่องมาจากระบบการปกครองที่มีการแบ่งแยกสีผิว การจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ไม่เหมาะสมและการจัดการที่ไม่มีคุณภาพ ผลการศึกษาควรจะได้รับการนำไปเป็นบทเรียนสำหรับการปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป (Junta & Matsilliza, 2010) ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานของผู้วิจัยและด้านการใช้วัสดุก่อสร้างและการออกแบบทางวิศวกรรมที่เหมาะสมในการสร้างบ้านให้คนจนในเมือง Dhule, India และปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบก่อสร้างรวมถึงผลกระทบจากกระบวนการก่อสร้างรวมถึงพัฒนาโครงการ ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ (Shinde & Karankal, 2014) ด้านประสิทธิผลของโครงการ พบว่า รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายบ้านหลังแรกเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง การนำนโยบายไปปฏิบัติช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของภาพรวมในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดและกระตุ้นเศรษฐกิจประเทศที่สะท้อนการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้เช่นเดียวกันกับ Dhiravisit (2009) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการก่อสร้างที่พักอาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย

ประกอบด้วย การออมและวินัยการออม การสื่อสารประสานงาน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัย การจัดองค์กรของชุมชน และการวิจัยการปฏิบัติงาน และในส่วนภาครัฐจะต้องดำเนินการทางนโยบายในด้าน นโยบายการจัดการที่ดิน และการกระจายอำนาจการจัดการ รวมถึงการกำหนดนโยบายธนาคารเพื่อการพัฒนาที่ดิน งานวิจัยนี้สอดคล้องกันอย่างยิ่ง ยกเว้นกรณี การวิจัยการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษา จากผลการอภิปรายผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรกำหนดกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติด้วยการ จัดซื้อจัดจ้าง ของโครงการขนาดใหญ่ให้เกิดความเป็นธรรมาภิบาลที่ชัดเจน ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง
2. ข้อมูลด้านนโยบายของรัฐ ควรให้ความสำคัญกับชั้นความลับอย่างมีประสิทธิภาพ การเผยแพร่ข้อมูลควรมีความโปร่งใสไม่เลือกปฏิบัติ
3. ควรให้ภาคประชาชนสามารถมีบทบาทในการกำหนด และตรวจสอบนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ สำหรับนโยบายด้านประชาสังคมและสวัสดิการสังคม
4. ภาคประชาชนต้องเรียนรู้และตรวจสอบการดำเนินการของโครงการด้านสวัสดิการสังคมอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส ปราศจากการเคลือบแฝง
5. ผู้ประกอบการควรมีจิตสาธารณะและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้บริโภค
6. ประชาชนควรมีจิตสาธารณะและเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

References

- Bardach, E. (1980). *The implementation game: What happen after a bill becomes a law*. The MIT Press.
- Dhiravisit, A. (2009). Government policy for urban poor community management in developing countries: Case study – Thailand. *International Business & Economics Research Journal*, 8(5), 89-98.
- Junta, L. B., & Matsilliza, N. S. (2010). Challenges of providing affordable human settlement in a selected township in the Western Cape, South Africa. *Journal of Human Ecology*, 48(3), 375-382.
- Lathapipat, D. (2011). *Impact of educational responsibility building on the success of Thai students*. Thailand Development Research Institute. [In Thai]
- Loharat, J. (2009). *Development cost for low-income housing projects: Cases study of Bann Aua-Ar-Torn projects*. Master's Thesis of Housing and Real Estate Development, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Mazmanian, D. A., & Sabatier, P. A. (1981). *Effective policy implementation*. Lexington Books.
- Plangchareonsri, K., Pungniran, B., & Vongkangvan, A. (2011). Antecedents affecting on quality of life of residents in Ban Uea Athon housing project in Bangkok Metropolitan area. *Journal of the Association Researchers*, 16(3), 141-151. [In Thai]
- Saeung, O. (2012). *The implementation of the policy of providing accommodations for low income residents: A comparative analysis of the Uea-Athon Housing and Mankhong Housing projects*. Doctoral Dissertation of Philosophy (Public Administration), Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Shinde, S. S., & Karankal, A. B. (2014). Affordable housing material and techniques for urban poor's. *International Journal of Science and Research*, 2(5), 30-36.
- Tapowinyoo, C. (2014). *Demand for housing of the population in the Nakhon Ratchasima*. Master's Project of Engineering, Suranaree University of Technology. [In Thai]
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *Administration & Society*, 6(4), 445-488.
- Wattanasiritham, P. (1997) Broadening access for more affordable housing: Housing finance for Thailand's poor. *Housing Finance International*, 12(2) 17-25.

การพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สุกัญญา พรน้อย¹ ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์² สมโภชน์ อเนกสุข³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) เพื่อศึกษาความตรงเชิงสภาพ ความไว และความจำเพาะเจาะจงของตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 900 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้และค่าไค-สแควร์ ใช้โปรแกรม LISREL 8.72 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างเชิงเส้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา มีตัวบ่งชี้หลักจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้ย่อยมี 14 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (1) ตัวบ่งชี้หลักสิ่งแวดล้อมกายภาพมี 5 ตัวบ่งชี้ย่อย (2) ตัวบ่งชี้หลักการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย (3) ตัวบ่งชี้หลักสูตรความปลอดภัย มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย (4) ตัวบ่งชี้หลักระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ มี 3 ตัวบ่งชี้ย่อย ผลการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองโครงสร้างเชิงเส้นตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่ามีความสอดคล้องกัน โดยมีค่าสถิติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ $\chi^2 = 131.46$, $df = 54$, $p = 0.00000$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $CFI = 1.00$, $RMSEA = 0.040$ และ $\chi^2/df = 2.43$ และผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงสภาพของตัวบ่งชี้หลัก โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความปลอดภัยในโรงเรียนแตกต่างกัน พบว่า ตัวบ่งชี้หลักมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยสูง กลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยปานกลางและกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัย; โรงเรียนประถมศึกษา; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

สุกัญญา พรน้อย, ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์ และสมโภชน์ อเนกสุข. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารดุสิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 733-744.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จ.ชลบุรี 20131, ประเทศไทย,
อีเมล: dolphinta6@gmail.com

^{2,3} คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Developing Safety Indicators in Primary Schools Under the Basic Education Commission

Sukanya Pornnoi¹ Natkrita Ngammeerith² Sompoch Anegasukha³

Abstract

This research article aims to (1) develop safety indicators in primary schools under the Office of the Basic Education Commission (2) develop and verify the model of safety indicator in primary schools under the Office of the Basic Education Commission and (3) study Concurrent Validity, Sensitivity and Specificity of safety indicators in primary schools under the Office of the Basic Education Commission. The sample group in this research was for 900 persons. Using the LISREL 8.72 program to analyze the confirmed components, test the consistency of the linear structure model and empirical data of safety in primary schools.

Findings are as follows: safety indicators in elementary schools comprise of 4 main indicators, and 14 sub indicators as follows: (1) the Physical Environment indicator has 5 sub indicators (2) Emergency Preparedness and Disaster Preparedness indicator has 3 sub-indicators (3) Safety Course indicator has 3 sub-indicators (4) Protection and Rescue indicator has 3 sub-indicators. The results of the consistency test of the linear structure model, indicators and empirical data found that there is consistency. The indicator values $\chi^2 = 131.46$, $df = 54$, $p = 0.00000$, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, CFI = 1.00, RMSEA = 0.040 and $\chi^2/df = 2.43$ and the results of the Concurrent Validity analysis of the main indicator by comparing between different primary school groups that there are safety in schools, it is found that the main indicator has an average score between safe high school groups, moderate safe school groups and low safe school groups indicated statistically significant differences ($p < .05$).

Keywords: Policy Implementation; Safety Indicator Development ; Primary Schools; Basic Education Commission

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Pornnoi, S., Ngammeerith, N., & Anegasukha, S. (2020). Developing safety indicators in Primary Schools under the Basic Education Commission. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 733-744.

¹ Doctor of Philosophy Program in Educational Research, Measurement, and Statistics, Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Road, Saensook, Muang, Chonburi 20131, Thailand,
E-mail: dolphinta6@gmail.com

^{2,3} Faculty of Education, Burapha University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยปัจจุบันได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อ วิธีการดำรงชีวิตและความปลอดภัยของเด็กและเยาวชนในหลายรูปแบบ หลายครั้งจะพบว่ามีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตก่อนวัยอันควร เช่น “ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศกำลังเผชิญอยู่แนวโน้มมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บสูงขึ้น องค์การอนามัยโลกระบุว่าในแต่ละปีอุบัติเหตุทางถนนได้คร่าชีวิตเด็กไปจำนวนมาก เฉลี่ยวันละ 500 คน หรือในทุก 3 นาทีจะมีเด็ก 1 คนตายจากอุบัติเหตุทางถนน ในกลุ่มเด็กเดินเท้า จัดเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงจากการถูกรถชนขณะเดินทางไปกลับบ้านและโรงเรียน พบการเสียชีวิต 100 กว่ารายต่อปี ในขณะที่การบาดเจ็บ มีจำนวน 2,000 กว่ารายต่อปี ซึ่งความเสี่ยงทางถนนที่เด็กต้องเผชิญมีแนวโน้มสูงขึ้นจากสภาพความเป็นเมืองและความเจริญทางเศรษฐกิจ อีกทั้งเด็กจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงสูง (vulnerable group) ที่รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการ ที่ต้องได้รับการดูแลปกป้องเป็นพิเศษ” (Research Center for Safety and Injury Prevention in Children, 2016) จากข่าวคราวตามสื่อต่างๆ เกี่ยวกับอุบัติเหตุและความไม่ปลอดภัยในเด็กนักเรียนมีมากขึ้นทุกวัน ได้แก่ รั้วโรงเรียนล้มทับนักเรียนเสียชีวิต เครื่องเล่นล้มทับนักเรียน การจมน้ำเสียชีวิตของนักเรียน ลืมเด็กไว้ในรถทำให้เด็กเสียชีวิต นักเรียนโดนไฟดูดจากตู้น้ำดื่ม หรืออุบัติเหตุเล็กๆ น้อยๆ เช่น การหกล้มแขนหัก ตกบันได การวิ่งชนกันของเด็ก การเล่นที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้เกิดอันตราย เป็นต้น และจากข้อมูลสถิติอาการเจ็บป่วยฉุกเฉินและอุบัติเหตุ ของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2556 มีจำนวนเด็กอายุระหว่าง 0-15 ปี เจ็บป่วยฉุกเฉินจำนวนรวม 899,817 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ของจำนวนเด็กทั้งหมด 11,954,000 คน

(Institute for Population and Social Research Mahidol University, 2014)

การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัย ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น รู้จักป้องกันตนเองในสภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่ต้องมีคู่มือการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย (Office of the Basic Education Commission, 2013) ซึ่งในเรื่องการจัดการศึกษาของต่างประเทศ ประเทศอังกฤษ อเมริกา นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ จะพบว่าประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยเป็นลำดับแรกของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าด้านวิชาการ การจัดการด้านความปลอดภัยนั้นครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้เป็นคือ ตัวนักเรียน เพราะเรื่องอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นก็หมายถึงจากตัวนักเรียน เราจะดำเนินการอย่างไรให้เด็กนักเรียนมีความปลอดภัย Osathien (2010) กล่าวว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้ถือว่ามีความสำคัญเพราะตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารและการจัดการระบบการเรียนรู้ โดยตัวบ่งชี้ที่ดีมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก ตัวบ่งชี้ทางการศึกษามีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ประการที่สอง ตัวบ่งชี้การศึกษาควรตรงกับความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของการใช้งาน ประการที่สาม ตัวบ่งชี้การศึกษาควรมีคุณสมบัติตามคุณสมบัติของการวัด คือ มีความเที่ยง

ตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัยและใช้ปฏิบัติงานได้จริง ประการสุดท้าย ตัวบ่งชี้การศึกษามีเกณฑ์การวัดที่มีความเป็นกลาง มีความเป็นทั่วไปและให้สารสนเทศเชิงปริมาณที่ใช้เปรียบเทียบกันได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างมาตรการและคู่มือความปลอดภัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ให้ได้รับการปลูกฝังเรื่องความปลอดภัยจนเกิดเป็นนิสัย อีกทั้งมีทักษะชีวิตในการดำรงชีพอยู่ท่ามกลางกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานสากล ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนและนักเรียนสามารถนำไปใช้ในการดูแลความปลอดภัยของตนเองในชีวิตประจำวันได้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการบริหารจัดการเรื่องความปลอดภัยของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาความตรงเชิงสภาพ ความไว และความจำเพาะเจาะจงของตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 24,058 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 900 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มสองขั้นตอน (Two-stage cluster sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียน ซึ่งตัวบ่งชี้หลักจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 2.1 ตัวบ่งชี้หลักสิ่งแวดล้อมกายภาพ
- 2.2 ตัวบ่งชี้หลักการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ
- 2.3 ตัวบ่งชี้หลักสูตรความปลอดภัย
- 2.4 ตัวบ่งชี้หลักระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ได้ตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ได้โมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. โรงเรียนสามารถนำตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Deroche and Kaiser (1980) ได้กล่าวถึงความหมายของความปลอดภัยในโรงเรียน สรุปได้ว่า ความปลอดภัยในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานทุกวิถีทางที่ทำให้เด็กปลอดภัยทั้งในห้องเรียนและในการบริการของโรงเรียน ไปและกลับจากบ้านและโรงเรียนอย่างปลอดภัย นอกจากนี้ ความปลอดภัยของโรงเรียนยังหมายถึง นักเรียนและครูควรรู้สึกว่าตนเองเป็นอิสระทางกายภาพ ทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ เหตุผลหลักที่โรงเรียนมีอยู่คือนักเรียนและการศึกษาดังนั้นความปลอดภัยของโรงเรียนและแนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียนจึงถูกใช้สลับกัน ถ้าครูและนักเรียนไม่รู้สึกลปลอดภัยในโรงเรียนการสอนหรือการเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้น (Owings & Kaplan, 2000) โรงเรียนที่ปลอดภัยมีสภาพแวดล้อมทางสังคมและร่างกายที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมทางสังคมประกอบด้วยบรรทัดฐานกฎระเบียบและการบังคับใช้และการสนับสนุนที่จำเป็นเพื่อให้นักเรียนและผู้ใหญ่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

Ministry of Education and National Institute of Education (2017) ให้ความหมายของความปลอดภัยของโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนซึ่งนักเรียนปลอดภัยจากการใช้ความรุนแรง การกลั่นแกล้ง การล่วงละเมิดและการใช้สารเสพติด และยังหมายถึง กิจกรรมทุกชนิดที่โรงเรียนจัดขึ้นและมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการโรงเรียน ปลอดภัย การจัดการศึกษาและหลักสูตร การเรียนการสอนด้านความปลอดภัยในโรงเรียนที่ร่วมกันจัดทำขึ้นในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น ความหมายของความปลอดภัยในโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่ดำเนินงานตามมาตรการ แนวทางหรือกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่มุ่งเพื่อสร้าง

ความปลอดภัยให้นักเรียน โรงเรียนดำเนินงานทุกวิถีทางที่ทำให้เด็กปลอดภัยทั้งในห้องเรียนและในการบริการของโรงเรียน ไปและกลับจากบ้านและโรงเรียนอย่างปลอดภัย โรงเรียนและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนซึ่งนักเรียนปลอดภัยจากการใช้ความรุนแรง การกลั่นแกล้ง การล่วงละเมิดและการใช้สารเสพติด โรงเรียนส่งเสริมการปกป้องนักเรียนจากการใช้ความรุนแรงการสัมผัสกับอาวุธและการคุกคามการโจรกรรมการกลั่นแกล้งการขायหรือการใช้สารที่ผิดกฎหมายในบริเวณโรงเรียน โรงเรียนที่ปลอดภัยมีสภาพแวดล้อมทางสังคมและร่างกายที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้หลักความปลอดภัยในโรงเรียน Siriwan (2007) ได้กล่าวถึงการจัดการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนไว้ 6 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ระบบคุ้มครองเด็ก การเดินทางไป-กลับโรงเรียน ความปลอดภัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดหลักสูตรความปลอดภัยและแผนฉุกเฉินในโรงเรียน ขณะที่ Office of the Basic Education Commission (2013) กล่าวถึง องค์ประกอบการสร้างมาตรการป้องกันและแก้ไขความปลอดภัยในโรงเรียน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ด้านการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการป้องกันและแก้ไขสุขภาพอนามัยของนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขสัตว์มีพิษ และด้านการป้องกันและแก้ไขจากเหตุการณ์ไม่สงบในทางกายภาพแนวคิดด้านความปลอดภัยของโรงเรียนที่สำคัญ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย อุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล การจัดการด้านไฟไหม้ และการขนส่งและการศึกษาดูงาน แนวคิดด้านความปลอดภัยของโรงเรียน ได้แก่ ชั้นเรียน ทางเดิน บันได สวนหย่อม ห้องยิม ห้องทดลองและห้องปฏิบัติการ นอกจากนี้ความมั่นคงในการสร้างอาคารเรียนเพื่อป้องกันแผ่นดินไหวและภัยธรรมชาติ มาตรการที่ต้อง

ดำเนินการในกรณีที่เกิดไฟไหม้ ระยะห่างของโรงเรียนจากมลพิษทางเสียงจะถูกพิจารณาในแนวคิดเรื่องความปลอดภัยของโรงเรียนด้วย Research Center for Safety and Injury Prevention in Children (2016) กล่าวว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาโรงเรียนที่ปลอดภัย มีปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ความสัมพันธ์กับนักเรียน การสนับสนุนจากครู สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หลักสูตรความปลอดภัย บริการให้คำปรึกษา นอกจากนี้โรงเรียนปลอดภัยยังเตรียมความพร้อมสำหรับกรณีฉุกเฉินเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ในกิจกรรมก่อนและหลังเลิกเรียนและมีส่วนร่วมในโรงเรียนและชุมชนที่มีประสิทธิภาพ และมาตรฐานโรงเรียนปลอดภัยในระดับนานาชาติปลอดภัยในบริบทของชุมชนที่ปลอดภัย ต้องประกอบด้วย สภาพแวดล้อมของโรงเรียนปลอดภัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การศึกษาด้านสุขภาพ กิจกรรมทางกายภาพ/การศึกษาทางกายภาพ การบริการด้านสุขภาพ การตอบสนองต่อสภาวะวิกฤตและชุมชนและครอบครัว สร้างรูปแบบความร่วมมือของชุมชน

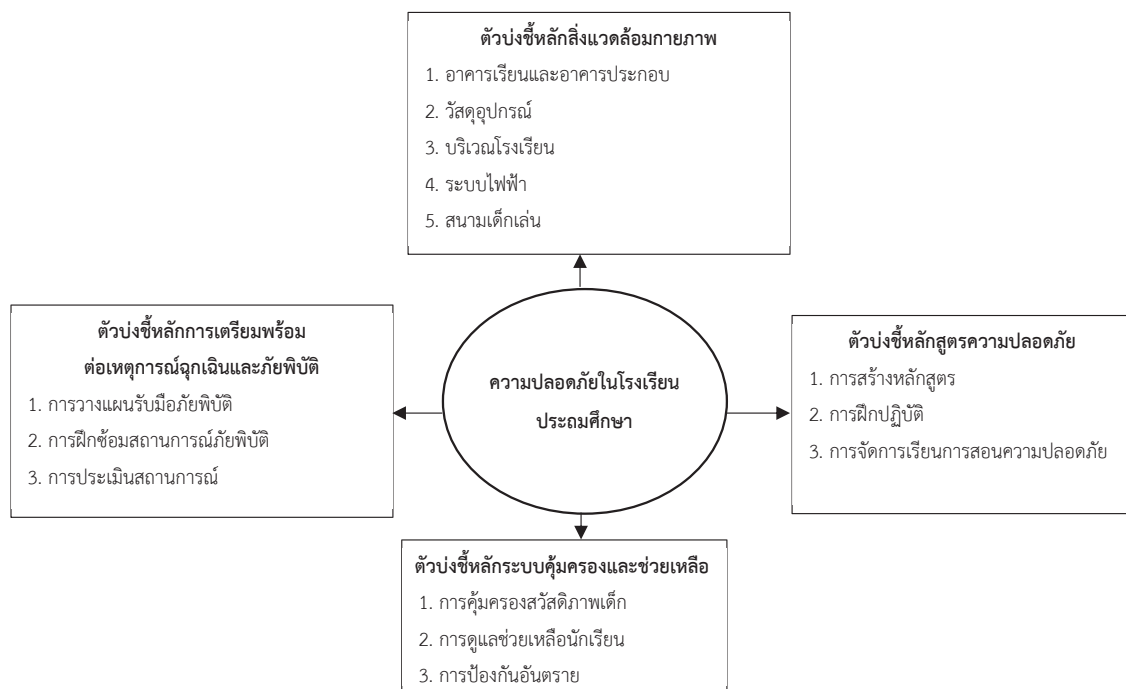
จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในโรงเรียน สามารถสังเคราะห์ตัวบ่งชี้หลักความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษาทำให้ได้ตัวบ่งชี้หลักจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (1) ตัวบ่งชี้หลักสิ่งแวดล้อมกายภาพ (2) ตัวบ่งชี้หลักการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ (3) ตัวบ่งชี้หลักสูตรความปลอดภัย และ (4) ตัวบ่งชี้ระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ

แนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ หมายถึง ข้อความ

ที่บ่งบอกหรือเครื่องมือที่ใช้ในการติดตาม การดำเนินงานหรือสภาวะของระบบ และยังหมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอก ปริมาณเชิงสัมพันธ์หรือสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสภาวะที่เจาะจงหรือชัดเจนแต่บ่งบอกหรือสะท้อนภาพของสถานการณ์ที่เราสนใจเข้าไปตรวจสอบอย่างกว้างๆ หรือให้ภาพเชิงสรุปโดยทั่วๆ ไป ขณะที่ Kanjanawasi (2007) ได้ให้ความหมายตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบตัวแปรหรือค่าที่สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งบอกสถานภาพหรือสะท้อนลักษณะของทรัพยากรการดำเนินงานหรือ ผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ Wirachai (1999) ให้ความหมายว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้ระบุ/บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้างๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และใช้ในการ เปรียบเทียบระหว่างจุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้ทราบถึงเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการ ศึกษาได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า “ตัวบ่งชี้” หมายถึง ตัวบ่งชี้เป็นตัวแปรตัวประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะของระบบการดำเนินงานและชี้ได้ในเชิงคุณลักษณะหรือเชิงปริมาณ สถานการณ์ของสิ่งที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อนำไปกำหนดนโยบาย การวางแผน และการปฏิบัติงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และบ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้างๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดและพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระยะที่ 2 พัฒนาโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา และทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ระยะที่ 3 การหาคุณภาพตัวบ่งชี้ด้านความตรงเชิงสภาพ ความไว และความจำเพาะเจาะจงของตัวบ่ง

ชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามโดยวัดด้วย Likert Scale 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์ การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง และค่าสูงต่ำผิดปกติ
2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลองค์ประกอบความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้แล้วตรวจสอบเมทริกซ์สห

สัมพัทธ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบแตกต่างจาก ศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ หรือไม่ โดยพิจารณาจากค่า Bartlett's Test of Sphericity และค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measures of Sampling Adequacy และ นำเมทริกซ์สหสัมพันธ์ที่มีคุณสมบัติตามการพิจารณาดังกล่าว มาดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน อันดับสอง (secondary order confirmatory factor analysis) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลตัวบ่งชี้จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.72

3. การวิเคราะห์ความตรงเชิงสภาพ การวินิจฉัย ความไว และความจำเพาะตัวบ่งชี้

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ และได้ตัวแบบเชิงทฤษฎีโดยใช้การสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ และได้ศึกษานำร่องความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าตัวบ่งชี้หลักมี 4 ตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้ย่อยมี 14 ตัว

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และความโด่งของตัวบ่งชี้หลักและตัวบ่งชี้ย่อยโดยรวม

ตัวบ่งชี้	$\bar{X}$	SD	Sk	Ku
ตัวบ่งชี้หลักสิ่งแวดล้อมกายภาพ				
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 อาคารเรียนและอาคารประกอบ	4.26	0.53	-0.87	0.68
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 วัสดุอุปกรณ์	4.15	0.57	-0.83	0.96
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 บริเวณโรงเรียน	4.18	0.55	-0.95	1.73
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 4 ระบบไฟฟ้า	4.19	0.61	-1.10	2.06
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 5 สนามเด็กเล่น	4.12	0.63	-0.91	1.25
ตัวบ่งชี้หลักการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ				
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 การวางแผนรับมือภัยพิบัติ	4.20	0.62	-1.03	1.54
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 การฝึกซ้อมสถานการณ์ภัยพิบัติ	3.90	0.84	-1.05	1.07

บ่งชี้ ได้แก่

1.1 ตัวบ่งชี้หลักสิ่งแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ย่อย คือ อาคารเรียนและอาคารประกอบ วัสดุอุปกรณ์ บริเวณโรงเรียน ระบบไฟฟ้า และสนามเด็กเล่น

1.2 ตัวบ่งชี้หลักการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ย่อย คือ การวางแผนรับมือภัยพิบัติ การฝึกซ้อมสถานการณ์ภัยพิบัติ และการประเมินสถานการณ์

1.3 ตัวบ่งชี้หลักสูตรความปลอดภัย ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ย่อย คือ การสร้างหลักสูตร การฝึกปฏิบัติ และการจัดการเรียนการสอนความปลอดภัย

1.4 ตัวบ่งชี้หลักระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ย่อย คือ การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก การดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการป้องกันอันตราย

2. การพัฒนาและตรวจสอบโมเดลการวัดตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ดูตาราง 1)

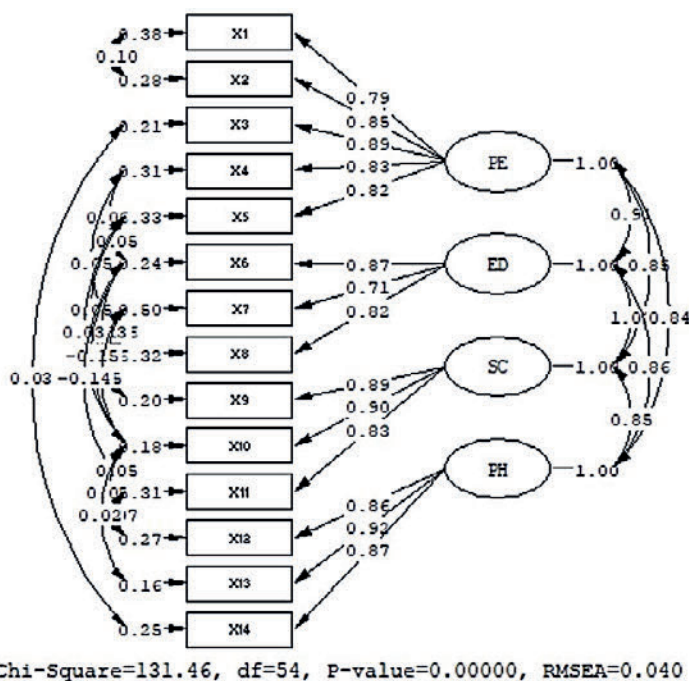
ตาราง 1

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และความโด่งของตัวบ่งชี้หลักและตัวบ่งชี้ย่อยโดยรวม (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	$\bar{X}$	SD	Sk	Ku
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 การประเมินสถานการณ์	3.96	0.72	-0.86	0.68
ตัวบ่งชี้หลักหลักสูตรความปลอดภัย				
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 การสร้างหลักสูตร	4.09	0.69	-0.88	0.67
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 การฝึกปฏิบัติ	4.08	0.67	-0.90	0.71
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 การจัดการเรียนการสอนความปลอดภัย	4.08	0.73	-0.86	0.98
ตัวบ่งชี้หลักระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ				
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 1 การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	4.27	0.60	-0.95	1.03
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 2 การดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.26	0.59	-1.11	1.71
ตัวบ่งชี้ย่อยที่ 3 การป้องกันอันตราย	4.29	0.60	-1.06	1.53

จากตาราง 1 เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ และความโด่งของแต่ละตัวแปรสังเกตได้ของตัวบ่งชี้หลักทุกตัวพบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติเป็นไปตามเกณฑ์ ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ในตาราง 1 พบว่า $|Sk|$

< 3 และ $|Ku| < 10$ แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้ มีการแจกแจงเป็นโค้งปกติตามเกณฑ์ข้างต้น สามารถนำไปใช้วิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันได้

ภาพ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันอันดับหนึ่ง

3. ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงสภาพ ของตัวบ่งชี้หลัก โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความปลอดภัยในโรงเรียนแตกต่างกัน พบว่า ตัวบ่งชี้หลักมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยสูง กลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยปานกลางและกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทุกตัวบ่งชี้ และทุกตัวบ่งชี้มีความไวและความจำเพาะเจาะจงสูงตามเกณฑ์ที่กำหนด

การอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าตัวบ่งชี้หลักมี 4 ตัวบ่งชี้ได้แก่ (1) ตัวบ่งชี้หลักสิ่งแวดล้อมกายภาพ (2) ตัวบ่งชี้หลักการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์ฉุกเฉินและภัยพิบัติ (3) ตัวบ่งชี้หลักสูตรความปลอดภัย และ (4) ตัวบ่งชี้หลักระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้หลักที่มีความสำคัญที่จะนำไปใช้ในวัดความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับ Siriwan (2007) ได้กล่าวถึงการจัดการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ระบบคุ้มครองเด็ก การเดินทางไป-กลับโรงเรียน ความปลอดภัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดหลักสูตรความปลอดภัย และแผนฉุกเฉินในโรงเรียน สอดคล้องกับ Child Protection Center Foundation (2014) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน ควรประกอบด้วย การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก การป้องกันภัยจากสิ่งแวดล้อม/อุบัติเหตุ/ภัยพิบัติ/โรคภัยไข้เจ็บ/สื่อ สอดคล้องกับ Srisuchad (2016) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในโรงเรียนดังนี้ การป้องกันภัยด้านสิ่งแวดล้อม ระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ หลักสูตรความปลอดภัย

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันอันดับหนึ่งพบว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จาก $\chi^2 = 131.46$, $df = 54$, $p = 0.00000$, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, CFI = 1.00, RMSEA = 0.040 และ $\chi^2/df = 2.43$ แสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.71 ถึง 0.92 ซึ่งสอดคล้องกับ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) และ Wirachai, (1999) แสดงว่า ทุกตัวบ่งชี้มีความสำคัญต่อความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเนื่องจากค่า Chi-Square มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.00000$) แสดงว่าโมเดลอาจจะไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ค่า Chi-Square มีแนวโน้มจะมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตัวอย่างมีขนาดใหญ่ จึงพิจารณาค่าไคสแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) มีค่า 2.43 ซึ่งไม่เกิน 3 จะยอมรับได้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Kline (1998) และ Wirachai (1999)

3. ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงสภาพของตัวบ่งชี้หลัก โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความปลอดภัยในโรงเรียนแตกต่างกัน พบว่า ตัวบ่งชี้หลักมีคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยสูง กลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยปานกลางและกลุ่มโรงเรียนที่มีความปลอดภัยต่ำมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ทุกตัวบ่งชี้ และทุกตัวบ่งชี้มีความไวและความจำเพาะเจาะจงสูงตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความตรงเชิงประจักษ์ สามารถตรวจสอบความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษาได้จริงและมีความไวในการจำแนกความแตกต่างของความปลอดภัยในโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติสำคัญของตัวบ่งชี้ที่ดีที่จะต้องมีความไวต่อคุณลักษณะที่มุ่งวัด สามารถแสดงความแตกต่าง

ระหว่างสิ่งที่ต้องการวัดได้อย่างชัดเจน (Choddilok, 2012; Kanjanawasi, 2007)

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียนสามารถนำตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในการประเมินความปลอดภัยของโรงเรียนประถมศึกษา 4 ด้าน โดยตัวบ่งชี้หลักที่มีความสามารถวัดได้สูงสุด คือ ตัวบ่งชี้หลักการเตรียมพร้อมต่อเหตุการณ์

ฉุกเฉินและภัยพิบัติ รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้หลักหลักสูตรความปลอดภัย ตัวบ่งชี้หลักระบบคุ้มครองและช่วยเหลือ และลำดับสุดท้าย คือ ตัวบ่งชี้หลักสิ่งแวดล้อมกายภาพ

2. โรงเรียนสามารถใช้ผลจากการนำตัวบ่งชี้ไปประเมินระดับความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียน

References

- Child Protection Center Foundation. (2014). *Child protection school at school safety the big thing that must be paid attention*. Retrieved from: <http://www.ffc.or.th/home> [In Thai]
- Choddilok., A (2012). *Statistics for research: Geared towards action*. Wirat Edutainment. [In Thai]
- Deroche, E. F., & Kaiser, J. S. (1980). *Complete guide to administering school services*. Parker.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective* (7th ed.). Pearson Education.
- Institute for Population and Social Research Mahidol University. (2014). *Aging of the Thai population, 2014*. Retrieved from <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/Contents/Books/FullText/2014/2014-Population-Aging-Poster.pdf> [In Thai]
- Kanjanawasi, S (2007). *Multilevel analysis: Multi-level analysis* (4th ed.). Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.
- Ministry of Education and National Institute of Education. (2017). *Safety and security in schools*. Author. [In Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2013). *Handbook of practices and measures for security in basic schools*. Author. [In Thai]
- Osathien, C. (2010). *Development of educational model and guidelines for alien children*. Doctoral Dissertation of Educational Administration, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. [In Thai]
- Owings, W. A., & Kaplan, L. S. (2000). *Alternatives to retention and social promotion*. The Phi Delta Kappa Educational Foundation.
- Research Center for Safety and Injury Prevention in Children. (2016). *Safe school zones project. Ramathibodi Hospital, Faculty of Medicine*. [In Thai]
- Siriwan, C. (2007). *Safe school guide*. Thai Children Safe Project Research Center for Enhancing Safety and Preventing Injuries in Children. [In Thai]
- Srisuchad, K. (2016). *The development of indicators of safety school guide of the Basic Education Commission Office*. Doctoral Dissertation of Educational Management, Rajabhat Maha Sarakham University. [In Thai]
- Wirachai, N. (1999). *LISREL model statistical analysis for research*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

อรรถพล ชัยทัต¹ นวลละอ อแสงสุข²วันชัย ปานจันทร์³ อรไท ชั่วเจริญ⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ (3) ประเมินและแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การวิจัยนี้ ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ตลอดจนความคิดเห็นส่วนตัวของตัวอย่าง จำนวน 400 คน จากสถิติ Factor Analysis กับข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า (1) องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า มี 11 องค์ประกอบ (2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มี 5 กระบวนการโดยเริ่มจาก กระบวนการวิเคราะห์ กระบวนการออกแบบ กระบวนการพัฒนา กระบวนการนำไปใช้ และกระบวนการประเมินผล และ (3) ประเมินและแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ผลการประเมินภาพรวมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งถือว่าแต่ละด้านมีค่าอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; ห้องเรียนอัจฉริยะ; สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

อรรถพล ชัยทัต, นวลละอ อแสงสุข, วันชัย ปานจันทร์ และอรไท ชั่วเจริญ. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 745-757.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพคนมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย, อีเมล: attapholj@gmail.com

^{2,3} คณะพัฒนาศักยภาพคนมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Development of a Smart Classrooms Management Model for Vocational Lecturers Under the Office of the Vocational Education Commission

Attaphol Jayadat¹ Nuanla-or Saensuk²
Wanchai Panjan³ Orathai Chuacharoen⁴

Abstract

This research article aims to: (1) study the components of the learning management model using in a smart classroom for vocational lecturer affiliated with The Office of Vocational Education Commissions (OVEC) (2) develop the learning management model using in a smart classroom for vocational lecturers affiliated with OVEC. (3) evaluate and to improve the learning management model using in a smart classroom for vocational lecturers affiliated with OVEC. A qualitative data collection utilizing focus group discussion and document analysis to gain the sample personal opinion. The quantitative research data were collected from 400 vocational lectures. The Factor Analysis as a statistic method was applied to analyze and synthesize the primary data, and finally, the research results presented by using descriptive analysis.

Findings are as follows: (1) the learning management model using in a smart classroom for vocational lectures affiliate with The Office of Vocational Education Commissions comprised of the eleven significance components. (2) development of learning management model for vocational lectures affiliated with OVEC consists of five process starting from analysis, design, development, implementation and evaluation. (3) evaluation of the learning management model using in the smart classroom for the vocational lecturers affiliate with OVEC declared in overall an average rating at the highest level, each aspect has a high value and can be applied.

Keywords: Learning Management; Smart Classroom; Office of Vocational Education Commissions

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Jayadat, A., Saensuk, N., Panjan, W., & Chuacharoen, O. (2020). The development of a smart classrooms management model for vocational lecturers under the Office of the Vocational Education Commission. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 745-757.

¹ Doctor of Philosophy Program in Human Resource Development, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand,
E-mail: attapholj@gmail.com

^{2,3} Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University

⁴ Faculty of Science, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านต่างๆ ของโลกในยุคปัจจุบันทำให้เกิดการแข่งขันไม่มีการสิ้นสุดในทุกมิติ ดังนั้น ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะควรเน้นในเรื่องของคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (Office of the Basic Education Commission, 2007, p. 23) และด้วยว่าสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจและยังล้าหลังกว่าหลายประเทศทั้งด้านโอกาส คุณภาพ และประสิทธิภาพการจัดการศึกษา (Office of the education council, 2010, p. 22)

จากนโยบายและแนวคิดในการปรับเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อให้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขานรับนโยบายดังกล่าว และได้มอบนโยบายลงไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทุกระดับในสังกัด ตั้งแต่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และที่ประชุมอธิการบดีทั่วประเทศ (ทปอ.) ก็ได้มีมติและกำหนดเป็นวิสัยทัศน์และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ขององค์กร ซึ่งทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาจะต้องปรับปรุง 3 ส่วน ได้แก่ Hardware, Software และ Peopleware ซึ่งการปรับปรุง Hardware คือ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ Learning Environment และจัดเตรียมพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ Learning Space ตลอดจนการจัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อ วัสดุทัศนูปกรณ์ต่างๆ ในห้องเรียนให้ตอบสนองการเรียนรู้ในรูปแบบเชิงรุก Active Learning ได้ ส่วนการปรับปรุงด้าน Software คือ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้รูปแบบใหม่

ส่วน Peopleware คือ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนครูอาจารย์ที่จะต้องเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการสอนที่มุ่งเน้นผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (facilitator) หรือที่ปรึกษาหรือผู้แนะนำในการเรียนรู้ (coach)

จากนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่รัฐบาลประกาศและกระทรวงศึกษาธิการได้นำมาปฏิบัติและประกาศนโยบายของกระทรวงโดยใช้สโลแกน การศึกษา 4.0 และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กำหนดโดยสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการสอนตามแนวทางศึกษา Science Technology Engineering and Mathematics Education (STEM Education) คือ แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบูรณาการความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ไปใช้เชื่อมโยงการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการผลิตรวมถึงผลผลิตใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึง Active Learning จึงได้ทำการจัดทำงบประมาณเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลในการจัดซื้อครุภัณฑ์และปรับปรุงห้องเรียนแบบเดิม (traditional classroom) ให้เป็นห้องเรียนแบบอัจฉริยะ (smart classroom) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ก็ได้รับการจัดสรรงบประมาณในโครงการพัฒนาการเรียนรู้แบบบูรณาการองค์ความรู้ด้านวิชาชีพด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ภายใต้งบประมาณปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง พ.ศ. 2555: SP2) ซึ่งได้มีการติดตั้งครุภัณฑ์และอุปกรณ์รวมถึงการเชื่อมโยงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตในห้องเรียนอัจฉริยะ (smart classroom) กับส่วนกลาง เช่น ระบบประชุมทางไกล

ผ่านเครือข่าย (video conference) ระบบบันทึกการเรียนการสอนในห้องเรียน (classroom capture) เพื่อรองรับการทำสื่อการเรียนการสอนแบบ (video on demand), ระบบสลับและแสดงผลภาพในห้องเรียนแบบหลายจอภาพ (multi display) ระบบโทรทัศน์ผ่านเครือข่าย IPTV เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนทุกคนแบบ All In One Computer ระบบสืบค้นข้อมูลและคลังข้อมูลที่สามารถสืบค้นข้อมูลภาพและเสียงหรือไฟล์ชนิดต่างๆ ได้แบบตามความต้องการ (on demand) รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนตลอดจนโต๊ะเก้าอี้ในห้องเรียนที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ตามวิธีการสอนที่ผู้สอนออกแบบมาและเพื่อรองรับการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (active learning) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (collaborative learning) หรือการเรียนรู้โดยการแก้ปัญหาาร่วมกันแบบกลุ่ม (group) หรือระหว่างเพื่อน (problem base learning-peer pbl) โดยเริ่มทำเป็นต้นแบบในสถานศึกษาจำนวน 77 แห่ง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 เป็นวงเงินรวม 787 ล้านบาท ซึ่งปัจจุบันห้องเรียนอัจฉริยะดังกล่าวได้ถูกติดตั้งและใช้งานมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557 เป็นเวลากว่า 2 ปีแล้ว แต่ปริมาณการใช้งานตลอดจนประสิทธิภาพในการใช้งานเพื่อการเรียนการสอนยังไม่สอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า สิ่งที่กำลังมาข้างหน้า คือ ช่องว่าง (gap) และพบว่า ครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในการใช้งานห้องเรียนอัจฉริยะ ตลอดจนยังขาดความเข้าใจในวิธีการและบริบทของการเรียนรู้แบบเชิงรุก (active learning) จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการใช้ห้องเรียนอัจฉริยะ (smart classroom) ดังนี้ (1) ใช้วิธีการสอนแบบเดิม (traditional) หรือการเรียนการสอนแบบเชิงรับ (passive learning) ซึ่งไม่เหมาะกับห้องเรียนอัจฉริยะ (2) ครูอาชีวศึกษาในสถานศึกษาขาดความรู้ทักษะและประสบการณ์ทางด้านเทคนิคในการใช้งานอุปกรณ์ ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือ

เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ที่ติดตั้งในห้องเรียนอัจฉริยะ จึงทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเรียนการสอนในห้องเรียนอัจฉริยะยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และที่ได้รับการติดตั้งห้องเรียนอัจฉริยะทั้ง 77 แห่ง เมื่องานวิจัยนี้สำเร็จ สามารถขยายแนวคิดแล้วนำหลักสูตรไปปรับปรุงเพื่อใช้กับหน่วยงานอื่นที่มีห้องเรียนแบบอัจฉริยะและประสบปัญหาแบบเดียวกันหรือคล้ายกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อประเมินและแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ตัวประกอบประกอบที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ (1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา (2) แนวคิดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และ (3) ห้องเรียนอัจฉริยะ

รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) และใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (mixed methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด 3 ขั้นตอน

ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลวิจัยครั้งนี้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2. สถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการสอนในห้องเรียนอัจฉริยะ (smart classroom) ได้

3. เป็นแนวทางในการเพิ่มมาตรฐานการผลิตบุคลากรด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพและส่งผลต่อการเพิ่มระดับคะแนนการประกันคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับห้องเรียนอัจฉริยะและห้องเรียนกลับด้าน

การสร้างนวัตกรรมหลากหลายรูปแบบเพื่อใช้สำหรับการปรับปรุงพัฒนาและการแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาเรียนรู้ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเกิดเป็นพลวัต (dynamic) ที่ดำเนินการมาอย่างเป็นระบบภายใต้สภาพการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้ผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบนั้น จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียน

การสอนที่ทรงพลังและเป็นที่ยอมรับ (Jeerungsuan, 2013, p. 21)

สภาพการณ์ทางการเรียนรู้ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อก้าวทันกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สังคมแห่งการเรียนรู้ภายใต้กระแสแห่งโลกในยุคดิจิทัล (digital age) นั้นส่งผลต่อการแสวงหารูปแบบและการปรับกระบวนการทำงาน (paradigm shift) ที่มีความหลากหลายให้สอดคล้องและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงกับโลกยุคใหม่ ซึ่งเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแนวความคิดรูปแบบและวิธีการที่ใช้กันแบบเดิมนั้นอาจมีการพิจารณาหาคำตอบเพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่ามีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมมากน้อยประการใด และทำการศึกษาพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมรูปแบบใหม่ขึ้นมาใช้เพื่อจุดมุ่งหมายสำคัญดังที่กล่าวถึงในเบื้องต้น

ในวงการศึกษาของไทยเราก็เช่นเดียวกัน ได้มีการคิดค้นเพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมทางการเรียนรู้และรูปแบบการสอนตามหลักสูตรเพื่อก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงกับบริบทเชิงสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การก้าวทันความเปลี่ยนแปลงกับโลกแห่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการจัดการศึกษาค่อนข้างสูงรวมทั้งการปรับสภาพการณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมภายใต้กระแสแห่งการปฏิรูปการศึกษาไทยในปัจจุบัน ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาโดยรวม ซึ่งในวงการศึกษาไทยได้มีการคิดค้นพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบเป็นไปตามปรัชญาแนวคิดของการพัฒนาโดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (learners center) ก้าวสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต (Pishva & Nishantha, 2008)

วิธีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดที่เรียกว่า 21st Century ซึ่งเป็นแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมให้มีคุณลักษณะพร้อมสำหรับการดำรงชีวิต และรับมือการ

ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องด้วยโลกที่ไร้พรมแดน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารและนโยบายความร่วมมือของพลเมืองโลกซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการคิดค้นหาแนวทางสู่กระบวนการทักษะใหม่ในศตวรรษที่ 21 นี่จึงเป็นประเด็นสำคัญที่สังคมต่างมุ่งมั่นและให้ความสำคัญ (Panich, 2012, p. 5)

สรุป“ห้องเรียนกลับด้าน” จึงกลายเป็นนวัตกรรมและมุมมองหนึ่งของตัวอย่างจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาเป็นวิธีการใช้ห้องเรียนให้เกิดคุณค่าแก่เด็ก โดยใช้ฝึกประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (mastery learning) และเป็นวิธีจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับและคุณค่าแห่งวิชาชีพครูที่ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งให้เกิดขึ้นผ่านสื่อเทคโนโลยีที่นำมาใช้

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์งานวิจัยของ Chueasa (2009); Dynan, Cate and Rhee (2008); Joyce, Weil and Calhoun (2004); Kamjudpai (2008); Kiewrugsa (2011); Kitiyanusan (2009); Knowles, Holton and Swanson (2005); Kruse (2008); Murad and Varkey (2008), Noonoi (2011) และ Puttaruksa (2010)

ซึ่งประกอบด้วย 11 ตัวแปร ดังแสดงในภาพ 1

การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะ

1. วิเคราะห์ผู้เรียน (Analyze learner, environment and learning context--A)
2. ออกแบบการเรียนรู้ (Design learning transfer--D)
3. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (Activity and collaborative learning--A)
4. การเรียนรู้จากโครงงานหรือปัญหา (Project/problem base learning--P)
5. สอนเปลี่ยนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน (Teacher be facilitator--T)
6. การใช้สื่อวีดิทัศน์และสื่อมัลติมีเดียในการเรียนรู้ (Audio-visual and multimedia be material for learning--A)
7. การใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อน หรืออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (Technology driven learning--T)
8. การบูรณาการการเรียนรู้ (Integrated Learning--I)
9. การเข้าถึงค้นและการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการเรียนรู้โดยใช้อุปกรณ์พกพาของผู้เรียน (Online and share via student own device--O)
10. การประเมินการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็น (Necessary to evaluate learning--N)
11. การจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centric--S)

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) และใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (mixed methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การศึกษาความรู้ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะ เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถามครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จากนั้นนำเครื่องมือ ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.6-1.00 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ จากนั้นนำไปทดลองหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการทดลองเก็บข้อมูล (try out) จากตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับประชากรที่กำหนดไว้ จำนวน 40 คนได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient ของครอนบาค Cronbach ซึ่งจะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.932 ซึ่งค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 แสดงว่า มีความน่าเชื่อถือได้มาก หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ

อาชีวศึกษา จำนวน 400 คน จากกลุ่มประชากร จำนวน 6,474 คนโดยเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์รายละเอียดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะด้วยสถิติ Factor Analysis โดยวิธี Principal Component Analysis และใช้วิธีหมุนแกนอโรทอนออลแบบวาริเมก (varimax orthogonal) เพื่อสกัดตัวแปรที่ไม่สำคัญออกไป สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตัวแปรที่สำคัญจากองค์ประกอบในแต่ละปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการหมุนแกน คือ ตัวแปรสำคัญของแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบมาตรฐาน (Factor Standardized Coefficient) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (Prasittiratsin , 2013)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาดำเนินการพัฒนารูปแบบโดยผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อยืนยันองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์แบบเจาะจงจำนวน 7 คน เพื่อเป็นตัวแทน จากนั้นรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เนื้อหาและพัฒนารูปแบบ โดยวิธีการสนทนากลุ่ม Focus Group Discussion

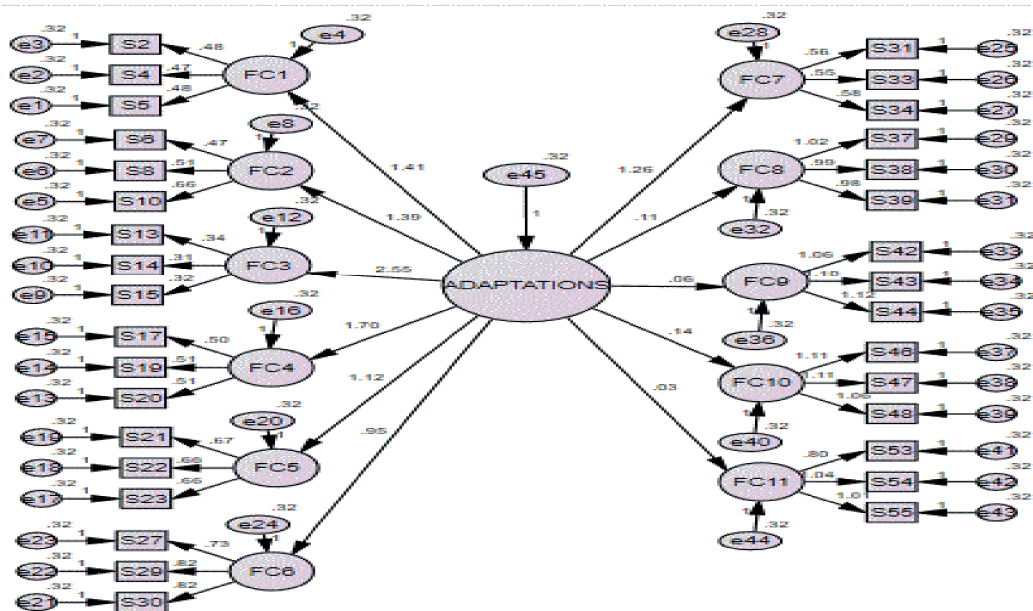
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

การดำเนินการวิจัยเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และประโยชน์ในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา รวมจำนวน 9 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ผลจากการหมุนแกนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การตัดสินใจเลือกตัวแปรที่สำคัญจากองค์ประกอบที่เกิดขึ้นจากการหมุนแกนเพื่อนำมาใช้ในการสร้างแนวทางที่เหมาะสมที่มีต่อองค์ประกอบของปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของการวัดความเพียงพอของข้อมูลการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีวัดแบบ ไกเซอร์-เมเยอร์-โอลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ .901 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square = 14622.961, df = 1485, and Sig. = .000) นอกจากนี้ ยังพบว่า ข้อมูลทั้งหมดสามารถสกัดองค์ประกอบได้เป็น 11 องค์ประกอบหลัก ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 67.550 สำหรับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบมาตรฐาน ดังแสดงในภาพ 2

ภาพ 2 องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดของตัวแปรรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ADAPTATIONS)

จากภาพ 2 โมเดลวัดตัวแปรรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ADAPTATIONS พบว่า ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ (A--Activity and Collaborative Learning) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) มากที่สุด เท่ากับ 2.551 รองลงมาคือ การเรียนรู้จากโครงงานหรือปัญหา (P--Project/Problem Base Learning) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.704 และน้อยที่สุด คือการจัดการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (S--Student Centric) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.028

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ t-values พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบแต่ละค่าแตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนค่าความเที่ยง (R^2) ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรสังเกตได้กับองค์ประกอบร่วม (communalities) พบว่า ออกแบบการเรียนรู้ (D : Design Learning Transfer) มีค่า R^2 มากที่สุด เท่ากับ 0.163 รองลงมาคือ ผู้สอนเปลี่ยนเป็นผู้อำนวยการในการเรียนรู้ของผู้เรียน (T : Teacher be Facilitator) มีค่า R^2 เท่ากับ 0.122 และน้อยที่สุด คือการเข้าสืบค้นและการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการเรียนรู้โดยใช้อุปกรณ์พกพาของผู้เรียน (O--Online and Share via Student Own Device) มีค่า R^2 เท่ากับ 0.061

สรุปผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด (measurement model) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันยังตัวแปรด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ADAPTATIONS พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลักการปรับโมเดล โดยไม่มีการตัดตัวชี้วัดใดๆ ออกจากโมเดลการวัดค่าความเที่ยงเชิงโครงสร้างของตัวแปรผ่านเกณฑ์คือ Chi-square ไม่มีนัยสำคัญ ค่า p -value = 0.589 มากกว่า .05 $\chi^2/df = 1.76$ ซึ่งไม่เกิน 2 และค่า

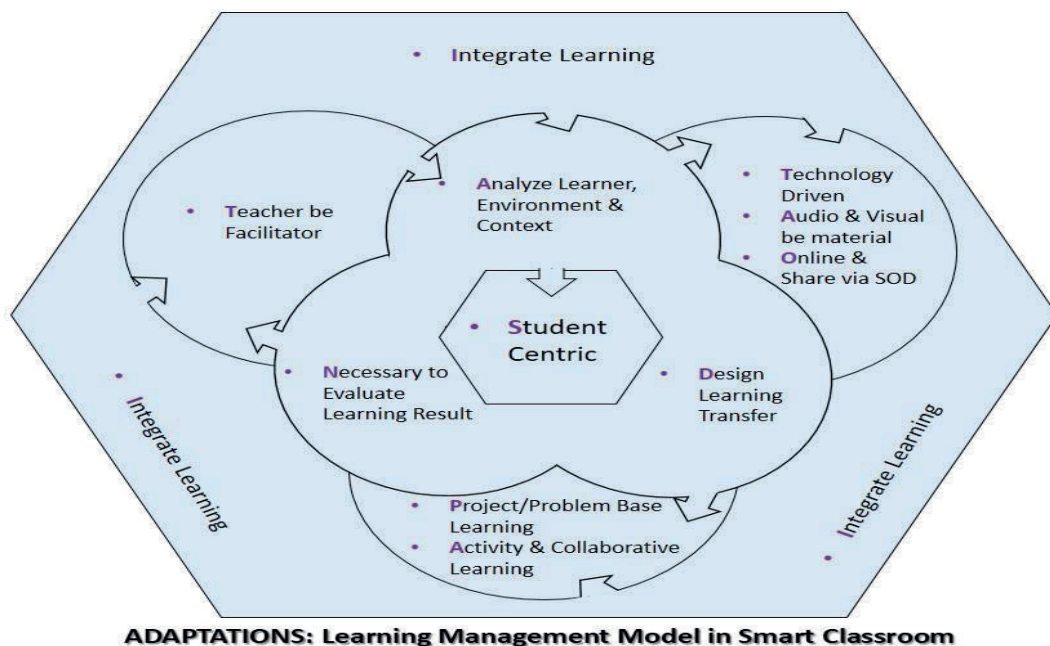
RMR = 0.033 ซึ่งต่ำกว่า 0.05

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ADAPTATIONS MODEL หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยมาออกแบบโดยการประยุกต์มาจากขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบตามแนวคิดของ Kruse (2008) ที่เรียกว่า “ADDIE” MODEL ที่ประกอบไปด้วยกระบวนการทั้งสิ้น 5 กระบวนการโดยเริ่มจาก กระบวนการวิเคราะห์ (analyze process) กระบวนการออกแบบ (design process) กระบวนการพัฒนา (develop process) กระบวนการนำไปใช้ (implement process) และกระบวนการประเมินผล (evaluation process) ที่ได้รับการจัดการไว้อย่างเป็นระบบตามหลักการ ทฤษฎี และแนวคิด โดยมี องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา ADAPTATIONS เป็นองค์ประกอบในการดำเนินการในแต่ละกระบวนการ ADAPTATIONS หมายถึง องค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ 11 องค์ประกอบ ได้แก่ วิเคราะห์ผู้เรียน, สภาพแวดล้อมและบริบทในการเรียน ออกแบบการถ่ายทอดการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้จากโครงงานหรือปัญหาผู้สอนเปลี่ยนเป็นผู้อำนวยการในการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้สื่อวีดิทัศน์และสื่อมัลติมีเดียในการเรียนรู้ การใช้

เทคโนโลยีในการขับเคลื่อนในการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการการเรียนรู้ การเข้าสืบค้นและการแลกเปลี่ยนข้อมูลในการเรียนรู้โดยใช้อุปกรณ์พกพาของผู้เรียน การประเมินผลการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็น การจัดการเรียนรู้

โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาอาชีพศึกษา

ADAPTATIONS: Learning Management Model in Smart Classroom

ภาพ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

จากภาพ 3 แนวคิดจะเริ่มจากซ้ายไปขวาและบนลงล่าง โดยผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ผู้สอนที่จะจัดการเรียนรู้ในห้องนี้จะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ของผู้เรียนและจะต้องวิเคราะห์ผู้เรียน บริบทในการเรียนและ สิ่งแวดล้อมคือเทคโนโลยีซึ่งจะเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนในการเรียนรู้ ตลอดจนระบบภาพและเสียงจะใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสืบค้นและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ได้ผ่านอุปกรณ์ ของผู้เรียนเอง จากนั้นผู้สอนต้องสามารถออกแบบกิจกรรมหรือรูปแบบการสอน

เน้นการเรียนรู้จากโครงงานและปัญหาเป็นฐานตลอดจนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน แล้วจึงจัดการเรียนการสอนโดยจะต้องมีการประเมิน ในทุกๆ เรื่อง ทั้งกิจกรรมรูปแบบการสอนตลอดจนตัวผู้สอนและผู้เรียนเพื่อนำไปปรับปรุง โดยทุกองค์ประกอบจะต้องบูรณาการการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3. สรุปผลการประเมินของร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ประเมินภาพรวมของรูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 5.00$) การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.89$) การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ถัดมาได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.78$) การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด น้อยสุดได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.67$) การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด และในภาพรวมเฉลี่ยการประเมินร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$) ซึ่งถือว่าแต่ละด้านมีค่าอยู่ในระดับสูงนำไปใช้ได้

การอภิปรายผล

1. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ADAPTATIONS--Learning Management Model in Smart Classroom) เริ่มต้นผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ผู้สอนที่จะจัดการเรียนรู้ในห้องนี้จะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนและจะต้องวิเคราะห์ผู้เรียน บริบทในการเรียนและ สิ่งแวดล้อม คือเทคโนโลยีซึ่งจะเป็นตัวช่วยขับเคลื่อนในการเรียนรู้ ตลอดจนระบบภาพและเสียงจะใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสืบค้นและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ได้ผ่านอุปกรณ์การเรียนการสอนจากนั้นผู้สอนต้องสามารถออกแบบกิจกรรมหรือรูปแบบการสอน เน้นการเรียนรู้จากโครงงานและปัญหาเป็นฐานตลอดจนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน แล้วจึงจัดการเรียนการสอนโดยจะต้องมีการประเมิน ในทุกๆ เรื่อง

ทั้งกิจกรรมรูปแบบการสอนตลอดจนตัวผู้สอนและผู้เรียนเพื่อนำไปปรับปรุง โดยทุกองค์ประกอบจะต้องบูรณาการการเรียนรู้ซึ่งกันและกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ Knowles et al. (2005) ได้นำเสนอไว้ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ จัดบรรยากาศการเรียนรู้ ในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นผู้สอนควรอธิบายทำความเข้าใจกับผู้เรียน โดยการนำเสนอจุดมุ่งหมายของการเรียนและเสนอแนะวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนวิเคราะห์ความสามารถของตนเองโดยทั่วไปแล้วการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องทราบถึงคุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน เช่น พื้นฐานความรู้ พฤติกรรมการเรียน ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนก่อนเป็นเบื้องต้นแต่สำหรับในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้สอนสามารถร่วมกันวิเคราะห์ผู้เรียนร่วมกันกับผู้เรียนได้ โดยผู้เรียนมีหน้าที่สำรวจตนเองว่าตนสนใจเรื่องใดมากที่สุด มีความสามารถเฉพาะด้านใดสนใจอะไรบ้าง ตลอดเวลาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด มีความถนัดและความพอใจจะเรียนอย่างไรด้วยวิธีใดผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน โดยผู้เรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้ การวางแผนการเรียนโดยผู้เรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามลำดับ ดังนั้น ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนการสอนโดยการทำสมุดบันทึกส่วนตัวจากการสำรวจตนเอง เพื่อใช้บันทึกข้อมูลความคิดเรื่องราวต่างๆ ที่ได้เรียนรู้หรือเกิดขึ้นในสมองของเราและนำมาขยายเป็นแผนการเรียนที่จะเรียน สมุดนี้จะช่วยเก็บสะสมความคิดที่ละเอียดถี่ถ้วนเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างไกลออกไป และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนตามแผนการเรียนของตนเองที่ได้เขียนไว้ ผู้สอนมีหน้าที่อำนวยความสะดวก

ต่อผู้เรียน จัดเตรียมสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหากผู้เรียนพบปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในขณะร่วมกิจกรรมให้ผู้เรียนเขียนปัญหาเหล่านั้นลงในบันทึกส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ผู้เรียนจะมีความสุข เพราะได้เรียนรู้ตามที่ตนได้วางแผนไว้ นับว่าเป็นประสบการณ์ตรงเพราะผู้เรียนมีทักษะในการคิดแสวงหาความรู้และมีโอกาสได้ปฏิบัติจริงในระหว่างการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมที่ผู้เรียนควรทำ กำหนดหลักฐานที่เป็นตัวชี้วัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดวิธีการวัด เครื่องมือที่นำมาใช้วัด และกำหนดเกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนอาจจัดทำชิ้นงานในรูปของผลงานรายงานที่เป็นการเรียบเรียงและนำเสนอความรู้ข้อค้นพบของผู้เรียน

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด และในภาพรวมเฉลี่ยการประเมินร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งถือว่าแต่ละด้านมีค่าอยู่ในระดับสูงนำไปใช้ได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะเห็นบทบาทของทั้ง 2 ฝ่าย ผู้สอนจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าแนวคิดการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญ เป็นแนวคิดที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยมีส่วนร่วมอย่างเต็มตัว กระตือรือร้นในการเรียนทั้งใน ด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ สร้างความรู้เพื่อให้การเรียนรู้ที่มีความหมายโดยใช้การสรรค์สร้างความรู้ กระบวนการกลุ่ม และการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ความพร้อมในการเรียนรู้กระบวนการ

ถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดร่วมกับการแสวงหาความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นการเรียนรู้โดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งมาบูรณาการกันเพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kamjudpai (2008) ศึกษาโดยวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 5 องค์ประกอบ คือ (1) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (2) มีใจเปิดกว้างต่อการเรียนและมีความสามารถด้านการคิด (3) มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและมองโลกเชิงบวก (4) การมีทักษะพื้นฐานในการเรียน และ (5) การอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ครูอาชีวศึกษา ในสถานศึกษา ที่ได้รับการติดตั้งห้องเรียนอัจฉริยะนำคู่มือการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับครูอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ครูอาชีวศึกษาที่มีหน้าที่สอนหรือจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอัจฉริยะ ควรศึกษาองค์ประกอบและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะ ตลอดจนวิธีในการประเมินตามที่ระบุในคู่มือ ก่อนการจัดการเรียนการสอนในภาคการศึกษานั้นๆ และดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางในคู่มือตลอด 16 สัปดาห์
3. ควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ให้ครูอาจารย์หรือผู้ที่มีความสนใจในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะ สามารถนำคู่มือการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอัจฉริยะที่ผู้วิจัยได้พัฒนานี้ ไปใช้เป็นคู่มือในการจัดการเรียนรู้ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ขึ้นในห้องเรียนประเภทเดียวกันหรือห้องเรียนอัจฉริยะในสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่ตนเองสังกัด

References

- Chueasa, C. (2009). *Development of self-directed learning characteristics of students at the Fourth Grade Level affiliate with the Nakhonpathom Primary Educational Service Area Office 2*. Master's Thesis of Education, Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Dynan, L., Cate, T., & Rhee, K. (2008). The impact of learning structure on students' readiness for self-directed learning. *Journal of education for business*, 84(2), 96-100.
- Jeerungsuwan, N. (2013). *Principles of design and evaluation* (3rd ed.). King Mongkut's University of Technology North Bangkok. [In Thai]
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of teaching* (7th ed.). Courtesy of Reece Galleries.
- Kamjudpai, N. (2008). *A factor analysis and development of the self-directed learning characteristics scale for the Sixth Grade Students*. Master's Thesis of Education, Chulalongkorn University. [In Thai]
- Kiewruga, A. (2011). *Development model of learning management in science focus on self-directed learning process for the undergraduate level*. Sakon Nakhon Rajabhat Institute. [In Thai]
- Kitiyanusan, R. (2009). Promoting self-learning of students: Reflections from the research process. *Journal of Education and Development Society*, 5(1), 145-165. [In Thai]
- Knowles, M. S., Holton, E. F., & Swanson, R. A. (2005). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development* (6th ed.). Gulf.
- Kruse, K. (2008). *Introduction to instructional design and the ADDIE model*. Retrieved from http://www.transformivedesigns.com/id_systems.html
- Murad, M. H., & Varkey, P. (2008). Self-directed learning in health professions education. *Annals of the Academy of Medicine, Singapore*, 37(7), 580-590.
- Noonoi, R. (2011). *A development of the self-directed learning characteristics test for community institute students*. Master's Thesis of Education, Kasetsart University. [In Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2007). *Indicators and core learning objectives in Thai language learning*. Author. [In Thai]
- Office of the Education Council. (2010). *National education plans, 10 (2002-2016)*. Author. [In Thai]
- Puttaruksa, L. (2010). *Development model of elderly caregivers by self-directed learning and knowledge management*. Doctoral Dissertation of Education, Srinakharinwirot University. [In Thai]
- Panich, V. (2012). *The way to create lessons for 21st century disciples* (3rd ed.n). Sodsri-Sritwong Foundation. [In Thai]
- Pishva, D., & Nishantha, D. (2008). Smart classrooms for distance education and their adoption to multiple classroom architecture. *Journal of networks*, 3(5), 54-64.
- Prasittiratsin, S. (2013). *The use of statistics in research properly and meet international standards*. Samlada. [In Thai]

การจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน: ศึกษาขอบเขต และมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

อารุณ วงศ์แก้ว¹ ประเสริฐ ตัณศิริ²

สุจิต จงประเสริฐ³ วัลลภ นาคบัว⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินของประเทศไทย (2) ผลกระทบที่เกิดจากการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินและการไม่จำกัดสิทธิการถือครองที่ดิน และ (3) แนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 80 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาการถือครองที่ดินในประเทศไทย มีพื้นฐานมาจากการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินในปัจจุบัน ส่งผลให้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสัญชาติไทยมีสิทธิถือครองที่ดินได้ตามความสามารถโดยไม่จำกัดจำนวน และไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการบังคับถึงการทำประโยชน์ในที่ดินที่ถือครองนั้นแต่ประการใด จากปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ เพราะความไม่เท่าเทียมกันทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันในการถือครองที่ดิน ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องใช้มาตรการทางกฎหมายมาจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินและมาตรการทางภาษี รวมทั้งการใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างอื่น มาใช้ในการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดิน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดิน

คำสำคัญ: การจำกัดสิทธิการถือครองที่ดิน; การถือครองที่ดิน; ประมวลกฎหมายที่ดิน; สิทธิในที่ดิน

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

อารุณ วงศ์แก้ว, ประเสริฐ ตัณศิริ, สุจิต จงประเสริฐ และ วัลลภ นาคบัว. (2563). การจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน: ศึกษาขอบเขตและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 758-772.

¹ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: hmuaron1@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ กรมที่ดิน

⁴ สำนักกิจการยุติธรรม

Land Tenure Restriction Under the Land Code: A Study of the Scope and Legal Measures Appropriate to Thailand

Aroon Wongkaew¹ Prasert Tansiri²
Suchit Chongprasert³ Wanlop Nakbau⁴

Abstract

The objectives of this research article were to examine (1) land tenure under the Land Code of Thailand, (2) impacts of land ownership restriction and land tenure, and (3) guidelines on legal measures to restrict the right to own land in Thailand. The researchers used the qualitative research methodology by using 2 methods of data collection, namely document research, in-depth interviews of 80 people, and analyzed the data by using content analysis.

The research results show that the land tenure problem in Thailand is based on the current tenure of land under the Land Code. As a result, Thai natural persons and juristic persons have the right to own land in an unlimited number of capacities and without any legal measures to enforce the utilization of the land held in any way. The above problems therefore affect politics, society and economy because inequality causes disparities in land ownership. Therefore, Thailand needs to take legal and tax measures to restrict land ownership, and also the use of other legal measures to limit the right to own land to reduce the inequality in land ownership.

Keywords: Land Tenure Restriction; Land Holdings; Land Code; Land Rights

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Wongkaew, A., Tansiri, P. Chongprasert, S., & Nakbau, W. (2020). Land tenure restriction under the Land Code: A study of the scope and legal measures appropriate to Thailand. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 758-772.

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: hmuaron1@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

³ Department of Lands

⁴ Office Of Justice Affairs

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี พ.ศ. 2500 เป็นปีที่ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 49 ลงวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2502 ให้ยกเลิก บทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดสิทธิในที่ดิน ตามมาตรา 34 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 โดยให้คนไทยสามารถถือครองที่ดินในกิจการต่างๆ ได้ไม่มีจำกัดจำนวน (Bunpram, 2007, p. 81) ผลของประกาศ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 49 ดังกล่าว ทำให้คนไทยสามารถใช้สิทธิในการถือครองที่ดินเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ โดยไม่จำกัดปริมาณ ไม่มีกฎหมายควบคุมการถือครองที่ดิน เป็นการเปิดช่องทางให้มีการถือครองที่ดิน ได้โดยไม่จำกัดจำนวน ทำให้ผู้ที่มีทุนและอิทธิพลทางด้านการเงิน กว้านซื้อที่ดินกักตุนไว้ในครอบครองเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการกระจุกตัว โดยที่ดินไปตกอยู่ในมือของกลุ่มคนจำนวนน้อย เพิ่มมากขึ้นอีก ในขณะที่มีคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นคนจำนวนมากยังขาดที่ดินอยู่อาศัย และไร้ที่ดินทำกิน หรือมีที่ดินแต่ไม่พอเพียงต่อการดำรงชีพ

ปัญหาการกระจายการถือครองที่ดินในประเทศไทยเกิดจากการที่มีที่ดินจำนวนจำกัด แต่ประชาชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความต้องการที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินมากขึ้น การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2550 มีเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร 130,353,309 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.65 ของพื้นที่ประเทศ เนื้อที่นอกการเกษตร 91,185,701 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.43 ของพื้นที่ประเทศ เนื้อที่ป่าไม้ 99,157,878 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.92 ของพื้นที่ประเทศ พื้นที่ถือครองทางการเกษตรของประเทศไทย มีแนวโน้มลดลงโดยตลอด จาก 25.6 ไร่ต่อครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2535 เป็น 23.46 ไร่ต่อครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2550 และในปี พ.ศ. 2545 พบว่า มีครัวเรือนในชนบทจำนวน 451,312 ไร่ต่อครัวเรือน ไม่มีที่ดินทำกิน (National Reform Council, 2015, p. 12) เพราะไม่มีการกระจายการถือครอง

จากสถิติในปี พ.ศ. 2558 มีการถือครองที่ดิน ในกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล เพียง 10 กลุ่ม ได้ถือครองที่ดินมีจำนวนเนื้อที่ถึง 611,000 ไร่ เฉลี่ยถือครองที่ดิน กลุ่มละ 61,102.20 ไร่ และนักการเมือง โดยในปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 350 คน ถือครองที่ดินมีเนื้อที่ถึง 68,765 ไร่ เฉลี่ยถือครอง คนละ 129.74 ไร่

เมื่อเทียบกับสถิติประมาณเอกสารสิทธิที่กรมที่ดินได้มีการออกทั่วประเทศ ตั้งแต่เริ่มออกโฉนดครั้งแรก ปี พ.ศ. 2444 ถึงปี วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2560 (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

เอกสารสิทธิที่กรมที่ดินได้มีการออกทั่วประเทศ ตั้งแต่เริ่มออกโฉนด ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2444 ถึงปี พ.ศ. 2560

ประเภท	จำนวนเอกสารสิทธิ (แปลง)	จำนวนเนื้อที่		
		ไร่	งาน	วา
โฉนด	32,766,411	103,073,252	-	88.94
น.ส. 3ก	3,021,592	14,775,506	2	37.67
น.ส. 3	1,019,719	9,330,545	2	37.16
ใบจอง	151,192	1,390,472	1	5.05
รวม	36,958,914	128,569,776	2	68.82

ที่มา: จาก *Right Documents Issued by the Department of Lands nationwide*, by Department of Lands, Planning Division, Data and Statistics Division, 2017, Retrieved from <http://www.dol.go.th/Pages/internet.aspx>

จากตาราง 1 พบว่า จำนวนเนื้อที่ที่ออกเอกสารสิทธิทั้งหมดทั่วประเทศ ถึงปี พ.ศ. 2560 เทียบกับข้อมูลการถือครองของกลุ่มทุน ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งระยะห่างกันเพียง 2 ปี จะเห็นว่า กลุ่มทุนธุรกิจ 10 กลุ่ม ได้ถือครองที่ดินมีจำนวนเนื้อที่ถึง 611,000 ไร่ เฉลี่ยถือครองที่ดิน กลุ่มละ 61,102.2 ไร่ กลุ่มนักการเมือง จำนวน 350 คน ถือครองที่ดินมีเนื้อที่ถึง 68,765 ไร่ เฉลี่ยถือครองคนละ 129.74 ไร่ รวมทั้งสองกลุ่มถือครองที่ดินรวม 679,765 ไร่ คิดเป็น 0.52 % ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการกระจุกตัวของที่ดินอยู่ในบางกลุ่มเท่านั้น จากการถือครองที่ดินที่มีการกระจุกตัว โดยมีได้นำไปทำประโยชน์ในที่ดิน ปลอ่ยทิ้งร้างว่างเปล่าเพื่อรอการขาย รวมถึงกลุ่มทุนที่นำเงินจากสถาบันการเงินมาลงทุนกว้านซื้อที่ดินไว้ เมื่อไม่สามารถขายที่ดินได้ ไม่สามารถที่จะชำระหนี้ได้ จึงถูกสถาบันการเงิน ฟ้องร้องบังคับคดี ยึดที่ดินเหล่านั้น เพื่อรอการขายทอดตลาดเพื่อที่จะนำเงินมาชำระหนี้ให้สถาบันการเงิน ในระหว่างการรอการขาย ก็จะปล่อยที่ดินทิ้งร้างไว้ ไม่มีการทำประโยชน์แต่อย่างใด

ในรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “สู่สังคมไทยเสมอหน้า การศึกษาโครงสร้างความมั่งคั่ง และโครงสร้างอำนาจเพื่อการปฏิรูป” พบว่า ในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีพื้นที่ทั้งหมด 320.70 ล้านไร่ โดยสามารถจำแนกออกเป็นที่ดินในความดูแลของกรมที่ดิน มีพื้นที่ 130.74 ล้านไร่ (ร้อยละ 40.88) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีพื้นที่ 34.76 ล้านไร่ (ร้อยละ 10.87) ป่าสงวนแห่งชาติ โดยกรมป่าไม้มีพื้นที่ 144.54 ล้านไร่ (ร้อยละ 45.19) และที่ดินราชพัสดุ โดยกรมธนารักษ์ มีพื้นที่ 9.78 ล้านไร่ (ร้อยละ 3.06) (Phongpaichit, 2013, p. 11)

มูลนิธิสถาบันที่ดินได้เคยสำรวจ ในปี พ.ศ. 2545 ขนาดของแปลงที่ดินในประเทศไทยส่วนมาก ร้อยละ 87 มีเนื้อที่ไม่เกิน 5 ไร่ และมีแปลงที่ดินขนาดใหญ่เกิน 100 ไร่ต่อแปลง ประมาณร้อยละ 5 และมีการกระจุก

ตัวของที่ดินกระจายอยู่ทั่วไป ซึ่งการกระจุกตัวของที่ดินนั้นแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การถือครองที่ดินแปลงเดียวที่มีขนาดเกิน 200 ไร่ และการที่ผู้ถือครองรายเดียวมีที่ดินหลายแปลง ซึ่งอาจอยู่ในอำเภอเดียวกันหรือต่างอำเภอ หรือต่างจังหวัด แต่มีพื้นที่ถือครองรวมกันเกิน 200 ไร่ และที่ดินส่วนมาก ร้อยละ 70 ใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ซึ่งสาเหตุมาจากการกักตุนเพื่อเก็งกำไร หรือปัญหาการบริหารจัดการที่ดินของผู้ถือครอง และได้สรุปปัญหาที่มีส่วนทำให้เกิดปัญหาการกระจายการถือครองและการใช้ที่ดินไม่เต็มประสิทธิภาพ เนื่องจากด้านกฎหมายไม่มีกฎหมายจำกัดการถือครองที่ดิน ไม่มีมาตรการภาษีที่มีประสิทธิภาพ มีค่านิยมในทางสังคม การสะสมทรัพย์สินที่เป็นที่ดิน สะสมที่ดินเพื่อสร้างบารมีและอำนาจ และการซื้อไว้เพื่อเก็งกำไร (Publication Department and Sriarunothai, 2019)

นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยใน “โครงการศึกษาเรื่องการถือครองที่ดินและการจัดการที่ดินเพื่อความเป็นธรรมทางสังคม” สำหรับเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย ยังพบว่า สังคมไทยไม่มีกฎหมายเรื่อง การจำกัดการถือครองที่ดิน ดังนั้น ในเมืองไทยใครก็ถือครองที่ดินจำนวน 2 แสนไร่ได้ 5 หมื่นไร่ได้ อย่างสวนปาล์มที่สุราษฎร์ธานีครอบครองได้ถึง 30,000-50,000 หรือ 100,000 ไร่ สามารถทำได้ จะถือครองที่ดินครั้งก่อนประเทศยังทำได้ ไม่มีกฎหมายห้าม ขอให้เงินเท่านั้นเอง และไม่มีกฎหมายที่ก้าวก้าวมากพอ ในกฎหมายภาษีที่ดิน อัตราก้าวหน้า ซึ่งควรจะเป็นอัตราที่ก้าวหน้าตามขนาดการถือครองที่ดิน ตามมูลค่าการใช้ประโยชน์ที่ดิน และตามลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือไม่ คือ เราไม่มีกฎหมายภาษีที่จะใช้เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพมากพอที่จะควบคุมไม่ให้คนถือครองที่ดินที่มากเกินไป แล้วคนที่ถือครองที่ดินมาก ควรจะต้องเอาสัดส่วนคือ เอาภาษีมาจ่ายเพื่อเอามาตั้งธนาคารที่ดินแล้ว

ช่วยคนจน เรายังไม่สามารถที่จะตั้งกลไกมาตรการที่สามารถจะสร้างความเป็นธรรมเรื่องราวเหล่านี้ให้กับสังคมได้ กฎ กติกาในสังคมยังไม่ได้ถูกพัฒนาไปในทิศทางที่จะสร้างความเป็นธรรมในเรื่องการจัดการทรัพยากรการจัดการให้ดีพอ (Samranjit, 2011)

ด้วยเหตุนี้ การจำกัดการถือครองที่ดินจึงเป็นการสร้างบรรทัดฐานความเป็นธรรมในการถือครองที่ดินให้เกิดขึ้นในสังคม อีกทั้งเป็นการให้มีการกระจายที่ดินที่มีการกระจุกตัวในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งการถือครองที่ดินไว้เป็นจำนวนมาก เกินกำลังของผู้ถือครองที่ดินที่จะทำให้อำนาจที่ดินเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ประเทศชาติ และเกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ในขณะที่เกษตรกรไทยจำนวนมากกำลังประสบกับสภาวะการสูญเสียที่ดินทำกิน การกำหนดแนวทางการจำกัดการถือครองที่ดินในสังคมไทย จะเป็นตัวบ่งชี้ทิศทางโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดิน ทิศทางการพัฒนา และการเติบโตของภาคเกษตรกรรม

ดังนั้น เพื่อนำไปสู่การได้มาซึ่งมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิถือครองที่ดินในประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนคนไทยมีสิทธิถือครองที่ดินได้ในจำนวนจำกัดที่เหมาะสม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่องการจำกัดสิทธิถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการจำกัดสิทธิถือครองที่ดิน และผลกระทบของการไม่จำกัดสิทธิในการถือครองที่ดิน รวมทั้งหาแนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการจำกัดสิทธิถือครองที่ดิน และผลกระทบของการไม่จำกัดสิทธิในการถือครองที่ดิน

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน การถือครองที่ดิน แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิทรัพย์สินในที่ดิน การจำกัดการถือครองที่ดิน มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดสิทธิการถือครองที่ดิน ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายที่ดิน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฯลฯ

2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานภาครัฐที่เป็นผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานของภาครัฐที่ดิน จำนวน 10 คน (2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 10 คน (3) กลุ่มองค์กรอิสระและนักวิชาการอิสระ จำนวน 10 คน (4) กลุ่มผู้ประกอบการพาณิชย์ด้านอสังหาริมทรัพย์ จำนวน 10 คน และ (5) กลุ่มประชากรภาคการเกษตรและประชาชนทั่วไปจากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ภาคละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินของประเทศไทย
2. เพื่อทราบถึงผลกระทบที่เกิดจากการจำกัดสิทธิถือครองที่ดิน และผลกระทบของการไม่จำกัดสิทธิในการถือครองที่ดิน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินในประเทศไทย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การที่จะศึกษาเรื่องการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินนั้น จะต้องทำความเข้าใจ ความหมายของคำว่า “สิทธิในที่ดิน” ก่อน ซึ่งตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 1 ได้ให้นิยามไว้ว่า “สิทธิในที่ดิน” หมายความว่า กรรมสิทธิ์และให้หมายความรวมถึงสิทธิครอบครองด้วย

“กรรมสิทธิ์” ประมวลกฎหมายที่ดินมิได้กล่าวให้ความนิยามไว้ แต่เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 “กรรมสิทธิ์” คือ การที่เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตนและได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้นกับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิ จะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และ “สิทธิครอบครอง” มาตรา 1367 คือ การที่บุคคลใดยึดถือทรัพย์สินโดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตน

การถือครองที่ดิน มีการถือครองอยู่ 2 กลุ่ม คือ การถือครองที่ดินโดยเอกชน และการถือครองโดยรัฐ

1. การถือครองที่ดินโดยเอกชน หมายถึง ที่ดินที่เอกชนสามารถมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองได้ตามประมวลกฎหมายที่ดิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (Suchiwa, 2013, pp. 267-268) (1) ที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ได้แก่ ที่ดินที่มีหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินประเภทโฉนดที่ดิน โฉนดแผนที่ โฉนดตราจอง และตราจองที่ตราว่าได้ทำประโยชน์แล้ว และ (2) ที่ดินที่มีสิทธิครอบครองได้แก่ ที่ดินที่ยังไม่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ ซึ่งได้แก่ที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3, น.ส. 3ก., น.ส. 3ข.) แบบหมายเลข 3 (ใบเหี้ยมย่ำ) ตราจองรวมถึงที่ดินที่มีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค. 1) เป็นต้น

2. การถือครองโดยรัฐ หมายถึง การถือครองที่ดิน ที่รัฐเป็นเจ้าของและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและบริหารจัดการโดยหน่วยงานรัฐ ซึ่งการบริหารจัดการจะ

มีกฎหมายให้อำนาจหน่วยงานเป็นการเฉพาะในการดูแลรักษา ตามมาตรา 1304 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิทรัพย์สินในที่ดิน มีพื้นฐานมาจากความเชื่อ 2 แนว คือ

1. แนวคิดที่เชื่อว่าสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิโดยธรรมชาติเป็นของส่วนรวม หมายความว่า เป็นธรรมชาติของมนุษย์ โดย Plato มีแนวความคิดส่งเสริมให้กรรมสิทธิ์เป็นของส่วนรวมใช้ประโยชน์ร่วมกัน เจื่อนใจที่ช่วยให้เกิดความยุติธรรม คือ นักปกครองและพิทักษ์ชนต้องไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว พักพิทักษ์จะตรวจตราและจำกัดปริมาณทรัพย์สินของราษฎร เพื่อให้ทุกคนมีความเสมอภาคในด้านเศรษฐกิจ (Rinchakorn, 2017) ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Russo ที่ถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของลัทธิกรรมสิทธิ์ส่วนรวม (collectivism) ที่ต้องการยกเลิกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเอกชน โดย Russo เชื่อว่าระบบกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินส่วนบุคคลได้ก่อให้เกิดการสะสมทรัพย์สินสมบัติ และยิ่งเป็นการช่วยตอกย้ำความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ รวมถึงยังนำมาซึ่งอาชญากรรมอีกด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Karl Heinrich Marx ที่อธิบายว่า ภายหลังจากที่มนุษย์เรียนรู้ การพัฒนาพลังการผลิตด้วยการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยขึ้นผลิต ภาคการผลิตก็เพิ่มพูนขึ้นมากพอที่จะเลี้ยงคนได้มากขึ้น โดยที่คนบางคนอาจจะไม่จำเป็นต้องออกแรงทำงานให้เหนื่อยยาก ทำให้คนฉลาดและแข็งแรงกว่า เห็นช่องทางทุจริตเอารัดเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า โดยวิธีการสร้างความชอบธรรมในการขอแบ่งเอาผลผลิตที่ได้ไปเป็นของตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ก็แปรเปลี่ยนไปเป็นสังคมชนชั้นที่คนกลุ่มน้อยเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตโดยเฉพาะที่ดิน และคนกลุ่มใหญ่ จำเป็นต้องพึ่งพาคนกลุ่มน้อยที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตไปโดยปริยาย เมื่อพลังการผลิตได้รับการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมก็พัฒนา

ขึ้นไปเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาของพลังการผลิต เป็นความสัมพันธ์แบบทาสกับนายทาส ใพรกับศักดินา และกรรมกรกับนายทุนตามลำดับ ซึ่งก็คือ สังคมชนชั้น ที่ฝ่ายหนึ่งขูดรีดอีกฝ่ายหนึ่ง

2. แนวคิดที่ยอมรับว่าสิทธิในทรัพย์สินเป็นส่วนบุคคล โดย Aristotle ให้ทัศนะเกี่ยวกับทรัพย์สินว่า ต้องยอมรับในกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล เพราะกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลก่อให้เกิดคุณค่าทั้งทางภาคเศรษฐกิจ และ ศิลธรรม กล่าวคือ ในแง่เศรษฐกิจกระตุ้นให้คนอยากทำงานเพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สินบุคคลทำให้แยกส่วนได้ ส่วนเสียของคนในสังคมได้ชัดเจนกว่าและทำให้เกิดความขัดแย้งน้อยกว่าการให้ทรัพย์สินเป็นของส่วนรวม ส่วนในแง่ศีลธรรมทรัพย์สินสมบัติส่วนบุคคลทำให้คนมี ศักดิ์ศรี กล่าวคือ เมื่อมีทรัพย์สินส่วนตัวทำให้ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น เป็นตัวของตัวเองและทรัพย์สินสมบัติส่วนตัวสามารถแบ่งปันให้บุคคลอื่น เป็นสิ่งที่แสดงออกถึง คุณธรรม ความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม ความคิดของ Aristotle ในแง่นี้เป็นต้นตอของสิทธิ เสรีนิยมที่ถือว่า ทรัพย์สินส่วนบุคคลเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญที่จะขาดเสียไม่ได้ นอกจากนี้ John Lock ก็ได้มีแนวคิดเช่นเดียวกัน โดยเชื่อว่า “กรรมสิทธิ์เป็น อำนาจอันยิ่งใหญ่” คนเรามีสิทธิโดยธรรมชาติ (natural rights) ที่จะมีชีวิตอยู่และมีสิทธิที่จะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการใช้แรงงานของตนเอง และได้เสนอแนวคิด “สามัญชนทุกคนควรมีสิทธิเป็น เจ้าของที่ดิน” และเชื่อว่า “สิทธิความเป็นเจ้าของที่ดิน เกิดจากแรงงานที่ผู้ใดใช้ในการทำที่ว่างเปล่าให้เป็น ไร่ นา สวน ผู้ใดใช้แรงงานของตนทำไร่ นา สวน ย่อม เป็นเจ้าของที่นั้นโดยสิทธิ์เด็ดขาด (absolute right) จะซื้อหรือจะสืบทอดเป็นมรดกได้ หากรัฐละเมิดสิทธิ นี้เท่ากับ “โจรกรรม” ซึ่ง Jean Bodin ก็ได้มีความ คิดสนับสนุนเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินส่วนบุคคล โดยกล่าวว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินเพราะสิทธิ ในทรัพย์สินเป็นสิทธิธรรมชาติ (nature right) และ

รัฐต้องให้การรับรองและคุ้มครองในสิทธิดังกล่าวแก่ ประชาชนด้วย

จากแนวคิดนี้ ทำให้ในยุคหลังระบอบการปกครอง แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงได้มีการบัญญัติรับรอง สิทธิ เสรีภาพของเอกชน หรือสิทธิในทรัพย์สินเป็น สิทธิขั้นพื้นฐานไว้ในเอกสารสำคัญทางการเมืองของ บรรดารัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลาย โดยการนำเอา ปรัชญา อุดมการณ์ทางการเมือง และสิทธิเสรีภาพ ตามธรรมชาติทั้งหลายมาบัญญัติ เป็นสิทธิเสรีภาพตาม กฎหมายบ้านเมือง (Uwanno, 1995, p. 347)

มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดสิทธิการถือ ครองที่ดิน สามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ

1. มาตรการทางกฎหมายทางตรง มี 2 ช่องทาง คือ (1) มาตรการตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมาย ที่ดิน พ.ศ. 2497 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะ ปฏิวัติ ฉบับที่ 96 ลงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 บัญญัติว่า “นับตั้งแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับ นี้ใช้บังคับบุคคลใดมีสิทธิในที่ดินตามโฉนดที่ดินหรือ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หากบุคคลนั้นทอดทิ้ง ไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน หรือปล่อยที่ดินให้เป็นที่รกร้าง ว่างเปล่า เกินกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (1) สำหรับที่ดิน ที่มีโฉนดที่ดินเกินสิบปีติดต่อกัน (2) สำหรับที่ดินที่มี หนังสือรับรองการทำประโยชน์ เกินห้าปีติดต่อกัน ให้ถือว่าเจตนาสละสิทธิในที่ดิน เฉพาะส่วนที่ทอดทิ้ง ไม่ทำประโยชน์หรือที่ปล่อยให้เป็นที่ยรกร้างว่างเปล่า เมื่ออธิบดีได้ยื่นคำร้องต่อศาล และศาลได้สั่งเพิกถอน หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าวให้ที่ดินนั้นตกเป็น ของรัฐเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายนี้ต่อไป” มาตรการตามมาตรา 6 ดังกล่าว เพื่อกระตุ้นให้เจ้าของ ที่ดินทำประโยชน์ในที่ดินอย่างจริงจัง เพื่อประโยชน์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและสร้างความ สมดุลในการถือครองที่ดิน เป็นมาตรการที่รัฐมุ่งให้ เจ้าของที่ดินเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน มิให้มีการปล่อย ทิ้งร้าง โดยปราศจากการทำประโยชน์ เพื่อที่จะให้เกิด

ประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ และ (2) การออกกฎหมายการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินของประชาชน ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับที่ผ่านมา มีอำนาจทำได้ แต่ทั้งนี้ หากการจำกัดสิทธิของประชาชนนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะและเพื่อความมั่นคงของประเทศ ถึงแม้จะกระทบถึงสิทธิของบุคคล รัฐธรรมนูญก็เปิดช่องว่างให้รัฐสามารถกระทำได้ตามมาตรา 26 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

2. มาตรการทางกฎหมายทางอ้อม เป็นมาตรการควบคุมการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินของเอกชน มี 2 แนวทาง คือ (1) มาตรการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2535 เป็นมาตรการที่เกิดจากการโต้แย้ง แย่งสิทธิการครอบครองที่ดินระหว่างเอกชนกับเอกชน ในกรณีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ครอบครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิทางที่ดิน ทั้งที่เป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์และมีโฉนดที่ดิน และได้ปล่อยทิ้งร้างไว้ จนถูกบุคคลอื่นแย่งการครอบครอง ได้เข้าครอบครองยึดถือและเข้าทำประโยชน์ครบตามกำหนดระยะเวลาตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด บุคคลดังกล่าวย่อมได้สิทธิครอบครองหรือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดไว้ในกรณีตามมาตรา 1382 เรื่องการครอบครองปรปักษ์ที่ดิน และมาตรา 1367 เรื่องการแย่งการครอบครอง และ (2) มาตรการทางด้านกฎหมายภาษี เป็นมาตรการทางอ้อมทางหนึ่งที่รัฐบาลจะใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม การจำกัดการถือครองที่ดินของเอกชน เพื่อให้มีการกระจายการถือครองที่ดินของกลุ่มทุนที่ได้ถือครองที่ดินไว้เป็นจำนวนมากทำให้เกิดการกระจุกตัวของที่ดินอยู่ในมือของบุคคลบางกลุ่มที่เป็นส่วนน้อย การที่จะออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิการถือครองนั้น โดยตรงนั้นค่อนข้างจะเป็นไปยาก ซึ่งมืองค์กรหลายองค์กรได้มีการพยายามผลักดันให้มีการออกกฎหมายหลายครั้งแล้ว แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจาก มีข้อ

จำกัดทางการเมืองและมีกลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ โดยเฉพาะนักการเมืองที่มีแรงผลักดัน แต่ไม่มีความสนใจในการออกกฎหมายเท่าที่ควร ดังนั้น ในการที่จะใช้มาตรการทางภาษี จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถควบคุมการถือครองที่ดินมิให้มีการกระจุกตัวได้ และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ ทั้งสามารถทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

คณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัติการด้านโครงสร้างการบริหาร เพื่อศึกษาปัญหา โครงสร้างการบริหารการจัดที่ดินของรัฐและแนวทางแก้ไข ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ได้เสนอแนะให้ใช้มาตรการทางภาษี โดยจัดเก็บภาษีที่ดิน ดังนี้ (1) ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดิน แต่ไม่ได้ทำประโยชน์ทิ้งไว้รกร้าง วางเปล่าเป็นเวลานานในอัตราก้าวหน้าตามขนาดของการถือครองที่ดิน (2) ให้ยกเว้นภาษีที่ดินกับผู้ที่มที่ดินในมูลค่าน้อย หรือเกษตรกร ที่ยากจนรวมทั้ง (3) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งรายได้จากการจัดเก็บภาษีที่ดินคืนเข้าคลังอย่างน้อย ร้อยละ 2 เพื่อเป็นกองทุนสำหรับจัดตั้งและบริหารจัดการธนาคารที่ดิน มูลนิธิสถาบันดินเสนอแนะให้เก็บภาษีที่ดิน โดยจัดเก็บภาษีที่ดินที่ว่างเปล่าในอัตราสูงและเพิ่มขึ้น 1 เท่า ในทุก 3 ปี และแบ่งการจัดเก็บภาษีตามแผนการใช้ที่ดิน (land-use plan) รวมทั้งจัดเก็บภาษีที่ดินของรัฐด้วย

การจำกัดการถือครองที่ดิน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการอนุญาตให้ประชาชนใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐ พ.ศ. 2547 พบว่า ปัจจุบันจึงมีเพียงการจำกัดการถือครองที่ดินในที่ดินของรัฐเท่านั้น ที่จัดสรรให้ราษฎรเข้าไปทำประโยชน์ทำกิน ดังนี้

1. ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. 2511 มาตรา 8 กำหนด ให้อธิบดีมีอำนาจอนุญาตให้สมาชิกนิคมเข้าทำประโยชน์ในที่ดินของนิคมตามกำลังแห่งครอบครัวของสมาชิกนิคมนั้นแต่ไม่เกินครอบครัวละ 50 ไร่

2. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 29 กำหนดให้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินในเขตปฏิรูปได้ ในกรณีที่ดินแปลงเดียวหรือหลายแปลงมีเนื้อที่รวมกันเกินกว่า 50 ไร่ ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีอำนาจจัดซื้อหรือเวนคืน ที่ดินส่วนที่เกินกว่า 50 ไร่ ถ้าที่ดินดังกล่าวมีเนื้อที่รวมกันเกินกว่า 100 ไร่ และใช้ที่ดินเพื่อการเลี้ยงสัตว์จำพวกสัตว์ใหญ่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดชนิด จำนวน และเงื่อนไข ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีอำนาจจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินส่วนที่เกินกว่า 100 ไร่

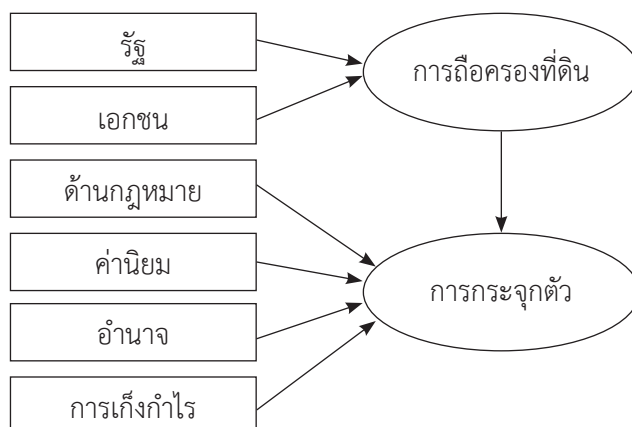
3. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 16 ทวิ ให้อธิบดีกรมป่าไม้ มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลทำประโยชน์และอยู่อาศัยต่อไปในพื้นที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมได้ ไม่เกิน 20 ไร่ต่อครอบครัว และมีกำหนดเวลาคราวละ 5 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี และหากบุคคลนั้นสามารถปลูกป่าเพิ่มเติมได้ อาจขอใช้ประโยชน์ที่ดินเพิ่มเติมได้ แต่ไม่เกิน 35 ไร่

4. การจัดที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของกรมที่ดิน โดยจะนำเอาที่ดินของรัฐประเภท สำหรับพลเมือง

ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์และมีผู้เข้าครอบครองใช้ประโยชน์แล้ว โดยอนุญาตให้ประชาชนผู้ยากจนครอบครองและทำประโยชน์ไม่เกินครอบครัวละ 15 ไร่ ระยะเวลาอนุญาตให้ครอบครอง คราวละ 5 ปี ถ้ามีการครอบครองทำประโยชน์เกิน 15 ไร่ จะต้องเอาส่วนที่เกินให้ผู้ขอใช้ประโยชน์รายอื่นต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Phongpaichit (2013) ได้ศึกษาเรื่อง *Towards a More Equitable Thailand: A Study of Wealth, Power and Reform* พบว่าสังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ค่าดัชนีจีนิ (Gini Coefficient) แสดงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สินที่ดินที่พบว่า การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินเอกสารสิทธิประเภทโฉนดที่ดิน ปี พ.ศ. 2555 มีความไม่เสมอภาคในการถือครองที่ดินมีสูงมาก มูลเหตุสำคัญมาจากการการเมืองมีชนชั้นนำครอบงำอยู่ ระดับชาติ ผู้ที่กุมนโยบายสำคัญ กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มข้าราชการ ผู้บริหารและเจ้าของบริษัท และนักการเมืองใหญ่ เป็นระบบซึ่งไม่หยุดนิ่งตายตัว ร้อยรัดกันด้วยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และการแบ่งผลประโยชน์ต่างตอบแทนกัน

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิประชาชนคนไทยเข้าถือครองที่ดินโดยเสรีตามความสามารถโดยไม่จำกัดจำนวนที่ดิน ทำให้มีการกักตุนที่ดินทั้งโดยบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลเพื่อการเก็งกำไร หรือเพื่อผลประโยชน์อย่างอื่น ทำให้เกิดการกระจุกตัวของที่ดิน ไม่มีการกระจายการถือครองที่ดิน และมีการปล่อยทิ้งร้างไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศชาติ ดังนั้น ถ้ารัฐมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิถือครองที่ดินและกำหนดมาตรการทางภาษี อาจทำให้ผู้ถือครองที่ดินได้มีการกระจายการถือครองที่ดินออกไปซึ่งจะทำให้มีการบริหารจัดการที่ดิน ลดการกักตุนที่ดิน กระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน การถือครองที่ดิน แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิทรัพย์สินในที่ดิน มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดสิทธิการถือครองที่ดิน และการจำกัดการถือครองที่ดิน เพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ

การสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือ เพื่อเป็นเสริมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสาร โดยผู้วิจัยได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากร 5 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานภาครัฐที่เป็นผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานของภาครัฐที่ดิน จำนวน 10 คน (2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 10 คน (3) กลุ่มองค์กรอิสระและนักวิชาการอิสระ จำนวน 10 คน (4) กลุ่มผู้ประกอบการพาณิชย์ ด้านอสังหาริมทรัพย์ จำนวน 10 คน (5) กลุ่มประชากร

ภาคการเกษตรและประชาชนทั่วไปจากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ภาคละ 10 คน รวม 40 คน

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ผลการวิจัยพบว่า ในปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลได้ออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 49 พ.ศ. 2502 ยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดสิทธิการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดินของมาตรา 34 โดยเห็นว่า การจำกัดสิทธิของบุคคลในการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน เพื่อการอยู่อาศัย เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม โดยให้ถือได้เพียงจำนวนเนื้อที่ที่กำหนดไว้ ผู้ใดจะถือกรรมสิทธิ์เกินกว่านั้นมิได้ เป็นการจำกัดโดยไม่สมควร และเป็นเหตุบ่อนความเจริญก้าวหน้าในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และส่งผลให้เสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศ ผลของการยกเลิกการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดิน เป็นการเปิดช่องทางให้มีการถือครองที่ดินของเอกชนโดยเสรีไม่มีการจำกัดจำนวนเพดานการถือครอง โดยเฉพาะกลุ่มทุนที่มีฐานะทางการเงิน ที่มีอำนาจต่อรองด้านเศรษฐกิจสูง เห็นว่าที่ดินเป็นปัจจัยในการลงทุน การลงทุนในด้านอสังหาริมทรัพย์มีโอกาสที่จะทำกำไร จึงได้นำเงินไปซื้อที่ดินกักตุนไว้ หวังเพื่อที่จะเก็งกำไรในอนาคต ซึ่งทำให้ที่ดินได้มีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มทุนบางกลุ่ม ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

จากสถิติในปี พ.ศ. 2558 มีการถือครองที่ดิน ในกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลเพียง 10 กลุ่ม ได้ถือครองที่ดินมีจำนวนเนื้อที่ถึง 611,000 ไร่ เฉลี่ยถือครองที่ดิน กลุ่มละ 61,102.2 ไร่ และนักการเมือง โดยในปี พ.ศ. 2558 โดยเฉพาะ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 350 คน ถือครองที่ดินมีเนื้อที่ถึง 68,765 ไร่ เฉลี่ยถือครองคนละ 129.74 ไร่ เมื่อเทียบกับสถิติประมาณเอกสารสิทธิที่กรมที่ดินได้มีการออกทั่วประเทศ ตั้งแต่เริ่มออกโฉนดครั้งแรก ปี พ.ศ. 2444 ถึงปี วันที่ 30 กันยายน 2560 จำนวนเนื้อที่ที่ออกเอกสารสิทธิทั้งหมดทั่วประเทศถึงปี พ.ศ. 2560 เทียบกับข้อมูลการถือครองของกลุ่มทุน ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งระยะห่างกันเพียง 2 ปี จะเห็นว่า กลุ่มทุนธุรกิจ 10 กลุ่ม ได้ถือครองที่ดินมีจำนวนเนื้อที่ถึง 611,000 ไร่ เฉลี่ย ถือครองที่ดิน กลุ่มละ 61,102.2 ไร่ กลุ่มนักการเมือง จำนวน 350 คน ถือครองที่ดินมีเนื้อที่ถึง 68,765 ไร่ เฉลี่ยถือครองคนละ 129.74 ไร่ รวมทั้งสองกลุ่มถือครองที่ดินรวม 679,765 ไร่ คิดเป็น 0.52 % ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการกระจุกตัวของที่ดินอยู่ในบางกลุ่มเท่านั้น จากการถือครองที่ดินที่มีการกระจุกตัว โดยมีได้นำไปทำประโยชน์ในที่ดิน ปล่อยทิ้งร้างว่างเปล่าเพื่อรอการขาย รวมถึงกลุ่มทุนที่นำเงินจากสถาบันการเงินมาลงทุนกว้านซื้อที่ดินไว้ เมื่อไม่สามารถขายที่ดินได้ ไม่สามารถที่จะชำระหนี้ได้ จึงถูกสถาบันการเงิน ฟ้องร้องบังคับคดี ยึดที่ดินเหล่านั้นเพื่อรอการขายทอดตลาดเพื่อที่จะนำเงินมาชำระหนี้ให้สถาบันการเงิน ในระหว่างการรอการขาย ก็จะปล่อยที่ดินทิ้งร้างไว้ ไม่มีการทำประโยชน์แต่อย่างใด

ดังนั้น ปัญหาการถือครองที่ดินดังกล่าว สาเหตุที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้มีการซื้อที่ดินโดยไม่มีการจำกัดเพดานการถือครอง ก็คือ การที่ประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายออกมาจำกัดหรือควบคุมที่มีอยู่แล้ว บางส่วนก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างจริงจัง อีกทั้งมาตรการทางด้านภาษีที่มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บก็ไม่มีใช้บังคับ

2. ผลการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการจำกัดสิทธิถือครองที่ดินและผลกระทบของการไม่จำกัดสิทธิในการถือครองที่ดิน ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบและสถานการณ์ของสังคมทุนนิยมปัจจุบัน การปล่อยให้มี

การถือครองได้อย่างเสรีโดยไม่จำกัดหรือควบคุมเพดานการถือครอง ก็จะมีผลให้มีการกว้านซื้อที่ดินกักตุนไว้จำนวนมาก ทั้งเหตุผลเพื่อการเก็งกำไรในกลุ่มทุนที่เปลี่ยนที่ดินซึ่งเคยเป็นปัจจัยในการผลิตภาคการเกษตรมาเป็นปัจจัยในการลงทุน และกลุ่มอำนาจนิยม กลุ่มนี้ใช้อำนาจทางปกครอง ทางสังคม ซื้อที่ดินกักตุนไว้เพื่อระดับบารมีในทางสังคม บางราย กว้านซื้อไว้จำนวนมาก จนไม่ทราบว่ามีที่ดินอยู่ที่ไหนบ้าง และมีการปล่อยทิ้งร้างว่างเปล่าไม่ทำประโยชน์ การกักตุนดังกล่าว ยังทำให้ที่ดินไม่มีการกระจายการถือครองยังกลุ่มประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรผู้ยากไร้ ที่ขาดที่ดินทำกินเลี้ยงชีพเป็นของตนเอง หรือขาดที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย ซึ่งการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดิน หรือไม่จำกัดสิทธิการถือครองที่ดิน มีผลกระทบต่อบรรยากาศธุรกิจและรายได้ของประเทศ ทั้งทางด้านการเมือง ด้านสังคมของประเทศ คือ

2.1 ด้านการเมือง เกิดการกระจุกตัวของที่ดินไปอยู่ในมือของคนจำนวนน้อย เกิดปัญหาการสูญเสียที่ดินขึ้นอย่างรุนแรง ชุมชนเมืองจำนวนไม่น้อยทั้งที่เป็นชุมชนเก่าแก่ หรือเป็นชาวบ้านอพยพเข้ามาใช้แรงงานในเมืองได้กลายเป็นคนจนที่ไม่มีที่ดินของตนเอง เป็นชุมชนแออัด ชาวสลัม คนได้สะพาน โดยเฉพาะ การกักตุนและใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เต็มประสิทธิภาพ

2.2 ด้านสังคม ขณะที่แรงงานจากชนบทที่อพยพเข้ามาเมืองก็มากระจุกตัวเป็นแรงงานในภาคเมืองโดยไม่กรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพราะที่ดินมีราคาแพง ทำให้เมืองขยายตัวอย่างไร้ทิศทาง แม้รัฐจะมีมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินให้เป็นไปตามผังเมือง แต่พลังการเติบโตทางเศรษฐกิจที่กระจุกตัวในเมืองทำให้การวางผังเมืองไร้ผล ด้วยความต้องการที่ดินทั้งนอกเขตป่าและในเขตป่า เพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจของรัฐและกลุ่มทุน ทำให้ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินระหว่างรัฐทุน และประชาชนเป็นไปอย่างรุนแรง

2.3 ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะอ่อนแอ พบว่า ร้อยละ 70 ของที่ดินที่มีการครอบครองในประเทศไทยถูกปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่หรือไม่ถึงร้อยละ 50 ประเมินความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย มีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 127,384 ล้านบาทต่อปี

3. ผลการศึกษาแนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินในประเทศไทย พบว่า ในการที่จะควบคุมมิให้มีการถือครองที่ดินโดยเสรี อันเป็นช่องทางให้มีการกว้านซื้อที่ดินสะสมไว้ในลักษณะกักตุนจนเป็นเหตุให้มีการกระจุกตัวของที่ดินอยู่ในการถือครองของบุคคลบางกลุ่มจนก่อเกิดปัญหาต่อประเทศชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมนั้น มาตรการทางด้านกฎหมายที่จะเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมนั้น สามารถดำเนินการได้ 2 แนวทางหลัก คือ

3.1 มาตรการทางกฎหมายทางตรง มี 2 ช่องทาง ได้แก่

(1) การใช้มาตรการตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 แก้ไขเพิ่มเติม โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 96 ลงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2515 กำหนดไว้ว่า “นับตั้งแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับนี้ใช้บังคับ บุคคลใดมีสิทธิในที่ดินตามโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หากบุคคลนั้นทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์ในที่ดินหรือปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่าเกินกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้ (1) สำหรับที่ดินที่มีโฉนดที่ดินเกินสิบปีติดต่อกัน (2) สำหรับที่ดินที่มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์เกินห้าปีติดต่อกัน ให้ถือว่าเจตนาสละสิทธิในที่ดินเฉพาะส่วนที่ทอดทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือที่ปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า เมื่ออธิบดีได้ยื่นคำร้องต่อศาลและศาลได้สั่งเพิกถอน

หนังสือแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าวให้ที่ดินนั้นตกเป็นของรัฐเพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายนี้ต่อไป” และ

(2) การนำบทบัญญัติว่าด้วยการกำหนดสิทธิในที่ดินของบุคคล มาตรา 34 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ที่ได้ยกเลิกไปแล้วกลับมาใช้บังคับอีกครั้งหนึ่งให้มีการปรับปรุงกำหนดขนาดการถือครองที่ดินของบุคคล ให้มีความเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน โดยกำหนดเพดานการถือครองที่ดินให้สูงขึ้นกว่าที่เคยกำหนดไว้ในอดีต โดยกำหนดเพดานสิทธิการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตร เพื่ออุตสาหกรรม เพื่อพาณิชย์กรรม และเพื่อที่อยู่อาศัยเป็นจำนวน 5 เท่าของจำนวนเนื้อที่ที่เคยกำหนดไว้ในอดีต ดังนี้

- (1) ที่ดินเพื่อการเกษตร ไม่เกิน 250 ไร่
- (2) ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม ไม่เกิน 50 ไร่
- (3) ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม ไม่เกิน 25 ไร่ และ
- (4) ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย ไม่เกิน 25 ไร่

การกำหนดเพดานการถือครองที่ดินก็เป็นการป้องกันมิให้มีการสะสมที่ดินในลักษณะการกักตุนที่ดิน อีกทั้งการออกประกาศกำหนดเขตพื้นที่เพื่อให้บุคคลผู้มีสิทธิในที่ดินเริ่มต้นทำประโยชน์ในที่ดินของตนภายในระยะเวลาที่กำหนดจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการบังคับให้มีการทำประโยชน์หรือใช้ประโยชน์ในที่ดินแทนการปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งการเจาะจงลงไปในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งจะทำให้ขอบเขตของการตรวจสอบการทำประโยชน์ในที่ดินนั้นแคบลงและช่วยให้สามารถตรวจตราได้ง่ายขึ้น

3.2 มาตรการทางกฎหมายทางอ้อม เป็นมาตรการสนับสนุนควบคุมการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินของเอกชน มี 2 แนวทาง คือ

(1) มาตรการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นมาตรการที่เกิดจากการโต้แย้ง แย่งสิทธิการครอบครองที่ดินระหว่างเอกชนกับเอกชน ในกรณี queบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ครอบครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ

ทางที่ดิน ทั้งที่เป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์และมีโฉนดที่ดินที่ดิน และได้ปล่อยทิ้งร้างไว้ จนถูกบุคคลอื่นแย่งการครอบครอง ได้เข้าครอบครองยึดถือและเข้าทำประโยชน์ครบตามกำหนดระยะเวลาตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด บุคคลดังกล่าวย่อมได้สิทธิครอบครอง หรือกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ในกรณีตามมาตรา 1382 และมาตรา 1367

(2) มาตรการทางด้านกฎหมายภาษี เป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถควบคุมการถือครองที่ดินมิให้มีการกระจุกตัวได้ และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ กระตุ้นให้มีการทำประโยชน์ในที่ดินที่เคยทิ้งร้างว่างเปล่า ทั้งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่นต่อไป ภาษีที่จะนำมาใช้ควรเป็นภาษีที่ดิน เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากที่ดินอย่างเดียว โดยใช้วิธีจัดเก็บในอัตราก้าวหน้า ถ้าเก็บภาษีที่ดินในอัตราที่สูงขึ้น ผู้ถือครองที่ดินจำนวนมากจะหาหนทางใช้ประโยชน์จากที่ดินให้มากขึ้น ถ้าที่ดินไม่ได้รับการทำประโยชน์มากขึ้น ก็จะไม่คุ้มกับภาษีที่จะต้องจ่าย ต้องรับภาระภาษีมูลค่าที่ดินซึ่งหนักพอสมควร เมื่อมีการทำประโยชน์ในที่ดินมากขึ้นก็หมายถึงว่ามีการผลิตมากขึ้น

การอภิปรายผล

จากการศึกษาการจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ศึกษาขอบเขตและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ของสังคมทุนนิยมปัจจุบัน ได้เปลี่ยนที่ดินจากปัจจัยการผลิต เพื่อการดำรงชีพมาเป็นปัจจัยในการลงทุน ด้านธุรกิจในการเชิงพาณิชย์ การเก็งกำไรทำให้เกิดการแข่งขันในการถือครองที่ดินเพื่อหวังผลประโยชน์จากการลงทุน ทำให้ประชาชนจำนวนมาก รวมถึงเกษตรกรไม่สามารถเข้าถือครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินได้ จนเกิดผลกระทบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองของประเทศ

เพราะความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันในการถือครองที่ดิน เพื่อป้องกันมิให้มีการถือครองที่ดินมีการกระจุกอยู่ในมือของกลุ่มทุนที่มีอำนาจทางการเงินบางกลุ่ม จนทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่อาจเข้าถึงความเป็นเจ้าของที่ดินได้ ต้องไร้ที่ดินทำกิน ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้มีการถือครองที่ดินมีการกระจุกอยู่ในมือของกลุ่มทุนที่มีอำนาจทางการเงินบางกลุ่ม จนทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่อาจเข้าถึงความเป็นเจ้าของที่ดินได้ต้องไร้ที่ดินทำกิน เพื่อให้มีการถือครองที่ดินได้ตามความจำเป็นในการใช้ประโยชน์ เพื่อกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินได้อย่างคุ้มค่าเต็มประสิทธิภาพ เพื่อมิให้มีการกระจุกตัวของที่ดิน และให้เกิดการกระจายการถือครองเห็นควรจำกัดสิทธิการถือครองที่ดินโดยนำมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกำหนดเพดานการถือครองที่ดินให้เข้ากับสถานการณ์ของสังคม ทางการเมือง การปกครอง และสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน และการนำมาตรการ ตามมาตรา 6 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มาบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรมและจริงจัง และใช้มาตรการทางภาษีเก็บอัตราค่าภาษีที่ดินเป็นขั้นบันได หรืออัตราก้าวหน้า หรือการเสียภาษีในอัตราที่เพิ่มขึ้น และการเก็บภาษีที่ดินที่ผู้ถือครองที่ดินปล่อยทิ้งร้างไม่ได้ทำประโยชน์ในที่ดินในอัตราที่สูง ซึ่งผลการวิจัยนี้ พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phongpaichit (2013) ที่ได้ศึกษาเรื่อง *Towards a More Equitable Thailand: A Study of Wealth, Power and Reform* พบว่า สังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำสูง ทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมือง ค่าดัชนีจีนิ ที่แสดงความเหลื่อมล้ำด้านทรัพย์สินที่ดินที่พบว่า การกระจุกตัวของการถือครองที่ดินเอกสารสิทธิประเภทโฉนดที่ดิน ปี พ.ศ. 2555 มีความไม่เสมอภาคในการถือครองที่ดินมีสูงมาก มูลเหตุสำคัญมาจากการการเมืองมีชนชั้นนำครอบงำอยู่ ระดับชาติ ผู้ที่กุมนโยบายสำคัญ กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มข้าราชการ ผู้บริหาร และเจ้าของของบริษัท และนักการเมืองใหญ่ เป็นระบบ

ซึ่งไม่หยุดนิ่งตายตัวร้อยรัดกันด้วยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และการแบ่งผลประโยชน์ต่างตอบแทนกัน อีกทั้งยังเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ว่า ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ได้บัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิประชาชนคนไทยเข้าถือครองที่ดินโดยเสรีตามความสามารถโดยไม่จำกัดจำนวนที่ดิน ทำให้มีการกักตุนที่ดินทั้งโดยบุคคลธรรมดา และนิติบุคคลเพื่อการเก็งกำไร หรือเพื่อผลประโยชน์อย่างอื่น ทำให้เกิดการกระจุกตัวของที่ดิน ไม่มีการกระจายการถือครองที่ดิน และมีการปล่อยทิ้งร้างไม่ทำประโยชน์ในที่ดิน ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของประเทศชาติ ดังนั้น ถ้ารัฐมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิถือครองที่ดินและกำหนดมาตรการทางภาษี อาจทำให้ผู้ถือครองที่ดินได้มีการกระจายการถือครองที่ดินออกไปซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการที่ดิน ลดการกักตุนที่ดิน กระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการออกกฎหมายโดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดสิทธิการถือครองที่ดิน โดยกำหนดเพดานการถือครองที่ดินของเอกชน การกำหนดสิทธิการถือครองที่ดิน ดังกล่าว แต่จะไม่มีผลต่อผู้ที่ถือครองมาก่อนกฎหมายนี้ออกมาบังคับใช้ การกำหนดเพดานจำนวนการถือครองที่ดินแยกตามแต่ละประเภท ดังนี้

- (1) ที่ดินเพื่อการเกษตร ไม่เกิน 250 ไร่
 - (2) ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม ไม่เกิน 50 ไร่
 - (3) ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรม ไม่เกิน 25 ไร่
- และ
- (4) ที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย ไม่เกิน 25 ไร่

2. ควรนำมาตรการทางภาษีมามากำหนดควบคุมเพดานการถือครองที่ดิน เพื่อเพิ่มภาระในการเสียภาษีให้กับผู้ถือครองที่ดิน ซึ่งหากมีการเสียภาษีในจำนวนมากๆ ก็จะไม่คุ้มค่ากับการถือครองที่ดินที่กักตุนไว้ ในที่สุดผู้ถือครองที่ดินจะต้องจำหน่ายที่ดินออกไป หรือเพื่อลดค่าภาษีที่สูงกรณีปล่อยทิ้งร้างไว้ ผู้ถือครองอาจต้องเข้าไปพัฒนาและทำประโยชน์ในที่ดินเต็มพื้นที่ ผลที่ได้ คือ ลดการกักตุนที่ดินเพื่อมิให้มีการกระจุกตัว ทำให้มีการกระจายการถือครองที่ดิน กระตุ้นให้เจ้าของที่ดินเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเพื่อมิให้กร้างว่างเปล่า และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศได้อย่างมหาศาล เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการพัฒนากิจการของรัฐ อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบริหารประเทศและพัฒนาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานของประเทศด้วย

3. ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างอื่นประกอบ เช่น การลดหย่อนหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม การอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนมือการถือครองที่ดินโดยตลาดกลางที่ดิน การตรวจสอบการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างจริงจัง การบังคับใช้กฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้องกับที่ดินและสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด การกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศและทำแผนพัฒนากำหนดพื้นที่ (zoning)

References

- Bunpram, W. (2007). *The Replacement of land right Act B.E. 2467 by the Announcement of Revolutionary Party No 49 (B.E. 2502) and its effect on land occupation in Thailand*. Master' Thesis of Art (Political Economy), Chulalongkorn University. [In Thai]
- Department of Lands, Planning Division, Data and Statistics Division. (2017). *Right documents issued by the Department of Lands nationwide*. Retrieved from <http://www.dol.go.th/Pages/internet.aspx> [In Thai]
- Phongpaichit, P. (2013). *Towards a more equitable Thailand: A study of wealth, power and reform*. The Thailand Research Fund, Office of the Higher Education Commission and Chulalongkorn University. [In Thai]
- National Reform Council. (2015). *Reform Agenda 11: Land Reform and Land Management*. The Secretariat of the House of Representatives. [In Thai]
- Publication Department and Sriarunothai, N. (2019). *Where is the farmer? in land management of the Thai state*. Retrieved from <https://waymagazine.org/thai-land-policy/> [In Thai]
- Rinchakorn, P. (2017). *Important economic concepts of the Greek Philosopher: Plato in mainstream economics*. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/467571> [In Thai]
- Samranjit, P. (2011). *Injustice in access to land resources by Pongtip Samranjit, exchanged by Anan Kanjanaphan*. Retrieved from <https://archive.recoftc.org/node/43782> [In Thai]
- Suchiwa, B. (2013). *Explanation of property law* (15th ed.). Krung Siam. [In Thai]
- Uwanno, B. (1995). *Public law*. Nititham. [In Thai]

ผลของเป้าหมายการควบคุม และการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ต่อระดับความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลักเลียงการสูญเสียในการตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น

อรพรรณ คุณเกษมรัตน์¹ ทิพย์นภา หวนสุริยา²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเป้าหมายการควบคุม และการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ต่อระดับความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลักเลียงการสูญเสียในการตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น เป็นการวิจัยเชิงทดลอง รูปแบบ $2 \times 2 \times 3$ แฟกทอเรียลดีไซน์ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม กลุ่มตัวอย่าง คือนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ 18-24 ปี จำนวน 258 คน (หญิง 68.2%) กลุ่มตัวอย่างถูกจัดเข้ากลุ่มการทดลอง 12 เงื่อนไขอย่างสุ่ม โดยถูกจัดกระทำเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน หรือส่งเสริม จากนั้นกลุ่มตัวอย่างต้องตัดสินใจเลือกแบ่งเงิน 1,000 บาท เพื่อคงสถานะในด้านต่าง ๆ ของชีวิตทั้งหมด 7 ด้านให้ตนเอง ผู้คนที่สนิท และผู้คนที่ไม่สนิท กลุ่มตัวอย่างในเงื่อนไขที่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ได้รับคำสั่งให้มีการชี้แจงเหตุผลประกอบการตัดสินใจต่อผู้วิจัยหลังตอบคำถาม ขณะที่กลุ่มที่ไม่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ

ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง ไม่พบปฏิสัมพันธ์สามทางของเป้าหมายการควบคุม การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ และผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ จำนวนเงินที่จ่ายเพื่อคงสถานะ ได้รับอิทธิพลจากผลหลักของเป้าหมายการควบคุม และผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ และได้รับอิทธิพลจากผลปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมกับการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ และผลปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมกับผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ กล่าวคือบุคคลที่ถูกจัดกระทำเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน มีความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลักเลียงการสูญเสียมากกว่า นั่นคือจ่ายเงินเพื่อคงสถานะมากกว่า บุคคลที่ถูกจัดกระทำเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม

คำสำคัญ: ความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลักเลียงการสูญเสีย; เป้าหมายการควบคุม; การตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น; การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

อรพรรณ คุณเกษมรัตน์ และทิพย์นภา หวนสุริยา. (2563). ผลของเป้าหมายการควบคุม และการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ต่อระดับความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลักเลียงการสูญเสียในการตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 773-787.

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนน พญาไท แขวง วังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330, ประเทศไทย
E-mail: auraphan.ku@gmail.com

² คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Effects of Regulatory Focus and Accountability on Loss Aversion in Decision Making for Self and Others

Auraphan Kugasemrat¹ Thipnapa Huansuriya²

Abstract

This research aimed to study the effect of regulatory focus and accountability on loss aversion in decision making for self and others. This experimental study was a 2 x 2 x 3 between subjects factorial design. Participants were 258 undergraduate students at Chulalongkorn University (68.2% female), aged 18 to 24 years old ($M = 19.22$, $SD = 1.23$). Participants were randomly assigned to one of the 12 experimental conditions. Specifically, they were induced to be in either a prevention or promotion focus state of mind. Participants then decide how much money, out of 1,000 Baht, they would spend to maintain their own status quo in 7 ways of life, or to closed others, or a distant others. Participants in the accountability condition were told that they had to provide justification to the researcher, while those in the non-accountability condition did not have to.

Research results are follows: from three-way ANOVA revealed a non-significant three-way interaction. The amount of money participants would pay to maintain status quo was determined by the main effect of regulatory focus and decision recipients and by the regulatory focus x accountability interaction and regulatory focus x decision recipients interaction. Participants in the prevention-focus condition generally make a more loss-averse decision—pay more to maintain status quo—than those in the promotion focus condition.

Keywords: loss aversion; regulatory focus; self-others decision making; accountability

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Kugasemrat, A., & Huansuriya, T. (2020). Effects of regulatory focus and accountability on loss aversion in decision making for self and others. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 773-787.

¹ Master Program in Social Psychology Faculty of Psychology, Chulalongkorn University
254 Phayathai Rd., Wang Mai, Patumwan, Bangkok 10330, Thailand
E-mail: auraphan.ku@gmail.com

² Faculty of Psychology, Chulalongkorn University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตัดสินใจเป็นสิ่งที่คนทุกเพศทุกวัยต้องทำเป็นประจำในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่การตัดสินใจเรื่องง่ายๆ ใกล้ตัว เช่น วันนี้จะขับรถหรือนั่งรถไฟไปทำงาน ไปจนถึงการตัดสินใจเรื่องสำคัญในชีวิต เช่น เลือกเรียนคณะในมหาวิทยาลัย เลือกซื้อประกันเพื่อออมเงิน หรือเลือกแผนการรักษาสุขภาพ Kahneman and Tversky (1979) ได้เสนอทฤษฎีคาดหวัง (Prospect theory) ซึ่งทำนายว่า โดยทั่วไปบุคคลมักมีแนวโน้มจะตัดสินใจโดยหลีกเลี่ยงการสูญเสีย (Loss aversion) เนื่องจากเหตุการณ์ทางลบจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกเจ็บปวดเสียใจเข้มข้นกว่าที่เหตุการณ์ทางบวกจะส่งผลให้เกิดอารมณ์ทางบวก (Kahneman, Knetsch & Thaler, 1991; Lee, Aaker & Gardner, 2000)

เมื่อคนทั่วไปมีแนวโน้มตามธรรมชาติที่จะหลีกเลี่ยงความสูญเสียอยู่แล้ว หากมีปัจจัยที่ทำให้มองเห็นหรือไวต่อความสูญเสียมากขึ้น ก็อาจเป็นผลให้ตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงความสูญเสียมากขึ้นได้ แต่หากมีปัจจัยที่ทำให้มุ่งความสนใจไปที่แง่มุมอื่นที่ไม่ใช่ความสูญเสีย เช่น ผลประโยชน์ที่จะได้จากการตัดสินใจทำพฤติกรรมบางอย่าง ก็อาจลดการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงความสูญเสียได้ ทฤษฎีเป้าหมายการควบคุม (regulatory focus theory) โดย Higgins (1997) ซึ่งกล่าวถึงแรงจูงใจสองแบบที่ขับเคลื่อนพฤติกรรม ได้แก่ เป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม (promotion focus) เป็นแนวทางการควบคุมตนเอง เมื่อเป้าหมายสัมพันธ์กับความเจริญก้าวหน้า เติบโต การไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่าสถานะปัจจุบัน (status quo) และเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน (prevention focus) เป็นแนวทางการควบคุมตนเอง เมื่อเป้าหมายเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย การคงสถานะเดิมที่เป็นอยู่ หน้าที่ ความรับผิดชอบ อาจมีผลให้บุคคลไวต่อความสูญเสียและตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงความสูญเสียมากขึ้นหรือน้อยลงได้

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งมักมีบทบาทในสังคมมากกว่าหนึ่งบทบาท เช่น ผู้ใหญ่คนหนึ่งอาจเป็นพ่อหรือแม่ของลูก เป็นพนักงานในองค์กร และเป็นรุ่นพี่ในที่ทำงาน แทบทุกคนจึงต้องเคยให้คำแนะนำ หรือตัดสินใจให้ผู้อื่น ทำให้เกิดคำถามที่น่าสนใจว่า บุคคลตัดสินใจให้ผู้อื่นเหมือนที่เรตัดสินใจให้ตัวเองหรือไม่ งานวิจัยจำนวนหนึ่งพบว่า การตัดสินใจให้ผู้อื่นมักมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงการสูญเสียน้อยกว่าการตัดสินใจให้ตนเอง (Polman, 2012) การที่ผู้รับผลการตัดสินใจเป็นใครนี้ ยังมีผลปฏิสัมพันธ์กับแรงจูงใจที่มาจากเป้าหมายการควบคุมด้วย โดยบุคคลที่มีเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน มีแนวโน้มจะตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงความสูญเสีย ไม่ว่าจะตัดสินใจให้ตนเองหรือผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริมมักหลีกเลี่ยงความสูญเสียเมื่อตัดสินใจให้ตนเอง แต่เมื่อตัดสินใจให้ผู้อื่นมักไม่ค่อยหลีกเลี่ยงความสูญเสีย (Liu, Wang, Yao, Yang & Wang, 2017; Polman, 2012)

อย่างไรก็ตาม โดยปกติเมื่อรู้ว่าจะต้องรับผิดชอบผลของการกระทำของตนเอง หรือต้องอธิบายเหตุผลรองรับการตัดสินใจให้คนอื่นทราบ (accountability) บุคคลมักคิดไตร่ตรองถี่ถ้วนขึ้น และพยายามตัดสินใจโดยไม่มีอารมณ์เอนเอียง (Vieider, 2009) ดังนั้นถ้าระดับการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียขึ้นอยู่กับผู้รับผลการตัดสินใจและแรงจูงใจของผู้ตัดสินใจดังกล่าวมาข้างต้น จะมีแบบแผนแตกต่างออกไปหรือจะเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ หากต้องชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจของตนเองต่อหน้าผู้อื่น

งานวิจัยเชิงทดลองชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาอิทธิพลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายการควบคุม และการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ที่มีต่อระดับความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียเมื่อตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น การเพิ่มตัวแปรการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ มาศึกษาร่วมกับเป้าหมายการควบคุม ผู้รับผลของการตัดสินใจ ในบริบทของการ

ตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย ยังไม่เคยปรากฏงานวิจัยที่ใช้ตัวแปรต้นทั้งสามร่วมกันมาก่อน ทำให้เข้าใจและทำนายผล อิทธิพลของตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามได้ดียิ่งขึ้น โดยความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลร่วมกันต่อการตัดสินใจเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารและจัดการพฤติกรรมของมนุษย์ ในหลายบริบทที่คนต้องตัดสินใจเลือกอะไรบางอย่างให้ผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรเป้าหมายการควบคุม และการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ต่อระดับความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียในการตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีรูปแบบเป็น $2 \times 2 \times 3$ แฟกทอเรียลดีไซน์ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม (between subjects factorial design) โดยมีตัวแปรต้น คือ เป้าหมายการควบคุม (แบบส่งเสริมและแบบป้องกัน) การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ (มีและไม่มี) และผู้รับผลการตัดสินใจ (ตนเอง ผู้อื่นที่สนิท และผู้อื่นที่ไม่สนิท) ตัวแปรตาม คือความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เชื่อมโยงทฤษฎีเป้าหมายการควบคุมทางจิตวิทยาแรงจูงใจกับพฤติกรรมความเอนเอียงในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม
2. เข้าใจปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยทางสถานการณ์ที่มีอิทธิพลต่อความเอนเอียงในการตัดสินใจในกลุ่มประชากรนิสิต นักศึกษาปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงในบริบทต่างๆ ได้ เช่น ธุรกิจประกันภัยหรือการลงทุน ที่โดยมากผู้ที่ตัดสินใจ

ซื้อประกันหรือลงทุน ตัดสินใจซื้อให้ผู้อื่น

3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจเรื่องเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม การตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง หรือพฤติกรรมผู้บริโภคนำไปวิจัยต่อยอด

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย การตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย เป็นหลักการหนึ่งในการศึกษาเรื่องพฤติกรรมมนุษย์ มีที่มาจากทฤษฎีคาดหวัง (Prospect theory--Kahneman & Tversky, 1979) ซึ่งเป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ประยุกต์ใช้เป็นโมเดลการศึกษาเรื่องการตัดสินใจที่มีความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ประเด็นที่สำคัญของทฤษฎีนี้คือ บุคคลมักจะรับรู้ผลลัพธ์และตัดสินใจโดยพิจารณาจากคุณค่าหรือปริมาณที่ได้รับและสูญเสียเมื่อเทียบกับจุดอ้างอิงหรือจุดที่เป็นอยู่ มากกว่าผลลัพธ์สุดท้ายของตัวเลือก ดังนั้นบุคคลจึงมีแนวโน้มตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ทำให้ไม่ต้อง สูญเสีย อะไรบางอย่างไป มากกว่าเลือกทางเลือกที่ทำให้ได้รับ สิ่งที่มีปริมาณหรือคุณค่าเท่ากัน โดยใช้ความพยายามหรือทรัพยากรเท่ากัน เนื่องจากบุคคลรับรู้ว่าการสูญเสียมีผลกระทบทางลบรุนแรงกว่าผลกระทบทางบวกที่การได้รับในปริมาณเท่ากันสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้

การตัดสินใจทางสังคมก็ได้รับอิทธิพลจากการหลีกเลี่ยงการสูญเสียเช่นกัน เช่นงานของ Li, Kenrick, Griskevicius and Neuberg (2012) ที่วัดการหลีกเลี่ยงการสูญเสีย โดยให้ผู้เข้าร่วมการทดลองจินตนาการว่าตนอยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 เมื่อเปรียบเทียบกับคนวัยเดียวกันทั่วๆ ไป ในด้านต่างๆ ของชีวิต เช่น ความปลอดภัยทางกายภาพ สถานะทางสังคม เป็นต้น และถามว่า หากมีเงินอยู่ 1000 เหรียญ จะแบ่งจ่ายเงินเท่าใดเพื่อเพิ่มสถานะด้านต่างๆ ในชีวิตให้ดีขึ้น 30 เปอร์เซ็นต์ไทล์ หรือคงสถานะเดิมไม่ให้แย่งลง 30

เปอร์เซ็นต์ตาม หากผู้เข้าร่วมการทดลองแบ่งเงินเพื่อคงสถานะเดิมมากกว่าเพิ่มสถานะ คือมีการหลีกเลี่ยงการสูญเสีย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการควบคุม
ทฤษฎีเป้าหมายการควบคุมเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่อาจมีผลต่อความไวในการรับรู้ความสูญเสียได้ ทฤษฎีนี้ถูกพัฒนาต่อมาจากทฤษฎีความไม่สอดคล้องของตัวตน (self-discrepancy theory) (Higgins, 1987) ต่อมาทฤษฎีความไม่สอดคล้องของตัวตน ได้ถูกพัฒนาเป็นทฤษฎีเป้าหมายการควบคุม (regulatory focus theory) (Higgins, 1997, 1998) ซึ่งเสนอว่าเป้าหมายการควบคุมแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ เป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม (promotion focus) เป็นแนวทางการควบคุมตนเอง เมื่อเป้าหมายคือความเจริญก้าวหน้า ความเจริญเติบโต ความหวังและตัวตนที่ตนเองต้องการจะเป็น เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่าสถานะปัจจุบัน (status quo) ส่วนเป้าหมายการควบคุมอีกประเภทคือเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน (prevention focus) เป็นแนวทางการควบคุมตนเอง เมื่อมีเป้าหมายเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย การคงสถานะเดิมที่เป็นอยู่ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และตัวตนที่ตนเองควรจะเป็น

เป้าหมายการควบคุมทั้งสองแบบจึงอาจมีผลให้บุคคลไวต่อความสูญเสียต่างกัน และทำให้ตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากขึ้นหรือน้อยลงได้ ตัวอย่างเช่น Scholer, Zou, Fujita, Stroessner and Higgins (2010) พบว่า เมื่ออยู่ในภาวะที่มีการสูญเสีย คนที่อยู่ในภาวะมุ่งเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน มักมีพฤติกรรมที่พยายามรักษาสถานะปัจจุบัน (status quo) เอาไว้ ซึ่งสะท้อนว่ามีการหลีกเลี่ยงการสูญเสีย ในขณะที่คนที่อยู่ในภาวะมุ่งเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริมไม่แสดงพฤติกรรมที่พยายามรักษาสถานะปัจจุบัน ซึ่งแสดงว่ามีการหลีกเลี่ยงการสูญเสียน้อยกว่า

แนวโน้มการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย
เมื่ออยู่ในสถานะแรงจูงใจที่แตกต่างกันดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายอย่าง แต่ปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจคือ เราตัดสินใจให้ตนเองหรือตัดสินใจให้ใคร แล้วเราจะตัดสินใจให้ผู้อื่นเหมือนที่เราตัดสินใจให้ตัวเองหรือไม่

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ
ในชีวิตประจำวันนั้นผู้คนย่อมมีโอกาสที่ต้องตัดสินใจให้คนอื่นบ้าง คนแต่ละคนที่เราตัดสินใจให้ มีระยะห่างทางสังคม (social distance) กับเรามากน้อยแตกต่างกันไป ตาม construal theory (Trope & Liberman, 2010) ตนเอง หรือคนสนิท เช่น ครอบครัว เพื่อนสนิท คือบุคคลที่มีระยะห่างทางสังคมกับผู้ตัดสินใจน้อย ส่วนคนรู้จักที่ไม่สนิท เช่น คนรู้จัก ลูกค้า คนแปลกหน้า คือบุคคลที่มีระยะห่างทางสังคมกับผู้ตัดสินใจมาก (Sun, Wang, Liu & Liu, 2017) ระยะห่างทางสังคมระหว่างผู้ตัดสินใจและผู้รับผลการตัดสินใจนี้ อาจมีส่วนทำให้บุคคลมีความไวต่อความสูญเสียไม่เท่ากัน และส่งผลต่อการหลีกเลี่ยงการสูญเสียเมื่อตัดสินใจต่างกัน

เมื่อต้องตัดสินใจให้ผู้อื่นที่มีระยะห่างทางสังคมมาก ผู้ตัดสินใจจะมีการคิดแบบนามธรรม จะทำให้การตัดสินใจจะมุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์ที่ต้องการมากกว่าผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ ผลลัพธ์ที่ดูไม่น่าเป็นไปได้จะดูน่าดึงดูดมากขึ้นกว่าผลลัพธ์ที่เป็นไปได้ และคำนึงถึงผลลัพธ์ทางบวกมากกว่า ดังนั้นในบริบทการตัดสินใจที่มีความเสี่ยง เช่น การพนัน จะพบว่าเมื่อตัดสินใจให้คนอื่น จะเสี่ยงมากกว่า เพราะคำนึงถึงรางวัลที่จะได้ แต่เมื่อตัดสินใจให้ตนเอง หรือคนสนิท ที่มีระยะห่างทางสังคมน้อย ผู้ตัดสินใจจะมีการคิดแบบละเอียด เป็นรูปธรรม จะคำนึงถึงโอกาสที่จะเสีย และผลลัพธ์ทางลบมากกว่า จึงพบความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากกว่าเมื่อตัดสินใจให้คนรู้จักที่ไม่สนิท (Trope & Liberman, 2010)

นอกจากนี้ ผลของผู้รับผลการตัดสินใจยังอาจมีปฏิสัมพันธ์กับเป้าหมายการควบคุมของแต่ละคนด้วย โดย Polman (2012); Liu et al. (2017) ได้ผลการทดลองที่สอดคล้องกันว่าบุคคลที่มีเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกันจะมีการตัดสินใจที่ไม่ต่างกันเมื่อตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น ขณะที่บุคคลที่มีเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริมจะมีการตัดสินใจที่ต่างกันเมื่อตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น โดยเมื่อตัดสินใจให้ผู้อื่นจะมีความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียน้อยกว่าการตัดสินใจให้ตนเอง

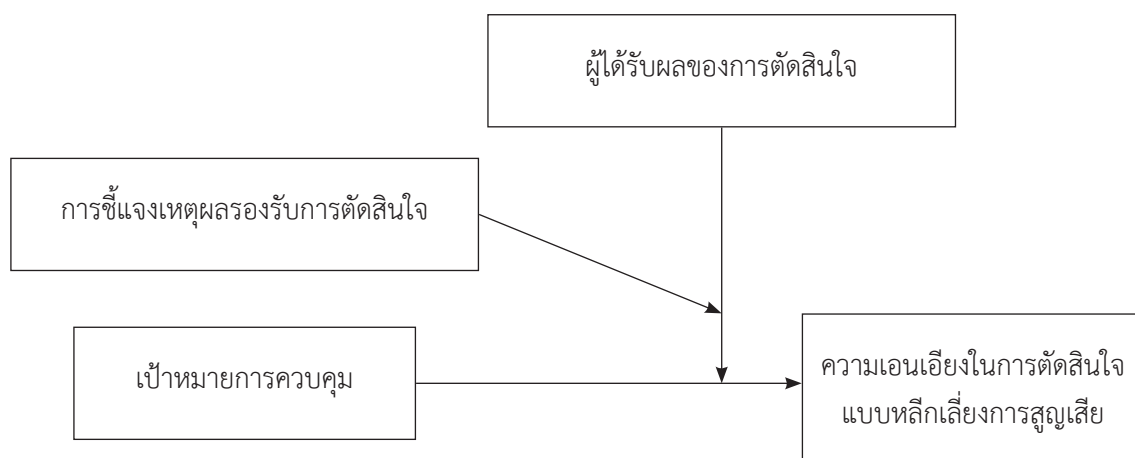
การหลีกเลี่ยงการสูญเสียในการตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่น มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เมื่อนำปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ ได้แก่ เป้าหมายการควบคุมมาทำนายแล้ว ก็ยังพบความเอนเอียงในการตัดสินใจอยู่ ดังนั้นแล้วจะมีปัจจัยอื่นๆ เช่น ปัจจัยทางสถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตัดสินใจที่สามารถทำนายความเอนเอียงในการตัดสินใจนี้ได้หรือไม่

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ (accountability) หมายถึง ความคาดหวังของผู้ตัดสินใจว่าตนจะต้องชี้แจงเหตุผลต่อตัวเลือกของตนเองต่อหน้าผู้อื่น ในสถานการณ์ที่บุคคลต้องมีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ จะทำให้เกิดการใช้กระบวนการรู้คิดมากขึ้น ทำให้เกิดความเอนเอียงในการตัดสินใจลดลง เพราะเป็นสถานการณ์ที่ผู้ตัดสินใจจะถูกประเมินโดยบุคคลอื่น จึงอาจทำให้เกิดผลทางลบระหว่างบุคคล เช่น เสียชื่อเสียง ถูกตำหนิได้ หากไม่สามารถให้เหตุผลที่มีน้ำหนักมากพอ มาสนับสนุนการตัดสินใจของตนเอง การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจจึงทำให้บุคคลคิดรอบคอบ ระมัดระวังต่อการตัดสินใจมากขึ้น การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจแตกต่างจากความรับผิดชอบ (responsibility) ตรงที่ความรับผิดชอบเป็นผลรวมของความคิด การกระทำ

และหน้าที่จากแนวทางภายในของตนเอง (internal self-guidance) ว่า สิ่งไหนถูก หรือเหมาะสม ส่วนการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ รวมความรับผิดชอบที่แสดงออกมาภายนอกอย่างชัดเจนและต้องสามารถให้คำตอบถึงเหตุผลต่อการกระทำของตนได้ ความรับผิดชอบสามารถเกิดขึ้น ก่อนหรือหลังงานที่ต้องทำ ขณะที่การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ เกิดขึ้นได้ภายหลังจากงานที่ต้องทำเท่านั้น (Senechal, 2013)

งานวิจัยของ Vieider (2009) ตั้งสมมุติฐานว่าการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจจะลดความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียได้ เนื่องจากมีการใช้กระบวนการรู้คิดมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความเอนเอียงที่เกิดจากความรู้สึกหรืออารมณ์ได้ ในการทดลองได้เหนี่ยวนำการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจโดยให้ผู้เข้าร่วมการทดลองเขียนชื่อ อีเมลในกระดาษคำตอบ และแจ้งว่าเมื่อเสร็จการทดลองให้ถือกระดาษคำตอบไปอีกห้องหนึ่ง ซึ่งจะมีผู้วิจัยมาสัมภาษณ์เกี่ยวกับคำตอบที่ผู้เข้าร่วมการทดลองเลือก ขณะที่อีกกลุ่มคำตอบจะถูกเก็บเป็นความลับและไม่สามารถสลับย้อนกลับมาที่ผู้ตอบได้ กลุ่มนี้เมื่อตอบคำถามเสร็จ ส่งคำตอบ ก็เป็นอันเสร็จสิ้นการทดลอง ผลการทดลองพบว่าในกลุ่มที่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ พบความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียน้อยกว่า

จากการทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยที่ศึกษาผลของเป้าหมายการควบคุม และผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ ยังคงพบความเอนเอียงในการตัดสินใจอยู่ ผู้วิจัยคาดว่าตัวแปรการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ที่เป็นปัจจัยทางสถานการณ์ภายนอก จะสามารถลดหรือร่วมทำนายความเอนเอียงในการตัดสินใจร่วมกับตัวแปรเป้าหมายการควบคุม และผู้ได้รับผลของการตัดสินใจได้ จึงเป็นที่มาของการออกแบบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

เป้าหมายการควบคุม การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ และผู้ได้รับผลของการตัดสินใจมีปฏิสัมพันธ์กัน สามารถร่วมกันทำนายระดับความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียได้ โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายการควบคุมและผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ ที่แต่ละระดับของการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจมีความแตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มประชากรในงานวิจัยนี้เป็นนิสิตนักศึกษา ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อายุ 18 ปีขึ้นไป ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling) จำนวน 258 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ชุดคำถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

คำสั่งเพื่อจัดกระทำการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ส่วนแรกของใบงานที่ 1 มีคำถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และคณะ จากนั้นมีรายละเอียดจัดกระทำการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจตามวิธีของ Vieider (2009) ในกลุ่มที่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ได้รับคำชี้แจงว่าเมื่อตอบคำถาม

ในแบบสอบถามเสร็จแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมการทดลองเขียนชื่อ เบอร์โทรติดต่อกลับ อีเมล แล้วเดินไปอีกห้องหนึ่งเพื่ออธิบายเหตุผลของคำตอบและให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้วิจัยอีกท่านหนึ่ง และผู้วิจัยอาจจะติดต่อกลับทางโทรศัพท์หรืออีเมล เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมในภายหลัง ขณะที่กลุ่มไม่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ได้รับคำชี้แจงว่าเมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วให้ส่งคำตอบ เป็นอันเสร็จสิ้นการทดลอง คำตอบทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ และไม่สามารถสืบย้อนกลับมาที่ตัวตนของผู้ตอบได้

คำสั่งเพื่อจัดกระทำเป้าหมายการควบคุม ในใบงานที่ 2 ผู้วิจัยจัดกระทำให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยอยู่ในสภาวะมุ่งเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกันหรือส่งเสริม ตามวิธีของ Freitas and Higgins (2002) โดยในเงื่อนไขมุ่งเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จึงกำหนดให้เขียนระบุหน้าที่ ความรับผิดชอบ หรือสิ่งที่ควรจะทำที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในมหาวิทยาลัย จากนั้นให้บรรยายว่าหากทำสิ่งที่ระบุไว้สำเร็จแล้ว สิ่งเหล่านี้จะช่วยป้องกันความผิดพลาด หรือหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดผลลัพธ์ทางลบในการเรียนมหาวิทยาลัยได้อย่างไร ส่วนในเงื่อนไขมุ่งเป้าหมายการควบคุมแบบ

ส่งเสริม ผู้เข้าร่วมการวิจัยเขียนระบุมความหวัง ความใฝ่ฝัน หรือสิ่งที่ต้องการจะเป็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในมหาวิทยาลัย จากนั้นให้บรรยายว่าหากทำสิ่งที่ระบุไว้สำเร็จแล้ว สิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์ทางบวก และสนับสนุนความสำเร็จในการเรียนมหาวิทยาลัยได้อย่างไร

คำสั่งเพื่อจัดกระทำเรื่องผู้รับผลการตัดสินใจ ในใบงานที่ 3 ผู้วิจัยให้ผู้เข้าร่วมการทดลองจินตนาการถึงบุคคลที่ตนจะต้องตัดสินใจให้ ตามระดับใน Inclusion of Other in the Self Scale (Aron, A., Aron, E. N., & Smollan, 1992) เป็นเวลาหนึ่งนาทีก โดยแบ่งเป็น 3 เงื่อนไข คือ 1) ตนเอง 2) ผู้คนที่สนิทหรือใกล้ชิดมาก เช่น เพื่อนสนิท และ 3) ผู้คนที่สนิทหรือใกล้ชิดน้อย เช่น เพื่อนไม่สนิท คนรู้จัก จากนั้นระบุชื่อของบุคคลดังกล่าวลงในใบงาน เพื่อให้นึกถึงบุคคลดังกล่าวให้ชัดเจนเมื่อตัดสินใจในขั้นตอนต่อไป

คำถามวัดความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย ในใบงานที่ 4 ผู้เข้าร่วมการวิจัยตอบคำถามโดยจินตนาการว่าตนเองมีสถานะอยู่ที่เปอร์เซ็นต์ที่ 50 (ดีกว่าคนร้อยละ 50 และแย่กว่าคนร้อยละ 50) ในแง่มุมต่างๆ ของชีวิต และหากมีเงิน 1000 บาท จะตัดสินใจแบ่งจ่ายเงินเท่าไรเพื่อเพิ่มสถานะให้สูงขึ้นอีก 30 เปอร์เซ็นต์ (ดีกว่าคนร้อยละ 80) และจะแบ่งจ่ายเงินเท่าไรเพื่อคงสถานะไม่ให้ลดลงไปอีก 30 เปอร์เซ็นต์ (แย่กว่าคนร้อยละ 80) ตามวิธีที่มาจากงานวิจัยของ Li, Kenrick, Griskevicius and Neuberg (2012) ในการวิจัยนี้จะใช้จำนวนเงินที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยแบ่งไปจ่ายเพื่อคงสถานะไม่ให้ตกต่ำลงไป เป็นดัชนีชี้วัดการหลีกเลี่ยงการสูญเสีย

คำถามเพื่อตรวจสอบการจัดกระทำ ผู้วิจัยตรวจสอบการจัดกระทำการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจโดยในขั้นตอนสุดท้ายหลังเสร็จสิ้นการทดลอง มีการทวนสอบถามผู้เข้าร่วมการทดลองว่าตนเองอยู่ในเงื่อนไขใดที่ระบุไว้ในใบงานที่ 1 ตรวจสอบการจัดกระทำ

เป้าหมายการควบคุม โดยมีการทวนสอบถามผู้เข้าร่วมการทดลองว่าตนเองได้รายละเอียดคำสั่งใดที่ระบุไว้ในใบงานที่ 2 ตรวจสอบการจัดกระทำผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ โดยในขั้นตอนก่อนตอบคำถามในใบงานที่ 4 จะให้ระบุชื่อบุคคลที่นึกถึงในใบงานที่ 3 อีกครั้ง

ก่อนนำเครื่องมือที่เป็นชุดคำถามที่ประกอบด้วย 5 ส่วนไปใช้จริง จะทำการทดลองนำร่องเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากับนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 24-30 คน โดยจะจัดให้มีผู้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมืออย่างน้อย 2 คนในแต่ละเงื่อนไขการทดลอง การทดลองนำร่องทำเพื่อตรวจสอบเนื้อหา คำชี้แจง และคำถามในเครื่องมือว่าเมื่อนำไปใช้จริง กลุ่มตัวอย่างจะมีความเข้าใจหรือไม่ รวมทั้งจับเวลาคร่าวๆ ว่าการตอบแบบสอบถามใช้เวลาประมาณกี่นาทีก ภายหลังการทดลองนำร่องผู้วิจัยได้ปรับคำถามตรวจสอบการจัดกระทำตนเองและผู้อื่น ในใบงานที่ 4 ส่วนตรวจสอบการจัดกระทำการตัดสินใจตนเองหรือผู้อื่นเพื่อความชัดเจน และตรวจสอบได้ง่าย ทั้งนี้เครื่องมือเป็นแบบจัดกระทำ จึงไม่มีค่าทดสอบความตรง ความเที่ยง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเข้าถึงและได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการโดยประสานงานกับอาจารย์ประจำรายวิชาศึกษาทั่วไป ที่สอนที่คณะจิตวิทยา หรือวิชาอื่นๆ ที่คณะอื่น ประชาสัมพันธ์เชิญชวนนิสิตมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยให้นิสิตอ่านข้อมูลสำหรับผู้มีส่วนร่วมงานวิจัย หากยินยอมเข้าร่วมงานวิจัยและมีเวลาเพียงพอ ให้เซ็นด์หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมงานวิจัยและตอบชุดคำถามในงานวิจัยทันที หากเวลาไม่เพียงพอ ผู้วิจัยจะมาในสัปดาห์ถัดไป เพื่อให้เซ็นด์หนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมงานวิจัยและตอบชุดคำถามในงานวิจัย

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมี 3 ประเภทได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (three way ANOVA) และ 3) การวิเคราะห์รายละเอียดของปฏิสัมพันธ์ (simple main effect)

ผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่าง 273 คน เมื่อตรวจสอบคำตอบแล้วจึงตัดข้อมูลทิ้งจำนวน 15 คน เนื่องจากตอบคำถามตรวจสอบการจัดกระทำไม่ถูกต้อง (5 คน) ทำแบบสอบถามไม่ครบถ้วน (2 คน) ไม่เข้าใจการตอบคำถามวัดความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย (2 คน) หรือตัดสินใจแบ่งเงินแบบเดียวกันทุกข้อ ซึ่งสะท้อนว่าอาจไม่ตั้งใจตอบ (6 คน) จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่นำไปทดสอบสมมติฐานจำนวน 258 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 176 คน (ร้อยละ 68.2) เพศชาย 82 คน (ร้อยละ 31.8) กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 18-24 ปี อายุเฉลี่ย 19.22 ส่วนใหญ่เป็นนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ 200 คน (ร้อยละ 77.5) รองลงมาคือ คณะครุศาสตร์ 33 คน (ร้อยละ 12.8)

ก่อนที่จะวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้นั้นเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ที่มีข้อตกลงเบื้องต้น 3 ข้อ ได้แก่ ข้อแรกคือตัวอย่างแต่ละกลุ่มต้องเป็นอิสระจากกัน โดยในงานวิจัยนี้มีการแบ่งผู้ร่วมการทดลองเข้าเงื่อนไขการทดลองโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จึงถือได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน ข้อที่สองคือคะแนนตัวแปรตามของกลุ่มตัวอย่างต้องมาจากประชากรที่มีการแจกแจงปกติ พิจารณาได้จากแผนภาพแสดงการแจกแจงความถี่ของตัวแปรตามข้อที่สามคือ ตัวอย่างต้องมาจากประชากรที่มีความแปรปรวนเท่ากัน ทั้งนี้ข้อมูลที่ทดสอบได้ละเมิด

ข้อตกลง Levene's Test ได้ค่า $F(11, 246) = 3.48$, $p = < .001$ ผู้วิจัยจึงทดสอบเพิ่มเติม โดยพิจารณาค่า F_{max} (ค่าอัตราส่วนของความแปรปรวน ระหว่างเงื่อนไขที่มีความแปรปรวนมากที่สุดกับเงื่อนไขที่มีความแปรปรวนน้อยที่สุด) ซึ่ง Tabachnick (2007) เสนอไว้ว่า หากกลุ่มตัวอย่างใหญ่พอ และขนาดเท่าๆ กันในทุกเงื่อนไข ค่า F_{max} ที่ยอมรับได้คือไม่ควรเกิน 10 ผลการทดสอบพบว่า ได้ค่า F_{max} 10.06 ซึ่งเกินเกณฑ์มาเพียงเล็กน้อย แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยมีมากเพียงพอ โดยมีกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเงื่อนไขจำนวน 21-22 คน ซึ่งใกล้เคียงกันทุกเงื่อนไข ผู้วิจัยจึงขอถือว่าค่า F_{max} ที่เกินมาเล็กน้อยยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

เพื่อความมั่นใจในการวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐานว่าจะไม่เกิดความคลาดเคลื่อนในการสรุปผลการวิเคราะห์ทางสถิติแบบ Type I error ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติในการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนให้เข้มงวดขึ้นเท่าตัว จาก $p = < .05$ เป็น $p = < .025$ ตามคำแนะนำของ Tabachnick (2007) และในขั้นทดสอบผลหลักอย่างง่าย (Simple main effect) ในสมมติฐานที่มีปฏิสัมพันธ์ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างซ้ำ (Resampling technique) แบบ bootstrapping วิธีการนี้สร้างการกระจายเชิงประจักษ์ (Empirical distribution) ของค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีโอกาสเป็นไปได้ จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบใส่คืนจากข้อมูลจริงที่ได้มาและคำนวณค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง เพื่อพิจารณาว่ามีโอกาสพบความแตกต่างที่เป็นศูนย์หรือไม่ โดยไม่ต้องอาศัยการทดสอบทางสถิติแบบอิงค่าพารามิเตอร์

จากค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตามที่เป็นเงื่อนไขต่างๆ ของตัวแปรต้นทั้งสามตัวที่ละตัว ดังแสดงในตาราง 1 พบว่าเงื่อนไขที่ถูกจัดกระทำให้มีเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน แบ่งเงิน

เพื่อคงสถานะมากกว่า นั่นคือมีความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากกว่าเงื่อนไขที่ถูกจัดกระทำให้มีเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม เงื่อนไขที่ถูกจัดกระทำให้มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ แบ่งเงินเพื่อคงสถานะมากกว่า นั่นคือมีความเอนเอียงในการตัดสินใจมากกว่าเงื่อนไขถูกจัดกระทำไม่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ

เงื่อนไขที่ถูกจัดกระทำการตัดสินใจให้ตนเอง แบ่งเงินเพื่อคงสถานะมากที่สุด นั่นคือพบความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากที่สุด รองลงมาคือเงื่อนไขที่จัดกระทำการตัดสินใจให้คนอื่นที่ไม่สนิท และเงื่อนไขที่จัดกระทำการตัดสินใจให้ผู้อื่นที่สนิท ตามลำดับ

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย ในเงื่อนไขต่าง ๆ ของตัวแปรต้น ได้แก่ เป้าหมายการควบคุม การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ และผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ

ตัวแปรต้น	ระดับ	M	SD
เป้าหมายการควบคุม	ส่งเสริม	2679.25	589.33
	ป้องกัน	3203.91	657.29
การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ	มี	3010.00	554.38
	ไม่มี	2867.98	776.00
ผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ	ตนเอง	3044.25	620.36
	สนิท	2974.42	699.61
	ไม่สนิท	2797.08	689.55

เมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวน ดังตาราง 2 พบผลหลักของเป้าหมายการควบคุม ($F(1, 246) = 50.748, p = <.001$) โดยบุคคลที่ถูกจัดกระทำให้มีเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน ($M = 3203.91, SD = 3203.91$) ตัดสินใจแบ่งจ่ายเงินเพื่อคงสถานะมากกว่าบุคคลที่ถูกจัดกระทำเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม ($M = 2679.25, SD = 589.33$) และผลหลักของผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ ($F(2, 246) = 4.119, p = .017$) เมื่อทดสอบรายคู่ภายหลัง (Post hoc) เพื่อเปรียบเทียบความต่างของแต่ละเงื่อนไข โดย

ใช้เทคนิค Bootstrapping พบว่ามีเพียงเงื่อนไขที่ตัดสินใจให้ตนเอง และการตัดสินใจให้ผู้อื่นที่ไม่สนิทเท่านั้นที่มีจำนวนเงินที่ลงเพื่อคงสถานะต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Mean Difference = 247.17, $SE = 99.74, p = .021, 95\% CI = [47.12, 429.43]$)

นอกจากผลหลักแล้ว พบผลปฏิสัมพันธ์สองทางของเป้าหมายการควบคุมและการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ $F(1, 246) = 6.771, p = .010$ และผลปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมและผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ $F(2, 246) = 6.305, p = .002$

ตาราง 2

การวิเคราะห์ความแปรปรวนสามทางของคะแนนความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F	p	η^2
เป้าหมายการควบคุม (RF)	1	18076120.31	50.748*	<.001	.171
การชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ (Acc)	1	1211807.13	3.402	.066	.014
ผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ (SO)	2	1467088.46	4.119*	.017	.032
RF x Acc	1	2411685.42	6.771*	.010	.027
RF x SO	2	2245961.35	6.305*	.002	.049
Acc x SO	2	34877.05	0.098	.907	.001
RF x SO x Acc	2	479146.59	1.345	.262	.011
ค่าความคลาดเคลื่อน	246	356191.30			

* $p < .025$

จากนั้นผู้วิจัยทดสอบผลหลักอย่างง่าย (simple main effect) โดยใช้เทคนิค Bootstrapping ในอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมและการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ดังภาพ 2A พบว่าเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม ในเงื่อนไขที่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ($M = 2840.11$, $SE = 74.04$) มีจำนวนเงินที่จ่ายเพื่อคงสถานะใกล้เคียง 3500 บาทมากกว่า นั่นคือมีความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากกว่าเงื่อนไขที่ไม่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ($M = 2509.59$, $SE = 74.04$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p = .001$ ขณะที่เป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน เมื่ออยู่ในเงื่อนไขที่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ($M = 3176.227$, $SD = 74.04$) ถึงแม้จะมีจำนวนเงินที่จ่ายเพื่อคงสถานะมากกว่า เงื่อนไขที่ไม่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ($M = 3232.54$, $SD = 75.19$) แต่ความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ $p = .624$ หากพิจารณาผลของปฏิสัมพันธ์ในทางกลับกัน พบว่าทั้งเงื่อนไขที่มีและไม่มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ บุคคลที่ถูกจัดกระทำเป้าหมายการควบคุม

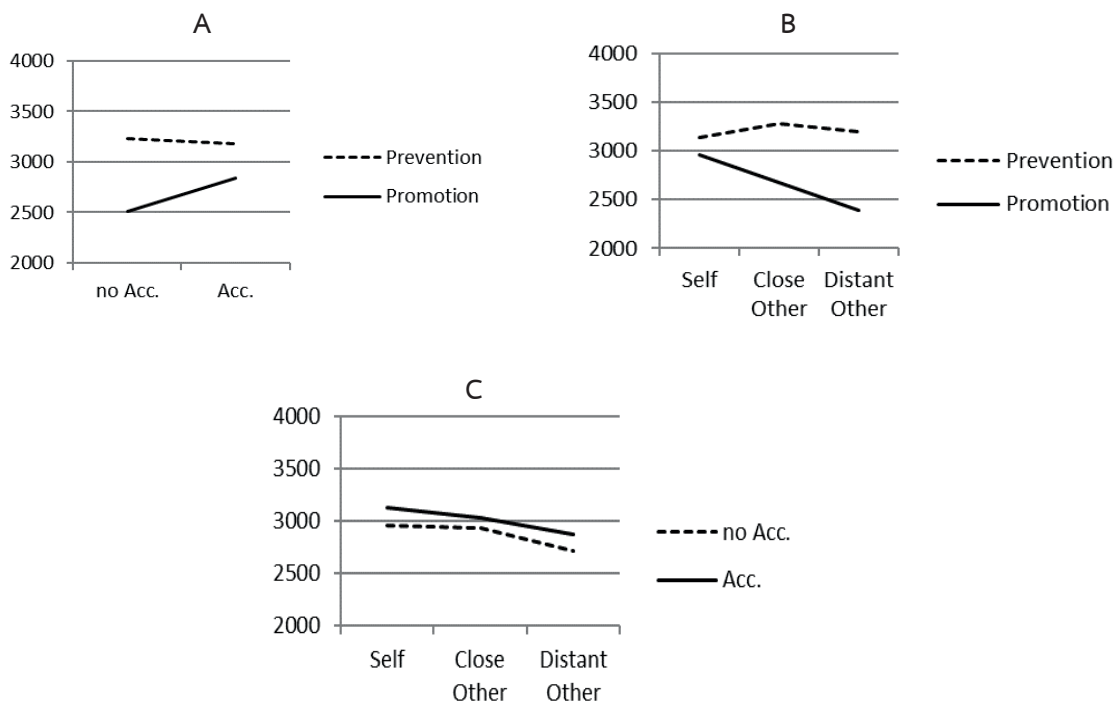
แบบส่งเสริม ตัดสินใจจ่ายเงินเพื่อคงสถานะน้อยกว่า หรือมีการหลีกเลี่ยงการสูญเสียน้อยกว่าบุคคลที่ถูกจัดกระทำเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p = .001$ และ $p = .001$ ตามลำดับ

ทดสอบผลหลักอย่างง่าย (Simple main effect) โดยใช้เทคนิค Bootstrapping ในอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมและผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ ดังภาพ 2B พบว่าเมื่อมีเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม เมื่อตัดสินใจให้ตนเอง ($M = 2956.81$, $SE = 89.97$) จะตัดสินใจแบ่งเงินเพื่อคงสถานะมากกว่า หรือมีความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากกว่าการตัดสินใจให้คนอื่นที่สนิท ($M = 2678.40$, $SE = 89.97$) และไม่สนิท ($M = 2389.33$, $SD = 92.09$) อย่างมีนัยสำคัญ ($p = .018$ $p = .001$) เมื่อตัดสินใจให้คนสนิท จะตัดสินใจแบ่งเงินเพื่อคงสถานะมากกว่า หรือมีความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากกว่าการตัดสินใจให้คนที่ไม่สนิทอย่างมีนัยสำคัญ ($p = .007$) ขณะที่เป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน ไม่พบความแตกต่างของจำนวนเงินที่จ่ายเพื่อคงสถานะ หรือความเอนเอียง

ในการตัดสินใจแบบ

หลีกเลี่ยงการสูญเสียในผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ ทั้งสามอย่างมีนัยสำคัญ ($p = .324$, $p = .659$, $p = .515$) หากพิจารณาผลปฏิสัมพันธ์ในทางกลับกัน พบว่าเมื่อตัดสินใจให้ตนเอง ถึงแม้ว่าเงื่อนไขเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม จะตัดสินใจจ่ายเงินเพื่อคงสถานะน้อยกว่า หรือมีการหลีกเลี่ยงการสูญเสียน้อย

กว่า เงื่อนไขเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน แต่ความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .193$) ทั้งนี้หากตัดสินใจคนที่สนิท และคนที่ไม่สนิท เงื่อนไขเป้าหมายการควบคุมแบบส่งเสริม จะตัดสินใจจ่ายเงินเพื่อคงสถานะน้อยกว่า หรือมีการหลีกเลี่ยงการสูญเสียน้อยกว่า เงื่อนไขเป้าหมายการควบคุมแบบป้องกัน อย่างมีนัยสำคัญ $p = .001$ และ $p = .001$ ตามลำดับ

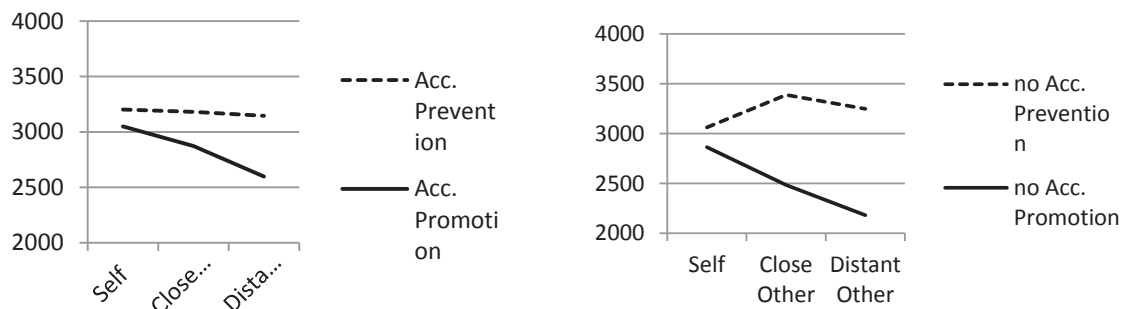

ภาพ 2 กราฟอิทธิพลปฏิสัมพันธ์สองทาง (A และ B มีนัยสำคัญทางสถิติ)

ทั้งนี้ผลปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรต้นทั้งสาม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($F(2, 246) = 1.345$, $p = <.262$) นั่นคือผลปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมและ ผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัย

สำคัญทางสถิติ

ระหว่างเงื่อนไขที่มีและไม่มีการชี้แจงเหตุผล รongรับการตัดสินใจ

ภาพ 3 กราฟอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรต้นทั้งสาม (ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ)

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบผลหลักของเป้าหมายการควบคุมข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือเป็นตัวแปรต้นที่มีขนาดอิทธิพลมากที่สุด เป็นไปได้ว่าเป้าหมายการควบคุมเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจจึงส่งผลต่อการหลีกเลี่ยงการสูญเสียมากที่สุด พบผลหลักของผู้รับผลของการตัดสินใจ โดยเมื่อเป็นการตัดสินใจให้ตนเองและผู้อื่นที่สนิท พบว่าตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียไม่ต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประเทศไทยเป็นสังคมตะวันออกที่มีวัฒนธรรมแบบคิรวหมุ (collectivism) ซึ่งมองว่าตัวเองสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผู้อื่นที่ใกล้ชิดสูง การนิยามตัวตนก็มักขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับผู้อื่น ภาพของตนเองจึงซ้อนทับกับภาพของคนอื่นที่ใกล้ชิดมาก (Kitayama, Park, Sevincer, Karasawa & Uskul, 2009) จึงเป็นไปได้ว่าเมื่อตัดสินใจให้คนอื่นที่สนิท ผู้ที่ทำการตัดสินใจจะระมัดระวัง รอบคอบ และกังวลต่อผลลัพธ์ทางลบที่เกิดขึ้น เหมือนกับที่ตัดสินใจให้ตนเอง

ไม่พบอิทธิพลหลักของการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกระทำ โดยการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจนั้น ควรทำต่อผู้ที่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจตัดสินใจนั้นๆ และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจนั้นๆ (Vance, Benjamin Lowry & Eggett, 2015) การกำหนดให้มีการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจต่อผู้วิจัย อาจ

จะยังเข้มข้นไม่มากพอ ผู้เข้าร่วมการทดลองอาจคิดว่าผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจของตนแน่นอน รวมถึงสถานการณ์ในห้องทดลอง และคำถามวัดความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย เป็นเหตุการณ์สมมุติเป็นคำถามให้จินตนาการ การตัดสินใจจึงไม่ได้ส่งผลกระทบจริงต่อบุคคลที่ตัดสินใจให้ (ผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ) อีกด้วย

นอกจากนี้ยังไม่พบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรต้นทั้งสาม ถึงแม้ว่าจะพบอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมกับการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ และเป้าหมายการควบคุมและผู้ได้รับผลของการตัดสินใจ อาจสรุปได้ว่าการชี้แจงเหตุผลรองรับการตัดสินใจ ไม่ได้ทำให้รูปแบบของปฏิสัมพันธ์ของเป้าหมายการควบคุมและผู้รับผลของการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เป็นไปได้ว่าในชีวิตจริงการตัดสินใจเรื่องหนึ่งๆ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ที่ไม่ได้รวมอยู่ในงานวิจัยนี้ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลอื่นที่อาจมีผลต่อความเอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสีย ได้แก่ บุคลิกภาพดังในงานของ Boyce, Wood and Ferguson (2016) ตั้งสมมุติฐานว่าบุคลิกภาพแบบการมีจิตสำนึก (conscientiousness) ซึ่งเป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะ

แสดงความมีวินัยในตนเอง รู้จักหน้าที่ จะทำนายความ เอนเอียงในการตัดสินใจแบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียใน บริบททางการเงินได้ หรือสภาวะทางอารมณ์ที่อาจจะ ส่งผลต่อการตัดสินใจ และความเอนเอียงในการตัดสินใจ แบบหลีกเลี่ยงการสูญเสียอีกด้วย ดังงานวิจัยของ Campos-Vazquez and Cuilty (2014) ซึ่งตัวแปร อื่นที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้นำมารวมศึกษาในงานวิจัย อาจ เป็นอีกหนึ่งข้อจำกัดของงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

จากรูปแบบงานวิจัยที่เน้นหาความสัมพันธ์ของ ตัวแปรต้นทั้งสาม ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้คำถามวัดการ หลีกเลี่ยงการสูญเสียในบริบทที่กว้าง งานวิจัยใน อนาคตจึงอาจเลือกเครื่องมือใหม่ที่มีบริบทจำเพาะ เจาะจงกับกลุ่มตัวอย่าง น่าสนใจว่าผลที่ได้จะเหมือน

หรือต่างกับงานวิจัยนี้อย่างไร นอกจากนี้คำถามวัดการ หลีกเลี่ยงการสูญเสีย เป็นเหตุการณ์สมมุติ และกลุ่ม ตัวอย่างตอบชุดคำถามในห้องทดลอง ทำให้งานวิจัยนี้ ขาดความเสมือนจริงของการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน งานวิจัยในอนาคต ยังอาจนำตัวแปรส่วนบุคคล และตัวแปรสถานการณ์อื่นๆ ที่ส่งผลต่อความเอนเอียง ในการตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อยอดเพิ่มเติมจากตัวแปร ต้นในงานวิจัยนี้ เช่น บุคลิกภาพและสภาวะอารมณ์ ของผู้ตัดสินใจ

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ กลุ่มนิสิตนักศึกษา ปริญญาตรี ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงอาจมีข้อ จำกัดในการนำผลการวิจัยไปอ้างอิงในกลุ่มประชากร อื่น งานวิจัยในอนาคตจึงควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างใน ช่วงวัยอื่นเปรียบเทียบเพิ่มเติม

References

- Aron, A., Aron, E. N., & Smollan, D. (1992). Inclusion of other in the self scale and the structure of interpersonal closeness. *Journal of Personality & Social Psychology*, 63(4), 596-612.
- Campos-Vazquez, R. M., & Cuilty, E. (2014). The role of emotions on risk aversion: A Prospect Theory experiment. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 50, 1-9.
- Freitas, A. L., & Higgins, E. T. (2002). Enjoying goal-directed action: The role of regulatory fit. *Psychological Science*, 13(1), 1-6.
- Higgins, E. T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94(3), 319-340.
- Higgins, E. T. (1997). Beyond pleasure and pain. *American Psychologist*, 52(12), 1280-1300.
- Higgins, E. T. (1998). Promotion and prevention: Regulatory focus as a motivational principle. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 30, pp. 1-46). Academic Press.
- Kahneman, A., Knetsch, A., & Thaler, A. (1991). Anomalies: The endowment effect, loss aversion, and status quo bias. *The Journal of Economic Perspectives*, 5(1), 193-206.
- Kahneman, D., & Tversky, A. (1979) Prospect theory: An analysis of decision under risk. *Econometrica Journal of the Econometric Society*, 47(2), 263-291

- Kitayama, S., Park, H., Sevincer, A. T., Karasawa, M., & Uskul, A. K. (2009). A cultural task analysis of implicit independence: Comparing North America, Western Europe, and East Asia. *Journal of Personality and Social Psychology*, 97(2), 236-255.
- Lee, A. Y., Aaker, J. L., & Gardner, W. L. (2000). The pleasures and pains of distinct self-construals: The role of interdependence in regulatory focus. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(6), 1122-1134.
- Li, Y. J., Kenrick, D. T., Griskevicius, V., & Neuberg, S. L. (2012). Economic decision biases and fundamental motivations: How mating and self-protection alter loss aversion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(3), 550-561.
- Liu, H., Wang, L., Yao, M., Yang, H., & Wang, D. (2017). Self-other decision-making differences in loss aversion: A regulatory focus perspective. *Journal of Applied Social Psychology*, 47(2), 90-98.
- Polman, E. (2012). Self-other decision making and loss aversion. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 119(2), 141-150.
- Scholer, A. A., Zou, X., Fujita, K., Stroessner, S. J., & Higgins, E. T. (2010). When risk seeking becomes a motivational necessity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(2), 215-231.
- Senechal, D. (2013). Measure against measure: Responsibility versus accountability in education. *Arts Education Policy Review*, 114(2), 47-53.
- Sun, Q., Wang, P., Liu, H., & Liu, Y. (2017). Discrepancies in risk preference in other-regarding decision making. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 45(2), 235-241.
- Tabachnick, B. G. (2007). *Using multivariate statistics* (5th ed.). Allyn & Bacon.
- Trope, Y., & Liberman, N. (2010). Construal-level theory of psychological distance. *Psychological Review*, 117(2), 440-463.
- Vance, A., Benjamin Lowry, P., & Eggett, D. (2015). Increasing accountability through user-interface design artifacts: A new approach to Addressing the problem of access-policy violations. *MIS Quarterly*, 39(2), 345-366.
- Vieider, F. M. (2009). The effect of accountability on loss aversion. *Acta Psychologica*, 132(1), 96-101.

การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

ณิชากรีย์ จิตต์พิทยกุล¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดี (2) วิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดี และ (3) ยืนยันองค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 700 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 350 คน กลุ่มที่ 1 คือ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน กลุ่มที่ 2 คือ ผู้โดยสารผู้ใช้บริการ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดี ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) เห็นคุณค่าในหน้าที่ที่ผู้อื่นมีต่อท่าน (2) ให้ความใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยบนเครื่องบิน และ (3) มีความสุขที่ได้ทำให้ผู้อื่นพอใจ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจคุณลักษณะ ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบ (2) ความฉลาดทางสังคม (3) บุคลิกภาพ (4) ความฉลาดทางวัฒนธรรม (5) การให้ความสำคัญกับลูกค้า (6) การช่วยเหลือผู้อื่น (7) ทักษะการทำงาน (8) มนุษย์สัมพันธ์ (9) ความเป็นมืออาชีพ (10) ความกระตือรือร้นในการให้บริการ (11) การใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดี และ (12) เทคนิคการให้บริการ และ 3) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างองค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่ามีความสอดคล้อง กลมกลืนกัน

คำสำคัญ: คุณลักษณะการบริการ; การบริการที่ดี; พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน; การวิเคราะห์องค์ประกอบ; บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ณิชากรีย์ จิตต์พิทยกุล. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน). *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 788-801.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศักยภาพคน มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย
อีเมล: jtipkoon@gmail.com

Factors Analysis of the Good Services Characterizing of the Flight Attendants of Thai Airways International Public Company Limited

Nijcharie Jitatiekoon¹

Abstract

The research aims were 1) to study the components of the good services characterizing of the flight attendants of Thai Airways. 2) to analyze the components of the good services characterizing of the flight attendants of Thai Airways and 3) to confirm the components of the good services characterizing of the flight attendants of Thai Airways. The samples were 700 samples which divided into 2 groups. The first group was flight attendants of Thai Airways population consisted of 350 crews. The second group was Thai Airways passengers population consisted of 350 persons.

The research results were as follows: 1) the components of the good services characterizing of the flight attendants of Thai Airways found the most 3 highest means were (1) appreciated the kindness from the others, (2) pay attention on flight safety and (3) being happy when made others happy. 2) the exploratory factor analysis indicated that the components of the good services characterizing of the flight attendants of Thai Airways were composed of 12 factors as of following: (1) responsibility, (2) social intelligence, (3) personality, (4) cultural intelligence, (5) customer focus, (6) helping others, (7) attitude, (8) human relationship, (9) professional, (10) service enthusiasm, (11) service mind and (12) service technique. 3) The confirm factor analysis found that the model was fit the structure from the exploratory factor analysis.

Keywords: Services Characterizing; Good Services; Flight Attendants; Factor Analysis; Thai Airways International Public Company Limited.

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Jitatiekoon, N. (2020). Factors analysis of the good services characterizing of the flight attendants of Thai Airways International Public Company Limited. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 788-801.

¹ Doctor of Philosophy Program in Human Resource Development, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Email: jitatiekoon@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในโลกยุคปัจจุบันที่การสื่อสารและการคมนาคมได้มีการพัฒนาและเติบโตขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อติดต่อทำธุรกิจ และเพื่อการศึกษา เป็นต้น การเดินทางโดยเครื่องบินโดยสารได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากได้รับความสะดวกสบายและความรวดเร็ว รวมทั้งค่าโดยสารที่มีราคาถูกลงกว่าในอดีตทำให้สามารถเดินทางได้ง่ายขึ้น การแข่งขันในอุตสาหกรรมธุรกิจการบิน นอกจากเรื่องของเครื่องบินโดยสารที่มีความทันสมัยที่นึ่งที่มีความสะดวกสบาย เทคโนโลยีบนเครื่องบินที่ทันสมัยให้ความบันเทิงระหว่างการเดินทาง (inflight entertainment) รวมทั้งความปลอดภัยทางการบินแล้ว การบริการบนเครื่องบินก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจการบิน โดยเฉพาะพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน (flight attendant) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการให้การดูแลความปลอดภัย ความช่วยเหลือและความสะดวกสบายต่างๆ ตลอดการเดินทางกับผู้โดยสารตามมาตรฐานที่สายการบินกำหนดไว้ มาตรฐานการบริการของสายการบินต่างๆ มีส่วนสำคัญในการทำให้ผู้โดยสารได้รับการบริการที่ดีอันเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้โดยสารเลือกที่จะใช้บริการของสายการบินนั้นๆ

บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงคมนาคมดำเนินกิจการด้านการบินพาณิชย์ในประเทศและระหว่างประเทศในฐานะสายการบินแห่งชาติมาเป็นเวลามากกว่า 50 ปี นอกจากนี้ บริษัทฯ ยังมุ่งเผยแพร่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและเอกลักษณ์ของประเทศไทยสู่สายตาชาวโลกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องในการบินพาณิชย์ ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของบริษัทให้มีทักษะและวิชาชีพที่เป็นมาตรฐานสากล พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเป็นด่านแรกที่คุณโดยสารพบเมื่อเดินทางกับการบินไทย

ซึ่งการเดินทางมีทั้งระยะทางไกลใช้เวลาไม่กี่ชั่วโมง และระยะทางไกลใช้เวลาถึงสิบชั่วโมง หน้าที่สำคัญของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินนอกจากดูแลด้านความปลอดภัยแล้ว หน้าที่ด้านการให้ความสะดวกระหว่างการเดินทางก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน เนื่องจากการบริการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่ผู้รับบริการสามารถรู้สึกได้ถึงความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ใส่ใจหรือไม่ใส่ใจในการให้บริการ ถึงแม้ว่าก่อนการที่จะมาปฏิบัติงานได้นั้น พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินทุกคนต้องผ่านขั้นตอนการฝึกอบรมทั้งด้านความปลอดภัยทางการบิน และด้านการบริการอย่างเข้มงวดมาแล้ว แต่ก็ยังมีความไม่เสมอต้นเสมอปลายในการให้บริการทั้งเนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคลที่หลากหลาย ประสบการณ์ในการทำงาน ความแตกต่างทางวิถีชีวิตที่ส่งผลให้มีพฤติกรรมในการให้บริการที่ต่างกัน อีกทั้งข้อเสนอแนะจากการทำการประเมินผลความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ผู้โดยสารมีข้อเสนอแนะทั้งด้านตัวบุคคลผู้ให้บริการ และความสม่ำเสมอในการให้บริการเป็นจำนวนมาก เพื่อให้การให้บริการมีความเป็นมาตรฐานมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการให้บริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้มาใช้บริการ เพื่อให้เกิดความสม่ำเสมอในการให้บริการและเพื่อส่งเสริมการฝึกอบรม ฝึกทักษะในเชิงอาชีพ ตลอดจนเป็นแนวทางในการวางแผน การประเมินสมรรถภาพทางวิชาชีพและการบริการที่ดีให้มีคุณภาพมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

3. เพื่อยืนยันองค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วย ผู้จัดการเที่ยวบิน หัวหน้าเที่ยวบิน และพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จำนวน 350 คน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้โดยสารผู้ใช้บริการบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 350 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 700 คน โดยเก็บข้อมูลฝ่ายพนักงานที่ศูนย์ฝึกอบรมลูกเรือที่สำนักงานหลักสี่ สำหรับการเก็บข้อมูลฝ่ายผู้ใช้บริการ ดำเนินการเก็บข้อมูลที่สนามบินสามารถได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการบริษัท การบินไทยฯ จริง โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 - พฤษภาคม พ.ศ. 2561

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางในการนำองค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดีไปใช้ในการปรับปรุงและส่งเสริมการฝึกอบรมและฝึกทักษะในเชิงอาชีพให้เป็นไปตามความต้องการขององค์กร เพื่อให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินและผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบริการในสาขาอื่นๆ

2. หน่วยงานต่างๆ สามารถนำองค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดีมาใช้ในการวางแผนการประเมินสมรรถภาพทางวิชาชีพและการบริการที่ดีเพื่อใช้ในการสนับสนุนการบริการได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะการบริการที่ดี ดังนี้

Nunthapaiboon (2008, pp. 121-124) กล่าวถึงหลัก 10 ประการในการบริการของ Bonnie Knutson ไว้ดังนี้ 1) ตระหนักถึงคุณค่าของลูกค้า โดยต้องคำนึงว่าลูกค้าคือบุคคลที่สำคัญที่สุด เป็นผู้มีอำนาจซื้อและมีความต้องการรับบริการ หากลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดีก็ย่อมนำมาซึ่งรายได้สูงต่อการและตัวผู้ให้บริการเอง อีกทั้งลูกค้ายังมีอำนาจของการประชาสัมพันธ์ผ่านทาง การบอกปากต่อปากอีกด้วย 2) สร้างความประทับใจแรก ความประทับใจแรกเป็นความประทับใจที่อยู่ยาวนาน อาศัยความพร้อมทั้งด้านตัวผู้ให้บริการและด้านสถานที่ให้บริการ ความประทับใจแรกที่ดีจะช่วยให้ความผิดพลาดใดๆที่เกิดตามมาดูมีความรุนแรงน้อยลง แต่ในทางตรงกันข้าม หากความประทับใจแรกไม่ดีเสียแล้ว ไม่ว่าการบริการต่อๆมาจะดีเพียงใดก็ยากที่จะเปลี่ยนความรู้สึกของลูกค้าได้ ดังนั้นผู้ให้บริการจึงควรสร้างความประทับใจแรกให้เป็นความประทับใจที่ดี 3) เต็มเต็มความต้องการของลูกค้าเพราะความต้องการของลูกค้าคืองานของผู้ให้บริการและเป็นวัตถุประสงค์หลักของธุรกิจที่ผู้ให้บริการทำงานอยู่นั่นเอง 4) ทำให้ลูกค้าออกแรงน้อยที่สุด การบริการคือการให้ทั้งความสะดวกและความสบายแก่ลูกค้า ลูกค้าจะรู้สึกสบายเมื่อเขาไม่ต้องออกแรงทำอะไรๆ หน้าที่ออกแรงเป็นของผู้ให้บริการ เมื่อเห็นลูกค้ายกมือก็ควรเข้าไปหาลูกค้าทันที อย่าให้ลูกค้าต้องเป็นฝ่ายเดินมาตาม 5) ช่วยการตัดสินใจของลูกค้า แต่ไม่ครอบงำการตัดสินใจระหว่างที่ลูกค้ารับบริการ บ่อยครั้งที่ลูกค้าไม่สามารถตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ เขาอาจสอบถามหรือขอความเห็นจากผู้ให้บริการ สิ่งที่เราควรทำคือ ให้ข้อมูลกับลูกค้าให้มากที่สุดแต่ปล่อยให้ลูกค้าตัดสินใจเอง 6) มองจากมุมมองของลูกค้า เมื่อบริการจงบ่มองจากมุมมองของผู้ให้บริการอย่างเด็ดขาด เพราะทั้งสองฝ่ายย่อม

มีความต้องการและมีสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน 7) ระบายเวลาลูกค้าให้น้อยที่สุด เมื่อลูกค้าจ่ายเงินให้กับบริการแล้ว เขาย่อมต้องการใช้เวลาที่มีอยู่เพื่อ “ถูกบริการ” ผู้ให้บริการจึงไม่ควรให้ลูกค้าใช้เวลาของเขาเพื่อทำสิ่งอื่นโดยไม่จำเป็น 8) สร้างความทรงจำที่จะทำให้ลูกค้าอยากกลับมา ความทรงจำที่จะทำให้ลูกค้าอยากกลับมาต้องมี “สิ่งพิเศษ (something extra)” อาจอยู่ในรูปสิ่งของหรือการบริการพิเศษที่ไม่เหมือนกับคู่แข่งก็ได้ เป็นสิ่งช่วยสร้างความประทับใจให้ลูกค้า ทำให้ลูกค้านึกถึงองค์กรนั้นๆ ก่อนเสมอเพราะมีสิ่งพิเศษให้ 9) ลูกค้าจะจำประสบการณ์ที่ไม่ได้เสมอและจะจำได้นานกว่าประสบการณ์ที่ดีพร้อมกับบอกต่อกับจำนวนคนที่มากกว่าประสบการณ์ที่ดี ดังนั้น จึงเป็นความเสี่ยงที่จะทำให้ลูกค้ากลับจากการรับบริการไปด้วยความไม่ประทับใจ 10) มองลูกค้าเป็นเจ้านายให้มองลูกค้าเป็นเจ้านายที่ต้องตอบแทนด้วยการบริการที่ดี ผู้ให้บริการต้องระลึกว่าลูกค้าคือบุคคลที่ผู้ให้บริการไปยืมสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาจากเขา และมีหน้าที่ต้องใช้คืน แต่เจ้านายรายนี้ขอรับหนี้คืนในรูปแบบของการบริการที่ดีเท่านั้น

Lucas (2015) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ให้บริการที่ลูกค้าต้องการ ได้แก่ 1) มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสินค้าและบริการ 2) ทักษะด้านการสื่อสาร ได้แก่ วัจนภาษา อวัจนภาษา ทักษะการฟัง การสื่อสารกับเพศที่ต่างกัน การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เป็นต้น 3) เทคนิคหรือความเชี่ยวชาญพิเศษเกี่ยวกับสินค้าและบริการ 4) การให้ความสำคัญกับลูกค้าและทัศนคติที่ดี 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6) แรงจูงใจ 7) ความซื่อสัตย์ 8) ความจงรักภักดีต่อองค์กรและลูกค้า 9) การทำงานเป็นทีม 10) จริยธรรม 11) ทักษะด้านการบริหารเวลา และ 12) ทักษะด้านการแก้ปัญหา นอกจากนี้ Suwanbundit and Adulpattanakit (2011, pp. 38-39) กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานบริการมี 2 ประการ ได้แก่ 1.บุคลิกภาพที่เหมาะสม แบ่งเป็น สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงอภัยภัยดี มีจิตสำนึกของการ

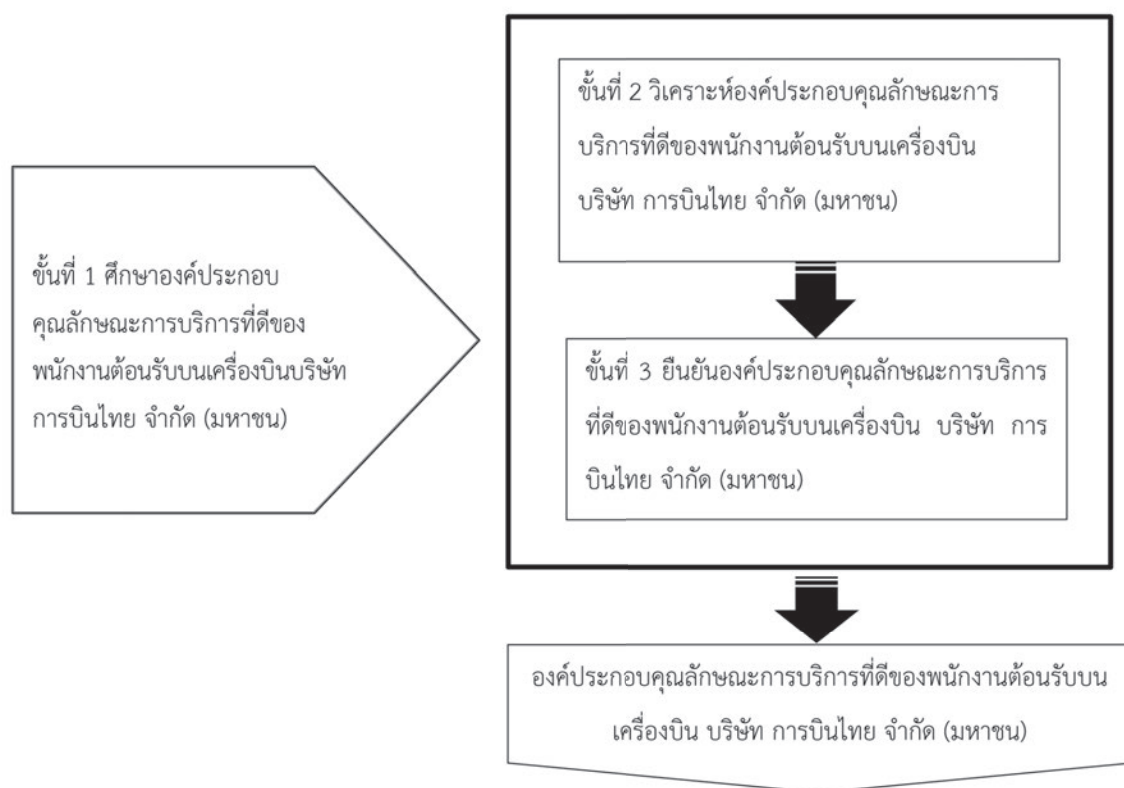
บริการ มีความสามารถในการปรับตัว และ 2. ความรู้ความสามารถที่เหมาะสม คือ มีความสามารถตามระดับการศึกษาของรัฐ มีความรู้จากประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา มีทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และมีทักษะเฉพาะทางของการบริการนั้นๆ

เพื่อการทำงานที่มีมาตรฐานบริษัทการบินไทยฯ ได้มีการประเมินการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้ที่ทำการประเมิน ได้แก่ ผู้จัดการประจำเที่ยวบิน (inflight manager) หรือหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเที่ยวบิน (air purser) โดยได้กำหนดหัวข้อในการประเมิน 15 ข้อ ได้แก่ 1) Personal Appearance ด้านบุคลิกภาพ 2) Service Attitude ด้านทัศนคติ 3) Safety Standard and Awareness ด้านการตระหนักในด้านความปลอดภัย 4) Service Pre-flight Duties ด้านการเตรียมงานก่อนเครื่องขึ้น 5) Passengers Interaction ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้โดยสาร 6) Passenger Handling Skills ด้านทักษะในการรับมือกับผู้โดยสาร 7) Responsiveness to Passengers Needs ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้โดยสาร 8) Job Knowledge ด้านความรู้ในงาน 9) Cabin Technical Knowledge and Handling ด้านความรู้ทางด้านเทคโนโลยีในห้องโดยสารและการใช้งาน 10) Quality of Work: Beverage Service ด้านคุณภาพในการทำงานทางด้านการบริการเครื่องดื่ม 11) Quality of Work: Meal Service ด้านคุณภาพในการทำงานทางด้านการบริการอาหาร 12) Cabin, Galley and Toilet Cleanliness: Hygiene ด้านการดูแลและรักษาความสะอาดของห้องโดยสาร สถานที่เตรียมอาหารและห้องน้ำ 13) Communication Skills ด้านทักษะทางการสื่อสาร 14) Behavior and Conduct ด้านความประพฤติและกิริยาอาการที่แสดงออก 15) Service Post-Flight Duties ด้านการทำงานหลังจากเครื่องลงจอดเรียบร้อยแล้ว

จากแนวคิดของนักวิชาการและหัวข้อในการประเมินการปฏิบัติของบริษัทการบินไทยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

บินที่ต้องพบปะผู้โดยสารหลากหลายเชื้อชาติ และวัฒนธรรม จึงสนใจที่จะศึกษาว่าจะส่งผลต่อการทำงานหรือไม่ จึงนำแนวคิดต่างๆ เหล่านี้มาสังเคราะห์มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้ 70 ตัวแปรที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์

ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) เพื่อจัดกลุ่มองค์ประกอบของคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

ขั้นตอนที่ 3 ยืนยันองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัด ใช้สถิติ Bartlett's Test of Sphericity และค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) เพื่อทดสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) โดยการใช้โปรแกรม LISREL และนำเสนอผลยืนยันองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 700 คน โดยแบ่งประชากรในกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วย ผู้จัดการเที่ยวบิน หัวหน้าเที่ยวบิน และพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จำนวน 350 คน โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน และกลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้โดยสารผู้ใช้บริการบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 350 คน โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญพบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล และตอนที่ 2 แบบสอบถามองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบน

เครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน 70 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยมีคำตอบให้เลือกเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.8-1.0 และมีค่าจำแนกของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.219-0.780 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.962

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการวิจัยไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ด้วยตัวเอง ที่ศูนย์ฝึกอบรมลูกเรือที่หลักสี่ กรุงเทพมหานคร ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้โดยสารที่ใช้บริการผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับผู้โดยสารขาออก ณ สนามบินสุวรรณภูมิ บริเวณหน้าเคาน์เตอร์เช็คอินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) โดยไม่เจาะจงว่าเป็นสัญชาติใด โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2560 จนถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2561

ผลการวิจัย

1. เพื่อการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.14 – 4.43 มีตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 59 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.43 ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 10 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.11 – 3.47 ในระดับน้อย 1 ข้อ โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ เห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อท่าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ให้ความใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยบนเครื่องบิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และ มีความสุขที่ได้ทำให้อื่นพอใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) สกัดองค์ประกอบด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (principal component method) ซึ่งพบว่าการวิเคราะห์ครั้งนี้ จาก 70 ตัวแปรที่วิเคราะห์ หลังจากสกัดแล้ว เหลือ 41 ตัวแปรที่มีองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 และในแต่ละองค์ประกอบจะมีตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 โดยจำแนกเป็น 12 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความฉลาดทางสังคม บุคลิกภาพ ความฉลาดทางวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับลูกค้า การ

ช่วยเหลือผู้อื่น ทักษะการทำงาน มนุษย์สัมพันธ์ ความเป็นมืออาชีพ ความกระตือรือร้นในการให้บริการ การใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดี และเทคนิคการให้บริการ ค่าดัชนี KMO มีค่าเท่ากับ 0.838 ซึ่งมีค่าดัชนีมากกว่าค่าดัชนีเกณฑ์ 0.5 แสดงว่า เป็นไปตามเกณฑ์การทดสอบ กล่าวคือ ข้อมูลชุดนี้มีความเหมาะสมในการใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ สำหรับการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติพบระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.000 สรุปได้ว่า ข้อมูลชุดนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรทั้งหมดเพียงพอ ที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไปได้

ตาราง 1

การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเหมาะสมของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ในภาพรวมด้วย KMO และ Bartlett's Test

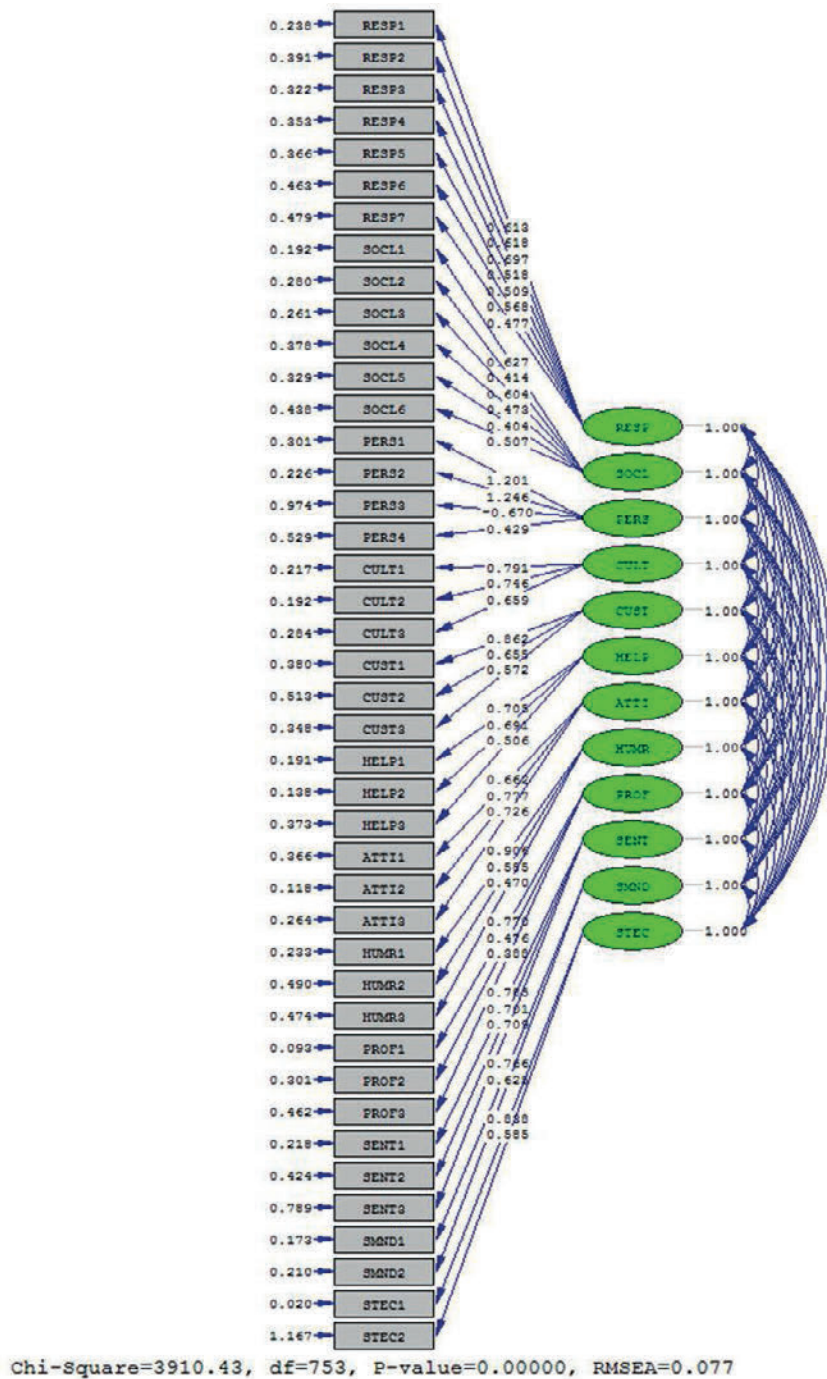
KMO and Bartlett's Test		
KMO		0.838
Bartlett's Test of sphericity	Approx. Chi-square	15421.862
	df	861.000
	Sig.	0.000

3. ผลการยืนยันองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)

3.1 ผลการยืนยันองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ประกอบด้วย 12 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบ (Resp) (2) ความฉลาดทางสังคม (Socl) (3) บุคลิกภาพ (Pers) (4) ความฉลาดทางวัฒนธรรม (Cult) (5) การให้ความสำคัญกับลูกค้า (Cust) (6) การช่วยเหลือผู้อื่น (Help) (7) ทักษะการทำงาน (Atti) (8) มนุษย์สัมพันธ์ (Humn) (9) ความเป็นมืออาชีพ (Prof) (10) ความกระตือรือร้นในการให้บริการ (Sent) (11) การใส่ใจในเรื่องการ

บริการที่ดี (Smnd) (12) เทคนิคการให้บริการ (Stec)

3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะการบริการที่ดี ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ด้วยโปรแกรม LISREL ครั้งที่ 2 เป็นการปรับโมเดล เพื่อให้กรอบแนวคิดสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อน (error variance) มีความสัมพันธ์กันได้ตามความเป็นจริง ได้ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 362.394 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 322 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (relative chi-square) ซึ่งหาได้จากสมการ (χ^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.125 ถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ภาพ 2 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) หลังการปรับข้อมูลโดยวิธีการหา outlier ด้วยโปรแกรม LISREL

การอภิปรายผล

1. การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ เห็นคุณค่าในหน้าที่ผู้อื่นมีต่อท่าน ซึ่งเป็นปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ให้ความใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยบนเครื่องบิน ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดี และมีความสุขที่ได้ทำให้ผู้อื่นพอใจ ซึ่งเป็นปัจจัยด้านทัศนคติตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ความสำคัญของปัจจัยทั้ง 3 ด้านที่มีต่อการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยขออภิปรายแต่ละปัจจัย ดังนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจตนเองและสังคม ทำให้สามารถบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ส่งผลให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่รู้จักใช้ความคิดอ่านเกี่ยวกับของตนและผู้อื่นในทางสร้างสรรค์ ทำให้ผู้อื่นเป็นสุขและตนเองก็สบายใจ ดังความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ที่กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์ก่อให้เกิดปัญญา ทำให้การสื่อสารออกมาได้ดี ทั้งทางกายและวาจา นอกจากนี้ Mayer, Roberts and Barsade (2008) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์หมายถึงความสามารถในการรับมือกับอารมณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล และสามารถใช้อารมณ์และความรู้เกี่ยวกับอารมณ์เป็นตัวสนับสนุนการรับมือกับอารมณ์นั้นๆ ในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต้องพบปะผู้คนที่แตกต่างกันในทุกครั้งที่ทำงานพนักงานต้องมีความฉลาดทางอารมณ์สูงเพื่อให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นและบริการผู้โดยสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับตัวแปรที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ให้ความใส่ใจในเรื่องความปลอดภัยบนเครื่องบิน ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดี แสดงให้เห็นถึงความสำคัญว่าผู้ที่

ปฏิบัติงานด้านการบริการต้องมีความใส่ใจในเรื่องการที่ดี ต้องให้ความสำคัญว่าต้องทำอะไรจึงให้บริการได้ดี เพื่อให้ผู้รับบริการประทับใจและมารับบริการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chotivanich and Roongsrisawas (2014) เรื่องการสร้างความภักดีต่อการใช้บริการของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลทางอ้อมต่อปัจจัยความภักดีต่อการใช้บริการสายการบินภายในประเทศ ของ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ผ่านปัจจัยความพึงพอใจ และปัจจัยความพึงพอใจ มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยความภักดีต่อการใช้บริการสายการบินภายในประเทศของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ดังนั้น การสร้างคุณภาพการให้บริการเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจเพิ่มขึ้น และส่งผลให้ลูกค้าเกิดความภักดีต่อสายการบินภายในประเทศของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ดังที่ Schneider and White (2004) กล่าวไว้ว่า การบริการเป็นเรื่องของประสบการณ์ที่ได้รับ ดังนั้นการใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ผู้ให้บริการพึงตระหนักและให้ความใส่ใจในการให้บริการที่ดีที่สุดแก่ผู้มาใช้บริการ เพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีก สิ่งสำคัญอีกสิ่งของผู้ให้บริการคือ การมีทัศนคติที่ดีต่องานบริการ ซึ่งได้คะแนนในลำดับรองลงมาเนื่องมาจากทัศนคติต่องานบริการนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของพนักงานผู้ให้บริการเป็นอย่างมากเพราะจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริการที่ดีที่จะทำให้ลูกค้าพึงพอใจในการบริการและจะกลับมาใช้บริการใหม่ในครั้งต่อไป ซึ่งผู้ให้บริการพึงมีทัศนคติที่ดีต่องานบริการคือ มีจิตใจรักงานบริการ มีความรู้ในงานที่จะบริการ มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ ซึ่ง Nunthapaiboon (2012) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะเบื้องต้นของผู้ให้บริการ ได้แก่ มีความเป็นคนที่รักในงานบริการ เพราะคนที่รักในงานบริการ

จะมีความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อลูกค้า มีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือลูกค้า ยิ้มแย้มแจ่มใสและเอาใจใส่ และบุคคลใดมีทัศนคติต่องานบริการดี ก็จะทำให้ความสำคัญต่องานบริการและปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เป็นผลให้งานบริการมีคุณค่าและส่งผลต่อการเกิดคุณลักษณะการบริการที่ดี ดังนั้นเมื่อพิจารณาโดยรวมองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดี ทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ส่งผลทั้งกับผู้ให้บริการและผู้รับบริการโดยตรง การที่ผู้ให้บริการมีความฉลาดทางอารมณ์ทำความเข้าใจและเข้าใจลูกค้าสามารถรับฟังความต้องการและสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งแสดงถึงการใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดี และยิ่งแสดงถึงการมีทัศนคติต่อการบริการที่ดี

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าตัวแปรที่มีค่าน้ำหนัก (factor loading) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป มีทั้งหมด 12 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบ (responsibility) องค์ประกอบที่ 2 ความฉลาดทางสังคม (social intelligence) องค์ประกอบที่ 3 บุคลิกภาพ (personality) องค์ประกอบที่ 4 ความฉลาดทางวัฒนธรรม (cultural intelligence) องค์ประกอบที่ 5 การให้ความสำคัญกับลูกค้า (customer focus) องค์ประกอบที่ 6 การช่วยเหลือผู้อื่น (helping others) องค์ประกอบที่ 7 ทัศนคติต่องาน (attitude) องค์ประกอบที่ 8 มนุษย์สัมพันธ์ (human relationship) องค์ประกอบที่ 9 ความเป็นมืออาชีพ (professional) องค์ประกอบที่ 10 ความกระตือรือร้นในการให้บริการ (service enthusiasm) องค์ประกอบที่ 11 การใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดี

(service mind) และองค์ประกอบที่ 12 เทคนิคการให้บริการ (service Technique) ทั้งนี้จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงคุณลักษณะและความหมายของการบริการสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ เช่น Nunthapaboon (2012) กล่าวว่า การบริการคือ การให้ความช่วยเหลือการดำเนินการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ส่วน Suwanbudit and Adulpattanakit (2011) กล่าวว่า การบริการเป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเอาใจใส่อย่างมีเมตตาจิต และสอดคล้องกับ Serirat (2017) ว่าลักษณะของคุณภาพการบริการ ได้แก่ การเข้าถึงลูกค้า การติดต่อสื่อสาร โดยใช้ภาษาที่ลูกค้าเข้าใจง่าย ความสามารถของบุคลากรที่ให้บริการต้องมีความชำนาญ และความรู้ความสามารถในงาน ความสุภาพของบุคลากร ที่ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นกันเองและมีวิจารณ์ญาณ เสนอบริการที่ดีที่สุดให้แก่ลูกค้า ในการบริการที่ให้กับลูกค้าต้องมีความสม่ำเสมอ และถูกต้อง พนักงานจะต้องให้บริการและแก้ปัญหาให้แก่ลูกค้าได้อย่างรวดเร็วตามที่ลูกค้าต้องการ มีความปลอดภัย นอกจากนี้ การเข้าใจและรู้จักลูกค้า พนักงานต้องพยายามเข้าใจความต้องการของลูกค้า และให้ความสนใจในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า จากความเห็นของนักวิชาการดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทั้ง 12 องค์ประกอบที่ได้มาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ คือ ความรับผิดชอบ ความฉลาดทางสังคม บุคลิกภาพ ความฉลาดทางวัฒนธรรม การให้ความสำคัญกับลูกค้า การช่วยเหลือผู้อื่น ทัศนคติต่องาน มนุษย์สัมพันธ์ ความเป็นมืออาชีพ ความกระตือรือร้นในการให้บริการ การใส่ใจในเรื่องการบริการที่ดี และเทคนิคการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Toprasert (2009) เรื่องการศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารชาวไทยที่มีต่อการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ในด้านการ

ให้บริการมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพึงพอใจในสิ่งของเครื่องใช้ที่นำมาบริการและการให้บริการที่มีความสะอาดเรียบร้อย ในด้านบุคลิกภาพมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพึงพอใจในบุคลิกภาพที่แต่งกายสะอาดเรียบร้อย สำหรับในด้านสติปัญญาและความสามารถ มีความพึงพอใจในระดับมาก โดยพึงพอใจในการมีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ และยังพบว่าความถี่ในการใช้บริการบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ของผู้โดยสารชาวไทยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในด้านการบริการและด้านบุคลิกภาพ ทั้งยังไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Yoosakul (2010) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเป็นเลิศในการบริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ปัจจัยของคุณลักษณะของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) มีความแตกต่างกันและมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงาน บริการส่งผลต่อความเป็นเลิศในการบริการตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ บุคลิกของพนักงาน การทำงานเป็นทีม รองลงมาคือความภักดีของพนักงาน ความรู้ และทัศนคติที่ดีต่อการบริการ ความสามารถในการบริหารและความพร้อมในการทำงาน ตามลำดับ

3. การยืนยันองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า STEC1 สามารถต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตจาก wifi บนเครื่องบินได้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด PERS2 มีอารมณ์ที่แจ่มใสถึงแม้จะมึนงาญมาก และ PERS1 คิดว่างานเป็นงานที่ทำหาย มีค่ารองลงมาตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจาก คุณลักษณะเบื้องต้นของผู้ให้บริการข้อหนึ่งคือ การมีเทคนิคการให้บริการ รวมทั้งต้องมีความรู้ในงานที่ให้บริการ โดยผู้ให้บริการต้องมีความรู้ในงานที่ตนรับผิดชอบสามารถตอบข้อซักถามจากลูกค้าได้

อย่างถูกต้องและแม่นยำ (Nunthapaiboon, 2012) อีกทั้ง Anderson (1991) ได้กล่าวว่า การบริการต้องเผชิญกับความคาดหวังและค่านิยมต่อผลิตภัณฑ์ของลูกค้าซึ่งรวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสอดคล้องกับที่บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้กำหนดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่จำเป็นข้อหนึ่งคือ ด้านความรู้ทางด้านเทคโนโลยีในห้องโดยสารและการใช้งาน การดูแลอุปกรณ์ต่างๆ เนื่องจากเครื่องบินรุ่นใหม่จะมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้มากขึ้นทั้งในด้านการบิน ด้านการให้ความบันเทิงระหว่างเที่ยวบิน หรือด้านการบริการอื่นๆ พนักงานต้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเชี่ยวชาญ และสามารถให้คำแนะนำในการใช้งานกับผู้โดยสารได้ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับเทคโนโลยีต่างๆในระหว่างเที่ยวบินได้ เนื่องจากเทคโนโลยีต่างๆ ที่ใช้บนเครื่องบินมีความแตกต่างบางอย่างจากที่แตกต่างจากที่ใช้ในชีวิตประจำวัน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีหน้าที่ที่ต้องให้การดูแลผู้โดยสารตลอดเที่ยวบิน ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในด้านต่างๆ เพื่อให้ทุกคนเดินทางอย่างมีความสุขและปลอดภัย ในอดีตเมื่อเดินทางโดยเครื่องบินจะถูกตัดขาดจากการสื่อสารจากภายนอก แต่ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีต่างๆ มีความทันสมัยมากขึ้น ผู้โดยสารสามารถติดต่อ รวมถึงติดตามข่าวสารจากภายนอกเครื่องบินได้ ทำให้เกิดความสะดวกสบายและมีความพึงพอใจในการเดินทางมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cheranont (2007) เรื่องความต้องการการบริการบนเครื่องบินของผู้โดยสารชาวต่างประเทศชั้นประหยัด บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่าความต้องการการบริการบนเครื่องบินของผู้โดยสารชั้นประหยัดเที่ยวบินระหว่างประเทศเส้นทางยุโรปในด้านความบันเทิงบนเครื่องบินพบว่าผู้โดยสารมีความต้องการระดับมากโดยสิ่งที่ต้องการมากที่สุดคือ จอ LCD ส่วนตัว

สำหรับความสำคัญของบุคลิกภาพต่อการบริการที่ส่งผลให้ มีอารมณ์ที่แจ่มใสถึงแม้จะมีงานยุ่งมาก (PERS2) จะเห็นได้ว่า บุคลิกภาพ คือการแสดงออก และลักษณะโดยรวมของบุคคล ที่ปรากฏภายนอก และภายใน ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา ผิวพรรณ ลักษณะ กิริยาท่าทางต่างๆ เจตคติ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น Thaveekoon (2013) กล่าวว่า ผู้ให้บริการควรมีบุคลิกภาพแบบ สร้างสรรค์ กล่าวคือ มีความร่าเริงแจ่มใส สุขภาพกาย ใจดี กระตือรือร้น รักการพัฒนาตนเอง มีเสน่ห์และมี อารมณ์ดี สอดคล้องกับที่ Nunthapaiboon (2008) กล่าวว่า ผู้ให้บริการทำหน้าที่เป็นตัวแทนขององค์การ ความประทับใจแรกที่ลูกค้ามีต่อผู้ให้บริการจึงหมายถึง ความประทับใจแรกที่มีต่อองค์การด้วย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Toprasert (2009) เรื่องการศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารชาวไทยที่มี ต่อการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่าผู้โดยสารมีความพึงพอใจในบุคลิกภาพของพนักงานในระดับมากที่สุดยังพบว่าความถี่ในการใช้บริการบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ของผู้โดยสารชาวไทยมีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจต่อการให้บริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินในด้านการบริการและด้านบุคลิกภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากปัจจัยด้านบุคลิกภาพและ ทักษะคติ เป็นปัจจัยที่ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ต่างให้ความสำคัญมาก ในการรับสมัครพนักงานใหม่ อาจมีการทำแบบสอบถามด้านบุคลิกภาพและทัศนคติด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลบุคลิกภาพและทัศนคติที่พึงประสงค์ ต่อองค์การ เพราะเป็นสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์ไม่สามารถมองเห็นได้ มาประกอบการรับเข้าทำงานให้เหมาะสมกับ บริบทขององค์การ และเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ด้านบุคลิกภาพและทัศนคติของบุคลากรให้องค์การต่อไป

2. จากองค์ประกอบคุณลักษณะการบริการที่ดีของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) มี 12 ด้านๆ ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ องค์ประกอบเทคนิคในการให้บริการ องค์ประกอบบุคลิกภาพ องค์ประกอบการให้ความสำคัญกับลูกค้า องค์ประกอบความกระตือรือร้นในการให้บริการ และองค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ควรเร่งนำไปวางแผน พัฒนาพนักงานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ลูกค้า

3. นำองค์ประกอบด้านคุณลักษณะการบริการที่ดี มาเป็นแนวทางในการวางแผนการประเมินสมรรถภาพทางวิชาชีพและการบริการที่ดีให้กับบุคลากรในองค์การ

References

- Anderson, R. E. (1991). *Multivariable data analysis*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Cheranont, T. (2007). *The Economy Class Foreigner Passenger's Requirement On Board Services, European Route in Thai Airways International Public Company Limited*. Master Thesis. Eastern Asia University. [In Thai]
- Chotivanich, P., & Roongsrisawas, S. (2014). Loyalty Building Model of Using Flight Service of Thai Airways International (Public Company Limited). *HCU Journal*, 17(34), 93-107.[In Thai]
- Lucas, R. W. (2015). *Customer Service: Skills for Success* (6 th ed.). McGraw-Hill.
- Mayer, J. D., Roberts, R., & Barsade, S. G. (2008). Human abilities: Emotional intelligence. *Annual Review of Psychology*, 59, 507-536.
- Nunthapaiboon, J. (2008). *Service Psychology*. Se-Education. [In Thai]
- Nunthapaiboon, J. (2012). *Service Art*. Bangkok: Se-Education. [In Thai]
- Schneider, B., & White, S. S. (2004). *Service Qualit: Research Perspectives*. USA: Sage.
- Serirat, S., Serirat, S., Meejinda, P., Anuwichanont, J., & Lertwannawit, A. (2017). *Marketing management*. Dharmasarn. [In Thai]
- Suwanbundit, A., & Adulpattanakit, P. (2011). *Service Psychology*. Adulpattanakit. [In Thai]
- Thaveekoon, C. (2013). *Personality development techniques*. Odeon Store. [In Thai]
- Toprasert, V. (2009). *The Study on Satisfaction of Thai Passengers on the Service Quality of Thai Airways Cabin Crews*. Master Thesis. Thammasat University. [In Thai]
- Yoosakul, N. (2010). *Service Excellence of Thai Airways International's Cabin Crew*. Doctoral dissertation, National Institute of Development Administration. [In Thai]

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

นิรันดร์ พินิจสร¹ ภูริชญา วัฒนรุ่ง²
 พูนศักดิ์ ไวยสารว³ บุญอนันต์ วรรณพานิชย์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฌาปนกิจสงเคราะห์ (2) ศึกษากฎหมายฌาปนกิจศพของประเทศไทยและต่างประเทศ (3) ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ (4) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมการดำเนินการของสมาคมฯ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 15 คน การตอบแบบสอบถามเพื่อหาคำร้อยละ จำนวน 60 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 7 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย พบว่า (1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฌาปนกิจสงเคราะห์ ได้แก่ แนวคิดการฌาปนกิจสงเคราะห์และทฤษฎีสวัสดิการชุมชน ฯลฯ (2) รูปแบบการฌาปนกิจของต่างประเทศจะต่างจากของไทยที่ทำในรูปแบบของบริษัท จำกัด และกรรมการจะต้องมีใบอนุญาต และ (3) พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ยังคงมีปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องแก้ไขในประเด็นเรื่องการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์ คุณสมบัติของสมาชิกและคุณสมบัติของกรรมการที่เกี่ยวกับภูมิฐานะความทับซ้อนระหว่างผู้ทำหน้าที่นายทะเบียนกับผู้ที่เป็นกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

คำสำคัญ: การฌาปนกิจสงเคราะห์; สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์; พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

นิรันดร์ พินิจสร, ภูริชญา วัฒนรุ่ง, พูนศักดิ์ ไวยสารว และบุญอนันต์ วรรณพานิชย์. (2563). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 802-817.

¹ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

อีเมล: niran7816@gmail.com

² คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

⁴ ศาลปกครองสูงสุด

Legal Problems Regarding the Operations of Cremation Welfare Associations

Nirandorn Phinidsorn¹ Puritya Wattanarung²
Poonsak Vaisamruaj³ Boonanan Wanpanich⁴

Abstract

This research article aims to study (1) concepts and theories related to the operations of cremation welfare funds; (2) cremation welfare laws in the jurisdiction of the Kingdom of Thailand and selected foreign jurisdictions; (3) analyze problems concerning the operations of the Cremation Welfare Associations of Thailand in comparison with apposite foreign laws; and (4) propose for amendment the Cremation Welfare Act B.E. 2545 and related Ministerial Announcements for the end greater efficiency. The researchers used the qualitative research methodology by using 3 methods of data collection, namely document research, in-depth interviews of 15 people, questionnaire for the percentage of 60 people, and focus group discussion of 7 people, and analyzed the data by using content analysis techniques and comparison.

The research results found that (1) concepts and theories related to cremation welfare, such as the concept of cremation and community welfare theory, etc. (2) the foreign cremation pattern is different from that of Thailand which is made in the form of a limited company and directors must hold a license and (3) the Cremation Welfare Act B.E. 2545 still poses legal problems that require amendment in respect of the issues of persuading others persons who have no interest to become members of the Cremation Welfare Associations and who dubiously identify themselves as having qualifications for receiving welfare monies; qualification of members and of the committee members concerning the actual legal domicile; overlapping powers between parties acting as registrars and the committee members of Cremation Welfare Associations.

Keywords: Cremation Welfare; Cremation Welfare Associations; Cremation Welfare Act

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Phinidsorn, N., Wattanarung, P., Vaisamruaj, P., & Wanpanich, B. (2020). Legal problems regarding to the operations of mutual aid associations. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 802-817.

¹ Doctor of Laws Program, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
E-mail: niran7816@gmail.com

² Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

³ Faculty of Law, Assumption University

⁴ The Administrative Court

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การฃาปนกิจสงเคราะห์” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 “คือ กิจการที่บุคคลหลายคนตกลงเข้าร่วมกันเพื่อทำการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันในการจัดการศพ หรือจัดการศพและสงเคราะห์ครอบครัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ตกลงเข้าร่วมกันนั้น ซึ่งถึงแก่ความตายและมีได้ประสงค์จะหากำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน อีกทั้ง การดำเนินกิจการฃาปนกิจสงเคราะห์ ตามมาตรา 9 ยังแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การดำเนินกิจการฃาปนกิจสงเคราะห์ของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรวิชาชีพซึ่งเป็นนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ การดำเนินกิจการฃาปนกิจสงเคราะห์โดยประชาชนทั่วไป ต้องจดทะเบียนก่อตั้งเป็นสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ และเมื่อจดทะเบียนแล้วมีสภาพเป็นนิติบุคคล (The Cremation Welfare Act B. E. 2545)

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลด้านนโยบายควบคุมการดำเนินการของสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์และศูนย์ดำรงธรรมประจำจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับหนังสือร้องเรียน ปัญหาการทุจริตในการดำเนินการของสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง เช่น การไม่จ่ายเงินตามกำหนด (Damrongtham Center of Chiangmai, 2017) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่า พระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ยังมีข้อบกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ แม้จะได้รับการแก้ไขปรับปรุงมาแล้วด้วยการยกเลิกพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2517 และประกาศใช้พระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ขึ้นมาบังคับแทน ก็ยังพบว่า พระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 มีข้อบกพร่องและมีปัญหาการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิก

สมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์ ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของกรรมการและสมาชิกฃาปนกิจสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับภูมิลาเนาและปัญหาการทับซ้อนระหว่างผู้ทำหน้าที่นายทะเบียนที่เป็นกรรมการสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ ปัญหาเรื่องอำนาจร้องทุกข์หรืออำนาจฟ้องคดี ปัญหาเรื่องการตีความคำว่า “การถึงแก่ความตายของสมาชิกสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์”ว่าจะรวมถึงการสาบสูญหรือไม่ และปัญหาการควบคุมการดำเนินการกิจการของสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ ที่จะต้องศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมการดำเนินการกิจการของสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฃาปนกิจสงเคราะห์
2. เพื่อศึกษากฎหมายฃาปนกิจศพของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการกิจการสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมการดำเนินการกิจการของสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์มากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดการฃาปนกิจสงเคราะห์ แนวคิดการมีส่วนร่วมได้เสีย แนวคิดการขัดกันของผลประโยชน์ แนวคิดการบริหารจัดการที่ดี แนวคิดบ่อเกิดของกฎหมาย ทฤษฎีทางกฎหมายของสำนักประวัติศาสตร์ ทฤษฎีสวัสดิการ

ชุมชน ทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน พระราชบัญญัติการฉกฉวยสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 กฎหมายฉกฉวยสงเคราะห์ของสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา แคนาดา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และราชอาณาจักรสเปน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านประชากรและตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักกฎหมาย นักวิชาการ นายทะเบียนสมาคมฉกฉวยสงเคราะห์ และเจ้าพนักงานส่วนท้องถิ่นผู้รับผิดชอบงานการฉกฉวยสงเคราะห์ จำนวน 10 คน และกรรมการสมาคมฉกฉวยสงเคราะห์ สมาชิกสมาคมฉกฉวยสงเคราะห์ และนายทะเบียนสมาคมฉกฉวยสงเคราะห์ จำนวน 60 คน และกลุ่มสนทนากลุ่ม ได้แก่ ข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญ กรรมการและสมาชิกสมาคมฉกฉวยสงเคราะห์ จำนวน 7 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ เก็บข้อมูลในเขตพื้นที่จังหวัดทั่วทุกภาคของประเทศ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้แนวทางในการป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยการนำบุคคลที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฉกฉวยสงเคราะห์และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์

2. เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมการดำเนินการของสมาคมฉกฉวยสงเคราะห์

3. นำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการฉกฉวยสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการฉกฉวยสงเคราะห์ Choenthakul (2001, p. 10) กล่าวว่า การฉกฉวยสงเคราะห์ในประเทศไทย ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติว่าเมื่อมีคนในละแวกบ้านถึงแก่ความตายจะต้องมีการช่วยเหลือกัน เรื่องการจัดการศพ ซึ่งลักษณะของการช่วยเหลืออาจจะเป็นในรูปสิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภค เงินทอง โดยในระยะเริ่มแรกการช่วยเหลือกันจะจำกัดอยู่ในวงแคบ คือ เป็นการช่วยเหลือกันในกลุ่มญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ใกล้เคียงกลุ่มเชื้อสายเดียวกัน

แนวคิดการมีส่วนได้เสีย ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะประกันภัย มาตรา 863 บัญญัติว่า อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้แล้วไซ้ ท่านว่ายอมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด

แนวคิดการขัดกันของผลประโยชน์ Jongjakapun (2012, p. 35) คือ ข้อเท็จจริงที่บุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องใช้ดุลยพินิจ ปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่เพื่อส่วนรวม เพื่อหน่วยงานหรือเพื่อองค์กร แต่ตนเองมีผลประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้น

แนวคิดการบริหารจัดการที่ดี คือ หลักการการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (Bureekul, 2004, pp. 15- 17)

แนวคิดบ่อเกิดของกฎหมาย Prokati (2004, p. 69) อธิบายว่า สหราชอาณาจักรใช้ระบบกฎหมาย Common Law ที่หลักกฎหมายในคำพิพากษาของศาล คือ บ่อเกิดของกฎหมาย ซึ่งจะต่างจากฝรั่งเศสที่ใช้ระบบ Civil Law โดยห้ามมิให้มีคำพิพากษาที่วาง

กฎเกณฑ์ของกฎหมาย ศาลในฝรั่งเศสจะมีคำพิพากษาเป็นเฉพาะแต่ละคดีไปเท่านั้น จะไม่มีผลใช้บังคับทั่วไปเป็นกฎหมาย

ทฤษฎีทางกฎหมายของสำนักประวัติศาสตร์กฎหมาย Kasemsap (2014, p. 238) ได้สรุปว่า Savigny นักคิดของสำนักประวัติศาสตร์กฎหมาย เห็นว่า การศึกษากฎหมายโดยไม่พิจารณาว่าตัวบทกฎหมายที่ศึกษานั้นมีความเป็นมาหรือมีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์อย่างไรทำให้ไม่สามารถเข้าใจกฎหมายได้อย่างถ่องแท้ เช่นเดียวกับการนิติบัญญัติซึ่งเป็นเรื่องใหญ่และต้องรู้นิติศาสตร์อย่างลึกซึ้งแตกฉานจึงจะทำได้

ทฤษฎีสวัสดิการชุมชน Kumhom (2011, p. 1) อธิบายว่า สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิตของคนในสังคมแต่ละคนต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา Cosananan (2018, p. 229) กล่าวว่า ทฤษฎีนี้เน้นเรื่องบทบาทของกฎหมายในการจัดระเบียบผลประโยชน์ของสังคม เน้นศึกษาถึงวิธีการตรากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างกฎหมายเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของส่วนรวมหรืออรรถประโยชน์ของสังคม

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน Na Nakhon (2018, p. 148) กล่าวว่า แม้การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยจะเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ แต่รัฐก็ได้ผูกขาดการดำเนินคดีอาญาไว้แต่ผู้เดียว ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ที่กำหนดว่า บุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล ได้แก่ พนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย

กฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการฃาปนกิจสงเคราะห์ สรุปได้ว่า (1) รูปแบบการประกอบธุรกิจในการจัดการศพ ในสหราชอาณาจักร (Federation of Burial and

Cremation Authorities, 2017) สหรัฐอเมริกา (National Funeral Directors Association, 2016) แคนาดา (*The Funeral and Cremation Services Act*, 2017) สาธารณรัฐฝรั่งเศส (*Le Funeraire*, 2017) และราชอาณาจักรสเปน (Eloisa Rodriguez-Dod, 2018) ต้องจดทะเบียนในรูปของบริษัท จำกัด และผ่านการสอบใบอนุญาต ส่วนพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 กำหนดให้ดำเนินการจดทะเบียนในรูปของสมาคม ฃาปนกิจสงเคราะห์โดยไม่ต้องผ่านการสอบใบอนุญาต (2) คุณสมบัติกรรมการของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (*Le Funeraire*, 2017) ได้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการ นอกเหนือจากต้องมีใบอนุญาตประกอบกิจการแล้ว ได้บัญญัติห้ามมิให้นายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้ได้รับแต่งตั้งจากรัฐให้เป็นผู้ออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจในการจัดการศพเป็นผู้จัดการหรือกรรมการของบริษัทบริหารจัดการศพ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งแตกต่างกับพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ที่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการ (3) คุณสมบัติของผู้จัดการศพซึ่งเทียบได้กับผู้รับเงินสงเคราะห์ซึ่งมีหน้าที่จัดการศพของสมาชิกสมาคมฃาปนกิจสงเคราะห์ผู้เสียชีวิตตามพระราชบัญญัติการฃาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 โดยกฎหมายฃาปนกิจของ สหราชอาณาจักร (Cremation form and Guidance, 2017) สหรัฐอเมริกา (Volunteers of Legal Service, , 2017) และแคนาดา (*The Funeral and Cremation Services Act*, 2017) ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการศพว่าจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือบุคคลที่ผู้ตายระบุไว้ในพินัยกรรม และตามกฎหมายการฃาปนกิจศพในสาธารณรัฐฝรั่งเศส (*Le Testament "Olographe"*, 2017) และราชอาณาจักรสเปน (Eloisa Rodriguez-Dod, 2018) ผู้จัดการศพจะต้องเป็นบุคคลที่ผู้ตายระบุไว้ในพินัยกรรม หากไม่ได้รับระบุไว้ในพินัยกรรมให้ผู้มีส่วนได้

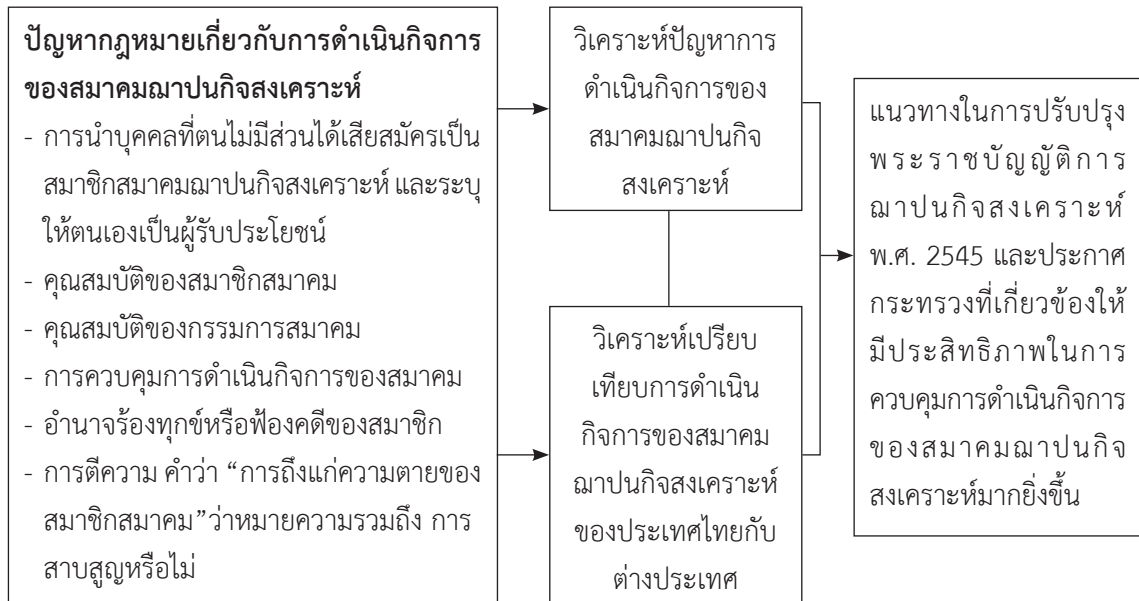
เสียเป็นผู้จัดการศพ สำหรับความหมายของผู้มีส่วนได้เสียของกฎหมายต่างประเทศดังกล่าว นอกจากหมายถึงสามี ภริยา บิดามารดา และบุตรแล้ว ให้หมายรวมถึงญาติสนิท ซึ่งในสหราชอาณาจักรได้ให้ความหมายของญาติสนิท หมายถึงญาติที่อาศัยอยู่กับผู้ตาย และสาธารณรัฐฝรั่งเศส หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการจัดการศพ พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้บุคคลที่สมาชิกระบุไว้เป็นผู้จัดการศพ แต่ต้องเป็นทายาทหรือเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยไม่ได้ให้ความหมายของผู้อุปการะเลี้ยงดูว่ามีขอบเขตเพียงใด และ (4) การควบคุมการดำเนินงานขององค์กรฌาปนกิจศพของสหราชอาณาจักร (National Funeral Directors Association, 2016) และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่างมีหน่วยงานซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบธุรกิจทำหน้าที่ควบคุมกันเอง เพื่อให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนมีอำนาจลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนก่อนที่จะดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลแทนผู้เสียหายในกรณีที่บริษัทจัดการศพสมาชิกไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง นอกจากนี้ในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา (Federal Trade Commission, 2017) แคนาดา (*The Funeral and Cremation Services Act*, 2017) และสาธารณรัฐฝรั่งเศส (*Conseil National des Operations Funeraires (CNOF)*, 2017) ต่างมีหน่วยงานกลางของรัฐเข้าควบคุมการดำเนินการอีกชั้นหนึ่ง ส่วนสเปน เทศบาลประจำท้องที่จะเป็นผู้ควบคุม (*Decreto*

132/2014, de 29 de Diciembre, de Sanidad Mortuoria, 2017) สำหรับพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่มีอำนาจควบคุม กำกับ สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่ แต่ไม่มีหน่วยงานที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันเพื่อควบคุมกันเอง และไม่มีหน่วยงานกลางของรัฐเข้ามาควบคุมการดำเนินการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์อีกชั้นหนึ่งดังเช่นต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง Deeong (2010) ได้ศึกษาเรื่อง *Development of the Law on Cremation Welfare* พบว่า พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่ได้ออกแบบกลไกการบังคับใช้ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ปัญหาช่วงเวลานั้น ดังนั้น เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป จึงต้องศึกษาวิเคราะห์ ปรับปรุงกฎหมาย ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

Ratanachatchai (2008) ได้ศึกษาเรื่อง *Cremation Welfare and Welfare Association* พบว่า ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการควบคุม กำกับ ส่งเสริมการดำเนินการกิจการของสมาคมฯ คือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายและการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรง

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในงานวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องคุณสมบัติของสมาชิก คุณสมบัติของกรรมการ ที่ไม่สอดคล้องกับหลักการของการฌาปนกิจสงเคราะห์ และคุณสมบัติของกรรมการภายหลังการถ่ายโอนภารกิจงานฌาปนกิจสงเคราะห์ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อให้เกิดปัญหาความทับซ้อนระหว่างผู้ทำหน้าที่นายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์กับผู้ที่เป็นกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ นอกจากนี้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ยังไม่ครอบคลุมการแสวงประโยชน์อันมิชอบโดยการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกและระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์ รวมทั้งคำนิยามศัพท์ในมาตรา 4 ที่ไม่ครอบคลุมความหมายของการเสียชีวิตของสมาชิก

ตลอดจนการขาดกลไกการตรวจสอบภายในโดยผู้ตรวจสอบบัญชีตามมาตรา 38 และความไม่ชัดเจนในเรื่องอำนาจฟ้องของสมาชิกผู้เสียหายตามมาตรา 43 ประกอบกับการควบคุมการดำเนินงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงเห็นควรปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดของวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การวิจัยเอกสาร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการฌาปนกิจสงเคราะห์ แนวคิดการมีส่วนได้เสีย แนวคิดการขัดกันของผลประโยชน์ แนวคิดการบริหารจัดการที่ดี แนวคิดบ่อเกิดของกฎหมาย ทฤษฎีทางกฎหมายของสำนัก

ประวัติศาสตร์ ทฤษฎีสวัสดิการชุมชน ทฤษฎี
นิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา หลักการดำเนินคดีอาญา
โดยประชาชน พระราชบัญญัติการฉกฉวยอำนาจ
พ.ศ. 2545 กฎหมายฉกฉวยอำนาจของสหราชอาณาจักร
สหรัฐอเมริกา แคนาดา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และราช
อาณาจักรสเปน รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อตอบวัตถุประสงค์
ข้อ 1 และข้อ 3 ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจาก
ประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าราชการ ได้แก่ กรม
กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 5 คน และ
กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักกฎหมาย นักวิชาการ นาย
ทะเบียนสมาคมฉกฉวยอำนาจ และเจ้าพนักงาน
ส่วนท้องถิ่นผู้รับผิดชอบงานการฉกฉวยอำนาจ
จำนวน 10 คน

การตอบแบบสอบถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์
ข้อ 3 ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายกับกลุ่มตัวอย่าง
บุคคลจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กรรมการสมาคมฉกฉวย
อำนาจ สมาชิกสมาคมฉกฉวยอำนาจ และนาย
ทะเบียนสมาคมฉกฉวยอำนาจ และกลุ่มจังหวัด
จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่
จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้
แบบสอบถามจังหวัดละ 15 ชุด รวมทั้งสิ้น 60 ชุด ซึ่ง
แบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดและ
ปลายปิดให้เลือกตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพื่อ
นำมาหาค่าร้อยละ

การสนทนากลุ่ม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผู้
วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ได้แก่ รอง
นายกเทศมนตรี นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เทศบาล
ตำบลเหมืองง่า จังหวัดลำพูน อาจารย์ประจำคณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่ หน่วยงาน
กรรมการสมาคมฉกฉวยอำนาจ และสมาชิก
สมาคมฉกฉวยอำนาจ

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์
เนื้อหาและการเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
กับการฉกฉวยอำนาจ พบว่า (1) ปัญหาเรื่อง
คุณสมบัติของกรรมการและสมาชิกสมาคมฉกฉวย
อำนาจที่เกี่ยวกับภูมิฐานะ ได้แก่ แนวคิดการ
ฉกฉวยอำนาจ ซึ่งมีวิวัฒนาการในการดำเนิน
การอยู่ในหมู่ญาติมิตรหรือภายในชุมชน ทฤษฎี
สวัสดิการชุมชนที่ประชาชนในชุมชนรวมกลุ่มจัดตั้ง
กลุ่มฉกฉวยอำนาจ เพื่อช่วยเหลือกันในการ
จัดการศพภายในชุมชน ทฤษฎีกฎหมายประวัติศาสตร์
ที่เป็นการบัญญัติกฎหมายที่สอดคล้องกับประวัติ
ความเป็นมาของการฉกฉวยอำนาจ และทฤษฎี
นิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา ที่เน้นในการรักษาประโยชน์
ส่วนรวม หากมีความขัดแย้ง (2) ปัญหาการนำบุคคล
อื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกสมาคม
ฉกฉวยอำนาจและระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงิน
สงเคราะห์ ได้แก่ แนวคิดการมีส่วนได้เสียที่ปรากฏใน
กฎหมายประกันชีวิต มาอนุโลมใช้กับพระราชบัญญัติ
การฉกฉวยอำนาจ พ.ศ. 2545 (3) ปัญหาเรื่อง
คุณสมบัติของกรรมการสมาคมฉกฉวยอำนาจที่
เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างผู้ทำหน้าที่นายทะเบียน
สมาคมฉกฉวยอำนาจกับผู้ที่เป็นกรรมการสมาคม
ฉกฉวยอำนาจ ได้แก่ แนวคิดการขัดกันของผล
ประโยชน์ (4) ปัญหาการควบคุมการดำเนินการของ
สมาคมฉกฉวยอำนาจ ได้แก่ แนวคิดการบริหาร
จัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาล มาปรับใช้แก้ไขปัญห
การควบคุมการดำเนินการของสมาคมฉกฉวย
อำนาจ (5) ปัญหาการตีความของคำว่า “การถึงแก่
ความตายของสมาชิกสมาคม” ว่าจะรวมถึงการสาบสูญ
หรือไม่ ได้แก่ แนวคิดบ่อเกิดของกฎหมาย และ
(6) ปัญหาอำนาจร้องทุกข์หรือฟ้องคดีของสมาชิก

สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ได้แก่ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน

2. ผลการศึกษากฎหมายอาปนกิจศพของประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า (1) รูปแบบการประกอบธุรกิจในการจัดการศพ ในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา แคนาดา สาธารณรัฐฝรั่งเศส และราชอาณาจักรสเปนมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร ดังนั้น กฎหมายของประเทศดังกล่าวจึงได้กำหนดให้การดำเนินการต้องจดทะเบียนในรูปของบริษัท จำกัด โดยผู้ประกอบการจะต้องผ่านการสอบใบอนุญาต โดยในสหราชอาณาจักรนอกจากจะดำเนินการอยู่ในรูปของบริษัท จำกัด อาจดำเนินการในรูปของห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ได้ ส่วนการดำเนินกิจการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดการศพโดยไม่มีการแสวงหากำไร กฎหมายจึงกำหนดให้ดำเนินการจดทะเบียนในรูปของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์โดยไม่ต้องผ่านการสอบใบอนุญาต (2) คุณสมบัติกรรมการของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการ นอกเหนือจากต้องมีใบอนุญาตประกอบกิจการแล้ว ได้บัญญัติห้ามมิให้นายกเทศมนตรีซึ่งเป็นผู้ได้รับแต่งตั้งจากรัฐให้เป็นผู้ออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจในการจัดการศพเป็นผู้จัดการหรือกรรมการของบริษัทรับจัดการศพ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งแตกต่างกับพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ที่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการ (3) คุณสมบัติของผู้จัดการศพ ซึ่งเทียบได้กับผู้รับเงินสงเคราะห์ซึ่งมีหน้าที่จัดการศพของสมาชิกสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ผู้เสียชีวิตตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 โดยกฎหมายอาปนกิจของสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และแคนาดา ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการศพว่าจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือบุคคลที่ผู้ตายระบุไว้ในพินัยกรรม และตาม

กฎหมายการอาปนกิจศพในสาธารณรัฐฝรั่งเศส และราชอาณาจักรสเปน ผู้จัดการศพจะต้องเป็นบุคคลที่ผู้ตายระบุไว้ในพินัยกรรม หากไม่ได้ระบุไว้ในพินัยกรรมให้ผู้มีส่วนได้เสียเป็นผู้จัดการศพ สำหรับความหมายของผู้มีส่วนได้เสียของกฎหมายต่างประเทศดังกล่าว นอกจากหมายถึงสามี ภริยา บิดามารดา และบุตรแล้ว ให้หมายความรวมถึงญาติสนิท ซึ่งในสหราชอาณาจักรได้ให้ความหมายของญาติสนิทหมายถึงญาติที่อาศัยอยู่กับผู้ตาย และสาธารณรัฐฝรั่งเศส หมายถึงบุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการจัดการศพ พระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้บุคคลที่สมาชิกระบุไว้เป็นผู้จัดการศพ แต่ต้องเป็นทายาทหรือเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดู โดยไม่ได้ให้ความหมายของผู้อุปการะเลี้ยงดูว่ามีขอบเขตเพียงใด และ (4) การควบคุมการดำเนินงานขององค์กรอาปนกิจศพของสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่างมีหน่วยงานซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการจัดทำหน้าที่ควบคุมกันเอง เพื่อให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนมีอำนาจลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนก่อนที่จะดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลแทนผู้เสียหายในกรณีบริษัทรับจัดการศพสมาชิกไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง นอกจากนี้ในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา แคนาดา และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ต่างมีหน่วยงานกลางของรัฐเข้าควบคุมการดำเนินการอีกชั้นหนึ่ง ส่วนสเปน กรณีบริษัทจัดการศพ ไม่ดำเนินการตามที่ได้ตกลงไว้ ผู้รับบริการสามารถร้องเรียนได้โดยตรงต่อเทศบาลประจำท้องที่ สำหรับพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่ มีอำนาจควบคุม กำกับ สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่ แต่ไม่มีหน่วยงานที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันเพื่อควบคุมกันเอง และไม่มีหน่วยงานกลางของรัฐเข้ามาควบคุมการดำเนินการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์อีก

ชั้นหนึ่งดังเช่นต่างประเทศ

3. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ พบว่า

3.1 ปัญหาการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์ จากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และการตอบสอบถาม ร้อยละ 63.3 พบว่า พระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ไม่ได้กำหนดห้ามการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกและระบุให้ตนเองเป็นผู้รับประโยชน์โดยตรง จึงพบปัญหาร้องเรียนมายังกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และเมื่อเปรียบเทียบกับการดำเนินงานอาปนกิจของต่างประเทศ พบว่า กฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการศพไว้โดยสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสีย คือ เป็นบิดา มารดา สามีภรรยา หรือบุตร หรือญาติใกล้ชิด ส่วนในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ราชอาณาจักรสเปน ผู้จัดการศพ คือ บุคคลที่ผู้ตายระบุไว้ในพินัยกรรม แต่ถ้าไม่ได้กำหนดในพินัยกรรม ให้ผู้มีส่วนได้เสียเป็นผู้จัดการศพกรณีเทียบได้กับผู้ที่จะนำบุคคลอื่นสมัครเป็นสมาชิกสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ มีหน้าที่จัดการศพของสมาชิกผู้เสียชีวิตด้วย จึงควรมีคุณสมบัติเช่นเดียวกัน

3.2 ปัญหาคุณสมบัติของสมาชิกสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับภูมิลำเนาของสมาชิก จากการวิจัยเอกสาร พบว่า ทั้งต่างประเทศและในประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เป็นการรวมกลุ่มกันของกลุ่มบุคคลที่มีภูมิลำเนาในละแวกหมู่บ้านหรือชุมชนเดียวกัน โดยการดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่น แม้ไม่มีกฎหมายควบคุม และจากการสัมภาษณ์ และการตอบสอบถาม ร้อยละ 76.70 พบว่า ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา กระทรวงได้แนะนำให้สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ วาระเบี้ยของสมาคมให้รับสมัครสมาชิก

เฉพาะในเขตจังหวัดหรือพื้นที่ของตนเท่านั้น เพื่อให้สะดวกในการดูแลตรวจสอบ แต่ที่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกในเรื่องภูมิลำเนาไว้ในประกาศกระทรวง เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการจำกัดสิทธิของสมาชิกมากเกินไป เพราะจะทำให้เลือกสมัครเป็นสมาชิกได้เฉพาะสมาคมในพื้นที่ที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่เท่านั้น แต่ถ้ากำหนดคุณสมบัติข้อนี้ได้จะเป็นประโยชน์ เพราะเคยมีปัญหาสมาชิกที่อยู่ต่างจังหวัดห่างไกลจากที่ตั้งสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ได้ปลอมใบมรณะบัตรมารับเงินจากสมาคม เมื่อสมาชิกมีภูมิลำเนาอยู่ไกล การตรวจสอบว่าเสียชีวิตจริงหรือไม่ทำได้ยาก และหากจะต้องตรวจสอบก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางของกรรมการไปตรวจสอบ ซึ่งจะทำให้สมาคมมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

3.3 ปัญหาความทับซ้อนระหว่างผู้ทำหน้าที่นายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์กับผู้ที่เป็นกรรมการสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ พบว่า จากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และผู้ตอบสอบถาม ร้อยละ 76.70 เห็นว่า กรณีที่นายกองครปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นนายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่ ขณะเดียวกันมีตำแหน่งเป็นกรรมการสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจของตนอยู่ด้วย การทำหน้าที่ทั้งสองฐานะดังกล่าวจึงถือเป็นการขัดกันของผลประโยชน์ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ การดำเนินงานอาปนกิจของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้บัญญัติคุณสมบัติของกรรมการบริหารจัดการศพไว้ในกฎหมายการดำเนินงานของบริษัทจัดการศพว่า ห้ามมิให้ผู้ได้รับแต่งตั้งจากรัฐให้เป็นผู้ออกใบอนุญาตการประกอบธุรกิจในการจัดการศพ (นายกเทศมนตรี) เป็นผู้จัดการหรือกรรมการของบริษัทจัดการศพ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์

3.4 ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของกรรมการสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับภูมิลำเนาของกรรมการ พบว่า จากการวิจัยเอกสาร การที่

ประกาศกระทรวงไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกให้สอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้เป็นกรรมการสมาคม ฅปณกคสงเคราะห พ.ศ. 2545 ฅอ 3 (4) ตามที่กล่าวมา ทำให้สมาคมฅปณกคสงเคราะหที่มีสมาชิกสวณใหญมีภูมิลาเนาอกสลาเนาที่ตั้งของสมาคม แตมีความประสงคจะเลอกกรรมการที่มีภูมิลาเนาเดียวกับตน (ประกาศกระทรวงกำหนดให้กรรมการตองเป็สมาชิกในสมาคมฅปณกคสงเคราะหแตงนั้น) ไม่สามารถคดเลอกสมาชิกในจังหวดของตนเป็กรรมการสมาคมฅปณกคสงเคราะหได้ ดังเชน สมาคมฅปณกคสงเคราะหผู้ฟองคคต ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คคตเตงที่ อ. 558/2555 ที่สมาคมฅปณกคสงเคราะหตั้งอยูในกรุงเทพมหานคร แตมีสมาชิกสวณใหญรยอละ 58 ของสมาชิกตงหมดมีภูมิลาเนาอยูในจังหวดสมุทรปราการ ทำให้สมาชิกไม่มีสิทธิคดเลอกกรรมการที่มีภูมิลาเนาอยูในจังหวดสมุทรปราการได้เลย ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ และผู้ตอบแบบสอบถาม รยอละ 90 เห็นว่า การไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการให้มีภูมิลาเนาอยูในหมู่บ้านหรือชุมชนที่สมาคมดำเนินการ ทำให้กรรมการไม่มีภูมิลาเนาในพื้นที่ขององค์กรปกครองสวณตองถึน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนที่ทราบถึงความประพตติและประวัติทางการเงินของผู้มายื่นคำขอจดทะเบียนก่อตั้งสมาคมฅปณกคสงเคราะหเป็อย่างดี ส่งผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมการดำเนินกิจการของสมาคมฅปณกคสงเคราะห อีกกตงไม่สอดคล้องกับโอนภารกิจงานฅปณกคสงเคราะหให้กับตองถึนอีกกตวย

3.5 ปัญหาอำนาจร้องทุททุหรือฟองคคตของสมาชิกสมาคมฅปณกคสงเคราะห พบว่า จากการวิจัยเอกสาร มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติการฅปณกคสงเคราะห พ.ศ. 2545 ได้ให้อำนาจนายทะเบียนประจำตองที่สมาคมฅปณกคสงเคราะห ร้องทุททุหรือฟองคคตในกรณีทีกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคมฅปณกคสงเคราะหกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหาย

แก่สมาคมฅปณกคสงเคราะห ถ้าสมาคมฅปณกคสงเคราะหไม่ร้องทุททุหรือฟองคคต โดยให้พนักงานอัยการรับว่าตงให้สมาคมฅปณกคสงเคราะห แต่ไม่ได้บัญญัติเรื่องอำนาจฟองของผู้เสียหายไว้อย่างชัดเจน ดังเชนการบัญญัติอำนาจฟองในคคตอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 (2) ที่บัญญัติให้อำนาจฟองแก่พนักงานอัยการแล้ว ยังบัญญัติให้อำนาจฟองแก่ผู้เสียหายด้วย รวมทั้งอำนาจฟองสวณแพ่งในการเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนของสมาชิกสมาคมฅปณกคสงเคราะหกับกรรมการสมาคมฅปณกคสงเคราะหจะยังคงมีอยู่หรือไม่ ซึ่งในฝรั่งเศส เจือ่นไขเรื่องสวณได้เสียนี้มักจะได้รับการกล่าวอ้างโดยคำพิพากษาของศาลในการพิจารณารับคำฟองเสมอ อันเป็ไปตามคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีสวณได้เสียก็ไม่มีสิทธิฟองคคต” หรือสวณได้เสียเป็เครื่องมือในการฟองคคตต่อศาลนัเอง และจากการสัมภาษณ์ และผู้ตอบแบบสอบถาม รยอละ 95 เห็นว่า ผู้มีสิทธิฟองกรรมการสมาคมฅปณกคสงเคราะห ในกรณีกระทำการทุจริตทำให้สมาคมได้รับความเสียหาย นอกจากนายกองคการบริหารสวณตองถึนซึ่งเป็นายทะเบียนแล้ว ควรให้สิทธิสมาชิกสมาคมฅปณกคสงเคราะหร้องทุททุหรือฟองคคตได้ด้วย

3.6 ปัญหาการตีความที่พระราชบัญญัติการฅปณกคสงเคราะห พ.ศ. 2545 ไม่ได้บัญญัตินิยามศัพท์คำว่า “ถึงแก่ความตายของสมาชิกสมาคมฅปณกคสงเคราะห” จึงทำให้มีปัญหาการตีความว่า นอกจากการตายโดยธรรมชาติ และหมายรวมถึงการที่ศาลสั่งให้เป็ผู้สาบสูญหรือไม่ ถึงแม้จะมีคำพิพากษา 5513/2552 ได้วินิจฉัยให้สมาคมจ่ายเงินสงเคราะหให้กับผู้รับเงินสงเคราะหของสมาชิกที่ศาลมีคำสั่งให้เป็คนสาบสูญแล้วก็ตาม แต่ก็มีสมาคมฅปณกคสงเคราะหบางสมาคมออกระเบียบสมาคมไม่จ่ายเงินสงเคราะหในกรณีดังกล่าว ซึ่งทำให้มีปัญหาว่าจะตองยึดแนวคำพิพากษาเป็บรรทัดฐานหรือไม่ ซึ่งจากการ

พิจารณาของสหราชอาณาจักรจะใช้แนวคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐาน เนื่องจากข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน ย่อมต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน แต่จะต่างจากของสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่จะมีคำพิพากษาเป็นเฉพาะแต่ละคดีไปเท่านั้น จะไม่มีผลใช้บังคับทั่วไปเป็นกฎหมาย และจากการสัมภาษณ์พบว่า ให้หมายความรวมถึงการที่ศาลสั่งให้เป็นผู้สาบสูญด้วย

3.7 ปัญหาการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

(1) ปัญหาระบบการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจการภายในของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 พบว่า จากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ และผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 85 เห็นว่า มาตรา 38 ไม่ได้กำหนดกลไกการตรวจสอบภายในโดยผู้ตรวจสอบบัญชีอนุญาต จึงไม่สอดคล้องหลักการบริหารจัดการที่ดี ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ด้านความโปร่งใสที่เป็นตัวชี้วัด

(2) ปัญหาระบบการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการวิจัยเอกสาร พบว่า การควบคุม กำกับ ดูแลสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ตรงตามประกาศกระทรวงเรื่อง การแต่งตั้งพนักงานในเขตท้องที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และนายทะเบียนประจำท้องที่และพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดองค์ความรู้ และจากการสัมภาษณ์ เห็นว่า การควบคุมการดำเนินงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพเป็น เพราะการขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งการขาด

การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 83.3 เห็นว่า ขาดความรู้ อย่างถ่องแท้ และร้อยละ 81.7 เห็นว่า ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

4. ผลการหาแนวทางในการปรับปรุงพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมการดำเนินกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มากยิ่งขึ้น พบว่า

4.1 ปัญหาการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์ พบว่า ควรนำแนวคิดการมีส่วนได้เสียที่ปรากฏในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัย (ประกันชีวิต) ที่กำหนดว่าการเอาประกันชีวิตผู้อื่น ผู้เอาประกันจะต้องมีส่วนได้เสียกับบุคคลที่ถูกเอาประกัน มาอนุโลมใช้กับ พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มีความเชื่อมโยงกัน อีกทั้งป้องกันการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียเข้าทำสัญญาประกันชีวิต และกำหนดให้ตนเองเป็นผู้รับประโยชน์

4.2 ปัญหาคุณสมบัติของสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับภูมิลำเนาของสมาชิก พบว่า ควรกำหนดคุณสมบัติของกรรมการและสมาชิกให้มีภูมิลำเนาในชุมชนที่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ดำเนินการ จะทำให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ดำเนินการได้เฉพาะในชุมชน และทำให้สมาคมสามารถตรวจสอบการเสียชีวิตของสมาชิกได้อีกชั้นหนึ่ง นอกเหนือจากการตรวจสอบจากใบมรณบัตร

4.3 ปัญหาความทับซ้อนระหว่างผู้ทำหน้าที่นายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์กับผู้ที่เป็นกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ พบว่า ควรกำหนดห้ามนายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งจะเป็นการป้องกันการขัดกันของผลประโยชน์ในการทำหน้าที่

นายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่ของนายกองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่เห็นด้วยในประเด็นนี้

4.4 ปัญหาคุณสมบัติของกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับภูมิลำเนาของกรรมการพบว่า ควรกำหนดคุณสมบัติของกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ว่าต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในตำบลในเขตพื้นที่ขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ตั้งอยู่

4.5 ปัญหาอำนาจร้องทุกข์หรือฟ้องคดีของสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ มาตรา 43 พบว่า ควรให้สิทธิสมาชิกสมาคมฌาปนกิจร้องทุกข์หรือฟ้องคดีได้ด้วย

4.6 ปัญหาการตีความคำว่า “ถึงแก่ความตายของสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์” ตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ควรหมายถึง “การตายโดยธรรมชาติและการที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ”

4.7 ปัญหาการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

(1) ปัญหาระบบการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจการภายในของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ พบว่า ควรมีผู้ตรวจสอบบัญชีเนื่องจากการดำเนินงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เกี่ยวข้องเรื่องการเงิน จึงจำเป็นต้องให้ผู้มีความรู้ทางบัญชีเข้ามาควบคุมตรวจสอบ ทั้งนี้ เพื่อความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต

(2) ปัญหาระบบการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์โดยองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ควรให้ท้องถิ่นเชิญเจ้าหน้าที่จากกระทรวงมาอบรมให้ความรู้

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ยังมีข้อบกพร่องหรือยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ Deeong (2010) ที่ได้ศึกษาเรื่อง *Development of the Law on Cremation Welfare* พบว่า พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 มีข้อขัดข้องหรือปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการที่จะต้องแก้ไข และผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ โดยพบว่า (1) ปัญหาการนำบุคคลอื่นที่ตนไม่มีส่วนได้เสียสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์ และปัญหาสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับภูมิลำเนา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการฌาปนกิจสงเคราะห์ ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นการช่วยเหลือกันเองในเรื่องจัดการศพของคนในพื้นที่ ถือเป็นวัฒนธรรมหรือประเพณีของไทย อีกทั้ง ยังไม่สอดคล้องกับทฤษฎีสวัสดิการชุมชนที่ประชาชนในชุมชนรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือกันในการจัดการศพภายในชุมชน ทฤษฎีกฎหมายประวัติศาสตร์ ที่เป็นการบัญญัติกฎหมายที่สอดคล้องกับประวัติความเป็นมาของการฌาปนกิจสงเคราะห์ และทฤษฎีนิติศาสตร์เชิงสังคมวิทยา ที่เน้นในการรักษาประโยชน์ส่วนรวม หากมีความขัดแย้ง ดังนั้น ถ้าคนอยู่ต่างพื้นที่ก็จะไม่รู้จักกัน จะทำให้วัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือกันในการจัดการศพขยายความหมายกว้างเกินไปและหลุดจากคำว่า “สงเคราะห์” หากไม่เป็นการสงเคราะห์ภายในท้องถิ่นอาจกลายเป็นลักษณะของการทำธุรกิจ (2) ปัญหาเรื่องคุณสมบัติของกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ที่เกี่ยวกับความทับซ้อนระหว่างผู้ทำหน้าที่นายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์กับผู้ที่เป็นกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการขัดกันของผลประโยชน์ที่ข้อเท็จจริงที่บุคคลซึ่งมี

อำนาจหน้าที่ที่จะต้องใช้ดุลยพินิจ ปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่เพื่อส่วนรวม เพื่อหน่วยงานหรือเพื่อองค์กร แต่ตนเองมีผลประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้น (3) ปัญหาการควบคุมการดำเนินกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ตามมาตรา 38 ที่ยังขาดกลไกการตรวจสอบภายในโดยผู้ตรวจสอบบัญชี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะด้านความโปร่งใส และการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พบว่ายังไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Ratanachatchai (2008) ที่ได้ศึกษาเรื่อง *Cremation Welfare and Welfare Association* พบว่า ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการควบคุม กำกับ ส่งเสริมการดำเนินกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ คือ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายและการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรง (4) ปัญหาการตีความของคำว่า “การถึงแก่ความตายของสมาชิกสมาคม” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดบ่อเกิดของกฎหมาย กล่าวคือในระบบ Civil Law เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส รวมทั้งศาลไทย คำพิพากษาศาลสูงสุดแม้จะไม่ผูกพันศาลล่างให้ถือตาม แต่ศาลล่างมักจะเคารพต่อคำพิพากษาของศาลสูงเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าศาลสูงได้วินิจฉัยคดีซ้ำๆ กันในแนวเดียวกันเป็นจำนวนมาก คำพิพากษานั้นก็มีน้ำหนักสูงใจให้ศาลล่างตัดสินตาม พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ไม่ได้ให้คำนิยามศัพท์ ของคำว่า สมาชิกผู้เสียชีวิต จึงเกิดปัญหาการตีความว่า หมายถึงการตายโดยธรรมชาติหรือรวมถึงการสาบสูญหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกา ได้วินิจฉัยให้สมาคมจ่ายเงินสงเคราะห์ให้กับสมาชิกที่ศาลสั่งให้เป็นผู้สาบสูญ จึงเชื่อได้ว่าคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ จะเป็นบรรทัดฐานให้ศาลในคดีหลังๆ เติบโตตัดสินตาม และ (5) ปัญหาอำนาจ

ร้องทุกข์หรือฟ้องคดีของสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ตามมาตรา 43 ผลการวิจัยพบว่า ยังไม่สอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนที่ให้อำนาจผู้เสียหายในการร้องทุกข์หรือฟ้องคดี

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติให้ผู้จะนำบุคคลอื่นสมัครเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับเงินสงเคราะห์ ผู้นั้นจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับภูณามาสสมัคร
2. ควรเพิ่มเติมคุณสมบัติของกรรมการและสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ให้มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เดียวกัน
3. ควรเพิ่มเติมคุณสมบัติของกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์โดยห้ามมิให้นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์
4. ควรเพิ่มเติมคำนิยามศัพท์ตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 ในเรื่อง “การถึงแก่ความตายของสมาชิก” ให้หมายถึงการตายโดยธรรมชาติและการที่ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ
5. ควรเพิ่มเติมข้อความในตอนท้าย มาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. 2545 โดยใช้ข้อความว่า “ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ร้องทุกข์หรือฟ้องคดี”
6. ควรเพิ่มเติมข้อความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 38 บรรทัดสาม จากเดิมที่บัญญัติว่า “สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ต้องส่งสำเนาบทลงนามบรรทัดหนึ่งที่มีคำรับรองว่าถูกต้องต่อนายทะเบียน” เป็นข้อความใหม่ว่า “สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ขนาดใหญ่ ต้องส่งสำเนาบทลงนามบรรทัดหนึ่งที่มีคำรับรองว่าถูกต้องจากผู้ตรวจสอบบัญชีอนุญาตต่อนายทะเบียน”
7. การดำเนินงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ควรมีผู้ตรวจสอบบัญชี และควรให้ท้องถิ่นเชิญเจ้าหน้าที่จากกระทรวงมาอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

References

- Bureekul, T. (2004). *Measure the level of good management*. King Prajadhipok's Institute. [In Thai]
- Choenthakul, P. (2001). *The evaluation of the funeral welfare service for the improvement of quality of life of the elderly people*. Health Systems Research Institute. [In Thai]
- Cosananan, C. (2018). *Legal philosophy* (20th ed.). Ramkhamhaeng University Press. [In Thai]
- Damrourtham Center of Chiangmai. (2017). No. GM 00177.3/Subject: *The Funeral Assistance Association does not pay for the welfare allowance*. 7 August 2017. [In Thai]
- Deeong, P. (2010). Development of the law on cremation welfare. *Lawyers Council Journal*, 131, 55-61. [In Thai]
- The Cremation Welfare Act 2002. (2002). *Government gazette*, 119(42 A), 1-18. [In Thai]
- Kumhom, R. (2011). *Social welfare and Thai society* (3rd ed.) Thammasat University Press. [In Thai]
- Na Nakhon, K. (2018). *Criminal procedure law*. Winyuchon. [In Thai]
- Prokati, K. (2004). *Background and principles of juristic method in civil law and common law*. Winyuchon. [In Thai]
- Conseil National des Operations Funeraires (CNOF). (2017). Retrieved from <http://www.collectivites-locales.gouv.fr/conseil-national-des-operations-funeraires-cnof>
- Cremation form and Guidance. (2017). *Application of Cremation of the Person Who has Died* (CR1). Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/apply-to-cremate-the-body-of-a-person-whos-died>
- Decreto 132/2014, de 29 de Diciembre, de Sanidad Mortuoria. (2017). Retrieved from http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/543237-d-132-2014-de-29-dic-ca-canarias-de-sanidad-mortuoria.html#a2
- Federation of Burial and Cremation Authorities. (2017). Documents. Retrieved from <http://www.fbca.org.uk/Download/Code-of-Cremation-Practice.pdf>
- Jongjakapun, K. (2012). *Conflicts of interest and article 100, NACC Act* (3rd ed.). Charoenrat. [In Thai]
- Kasemsap, P. (2014). *Legal philosophy* (13th ed.). Thammasat University Press. [In Thai]
- Le Funeraire. (2017). Retrieved from <https://www.collectivites-locales.gouv.fr/funeraire-0>
- Le Testament "Olographe.". (2017). Retrieved from <http://www.afif.asso.fr/francais/conseils/conseil07.html>
- National of Funeral Directors Association. (2016). *Code of Practice May 2014*. Retrieved from <http://www.nafd.org.uk/wp-content/uploads/2016/12/Code-of-Practice-leaflet-rev-May-2014-rebranded-version-2-Dec-2016.pdf>

Ratanachatchai, P. (2008). *Cremation welfare and welfare association* (Personal academic documents Public Economics Management Course for Executives). King Prajadhipok's Institute. [In Thai]

The Funeral and Cremation Services Act. (2017). Retrieved from <http://www.publications.gov.sk.ca/details.cfm?p=531>

Volunteers of Legal Service. (2017). *A guide to burial assistance and funeral planning for New Yorkers in need*. Retrieved from <http://www.volspro bono.org/sites/default/files/pdf/vols-burial-guide.pdf>

การศึกษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ณัฐบุรณ์ พรรัตน์เจริญ¹ ประทุม ฤกษ์กลาง²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทยผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 400 คน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติในการวิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณทดสอบความสัมพันธ์ใช้สถิติ Pearson's Correlation Coefficient

ผลวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ด้านประชาสัมพันธ์ สูงสุด รองลงมา คือ ด้านโฆษณา และด้านกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเพื่อรับรู้ข่าวสาร ตามลำดับ และมีการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ตามด้วย สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมการศึกษา และสื่อมวลชน น้อยที่สุด และผลการทดสอบในภาพรวม มีค่า Pearson Correlation test (r) = 0.552, Sig. = 0.008 < 0.05 สรุปผลการทดสอบการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปโดยเฉพาะ สื่อบุคคล มีความสัมพันธ์สูงสุด สื่อกิจกรรมการศึกษา สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์และชื่อเสียง; การสื่อสารการตลาด; หลักสูตรนานาชาติ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

การอ้างอิง:

ณัฐบุรณ์ พรรัตน์เจริญ ประทุม ฤกษ์กลาง. (2020). การศึกษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 818-831.

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 หมู่ที่ 3 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240, ประเทศไทย
อีเมล: nutthaboon@gmail.com

² คณะนิเทศศาสตร์ และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Study of Images and Reputations of Undergraduate's Degree, International Programs in Thailand's Universities Through Integrated Marketing Communications and the Perception of Information of the High School Students' Viewpoints

Nutthaboon Pornrattanacharoen¹ Pratoom Rerkklang²

Abstract

This research aims to study about images and reputations of undergraduate's degree, international programs in Thailand's Universities through integrated marketing communications and the perception of the high school students' viewpoints. The samples were 400 students in Bangkok. Questionnaire tools for data collection. The statistics for the analysis were descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. Analyze quantitative data, test correlation using Pearson's Correlation Coefficient.

The research found that the majority agreed that public relations was the highest, followed by advertising and educational promotion activities, in order to receive news, respectively, and general information through social media and followed by personal media, educational activities and mass media. The Pearson Correlation test (r) results 0.552, Sig. = 0.008 < 0.05 showed that integrated marketing communication had a positive correlation with the perception of general information by personal media that had the highest relationships, and followed by educational activities, social media and mass media respectively.

Keywords: Brand image and reputation; Marketing communications; International Program

Type of Article: Research Article

Cite this article as:

Pornrattanacharoen, N., & Rerkklang, P.(2020). Study of Images and Reputations of Undergraduate's Degree, International Programs in Thailand's Universities Through Integrated Marketing Communications and the Perception of Information of the High School Students' Viewpoints. *Ph.D. in Social Sciences Journal*, 10(3), 818-831.

¹ Doctor of Philosophy Program in Communication Arts and Innovation, National Institute of Development Administration

118 Moo 3 Serithai Road, Khlong Chan Subdistrict, Bangkapi District, Bangkok 10240, Thailand

Email: nutthaboon@gmail.com

² Graduate School of Communication Arts and Management, National Institute of Development Administration

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเรียนในหลักสูตรนานาชาติกลายเป็นสิ่งที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในหลักสูตรที่มีความเป็นสากล สำหรับประเทศไทยมีสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรนานาชาติตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ส่วนของโรงเรียนหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน English Program (EP) จำนวน 187 โรงเรียน แบ่งเป็นของรัฐ 66 แห่ง และเอกชน 121 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษา 51 แห่ง (Samrit, 2017) และจากรายงาน Thai Higher Education at a Glance 2017 สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้สรุปจำนวนหลักสูตรนานาชาติ (2560) ในระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาตรี (bachelor) จำนวน 249 หลักสูตร มีทั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทยทั้งภาครัฐและเอกชนที่เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มากมายหลากหลายสาขาวิชา

การแข่งขันของมหาวิทยาลัยในการเปิดหลักสูตรนานาชาติที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามความต้องการของนักเรียน เช่นกัน จึงทำให้มีการนำกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เช่น โฆษณา ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมส่งเสริมการรับรู้ข่าวสาร เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลของสถาบันการศึกษา หลักสูตรที่เปิดสอน เพื่อการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย นับเป็นการสื่อสารให้มหาวิทยาลัยที่เปิดหลักสูตรนานาชาติเป็นที่รู้จัก เสริมสร้างชื่อเสียงที่ดีให้แก่สถาบันการศึกษา ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดทางการบริหาร กลยุทธ์ในการวางแผนพัฒนามหาวิทยาลัย เพื่อดึงดูดนักเรียนให้เข้ามาเรียนต่อ ดังนั้น การที่มหาวิทยาลัยมีภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียงที่ดีต่อความรู้สึกนึกคิดของสังคมย่อมส่งผลต่อชื่อเสียงความเชื่อศรัทธาจากประชาชนที่มีต่อสถาบันการศึกษานั้น

จะสร้างความมั่นคงให้สถาบันนั้นด้วย โดย Kotler (2000, p.553) ให้ความหมายของคำว่า ภาพลักษณ์ (image) คือ เป็นองค์รวมของความเชื่อความคิดและความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทัศนคติและการกระทำใดๆ ที่คนเรามีต่อสิ่งนั้นจะมีความเกี่ยวพันอย่างสูงกับภาพลักษณ์ของสิ่งนั้นๆ ทางด้าน Lapirattanakul (1997, p. 77). ให้ความหมายว่า ภาพลักษณ์ คือ ภาพที่เกิดขึ้นในจิตใจซึ่งบุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อองค์การสถาบันภาพในใจของบุคคลนั้นๆ อาจจะได้มาจากทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม นอกจากนี้ Rerkklang (2009, pp.149-150). ได้แบ่งประเภทของภาพลักษณ์ออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ

1. ภาพลักษณ์สถาบัน (institutional image) คือ ทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายหรือสาธารณชนที่มีต่อองค์กรโดยรวม แบ่งย่อยเป็นภาพลักษณ์องค์กรหรือบริษัท (corporate image) ภาพลักษณ์ร้านค้า (store image) เป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากความสามารถขององค์กรในด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า การตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงของลูกค้าเอง รวมทั้งความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์ นโยบาย บุคคลากร ราคาสินค้าขององค์กรอีกด้วย

2. ภาพลักษณ์ในบทบาทหน้าที่ (functional image) คือภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมของธุรกิจนั้นๆ ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ที่องค์กรประพฤติปฏิบัติ แบ่งย่อยเป็นภาพลักษณ์การบริการ (service image) ภาพลักษณ์ราคา (price image) ภาพลักษณ์การส่งเสริมการตลาด (promotion image)

3. ภาพลักษณ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ (commodity image) คือทัศนคติของลูกค้าต่อการเสนอขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ขององค์กร แบ่งย่อยเป็นภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ (product image) และภาพลักษณ์ชื่อยี่ห้อ (brand image)

ดังนั้น ภาพลักษณ์และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยที่เกิดจากการรับรู้ของบุคคลที่ได้รับข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัยผ่านช่องทางต่างๆ โดยอาศัยใช้กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication หรือ IMC) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเครื่องมือการสื่อสารการตลาดที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้กลมกลืนกัน เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การขายโดยพนักงาน การส่งเสริมการขาย การตลาดตรง การทำกิจกรรมทางการตลาด และการสื่อสารการตลาดผ่านเครือข่ายสังคม (Changchuto, 2015) เพื่อสร้างการรับรู้ข่าวสารได้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะยุคของการแข่งขันและมีเสรีภาพในการเลือกศึกษาต่อการเรียนรู้ที่เปิดกว้างมีหลากหลายรูปแบบ ให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ และรูปแบบการตลาดที่ทันสมัย มหาวิทยาลัยหลายๆ แห่งในประเทศไทย ต่างหาช่องทางทุกรูปแบบ โดยอาศัยการบูรณาการสื่อสารด้านการตลาดมาใช้ เช่น การจัดทำสื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมแนะแนวการศึกษา ผ่านสื่อทุกช่องทางไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อออนไลน์ และสื่อกิจกรรมในหลากหลายรูปแบบ เช่น Open House เปิดบ้านสถาบัน แนะนำการศึกษาตามโรงเรียน เป็นต้น เพื่อสร้างการรับรู้ของสถาบันการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือในสายตาของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการศึกษาภาพลักษณ์และชื่อเสียงหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทยผ่านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในทัศนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ได้แก่ กลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่สนใจต้องการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยไทยจัดทำเป็นแบบสอบถามสำรวจ (Questionnaire Survey) เพื่อศึกษาการรับรู้การเปิดรับข่าวสาร เครื่องมือและช่องทางสื่อสาร การบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติในสถาบัน ปัจจัยต่อภาพลักษณ์ชื่อเสียงของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยไทยต่อการตัดสินใจเลือกเรียนหลักสูตรนานาชาติ ประเด็นการสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนข้อมูลกลุ่มประชากร ปัจจัยการเลือกเรียนในหลักสูตรนานาชาติ พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อบุคคล สื่อ/ช่องทางสื่อ และกิจกรรมต่างๆ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการด้านภาพลักษณ์ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงรูปแบบจัดการและกลยุทธ์การสื่อสารภาพลักษณ์ ชื่อเสียงเชิงบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยของประเทศไทยที่หลากหลายรูปแบบโดยศึกษารูปแบบเหมาะสมหรือมีความสัมพันธ์ต่อการสื่อสารเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำการสื่อสารของแต่มหาวิทยาลัยต่อไป

2. ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึงการเปิดรับข่าวสารของกลุ่มเป้าหมายในรูปนำเสนอด้านภาพลักษณ์และชื่อเสียงของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยของประเทศไทย ที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่กลุ่มเป้าหมาย

3. ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบและเข้าใจรูปแบบการสื่อสารภาพลักษณ์และชื่อเสียงของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยไทยที่เหมาะสม และนำมาพัฒนาเป็นนวัตกรรมการสื่อสารแนวใหม่ที่ทันสมัย ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมีประสิทธิผลต่อการสื่อสาร

ภาพลักษณ์และชื่อเสียงของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยของประเทศไทยที่สามารถเข้าถึงในกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรการศึกษาแบบ English Program และ Mini English Program (MEP) แต่ด้วยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริงว่ามีนักเรียนศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรการศึกษาแบบ English Program และ Mini English Program (MEP) ในระบบการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณโดยใช้สูตร Cochran (1953) ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95 % ที่คลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Kittikul, 2009) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูล คือ 384.16 คน และเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ในการเก็บแบบสอบถามคือจึงได้ทำการเพิ่มการเก็บแบบสอบถามเป็น 400 กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านภาพลักษณ์ชื่อเสียงของหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยของไทย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพ ข้อคำถาม 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ชื่อโรงเรียน ที่ตั้งโรงเรียน หลักสูตรที่เรียน กำลังเรียนในระดับชั้นมัธยมปลาย กลุ่มที่เน้นการเรียนรู้อัน วิชาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ และภาษา

ส่วนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้ ด้านโฆษณา

จำนวน 11 ข้อ ด้านประชาสัมพันธ์ จำนวน 9 ข้อ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเพื่อรับรู้ข่าวสาร จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงข้อเดียวใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale ที่มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามชุดนี้มีความตรง (validity) และความเชื่อมั่น (reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นขั้นต้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 5 ท่าน โดยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence - IOC) ได้ผลลัพธ์ที่ 0.865 มากกว่า 0.80 ขึ้นไปแสดงถึงข้อแบบสอบถาม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับผู้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างเมื่อได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์คุณภาพเป็นรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าความเชื่อมั่น 0.95 มากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยแจกจ่ายแบบสอบถามโดยการสุ่มแบบสะดวก (convenience sampling) โดยลงสนามตามโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2560 ได้ความร่วมมือในการส่งแบบสอบถามกลับทั้งสิ้น 8 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษา น้อมเกล้า

2. โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
3. โรงเรียนโยธินบูรณะ
4. โรงเรียนโพธิสารพิทยากร
5. โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย
6. โรงเรียนทิวไผ่งาม
7. โรงเรียนสารสาสน์วิเทศ บางบอน
8. โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับมาจนครบ 400 ราย หลังจากรวบรวมแบบสอบถามและนำมาทำการลงรหัส (coding) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ทำการวิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) อธิบายผลการวิเคราะห์ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative analysis) ทดสอบความสัมพันธ์ของสองตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบแบบ Pearson's Correlation Coefficient ประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ (Vanichbucha, 2006)

เกณฑ์การแปลค่าความหมาย

เกณฑ์การแปลค่าความหมายค่าเฉลี่ยในการศึกษา นี้ ใช้การแปลค่ามาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert, 1976) มี

คำตอบให้เลือก 5 ระดับการแปลความหมายความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ และการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ยการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปาน

กลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำเสนอข้อมูลเป็นจำนวนและร้อยละ ดังตาราง 1

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 400$)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	259	64.75
หญิง	141	35.25
อายุ		
15 ปี	107	26.75
16 ปี	250	62.50

ตาราง 1

จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 400$) (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
17 ปี	42	10.50
18 ปี	1	0.25
โรงเรียน		
นวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	70	17.50
สามเสนวิทยาลัย	18	4.50
ทิวไผ่งาม	52	13.00
กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย	138	34.50
สารสาสน์วิเทศบางบอน	34	8.50
โยธินบูรณะ	37	9.25
พระหฤทัยคอนแวนต์	20	5.00
โพธิสารพิทยากร	31	7.75
หลักสูตรที่เรียน		
English Program (EP)	371	92.75
Mini English Program (MEP)	29	7.25
ระดับชั้นที่เรียน		
มัธยมศึกษาปีที่ 5	85	21.25
มัธยมศึกษาปีที่ 6	315	78.75
กลุ่มที่เน้นการเรียนรู้		
ด้านวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์	167	41.75
ด้านศิลปะศาสตร์ – คณิตศาสตร์	152	38.00
ด้านศิลปะศาสตร์ - ภาษา	81	20.25
การรู้จักหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยของประเทศไทย		
รู้จัก	235	58.75
ไม่รู้จัก	165	41.25

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 64.75 และเพศหญิง ร้อยละ 32.25 ส่วนใหญ่มีอายุ 16 ปี ร้อยละ 62.50 รองลงมา อายุ 15 ปี ร้อยละ 26.75 โดยศึกษาที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย มากที่สุด ร้อยละ 34.50

รองลงมาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ เตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ร้อยละ 17.50 โดยศึกษาหลักสูตร English Program (EP) มากที่สุด ร้อยละ 92.75 ส่วนน้อย คือ Mini English Program (MEP) ร้อยละ 7.25 ระดับชั้นที่เรียน เป็นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มากที่สุด ร้อยละ

78.75 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 21.25 โดยศึกษากลุ่มที่เน้นการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ ร้อยละ 41.75 รองลงมา ด้านศิลปะ ศาสตร์ – คณิตศาสตร์ ร้อยละ 38.00 และ ด้านศิลปะ ศาสตร์ – ภาษา ร้อยละ 20.25 โดยกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 58.75 รู้จักหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทย และร้อยละ 41.25 ไม่รู้จักหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบผสมผสานของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้ ด้านโฆษณา จำนวน 11 ข้อ ด้านประชาสัมพันธ์ จำนวน 9 ข้อ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเพื่อรับรู้ข่าวสาร จำนวน 10 ข้อ

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ($n = 400$)

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านโฆษณา	4.02	0.55	เห็นด้วย
1.1 เน้นเนื้อหาสาระที่สั้น เข้าใจง่าย	4.18	0.84	เห็นด้วย
1.2 ดึงดูดคนดู สนใจ ติดตาม และจดจำชื่อมหาวิทยาลัยได้เร็ว	4.09	0.76	เห็นด้วย
1.3 สะท้อนถึงภาพลักษณ์และชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย	3.98	0.83	เห็นด้วย
1.4 มีความทันสมัย มีรสนิยมที่ดี เน้นความเป็นนานาชาติ	4.11	0.74	เห็นด้วย
1.5 ผ่านช่องทางสื่อที่หลากหลายและเข้าถึงตรงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง	4.04	0.87	เห็นด้วย
1.6 รูปแบบภาพยนตร์เสนอเรื่องราวสั้นๆ เป็นตอนๆ น่าติดตาม	3.61	0.96	เห็นด้วย
1.7 โฆษณาเกิดการแชร์ต่อบอกต่อส่งต่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์	3.91	0.87	เห็นด้วย
1.8 มีบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	4.06	0.96	เห็นด้วย
1.9 มีประสบการณ์ร่วมกับการเรียนการสอนและกิจกรรม (เสมือนจริง)	4.16	0.81	เห็นด้วย
1.10 เห็นภาพอาชีพอนาคตเมื่อสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนานาชาติ	4.22	0.83	เห็นด้วย
1.11 เห็นภาพของการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมระหว่างชาติ	3.92	0.94	เห็นด้วย
2. ด้านประชาสัมพันธ์	4.08	0.63	เห็นด้วย
2.1 ข่าวประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือจากมหาวิทยาลัย	4.28	0.72	เห็นด้วย
2.2 นำเสนอข่าวสารด้านวิชาการและกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง	4.05	0.77	เห็นด้วย
2.3 ข่าวสารต้องรวดเร็วและถูกต้อง	4.10	0.88	เห็นด้วย
2.4 ประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้รู้จักในความเป็นนานาชาติ	3.96	0.75	เห็นด้วย

ตาราง 2

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ($n = 400$) (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
2.5 มีข่าวสาร หลักสูตร ค่าใช้จ่ายทุนการศึกษา ผ่านสื่อต่าง ๆ บ่อย ๆ	4.08	0.87	เห็นด้วย
2.6 มีสื่อประชาสัมพันธ์ครบทุกช่องทางการสื่อสาร	4.05	0.91	เห็นด้วย
2.7 มีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลด้านเฉพาะหลักสูตรนานาชาติ	4.01	0.94	เห็นด้วย
2.8 มีช่องทางสื่อสารติดต่อรับข้อมูลข่าวสารที่สะดวกรวดเร็วเข้าถึงง่าย	4.13	0.90	เห็นด้วย
2.9 ประชาสัมพันธ์โดยตรงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียน	4.09	0.96	เห็นด้วย
3. ด้านกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเพื่อรับรู้ข่าวสาร	3.88	0.58	เห็นด้วย
3.1 จัดนิทรรศการ/แนะแนวการศึกษาต่อในโรงเรียน (Roadshow)	3.99	0.90	เห็นด้วย
3.2 จัดนิทรรศการ/แนะแนวการศึกษาต่อศูนย์แสดงสินค้า/ศูนย์การค้า	3.74	0.92	เห็นด้วย
3.3 จัดกิจกรรมเปิดบ้านเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย/สถาบัน (Open House)	4.22	0.95	เห็นด้วย
			อย่างยิ่ง
3.4 จัดกิจกรรมการประกวด แข่งขัน ด้านวิชาการ กีฬา และบันเทิง	3.70	0.98	เห็นด้วย
3.5 มีของที่ระลึกแจก เช่น เสื้อ สมุด ปากกา แฟ้ม สิ่งพิมพ์ โดยที่มีชื่อมหาวิทยาลัย/หลักสูตร ชื่อเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์อย่างชัดเจน	3.62	0.95	เห็นด้วย
3.6 มีทุนการศึกษาให้และการช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายระหว่างการศึกษา	3.95	0.89	เห็นด้วย
3.7 มีกิจกรรมจิตอาสาต่าง ๆ ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม	3.75	0.92	เห็นด้วย
3.8 มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนศิลปะ วัฒนธรรม และภาษาระหว่างชาติ	3.98	0.89	เห็นด้วย
3.9 มีนักศึกษาที่เป็นดารา นักแสดง นักร้อง หรือผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในกลุ่มเป้าหมายมาร่วมในกิจกรรมหรือเป็นแฟนคลับของมหาวิทยาลัย	3.72	0.97	เห็นด้วย
3.10 มีกิจกรรมทดลองเรียนจริงก่อนตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ	4.12	0.86	เห็นด้วย
รวม	3.99	0.50	เห็นด้วย

จากตาราง 2 การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมีค่าเฉลี่ย 3.99 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่ามีความคิดเห็นในด้านประชาสัมพันธ์สูงสุด มีค่าเฉลี่ย 4.08 รองลงมา ด้านโฆษณา ($\bar{X} = 4.02$) และด้านกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเพื่อรับรู้ข่าวสาร ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ ซึ่งในรายด้านมีความคิดเห็นสูงสุดในด้านข่าวประชาสัมพันธ์มีความ

น่าเชื่อถือจากมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 4.28$) และต่ำสุดในด้านรูปแบบภาพยนตร์เสนอเรื่องราวสั้นๆ เป็นตอนๆ น่าติดตาม ($\bar{X} = 3.61$)

ส่วนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้แก่ สื่อบุคคล จำนวน 6 ข้อ สื่อสารมวลชน จำนวน 8 ข้อ สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 7 ข้อ และสื่อกิจกรรมการศึกษา จำนวน 4 ข้อ

ตาราง 3

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. สื่อบุคคล	3.33	0.65	ปานกลาง
1.1 พ่อ แม่ ผู้ปกครอง	3.35	1.18	ปานกลาง
1.2 ครูแนะแนวของโรงเรียน	3.63	1.02	มาก
1.3 รุ่นพี่จากมหาวิทยาลัย	3.16	1.19	ปานกลาง
1.4 เพื่อน	3.87	1.04	มาก
1.5 เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย	2.55	1.23	น้อย
1.6 ครูติวเตอร์ สถาบันกวดวิชา	3.40	1.38	ปานกลาง
2. สื่อมวลชน	2.40	0.90	น้อย
2.1 หนังสือพิมพ์	2.12	1.16	น้อย
2.2 นิตยสาร	2.12	1.09	น้อย
2.3 วิทยุ	1.94	1.05	น้อย
2.4 โทรทัศน์	2.52	1.31	น้อย
2.5 ป้ายโฆษณาออกบ้าน	2.34	1.18	น้อย
2.6 ป้ายบนรถไฟฟ้า/รถไฟใต้ดิน/รถสาธารณะ	2.38	1.16	น้อย
2.7 เอกสารแนะนำมหาวิทยาลัย	3.46	1.28	มาก
2.8 สื่อตามโรงพยาบาล	2.33	1.26	น้อย
3. สื่อสังคมออนไลน์	3.42	0.76	มาก
3.1 เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย	3.90	1.14	มาก
3.2 เว็บไซต์ด้านการศึกษา เช่น Dekdee, EduZones, Pantip	4.02	1.09	มาก
3.3 Google Search	4.04	1.08	มาก
3.4 Facebook	3.39	1.09	ปานกลาง
3.5 LINE	2.95	1.30	ปานกลาง
3.6 YouTube	2.65	1.29	ปานกลาง
3.7 Instagram	2.51	1.32	น้อย
4. สื่อกิจกรรมการศึกษา	3.11	.86	ปานกลาง
4.1 แผนงาน/นิทรรศการการศึกษาต่อที่โรงเรียน	3.49	1.12	มาก
4.2 แผนงาน/นิทรรศการการศึกษาที่ศูนย์แสดงสินค้า/ห้างสรรพสินค้า	2.78	1.14	ปานกลาง
4.3 กิจกรรมเปิดบ้าน/วิชาการ/ตลาดนัดอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัย	3.36	1.20	ปานกลาง
4.4 กิจกรรมการประกวด/การแข่งขันด้านวิชาการ/กีฬา/บันเทิง	2.83	1.27	ปานกลาง
รวม	3.07	0.63	ปานกลาง

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จากตาราง 3 การรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ภาพรวมมีการรับรู้ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.63 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการรับรู้สื่อสังคมออนไลน์สูงสุด อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.42 รองลงมา มีการรับรู้ระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อบุคคล ($\bar{X} = 3.33$) และสื่อกิจกรรมการศึกษา ($\bar{X} = 3.11$) น้อยสุดมีการรับรู้ระดับน้อยสื่อมวลชน

($\bar{X} = 2.40$) ตามลำดับ ซึ่งในรายด้านมีการรับรู้สูงสุด Google Search ($\bar{X} = 4.04$) และต่ำสุดในสื่อมวลชนทางวิทยุ ($\bar{X} = 1.94$)

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตาราง 4

การทดสอบความสัมพันธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไป ของหลักสูตรนานาชาติของ มหาวิทยาลัยในประเทศไทย	การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของ หลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย		
	Pearson Correlation (r.)	Sig.	แปลค่า
สื่อบุคคล	0.595	0.001*	มีความสัมพันธ์
สื่อมวลชน	0.440	0.020*	มีความสัมพันธ์
สื่อสังคมออนไลน์	0.462	0.000*	มีความสัมพันธ์
สื่อกิจกรรมการศึกษา	0.509	0.005*	มีความสัมพันธ์
ภาพรวม	0.552	0.008*	มีความสัมพันธ์

* อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตาราง 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติทดสอบแบบ Pearson's Correlation Coefficient ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ในรายด้านการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยผลทดสอบมีค่า Sig. < 0.05 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อกิจกรรมการศึกษา

ผลการทดสอบในภาพรวม มีค่า Pearson Correlation test (r.) = 0.552, Sig. = 0.008 < 0.05 สรุปผลการทดสอบ ได้ว่า เป็นการยอมรับสมมุติฐาน

หรือ การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสื่อบุคคล (r. = 0.595) มีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา สื่อกิจกรรมการศึกษา (r. = 0.509) สื่อสังคมออนไลน์ (r. = 0.462) และสื่อมวลชน (r. = 0.440) ตามลำดับ อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการศึกษา มีประเด็นอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ผลวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยส่วนมากร้อยละ 58.75 รู้จักหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยของประเทศไทยและมีการรับรู้ข่าวสารข้อมูลทั่วไปของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยโดยรวมระดับปานกลาง จึงกล่าวได้ว่านักเรียนอาจจะขาดการรับรู้ข่าวสารด้านหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยของประเทศไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phaisanwanichkul (2011) พบว่า เป็นไปตามแนวความคิดของ Assael (1998) เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารที่เกิดจากกระบวนการของบุคคลในการเลือกประมวลและตีความสิ่งเร้า ดังนั้น ภาพลักษณ์เกิดเป็นภาพรวมของสิ่งนั้นๆ และยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pimonsinth (2008) ที่กล่าวถึง กระบวนการเกิดภาพลักษณ์ว่า เกิดขึ้นจากการได้รับรู้ ได้ฟังได้เห็น หรือมีประสบการณ์มาในอดีต และด้วยความประทับใจ จึงทำให้บุคคลนั้นสามารถจดจำ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Samrit (2017) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาด้านภาพลักษณ์ที่เกิดกับมหาวิทยาลัยเพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจให้กับนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น

2. ผลวิจัยพบว่า ด้านประชาสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา ด้านโฆษณา และด้านกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเพื่อรับรู้ข่าวสาร ตามลำดับ โดยเฉพาะด้านประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ข่าวประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือจากมหาวิทยาลัย มีช่องทางสื่อสารติดต่อรับข้อมูลข่าวสารที่สะดวกรวดเร็วเข้าถึงง่าย ข่าวสารต้องรวดเร็วและถูกต้อง ประชาสัมพันธ์โดยตรงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเรียน มีข่าวสาร หลักสูตร ค่าใช้จ่ายทุนการศึกษาเป็นต้น ด้านโฆษณา กลุ่มตัวอย่างสนใจโฆษณาที่สื่อถึงการเห็นภาพอาชีพอนาคตเมื่อสำเร็จการศึกษา ในหลักสูตรนานาชาติ เน้นเนื้อหาสาระที่สั้น เข้าใจง่าย มีประสบการณ์ร่วมกับการเรียนการสอนและกิจกรรม

(เสมือนจริง) ตามลำดับ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเพื่อรับรู้ข่าวสาร การจัดกิจกรรมเปิดบ้านเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย/สถาบัน (open house) มีกิจกรรมทดลองเรียนจริงก่อนตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ จัดนิทรรศการ/แนะแนวการศึกษาต่อในโรงเรียน (road-show) เป็นต้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับ Puksawas (2013) พบว่า การให้ข่าวสารเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ จะเริ่มการประชาสัมพันธ์และการรณรงค์การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้กลุ่มประชาชนเป้าหมายได้รับข้อมูลข่าวสารจากนั้นจึงจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้เกิดการยอมรับและการตอบสนองการโฆษณาและตัวสินค้าได้รวดเร็ว นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Muangklay (2013) พบว่า เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของมหาวิทยาลัยบูรพาในกลุ่มเยาวชน อันจะเป็นผลต่อชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยต่อไปในอนาคต มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์หลักสูตรการเรียนการสอน เช่น Open House กิจกรรมแนะแนวการศึกษาต่อให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ทั่วประเทศ เพื่อกระจายโอกาสการรับรู้ข้อมูลของนักเรียนที่มีความสนใจต่อมหาวิทยาลัย นอกจากนี้สอดคล้องงานวิจัย Bosch et al.(2006) ศึกษาผลกระทบของเอกลักษณ์สถาบันต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของสถาบันการศึกษา ระดับสูง พบว่า ชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ลักษณะเฉพาะของมหาวิทยาลัยประสิทธิภาพการทำงานของมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

3. ผลวิจัยยังพบว่า สื่อบุคคล มีความสัมพันธ์สูงสุด รองลงมา สื่อกิจกรรมการศึกษา สื่อสังคมออนไลน์ และสื่อมวลชน ตามลำดับ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaewkam and Arpavate (2016, p. 27) พบว่า ระดับปัจจัยการสื่อสารการตลาด พบว่า ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือก

เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาในด้านการประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า มหาวิทยาลัยมีการประชาสัมพันธ์แจ้งข้อมูลข่าวสารการรับสมัครนักศึกษา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาการประชาสัมพันธ์มีความครบถ้วน มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด ในด้านการตลาดทางตรง พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มี และเมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า มหาวิทยาลัยมีการเปิดให้นักเรียนเข้าเยี่ยมชมสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ มหาวิทยาลัยมีการจัดนิทรรศการ ให้นักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ เข้าร่วมชมงาน ส่วนมหาวิทยาลัยมีการจัดนิทรรศการร่วมกับโรงเรียนต่างๆ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยที่สุด และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Potjanajaruwit (2017, p.130) พบว่า การโฆษณาของมหาวิทยาลัย การประชาสัมพันธ์ การมอบทุนการศึกษาการให้อาจารย์แนะนำออกไปให้ข้อมูลรวมถึงการตลาดทางตรง และการบอกปากต่อปากที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจในการสมัครเข้าศึกษาต่อ

4. ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรนานาชาติให้ตรงตามความต้องการของผู้สนใจศึกษาตอบสนองต่อผู้เรียนและกลุ่มเป้าหมายที่สนใจเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนานาชาติ รวมทั้งนำไปสู่แนวทางการกำหนดนโยบายวางแผนจัดการบริหารหลักสูตรนานาชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยพบงานวิจัยอื่นๆ ในการสนับสนุนผลวิเคราะห์ เช่น Theppornbunchakit (2013) ได้สรุปการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่า องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย ได้แก่ การบริหารจัดการด้านวิชาการ ควรให้ความสำคัญกับด้านหลักสูตร ต้องมีความทันสมัย มีความเป็นพลวัต (Dynamic) สามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของสังคมโลก

ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ควรกำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการเรียนการสอนเป็น หลักสูตรที่มุ่งพัฒนาตนเองสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ และจัดให้มีการประกันคุณภาพหลักสูตร สำหรับด้านผู้สอนหรือคณาจารย์ มีความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษ มีคุณภาพและมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาที่สอน มีหลากหลายสัญชาติ และนำผลการวิจัยมาใช้พัฒนาองค์ความรู้ให้ทันสมัย อยู่เสมอ และด้านนักศึกษา ต้องใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ ที่นิยมในการติดต่อสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยควรใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเข้ามาช่วยเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยนำเครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับการสื่อสารการตลาดในสถาบันการศึกษา เช่น การประชาสัมพันธ์ โฆษณา และกิจกรรมแนะแนวการศึกษา เข้ามาช่วยสร้างการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจศึกษาต่อหลักสูตรนานาชาติ ให้การยอมรับและสนับสนุนมหาวิทยาลัย ช่วยจูงใจให้เกิดความสนใจและตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ใช้การสื่อสารผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์การศึกษาต่างๆ ที่เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว ทันสมัย และมีความเคลื่อนไหวของข่าวสารตลอดเวลาและต่อเนื่อง เป็นต้น

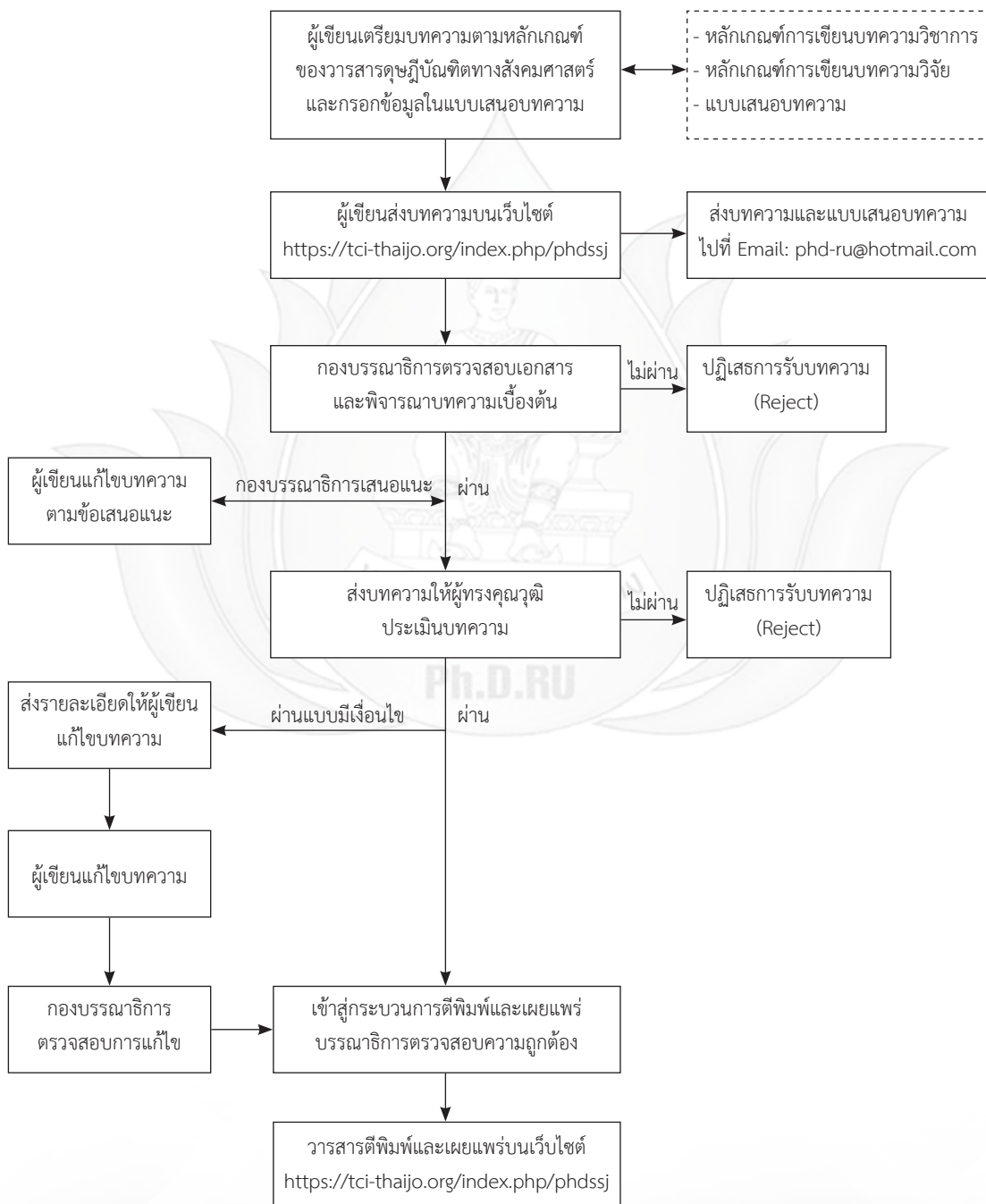
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบจำแนกตามกลุ่มนักเรียนปลายในต่างจังหวัดหรือในภูมิภาคที่ต่างกันเพื่อผลการศึกษจะทำให้ทราบความแตกต่างของสภาพแวดล้อมของนักเรียนจะส่งผลต่อความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงต่างกันลักษณะใด

References

- Assael, H. (1998). *Consumer behavior and marketing action*. SouthWestern.
- Bosch, J., Venter, E., Han, Y., & Boshoff, C. (2006). The impact of brand identity on the perceived brand image of a merged higher education institution: Part one. *Management Dynamics*, 15(2), 10-30.
- Changchuto, N. (2015). *Integrated marketing communications (IMC), Faculty of Communication Art, Bangkok University* (8 th ed) Bangkok University Press. [In Thai]
- Cochran, W. G. (1953). *Sampling Techniques*. John Wiley & Sons.
- Kaewkam, D. & Arpavate, W. (2016). Factors influencing the decision to pursue undergraduate degree of students in Dusit District. *Journal of Mass Communication Technology, RMUTP*, 1(2), 42-49. [In Thai]
- Kittikul, K. (2009). *Business Research* (1 st ed). Phetkasem printing. [In Thai]
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management: Analysis consumer marketing and Buyer Behavior (The Millennium)*. Prentice- Hall.
- Lapirattanakul, W. (1997). *Public relations* (8th ed.). Chulalongkorn University Press.
- Likert, R. (1976). *New Patterns of Management*. McGraw - Hill.
- Muangklai T. (2013). *Image of Burapha University from grade twelfth school students Piboonbumpen demonstration School, Burapha University (Unpublished master's thesis)*. Burapha University, Chonburi. [In Thai]
- Pimonsinth, P. (2008). *Image is very important: Public relations* (4 th ed.). Prakaipreuk. [In Thai]
- Phaisanwanichkul, P. (2011). Image of Sripatum University Chonburi Cmapus According to received by executive in enterprises. *Sripatum Chonburi Journal*, 9(2), 12-20. [In Thai]
- Potjanajaruwit, P. (2017). The integrated marketing communication strategy affecting to student decision making behavior to study at Rajabhat University in Thailand. *Journal of the Association of Researchers*, 22(2), 106-118. [In Thai]
- Puksawas A. (2013). *Public relations for image building*. Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Rerkklang, P. (2009). *Political public relations*. Bangkok University Press. [In Thai]
- Samrit W. (2017). Factors that influenced the decision making of public high school students in Bangkok to study in bachelor's degree, international program. *Journal of Humanities and Social Sciences, Rajapruk University*, 2(3), 61-72. [In Thai]
- Theppornbunchakit, J. (2013). International programs management in Thai Private Universities. *Payap University Journal*, 23(2), 25-46. [In Thai]
- Vanichbucha, K. (2006). *Advanced statistical analysis with SPSS for Windows* (9 th ed.) Chulalongkorn University Press. [In Thai]

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์ วารสารดุष्ฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

จริยธรรมการตีพิมพ์วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของผู้เขียน

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าบทความที่ส่งตีพิมพ์เป็นบทความใหม่ ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนแล้ว หรืออยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาจากวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ
2. ผู้เขียนบทความต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
3. ผู้เขียนต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่นและต้องอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาเสนอโดยอ้างอิงในเนื้อหาบทความของตน และจัดทำเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายบทความให้ชัดเจน
4. ผู้เขียนทุกคนที่มีรายชื่อในบทความต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ผู้เขียนบทความที่คัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) หรือละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรง
6. หากเป็นการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ทดลอง ผู้เขียนต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการใช้สัตว์ทดลองตามแต่กรณี และต้องระบุในบทความด้วย
7. ในกรณีที่ผู้เขียนทำผิดจริยธรรมจะถูกตัดสิทธิ์การตีพิมพ์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปีโดยแจ้งผู้เขียนและหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน
8. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นผลงานของผู้เขียน ผู้เขียนและคณะต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน
9. การพิจารณาอนุญาตให้ลงตีพิมพ์ในวารสารขึ้นอยู่กับพิจารณาจากบรรณาธิการและให้ถือเป็นที่สุด

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของผลงานทางวิชาการที่ประเมินอย่างแท้จริง
2. ผู้ประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความคิดเห็นส่วนตัว
3. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ
4. ผู้ประเมินบทความจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใดๆ กับวารสาร บรรณาธิการ และผู้เขียน
5. ผู้ประเมินบทความจะต้องรักษาความลับ ไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง
6. ผู้ประเมินบทความ เมื่อตรวจพบว่าบทความที่พิจารณาอยู่มีความเหมือนหรือความซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
7. ผู้ประเมินบทความจะต้องส่งผลประเมินตรงตามกำหนดเวลาที่วารสารกำหนดไว้

บทบาท หน้าที่ และจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณากลั่นกรองคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารโดยคัดเลือกผลงานที่มีการควบคุมคุณภาพ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ รวมถึงผลงานต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ในการตรวจสอบการตีพิมพ์ซ้ำ (Duplications) หรือการคัดลอกผลงาน (Plagiarism) อย่างเคร่งครัดหากตรวจพบว่า บทความมีการคัดลอก ลอกเลียนแบบจากบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
3. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน ผู้ประเมิน และต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาข้อมูลได้เป็นอย่างดี
4. บรรณาธิการต้องปฏิบัติโดยใช้เหตุผลทางวิชาการ ในการพิจารณาบทความทุกครั้งด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติหรือความลำเอียงต่อบทความและผู้เขียน ทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัฒนธรรม การเมือง อุดมคติ และสังกัดของผู้เขียน
5. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานเพื่อให้มีความมั่นใจได้ว่างานวิจัยทุกชนิดที่จะตีพิมพ์หากเป็นการวิจัยในมนุษย์ หรือสัตว์ทดลอง ผู้เขียนต้องแสดงหลักฐานการได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการใช้สัตว์ทดลองตามแต่กรณี และต้องระบุในบทความด้วย
6. บรรณาธิการต้องไม่ร้องขอให้มีการอ้างอิงผลงานใดเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง (Citation) หรือค่า Impact Factor ของวารสาร หรือเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงของผลงานของตนหรือพวกพ้อง
7. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน หรือผู้ประเมิน และต้องไม่นำบทความหรือวารสารไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ หรือนำไปเป็นผลงานของตน
8. บรรณาธิการไม่ควรเขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารของตน

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ วารสารดุष्ฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

วารสารดุष्ฎิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ

บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อนกระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

แนวทางการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

- มีประเด็นหรือความแนวคิดที่ชัดเจน มีเนื้อหาทางวิชาการที่ถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย
- วิเคราะห์ประเด็นตามหลักวิชาการ มีการสังเคราะห์ความรู้จากแหล่งต่างๆ และเสนอความรู้ หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์
- สอดแทรกความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือแสดงทัศนะทางวิชาการของผู้เขียนอย่างชัดเจนและเที่ยงตรง
- มีการค้นคว้าอ้างอิงจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ทันสมัย และครอบคลุม
- มีการนำเสนอข้อมูลที่เข้าใจง่ายและเป็นระบบ ใช้ภาษาทางวิชาการอย่างเหมาะสม

การส่งต้นฉบับ

1. การตั้งคำหน้ากระดาษ ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีข้อความด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. ชื่อผู้เขียน (Author) ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. เนื้อหา (Text) ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 บทคัดย่อ (Abstract) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University

4.2 คำสำคัญ (Keywords) จำนวน 3-5 คำ

4.3 บทนำ (Introduction) อธิบายที่มาและความสำคัญ โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่อง

4.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Concept and Theory) อธิบายแนวคิดและทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 กรอบในการวิเคราะห์ (Analysis Framework) นำเสนอกรอบสำหรับใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.6 ผลการวิเคราะห์ (Result) เป็นการอภิปรายผลตามกรอบในการวิเคราะห์ โดยเขียนข้อมูลให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้

4.7 บทสรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเชิงอภิปรายและมีการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนด้วย

4.8 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.9 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style(7th ed.) ดังนี้

4.9.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.9.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.9.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.9.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “in” ตามด้วยผู้แต่ง และชื่อหนังสือ

4.9.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่นำหน้าถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.9.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง วัน เดือน ปีที่ค้น และ Website

5. การส่งบทความให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) ไปที่<https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

6. ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ ค่าธรรมเนียมบทความละ 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยโอนเงินไปที่ชื่อบัญชี สมาคมปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่บัญชี 020036297552 ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง

หมายเหตุ วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

← 1 นิ้ว
↑ 1 นิ้ว
← 1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

ชื่อเรื่อง

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹
 กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point Bold

16 Point

บทคัดย่อ

- นำเสนอให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับชื่อเรื่องเพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม

- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์หรืออคติ ไม่ใช่คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด

- ความยาวประมาณ 250 คำ

16 Point Bold

16 Point

คำสำคัญ:

- นำเสนอโดยเลือกใช้คำที่มีอยู่ในวัตถุประสงค์ของบทความที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของบทความ และเป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อต้องการให้ผู้อ่านที่สนใจค้นพบบทความ จำนวน 3-5 คำ

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

12 Point

¹ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่และอีเมลที่ติดต่อได้

² [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

↑ 1 นิ้ว

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

→ บทนำ

16 Point

นำเสนอเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสู่เนื้อเรื่อง ให้ความสำคัญ และสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามต่อไป ควรเขียนให้กระชับตรงประเด็น ไม่ยืดเยื้อ สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยจับประเด็นจากชื่อเรื่องแล้วนำเสนอสรุปเนื้อหา ในส่วนนี้สามารถกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของบทความ ที่มาของบทความ ขอบเขตของบทความ อาจมีคำจำกัดความหรือนิยามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

16 Point
Bold

→ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

16 Point

นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เขียน จัดวางโครงสร้างเนื้อหาและจัดลำดับให้เหมาะสม เนื้อหาสาระควรมีความต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล และอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

→ กรอบในการวิเคราะห์

16 Point

นำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในรูปแบบภาพ หรือข้อความอันเป็นใจความสำคัญที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูล

16 Point
Bold

→ ผลการวิเคราะห์

16 Point

นำเสนอให้เป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี ตามกรอบในการวิเคราะห์ มีหลักฐานการอ้างอิงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเป็นเหตุเป็นผล

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point Bold	→ บทสรุป	
16 Point		นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญของบทความ โดยการเลือกประเด็นสำคัญของบทความนั้นมาเขียนรวมไว้อย่างสั้นๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่า สิ่งที่กำลังมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไรสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปแสวงหาความรู้เพื่อคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป
16 Point Bold	→ ข้อเสนอแนะ	
16 Point		นำเสนอข้อเสนอนแนะที่ได้จากผลการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้
16 Point Bold	→ References	เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้ - การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z - การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. - การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ. - การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis) ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย. ตัวอย่างการแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ชัยฤทธิ์ ทองรอด และวารภรณ์ สารอินมุล. (2559). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดกลางคืนของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร. <i>วารสารสมาคมนักวิจัย</i>, 21(3), 197-210. Thongrawd, C., & Saninmool, V. (2016). Consumers' buying behaviors of products in night markets in Bangkok Metropolitan. <i>Journal of the Association of Researchers</i>, 21(3), 197-210. [In Thai]

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิจัย วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มีนโยบายจัดพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน, ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม เผยแพร่ ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศาสตร์

ข้อกำหนดในการส่งบทความ

บทความจัดทำขึ้นโดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น บทความที่นำมาลงในวารสารต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างตีพิมพ์ในหนังสือหรือวารสารใดมาก่อนกระบวนการคัดเลือกบทความโดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double-Blind Review บทความจะถูกส่งไปยังนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ เพื่อเป็นผู้อ่านประเมินบทความ

การส่งต้นฉบับ

1. การตั้งค่านำกระดาษ ใช้แบบอักษร TH Sarabun New พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด A4 ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้าที่มีม้วนทางด้านบน ความยาวของบทความ 12-15 หน้า

2. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. ชื่อผู้เขียน (Author) ประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล หน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

4. เนื้อหา (Text) ควรใช้ภาษาแบบทางการที่ผู้อ่านเข้าใจง่ายและมีความชัดเจน ประกอบด้วย

4.1 บทคัดย่อ (Abstract) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สรุปสาระสำคัญของบทความไว้อย่างครบถ้วน

4.2 คำสำคัญ (Keywords) จำนวน 3-5 คำ

4.3 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Background and Significance of the Problems) นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและค่านิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น และไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถอ่านแล้วเข้าใจทันที

4.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) นำเสนอให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องและเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบของการวิจัย

4.5 ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the Research) นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร ขนาดตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

4.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (Research Benefits) นำเสนอประโยชน์ที่ได้รับตามวัตถุประสงค์และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

4.7 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Concepts, Theories, and Related Literatures) นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันของตัวแปรทุกตัวและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

4.8 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอให้ครอบคลุมและครบถ้วนทุกตัวแปรเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยอาจนำเสนอเป็นรูปภาพเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

4.9 สมมุติฐานของการวิจัย (Hypotheses of the Research (if any)) นำเสนอถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้กับคำตอบที่ผู้วิจัยคาดหวัง โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายได้โดยตรง

4.10 ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) อธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

4.11 ผลการวิจัย (Result) นำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยเป็นขั้นตอนโดยสรุป

4.12 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ หรือสมมุติฐานที่ตั้งไว้

4.13 ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เป็นข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ประโยชน์

4.14 การอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.) ดังนี้

4.14.1 การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับจากภาษาไทยก่อนภาษาอังกฤษ ก-ฮ และ A-Z

4.14.2 ชื่อผู้เขียน เอกสารภาษาไทยใช้ชื่อ นามสกุล เอกสารภาษาอังกฤษใช้นามสกุล และอักษรย่อตัวแรกของชื่อ

4.14.3 ปีที่พิมพ์ เอกสารภาษาไทยใช้ปี พ.ศ. เอกสารภาษาอังกฤษใช้ปี ค.ศ. ใส่ในวงเล็บ หากผู้เขียนคนเดียวกันเขียนเอกสารหลายเล่ม ให้เรียงลำดับปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

4.14.4 ชื่อเรื่อง ให้ใช้ตัวเอน กรณีเป็นเรื่องย่อในหนังสือให้ระบุ “ใน” หรือ “In” ตามด้วยผู้แต่งและชื่อหนังสือ

4.14.5 สถานที่พิมพ์และสำนักพิมพ์ เป็นรูปแบบของเอกสารประเภทหนังสือ หรือตำรา กรณีประเภทบทความในวารสาร ให้ระบุชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ ฉบับที่ และหมายเลขหน้าของบทความตั้งแต่นำหน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย (การอ้างอิงในเนื้อหาให้ระบุเฉพาะหน้าที่ใช้อ้างอิง)

4.14.6 การอ้างอิง Website ให้ระบุชื่อผู้เขียน ชื่อเรื่อง และค้นจาก Website

5. การส่งบทความ ให้ส่งต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) ไปที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

6. ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ ชำระค่าธรรมเนียมบทความละ 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน) โดยการโอนเงินไปที่ ชื่อบัญชี สมาคมปรัชญาดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่บัญชี 020036297552 ธนาคารออมสิน สาขารามคำแหง

หมายเหตุ วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

1 นิ้ว ← →	1 นิ้ว ↑ ↓	1 นิ้ว ← →
TH Sarabun New 18 Point Bold	ชื่อเรื่อง	
ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹ กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²		
16 Point Bold	บทคัดย่อ	
16 Point		
- นำเสนอภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด ครอบคลุมสาระสำคัญของผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างอิง และดึงดูดให้ผู้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม ใช้ข้อเท็จจริง ไม่ใช่เนื้อหาเกินจริงหรือไม่อยู่ในเนื้อหาการวิจัย - ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและคุณค่าของการวิจัย - ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำย่อให้พบได้ง่ายที่สุด - ความยาวประมาณ 250 คำ		ภาษาไทย
16 Point Bold	คำสำคัญ:	
16 Point	- นำเสนอโดยเลือกใช้ตัวแปรที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย หรือคำที่เป็นชื่อเรื่องการวิจัย เป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อให้ผู้สนใจงานวิจัยสืบค้นเจอจำนวน 3-5 คำ	
ประเภทบทความ: บทความวิจัย		
12 Point	¹ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่และอีเมลที่ติดต่อได้ ² [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้	
1 นิ้ว ↑ ↓		

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

← 1 นิ้ว
↑ 1 นิ้ว
← 1 นิ้ว

TH Sarabun New 18 Point Bold

Title

ชื่อและนามสกุลของผู้เขียน¹
กรณีมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ชื่อและนามสกุลทุกคน²

16 Point Bold

→

Abstract

16 Point

→

- นำเสนอภาพรวมของเนื้อหาทั้งหมด ครอบคลุมสาระสำคัญของผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอ้างอิง และดึงดูดให้อ่านอยากอ่านเนื้อหาฉบับเต็ม ใช้ข้อเท็จจริง ไม่ใช่เนื้อหาเกินจริงหรือไม่อยู่ในเนื้อหาการวิจัย
- ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและคุณค่าของการวิจัย
- ใช้ภาษาแบบทางการ แสดงเฉพาะเนื้อหา ไม่แสดงความรู้สึก อารมณ์หรืออคติ ไม่ใช้คำฟุ่มเฟือย ควรใช้ “เทคนิคของการใช้คำ” เพื่อประโยชน์ในการค้นหาคำค้นหาย่อยให้พบได้ง่ายที่สุด
- ความยาวประมาณ 250 คำ

ภาษาอังกฤษ

16 Point Bold

→

Keywords :

- นำเสนอโดยเลือกใช้ตัวแปรที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย หรือคำที่เป็นชื่อเรื่องการวิจัย เป็นคำที่นิยมใช้ เพื่อให้ผู้สนใจงานวิจัยสืบค้นเจอจำนวน 3-5 คำ

Type of Article: Research Article

12 Point

→

³ [กรณีที่เป็นนักศึกษา] ระบุชื่อหลักสูตร สาขาวิชา คณะ สถาบันการศึกษา ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

⁴ [กรณีที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหรือบุคคลทั่วไป] ระบุหน่วยงานที่สังกัด ที่อยู่ และอีเมลที่ติดต่อได้

↑ 1 นิ้ว

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

→ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

16 Point

นำเสนอโดยใช้ภาษาแบบทางการ เป็นแบบแผน เลือกใช้คำที่ถูกต้องตามหลักภาษาและความนิยมของคำ ใช้คำให้เกิดความหมายตรงประเด็น ไม่ซับซ้อน อ่านแล้วเข้าใจทันที การแปลคำศัพท์จากต่างประเทศควรตรวจสอบความนิยมและใช้ความหมายเดียวกันตลอดบทความ เช่น Organization พบแปลเป็นไทยว่าองค์กรหรือองค์การ เป็นต้น และภายในหนึ่งย่อหน้าควรมีใจความสำคัญประเด็นเดียวเป็นเอกภาพ และต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

16 Point
Bold

→ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

16 Point

16 Point
Bold

→ ขอบเขตของการวิจัย

16 Point

นำเสนอให้ครอบคลุมเนื้อหา ลักษณะประชากร จำนวนประชากร การเลือกตัวอย่าง วิธีเลือกตัวอย่าง ขนาดตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษา โดยอาจจะระบุช่วงระยะเวลาที่ศึกษาด้วย

16 Point
Bold

→ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

16 Point

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

→ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

16 Point

- นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยพอสังเขปของตัวแปรทุกตัว และจำเป็นต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ หลีกเลี่ยงการ”อ้างอิงใน” หรือหลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อกันมา ควรใช้ต้นฉบับมาอ้างอิง
- นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการอภิปรายผล
- นำเสนอให้มีความสัมพันธ์กันทั้งแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

→ กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

16 Point
Bold

→ สมมุติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

16 Point

16 Point
Bold

→ ระเบียบวิธีวิจัย

16 Point

นำเสนอโดยอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประชากรและตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล ควรอ้างอิงเจ้าของทฤษฎีที่ผู้เขียนอ้างอิงโดยตรง หลีกเลี่ยงการอ้างอิงต่อกันมา เขียนให้กระชับ นำเสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทความ

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

ผลการวิจัย

16 Point

นำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และผลการวิเคราะห์ที่โดยอาจจะมีการนำเสนอในรูปแบบตารางและการแปลความหมายอย่างกะทัดรัดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตัวอย่างการนำเสนอในรูปแบบตาราง

ตาราง 1

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อความ	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย
---------	-----------	----	-------------

16 Point
Bold

การอภิปรายผล

16 Point

- สรุปสาระประเด็นสำคัญ และอภิปรายผลในแง่มุมต่างๆที่เกี่ยวกับงานวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ หากมีสมมุติฐานของการวิจัยควรอภิปรายรายข้อ ข้อค้นพบที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกับงานวิจัยของงาน
- อภิปรายข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการวิจัย รวมถึงการอภิปรายคุณประโยชน์ของงานวิจัย

16 Point
Bold

ข้อเสนอแนะ

16 Point

นำเสนอข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิเคราะห์สำหรับนำไปใช้ในเชิงทฤษฎีและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

16 Point
Bold

→ **References**

เอกสารอ้างอิงใช้ภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA Style (7th ed.) มีวิธีการ ดังนี้

- การเรียงลำดับ ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร ตั้งแต่ ก-ฮ แล้วตามด้วย A-Z
- การเขียนอ้างอิงประเภทหนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

- การเขียนอ้างอิงประเภทวารสาร (Journal)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของบทความ.

- การเขียนอ้างอิงประเภท ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

ชื่อ นามสกุล ผู้แต่ง. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. หลักสูตรปริญญา, มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่างการแปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ

ชัยฤทธิ์ ทองรอด และวราภรณ์ สารอินมุล. (2559). พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดกลางคืนของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 197-210.

Thongrawd, C., & Saninmool, V. (2016). Consumers' buying behaviors of products in night markets in Bangkok Metropolitan. *Journal of the Association of Researchers*, 21(3), 197-210. [In Thai]

แบบเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

เรียน บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ-นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

หมายเลขโทรศัพท์..... Email.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง :

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ บทความหนังสือ

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เราขอชื่อในผลงาน

บทความนี้ยังไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งเอกสารต่างๆ ให้บรรณาธิการวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ ดังต่อไปนี้

☐ ต้นฉบับบทความออนไลน์ (ไฟล์ Word) ส่งไปที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj>

☐ สำเนาต้นฉบับ (ไฟล์ Word) ส่งไปที่ Email: phd-ru@hotmail.com

☐ แบบเสนอบทความส่งไปที่ Email: phd-ru@hotmail.com

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี.....

กรณีบทความวิจัยของนักศึกษา ต้องผ่านการพิจารณาจากประธานที่ปรึกษาว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และยินดีให้ตีพิมพ์ในวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ได้

ลงชื่อ.....

(.....)

ประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

วันที่.....เดือน.....ปี.....

Doctor of Philosophy in Social Sciences Association
Ramkhamhaeng University